

“સારો દવિ તો માત્ર દાવ્યનેજ રમે છે, પણ તેને પ્રખ્યાતિ પમાડનાર તો મુજબ ન છે. બળ હમજનું પોષણ કરે છે, પણ તે હમજને પ્રદુષિત કરે છે એ ચૂર્યદું કામ છે”

—સોજપ્રબન્ધ.

અર્પણ.

સ્વર્ગસ્થ શ્રી ગોવર્દ્ધનરામભાઈ માધવરામ ત્રિપાઠી.

આપ જે દેહે અમારે વિષે આપના સુંદર જ્ઞાન અને સુંદર ચારિત્ર્યથી પ્રસિદ્ધ થયા હતા તે દેહે હવે અમારે વિષે અવિદ્યમાન છે; તથાપિ તે દેહે આપે કરેલા પુરુષાર્થના કારણે અમારી દૃષ્ટિમાં આપ આળાહ વિદ્યમાન છે. આપે પ્રાચીન ગુર્જર-સાહિત્યને પ્રકાશમાં લાવવા, અને નુતન ગર્જરસાહિત્યને ઉત્તત-દશાએ પહોંચાડવા જે પ્રયત્નો કર્યા છે તે ગુર્જરસૃષ્ટિ કદી વીસરે તેમ નથી; કુળ ધર્મ જૈન નહીં છતાં આપનું ચારિત્ર્ય જૈન વૃત્તિને શોભાવે તેવું હતું તે જૈનિયોની સ્મૃતિમાં સ્થિર છે; ગુર્જરભાષાને જન્મથીજ પોષણ આપવામાં જૈનિયોનો સર્વથી વિશેષ હિસ્સો છે એ પ્રમાણસિદ્ધ બાબતને સુદૃઢ કરવામાં આપનો નિષ્પક્ષપાત શ્રમ સાક્ષરોને અમર જ્ઞાનંદ આપનાર છે; જે પુરુષના સ્મારક નિમિત્તે આ પ્રાચીન ગુર્જરજૈનસાહિત્ય પ્રકાશમાં લાવવા પ્રયત્ન થયો છે તે પુરુષના વિચારોનું અધ્યયન કરવાની આપની જિજ્ઞાસા દેહનિર્જળતાએ પૂર્ણ ન થઈ તે વાત આ લેખકને વારંવાર શોચ કરાવે છે એ આદિ કારણોથી આ લેખક આ પ્રકાશનની સાથે આપનું નામ સ્થિર કરી પ્રકાશનની અર્પણ આપના પ્રત્યે કરેલી માને છે.

મનમુખલાલ.

INDIANS OF TO-DAY.

(From *The Pioneer*. 22nd May 1901.)

We have already quoted a short account from the Bombay papers of Shrimad Rajchandra Ravjibhai, (popularly known as Kavi) a rising Jain reformer, who died on April 9th, 1901, in Rajkot, Kathiawar at the premature age of 33. Shrimad had the reputation of being the only *Shatavadhani* poet of India, when he was only nineteen. *Avadhana* means attention. *Shatavadhana* means attention to a hundred things at a time. A poet is styled *Shatavadhani*, when he stores up a hundred things in his memory,—be they verses in different languages whose words are recited to him at random, or some games such as chess, cards, &c., or any other things, and reproduces them in their proper order from memory. During the performance the strokes of a bell are counted, and arithmetical problems are solved by the poet. This feat of memory power, coupled with poetic gifts,—for the *Shatavadhani* poet, has also to compose poetry *extempore*,—can be realised better by sight than description.

Shrimad Rajchandra was a living psychological instance of how far memory can be developed. He was considered by his admirers to be one of the greatest moral teachers of our time and country, and the enlightened portion of the Jain community regarded him as its youngest great philosopher in this *Pancham Kal*. He was born in Vavanya, Kathiawar, in 1867, of *Vanika* parentage. As a boy at school he showed extraordinary powers of memory. He finished within two years the vernacular course of his studies, which generally requires six years to complete. His teachers regarded him as a prodigy of intellect and memory. At a very early age he showed a predilection for poetry. At the age of nine,

he wrote small *Ramayana* and *Mahabharata* in Padya (poetry). At the age of twelve, he wrote three hundred stanzas on a clock in three days. This shows that Shrimad was a born poet. He also began to contribute to several monthly magazines and newspapers, and wrote an essay on the importance of female education. When he was thirteen, he went to Rajkot to study English. At the age of fourteen or fifteen, he went to Morvi, and performed an *Ashthavadhana* (in which eight things are attended to at a time) feat before a circle of friends. He then increased the *Avandhanas* from eight to twelve, and gave a public performance of the same. He gradually increased his powers of memory to such an extent that from twelve *Avandhanas* he began to perform sixteen, and from sixteen fifty two and lastly, one hundred, and thus at the age of nineteen, he became a *Shatavadhani* poet. He went to Bombay and gave a public performance of his *Shatavadhans*, in the Framji Kavasji Institute and other places. For these wonderful feats of memory he was awarded a gold medal by the Bombay public, and was given the name of *Sahshat Saraswati* (સહસ્ર સરસ્વતી.) Mr. Malabari, the well-known social reformer, after witnessing the performance wrote in his paper, the *Indian Spectator*, a very admirable article calling Shrimad, 'a prodigy of intellect and memory.' Shortly after this, at the instance of the late Sir Charles Sargent, the then Chief Justice of the High Court of Bombay, Dr. Peterson, Mr. Yajnik, and such other well-known citizens, arrangements were made for a big public meeting to witness Shrimad's *Shatavadhana*. The public and the Press expressed their high appreciation and admiration of the Young prodigy. Sir Charles advised him to visit Europe and exhibit his powers there, but he could not do so, as he thought he could not live in Europe as a pure Jain ought to live.

After such public recognition of sudden change seemed

to come over him. At the age of twenty, he completely disappeared from the public gaze. He determined to use his powers and abilities for the instruction and enlightenment of his community and the people at large. From his very early age he was a voracious reader. He studied the *śāstra* schools of religions (*५३३११*) and other systems of Oriental and Western philosophy. Strange though it might seem it was a fact that a book was required to be read only once in order to be digested, and without any regular study of Sanskrit and Prakrit he could accurately understand works in those languages and explain them to others, as only learned scholars could be expected to do. Shrimad now began to inculcate his taste for knowledge in others and soon attracted a large number of disciples, whom he guided to the proper study of the Jain philosophy. He found that the *Acharyas* (religious teachers) of the time held narrow and sectarian views, and did not appreciate the change of times. Again those who renounced the world were generally lacking in some of the good things of the world, and had some reason or other to be dissatisfied with their lot in the world. Such men could not impress their congregations by their example. He believed that if a man of wealth, and social position renounced the world, he could work real good by his example, convinced of his sincerity and disinterestedness, the people would more readily follow his guidance and profit by his preaching. Holding such views he had believed that he had not sufficiently qualified himself to appear before the public as an ascetic and a spiritual guide, and he continued steadily a man of the world though his inclinations were all the other way.

When he was twenty one, he took to business and in a very short time gained the credit of being a capable jeweller. The cares of a flourishing business, however, did not keep him from his favourite study of religion and philosophy. In

the midst of his busy life he was quietly extending his studies and was always found surrounded by his books. Again, for some months of the year, he would leave Bombay with instructions to the members of the firm not to correspond with him unless he wrote to them. He used to retire into the forests of Gujerat and then pass days and weeks in meditation and *yoga*. He always tried to conceal his identity and whereabouts and in spite of that, he was often found out followed by a large number of people eager to listen to his preaching and advice.

After ten years of business life he felt that he had accomplished the object with which he had entered business. He expressed his desire to sever his connection with it. Knowledge, possession of wealth, social position, the enjoyment of family happiness (for Shrimad had parents, one married brother, four married sisters and wife, two sons and two daughters, all living), he was preparing to renounce the world and lead the life of an ascetic. In the meantime, in his 32nd year, his health gave way. He was treated by a number of competent medical men. And once there was a change for the better. A relapse, however, followed and after an illness of more than a year, in spite of competent medical treatment and good nursing by devoted disciples, he quietly passed away on the 9th ultimo (April, 1901) at Rajkot, Kathiawad. During his long and painful illness he never uttered a sigh or a groan. He was cheerful while all others around him were despondent.

Besides scattered poems he has written several works. His *Moksha Mala* has already been published. This work is the keynote of Jainism. Thus he had written at the age of seventeen. Among his unpublished works there are *Atman-Siddhi-Upeya* and *Panchastikaya* and several essays on the *Atman* or soul. The corner stone of the Jain religion and

philosophy is the theory of Karma, in which he strongly believed. He thought of writing a convincing treatise on this theory, and a series of works on the principles taught by the Great Mahavira but unfortunately he was prevented from doing so by his long illness. He had also solved several difficult problems of religion. After careful study of the Jain and the Buddhist literature, he had come to the conclusion that both Mahavira and Budha were different personages, their principles were quite different and the belief of European scholars, that Jainism was the offspring of Buddhism was not well founded. He said, that in the Jain manuscripts of two thousand years old, it was clearly stated that the great Mahavira and the Great Buddha were hard religious competitors. Shrimad had also maintained that the two chief sects of Jainism—the Digambara and the Svetambara—were the outcome of irregular condition of the country.

The above short sketch of his life is sufficient to show that, Shrimad Rajchandra was in every way a remarkable man. His mental powers were extraordinary. At the same time the moral elevation of his character was equally striking. His regard for truth, his adherence to the strictest moral principles in business, his determination to do what he believed to be right in spite of all opposition and his lofty ideal of duty inspired and elevated those who came in contact with him. His exterior was not imposing, but he had a serenity and gravity all his own. On account of his vast and accurate knowledge of religions and philosophy, his wonderful powers of exposition and his lucid delivery, his discourses were listened with the utmost attention. His self control under irritating circumstances was so complete, his persuasive powers so great and his presence so inspiring that those who came to discuss with him in a defiant and combative frame of mind, returned quite humiliated and full of admiration.

Shrimad Rajchandra deplored the present condition of India, and was always solitious for its amelioration. His views on the social and political questions of that day were liberal. He said there ought not to be anything like caste-distinction amongst the Jains, as those who were Jains were all ordered to lead similar life. Among all the agencies for reform, he assigned the highest place to the religious reformer, working with the purest of motives and without ostentation. He found fault with the religious teachers of the present day because, they preached sectarianism, did not realise the change of the times, and often forgot their real sphere in the desire to proclaim themselves as *avatars* of God, and arrogated to themselves powers which they did not possess. In his later years, it was clear that he was preparing to fulfil his life's mission in that capacity. But unfortunately death intervened and the mission remained unfulfilled. Shrimad had, however, succeeded in creating a new spirit among the Jains in the Bombay Presidency. It is generally believed that had he lived long, he would have revolutionised the whole system of the present Jain religion, and would have taught the people what the Great Mahavira had actually taught. He wanted to do away with the numerous sects of the Jain religion in order to establish one common religion, founded by Mahavira. That such an useful life should have been cut short at this premature age was a distinct loss to the country.

His admirers have already collected about Rs. 11,000 to perpetuate his memory. A movement is still going on to increase the fund. It is expected that an institution to collect old manuscripts and to publish the works of the Jain religion which remain unpublished, in several *Bhandaras*, will be started, bearing his honoured name. It is hoped that some one of his numerous disciples may give the public a comprehensive account of his life and work.

આજના હિંદીઓ.

[અવાહબાદના 'પાયોનીયર' (૨૨, મે, ૧૯૦૧) પત્ર ઉપરથી.]

અમે મુંબઈના વર્તમાનપત્રોમાંથી શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર સ્વચ્છભાઈ (પ્રસિદ્ધિમાં 'કવિ તરીકે જ્ઞાત થયેલા) અને ઉગતા જૈનસુધારક કે જે કાઠિયાવાડમાં આવેલ રાજકોટમાં ૩૩ વર્ષની અકાલ ઉમરે ૧૯૦૧ ના એપ્રિલની નવમીએ ગત થયા તેનું હુંક વર્ણન ક્યારનું ટાંકેલ છે. જ્યારે ૧૯ વર્ષના હતા ત્યારે હિંદીના શતાવધાની કવિ તેઓ એકજ છે એવું માન શ્રીમદ્ને મળ્યું હતું. અવધાન એટલે લક્ષ. શતાવધાન એટલે એકો વખતે સો વસ્તુપર ધ્યાન આપવું તે. એક કવિ જ્યારે પોતાની સ્મરણશક્તિમાં એક સો બાબતોનો સંગ્રહ કરી રાખે છે ત્યારે તે શતાવધાની કહેવાય છે. આ બાબતોમાં જુદી જુદી ભાષાઓની કવિતાઓ કે જેમાંના શબ્દો આડાઅવળા ક્રમમાં ગમે તેમ કહેવામાં આવે છે, અથવા શેતરંજ, પાનાં આદિ કેટલીક સ્મતો અને બીજી કેટલીક બાબતોનો સમાવેશ થાય છે. આ અવધાનક્રિયામાં ઘંટ વગાડવામાં આવે છે તેના ટોકરા ગણતાં ગણતાં ગણિતના દાખલાઓ કરી આપે છે. કવિત્વની બક્ષીસ સાથેની-કારણ કે શતાવધાની કવિને પૂછેલી કવિતા તાત્કાલિક અને શિઘ્ર રીતે કરવી પડે છે—સ્મરણશક્તિનું આવી રીતે વ્યક્તવ વર્ણન કરતાં દષ્ટિએ જોવાથીજ તેનો ખરો ખ્યાલ આવી શકે છે

શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર, સ્મરણશક્તિનો કેટલોબધો વિકાસ કરી શકાય છે તેના અધ્યાત્મશાસ્ત્રદષ્ટિયા પ્રત્યક્ષ ઉદાહરણરૂપ હતા. તેમના સ્તુતિકારો તેઓ આપણા સમય અને દેશના મહત્તમ નીતિશાસ્ત્રના ઉપદેશકોમાંના એક હતા એમ ગણુતા; અને જૈનસંપ્રદાયના સુશિક્ષિત પુરોહિતો તેઓને આ પંચમહાલના એક ઉચ્ચતા મહાન ફિલસૂફ તરીકે લેખતા. તેમનો જન્મ કાઠિયાવાડના વવાણિયા ગામમાં વર્ણિકજાતિમાં ૧૮૬૭ માં થયો હતો. નાનપણમાં જ્યારે તેઓ શાળામાં જતા ત્યારે તેઓએ અદ્વૈત સ્મરણશક્તિ દર્શાવી હતી. જુજી રાત્રી ભાષામાંનો અભ્યાસક્રમ કે જે પૂરો કરવાને છ વર્ષ લાગતાં હતાં તે તેમણે બે વર્ષની અંદર પૂરો કર્યો. તેમના શિક્ષકો તેમને જુદી અને સ્મરણશક્તિ વિષયે અસાધારણ લેખતા. ધણીજ નાની ઉમરથીજ તેમને કવિતા

પ્રત્યે અનુરાગ હતો. નવ વર્ષની વયમાં તેમણે પદ્યમાં નાના રામાયણ અને મહાભારત લખ્યાં હતા. બાર વર્ષની વયમાં ત્રણ દિવસમાં ધટિકાપત્ર પર ત્રણસો વૃત્ત લખ્યા હતા. આ દર્શાવે છે કે શ્રીમદ્ આજન્મસિદ્ધ કવિ હતા. તેમણે કેટલાક માસિક અને જાહેર વર્તમાનપત્રોમાં લખાણ લખવા માંડ્યાં હતાં, અને સ્ત્રીકેળવણીની ઉપયોગિતા ઉપર એક નિબંધ લખ્યો હતો તેર વર્ષની ઉંમરે તેઓ ઇંગ્લેન્ડના બાપાનો અભ્યાસ કરવા રાજકોટ ગયા. ૧૪ કે ૧૫ વયેથી ઉંમરે તેઓએ મોરબી જઈ મિત્રમંડળ પાસે અષ્ટાવધાન (એકી વખતે આઠ બાજતોમાં ચિત્ત રાખવાની ક્રિયા) કર્યાં. પછી આઠમાંથી બાર અવધાન કરવાની શક્તિ વધારી અને પછી તે બાર અવધાનો પ્રજ્ઞ સમક્ષ કર્યાં. તેમણે ધીમે ધીમે પોતાની રમરણશક્તિ એટલા બધા અમાણ્યમાં વધારી કે બારમાંથી એક અવધાન કર્યાં, ત્રીણમાંથી બાવન અવધાન કર્યાં અને અતિ સૌ અવધાન કર્યાં, અને આવી રીતે યોગણીશ વર્ષની ઉંમરે તેઓ શતાવધાની કવિ થયા. તેઓએ મુબઈ જઈ પોતાની શતાવધાન કરવાની શક્તિ ક્રામજી દાવસજી ઇન્સ્ટિટ્યુટ અને અન્ય સ્થળોએ પ્રજ્ઞસંમુખ કરી બતાવી આ આશ્ચર્યજૂત રમરણશક્તિની ક્રિયાઓથી તેમને પ્રજ્ઞાએ મુવર્ણચંદ્રક (ચાંદ) આપ્યો અને 'સાક્ષાત્ સરસ્વતી'નું બિરુદ આપવામાં આવ્યું. પ્રસિદ્ધ સુધારક મિ. મલબારીએ ઉપરોક્ત શતાવધાનક્રિયા જોઈ પોતાના પત્ર નામે 'ઇન્ડિઅન રપેક્ટેટર' માં તે વિષયે ધણેજ સ્તુતિપ્રદર્શક લેખ લખ્યો અને તેમાં શ્રીમદ્ને " છુદ્ધિ અને રમરણશક્તિ આદ્યુત રીતે ધરાવનાર " (a prodigy of intellect and memory). કહ્યા આ પછી થોડાક વખતમાં મુબઈની હાઈકોર્ટના મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિ સર આર્થર્ સારજન્ટ, ડૉક્ટર પીટર્સન, મિ યાસિક અને અન્ય પ્રતિષ્ઠિત પુરોધાની પ્રેરણાથી શ્રીમદ્ના શતાવધાન જોવાને માટે એક મહાન લોકસભા બોલવવાને બંધન થઈ કરવામાં આવી. આ અસાધારણ શક્તિવાળા યુવકની સ્તુતિ અને કદર લોકોએ અને પત્રવાળાઓએ* ઉત્તમ રીતે પ્રદર્શિત કરી. સર આર્થર્ તેમને યુરોપમાં

*જૂના જૂના વર્તમાનપત્રોએ શ્રીમદ્ રાજચંદ્રના સબંધમાં લખેલ લેખોમાંથી અહીં તા. ૪, ડિસેમ્બર ૧૮૮૬ (સવત ૧૯૪૩ ના માગશર શુદ્ધ ૮, શનિ) ના અંકમાં 'મુબઈ સમાચાર' પત્રે લખેલો એક અગ્રણ્ય (Leading article) મૂકીએ છીએ—

જઈ ત્યાં પોતાની શક્તિઓ દર્શાવવાને બધામણુ કરી પણ તેઓ તેમ કરી શક્યા નહિ, કારણ કે તેમણે વિચાર્યું કે, સુરોપમાં પોતે જનધર્માનુસાર રહી શકે નહિ.

આવી રીતે સમગ્ર પ્રજામાં ખ્યાતિ થયા પછી તેમનાં પર એકાએક નવું પરિવર્તન આવ્યું હોય તેમ જણાયું. વીસ વર્ષની વયે પ્રજાની દૃષ્ટિમાં પૂર્ણ રીતે તેઓ અદરશ થયા. પોતાની શક્તિ અને ભુદ્ધિબળનો ઉપયોગ પોતાના સમુદાયવર્ગમાં અને વિસ્તારથી સમગ્ર લોકને શિક્ષા અને જ્ઞાનપ્રાપ્તિ આપવામાં કરવા માટે તેમણે નિશ્ચય કર્યો. તેઓ ઘણી નાની ઉંમરથી અતિ-શય પરિભ્રમણમાં વાંચનાર હતા. તેમણે પરદર્શનની આલોચના કરી; અને તેની સાથે પૂર્વ તેમજ પશ્ચિમની દિશાસૂચીનાં દર્શનો જોયાં. જે કે આશ્ચર્યકારક

અદ્ભુત સ્મરણશક્તિ તથા કવિતાશક્તિ ધરાવનાર એક જવાન હિંદુની અત્રે પદરામણી, અને તેના તરફથી થતા શતાવધાનના પ્રયોગ.

મોરબીથી કવિશ્રી રાયચંદ્રજી સ્વજીભાઈ નામનો માત્ર ઓગણીસ વરસની વયનો એક હિંદુ ગૃહસ્થ અત્રે આવી સ્મરણશક્તિ તથા કવિતાશક્તિનાં જે અદ્ભુત કૃત્યો કરી દેખાડે છે તેનાથી વાંચનારાઓને અત્રે વાકેફ કરતા જઠરો છોએ. એવી મહાન્ શક્તિના પુરવો એકથી વધારે આવી ગયા છે, અને ખુદ મુંબઈમાં શીઘ્ર કવિ પંડિત મહંવાસજી તેવી શક્તિ ધરાવનાર તરીકે જાણીતા છે; પણ હંમણા આવેલો સદરહુ પુરુષ તેઓ કરતાં ચલહતી શક્તિનો કહેવાય છે; એટલે ખીલઓ જ્યારે અઘાવધાનના એટલે એટીવેળા આઠ પ્રકારના પ્રયોગો કરી બતાવે છે ત્યારે આને શતાવધાની એટલે એકરો પ્રયોગો કરી દેખાડનારો સમજવામાં આવે છે. તેમનામાં રહેલી શક્તિની મોટી ખુબી એ છે કે, તેઓ એટી વેળા અનેક બાબત પોતાના મનમાં યાદ રાખી તથા રમી શકે છે; અને તે બાબત જેમ સેહેલી તેમ કવિતા; ગાળીત અને ભાષાના સરખો અધરી પણ હોય છે. મને એવા કંઈક છંદમાં તેઓ જોડ જોડતામાં કવિતા રચે છે; મને એવી અંગણી અને પારકી ભાષામાં કહેલા હલેટ પાસટ રાખ્ખોના વાક્યોને સરખાં ગોઠવી આપે છે; અને તે સંધણું એક ખીલની સાથે વચે વચે કરે છે.

એ શક્તિઓ જરેજ અદ્ભુત અને અસાધારણ છે; અને તે જેમ ખીલે તથા કામે લાગે તેની તપાસ કરી તેનો લાભ લેવાની તજવીજ કરવી જોઈએ

લાગશે, પરંતુ આતો વાસ્તવિક સત્ય છે કે તેમને પુસ્તકને પૂર્ણ રીતે અદ્યક્ષ કરવાને ફક્ત એકજ વખત વાંચવાની જરૂર રહેતી અને સંસ્કૃત અને પ્રાકૃતના નિયમિત અભ્યાસ વગર તેઓ તે બાધામાંના પુસ્તકો મોટા પાંડિતોની પેઠે તેવી રીતે તેઓ યથાર્થ રીતે સમજી શક્તા અને બીજાને સમજાવી શક્તા.

તેઓએ જોયું કે ધર્મગુરુઓ વર્તમાનમાં સાંપ્રદાયિક દૃષ્ટિથી સંકુચિત—કે મર્યાદાવાળા—વિચારો ધરાવે છે અને કાલના પરિવર્તનઅનુસાર કેવી રીતે વર્તન કરવું જોઈએ તે સમજતા નથી. વિશેષ જોયો આ સંસારના ત્યાગ કરી ત્યાગવ્રત સ્વીકારે છે તેઓમાં કેટલાક સાંમારિક સંપત્તિઓના અભાવે તથા સંસારથી એક યા બીજા કારણથી થયેલા અસંતોષને પરિણામે

છે. આટલું તો ખરું છે કે, એવી શક્તિ હૃદયની એક બક્ષીસ માત્ર છે, અને તે કોઈજ બાહ્યશક્તિ ગૃહસ્થને અર્પણ થયેલી હોય છે; પણ તે ખીસી કે વધી શકે કે નહીં અને માણસ જ્ઞાતના કારોબાર તથા વહેવારમાં આવી શકે કે નહીં તે નક્કી કરવાની જરૂર છે. કેટલીક તરફથી એવું માનવામાં આવે છે કે, તે તેવા ઉપયોગમાં આવી શકે નહીં; અને જે લેવા માગે, તે તેનું બળ ઓછું થતું જાય આમાં કેટલી સચાઈ છે તે પણ શોધી કાઢવું જોઈએ જો શક્તિ એવા ઉપયોગમાં આવી શકે નહીં તો પછી તે માત્ર જોવાની અને નવાઈની જ યથા પડે. પણ આપણે એકદમ તેમ માનીશું નહીં. માણસ જ્ઞાતમાં ઈશ્વરે મેલેલી ફરેક શક્તિઓ ખીંચીને વધારી રાખે છે, તેમ ઉપલી અદ્યક્ષ શક્તિઓના સંબંધમાં પણ થવું જોઈએ; અને જે તેમ હોય તો પછી આવા ચમત્કારિક પુરોષોને ઉત્તેજન આપી તેમની શક્તિ ખીંચવા અને તેને લોકકપયોગી કામમાં આણવાની કોરોસ કરવાથી આપણે પછાત પડવું જોઈતું નથી એવા પુરોષો જે યુરોપ કે અમેરિકામાં હોય તો તેઓ મોટા માન અને હોયતે પોષાય, તથા પ્રબલ અને સરકાર તેમને ઉત્તેજન આપી આગળ વધાર્યા વગર રહે નહીં. અત્રે પણ તેમજ થવું જોઈએ છે; અને તેમ થશે તોજ એવા નામીયા પુરોષોના આપણામાં વધારો થશે. આ વાત પણ તપાસવા જોગ છે કે, એવા પુરોષો અત્યાર સુધી દિંદુ કામમાંથીજ મળી આવે છે, મોહમેદન, પારસી વગેરે કામમાંથી તેઓ મળી આવતાં નથી એનું કારણ શું? શું એવા પુરોષો ઓછા જ્ઞાતમાંજ જન્મ પામે છે અથવા વંશ પરંપરા ઉતરે છે કે એ સર્વ જાણતોની તપાસ કરતાં અર્ગત્યના યુવાસાં મળે, અને તેથી એવા પુરોષો ઉત્પન્ન થવાનો કોઈ નિયમ નહોતો જોડે તેમની વૃદ્ધિથી પ્રબલને કાયદો થશે

તેમ કરે છે. આવા પુરૂષો પોતાના ચારિત્ર્યની અસર તેઓના સમુદાય પ્રત્યે પાડી શકતા નથી. શ્રીમદ્દની એવી માનીનતા હતી કે ધનવાન અને સાંસારિક સારી સ્થિતિવાળો પુરૂષ સંસારનો ત્યાગ કરે તો પોતાના ચારિત્ર્યથી સંગીન-હિત કરી શકે. જનસમાજ તેના શુદ્ધ હૃદય અને નિઃસ્વાર્થના સદ્ગુણની ખાત્રી થવાથી તેના કહેવા પ્રમાણે દોરવામાં ધણીજ તૃપ્ત રહે અને તેના ઉપદેશથી લાભ મેળવતી યાય. આવા વિચાર શ્રીમદ્દના હતા અને તેની સાથે જનસમાજ આગળ એક સાધુ અને ધાર્મિક નાયક તરીકે રજુ થવા યોગ્ય સ્થિતિમાં મૂકાયા નથી એમ તેઓ માનતા હતા; અને તેથીજ ગૃહસ્થ-દશાએજ જીવન ગાળવાનું ચાલુ રાખ્યું હતું. જ્યારે તેના આંતરિક વિચારો સંસારપ્રત્યે તાદૃન ઉદારીન વર્તતા હતા.

જ્યારે શ્રીમદ્ ૨૧ વર્ષના હતા, ત્યારે તેમણે ધર્મામાં પ્રયાણ કર્યું; અને ધણા દુર્લભ વખતમાં એક બાહોશ ઝવેરી તરીકેની નામના મેળવી. વધતા જતા વ્યાપારની ઉપાધિઓમાં પણ ધર્મ અને તત્ત્વજ્ઞાનના પોતાના પ્રિય અભ્યાસમાં તેઓએ ખુબજ આવવા દીધી નહિ. પોતાના ઉદ્યોગરત જીવનમાં ચૂપકાદીથી જ્ઞાનવૃદ્ધિ કરતા હતા. તેમજ હમેશાં પુસ્તકોમાં સુધાધેસા રહેતા હતા. વળી, વર્ષમાં કેટલાક મહિનાઓ તો પોતે મુંબઈ છોડી આજ્યા જતા અને પોતાની પેઢીએ કહી જતા કે જ્યાં સુધી પોતે લખે નહિ ત્યાં સુધી કોઈએ પોતાની સાથે પત્રવ્યવહાર પણ ચલાવવો નહિ. ગુજરાતના વનોમાં તેઓ એકાંત વાસ ગાળતા અને ત્યાં રહી ચિંતન અને યોગમાં, દલાડા અને અઠવાડીઆઓ વ્યતીત કરતા. તેઓ રજેને પોતે ઓળખાઈ જાય અથવા પોતાના સ્થળની ખબર પડી જાય તેવી ધાર્તીથી ધણા ગ્રમ રહેવાનો હમેશા પ્રયાસ કરતા, છતાં તેઓ વારંવાર ઓળખાઈ જતા અને લોકોની મ્હોટી સંખ્યા તેમનાં ઉપદેશ અને શિક્ષા વચનો અવલુ કરવાની જતાસાપૂર્વક તેમની પાછળ આવતા.

વ્યાપાર કર્યાને દસવર્ષ થયા પછી તેમને લાગ્યું કે જે હેતુથી વ્યાપાર-ધર્મામાં પ્રયાણ કર્યું હતું તે હેતુ તેઓએ પૂર્ણ કર્યો હતો. તેથી વ્યાપારની સાથેના પોતાનો સંબંધી નિવૃત્તિવાની ઇચ્છા તેમણે જણાવી. જ્ઞાન, ધનસંપત્તિ, સાંસારિક પદવી, કૌટુંબિક સુખ (કારણકે તેમને હયાત માતાપિતા, એક પરિશ્રિત બધુ, ચાર પરિશ્રિત બહેનો, સ્ત્રી, બે પુત્ર અને બે પુત્રીઓ, હતી) પ્રાપ્ત કરી સંસારનો ત્યાગ કરી સાધુ-મુનિનું જીવન ગાળવાની તેમણે તૈયારી કરી. એટ-

લામાં ૩૨ મા વર્ષની વયે તેમની શારીરિક પ્રકૃતિ નબળી પડી. અનેક કુશળ ડાક્ટરોની સારવાર નીચે રાખવામાં આવ્યા અને એક વખત તો તેમની પ્રકૃતિ સુધરી જવાની આશા રખાઈ પરંતુ વ્યાધિએ ફરીવાર દેખાવ દીધો અને કાયેસ્થિતવાળી ચારવાર અને તેમના ભક્તશિષ્યોની માવજત છતાં એક વર્ષ કરતાં વધારે વખત બીછાનાવશ રહીને કઠિયાવાડના રાજકોટ શહેરમાં ગયા માસની નવમી તારીખે (૧૯૦૧ ના એપ્રિલ માસમાં) તેઓ શાંતિથી કાલશરણુ થયા. તેમની લાંબી અને તીવ્ર માંદગી દરમ્યાન તેમણે કદી પણ નિઃશ્વાસ અથવા આર્તતા દાખવી ન હોતી જ્યારે તેમના બીછાનાની આસપાસના બીજા બધાઓ દીવગીર ચતા ત્યારે પણ પોતે આનંદ-સમેત રહેતા.

ધૂરી છવાયી કવિતા શિવાય તેમણે કેટલાંક પુસ્તકો લખ્યાં છે.* તેમની મોક્ષમાલા ક્યારની પ્રસિદ્ધિ પામી ગઈ છે; આ ગ્રંથ જૈનધર્મની કુચી સમાન છે. આ તેમણે સત્તરવર્ષની વયે રચ્યો હતો. તેમના અપ્રસિદ્ધ ગ્રંથોમાં આત્મસિદ્ધિશાસ્ત્ર+ તથા પંચાસ્તિકાચ અને આત્માના વિષય પર કેટલાક નિબંધો છે. જૈનધર્મ તથા તેના તત્ત્વજ્ઞાનનો મુખ્ય સિદ્ધાંત કર્મવાદ છે. કર્મવાદમાં તેમને અખંડ શ્રદ્ધા હતી. તેમણે આ કર્મવાદ પર પ્રમાણો સાથે એક પુસ્તક લખવાનો અને ભગવાન મહાવીરે પ્રકાશેલા સિદ્ધાંતો પર ગ્રંથમાલા લખવાનો વિચાર હતો પરંતુ દુર્ભાગ્યે તેમ તેનાથી લાંબા માંદગીને સમયે થઈ શક્યું નહિ. વળી તેમણે ધર્મના કેટલાક કઠિન સિદ્ધાંતો પ્રતિપાદિત કર્યા હતા. જૈન અને બૌદ્ધ સાહિત્યનું સંભાળપૂર્વક નિરીક્ષણ કર્યા પછી તેઓ એવા નિર્ણય પર આવ્યા હતા કે મહાવીર અને શુદ્ધ બંને જિન મહાન પુરુષો હતા, તેઓના સિદ્ધાંતો તદ્દન જુદા હતા અને જૈન-ધર્મ એ બૌદ્ધ ધર્મની સાખા છે એવી યુરોપીય પડિતોની જે માનીનતા હતી તે બરાબર પ્રમાણુ સહિત નથી. તેઓ કહેતા કે જૈનોના બે હજાર વર્ષના ગ્રામીન હસ્તલિખિત પુસ્તકોમાં સ્પષ્ટ રીતે જણાવે છે કે મહાન

* શ્રીમદ્ રાજ્યંદ્રના લખેલા જે જે લેખો મળી આવ્યા તેનો સંગ્રહ કરી 'પરમશ્રુતપ્રભાવક મંડળે' રૌચ્ય ચાર પૈજી ૭૦૦ પાનાનો બન્ધ ગ્રંથ બહાર પાડ્યો છે.

+ આ લખાયા પછાત આ ગ્રંથની ત્રણ આવૃત્તિઓ પ્રસિદ્ધ થઈ ચૂકી છે.

મહાવીર અને મહાન શુદ્ધ એ ધાર્મિક પ્રતિરૂપિણ્યો હતા. શ્રીમદ્ આ પશુ નિશ્ચિત રીતે પ્રતિપાદિત કરતા કે જૈનની એ મુખ્ય શાખાઓ નામે દિગંબર અને શ્વેતાંબર દેશની અનિયમિત ગિચતિને લઈને જન્મ પામેલ છે.

શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર દરેક રીતે લાક્ષણિક ચિન્હથી અંકિત પુરૂષ હતા એ દર્શાવવાને તેમની જીંદગીની ઉપર દર્શાવેલી લઘુ રેખા પૂરતી છે. તેમની માનસિક શક્તિઓ અદ્ભુત રીતે અમકૃતિવાળી હતી, તેમજ તેમના ચારિત્ર્યની નૈતિક ઉન્નતિ ચકિત કરાવનાર હતી. સલગ્રત્યે તેમનો આદર, વ્યાપારમાં અલંત અવટથી નૈતિક તત્વોને વળગી રહેવાનું વર્તન ગમે તેટલી વિશ્વતા છતાં જે ખરું તેઓ માનતા તે કરવાની તેમની નિશ્ચય શક્તિ, અને તેમનો કર્તવ્ય સંબંધે ઉચ્ચ આદર્શ જેઓ તેમના સહવાસમાં આવતા તેમનામાં પ્રેરણા કરી તેમને ઉન્નતિની શ્રેણિપર અડાવતા તેમની બાહ્યકૃતિ ડીમાકવાળી ન હતી, પરંતુ આંતરિક શાંતિ અને ગાંભીર્ય તો તેમનાંજ હતાં. તેમનું ધર્મો તથા તત્વજ્ઞાન સંબંધી વિશાલ અને યથાર્થિત જ્ઞાન, તેમની સમજાવવાની અદ્ભુત શક્તિ, અને ઉપદેશ કરવાની તેમની દીપ્ત પદ્ધતિ હોવાથી તેમના ઉપદેશો પૂર્ણ લક્ષ્યપૂર્વક સાંભળવામાં આવતા હતા. ઉત્કેરનાર સંજોગો હોય ત્યારે પશુ તેમનો આત્મસંયમ એટલો બધો પૂર્ણ હતો, તેમની મધ્યમ્ય રીતે સમજાવવાની શક્તિ એટલી બધી મહાન હતી, અને તેમની હાજરી એટલી બધી પ્રેરણામય હતી કે જેઓ તેમની સાથે વાદવિવાદ કરી તેમના ઉપર જય મેળવવાની શુદ્ધિએ આવતા તેઓ તદ્દન તેઓથી વશ થઈને તેમની આદરપૂર્વક સ્તુતિ કરતા જતા હતા.

હિંદની વર્તમાન દશા પર શ્રીમદ્ રાજચંદ્રને ખેદ થતો અને તે દૂર કરવાને હમેશાં ઇચ્છા ધરાવતા હતા. વર્તમાન સામાજિક અને રાજકીય પ્રત્યોપરના તેમના વિચારો ઉદાર હતા. તેઓ કહેતા કે જૈનોમાં શાંતિભેદ જેવું કંઈ પણ હોવું જોઈએ નહિ કારણ કે જેટલા જૈનો છે તેમને એકજ પ્રકારનું જીવન વર્તન રાખવાનું હોય છે. બધા સુધારકોમાં જે સુધારક પવિત્રતમ આશયથી, અને દૌલિક શક્તિ વગર સુધારાનું કાર્ય કર્યો જાય છે તેમને શ્રીમદ્ ઉચ્ચતમ પંકિત આવતા. વર્તમાનકાલના ધર્મગુરુઓનો દોષ એ કારણથી કાઢતા હતા કે તેઓ સ્વસંપ્રદાયના મોહથી આગ્રહી ઉપદેશ કરી કાલના પ્રેરકારનું લક્ષ રાખતા નથી. પોતાને પ્રભુના અવતાર તરીકે કહે

ડાવવાની ઇચ્છાથી પોતાનું ખર્ચ કર્તવ્ય વારંવાર ભૂલી જાય છે અને જે શક્તિ પોતાનામાં ન હોય છતાં, તેનો દાવો કરવાનો ગર્વ રાખે છે. તેના પાછલાં વર્ષોમાં એ તો સ્પષ્ટ જણાવું હતું કે શ્રીમદ્ પોતાના જીવનનો સંદેશ ધર્મશુર તરીકે આપવાની તૈયારી કરતા હતા. પરંતુ હુલાંચે મરણે વચમાં પડી તે સંદેશ પૂર્ણ થતાં અટકાયો છે, છતાં મુંબઈ છલાકામાં જૈનોમાં એક નવીન જીવન ઉપજાવવામાં શ્રીમદ્ વિજય પામ્યા છે. સાધારણ રીતે એવું મનાય છે કે જે તેઓ વધુ વખત જીવ્યા હતાં તો હાલના જૈનધર્મની સંપૂર્ણ દર્શનની કાંતિ કરી હતા અને મહાન મહાવિર જે વાસ્તવિક ઉપદેશ આપ્યો છે તે ઉપદેશ લોકોને શિખાવ્યો હતો જૈન ધર્મના અનેક ગચ્છમેદો કાઢી નાંખી મહાવિર સ્થાપેલો એક સામાન્ય ધર્મ સ્થાપવાનો તેઓનો વિચાર હતો. આવી ઉપયોગી જીંદગી અપકવ વયે ઉપયોગમાં આવતી બધી પડી તેથી દેશને આપ્યો ગૌરલાભ થયો છે.

તેમનું નામ ચિરંજીવ સંપાદાને તેમના સ્તુતિ પાઠકોએ આશરે રૂ. ૧૧૦૦૦ કપારના સંગ્રહીત કર્યો છે. તે દ્વંડને વધારવાની હિલચાલ હતી પણ આવી રહી છે. અને એવી આશા રખાય છે કે જૂનાં, હસ્તલિખિત પુસ્તકોને એકત્ર કરી જૈનધર્મવિષયક પુસ્તકો કે જે કેટલાક બંડારો અપ્રગટ દશામાં પડ્યા છે તેને પ્રગટ કરનારી સંસ્થા તેમના આનંદનામ સાથે સ્થાપવામાં આવશે* આશા રહે છે કે તેમના અનુયાયીઓમાંના કોઈ શ્રીમદ્ના જીવનદર્શન અને કાર્યનો સર્વગામી અને સમજી શકાય તેવો અહેવાલ પ્રગટમુદ્ર રજુ કરશે.

*પરમશ્રુતપ્રભાવમંડલે જૈન ધર્મના બે મુખ્ય સંપ્રદાય—સ્વેતામ્બર અને દિગમ્બરના પ્રાચીન સાસ્ત્રો શ્રીમદ્ રાજ્યંદ્રનું નામ જોડી “રાજ્યંદ્ર જૈન સાસ્ર-માયા” ના નામથી પ્રકટ કરવાનું રાજ કર્યું છે, અને તે યોજનાનુસાર નીચે પ્રમાણે અંચો મૂળ તથા હિંદી અનુવાદસહિત બહાર પણ પડી ચૂક્યાં છે:—૧ સમલંગી તરંગિણી ૨ તત્ત્વાર્થાધિગમ સૂત્ર. ૩ પુરુષાર્થસિદ્ધિપાથ ૪ પચાસ્તિકાથ. ૫. જ્ઞાનાર્ણવ ૬. સ્યાદ્વાદમંજરી. ૭. જૃહતુદ્રવ્ય સંગ્રહ ૮. દ્રવ્યાનુયોગતર્કણા.

અનુક્રમ.

પ્રસ્તાવના...	૫
એક સાક્ષરના વિચારો...	૭
ગુજરાતી જૈનપદ સાહિત્ય.							
ઉદ્દેશ.....	૧૧
સસ્યું સાહિત્ય.	૧૫
જૈન સાહિત્ય અપ્રકટ રહેવાનાં કારણો.	૧૫
જૈનિયોની ગુજરાતી ભાષાના બધાણુમાં મુખ્ય સહાયતા...	૨૦
ગુજરાતી ભાષાનો જન્મ જૈનિયોથી હોવાયોગ્ય છે ?	૨૨
ગુજરાતી ભાષા કઇ ભાષાપરથી થઇ ?	૨૩
જુનામાં જુનું ઉત્તમ ગુજરાતી જૈનીઆતું છે ?	૨૭
ગૌતમરાસો નરસિંહ મહેતાને આદિ કવિના સ્થાનથી ઉચલાવી શકે ?	૨૮
આનંદધનનું સંક્ષિપ્ત ચરિત્ર...	૩૦-૭૨
શ્રીમાનુ આનંદધન.							
સ્તવનાવલિ...	૧-૧૬
પદરતનાવલિ...	૧૭-૫૬
પંડિત શ્રી નેમવિજયજી.							
શીલવતીરાસો...	૫૨-૨૨૭
પંડિત શ્રી ધર્મમંદિર.							
મોહ અને વિવેક...	૨૨૮-૩૬૪

પ્રસ્તાવના.

જૈનકાવ્યોના સંગ્રહરૂપ આ ગ્રંથને જનસમાજ સમીપ મૂકતાં મને સ્વપ્ન થાય છે. જૈનવિદ્વાનોએ લખેલું ગુજરાતીસાહિત્ય ઘણા મોટા જથ્થામાં છે. આ સઘળું એકત્ર કરી ક્રમે ક્રમે પ્રકટ કરવાની ધારણા મેં રાખી છે. આવી ધારણા કરાવવામાં મુખ્ય નિમિત્ત મારા સ્વર્ગસ્થ જ્યેષ્ઠ બંધુ શ્રીમાન રાજચંદ્ર હોવાથી, આ સંગ્રહની સાથે તેઓનું નામ જોડવાનું મેં કહ્યું છે. આ સંગ્રહને ‘જૈનકાવ્યમાલા’ એવું નામ આપી તેની સાથે મારા જ્યેષ્ઠ બંધુનું ઉપર્યુક્ત કારણે નામ જોડતાં ‘રાજચંદ્રજૈનકાવ્યમાલા’ થયું છે.

મારા તરફથી પ્રકટ થનારા ગુજરાતીજૈનકાવ્યના સંગ્રહમાં આ પ્રથમ છે; અને તેથી તેને ‘કાવ્યમાલા’ નો પ્રથમ ગુચ્છક કહ્યો છે. આ ગુચ્છકમાં જૈનના ત્રણ કવિઓની કૃતિઓ આવી છે. શ્રીમાન આનંદધનની સ્તવનાવલિ, અને ‘બહોતેરી’, શ્રી નેમવિજયનો ‘શીલવતીનો રાસો’ અને શ્રી ધર્મમંદિરનો ‘મોહ-વિવેકનો રાસો.’ આનંદધનસ્તવનાવલિ તથા બહોતેરી જૈનસમાજમાં અતિ વિખ્યાત છે. શીલવતીનો રાસો મુંબઈ યુનિવર્સિટીની એમ. એ. ની પરીક્ષા માટે મંજુર થયેલ છે. ‘મોહ-વિવેક’ નો રાસ એક આધ્યાત્મિક ગ્રંથ હોઈ સંસ્કૃતમાં ‘પ્રમોદ ચિંતામણિ’ નામનો ગ્રંથ છે તેનું ગુજરાતી કાવ્યરૂપે છે.

દરેક ગુચ્છકમાં એક મુખ્ય કવિનું જીવનચરિત્ર આપવાનો વિચાર રાખ્યો છે. આ વિચાર અનુસાર આ પ્રથમ ગુચ્છકમાં શ્રીમાન આનંદધનજીનું ચરિત્ર આપ્યું છે.

મારી પ્રમુખ ઇચ્છા એકેક ગુચ્છકને અતેગદન અને પારિભાષિક રાખ્દોનો દ્રાપ આપવાની છે; પરંતુ અવકાશના અભાવે આ ગુચ્છકમાં તો આપી શક્યો નથી.

મારા મનને એવી લાગણી રહ્યા કરે છે કે, જો આ પ્રથમ ગુચ્છક સમાજની પ્રીતિ સંપાદન કરશે, તો અનુક્રમે આ કાવ્યમાલાના કેમવાર ગુચ્છકરૂપે ગુજરાતીજૈનકાવ્યસાહિત્ય બહાર પાડવું. હું આશા રાખું છું કે, આ ગુચ્છક સમાજને રચિકર થઈ પડશે. આટલા મોટા કદનું પુસ્તક પાકા પુંઠા સહિત માત્ર બાર આના જોટલી અલ્પ કિંમતે આપવાનો વિચાર રાખ્યો છે તેનું કારણ પણ આ કાર્યને સમાજની પ્રીતિ સંપાદન કરાવવાનો છે.

જો સમાજની પ્રીતિ પ્રાપ્ત થશે, તો કંઈ પણ નશની ઇચ્છા રાખ્યા

વગર, અને દ્રવ્ય સંબંધી થોડું ધાકું સહન કરવું પડશે, તો તે સહન કરીને પણ હું ગુજરાતીજૈનકાવ્યસાહિત્ય બહાર પાડવાનું આજી રાખીશ.

મારો વ્યવહાર વ્યાપાર સંબંધીનો હોય, તેમજ, 'સનાતન જૈન' પ્રકટ કરવાનું હોવાથી, આવાં કાર્યો માટે, તીવ્ર અભિલાષા છતાં મને જોઈએ તેટલો આવકાશ મળતો નથી. મારી આ મુશ્કેલી જોઈ મારા સ્નેહી બાઇ કેશવલાલ પ્રેમચંદ વડીલ, બી. એ. એલ. એલ. બી.એ જે સૂચના કરી છે તે સૂચના અમલમાં લાવવાની મારી યત્ન રહે છે. બાઇ કેશવલાલે એવી ઇચ્છા બતાવી છે કે, પ્રોફેસર મેક્સમુલરની દેખરેખ તળે પ્રોફેસર હર્મન જેકોબી આદિ વિદ્વાનો "Sacred Books of the East" પ્રકટ કરતાં, તેમ મારી દેખરેખ તળે અન્ય ગૃહસ્થોને આ કાવ્યમાલાના ગુચ્છકોને તૈયાર કરાવવાનું કામ મોંપવું. બાઇ કેશવલાલે, પોતે મને આવા પ્રકારની સહાયતા આપવાનું સ્વીકાર્યું છે, અને તે માટે હું તેઓનો આભાર માનું છું.

આ પ્રથમ ગુચ્છક તરફ સમાજની રુચિ થશે, તો અનુક્રમે બીજા ગુચ્છકો બની શકે તેટલા જાતે, અને બીજા બાઇ કેશવલાલની સૂચના પ્રમાણેની સહાયતાદારાએ તૈયાર કરાવી પ્રકટ કરવાનું કરીશ. મારે જૈનસમાજને ખાસ કરી આગ્રહપૂર્વક જણાવવું પડે છે કે, જે તેઓ આ કાર્યની કદર કરશે, તો આજીમાં આજી આવા ૧૦૦ ગુચ્છકો તૈયાર કરી પ્રકટ કરવાની હું સામગ્રી ધરાવું છું. જે આવા ૧૦૦ ગ્રંથો પ્રકટ થાય તો ગુજરાતીજૈનકાવ્યસાહિત્યના સંબંધમાં કેટલો પ્રકાશ પડે, અને કેવો કલ્યાણક ઉદ્ધાર થાય એ વિચારી, આ ગુચ્છકની કદર જૈન સમાજ કરશે એવી આશા છે.

અહીં ખાસ ધ્યાન ખેંચવા રજા લઉં છું કે, આ કાર્યદ્વારાએ કોઈ પણ દ્રવ્યસંબંધી લાભ મેળવવાની ઇચ્છા નથી, જે કે આવો ગ્રંથ આવી જીજ્ઞાસુ કિંમતે આપતાં લાભ પણ મેળવેલો નથી—પરંતુ ઉલટી એવી ઇચ્છા છે કે, પ્રભુકૃપાથી આવાં જ્ઞાનકાર્યો માટે થોડો ધણો દ્રવ્યવ્યય કરવાની સિધ્ધિ છે તે અનુસાર આની પછવાડે કોઈ સહન કરવું પડે તો કરવું. મારું આ કાર્ય પ્રીતિશ્રમ (Labour of love) છે.

આ કાવ્યમાલાનો ગુચ્છક ૨ જે છપાવવો શરૂ થઈ ગયો છે.

આ ગુચ્છક પ્રકટ કરતાં ૨૫ હિમતલાલ ગણેશજી અંબરીઆ એમ. એ. એ આ પ્રકાશન સંબંધી જે વિચારો જણાવ્યા છે તે માટે તેઓનો આભાર માની તે વિચારો સાથે આ જોડું છું.

'સનાતન જૈન' કાર્યાલય.

ઝવેરી બજાર મુંબઈ.

આશાઃ શુદ્ધ ૨, ૧૯૬૪.

મનસુખલાલ, રવજીભાઈ મેહતા.

અધિપતિ, સનાતન જૈન.

એક સાક્ષરના વિચારો.

જુદત કાવ્યદોહનના પહેલા ભાગને બહાર પડ્યે આજે સત્તર વર્ષ થઈ ગયાં. દશ ભાગમાં બધા સંગ્રહ બહાર પાડવાની મૂળ કલ્પના હતી, તેમાંથી છ તો બહાર પડી પણ ચૂક્યા છે, અને સાતમાની તૈયારી થાય છે. આ સંગ્રહની કલ્પના કરતી વખતે દશ ભાગમાં સર્વ ભંડાર પ્રકટ થઈ જશે એવી માન્યતા હતી. પણ શોધખોળના લાગેલા રંગને પરિણામે પ્રાચીન સાહિત્યનો શોધ વધતો ગયો અને શોધખોળની વૃત્તિ અને વાંચદોનો શોખ બંને પર-સ્પર મદદરૂપ થઈ એક એકને વૃદ્ધિગત કરતાં ગયાં, તેનું જે શુભ ફળ આવ્યું છે તેના એક અંશનું જ્ઞાન આ અન્યસમૃદ્ધિના પ્રકાશથી પ્રત્યક્ષ થશે.

જુદત કાવ્યદોહનના પહેલા ભાગમાં જૈન કવિઓ માત્ર બેજ આવી છે, અને ૯૧૦ પાનાંના ગ્રંથમાં છેલ્લાં પાંચ પાનાંથી તેમની કૃતિની પિછાન આપવામાં આવી છે.

આમ થવાનાં કારણો નહોતાં એમ નથી. જૈન કવિઓનાં લખાણો જૈનોનેજ કામનાં હોય; જેટલું સર્વવ્યાપિત્વ હિન્દુ ધર્મને મળેલું છે તેટલું જૈન-ધર્મને મળેલું નહિં હોવાને લીધે જૈનકવિઓનાં લખાણમાં લોકને રચે તેનું હોવાનો સંભવજ ન હોય; જૈનભાષાઓ તો વ્યાપાર અને છાંદગીના બીજા સાદા અને વ્યવહાર ઉદ્યોગોમાંજ લાગી રહેલા હોવાથી વાચન-લેખન તરફ ઉદારી. નતા ધરાવનાર હશે; આવાં આવાં કારણોથી તેના ગુપ્ત ભંડારમાં પ્રવેશ કરવાનું પણ કોઈને સુઝતું ન હોય એ સ્વાભાવિકજ છે.

પરંતુ જેમ જેમ ગુજરાતી ભાષાના જૂના ઇતિહાસનો શોખ વધતો ગયો, તે મેળવવા માટે શોધખોળ થતી આવી, જુના ગુજરાતીનાં સ્વરૂપજ્ઞાન માટે પ્રયાસો થતા ગયા તેમ તેમ જાણવા લાગ્યું કે જૈન લેખકોએ તો ગુજરાતી ભાષામાં ઘણું લખ્યું છે. એવું લખ્યું છે કે જે ભાષાબ્યુત્પત્તિની સાંકળો તપાસનારને બહુ ઉપયોગી મદદ કરે; એટલું બધું લખ્યું છે કે ગુજરાતી ભાષાનાં બીજાં લખાણ સાથે બહુ સારું પ્રમાણ ધરાવી શકે; એવે વખતે લખ્યું છે કે તેનાં લખાણોપરથી દેશસ્થિતિનું અને ઇતિહાસનું જ્ઞાન મેળવવામાં ઘણી સુગમતા થઈ પડે.

આવાં જ્ઞાનનાં પ્રથમ ઇચ્છા પહેલાં અન્ય ધર્મી સાહસોપર પડ્યાં તે ઉન્નતસનો લાલ લઈ પાટલુ જૈન ભંડાર જેવાનો પ્રસંગ શોધાયો અને ૨૨૦ સાક્ષર શ્રી મણીલાલ નમુનાદેવે કેટલાંક જૈન પુસ્તકોનું ભાષાંતર કરવાનું માથે લીધું. આજ સુધીમાં માન્ય સાક્ષરોમાંથી કોઈએ જૈનસાહિત્યનો આવી જતનો ઉદ્ધાર કર્યો હોય તો ઉક્ત ગૃહસ્થજ છે. ત્યાર પછી ગુજરાતી

ભાષા માહિત્યના ઐતિહાસિક અભ્યાસમાં જૈન સાહિત્યની ઉપયોગિતા જોનાર
 યવ. ગોવર્ધનરામ માધવરામ ત્રિપારી તથા સાક્ષર શ્રી કેશવલાલ દુર્લભગાય
 ક્રુત થયા. સાર પછી જૈનોમાં સ્વધર્મભાષિમાનના અને સ્વસાહિત્યભાષિમાનનાં
 અડુગે પુટવા લાગ્યાં સ્વધર્મભાષિઓને મદદ કરવા ધનસચય થવા લાગ્યો;
 સ્વધર્મવિવેચન માટે સભાઓ અને મંડળો ભગવા લાગ્યાં, સ્વધર્મ વિચારના
 ફેલાવા માટે માસિકો અને પત્રો પ્રકટ થવા લાગ્યાં અને છેવટે સ્વધર્મ ભા-
 ષિઓના મમરત સમેવનની પણ શરૂઆત થઈ ગઈ. આમ જૈન ભાષિઓ
 પોતેજ પોતાના સાહિત્યની એવામા દાખલ થયા અને જો કે હજી સમગ્ર
 સાહિત્યના સરકારી અભ્યાસથી, દેશી વિદેશી પુસ્તકોના યોગ્ય પરિચીલનથી,
 અને નીતન તેજથી દીપી આવતા અવનવા સુદર રંગોનાં દર્શનથી ભાગ્ય-
 શાળી થયેન કોઈ નાયકવ્યક્તિ બનાવી શકાય તેવું નથી, તોપણ સમસ્ત ભૂમી
 તૈયાર થઈ હોય એવું દેખાય છે, બોધ વારિતું ચિચન થવા લાગે છે, અર્થ
 તહિ બીજની વાવણી થતી માત્રમ પડે છે અને આશા ગંભી શકાય છે કે
 થોડા વખતમાં સારાં ફળ આવે તેવાં સુદર વૃક્ષથી શોભતો એક બગીચો
 તૈયાર થઈ જશે.

આવા પ્રયાસોનાં શુભ ફળ તરીકે “રાયચંદ્ર જૈન કાવ્યમાળા”ના આ
 સંગ્રહ સર્વ-સ્વધર્મી અને અન્યધર્મી સર્વ-ગુજરાતી વાંચકોને આદરણીય થશે
 એમા તો શક લાગતો નથી તેના સંગ્રહ કરનારા રા. મનસુખલાલ આશા
 ગમે છે કે આજ દેના લગભગ ૪૦ થી ૫૦ પુસ્તકો છપાવાય તેટલા લેખો
 તો તેની પામે તૈયાર છે. આ હકીકતજ બતાવી આપશે કે ગુજરાતી ભાષા-
 મા લખાયેલ પુસ્તકોમાંથી કેટલા થોડાંજ હજી પ્રકાશમાં આવી શક્યાં છે !

ઉપર કહ્યું છે કે, જૂનાં જૈનસાહિત્યનો પરિચય આપણા ભાષાના ઇ-
 તિહાસના અધ્યયનમાં પણ ઉમદા લાભ આપી શકશે. તેના કારણે સ્પુટજ
 છે. અયાર સુધી ગુજરાતી ભાષામાં સૌથી જુનામાં જુનો ગ્રંથ પદ્મનાભ ક-
 હાનડે પ્રમુખ પદ્મ સવત ૧૫૧૨ માં લખાયેલો ગણ્યતો હતો. જો કે
 ભાલજીમાં જૂની ગુજરાતીના પ્રયોગો પુષ્કળ માલમ પડે છે તો પણ તેનાથી
 જૂની ગુજરાતીના ઇતિહાસની સાકા જોડી શકાય તેવું નથી. નરસિંહ મહેતા
 લગભગ ભાલજીના અરસામાંજ થઈ ગયા, તોપણ તેની ભાષામાં કાં તો પાછ-
 જથી ફેરફાર થયા ક્યાં, તેને લીધે અને કાં તો કાંઈ બીજા અગમ્ય કારણને
 લીધે હાલની ભાષાથી બહુ ઓછો તફાવત માત્રમ પડતો નથી. ત્યાર પછીના
 લેખકોના સમયમાં તો ભાષાનું બદલાયેલું સ્વરૂપજ બદાઈ ગયું. જૂની ગુજ-
 રાતી માટે પદ્મનાભ, ભાલજી, બીમ અને નરહરિ એ ચાર સિવાય બીજા ઉ-
 પયોગી મધ શકે તેવા થોડાજ હાથ લાગ્યા છે જેનેતર સાહિત્યમાં નવારે

આવી ઘિતિ છે ત્યારે જૈન માહિત્યમાં તેણે નથી તેમાં તો લગભગ ઇ. સ. એક હજારમાં લખેલા પુસ્તક મળી આવે છે અને ત્યારપછી પુસ્તકોની સાકળ તુડી જતી નથી, પણ તે વખતથી તે આજસુધી એક પછી એક પુસ્તકો લખાનાંજ રહ્યા છે એવું આપણા જોવામાં આવે છે ઇ. સ. એક હજાર અને તે અરસામાં લખાએના બધા પુસ્તકો ગુજરાતીમાં નથી તેઓ પણ મસ્કૃતની^૧ વિશ્વવિદ્યાલયે મોકલીથી દુર રહી શક્યા નથી મસ્કારી ગણાતા વિદ્ય ભોટોમાં પોતાનું કહેવું સભાગાય અને પોતાનું કહેવું કંઈ દેખાય એટલા માટે તેમને મસ્કૃતમાં લખવાની ફરજ પડી હતી એમ કહીએ તો આવે પણ તેનાં ધર્મ પુસ્તકો પહેલવહેલા લખાયા ત્યારે તે વખતની બોલાતી ભાષામાં લખાયેલા હોવાથી જૈનોનો બોનાતી ભાષા માટેનો પક્ષપાત તદ્દન નિર્મૂળ થયો નહોતો અને અવારનવાર કોઈ કોઈ પુસ્તક લોકભાષામાં લખા યેવું મળી આવે છે, અને ગુજરાતી ભાષાના ઐતિહાસિક વિકાસમાં આપણને મદદરૂપ થઈ પડે છે

તે વખતની બોલાતી ભાષામાં પુસ્તકો લખ્યા ઉપરાંત જૈન વિદ્વાનોમાંથી કોઈ કોઈએ ભાષા શાસ્ત્રના સ્વતંત્ર પુસ્તકો લખીને પણ ગુજરાતી ભાષાની મેવા કરી છે આવા વિદ્વાનોમાં દેમાચાર્ય^૨ માંથી પ્રથમ પદ્મી ભોગવે છે ‘શબ્દાનુ-શાસન’ નામનો કોશ, ‘દેશીનામમાળા’ નામનો દેશી શબ્દોનો સંગ્રહ અને ‘પ્રાકૃત વ્યાકરણ’ એ ત્રણ અથો ગુજરાતી ભાષાના અભ્યાસીને માટે અમૂલ્ય છે.

આની રીતે જૈન લેખકોએ તે વખતની બોલાતી ભાષામાં પુસ્તકો રચીને અને બીજી રીતે પણ ગુજરાતી સાહિત્યની ઉપજારક મેવા બજારી છે અને તેથી તેમના લેખો પ્રકાશમાં આવે એ ગુજરાતી સાહિત્યને બહુ લાભકારક થશે એ નિર્વિવાદ છે આ અથથી પ્રારંભ પામતો આ પ્રયાસ જ રી શહે અને ગુજરાતીના લોકોને શગવથી થાય તેની રીતે સરકારી, શુદ્ધ અને ભરોમો ગખવા લાયક રીતે સર્વ પુસ્તકોનું સંશોધન થઈ, અથો એક પછી એક બહાર પડતા જાય એમ જોઈ ઇચ્છા ગખશે

૧ ધણને નવાઈ જેવું લાગશે કે જૈનોના નહિ, પણ પારસીઓને પણ સસ્કૃતની મોકની વાળેલી હતી, અને પાઠશાળામાં ઘણાજા બધા ધર્મ પુસ્તકોના પહેલવીમાંથી મસ્કૃતમાં તરતુમાં કંવામાં આવ્યા હતા

આ માથે બીજું નવું બલુવાનું એવું મળે છે કે જૈનોની પેઢે, પણ પ્રમાણમાં થોડે બરો, પારસીઓએ પણ જુની ગુજરાતીના સાહિત્યમાં કમેને વર્ગ છે ‘અદ્વૈત ચિંતાનામાં’ નો, મુગ પહેલવીમાંથી સસ્કૃતમાં થયેલા ભારત ઉપરથી ગુજરાતીમાં તરતુમાં કરવામાં આવ્યો છે અને તેની વિખિત પ્રતની સાત સવત ૧૫૦૭ ની છે તેના લખનારનું નામ ‘બહેરામ લખમીધર’ છે^૩

બીજું જુનું પુસ્તક ‘મિનાં બરડ’ છે તે પણ મુગ પહેલવીમાં અને તેના સસ્કૃત ભાષાતર પરથી ગુજરાતીમાં લખવામાં આવ્યું છે તે લખાયાની સાત સવત ૧૬૧૩ ની છે એમ સાબરુ છે

જૈન પુસ્તકોનાં વાંચન અને અધ્યયન વખતે એક વાત યાદ રાખવા જેવી છે. જેમ બ્રાહ્મણોમાં બોલાતી ભાષા કરતાં સંસ્કૃત માટે પક્ષપાત વધારે રહેલો છે અને સંસ્કૃત પછી હિન્દી માટે માન હતું તેમ જૈનોમાં પણ બોલાતી ભાષા હમેશાં પૂજાતી હોય તેવું માલમ પડતું નથી. પોતાના ધર્મપુસ્તકો માગધીમાં લખાયેલાં હોવાથી માગધી પ્રયોગો માટે તેમનું વલણ રહે એ સ્વાભાવિક જ છે. જૂની ગુજરાતીમાં માગધી અને અપ્રત્યક્ષ ધણ પ્રમાણ્ય હોવાથી ધણા જૂના સમયના લેખકોમાં આ અંતર બહુ દેખાઈ આવે એવું નથી. પણ જેમ જેમ બોલાતી ભાષામાં ફેર પડતો ગયો તેમ તેમ લેખકોના જૂના રાજો અને જૂના પ્રયોગો માટે શોખ વધતો ગયો. વિ. સં. ૧૭૦૦ માં લખાયેલા પુસ્તકોની ભાષા આપણે જોઈશું તો તે વખતના બ્રાહ્મણોનાં લખેલાં પુસ્તકોથી બહુ જૂદી પડે છે. બ્રાહ્મણો એક ગુજરાતી બોલતા અને જૈની બીજી બોલતા એવું માનવાને કશું કારણ નથી. લોકભાષા તો એક જ હતી. પણ પ્રેમાર્નવના નાટકો અને ઉચ્ચ વર્ગ માટે લખાયેલા આખ્યાનોમાં જેમ તેણે સંસ્કૃત રાખ્યો તરફ પક્ષપાત બતાવ્યો છે, તેમજ જૈન કવિઓએ જુનાં ગુજરાતીનાં રૂપો અને પ્રયોગો માટે પક્ષપાત બતાવ્યો છે. આ અંધમાં જ છ-પાંચેલું શ્રીમાન આર્નવનજીવું લખાણ વાંચવાથી જણાશે કે તેના ગુજરાતીના પરિચય ગાઢ અને સંસ્કારી હતો અને તે જે સંક્રામાં થઈ ગયા છે તે સંક્રાની ગુજરાતીની છાપ તેનાં લખાણોમાં મોજુદ છે. તોપણ જૂની ગુજરાતીના પ્રયોગોને ટોટો નથી. આ પ્રયોગો ઉપર દેહલા પક્ષપાતનું જ કારણ હોય એમ માન્યા સિવાય છુટકો નથી. આવું હોવાને લીધે જો કે બધા જૈન લેખો મળગ બોલાતી ભાષામાં લખાયેલા કહી શકાય તેવું નથી, તોપણ તેથી તેની ઉપયોગિતામાં ન્યૂનતા આવતી નથી. અને પ્રાચીન સમયના લેખો પૂરા પાડનારા એકલા જૈનજ હોવાને લીધે ગુજરાતી ભાષાના વસાવતારમાં ખુદતા મંડાડ આપવા માટે તેના જટિલ ઉપકાર મનાય તેટલો થોડો છે.

(જૈન સાહિત્ય ગુજરાતીની પેઠે દેવરહસ્ય, દેવકથા અને દેવભક્તિથી ભરપૂર હોવાને લીધે) જૈન ધર્મીઓ પોતાનાં સાહિત્યનાં પ્રકાશન માટે ઉકંઠા ધરાવનારા હોય એ સ્વાભાવિક છે. પરંતુ અન્યધર્મીઓ પણ આવા સંપ્રદર્શનાં પ્રકાશનથી ભાષા, ભાષાશાસ્ત્ર અને દેશના ઇતિહાસમાં લાભ થતીના સંભવ જુએ છે અને તેથી આશા રાખે છે કે આ અંધપ્રકાશનપ્રયાસ જેવા ઉત્સાહથી શરૂ થયો છે તેનાજ ઉત્સાહથી જારી રહેશે.

હીમતલાલ ગણેશજી અંબરીઆ
એમ. એ.

ગુજરાતીજૈનપદ્ય સાહિત્ય.

It is only in recent years that the vast and intricate literature of Jainism has been partially explored, and there is still much to be done in the way of translation and investigation before the History of the Order can be written.

Imperial Gazetteer, 1907.

જૈન ધર્મસંબંધી સાહિત્ય વિશાળ, તેમજ ગદ્યન છે, અને તેની શોધ બહુ થોડી થયેલી છે; અને તે પણ થોડુંક થયાં, એટલે તે ધર્મ સંબંધી ઇતિહાસ થોડાવા પૂર્વે બાષાંતર અને શોધ ખોજરૂં હજી ધણું કરવાનું છે.

—ઈમ્પીયરલ ગેઝીટીયર, ૧૯૦૭.

ઉદ્દેશ.

મારા પરમ પૂજ્ય સ્વર્ગીય વડીલ બાપ શ્રીમાન્ સજ્જન્યદ્રે પોતાના દેહોત્સર્ગ પહેલાં એક એવી ઇચ્છા પ્રકટ કરી હતી કે, જૈનનું પ્રાચીન સાહિત્ય પ્રસિદ્ધિમાં લાવવા પ્રબળ પ્રયત્ન થાય એવી ખાસ જરૂર છે. તેઓના દેહોત્સર્ગ પૂર્વે થોડા વખતપર સ્થપાયેલ ‘પરમશ્રુતપ્રભાવક મંડલ’ના ડાકેના આ પ્રકારના કાર્યમાં ઉપયોગ કરવાનો હતો, પરંતુ તે કયા કાર્યમાં ઉપયોગી વિશેષપણે થશે એ સંબંધી કોઈ નિશ્ચિત અભિપ્રાય દર્શાવવામાં નહોતો આવ્યો. મને એમ વિચાર આવ્યો કે, જૈનનું પ્રાચીન સાહિત્ય પ્રકટ કરવું એ ખરું; તથાપિ તે એવા પ્રકારે કરવું કે, જેથી વિશેષમાં વિશેષ લાભ થવાના અનેક કારણોમાંનું એક કારણ ઉત્પન્ન થાય. વિશેષમાં વિશેષ લાભ કયા પ્રકારે થાય એ સંબંધી વિચાર કરતાં એમ ભાસ્યું કે, જૈનના બે મુખ્ય સંપ્રદાય સ્વેતામ્બર અને દ્વિગમ્બર છે; એ બન્નેના સર્વોત્કૃષ્ટ તત્ત્વજ્ઞાનના અથો એવી રીતે તૈયાર કરાવવા કે, સ્વેતામ્બર દ્વિગમ્બરઅથોના અને દ્વિગમ્બર સ્વેતામ્બરઅથોના લાભ લઈ શકે; અને એક બીજાના અભિપ્રાયોમાં શું શું ભેદ પડે છે તે જોઈ શકે. જૈનનાં શાસ્ત્રો ચાર પ્રકાર અથવા અનુયોગમાં વહેંચાયેલાં છે. દ્રવ્યાનુયોગ, ગણિતાનુયોગ, ચરણાનુયોગ, અને ધર્મકથાનુયોગ. આ ચારે અનુયોગોમાં સર્વોત્કૃષ્ટ અનુયોગ દ્રવ્ય સંબંધીનો ગણાય

છે, એમ તેમા વિશ્વના કારણભૂત દ્રવ્યેની વસ્તુચિતિ બતાવી છે આ અ-
નુભવમા જૈનનું ઉત્તમોત્તમ તત્ત્વજ્ઞાન સમાવેલું છે જૈનના તત્ત્વજ્ઞાનનો પ્રકાર
યવો એ શ્રીમાન્ ગજઅદ્રને પરમોક્ષાસનું કારણ હતું, કેમકે તેથી વિશેષ ઉપકાર
યવો મલવિત જ એટલે મે ઉપર હતું તેમ શ્વેતામ્બર અને દ્વિગમ્ય અ-
નાયના વિખ્યાત અથમગેના આ દ્રવાનુભવ સબધી લખાએલા અથો એક
બીજાની માથેસાથ પ્રગટ થાય એની વ્યવસ્થા રચી પ્રથમ બન્ને અપ્રદાયના
અથોની એકમ સખ્યા નક્કી કરી જે સખ્યા નક્કી કરી તેમા અર્ધ ભાગમા
શ્વેતામ્બરઅથો અને અર્ધ ભાગમા દ્વિગમ્યઅથો ગોળ્યા જે પ્રમારનો
વિષય શ્વેતામ્બરઅથમા હોય તેજ પ્રમારનો વિષય દ્વિગમ્યઅથમા હોવો
જોઈએ એમ સાધાત્મ્ય રીતે દ્રષ્ટિ રાખી બની રાખ્યું ત્યામુધી પ્રાચીનમા
પ્રાચીન અથોની પસંદગી રી પ્રાચીન અથો બધા અસ્કૃત અને પ્રાકૃતમા
હોવાથી તેનો લાભ સર્વ સામાન્યને મળવો મુર લ એમ ધારી એમ વિચાર
કરો કે તેના દેશભાષામા ભાષાન્તરો કરાવવા દેશભાષા કર્ત ગણવી ?
એ એક પ્રશ્ન હતો અભાર સુધીમા સ્થિતિ એની પ્રકારની ચાની આવે છે
કે, શ્વેતામ્બરઅથો ધાતુ કરી ગુજરાતીભાષામાજ અનુવાદિત થયા છે
અને દ્વિગમ્યઅથો હીદિ ભાષામાજ અનુવાદિત થયા છે આનું પશ્ચિમ
એ આ યુ હતું કે, શ્વેતામ્બરોના અથોનો લાભ ગુજરાતીભાષા નહી જ
ણનારા એવા દ્વિગમ્યરો (કે જે વિશેષ હીદિભાષા જણનારા જ છે કેમકે
તે ઉત્તર હિંદુસ્થાનમા વિશેષ રહે છે) ને નહોતો મળતો અને દ્વિગમ્ય
હીદિ અથોનો લાભ ગુજરાતી ભાષા જણનાર એવા ગુજરાતીઓને નહોતો
મળતો અને લાભ ન મળે, તો બન્નેમા અભિપ્રાયભેદ શુ છે તે કયાથી
જોઈ અને નિર્ણયિત રી શકાય ? આ ઉપરથી વિશેષ લાભદાયક ગ્તો લે
વાનું નક્કી થઈ અને તેમ કરતા એમ લાગ્યું કે બન્ને અપ્રદાયના અથોના
હીદિ ભાષામા અનુવાદ તૈયાર રાવવા આ નહી થયેલી ગોળ્ય પ્રમાણે
' રાયચ જૈનશાસ્ત્રમાળા ' નામની ગીરિઝ પ્રત્યેક બે માસે ' પરમનુત્તમ-
ભાવ મડલ ' તરફથી બહાર પડે છે જેમા અથા સુધીમા ઘણી મારી સ-
ખ્યામા મહાન્ તત્ત્વજ્ઞાનના અથો બહાર પડી ચૂક્યા છે અને પડે છે

આ 'શાસ્ત્રમાલા' નું કામ 'પરમશ્રુતપ્રભાવ મડલ' દ્વારા થતું જોઈ,
મે ખાનગી સાહસથી સાદિલના પ્રકાશ માટે કોઈ બીજી દિશામા,—પણ

શ્રીમાન્ રાજ્યંદ્રની પ્રાચીન સાહિત્યની પ્રકૃતતા માય એ ઇચ્છાને અનુરૂપ-પ્રવલ કરવાનો વિચાર કર્યો. વિચાર કરતાં કરતાં એમ લાગ્યું કે, હમણાં હમણાંમાં સરકૃત પ્રાકૃતના ભાષાંતરાર્થે જૈનપદસાહિત્ય પ્રકટ કરવાની ઈચ્છા સમાજમાં હિપ્ત થઈ છે; પરંતુ પદસાહિત્યસંબંધમાં હજી સમાજ કેવળ ઉદાસીન છે; તો તે દિશામાં યત્ન કરવો યોગ્ય છે. પદસાહિત્યમાં પહેલાં કંઈ ભાષાના પદ તરફ વલણ રાખવું; એ વિચાર કરતાં યોગ્ય, તો એમ લાગ્યું કે, જેમ “રાજ્યંદ્રજૈન-શાસ્ત્રભાષા” માં સ્વેતામ્બર અને દિગમ્બર જન્મેના મથોપર સમાન દષ્ટિ રાખી હતી, તેમ આ પદના સંબંધમાં પણ સમાનદષ્ટિ રાખી કામ લેવું: એટલે કે, દિગમ્બરોનું દેશભાષાનું પદસાહિત્ય હીંદિ ભાષામાં લખાયું છે માટે હીંદિજૈનપદસાહિત્ય, અને સ્વેતામ્બરોનું ગુજરાતી ભાષામાં લખાયું છે છે માટે ગુજરાતીજૈનપદસાહિત્ય એમ બે યુગપદ આધારે બહાર પાડવાં.

સસ્તું સાહિત્ય.

જેમ સાહિત્યપ્રકાશમાં લાવવાની શ્રીમાન્ રાજ્યંદ્રની ઇચ્છાએ કરેલી પ્રેરણા મારે વિરે હિપ્ત થઈ હતી, તેમ એક બીજી પ્રેરણા એવા પ્રકારની થઈ હતી કે, સાહિત્ય પ્રકટ તો કરવું, પણ જેમ અંગ્રેજીમાં Cheap Literature (સસ્તું સાહિત્ય) બહાર પડે છે તેમ પાડવાની ગોઠવણ થાય તોજ એ પ્રયત્ન કરવો. સસ્તું સાહિત્ય, એટલે સુંદર રીતે સારા કાગળ ઉપર છપાયેલા, સરમ બધાઈ અને શુદ્ધિવાળી છપામણીવાળાં પુસ્તકો ધણીજ જુજ કીંમતમાં આપવાં. મારું અનુભવ ઉપરથી એમ માનવું છે કે, જે કાર્ય પોતાની મેળે પોતાનું ખર્ચ નીભાવી શકે તેવું હોય તેજ કાર્ય લાંબા સમય સુધી ટકી રહે છે. આ અનુભવને અનુસરી મેં એવો પ્રયોગ અજમાવવાનું ધાર્યું કે, સસ્તામાં સસ્તી કિંમતે આપવાના ધરદથી ગુજરાતીજૈનપદસાહિત્ય ઉપર કહ્યું તેમ શુદ્ધ અને સુંદર રીતે પ્રથમ છપાવવું; અને જે સમાજની રૂચિ આવાં કાર્ય તરફ વધે, અને તેવું કાર્ય પોતાનું ખર્ચ નીભાવી શકે, તો પછી આગળ વધવું. અહીં પ્રશ્ન થવાયોય છે કે, હીંદિ અને ગુજરાતી જન્મે પર સમાનશુદ્ધિ રાખી સાથે સાથે પ્રકટ કરવાની ઉપર કહ્યું તેમ ઇચ્છા છતાં પ્રયોગ ગુજરાતી સંબંધમાં પહેલો કેમ કર્યો? તો તેનાં કારણો અનેક છે; પરંતુ એટલું કહીએ કે, “ઉંટ મરે, તોપણ મારવાડ

સામું જુએ” એવી જે કહેવત છે એ અનુસાર મારો પ્રયાસ મણી લેવામાં આવે, તો કાર્ષ્ક અંગે ખરું છે.

ન્યારે મેં ગુજરાતીભાષામાં લખાએલું જૈનપદ્યસાહિત્ય એકત્ર કરી બહાર પાડવાની ઇચ્છા કરી ત્યારે સ્વાભાવિક રીતે મને પહેલી એ તપાસ કરવાની જરૂર લાગી કે, ગુજરાતીભાષામાં જે જૈનકાવ્ય સાહિત્ય છે તે માત્ર સ્વેતામ્બર સંપ્રદાયનુંજ છે કે દ્વિગમ્બરનું પણ છે ? મારી અન્યાર સુધીની તપાસના પરિણામમાં જે માલમ પાડ્યું છે તે ઉપરથી કહી શકું છું કે ગુજરાતી ભાષામાં સ્વેતામ્બર આમ્નાયનુંજ સાહિત્ય જૈનવામાં છે; અને દ્વિગમ્બર આમ્નાયનું જોવામાં આવતું નથી. બીજી તપાસ મેં એ કરી કે ભલે સ્વેતામ્બર આમ્નાયનું હો, પણ તે જૈનકાવ્યસાહિત્યનો વિસ્તાર કેટલો હશે. આજ સુધીમાં હું જે જે સાધનો એકઠાં કરી શક્યો છું તે ઉપરથી કહી શકું છું કે, ગુજરાતી જૈનકાવ્યસાહિત્યનો એટલો બધો વિસ્તાર છે કે, જો તેની પુરેપુરી શોધખોળ કરવામાં આવે તો એટલો સંગ્રહ મળી શકે તેમ છે કે, એક બાલુએ માત્ર જૈનનુંજ લખેલું ગુજરાતીકાવ્યસાહિત્ય મૂકાએ, અને બીજી બાલુ અન્યદર્શનના વિદ્વાનેનું અને ખાસ સાહિત્યકારોનું ગુજરાતીકાવ્યસાહિત્ય મૂકાએ, તો જૈનના વિદ્વાનોથી ગુજરાતીભાષામાં લખાએલું સાહિત્ય ઘણું વધી જશે. આ વાત મારો જૈનધર્મપ્રત્યેનો રાગ અથવા પક્ષપાત છે તેને અનુસરી કહેતો નથી; પણ મને વસ્તુસ્થિતિ તેમ કહેવરાવે છે. ખુદ ગુજરાતીભાષાનું જે કાવ્યસાહિત્ય ગણાય છે, એટલે કે નરસિંહ મહેતા આદિ કવિઓથી લખાએલું જે કાવ્યસાહિત્ય ગણાય છે તે સાહિત્યનો સંગ્રહ કેટલાંક વર્ષો થયાં રા. ઇસ્વી. ૧૮૨૫ સુધી દેશાંતરે છે; અને તેમ કરતાં તેઓ તરફથી ‘બૃહત્ કાવ્યદોહન’ છપાય છે; એવાં ખુદ ગુજરાતીકાવ્યસાહિત્યના ગણવામાં આવતાં કાવ્યદોહનના જેટલા ભાગ વધારેમાં વધારે થશે તે કરતાં ઘણી મોટી સંખ્યામાં માત્ર જૈનગુજરાતીકાવ્યસાહિત્યના થશે. એમ હું ખાત્રીપૂર્વક માનું છું; મારું આ માનવું માત્ર કલ્પનાદ્વારાએ નથી થયું. મારી પાસે જેટલો સંગ્રહ એકઠો થયો છે તે સંગ્રહ તરફ ન્યારે હું દૃષ્ટિ કરું છું ત્યારે રા. ઇસ્વી. ૧૮૨૫ના ‘બૃહત્ કાવ્યદોહન’ જેવાં લગભગ ૫૦ થી ૬૦ ભાગ, તો જૈનકાવ્યસાહિત્યના જેટલા જોતામાં અર્ધ જામ તેમ છે એમ હું જોઈ શકું છું.

જૈનસાહિત્ય અપ્રકટ રહેવાનાં કારણો.

જો આટલા મોટા વિસ્તારવાળું ગુજરાતી જૈનકાવ્યસાહિત્ય છે, તો અસારમુધીમાં- તે પ્રકાશમાં કેમ આવ્યું નથી એ પ્રશ્ન યથારોગ્ય છે. આનાં ઘણાં કારણો છે. મુખ્યમાં મુખ્ય અને પ્રથમમાં પ્રથમ કારણ એ છે કે, જૈનસમાજમાં એક એવા પ્રકારનો ખ્યાલ બેસી ગયેલો કે, જો ત્રીજા છપાવવામાં આવે, અને તેની વિશેષ પ્રસિદ્ધિ થાય, તો તેનું બહુમાન ઓછું થઈ, કાળે ફરી આશાતના થાય છે. આ ખ્યાલ જ્યારે ઉત્પન્ન થયેલો ત્યારે જો કે, સદારણ હતો. જ્યારે મુસલમાની સમય હતો, અને જ્યારે હિંદમાં જૂઠા જૂઠા ધર્મો વચ્ચે પરસ્પર દ્વેશ ચાલતો હતો ત્યારે એક ખીજનાં ધર્મપુસ્તકોનો નાશ કરવાનું કેટલાક ધર્મઝંતુનીઓએ દરેલું. આવા ઝંતુ-નના પરિણામથી બચાવવા માટે વિચારવાન પુરવોએ શાસ્ત્રો અને ગ્રંથોની કોઈ પ્રકારે આશાતના ન થાય તે અર્થે શુભ ભંડારો કરાવ્યા હતા. આ આશાતનાનો વસ્તુતઃ-હેતુ કાળ જતાં જુલ્મી જવાયો; અને તેના પરિણામમાં એવો ખ્યાલ ઉત્પન્ન થયો કે, શાસ્ત્રોને પ્રસિદ્ધિ અપાય નહીં. પશ્ચિમબણીના વિદ્યાના મંરકારોના પરિચયે હવે આ ખ્યાલ બહુજ ઓછો થઈ ગયો છે; પરંતુ પ્રથમ કેવો ગંભીર દશે તેનાં સહેજ આભાસ આપવા માટે એક દાખલો અત્ર આપું છું. જૈનોના ત્રીજા છપાવવાની પ્રથમ શરૂઆત કરનાર કચ્છી જૈનગૃહસ્થ શા. ભીમશી માણેકે જ્યારે ત્રીજા છપાવવાની શરૂઆત કરી ત્યારે આ ખ્યાલને આધીન એવો જૈનસમાજનો મોટો ભાગ એમ કહેતો કે, તે ગૃહસ્થ નરકે જશે. મને ચોક્કસ સ્મૃતિ છે કે, લગભગ દશેક વર્ષ પહેલાં એક જૈનિની સાથે પ્રસંગોપાત વાત ચતાં તેણે ઉપર કહ્યા પ્રમાણે કંઠાર વાણીના પ્રયોગ કર્યો હતો. આટલાં વર્ષો સુધી, જૈનનું તત્ત્વજ્ઞાન જો અપ્રકાશિત રહ્યું, તો પછી આ કાવ્ય સંબંધીના પ્રકાશનનો વિચાર ન થાય એ સ્પષ્ટ છે. બીજું કારણ એ છે કે, જૈનમાં આવકવર્ગ નો લગભગ વિદ્યાજ્ઞાનથી ઉદારસીન છે. જે વર્ગ વિદ્યાજ્ઞાનનો કોઈ અંશે પ્રવિયથ ગ્રખનાર હોય, તે તે સાધુવર્ગ છે. આ સાધુવર્ગ પણ એક દો દિર દ્વારા પદ્ધતિ આધીન હતો, અને હજી પણ ધણે અંશે છે, અને બીજું આ સાધુવર્ગ પોતાના વ્યવહારમાં એટલાં બધાં સરસ અને ચીવંતે હોય છે કે, તેને શાસ્ત્ર પ્રકાશનઅર્થમાં નિષ્કર દરજ્જો અસર

નથી. આ કારણ પણ અત્યારસુધી જૈનસાહિત્ય અપ્રકટ રહેવામાં એક
 અગ્રેસર પદ ધરાવે છે. એમ જે કશું કે, આવક વર્ગ વિદ્યાજ્ઞાન સંબંધમાં
 ઉદાસીન છે; તેનું કારણ એ છે કે બધા જૈનયો વ્યાપાર રસ્તે હોવાથી આ
 કાર્ય પ્રત્યે તેઓનો સ્વાભાવિક રીતે લક્ષ્ય રહી શકે નહીં. એમ પ્રશ્ન કરવામાં
 આવે કે, અન્ય દર્શનોનો કેળવાયેલો વર્ગ પોતપોતાના સાહિત્યના પ્રકાશન
 અને પ્રચારને માટે જો પ્રયત્ન કરે છે, તો પછી જૈનનો કેળવાયેલો વર્ગ એ
 સંબંધમાં કેમ પ્રયત્નવંત થયો નથી? આનું કારણ એ છે કે, એક તરફથી
 જૈનકેળવાયેલા વર્ગમાં આવશ્યક ધર્મ જાગૃતિ રાખવા માટે, શાસન રક્ષક
 એવા સાધુવર્ગ તરફથી લગભગ પ્રમત્ત ભાવજ સેવવામાં આવે છે; અને બીજી
 તરફથી તેઓને પાશ્ચાત્ય વિદ્યાના સંસ્કારોદ્ધારણે જડવાદનો પરિગ્રહ થવાથી,
 ધર્મપ્રતિભા વાતસંધભાવ જોઈએ તેવા પરિમાણમાં ઉત્પન્ન થયો નથી એ-
 દસે પછી તેને વિષે જૈનસાહિત્યપ્રકાશનની વૃત્તિ જનમજ્જ કયાંથી પામે ! આ
 ઉપરાંત એક કારણ એ ■ કે, બીજાં દર્શનોમાં જેવી કદરવૃત્તિ જોવામાં આવે
 છે તેવી જૈનમાં જોવામાં આવતી નથી. દાખલા તરીકે, પ્રોફેસર હર્મન
 જે કોબી આદિ પાશ્ચાત્ય વિદ્વાનો જૈનસાહિત્ય પ્રકટ કરવા માટે જે ભગીરથ
 પુરુષાર્થ કરે છે તે પુરુષાર્થને પ્રશંસવાને બદલે, તેણે કરેલા પુરુષાર્થમાં ક્યે
 ક્યે રથજો દોષો છે તે દોષો શોધવામાંજ કર્તવ્ય માની લેવામાં આવ્યું છે.
 આ રથજો મારું કહેવું એમ નથી કે, અન્ય વિદ્વાનોથી થયેલા દોષોની શુદ્ધિ
 ન કરવી, પરંતુ કહેવું એમ છે કે, એવા દોષો જોઈશકનાર વર્ગ, દોષ રહિત
 કાર્ય કરી બતાવવું જોઈએ. દોષ જોવાની શુદ્ધિ કેવી તીવ્ર છે તેનો એકજ
 દાખલો અત્રે આપીશ. મરહુમ સાક્ષરવર્ધ મણીલાલ નજીભાઈએ શ્રીમાન્ હરિભ-
 દ્રાચાર્ય પ્રણીત પદ્ધતિસમુચ્ચય, અંચનું ભાષાંતર કરેલું. આ ભાષાંતરમાં
 હું જાણું છું કે, ઘણા દોષો છે પરંતુ એ દોષો ટાળવા માટે જ્યારે એ
 પુસ્તક બહાર પડ્યું ત્યારે જે ચર્ચા કરવામાં આવી હતી તે ચર્ચાનો પ્રકાર
 દોષ રીતે ધ્વજવા યોગ્ય નહોતો; પ્રોફેસર મણીલાલ પ્રત્યે તે વખતે જે આ-
 ક્રોધો કરવામાં આવેલા તેથી તેઓના ઉદ્ધાસને માટે આધાત થયેલો. ખરી
 રીતે એવો પુરુષાર્થ કરવો આવશ્યક હતો કે, જૈનશૈલીને જાણનાર વિદ્વા-
 નોના આશ્રય વડે તેણે બીજાં કાર્ય તે આરંભવાનું હતું તેવી વૃત્તિ તેઓને
 વિષે ઉત્પન્ન કરવી જોઈતી હતી.

તેઓના વિષય માત્ર સાહિત્ય સંબંધીનો છે, તો જૂદા જૂદા જૈન શિવાયના માર્ગને માનનારા ગુજરાતી કવિઓના વિચારો પ્રમશમા લાવવાનું તેઓને સંજ્ઞુ, અને જૈનના એક પણ ગુજરાતી કવિની કૃતિ બહાર લાવવાને ન મળી ? આ સંબંધમા વિશેષ નહીં કરેતા, હુ તો એમ માનીશ કે, ઉપર દેહલા ઝેરનો વ્યસ્ત નથી તો અવ્યસ્ત બાવ હજી સુધી મૂળમા રહ્યો છે, નહીં તો આમ થવા ન પામત અત્ર પ્રસંગવશાત્ કરેલું પડે છે કે, ‘ગુજરાત વર્નાકયુલર મોસાઈક’ને પ્રથમમા પ્રથમ સહાયતા આપનાર જૈનિયો છે, પરંતુ તે સહાયતા જેટલો તો નહીં, પણ ‘ઈ’ અંગે પણ આ સ્વસ્થા તરફથી બીજા કવિઓ કે, વિદ્વાનોની સરખામણીએ જૈનને બહુનો વાગવા માજ આગ્યો નથી એક રીતે એમા જૈનસહાયકોનો પણ હોય જોડે છે તેઓ મહાયતા આપે છે તો તેઓ એવો આગ્રહ કેમ બતાવતા નથી, જૈનપ્રતે જે સગ્ધાના કાર્યવાહકો ઉપેક્ષા રાખે છે તે હરે વિશેષ વ્યસ્ત સુધી ચલાવી લેવામા નથી આવે ઉપર દેહલા ઝેરનો અવ્યસ્ત બાવ જૈન નથી એવા સાક્ષરોમા રહ્યો છે નહીં તે બતાવવાનું એક નિમિત્ત મને મળ્યું હતું તે અંગી ટાકવા વિના હુ રહી શક્યો નથી ગયા વરો ‘ગુજરાત વર્નાકયુલર મોસાઈક’ તરફથી પ્રખટ થતા ‘શુદ્ધિપ્રકાશ’મા સાહિત્ય સંબંધીનો એક અહેવાલ આપવામા આગ્યો હતો તેમા વેદાત્મક દર્શનાનુયાયીઓ તરફથી પ્રખટ થતા માસિક પત્રોની નોંધ લેવામા આવી હતી આ નોંધ જોતા, મામાન્યમા સામાન્ય એવા અન્ય દર્શનોના માસિકની નોંધ લીધેલી જોવામા આવી પરંતુ જૈનના એક પણ માસિકપત્રની તેમા નોંધ લેવાયેલી દટિગોચર ન થઈ ! આ હેતુપૂર્વક થયું છે એમ કહેવું તેના કરતા એમ કહેવું કે ઉપવા ઝેર પોતાની અવ્યસ્ત અસર કોઈ અશે રહેવા દીવી છે તેનું પરિણામ છે તો તે વધારે યોગ્ય છે

આ કાળનો ઉપમા માનવા જેવું છે કે, હવે આ પ્રમારનું ઝેર દિન પ્રતિદિન ઘટવા ઉપર છે, અને એમ કહીએ કે તે ઘણુંખરે સત્તરહિત થયું છે તો તે અવનોકન ખોદું નહીં ગણાય જેમ જેમ આ ઝર સત્તરહિત થતું જાય છે, તેમ તેમ સ્થિતિ સુધરતી જાય છે આ સુધારાની શરૂઆતનું મુખ્ય કારણ જો મધ ગણાય, તો તે વરોદના નામદાર ગાયકવાડ સરકાર શ્રીમત સયાજિરાવ અને તેના મરહુમ દિવાન સાહેબ મણીલાલ જશભાઈ છે નામ

દાર ગાયકવાડ સરકારને પટણુ વગેરેના ભડારોના જૈન ગ્રંથો છપાવવાની ઉપકારક ઇચ્છા થવાથી, અને તે ઇચ્છાનો અમન મરુમ મણીભાઈ સાહેબ દ્વારા થવાથી, અન્ય વિદ્વાનોને તે તરફ લક્ષ્ય કરવાનું કારણ મળ્યું નામદાર ગાયકવાડ સરકારનો આગ્રાહી રા હરગોવિંદદાસ કાટવાણાએ " જૈન ગ્રંથો " છપાવવાની શરૂઆત કરી અને તેમાં તેઓએ મરુમ મીં. મણીભાઈ નમુ-ભાઈ આદિ સાક્ષરોને ગોઠવ્યા તેના પરિણામમાં તે વિદ્વાનોને જૈન સાહિત્ય જોવાની તક મળી ગ. હરગોવીંદદાસે 'ગુજરાતી પ્રાચીન લઘુમાળા' કાઢવી શરૂ કરી અને તેમાં હાલમાં યુનિવર્સિટીમાં એમ. એ. ના અભ્યાસમાં આ લેતો શીક્ષણીનો ગમે. પ્રકટ કર્યો ધીમે ધીમે ગ્રોડેસર મળીતાવ નજીબાઈની ત્રિતિ ગુજરાતીસાહિત્ય એવા સબધમાં થઈ તેઓએ જે કાંઈ જોયું તે ઉપરથી તેઓનો જે અનુભવ થયો તે હવે પછી જણાવીશ.

રા. ગોવર્ધનરામ ભાઈનો પછી ૨૮ ફેબ્રુઆરીના દિવસે ધુરે એ આત્મ આત્મિકતાના કારણે જૈન અને વેદ વચ્ચેના ઝેરનો વા સો વિરોધ વિશેષ દૂર કર્યો મુખ્ય ખાતે મળેલી બીજી 'ગુજરાતીસાહિત્યપરિષદ'ના પ્રમુખપદેથી ના. ફેરવવાનનામાંથી ગુજરાતી ભાષાને જન માહિત્ય નેટુ સહાયક હતું તે વિષયમાં જોનાતા એવા આગવમાં કહ્યું હતું કે નગસિદ્ધ મેરેતાના યુગ પહેલાના યુગમાં ગુજરાતીસાહિત્યનો મોટો આધાર જૈનસાહિત્યનો-જૈનસાહિત્યકારોનો હતો.

કહેવાને તેવું એવો છે -, હવે કંમે કંમે જૈન અને વેદાધિત ધર્મો વચ્ચેનો કનેશ ચોડા થના લાગ્યો છે અને તે નેશરૂપે જો જોમ જોમ ચોડ્યું થતું જશે તેમ તેમ ગુજરાતીભાષા માહિત્યના ઉપાસમે જૈનસાહિત્ય પ્રત્યે બીજા ગુજરાતી સાહિત્યની સાથે શોધખોળ અને પ્રકાશન મુબધમાં, નિબંધપાત્રી થતા જશે એવો અભવ છે એક દૃષ્ટિએ અન્ય ધર્મના વિદ્વાનોને હાથે જૈનસાહિત્યપ્રકાશન ઇચ્છવું ન જોઈએ કેમકે આવનબન એજ ઉત્તમોત્તમ સાધન છે એમ માર માનવું છે મે જે દૃષ્ટિએ ગુજરાતી સાહિત્યને જૈનમાહિત્ય સબધમાં કર્તવ્ય બતાવ્યું છે તે માત્ર આદિ પદ્ધતિએ છે સાહિત્યદૃષ્ટિએ આ જૈનત્વ છે, અને આ અમારા અપ્રદાયત્વ છે એમ ધારવું જોઈએ નહીં.

આ પ્રમાણે જૈન કાવ્યસાહિત્ય અપારસુધીમાં જેવું જોઈએ તેવું પ્રકાશન પામ્યું નથી એના મને લાગ્યા તે કાણો બતાવ્યા હવે

જૈનિયોની ગુજરાતીભાષાના બધારણમાં મુખ્ય સહાયતા

સંબંધમાં થોડુંક વિવેચન કરીશ. મુળતઃ ખાતે મળેલી બીજી ‘ગુજરાતીસાહિત્યપરિષદ’માં મોરબીવાળા ભાઈ મનમુખલાલ કીચ્ચદ મેહતાએ “ગુજરાતી ભાષામાં જૈનિયોનો ફાળો” એ વિષયપર આપેલ વ્યાખ્યાનમાં તેઓએ બહુ સારી રીતે સાબીત કર્યું છે કે, જૈનિયોએ ગુજરાતીભાષાના બધારણને મુખ્ય અને પ્રાચીન સહાયતા આપી હતી. વડોદરાવાળા રાવબહાદુર દરગોવીંદાસ કાંઠાવાળાએ પ્રથમ ‘ગુજરાતીસાહિત્યપરિષદ’ વખતે કર્યું હતું કે,

“જૈન લોભના વણા રાસા અને દલિતાઓ અઘાપિ પ્રમટ થયા નથી જૈન લોભના રાસા ગુજરાતીના બધારણ તથા શુદ્ધતા ઉપર સારો પ્રનસ પાડે એમ છે. જૈન લોભનું પ્રાકૃત અને પરિભાષામાં લખાણ એ જૂની ગુજરાતીનું અનુમાન કરવાને કારણબત થાય છે.”

પ્રોફેસર મણીલાલ નજીભાઈનો અનુભવ આ પ્રમાણે છે.

“મધ્ય પ્રાચીન સમયમાં જૈન લોભએ કેટલાક કાવ્ય પ્રબંધ રાસાદિથી ઐતિહાસિક બાબતો નોધી રાખી છે, અને તે ઘણી ઉપયોગી છે. દેમચંદ્રાચાર્યે ૯૦ કતિહાસ ‘દ્વાશય’માં આપ્યો છે તે એટલો બધો અગત્યનો છે કે, તેના આધારે તુર્પણે પોતાની રાસમાત્રાનો ભાગ વખેલો છે જૈન ત્રયે કતિહાસને લગતા છે, તે બધાનું નિશ્ચયપૂર્વક બાધાતર થવાની પૂરી આવશ્યકતા છે.”

સ્વર્ગસ્થ ગોવર્ધનરામ ભાઈએ ચૌદમા શતકથી જૈનો ગુજરાતીસાહિત્યના સંબંધમાં કેવો અગત્યનો ભાગ બજાવતા આવ્યા છે તે ઉપર બોલતાં કર્યું છે કે,

“(શતક ૧૪ મુ) ગુજરાતમાં તેજસિંહના એક ત્ર વિનાના સર્વ ત્ર થે માત્ર જૈન સાધુઓના રમેલા છે એ ત્ર થે પણ મોટા બાને ધર્મસાહિત્યના અને સસ્કૃત સાથે પ્રાકૃતમાં પણ છે એ સાધુઓએ તેમના ગાંઠોનો આશ્રય પામી આટલો સાહિત્યવૃક્ષ લગવા દીધો છે હત્યાદિ.”

“ગુજરાતીસાહિત્યનું નૂળ પ્રથમ ‘રોપાયું’ તે વેળા ત્રીજીના બાદશાહો, ગુજરાતના સુબાઓ, અને અન્ય નાના મોટા સરદારનો ત્રિમુલ આ યુગના આ-રંભથી ૧૩૫૦ સુધી ચાલ્યો અને તેનો ફોલ જલાવાડ, જુનાગઢ, ગોરળ, વગેરે દારીગાવાડના ગામોમાં અને બાળીના ગુજરાતમાં ચાલી રહ્યો હતો તેવામાં જૈન ગાંઠોના ચાર પાંચ સાધુઓ દ્વારા ગતી સાહિત્યના એકવા આધારભૂત હતા તે પછીના પચીસે વર્ષમાં ... ! બીજા યાનેક જૈન સાધુઓ એવા આધારભૂત હતા.”

“ જૈન સાધુઓ જોટની સાહિત્યધારા ટાળી શક્યા તેનો મહત્ત્વ અશ્વ પશુ અન્ય વિદ્વાનોમાં કેમ ન દેખાયો ? એઓ જ્યાં બસાઈ એકા હતા ? ”

“ જૈન પ્રથમજોની ભાષા તેમના અસંગત જીવનના બળે શુદ્ધ અને સરળરૂપે તેમના સાહિત્યમાં સ્ફુરે છે ત્યારે આખા દેશના પ્રાચીન બાવ આદિ અનાથ નતિઓ, અને રાજ તો મુસવમાન વર્ગ એ ઉલ્લસના સર્વસ્વથી બ્રાહ્મણ, વાણી-આઓની નવી ભાષા ધરી ગીને જુદું ધાવણ ધાવી, બધાઈ, એ પણ તેમના (બ્રાહ્મણાદિ સસારીઓના) આ ભ્રમણના હતિહાસથી સમજશે એ સાધુઓની અને આ જ સારીઓની ઉલ્લસની શુજરાતી ભાષા આમ જુદે જુદે રૂપે બધાવા પામી ”

“ (રાતક ૧૫ મુ ઉત્તરાર્ધ) પાટણ નગરમાં જૈન સાધુઓ પ્રથમની જેઠે પાળા સસ્ફુટ પ્રાકૃતમાં સાહિત્યને રચવા વાળ્યા હતા અને રાજકીય સ્થાન મળી, એ પણ તે કાળે તીર્થ જેવું જ આ સાધુઓએ કંઠે લેવાય છે ”

—૨૫૦ ગોા૦ ત્રિ૦

સ્વર્ગગ્રંથ ગોવર્ધનરામભાઈના આ વિચારોએ કેમ જાણે ૩૦ કેશવનાથ ભાઈને વિશેષ રોધખોળ કરવાને પ્રેર્યા ન હોય કે તેણે શુજરાતીભાષાના મમય સંબંધમાં નવોજ પ્રકાર પાડ્યો છે ૨૦ કેશવનાથભાઈએ, શુજરાતી ભાષા સમયની મર્યાદા આજ સુધી બાવવામાં આવતી હતી તે શિથિલ કરી નાખતા શુજરાતીભાષાનો મમય ધણે વહેલો મિદ્ધ કર્યો છે આ સમય મિદ્ધ કરતા તેઓએ જૈનને અપ્રપદ આપ્યું છે બીજી ‘ શુજરાતીસાહિત્ય પરિપક્વતા પ્રમુખપદેથી ૩૦ કેશવનાથ ભાઈએ એમ સારી રીતે મિદ્ધ વધુ’ છે કે, શુજરાતી ભાષામાં લખાણેનું જૂનામાં જૂનું સાહિત્ય જૈનરોના હાથનું મળી આવે છે ૨૦ કેશવનાથભાઈના આ પ્રયોજને જૈનસમાજ ઉપર મોટો ઉપગ્રહ થયો છે

૨૦ કેશવનાથભાઈ કહે છે કે “ અવાર સુધીમાં આદિ કવિનું માન નરસિંહ મેહતાને સર્વાનુમતે અપાય છે વિશેષમાં એમ પણ માનવું છે કે, એ રચિક નાગરકવિના સમય પહેલાનું સાહિત્ય તે પ્રાકૃત કે અપભ્રંશ સાહિત્ય, શુજરાતી સાહિત્ય નહીં આ રીતે એ લક્ષ્મણનું નામ કવિઓની કાલાનુપૂર્વક દર્શાવવામાં નહીં, પણ ભાષાઓની મર્યાદા બાધવામાં પણ કામે લગાડાય છે અવાર સુધીમાં જે જૂજ શોધખોળ થઈ છે તેમાં નરસિંહ મેહતાની પૂર્વે થઈ ગયેલા પ્રાઈ મમય કવિનું નામ મળી આવતું નથી, કે

જે એમને આદિ કવિના રચનાથી ઉચલાવી પાડે. પરંતુ બાપાની બાબતમાં તો કહેવું જોઈએ કે, ધરવીસનના પંદરમા શતકની મર્યાદા જે બંધાયેલી તે ચારસે પાંચસે વર્ષ ચરવા તેથી પણ બે એક સદી વધારે પાછી હદ વધી પડશે. ”

૨૦ કેશવલાલભાઈ ગુજરાતી બાપાની મર્યાદાને પંદરમા શતકની મર્યાદાથી ચારસે પાંચસે વર્ષ પાછળ હલવતાં ચારસે પાંચસે વર્ષનું કેવું ગુજરાતી હતું એવું બતાવવા માટે અગ્યારમા, બારમા શતકનું અને તેરમા શતકનું ગુજરાતી જૈનમથાપરથી ટાંકી બતાવે છે. વળી, તેઓ પ્રાકૃતભાષાના પાણિની તરીકે જૈનાચાર્ય શ્રી હેમચંદ્રાચાર્યને કહી, ગુજરાતી બાપાની ઓળખ હેમચંદ્રાચાર્યથી કરાવે છે.

ગુજરાતી બાપાનો જન્મ જૈનિયોથી હોવાયોચ્ય છે ?

આ તો હવે નિર્વિવાદિત વાત છે કે, ગુજરાતી બાપાના બધારણમાં મુખ્ય સહાયતા જૈનિયોની છે એ વાત સર્વ સાક્ષરો સ્વીકારે છે. ધણા ખગ ગુજરાતીબાપાના વિદ્વાનોનું એમ માનવું છે કે જૈનિયોએ ગુજરાતી બાપાના બધારણમાં સેંકડે પોણેસો ટકા ભાગ લીધો છે. રાવ૦ હરગોવિંદદાસ, રા. મણીલાલ નબુભાઈ, રા. ગોવર્ધનરામભાઈ અને રા. કેશવલાલ ભાઈના વિચારોનું પૃથક્કરણ કરી જોતાં આ નિર્ણય શિવાય બીજો કોઈ નિર્ણય નીકળવો સંભવતો નથી. રા. કેશવલાલ ભાઈના વિચારો વાંચ્યા પછી મને ગુજરાતી-બાપાની શોધોળા કરવા સંબંધી જે ઇચ્છા થઈ તે ઇચ્છા, મને એમ મનાવે છે કે, ગુજરાતી બાપાનો જન્મ જૈનિયોથી હોવા યોગ્ય છે. મારો જે આ અભિપ્રાય થયો છે તે કયા કારણોથી તે અહીં સંક્ષેપમાં જણાવીશ.

સંસ્કૃત ભાષાને જેમ તમામ આર્ય ભાષાઓનું મૂળ ગણવામાં આવે છે તેમ એમ પણ માનવામાં આવે છે કે, હાલની સંસ્કૃત પામેલી ગુજરાતી ભાષાની પૂર્વસ્થિતિ અર્થાત્ પ્રાચીનગુજરાતી એ પ્રાકૃત નામથી પ્રસિદ્ધ એવી અપભ્રંશ ભાષા હતી. આ વાતને રા. ગોવર્ધનરામભાઈ અનુમોદન આપે છે. રા. કેશવલાલ ભાઈએ પોતાના વ્યાખ્યાનમાં નરસિંહ ચૈતેલાની ભાષાને અપભ્રંશ કહી તેને ગુજરાતી તરીકે ઓળખાવેલ છે; તેમજ શ્રી હેમચંદ્રાચાર્યની અપભ્રંશ ભાષાને પણ ગુજરાતી તરીકે ઓળખાવેલ છે. વળી, હેમ-

ચંદ્રાચાર્યને પ્રાકૃત બોલીઓના ‘પાણિની’ તરીકે કેશવલાલભાઈએ ઓળખાવેલ છે એ ઉપરથી એમ કહેવામાં આવે કે, વહેલામાં વહેલી ગુજરાતી ભાષાની ઓળખ આપણને હેમચંદ્રાચાર્યથી થાય છે તો તે અયોગ્ય નહીં કહેવાય. ૨૮ કેશવલાલ ભાઈનો કહેવાનો આશય જે ગર્ભિતપણે—અન્યકતપણે સમાયેલો હું માનું છું તે બરાબર હોય તો મને લાગે છે કે ૨૮ કેશવલાલ ભાઈનો અભિપ્રાય ગુજરાતીભાષાનો આરંભ કેટલેક દરજ્જે જૈનિયોથી થયેલો માનવા સંબંધીનો હોવાયોગ્ય છે. ૨૯ કેશવલાલભાઈએ ગુજરાતી ભાષાનો ‘આરંભ ક્યારથી ?’ એવા પ્રશ્ન નીચે જે ઉત્તમ વિચારો સાહિત્યપરિપક્વના પ્રમુખપદથી બતાવ્યા છે તે વાંચતાં જો કે, એવી સર્વથા સ્પષ્ટતા નથી થતી કે, ૨૯ કેશવલાલભાઈનો અભિપ્રાય, ગુજરાતીભાષાનો આરંભ જૈનિયોથી જ થયો છે એવું સ્વીકારવાનો છે; પરંતુ તેની સાથે એટલું તો સ્પષ્ટ દેખાય છે કે, ગુજરાતીભાષાનું વિશેષમાં વિશેષ પ્રાચીન સાહિત્ય દેખાડવા માટે જૈન શિવાય અન્ય કોઈનું સહિત્ય વિવિધમાનતા ધરાવતું કેશવલાલ ભાઈની સમર્થ શોધકદષ્ટિને જોવામાં આવ્યું નથી.

ગુજરાતીભાષા કઈ ભાષાપરથી થઈ ?

ગુજરાતીભાષાનો જન્મ કોનાથી થયો સંબંધિત છે એ વાતપર વિચાર બાંધવા માટે ગુજરાતીભાષા કઈ ભાષા પરથી થઈ એ સંબંધી વિચાર કરવો અત્યંતનો છે. અમાર સુધી વિદ્વાનો તરફથી એમ અભિપ્રાયો બંધાયેલ છે કે, ગુજરાતીભાષા પ્રાકૃતભાષા પરથી થઈ છે, અથવા કેટલાક એમ કહે છે કે તે અર્ધભાગથી પરથી થઈ છે. હેમચંદ્રાચાર્યે મહાગજે જે ભાષામાં સાહિત્ય લખ્યું છે તે ભાષાને ‘પ્રાકૃત’ તરીકે ઓળખવામાં આવે છે, બપોરે શ્રીજિનાગમ જે ભાષામાં લખાયેલ છે તે અર્ધભાગથી તરીકે ઓળખાય છે (ભુચો. ‘પ્રમંથચિંતામણિ’ મંચ). ૨૯ કેશવલાલભાઈએ સાહિત્યપરિપક્વના પ્રમુખપદથી પ્રાકૃત શબ્દની કેવી બહોળી વ્યાખ્યા થઈ શકે તેમ છે તે સંબંધી વિવેચન કર્યું છે. જો એમ કહેવામાં આવે કે, જે પ્રાકૃતભાષા હેમચંદ્રાચાર્યની છે તે ભાષાનો અપભ્રંશ તે ગુજરાતી છે તો તે વાત સ્વીકારવા અત્યારસુધી એકત્ર થયેલ સાધનો જોતાં અયોગ્ય નથી.

ગુજરાતી ભાષાની પહેલાં ભાગધી, અર્ધ ભાગધી—મહારાષ્ટ્રી, રૌરસેની અને

પૈશાચી ભાષાઓ હતી; એની કોઈથી ના પાડી શકાય તેમ નથી. દેવમંડાચાર્યની અર્ધમાગધી, કે પ્રાકૃતભાષા જેવી ભાષા પરથી ગુજરાતી ભાષા થઈ છે; એ વાતને જો ખરી શોધ તરીકે સ્વીકારવામાં આવે. તો પછી જોવાનું જ એ રહે છે કે, અર્ધમાગધી કે પ્રાકૃતનો પરિચય વિશેષ જ્ઞાને હતો, કે જે પરિચયના પરિણામે ગુજરાતીભાષાની ઉત્પત્તિ થઈ હોય ? અત્યાર સુધીમાં જે જે શોધ ખોજો થઈ છે, જે જે ગ્રંથો કે શાસ્ત્રો મળ્યાં છે તે ઉપરથી એમ દ્વિમત પૂર્વક કહી શકાય કે, જૈનને વિશે અર્ધ માગધીનો સર્વથી વિશેષ પરિચય અને વિશેષ વપરાશ હતો; અને હજી સુધી છે. જૈનનું માગધી કે અર્ધ માગધી ભાષામાં જોટલું સાહિત્ય લખાએલું અત્યાર સુધી મળી આવ્યું છે તેટલું અન્ય દર્શનોમાં લખાએલું મળી આવતું નથી. વિક્રમ સંવત્તની બહુ પહેલાંની ગિતિ કેવી હતી તે કહેવું ઇતિહાસના અભાવે મુશ્કેલ છે, પરંતુ આટલું તો ઐતિહાસિક પૂરાવાના આધારે કહી શકાય કે, વિક્રમ સંવત્તની શરૂઆત પહેલાંના નજીકના સમયથી તે વિક્રમ સંવત્તની શરૂઆત પછી થયેા સૈદ્ધાંતિકો તે અત્યાર સુધી કેમ જાણે અર્ધ માગધી અને પ્રાકૃત ભાષા જૈનિયોની અંગિત મીલકત જેવી છે તો તે અયોગ્ય નહીં કહેવાય. જો પ્રાકૃત ભાષા પરથી ગુજરાતીની ઉત્પત્તિ થઈ છે એમ ગણવામાં આવે, તો પછી એમ કહેવું કે, જોઈએની આ અંગિત મીલકત જેવી આ પ્રાકૃત ભાષા હતી તેઓથી ગુજરાતી ભાષાના પ્રથમ સ્વરૂપ અપભ્રંશ ભાષાને આકાર આપ્યો હતો તો તે કેમ અસંભવિત ગણાય ?

એક તરફથી પ્રાકૃતભાષા પરથી ગુજરાતીના જન્મ કહેવામાં આવે છે, અથવા એમ કહેવામાં આવે છે કે પ્રાકૃત ભાષાનું અપભ્રંશ તે ગુજરાતી. બીજી તરફથી જૈન જોટલો કોઈને માગધી, અર્ધ કે માગધી પ્રાકૃતનો પરિચય નહીં. ત્રીજી તરફથી જૈન શિવાય કોઈ પણ સંપ્રદાય પ્રાકૃત કે અર્ધમાગધી ભાષાનું સાહિત્ય જૈન જોટલું બતાવી શકે નહીં; તો એમ કહેવું વધારે સહી સલામત છે કે, જોનાથી વિશેષ પરિભાષામાં માગધી-અર્ધમાગધી કે પ્રાકૃત વપરાતી હતી તેવા જૈનિયોથી આ ગુજરાતીનો અપભ્રંશ થયો છે કે, બીજી કોઈ જાતિ કે જોને આ ભાષાઓનો પરિચય જૈનના જોટલો જાણે હોય એવું સિદ્ધ થતું નથી એવી કોઈ જાતિ તરફથી અપભ્રંશ થયો છે એમ કહેવું વધારે સહીસલામત છે ? મને તો એમ લાગે છે કે, વનરાજ આવડાને જૈન યેતિ શ્રી શાલગુણસુરિએ

આપેલી સહાયતાથી જૈનિયોનું રાજ્યમાં બળ વધ્યું; એટલે જૈનિયો રાજકાજમાં વધારે ભાગ લેતા થયા, અને બીજી તરફ વ્યાપાર ઉપર પણ પોતાનું વિશેષ બળ ધરાવતા થયા એટલે વિદ્યા-જ્ઞાન સંબંધમાં ક્રમે ક્રમે ઉપેક્ષિત થવા લાગ્યા; એથી કરી અર્ધ માગધી કે પ્રાકૃત ભાષાનો નિયમસર અભ્યાસ તેઓમાંથી ઓછો થવા લાગ્યો; અને ઓછો થતાં થતાં તે ભાષાઓ ધસાતી ચાલી. આ ધસારાનું સ્વરૂપ તે અપભ્રંશ; અને એ અપભ્રંશ ક્રમે કરી ખેડાતાં ખેડાતાં અત્યારના ગુજરાતીના આકારમાં આવેલ સંભવે છે. કોઇ પણ ભાષાનો અપભ્રંશ થવો શરૂ થાય છે તો તે અપભ્રંશનું સ્થૂલ સ્વરૂપ થતાં કેટલાક સૈકાઓ જવાજોઇએ ૨૫ કેશવલાલભાઈ ખારમા અગ્યારમા શતકનું જૈનગ્રંથોપરથી ગુજરાતીના જે આકાર ટાંકે છે તે ગુજરાતીનું સ્વરૂપ મૂળ ભાષાપરથી થવાને માટે ઓછામાં સો બસો વર્ષો જવાં જોઇએ, આ દિસામે ૨૫ કેશવલાલ ભાઈએ અગ્યારમા-ખારમા શતકના ટાંકેલ ગુજરાતીના આકારને અર્ધ માગધી-કે પ્રાકૃતપરથી તે સ્થૂળ આકારમાં આવતાં જ્યારથી જૈનિયો વિદ્યા-જ્ઞાનથી ઉપેક્ષિત થયા ત્યારથી તે અગ્યારમા ખારમા શતક સુધીના સમય જેટલો સમય ગયો હોવો જોઇએ. વનરાજ આવડાના સમયથી તે કરેલુ વાઘેલાના સમય સુધી કોઇ વખતે કાંઇ ઓછું તો કાંઈ વખતે ઘણું વધારે જૈનિયોનું જોર ગુજરાતમાં હતું. તેમાં પણ વનરાજ, કુમારપાળ અને વરગુપ્તાળ તેજપાળના વખતમાં જૈનિયોનું જોર ગુજરાતની રાજ્યસત્તામાં એટલું મહત્વવાળું હતું કે, જૈનિયોમાં બીજાઓને દોરણું પડતું હતું. આણું જેણું જોર હતું તેના તરફથી જે ભાષાનો ઉપયોગ વધારે થતો હતો તે ભાષાનું અનુકરણ બીજી જાતો કરે એ સ્વાભાવિક હતું; એટલે પ્રાકૃતના અપભ્રંશરૂપ થતી જતી ગુજરાતી ભાષાનો ઉપયોગ જૈનિયોની પછવાડે બીજી જાતિઓએ કર્યો હોય એ અસંભવિત નથી.

આ વાતની સાથે જૂનામાં જૂની ગુજરાતી કોના હાથની મળી આવે છે, અને ગુજરાતીના ખેડાણના ઉગ્ર સમયમાં વિશેષ પરિભાણમાં ગુજરાતી સાહિત્ય કોનું લખાણેલું છે, એ બે બાબતો પર વિચાર કરવામાં આવે, તો મારે મત વિદ્વાનોના વિચારને પાત્ર છે કે નહીં તે જણાય. અગ્યારસુધીમાં જૈન શિવાય બીજા કોઈના હાથથી લખાણેલું ગુજરાતી સાહિત્ય મળતું નથી. તેમ જ્યારથી ગુજરાતીસાહિત્ય લખાણું શરૂ થયેલું મળી આવે છે ત્યારથી તે ગુજરાતીના ખેડાણના ઉગ્ર સમય સુધીમાં વિશેષ જૈનિયોના હાથે તે લખાયેલું

છે એમ જો શોધ કરવામાં આવે તો સદજમાં જણાય તેમ છે.

વળી, રા. કેશવલાલભાઈએ હેમચંદ્રાચાર્યને પ્રાકૃત ગોલીઓના પાણિની તરીકે ઓળખાવતાં, હેમચંદ્રાચાર્યના “અષ્ટાધ્યાયી” ની જે શાખ આવે છે. તે શું બતાવે છે? શ્રી હેમચંદ્રાચાર્યની ‘શબ્દનામમાળા’ એ ગુજરાતીભાષાને કેટલી સદાયતા આપી છે?

જો પ્રાકૃતભાષા પરથી થયેલ અપભ્રંશ તે ગુજરાતી હોય, જો અર્ધ માગધી અને પ્રાકૃત મૂળ ભાષાનો પરિચય સર્વ કરતાં જૈનયોગે વિશે હોય, જો જૈનયો રાજકાજમાં પડતાં વિદ્યા-જ્ઞાન તરફ ઉપેક્ષિત થતાં પ્રાકૃતની અપભ્રંશતા થઈ હોય, જો, અપભ્રંશના ખેડાણ કરવાનાં સાધનોની મૂળ પ્રવ-લ્લા જૈનયોએ કરી હોય, જો જૂનામાં જૂનું ગુજરાતી જૈનયોનું મળતું હોય, જો ગુજરાતીના ઉત્તમ ખેડાણ સમય સુધીમાં જૈનયોનું વિશેષ લખા-એલું ગુજરાતી સાહિત્ય મળતું હોય, તો એમ કહેવું કે ગુજરાતીની મૂળ ઉત્પત્તિ જૈનયોથી થઈ છે તો તે કાંઈ રીતે અપોચ્ચ છે?

મારા આ અનુમાનની સાથે જૈનયોએ ગુજરાતી ભાષાના બધારણ અને સ્થિતિને આપેલી પોણોસો ટકા સદાયતા આપી છે એ વાતને લક્ષ્યમાં લેવામાં આવે, તો સરળતાપૂર્વક સ્વીકાર થાય કે, ગુજરાતી ભાષાનું મૂળ રથાન જૈનઓથી માનવું વધારે યોગ્ય છે. રા. હરગોવિંદદાસ કહે છે કે “જૈન ભા-કેના રાસા ગુજરાતીના બધારણ તથા શુદ્ધતા ઉપર સારો પ્રકાશ પાડે છે” રા. ગોવર્ધનરામ ભાઈ પણ તેરમા શતકથી શ્રમણ યુગ સુધીમાં જૈનઓને ગુજ-રાતી ભાષાના આધારરૂપ માને છે. રા. કેશવલાલભાઈએ તો અગ્યારમા શતકથી જૂનામાં જૂનું ગુજરાતી જૈનયોનું શોધી બતાવ્યું છે. આ સઘળું બીજાં કાંઈ કરતાં જૈનયોના લાભમાં વિશેષ જતું નથી?

જોમ બીજા સાક્ષરોએ આ સંબંધમાં અનેક અનુમાનો ક્યાં છે તેમ મેં પણ આ એક પ્રકારનું અનુમાન કર્યું છે. આ અનુમાન પાયાદાર છે કે નહીં તે જોવાનું દાવે શોધખોળ કરનારાઓનું છે. મારું અનુમાન સત્યરૂપ હશે, અથવા ન હશે તેનો મને આગ્રહ નથી; પરંતુ જો મારા અનુમાનને કસોટીએ ચઢાવી અભિપ્રાય બાંધવામાં આવશે, તો મને ઘણો સતોષ થશે. ગુજ-રાતી ભાષાનો જન્મ જૈનયોથી છે એવું સિદ્ધ થાય તો મને એક નવા પ્રકાશ પાડનાર અભિપ્રાય માટે હર્ષ જોઈ કે થશે; પરંતુ મને સાંપ્રદાયિક

મોહ તો ઉત્પન્ન નહીં થાય કે, ગુજરાતીભાષાના જન્મદાતાએ મારા પૂર્વજો છે. એથી ઉલટું, જો અર્ધભાગધી કે પ્રાકૃતભાષાનો અપભ્રંશ કરનાર જૈનિયો હોય, તો મને સામો ખેદ થશે. કેમકે જે ભાષાને અ-અપદ એક સમયે અપાતું હતું તેનો ગુજરાતીભાષામાં અપભ્રંશ કરી અવનતિ કરવામાં જૈનિયો નિમિત્ત થયા છે. આમ મને લાગ્યા વિના ન રહે. જો કે હું સમજું છું કે રા. મનસુખલાલ કીરચંદિ દ્વિષ્ટ છે તેમ જૈની વિદ્વાનોએ લોકભાષામાં ઉપદેશ આપવો ઉપકારક સમજી તેમ ક્યું છે.

જૂનામાં જૂની ઉત્તમ ગુજરાતી જૈનીની છે ?

નરસિંહ મહેતાનું ગુજરાતી અભ્યસરસધીમાં વિશેષ મસ્કારી ગણાયું છે. મારી પણ આ પ્રકારની માનીનતા અભ્યાર સુધી છે, તથાપિ જૂનામાં જૂની ઉત્તમ ગુજરાતી તરીકે પોતાની ભાષા ગણાવાની કીર્તિ તો એક જૈન વિદ્વાન ખાદી જાય તેમ લાગે છે. આ અંધને માટે જ્યારે હું સંગ્રહ કરતો હતો ત્યારે મને જૂનામાં જૂની ઉત્તમ ગુજરાતીમાં જૈન વિદ્વાનથી લખાએલ એક લેખ મળી આવ્યો. આ લેખે મારી ઉપરની માનીનતા ઉત્પન્ન કરી છે. આ લેખ “ગૌતમરાસો” એ નામનો છે. આ લેખ નરસિંહ મહેતા પહેલાં આછામાં આછા ૭૫ વર્ષે લખાએલ છે. ‘ગૌતમરાસા’ની પૂર્ણતા કરતાં લેખના સમય-સાધ્યમાં લખ્યું છે કે,

અકાલસય પારોત્તર વરસે, જોયમ ગણુહર કેવળ દિવસે,
હિંદ કવિત ઉપગાર કરો, આદિહિં મંગલ એહ પસણીએ;
પરવ મહોચ્ચવ પહિલો લીલો, નાહિ વહિ કલ્યાણ કરો.

“ચૌદ સહ પારોત્તર વર્ષે” આ શબ્દોથી લેખનો સમય જણાય છે. નરસિંહ મહેતા પંદરમા શતકની અંતમાં થયા છે. જ્યારે આ ગૌતમરાસા વાળા ઉદયવંતમુનિ પંદરમા શતકની શરૂઆતમાં થયા છે.

ગૌતમ રાસમાં વયુ (વસ્તુ) છંદ લખાએલ છે તે જો કે ગુજરાતી ભાષામાં લખાએલ છે એમ જણાય છે, તથાપિ તે ગુજરાતી પંદરમા શતક પહેલાનું સંભવે છે. જ્યારે રાસમાં ભાષા લખાએલ છે તે પંદરમા શતકનું ગુજરાતી છે. મતલબ કે વસ્તુજંદના લેખક કોઈ બીજા પણ હોય. વયુ (વયુ) ની ગુજરાતી ભાષા અને ભાષાજંદની ગુજરાતી ભાષા આ રાસમાં મોકલ છે તેપરથી તે ભાષાનું સ્વરૂપ જોઈ શકાય.

વસ્તુછંદના ગુજરાતીનો નમુનો —

હાલ અનુક્રમે ઈલ અનુક્રમે નાણુસ પન્ન,
પન્નરડસય પરવરિય દરિય રિય દુગિલ્લનાહ વદે,
નાણવિ જમચુર વયલ્લુ તિહ નાણુ અપાલ નિદે,
ચરમ જિલેસર હમ બાને, ગોમય મ કરિસ ખેડ,
ઉહ બહ આપલુ સદી, હોમુ તુવા બેલ

ભાનાહંદના ગુજરાતીનો નમુનો —

જિમ મુરતકવર સોહે શાખા જિમ ઉત્તમ મુખ મધુરી બાપા,
જિમ વન કેતપ્રી મહમદે એ, જિમ બમિપતિ બુયળન ચમદે,
જિમ જિનમદિર ધણ રજુ, તિમ ગોધમ લખ્યે ગદમદે એ

આ ' ગૌતમ રાસો ' એક એરી વસ્તુ છે કે જે ન મિહ મેહતાની
પહેલાના મમયતુ ઉત્તમ ગુજરાતી બતાવી શકે છે

' ગૌતમ રાસો નરસિંહ મેહતાને આદિ કવિના સ્થાનથી
ઉઘલાની શકે ?

આજ સુધીમા પરમ ભક્તરાજ શ્રી નરસિંહ મેહતાને આદિ કવિ તરીકે
સ્વીકારવામા આ યા છે રા ગોવર્ધનરામભાઈ અને રા. કેશવલાલભાઈ ગુજ
રાતીભાષાના સમયની મર્યાદાને શિથિલ કરી શક્યા છે, તથાપિ શ્રી નરસિંહ
મેહતાને આદિ કવિના સ્થાનથી ઉઘલાવી પાડે એવા સાધનો વિઘ્નમાન નથી
એમ રા. કેશવલાલ ભાઈના દહેવાનો આશય છે નરસિંહ મેહતાએ લખેન
પદ્યમાહિત્ય જોટલું મગી શકે છે, તથા તેના પદ્યની જે અમર સમાજ ઉપર
થઈ છે તે મારણે તેમજ નરસિંહ મેહતાનું ગુજરાતી વિશેષ સ્વસ્મરી છે તે
કારણે તેઓને આદિ કવિનું સ્થાન નિવાળવું એ મને પણ કેવળ વાસ્તવિક
લાગે છે પરંતુ જે નરસિંહ મેહતાનું કાવ્યમાહિત્ય સર્વથી પહેલું ઉત્તમ
ગુજરાતીમા લખાતેનું છે એવી દલીલથી તેઓને તે સ્થાનને પાત્ર ગણવામા
આવે, તો મારા પામર અભિપ્રાય પ્રમાણે ગૌતમરાસાના કર્તાને અન્યાય
આપવા જેવું યશો ગૌતમરાસાના ગુજરાતીને ઉત્તમ ગુજરાતી તરીકે
ગણવામા પ્રેમ રીતે વાંધા ઉઠાવી શકાય તેમ લાગતું નથી, આ કાગળથી
તેમજ તેઓ નરસિંહ મેહતાની પૂર્વે થયા છે તે કારણથી તેઓને આદિ
કવિના સ્થાનના દાવાનાર બનાવવા પ્રયત્ન કરવો એ જેમ નરસિંહ મેહતાને

અન્યાય આપવા જેવું નથી, તેમ ગૌતમરાસાના કર્તાને ન્યાય આપવા જેવું છે. એટલું ખરું છે કે, નરસિંહ મહેતા જેટલું ગૌતમરાસાના કર્તાનું સાહિત્ય-ભંડોળ મળતું નથી; પણ એનો અર્થ એ ઉપરથી એવો ન કરાય કે, તેઓમાં ગુજરાતી ભાષામાં કવિતા લખવાની શક્તિ ઓછી હતી. ગૌતમરાસાના કર્તાના હસ્તે ખીજ લેખો લખાયા હોય, તથાપિ તેના કાજે કરી નાશ થયો હોય તોપણ ના કેમ કહેવાય ! કવિત્વશક્તિ થોડું સાહિત્ય લખ્યું હોય અથવા થોડું સાહિત્ય મળતું હોય તો તે ઉપરથી ખીજની સાથે સરખાવી ન શકાય. તે શક્તિ તો તેની કૃતિ ઉપરથી પારખી શકાય. ગૌતમરાસાની કૃતિ ઉપરથી જોઈ શકાય તેમ જ કે, તેના કર્તાની કવિત્વશક્તિ તે સમય જોતાં પ્રસંશનીય હતી. ગૌતમરાસો જેવાથી તેઓની કવિત્વશક્તિ અને તેઓનું ગુજરાતી કેવું ઉત્તમ હતું તે જણાશે. જો *quadrant* ભંડોળ ઉપરથી નિર્ણય કરવામાં આવે, તો ગૌતમરાસાના કર્તા નરસિંહ મહેતાનું આદિકવિનું સ્થાન ઉચ્ચાવી શકે નહીં. પરંતુ જો જાત (*quadrant*) અને સમય ઉપરથી નિર્ણય કરવામાં આવે, તો ગૌતમરાસાના કર્તા “આદિકવિ” નું સ્થાન લેવાને અવશ્ય ભાગ્યશાળી થાય. આ વાત લખતાં મારે ગુજરાતીસાહિત્યના રક્ષકોને એટલું જણાવવાની જરૂર છે કે, નરસિંહ મહેતા જેવા મહાત્મા પ્રત્યે અવિનય કરવાના ઉદ્દેશથી, અથવા તો તેઓને માત્ર મારા સંપ્રદાયમોહના કારણથી આદિ કવિના પદથી અસ્થિર કરવાના હેતુએ આ પ્રશ્ન મેં ઉદ્ભવાવ્યો નથી. હું પણ ખીજઓની સાથે એમ માનનાર છું કે, ગુજરાતી ભાષાને જે સહાયતા આ ભક્તશિરોમણિ નરસિંહમહેતાએ આપી છે તેવી સહાયતા તે સમયમાં ખીજ કોઈએ આપી નથી. આ પ્રશ્ન હું જે કારણથી ઉત્પન્ન કરું છું તે કારણ સાહિત્યદષ્ટિનું છે.

ગુજરાતીભાષા સાથે જૈનિયોના સંબંધ વિષે આ પ્રમાણે થોડુંક વિવેચન કરી, આ સંગ્રહ સમાજસન્મુખ રજુ કરું છું. આ સંગ્રહ કરવામાં ઉદ્દેશ માત્ર એટલોજ છે કે, જેટલું બની શકે તેટલું પ્રાચીન ગુજરાતી જૈન સાહિત્ય પ્રકટ કરવું. આ શિવાય ખીજે કંઈ હેતુ નથી. જૈનસમાજ આ સંગ્રહ પ્રત્યે કદરણદિથી જુએ, એમાં તેના કર્તવ્ય શિવાય અન્ય કંઈ હોય એમ મારું માનવું નથી. જૈન શિવાય ગુજરાતીભાષાની સૃષ્ટિ આ સંગ્રહનો સત્કાર કરશે, તો અવશ્ય ગુજરાતીસાહિત્યના સંબંધમાં નવો નવો પ્રકાશ પડતો જશે.

આનંદધન.

મતંગમા શતકમાં જે વિદ્વાનો થયા તેમાં એક આત્મજ્ઞાની મહામાતરીકે કોઈએ સર્વથી વિશેષ જ્ઞાતિ, શ્વેતાશ્વ મંત્રપ્રાપ્તમાં મેળવી દોષ તો આનંદધનજી મહારાજે મેળવી છે આ અથમા આનંદધનજી મહારાજના લખેલા જે લેખો પ્રકટ થાય છે એક તેઓની રચેલી 'સ્તવનાવલિ' અને બીજી તેઓની રચેલી 'બહોતેરી' આ જે કૃતિઓ શિવાય કાંઈ વિશેષ કૃતિ આ મહામાની હજી સુધી મળી શકી નથી, અને હવે પછી મળવાનો અભવ પણ જોડો છે ધણાખરા લખનારાઓની, અને તેમા પણ ખાસ જોઈ લખનારાઓની એક એવી શૈલી જોવામા આવે છે કે, અથપૂર્ણતાએ, અથકાર પોને કયા સંપ્રદાયમાં થયા છે, પોને કયા ગુના શિષ્ય છે, કયા સ્થળમા અને કયા વર્ષમા અથ લખ્યો એ વગેરે હકીકત આપે છે જે મહામાનુચરિત્ર અહીં લખવા પ્રયાસ થાય છે તે મહામાએ આ શૈલીનું અનુકરણ કર્યું જણાવતું નથી, એટલે આપણે તેઓ અમંધી આ પ્રકારની ઐતિહાસિક હકીકત મેળવવા નમીનવત નથી.^૧

આનંદધને આ શૈલીનું અનુકરણ શા માટે નહીં કર્યું હોય એવી શંકા થવા યોગ્ય છે. પરંતુ તે શંકાનું અમાધાન બહુ મરળ છે. આનંદધનજીની દશા એવી આદરમગ્ન થઈ ગઈ હતી કે, તેઓને તે શિવાયના

૧ આનંદધનજી મહારાજની જે કૃતિઓમા 'બહોતેરી' ના અંતમા આ ક્રમ લીધેલો જોવામા આવતો નથી 'સ્તવનાવલિ' મા લીધો હતો કે નહીં તે ટૂંકી સમય એમ નથી, કારણ કે, તેઓએ લખેલી સ્તવનાવલિમા ૨૨ તીર્થકરની સ્તવનાઓ મળે છે બાકીના જે તીર્થકરોની મળતી નથી બાકીની જે જે મળતી નથી તેમા છેલ્લા મહાવીરજીના સ્તવનને અંતે આ ક્રમ આપ્યો હોય તો ઠીકી સમજાતું નથી વગેરે સારા સારા ભાઈ ભાણેશ્વાર જેવામાય ઝવેરીને હાથમા જે સ્તવનાઓ મળી છે તેઓને જેના તરફથી આ જે સ્તવનાઓ મળી છે તેનું કહેવું એમ છે કે, એ આનંદધનજી મહારાજની રચેલી આ વાતનો નિર્ભય થવાની જરૂર છે ભાઈ ભાણેશ્વારને મળેલી સ્તવનાઓમા પણ આ ઐતિહાસિક ક્રમ નથી

—સંમહાકર્તા.

બધા કાર્ય જળજળરૂપ લાગતા કેટલોક મમય થયા અને એવી અલિવાળા વર્તતી હતી કે, બની શકે તેટલો પુરુષાર્થ કરી, આ મહાત્માનું ઐતિહાસિક ચરિત્ર મેળવી સમાજસન્મુખ રજુ કરવું જુના જૂન આકારે ધરો. શ્રમ કરવા છતાં, હું દિલગિર છું કે, હજી સુધી કાંઈ પણ દૃઢ ઐતિહાસિક વૃત્તાત હું મેળવી શક્યો નથી ?

૧ મેં જૂના જૂના સ્થળોએ પૂછપરછ કરી હતી, તે ઉપરાંત નીચેનું પ્રશ્ન પત્ર પ્ર ૮ નું હતું, પણ દિલ્લિજી છૂટે, એકે પ્રશ્નનો કત્તર મળી શક્યો નહોતો — અને નીચેની હકીકત શ્રીમાન આનંદનંદ મહારાજ સંબંધી પુરી પાડ્યો તો ધણો આભાર ધરો નીચે પુછેલી હકીકતમાથી જેટલી જાણવામા હોય તેટલી પણ મોજવા વિનંતિ ॥

૧ શ્રીમાન આનંદનંદ મહારાજનો જન્મ કયારે અને કયા સ્થળે થયો હતો ?

૨ તેઓશ્રી જ્ઞાતે જવા હતા ? તેઓના પિતા તથા માનુ નામ ॥ હતું ? તેઓના માબાપનો મુળ પ્રદેશ ક્યા ?

૩ તેઓના વંશ અથવા કુળ સંબંધી કઈ હકીકત જોવામા છે ?

૪ તેઓને દીક્ષા લેવાનું નિમિત્ત શું મળ્યું હતું ? દીક્ષા કોની પાસે લીધી હતી ? કેટલા વર્ષની વયે, અને કઈ સાલમા તથા કયા ગુરુ પાસે લીધી હતી ?

૫ તેઓનું સંસાર દશામા શું નામ હતું ? અને દીક્ષા લીધા પછી નું નામ રાખવામા આવ્યું હતું ? તેઓનું “રાસાનંદ” નામ ક્યાં અરમ્યાનું હતું ? અજ્ઞાન લોકો તેઓશ્રીને “જગદ્ગુતા” હી ભાડતા હતા તે સંબંધી જાણવામા કઈ હકીકત છે ?

૬ તેઓએ કયા કયા પ્રદેશોમા વિચરવાનું “રાખ્યું” હતું ? મારવાડ ગજ-રાત, મહિયાવાડ (ઝાવાવાડ) વગેરેના ભાગમા તેઓએ વિહાર ક્યાં હતો ?

૭ આનંદનંદ મહારાજ મૂળ કાશી તરફના વતની હોવાનો સંભવ છે ? કાશી તરફી તેઓ મારવાડ અથવા ગુજરાતના પ્રદેશમા આવ્યાનો સંભવ છે ?

૮ તેઓએ રચેલા “આનંદનંદ ગોવીંદી” તથા “આનંદનંદ બહોતેરી” ના ક્યાં ક્યાં રચાયા હોવાનો સંભવ છે ? પ્રથમ “ગોવીંદી” લખાઈ હશે કે “બહોતેરી” ?

૯ એમ જે કહેવામા આવે છે કે તેઓ અને ઉપાધ્યાય યશોવિજયજી મહારાજનું મળવું થયું હતું તે ક્યાં સાલમા તથા કયા સ્થળે ? યશોવિજયજી મહારાજે આનંદનંદ મહારાજની સ્તુતિ કયા ઉપધાર માટે કરી હશે ?

આનંદધનજી મહારાજનો જન્મ કયા પ્રદેશમાં થયો હતો, તેઓએ સસારત્યાગ ક્યારે કર્યો, કયા ગુરુ સમીપે કયા દીક્ષિત થયા, એ સબબની કિચિત્ માત્ર પશુ હકીકત મળતી નથી આવી હકીકતના અભાવે તેઓ કયા પ્રદેશમાં વિરોન રહ્યા હોવા જોઈએ એટલું સોધી કાઢવાની હું તજ્જીજ કરવા ધાર છું આ સોધનું, તે પશુ મારું ઐતિહાસિક માધનદ્વાર નથી. તેઓ સબધી આ હકીકત હું ‘ભાષાવિવેકશાસ્ત્ર’ (Philology) ની સહાયતા વડે સોધવા પ્રયત્ન કરીશ. ‘ભાષાવિવેકશાસ્ત્ર’ એ એક એરી ચીજ ૧ કે જે પુરૂષનું ધૃત્તાત ચિતરણ હોય તે પુરૂષના લખેના લેખો મળી આવે, તો તે લેખોની ભાષાની ભૂતિ-પ્રમાર ઉપરથી ટેટનીક હકીકત મેળવી આપે છે આનંદધનજીની ઉપર કહ્યા પ્રમાણે, ‘સ્તવનાવલિ’ અને ‘બહેતેરી’ એ જે કૃતિઓ મળી આવે છે આ કૃતિની ભાષાના પ્રકાર ઉપરથી, તેઓ કયા પ્રદેશમાં વિશેરે રહ્યા હોવા જોઈએ એટલું સોધવાની પ્રયત્ન કરીશ આ પ્રયત્ન કરતા હું જે અનુમાન ઉપર આવું તે અનુમાન સત્તજ હોય એવું કાઠ નથી મારું અનુમાન યોગ્ય અથવા અત્ય ન હોય એમ નહીં

‘સ્તવનાવલિ’ અર્થાત્ ચોનીશ જિનેશ્વરની મુતિ સ્તવનારૂપ કૃતિ આ સ્તવનાવલિ જેને શુદ્ધ સરકારી ગુજરાતી કહીએ (લુઓ, શરૂઆતમાં આપેલ મીઠા અભારીઆનો અભિપ્રાય) તેમાં લખાએન છે જે કે કેટલાક જૈન પારિભાસિક પ્રાકૃત શબ્દોનો પ્રયોગ અત્યાર નવાર થયો છે ખરે

૧૦ ‘આનંદધન ચોવીશી’ અને ‘આનંદધન બહેતેરી’ ના મિવાય બીજા મેઠ તેઓના બનાવેલા અથા છે ?

૧૧ આનંદધન ચોવીશીની બાદ વધારે યા પ્રદેશને લગતી છે ? ગુજરાત, મારવાડ ? કાઠિયાવાડને લગતી છે ? મારવાડી, કાઠિયાવાડી કે ગુજરાતી શબ્દો યા યા સ્થળે ચોવીશીમાં લેવામાં આવે છે ?

૧૨ તેઓનો દેહોત્સર્ગ ક્યારે અને કયા સ્થળે થયો ?

૧૩ તેઓ કયા ગચ્છમાં થયા છે ? અને તેઓના ગુરુભાઈ અથવા મેઠ શિષ્યના નામ જાણવામાં છે ?

ઉપની હકીકત મારા તરફથી પ્રજા થનારા જૈન મંત્રમાળા” માટે આનંદધનજી મહારાજનું ઐતિહાસિક ચરિત્ર લખવું છે, તેટલા માટે જોઈએ છે કૃપા રી જોનાથી જેટલી હકીકત મોઝની સમય તેની મોઝનાવરો, તો ધણું આનાર થશે

‘બહોતેરી’એ હીદિલાપામાં લખાએલ પદોનો સંગ્રહ છે. ‘બહોતેરી’ સંસ્કૃત ઉપરથી સામાન્ય રીતે એમ માની શકાય કે, તેમાં બહોતેર પદ હશે; પરંતુ આમાં તેમ નથી. આ કૃતિમાં એકસો ઉપરાંત પદ છે. ‘બહોતેરી’ સંસ્કૃત શાકરણે અપાર્થ તે કહી શકતું નથી જો ‘સ્તવનાવલિ’નું ગુજરાતી, ગુજરાતી ભાષા જે જૂદા જૂદા ભાગમાં બોલાય છે તેમાં કયા ભાગનું છે તે નકી કરી શકાય, તેમજ ‘બહોતેરી’ કયા પ્રદેશની હિંદુસ્થાની ભાષામાં લખાએલ છે તે ધારી શકાય, તો આનંદધનજી મહારાજ કયા પ્રદેશમાં વિશેષ વિચાર્યો હતા, અથવા કયા પ્રદેશનો તેમને વિશેષ પરિચય રહ્યો હતો તે સંબંધી વિચાર બાંધી શકાય. કેટલાકનું એમ માનવું છે કે, આનંદધનજી મહારાજ મારવાડમાં વિશેષ રહેતા હતા. કેટલાકનું તો વળી એમ પણ માનવું છે કે, તેઓ મારવાડના મૂળ વતની હોઈ તે તરફમાં વિશેષ કાળ રહ્યા હતા. કેટલાક તેઓની ભાષાને મારવાડી સંસ્કારવાળો પણ ગણે છે. વળી, કોઈ કોઈ ગુજરાતને પણ તેઓનો વિચરવાનો પ્રદેશ માને છે. જ્યારે મેં આનંદધનજી મહારાજ સંબંધી ઐતિહાસિક હકીકત મેળવવાની તજવીજ શરૂ કરી ત્યારે મને જો કે એટલી હકીકત મળી કે, મારવાડના ચોક્કસ નાના ગામમાં આનંદધનજી મહારાજનો ઉપાશ્રય છે; પરંતુ એ ઉપરથી હું હજી સુધી એમ માનવાને દોરણો નથી કે, તેઓ વિશેષ મારવાડમાં વિચર્યા હતા. ‘બહોતેરી’ ની ભાષાનું પૃથક્કરણ કરવાનું હવે પછીને માટે રાખી હું પ્રથમ ‘સ્તવનાવલિ’ ની ભાષાનું પૃથક્કરણ કરવા એટલા માટે તજવીજ કરીશ કે, આનંદધનજી મહારાજની ગુજરાતી ભાષા, ગુજરાતી બોલાતા કયા પ્રદેશને વિશેષ બંધાયેલી થાય છે.

પ્રાચીનશોધબોજાદર્શક વસ્તુની કેટલી કિંમત છે તેનો ખ્યાલ હજી સુધી આપણા લોકોમાં જોઈએ તેવો નહીં હોવાથી તેઓ પ્રાચીન વસ્તુમાં ફેરફાર કરી નાંખે છે; અને ઘણી વખતે એટલો મોટો ફેરફાર કરી નાંખે છે કે, મૂળ વસ્તુનો સહેજ પણ ખ્યાલ આવી શકવો મુશ્કેલ. કેવો મોટો ફેરફાર કરી નાંખે છે તેનો એકજ દાખવો અહીં આપવો બસ થશે. શ્રી શેત્રુંજય ઉપર જૈનરાજ્યકર્તા શ્રી સંપ્રતિરાજનું દેવાલય છે. આ દેવાલય છત્તીસગઢમાં તેના ઉપર થોડી ઘણી ન આવી શકે તેવી મરામત

એ ખાસ જરૂર છે, પરંતુ અયારે એ દેવાવધના સબધમા એવો મોટો ફેરફાર કરી નાખવામા આગે છે કે, શ્રી સપ્રતિ રામના વખતનું તે દેશવેર્તુ છે એવો મહેજ પશુ ખ્યાન આવવો મુશ્કેલ એટલુંજ નહીં, પણ અયાગના પ્રવાહ પ્રમાણે રમ, ચિતો, દામ, વગેરે પદાર્થોના એટલે અને એવા પ્રકારનો ઉપયોગ કરો છો કે, અયાગના માણુમો તો એમ સમજે કે, મુધારણા કરી છે, પણ બમો વર્ષ પછીના માણુમોને મંપ્રતિ રામના વખતનું તે દેવાલય છે એમ કહેવામા આવે, તો તે અવમ્ય શકાની નજરથી જોયા વિના ન રહે પ્રતિભાવિધયક તાશરના સબધમા અપ્રતિ રામના વખતની પ્રતિભાઓનો દાખનો આપવામા આવે છે, પરંતુ માત્ર તો પ્રમાણિક એમ માનવું છે કે, મો બમો વર્ષ પછીના માણુમો ઘણું કરીને, કરેલા ફેરફારના કારણે એ દાખનો બનાવગી છે એમ કહેવાને પશુ તૈયાર થાય તો ના નહીં

આજ ગતિ ખીજે ફેરફાર એવો કરવામા આવે છે કે, જે વિગેય આ શકા કરતા શીખવે ખબાતના મિબને મિદારમા સ્થાપવામા આવે. એ બિબ ઉપર સવત્ આદિ સમયસૂચક ચિન્હો પ્રાચીન હોય, અન્ય જુમિ દર્શક હોય છતાં તે મિદારમા સ્થાપવામા આવે, તો ભવિષ્યના પ્રાચીન શોધખોળ કરનારાઓની શોધને આડે આવવા જેવું થાય કે નહીં ?

જેમ પ્રાચીન શોધખોળ વસ્તુઓના સબધમા આવે ફેરફાર કરી નાખવામા આવે છે તેમ પ્રાચીન ભાષામા પણ ફેરફાર કરવામા આવે છે આથી જે વૃક્ષાન સમાજને થાય છે તેનો ખ્યાન માત્ર શોધકોનેજ આવી શકે વડોદરા સરખરતરકથી છપાએલ 'શીન્વનીના ગસા'મા ભાષા સબધનો ફેરફાર કરી નાખવામા આગે છે જે કે પૂરવાર રવાની રિયતિમા નથી પરંતુ માત્ર તો એમ માનવું છે કે નરસિંહ મહેતાના મૂળ ગુજરાતીમા પણ પાછળથી ફેરફાર થયો હોય એ સંભવિત છે આજના ચરિત્રનાયકની આ અવનોકન હેઠળની 'સ્તવનાવનિ' ની આજ્ઞિતિઓ જૂદા જૂદા અનેક રથગોએથી છપાએલ છે અને દરેક જૂદા જૂદા છપાવનારાએ પોતાની મતિ પ્રમાણે ફેરફાર કર્યો છે હું દિવગિર છું કે, આ સુચકમાજ મારા તરફથી પણ આજ ભતની જૂન શરૂઆતમા થઈ ગયેલ છે હું પણ ભાષાને સુદ્ધ કરવાના ખ્યાલમા પ્રથમ ખેચાઈ ગયો હતો, અને તેથી તે જૂલ શરૂઆતમા કરી છે.

દાખલા તરીકે, કેટલીક આદ્યતિઓવાળાએ આનંદધનજી મહારાજની જૂની ભાષામાં ' ઇમ ' શબ્દે હોવો જોઈએ તેને બદલે ' એમ ' કરી નાંખેલ છે. ' કિમ ' ને બદલે ' કેમ ' કરી નાંખેલ છે. ' કિરિયા ' ને બદલે ' કિયા ' કરી નાંખેલ છે. અન્યારના શુદ્ધ ગુજરાતીની નજર આગળ જૂની ભાષા અશુદ્ધ લાગશે અથવા ઉત્તમ પ્રકારની નહીં લાગે; પરંતુ ' ભાષાવિવેકશાસ્ત્ર ' (Philology) દૃષ્ટિએ આવા ફેરફારો પણ જૂની શોધખોળને કેટલું ગંભીર નુકસાન કરે છે તે તો જાણનારાજ જાણી શકે.

આનંદધનજી મહારાજની ભાષા ઉપરથી તે સમયની સ્થિતિ વગેરે શોધવામાં, છાપાવનારાઓએ કરેલા ફેરફારો, ધણી વિનંતતા ધાય તેમ છે. એટલે નિરૂપાયતાથી અસારે મળતી પ્રતો ઉપરથી ભાષાવિવેકશાસ્ત્રની દૃષ્ટિએ તે વખતની જે સ્થિતિ અનુમાનાય તેટલી અનુમાનવી પડે છે.

આપણામાં એક કહેવત છે કે, " બાર ગાઉએ યોધી બદલાય. " આ કહેવત પ્રમાણે જો કે મૂળ ભાષા એકજ હોય છે, છતાં તેમાં સ્થાનિક ફેરફાર હોય છે. ગુજરાતી ભાષા મુખ્ય કરી ત્રણ પ્રદેશમાં બોલાય છે. ગુજરાત, કચ્છ અને કાઠિયાવાડ. ગુજરાતની અંદર અમદાવાદના ગુજરાતીમાં અને સુરતના ગુજરાતીમાં સ્થાનિક ફેરફાર નાનો નથી, આજ રીતે અમદાવાદ જીલ્લાના ગુજરાતીમાં અને તળ અમદાવાદના ગુજરાતીમાં પણ ફેરફાર જોવામાં આવે છે. જો એક તાલુકા અને બીજા તાલુકાની ભાષા વચ્ચે ફેર પડતો હોય, જો એક જિલ્લો ને બીજા જિલ્લાની વચ્ચે પણ તફાવત રહેતો હોય, તો એ સ્પષ્ટ છે કે એક પ્રાંત અને બીજા પ્રાંત વચ્ચે તફાવત રહેવો જ જોઈએ. આ રીતે ગુજરાત, કાઠિયાવાડ અને કચ્છના ગુજરાતીમાં ધણી ફેરફાર માલમ પડે છે તેમ હોવો જ જોઈએ.

ગુજરાત, કચ્છ અને કાઠિયાવાડના ગુજરાતીમાં જે તફાવત નજરે પડે છે તે પ્રથમ કેવા પ્રકારનો છે તે જોઈએ. આ ત્રણે પ્રદેશના ગુજરાતીમાં મુખ્ય ફેર કેટલાક અક્ષરોના ઉચ્ચારણમાં, કેટલાક સ્થાનિક પદ્ધતિએ અક્ષરો વાપરવામાં અને કેટલાક સ્થાનિક શબ્દો વાપરવામાં પડે છે, આ ઉપરાંત જાતિ અથવા વિભક્તિના પ્રયોગ વાપરવામાં પણ ફેરફાર પડે છે. ગુજરાતમાં એટલા કહેવામાં આવે છે તો કાઠિયાવાડમાં એટલા કહેવામાં આવે છે. ગુજરાતમાં

કહાડયુ કહેવાય ૭ તો ક-૭ કાઠિયાવાડમા કાઠયુ કહેવાય છે. ગુજરાતમા તહાડ મોલાય છે તો ક-૭ કાઠિયાવાડમા તાઠ મોલાય છે ગુજરાતમા કટવાક સ્થળે 'શ' ન્યા વપરાય ૭ ત્યા કચ્છ કાઠિયાવાડમા 'મ' વપરાય છે ગુજરાતમા 'મલગુ' બોવાય તો કચ્છ કાઠિયાવાડમા 'મળગુ' માનો શુ તાત્પર્ય કે તા દન્યના આકારમા વધારે વપરાય છે એવે લગભગ 'મળગુ' ના આખરે વધારે ગાનાતો જોવામા આવે છે જાતિમા પણ આવા પ્રકારનો ફેરફાર દેવાતિ ધગે છે 'ચા' ગુજરાતમા નારિજાતિમા વપરાય છે, તો કાઠિયાવાડમા નજીજાતિમાં વપરાય છે કચ્છમા મુખર્જના પરિચયે નારિજાતિમાં વપરાય છે આ રીતે ગુજરાત કચ્છ કાઠિયાવાડની બોલીમા ફરફાર જોવામા આવે છે ઉપર કહ્યુ તેમ તાતુમા અથવા પેટા પ્રતિમા પણ પાછો તફાવત પડે છે કાઠિયાવાડજ લઈએ કાઠિયા વાડના હાવાર પ્રાતમા 'કેમ' વપરાય છે તો જાયાવાડ પ્રાતમા કિમ વપરાય છે ગોહીનાડમા સોપારી નરજાતિમા વપરાય છે, તો બીજા લગભગ નારિજાતિમાં વપરાય છે

આવા પ્રકારના જે ભાષાના તફાવતો છે તે ઉપરથી ૧૪ લખનાર કે બોલનારના પ્રદેશનો ખ્યાલ બાધેનો હોય તો ધ્યુકરી ટેટીક પ્રતેક્ષમદીથી બાધી રામય આનદધનજી મહારાજની આ સ્તવનાવનિ ઉપરથી આપણે આવો ખ્યાલ બાધવાનો છે

શ્રીઆનદધનજીની સ્તવનાવનિની ભાષા જોતા ૬ પ્રથમથીજ કહી દહશ કે તે ગુજરાત કરતા કાઠિયાવાડને વધારે અનુલ છે આનદધનજીની ભાષામા કાઠિયાવડી ભાષાવચણુ તત્ત્વ વધારે દૃષ્ટિગોચર થાય છે પ્રથમમા, જેમ ઉપર કહ્યુ તેમ કાઠિયાવાડની પે. આનદધનજીની ભાષામા તાલબ્ય 'શ'ને બદલે દન્ય 'સ' નો પ્રોગ વિશેષે થયેલો જણાય છે ઋષભ જિનની સ્તવનામા ત્રીજા પદમા બીજા ચરણમા કવ્યુ છે કે,

મળસુ કત (ય)ને ધાય.

જો ગુજરાતની ભાષામા અને ખાસ કરી લખવાની ભાષામા કવચિતજ 'સુ' વપરાશે જ્યારે કાઠિયાવાડમા 'સુ' વપરાવો એ રોજનો વિચ છે અજ રીતે 'દર્શન' શબ્દના સબધમા છે 'દર્શનુ' અપમશ 'દગસણુ'

કરીનાપ્તું છે. એ ગુજરાતમાં અપભ્રંશ થયું હોત તો ન્દરશણ થાત. ન્યારે કાઠિયાવાડમાં 'દરસણ થયું' જોઈએ.

મધિનાથ સ્તવનામાં ચોથાપદમાં બીજા ચરણમાં

—સપરિવારસું ગાઢી

એમ કહ્યું છે, અને ચોથા ચરણમાં

—ધરથી બાહિર કાઢી હો.

એમ કહ્યું છે. ગુજરાતીમાં 'ગાઢાડી' ને બદલે, 'ગાઢી' કઢાડી 'કાઢી' ને બદલે ધણુંકરી વપરાય છે. મતલબ કે કાઠિયાવાડમાં 'ક' નો ઉપયોગ આવા સ્થાનકે ગુજરાત કરતાં વધારે થાય છે. ગુજરાતમાં શબ્દને છેડે કેટલેક સ્થળે ઈ વપરાય છે અને કાઠિયાવાડમાં 'ણી' વપરાય છે. દાખલા તરીકે ગુજરાતમાં રીસાઈ વપરાય છે તો કાઠિયાવાડમાં 'રીસાણી' વપરાય છે. આનંદધનજી મહારાજે મધિનાથ સ્વામિના સ્તવનમાં ત્રીજા પદમાં ત્રીજા ચરણમાં જે કહ્યું છે કે

—નિઝાસુપન દશા રીસાણી તેમાં 'રીસાણી' કાઠિયાવાડના ગુજરાતીનો ભાસ આવે છે.

આજરીતે શબ્દોમાં પણ જે સ્થાનિકપાત્ર જોવામાં આવે છે તે ગુજરાત કરતાં કાઠિયાવાડને વધારે અતુક છે, કાઠિયાવાડી સ્થાનિક શબ્દોને ધણે મોટો જથ્થો જોવામાં આવે છે. 'સગાઈ' શબ્દ જો કે ગુજરાતી ભાષાનો છે, છતાં તેનો ઉપયોગ વધારે કંઈ કાઠિયાવાડમાં થાય છે. સગાઈ એટલે 'વેશવાળ' ગુજરાતમાં 'વેશવાળ' શબ્દ વધારે વપરાય છે; ન્યારે કાઠિયાવાડમાં સગાઈ શબ્દ વધારે વપરાશમાં લેવામાં આવે છે. આનંદધનજી મહારાજે 'સગાઈ' શબ્દનો પ્રયોગ ચારી રીતે કરેલો છે. ઋષભજીવનનાંજ પહેલા સ્તવનમાં બીજા ચરણમાં બીજા, ત્રીજા અને ચોથા પદમાં 'સગાઈ' શબ્દ વપરાયો છે:

પ્રીત મગાઈ જગમાં સદુ કરે,

પ્રીત સગાઈ ન કાય,

પ્રીત સગાઈ રે જગમાં સદુ કરે—

વળી મધિનાથસ્તવનાના પહેલા ચરણ

—સમદેત સાથે સગાઈ કીધી.

મા 'સગાઈ' શબ્દ વાપરેલ છે, 'મેગો' શબ્દ જે કે ગુજરાતની અદ-
વપરાશમાં લેવાય છે, પણ કાઠિયાવાડમાં તેનો ઉપયોગ ધણો વધારે છે. કપલ
સ્તવનામાં ત્રીજા પદમાં 'મેગો' શબ્દ જે વાગ વપારેન છે. કાઠિયાવાડમાં કાપુ
માંડવી એ વામ્ય જુ. જોલાય છે 'કાણુ' શબ્દનો જે કથા એવો અર્થ થાય
છે, પરંતુ લાખી લાખી વાત કર્યા કરી તેને 'કાણુ માડી મેમનુ કાઠિયાવ-
ડમાં કહેવાય છે આનંદધનનું એ મરિનાથના સ્તવનામાં 'કાણુ' શબ્દનો પ્ર
યોગ કર્યો છે. 'કાણુ' શબ્દ કુચુજિનની સ્તવનામાં વપારેનો છે 'ગોહની દોહ-
લી' ટેલીક પ્રતોમાં જેવામાં આવે છે પણ 'ટલા' વર્ષ અગાઉ મારા લાયમાં
એક પ્રત જેવામાં આની હતી તેમાં મોયની દેયની જેવામાં આવેલ અનંત
નાથના સ્તવનામાં પહેલાં અનુમાં જ કહ્યું છે કે

ધાર તરવારનો મોયની દેયની

આ પ્રમાણે દરેક સ્તવનામાં કાઠિયાવાડમાં વિગેર વપરાશમાં લેવામાં
આવતા શબ્દોના પ્રયોગો થેના જેવામાં આવે છે 'બાપડા', 'તત' '
'રથુરેખ', 'દોયનો' આ શબ્દો નમુનાની ખાતર થકુ છુ આખી
કૃતિ જે જેવામાં આવે તો કાઠિયાવાડી ખ્યાન વધા આવશે ગુજરાત
અને સુરતના ભાગમાં 'સાનો' શબ્દ જોકે ધણો વપરાય છે પરંતુ કાઠિયાવા
ડમાં 'મારો સાલો' વધારે વપરાતો જણાય છે કુચુજિનની સ્તવનામાં
મન પ્રયે આશ્લેષ કરતા કહ્યું છે કે

—સમજે ન માગે સાલો હો.

કાઠિયાવાડમાં ટેલીખવાતને પ્રસંગે 'હે. મારા સાળા' એમ જોવામાં
આવે છે અથવા કોઈ પ્રેરે આશ્લેષ કરતા એમ કહેવામાં આવે છે કે
'મારો સાલો હુએને'

આનંદધનની ભાષામાં સર્વત્ર કાઠિયાવાડી જોનીવું તત્ત્વજ રહ્યું છે
એમ માર કહેવું નથી ગુજરાતની ગુજરાતીના શબ્દો પણ જોકે 'ઈ કોઈ
રથો જેવામાં આવે છે દાખના તરીકે 'મેથુ કોઈ ન સાથ દીદા નની
દીદાર કાઠિયાવાડમાં દેદા જોલાત જેમ ગુજરાતમાં મોવાતી ગુજરાતી જો
લીનો અશ આનંદધનની ભાષામાં જેવામાં આવે છે તેમ મોઈ કોઈ
રથો કરૂ અને મારવાડનો અશ પણ જોકે શકાય છે, કાઠિયાવાડમાં 'કરી'

ને બદલે 'કીધી' શબ્દ જવલેજ વપરાય છે. ગુજરાતમાં કવચિત્ વપરાતો હોય તો બલે. 'કરી' ને બદલે 'કીધી' કહ્યું ને બદલે 'કીધું' એવા પ્રકારની શૈલી કચ્છ જેટલી કોઈ ઢેકાણે પ્રચલિત નથી. તેમાં પણ ખાસ કરીને 'સગાઇ કરી' એવી જે ખાસ કાઠિયાવાડ બોલી તે કચ્છમાં 'સગાઇ કીધી' એ આકારમાં હમેશાં બોલાય છે, મહિનાયજ્ઞની સ્તવનામાં જે એમ કહ્યું છે કે.

—સમક્ષેત સાથે સગાઇ કીધી

તેવો પ્રયોગ અત્યારે પણ કચ્છમાં સતત પ્રચલિત છે. હવે માત્રાટી આભાસ ક્યાંય આવે છે કે નહિં તે જોઈએ: શાંતિનાથની સ્તવનામાં સ્વતમા પદના ચોથા ચરણમાં.

—ઈશ્યો આગમે યોધ રે.

એમ કહ્યું છે. તેમજ અજિત સ્તવનામાં પહેલા પદમાં એય: ચરણમાં કહ્યું છે કે,

—પુરય કિશ્યું મુજ નામ.

—સેગુ કોઇ ન સાય.

(અભિનંદન મુદ્રા)

અદિ' નિર્ણય કરી અટકવાનું નથી. કાઠિયાવાડી છતાં કાઠિયાવાડના કયા પ્રાંતની તે છે તે પણ નહીં કરવાનું છે, કેમકે તેમ કર્પાધીજ આનંદધનજ મહારાજને કયા પ્રદેશનો વિશેષ પરિચય હતો એ સંબંધીની વિચારણા યથા રહે.

કાઠિયાવાડના હાલારને લગતા પ્રાંતો, અને જાણવાડને લગતા પ્રાંતોની ભાષામાં પણ જેને provincial difference of languages “ભાષાના પ્રાંતિક તફાવત” કહેવામાં આવે છે તેવો તફાવત નજરે પડે છે. હાલારને લગતા પ્રદેશમાં ‘કેમ’ વપરાય છે, ત્યારે જાણવાડને લગતા પ્રદેશમાં ‘કિમ’ વપરાય છે: આજ રીતે ‘એમ’ને બદલે ‘ઇમ’ આવો ફેર જેવામાં આવે છે. આવો પ્રકાર આનંદધનજની સ્તનાવલિમાં પણ છે. સ્તવનાવલિમાં કોઇ પણ ઠેકાણે ‘એમ’ કે ‘કેમ’ એવો પ્રયોગ જેવામાં આવતો નથી. વળી જાણવાડમાં ‘કોણ’ને બદલે ‘કુણ’ વપરાય છે તેમ આનંદધનજના પદમાં ‘કુણ ગંજે નરખેટ’ એ ચરણમાં કુણ શબ્દ વપરાયો છે. એટ શબ્દ પણ જાણવાડને મળે છે. ધણા ખરા જૈન કવિઓના કાવ્યમાં ઇમ આદિ શબ્દો વપરાયેલા જેવામાં આવે છે એટલે એમજ નિશ્ચિતપણે ન કહી શકાય કે એવા પ્રકારનો ઇમ આદિનો ઉપયોગ કરનારા જાણવાડને લગતા હતા. પરંતુ જે એમ અનુમાન કરીએ કે હાલારના કરતાં જાણવાડીને મળતી આવતી ગુજગતીભાષાના પ્રદેશને લગતી આનંદધનજની ભાષા વધારે હોવાનો સંભવ છે તો તે તદનજ ખોટું નહીં ગણાય.

હવે સ્તનાવલિ મૂકીએ. બહોતેરી લઘ્યે, અને છેવટે આનંદધનજ મહારાજનો વિશેષ પરિચયનો પ્રદેશ નિર્ણય કરીએ. ‘બહોતેરી’ ગ્રંથ ઉપર કહી ગયા કે હિંદુસ્થાની ભાષામાં છે. મને હિંદુસ્તાનની ભાષાનો નિયમમર અભ્યાસ નથી એટલે આનંદધનજની હિંદુસ્થાની ભાષાના ગુણદોષમાં ઉતરી શકું નહીં. તથાપિ સામાન્ય પરિચયના કારણે એટલું તો કહી શકું છું કે જેવી હિંદુસ્થાની ખુદ ઉત્તર હિંદુસ્થાનમાં વપરાય છે તેવી શુદ્ધ હીંદિ, તો આ નથી. આ હીંદિમાં ગુજરાતી ભાષાનું મિશ્રણ ધણું જેવામાં આવે છે. હાખલા તરીકે, આપણે પદ્યરત્ન ક્રમાંકું રામગ્રીવાણું પદ લઘ્યે:

માહરો ખાલુડો સંન્યાસી, દેહ દેવલ મઠવાસી; (આંડણી.)

ઇડ પિંગ્લા મારજ તજ યોગી, સુખમના ધરવાસી.

બહારંધમધિ આસન પૂરી ખાણુ, અનહદ તાન ઝબસી.

માહરો

યમ નિયમ આસન જ્યકારી, પ્રાણાયામ અભ્યાસી;

પ્રત્યાહાર ધારણા ધારી, ધ્યાન સમાધિ સમાસી. માહરો૦

મૂલ ઉત્તર ગુણ મુદ્રા ધારી, પર્યકાસનવાસી;

રેચક, પૂરક, કુંભ સારી, મન ઇન્દ્રિય જ્યકારી. માહરો૦

ધિરતા, જોગ યુગતિ અનુકારી, આપોઆપ વિલાસી;

આત્મ પરમાત્મઅનુસારી, સીઝે કાજ સમાસી. માહરો૦

નમુના દાખલ હું આ એકજ પદ અહીં મૂકું છે: જો આવી રચના જોવામાં આવશે, તો મારો અભિપ્રાય કાંઈક વ્યાજબીપણાના તત્ત્વસમેત જણાશે. ગુજરાતી ભાષાના મિશ્રણવાળી હીંદિ ભાષા છતાં મારે કહેવું જોઈએ કે આનંદધનજીની હિંદી ભાષા એવા પ્રકારની નથી કે, તે માત્ર પરિચયથી જ આવડેલી હોય. ગુજરાતના રહેનારને હિંદનો પરિચય હોય અને હીંદિ પરિચિત થતાં આવડી ગયેલું તેઓનું હીંદિ નથી. આ ચરિત્રમાં જૂદે જૂદે ટુકાણે હીંદિ પદો મૂકવામાં આવ્યા છે એ પરથી જણાશે કે તેઓની હીંદિ ભાષા ઉત્તરહિંદમાં બોલાતી ભાષાને કેટલીક રીતે મળતી આવે છે. ફર માત્ર ઐટલોજ છે કે, ગુજરાતીભાષાના ધણા પરિચયના કારણે તે લખતાં ગુજરાતીભાષાનો શબ્દસમૂહ વધારે વપરાઈ ગયો છે.

કપીરજીની હીંદિભાષાને મળતી હીંદિભાષા આનંદધનજી મહારાજની જણાય છે, તેમ વિચારો પરથી એવો આભાસ પણ આવી શકે કે કપીરજીને મળતા ઉપદેશ વિચારો જણાવવાનો તેમનો પ્રકાર હતો. ઉપદેશવિચારો અને સિદ્ધાંતવિચાર એ બન્ને ભિન્ન વસ્તુ છે, ઉપદેશવિચાર આત્માને વૈરાગ્યાદિ જાગૃતિમાં લાવવા તે છે; જ્યારે સિદ્ધાંતવિચાર, આત્માનું સ્વરૂપ, તેની સ્થિતિ, વિશ્વરચના આદિને લગતાં છે. આનંદધનજીના સિદ્ધાંતવિચાર પરમ જૈન છે; જ્યારે કપીરજીના વિચારોમાં સિદ્ધાંતજ્ઞાન જોવામાં આવતું નથી. કહેવાનો હેતુ ઐટલોજ છે કે વૈરાગ્યાદિ વિચારણાની ભાષાશૈલી બન્નેની મળતાપણાવાળી છે.

આનંદધનજી આ બે કૃતિઓની ભાષાસ્વરૂપાદારએ તેઓને કયા પ્રદેશની સાથે વિશેષ પરિચય થયો હતો તેનું અનુમાન બાંધવા મારે જેટલાં સાધનો એકઠાં થયાં તે દમભૂં એક બાબુ ઉપર રાખીએ; અને તેઓના સંબંધમાં મળતી દકીકત હવે અહીં મૂકાએ એ મૂકાઈ ગયા બાદ આપણે અનુમાનનિર્ણય ઉપર આવીશું.

આનંદધનજીના સબંધમાં જે હકીકત અત્યાર સુધીમાં મેળવવા દુ
ભાગશાળી થયો છું તે સક્ષેપે આ પ્રમાણે છે તેઓનું મૂળ નામ લાલા
નંદજી હવું તેઓ શ્વેતાશ્વર સપ્રદાયને વિરે થયા છે આનંદધનજી મહારાજ
અને યશોવિજયજી મહારાજનો સમાગમ થયો હતો યશોવિજયજી મહારાજ
આનંદધનજી પ્રત્યે એક વખત એવી વિનંતિ કરવા આવેલા કે, શાસનની
સ્થિતિના ઉપમાર માટે આપ જેવા સમર્થ પુરૂષે પુરૂષાર્થ કરવો જોઈએ છે
આ વખતે આનંદધનજી મહારાજે ઉપાધ્યાયજીને એમ કહેતું કે તમે સ્વહિત
કરશો તો પરહિત કરી શકશો અર્થાત્ જગતમાં ધર્મ પ્રવર્તાવવાની એકાત
શુદ્ધિ ન રાખતા સ્વાત્માકલ્યાણ કરવાની પ્રથમ આવશ્યકતા છે મહારાજ
સાહેબના વચનથી ઉપાધ્યાયજી અતઃગાન તરફ વધારે આકર્ષાયા અને નિવર્તે
દિવસે તેઓની આશ્રમદશા વિશેષ ઉન્નત યર્ષ કારીમાં ઉપાધ્યાયજીને મહા
રાજશ્રીના સમાગમનો લાભ મળ્યો હતો સપ્રદાયમોહને આધીન થયેના
૭૦૦ બાલ માર્ગમાં રાચી રહેલા હોવાથી આનંદધનજી મહારાજની તેઓ
અદ્ભુત આશ્રમદશા જોઈ રાખતા નહીં અને તેથી તેઓ પ્રેરે પગિતાપ આ
પતા હતા મહારાજ સાહેબે લોકપરિચય હોડવના કારણે જૈન વેપ બદલી
એક કંદની તથા તણુરો લઈ પરમ જૈન દશાના ધ્યાનમાં રહેવાનું કહ્યું હતું
મારવાડમાં મહારાજ સાહેબના નામથી આગળખાતો એક ઉપાશ્રય એક નાના
ગામમાં છે શ્રીમદ્ વિજ્ઞાનદસ્યરિ (આશ્રમાશ્રમજી મહારાજ) પોતાના જૈન તત્ત્વ
દર્શનમાં લખે છે કે, " શ્રી સત્યવિજય ગણિજી ક્રિયા ઉદ્ધાર મ્હી શ્રી આનંદ
ધનજીની સાથે બહુ વર્ષ સુધી વનગ્રાસમાં રહ્યા ' આ ઉપરથી, તેમજ તેઓએ
દ્રવ્ય પૂજનના જે વિધિ સ્તવનાર્વાણમાં બતાવી છે તે ઉપરથી લાગે છે કે તે-
ઓ તપગચ્છમાં થયા હોવા જોઈએ

આટલી હકીકત મેળવવા ઉપરાંત બીજી વિશેષ હકીકત મળી રાખતી
નથી પ્રથમ આ હકીકતનું અવગોચર કરીએ જો જેમ હકીકત મળી છે
તેમ આનંદધનજીનું મૂળ એટલે સસારદશાને વિરે અને નહીં કે દીક્ષિત અ
વધાને વિરેનું નામ લાલાનંદજી હોય, તો તે નામ ગુજરાત કે કોઈ બીજા
પ્રદેશના કરતા ઉત્તરદિશને લગતું વધારે ગણાય તેમ ઉપાધ્યાયજીની સાથેના
સમાગમ જો કાશીમાં થયો હોય તો તેઓ હિંદુસ્થાનમાં પણ વિચરતા હતા
એમ માની શકાય.

જે આનંદધનજી મહારાજનું સંસારી નામ ઉત્તરહિંદને અનુકૂળ લા-
 બાનંદજી હોય, અને તેઓના ‘બહોતેરી’ ગ્રંથનું હીંદિ ગુજરાતી ભાષાના
 મિશ્રણવાળું હોવા છતાં પરિચિત નહિં, પણ મૂળ વતનીના જેવા સંસ્કારો-
 વાળું હોય, તો આપણે પહેલું જે અનુમાન કરી શકીએ તે એજ કે તેઓનો
 જન્મ ઉત્તરહિંદની તરફમાં થયો હોવો જોઈએ. તેઓનો ‘સ્તવનાવલિગ્રંથ’
 શુદ્ધ પ્રકારના ગુજરાતીનો હોવાથી એમ અનુમાન કરી શકીએ કે, તેઓના જન્-
 મનો વિશેષ ભાગ ગુજરાતના પ્રદેશમાં વ્યતીત થયો હોવો જોઈએ. ગુજરાતમાં
 પણ ક્રિયાવાડ અને તેમાં કદાચ ઝાઝાવાડને વિષે વિશેષ વિચારનું થયું હો-
 વું જોઈએ; કેમકે ભાષા તે પ્રદેશને લગતી વિશેષ છે. કચ્છનો પણ પ્રદેશ તે-
 ઓની ભાષામાં કચ્છી-ગુજરાતીનું તત્ત્વ આવવા પામે તેટલો સમય વિહાર-
 માં આવ્યો હોવો જોઈએ; કેમકે આપણે ઉપર જોઈ ગયા કે તેમની ભાષામાં
 કચ્છી-ગુજરાતી પણ જોઈ શકાય છે. મારવાડમાં તેઓનો ઉપાશ્રય છે તેથી.
 તેમજ તેઓના ગુજરાતીમાં મારવાડી તત્ત્વ પણ સમાયેલું છે એટલે મારવાડમાં
 પણ તેઓનું વિચારનું થયું હોવું જોઈએ.

તેઓના સંબંધમાં છેવટના અનુમાન ઉપર આવતાં પહેલાં એક વધારે-
 વાત ધ્યાનમાં લેવાયોગ્ય છે. આ વાત એ છે કે ‘સ્તવનાવલિગ્રંથ’ જેતાં
 જણાય છે કે, આનંદધનજી મહારાજના સમયમાં શ્વેતાશ્વર સંપ્રદાયને વિષે
 ગચ્છના ભેદો ધણા વર્તતા હતા; અને ક્રિયાજડવશ્યે સમાજ દોરાયેલી
 હતી. ઉપર કહેવામાં આવ્યું કે, તેઓને લોકપરિપક્વના કારણે કંઈ તંબુરો
 લઈ જૈન વેપ બદલાવવો પડ્યો હતો; એક તો શ્વેતાશ્વર સંપ્રદાયનું વિ-
 શેષ પ્રયત્ન ગુજરાતમાં છે. અને બીજું જૈન ધર્તિહાસના સાધનો જેતાં જ-
 ણાય છે કે, ગચ્છભેદાદિની તકરારો વિશેષ ગુજરાતમાં હતી એટલે ગુજરાતના
 લોકોએ સંપ્રદાયમોહના કારણે તેઓ પ્રત્યે પરિપક્વ આપ્યા હોય; અને આ
 પરિપક્વના કારણે તેઓએ કંઈની આદિતું અંગીકરણ કરી ગુજરાતના પ્રદેશમાં-
 થી ચાલ્યું જવાનું કર્યું હોય; મારવાડમાં જે તેઓના નામનો ઉપાશ્રય હોય તો
 ગુજરાતમાંથી નીકળી મારવાડમાં કેટલોક વખત કાઢ્યો હોય; અને છેવટના
 ભાગમાં જ્યારે ઉપાધ્યાયજીનો કાશીને વિષે સમાગમ થયો હોય તે વેળાએ હિં-
 દના એ પ્રદેશમાં વિચર્યું કર્યું હોય.

આ મધળી બાબતોનો એકદર સર્વાંગી ક્રમ હોય એવા અનુમાન પણ આવી શકે. લાભાનંદજી એ મસારીનામ હોય, અને તેઓનું હિદિ ગુજરાતીના મિથિલ છતાં ઉત્તરદિલ્લા મુગલતનીને મળતું હોય, તો તેઓનો જન્મ ઉત્તરદિલ્લા કોઈ ભાગમાં થયો હોય નાનીવખમાં ઉત્તરદિલ્લા પ્રદેશ માંથી નીકળી ગુજરાતી ભાષા બોલાતા એવા પ્રદેશમાં આવ્યા હોવા જોઈએ. ગુજરાત કરતા કાઠિયાવાડ અને તેમાં કદાચ જાવાલામાં જીવગીના મોટા ભાગ વ્યતીત કર્યો હોયો જોઈએ અથવા નવાજ કચ્છમાં જન્મ થયું હોય, ગુજરાતમાં ગચ્છના કવિશાસ્ત્રી કટાણી મારવાડમાં જન્મ મિથિત કરી હોય, ગુજરાતમાં વિચરતી વખતે અથવા મારવાડની મિથિત દરમ્યાન 'સ્તવનાવલિ' અથવા લખ્યો હોય અને મગાડથી નીકળી જીવનનો ટેવો ભાગ દાશી જેવા પ્રદેશમાં પૂર્ણ કર્યો હોય અને એ સમયમાં 'બોલેતેરી' અથવા કદાચ લખ્યો હોય.

મને ચોક્કસ સ્મૃતિ રતી નથી, પણ એવો ખ્યાલ રહ્યો છે કે, એક વખત એક દિગમ્બરગીર્જામાં મારી પામી એવી પ્રતિષ્ઠા કરી હતી કે, આનંદધનજીની 'બોલેતેરી' અથવા દિગમ્બર વિદ્વાનના ચોક્કસ અથવા આમરદેર છે એ આ દિગમ્બર ગૃહગ્રંથને એવો સત્કાર કર્યો હતો કે, તમે કરો છો, તે દિગમ્બર વિદ્વાન ક્યારે થયા છે? ત્યારે તેણે તે દિગમ્બર વિદ્વાનનો જે સમય મતાવેનો તે આનંદધનજી પછીનો હતો, આથી તેના મનનું સમાધાન થયું અને કદાચ તેના મનને એવી પણ આશા થઈ હતી કે તે દિગમ્બર વિદ્વાનની કૃતિ આનંદધનજીની બોલેતેરીનો આમરદેર કેમ નહિ હોય આ પ્રસંગ આવી દોરવાનો હેતુ એ છે કે, એવા કોઈ માધ્યમોદ્વાર 'બોલેતેરી' અથવા ગુજરાતમાં દાશી તરફથી આવ્યો હોય આ વાત ઉપર હું બહુ ભાર મૂકતો નથી આનંદધનજી મહારાજ પ્રત્યે ઉપાધ્યાયજી શ્રી યગોનિગ્ધજી મહારાજનો બહુ ભક્તિભાવ થયેનો અને આ કારણથી એમ પણ બન્યું હોય કે, જ્યારે કાંદી તન્દ્ર મમાગમ થયેનો ત્યારે ઉપાધ્યાયજીને આ બોલેતેરી અથવા પ્રાપ્ત થયો હોય અને ત્યાંથી ગુજરાતમાં આવ્યો હોય આ અથવા કયા લખાણો આ થયા કયાથી કયા આવ્યો, એ સંબંધીનું આ અનુમાન ધણજી પામર છે.

આ રીતે મેં શ્રી આનંદધનજી અબંધમાં અનેક અનુમાન કર્યાં આ સંબંધી અનુમાનોમાં વિશેષ દૃઢ અનુમાન મારું એ છે કે, તેઓએ કાઠિયા-

વાડના પ્રદેશમાં વિશેષ સ્થિરતા કરી હોવી જોઈએ; અને તે કારણે તેઓને એ પ્રદેશ વિશેષ પરિચયવાળો હોવો જોઈએ. અનુમાન એ એવી ચીજ છે કે જે નિર્ણય ન કરી શકાય. અનુમાન સત્ય રૂપ તો કદાચ નીકળી આવે; બાકી અસત્ય રૂપ તો ઘણીવાર નીકળે છે. 'ભાષાવિવેકશાસ્ત્ર' દ્વારાએ કેટલી માહિતિ, પાશ્ચાત્ય વિદ્વાનો મેળવે છે એ હજી દિંદમાં અને ખાસ કરી જૈનસમાજમાં બહુ ઓછું જાણવામાં છે. 'ભાષાવિવેકશાસ્ત્ર' દ્વારાએ કેટલી જખત બહુ મોટી શોધખોળ થઈ શકે છે. મહાન દેશભક્ત શ્રીયુત બાળગંગાધર તીલકે, વેદનો ધણો જૂનો સમય છે એવો નિર્ણય કરી વિદ્વાનો પાસે તેના સ્વીકાર કરાવ્યો તે આ ભાષાવિવેકશાસ્ત્રને આભારી છે. બાંધતી જૈન શાખા નથી એવું પ્રતિપાદન પ્રોફેસર હર્મન જેકોબીએ કર્યું; અને તે આપણને પ્રિય થઈ પડ્યું તે પણ કેટલેક અંશે આ ભાષાવિવેકશાસ્ત્રને આભારી છે. કદાચ કોઈ અનુભવી આનંદધનજી મહારાજના સંબંધમાં ઐતિહાસિક હકીકત જાણતાં હોય, અને તેની સરખામણીએ મારા ઉપરનાં અનુમાનો અસત્ય નીકળે, તો મારા પ્રત્યે આશ્ચર્ય નહીં કરતાં મારા અપ્રત્યક્ષ જોઈ શકાયા હોય. તેમજ હું પણ એટલું કરવાને બંધાઈ છું કે, જે કોઈ અનુભવી શ્રી આનંદધનજીના સંબંધમાં ઐતિહાસિક હકીકત બહાર મૂકશે, અથવા મારાં અનુમાન કરતાં ખીણું વધારે દૃઢ અનુમાન બાંધી દેખાડશે, તો હું ઉપકાર સમેત સ્વીકારી લઉંશ. મારે આ પ્રસંગે જણાવવું જોઈએ કે શ્રી આનંદધનજીના સંબંધમાં ઐતિહાસિક હકીકત મેળવવા માટે જાહેર વર્તમાનપત્રદ્વારાએ માંગણી કરી હતી; પણ કોઈ પણ તરફથી કંઈ પણ ઐતિહાસિક હકીકત મને પૂરી પાડવામાં આવી નહોતી. એકાદ સ્થળેથી હંત-કથા જેવી હકીકત આવી હતી, પરંતુ તે બહાર મૂકતાં કલ્પિત લાગે તેવી હોવાથી મેં મૂકી નથી.

આનંદધનજી જ્ઞાનસામર્થ્ય.

શ્રી આનંદધનજીના જ્ઞાનસામર્થ્ય વિષે અભિપ્રાય બાંધવાનો વિચાર કરેલો એ પણ મારા જેવા પામર જીવની શક્તિની બહારનું કામ છે, તો પછી તેઓના જ્ઞાનસામર્થ્યનો નિર્ણય કરવા બેસવું એ મહાસમુદ્ર તરવા જેવું અશક્ય કાર્ય કરવાના અપ્રત્યક્ષ જેવું દેખીતું છે. આમ છતાં પણ હું પૂર્વ-પુરોગાએ તેઓના સામર્થ્ય વિષે કરેલા વિચાર અનુસાર અહીં થોડુંક શબ્દો

લખ્યા વિના રહી શકતો નથી. શ્રીમાન્ સંજયદ્રે એક સ્થળે કહ્યું છે કે,
 “આનંદધનશ્ચ ને સિદ્ધાંત સંબધી તીવ્ર જ્ઞાન હવું.” ધણી અથવા લખવા એ
 જો કે મહા પાંડિત્યનું કામ છે; પરંતુ ધણી અથવા ન લખતાં એકાદ બે કૃતિ
 પણ તત્ત્વભરપુર લખાઈ હોય, તો તેથી જ્ઞાનસામર્થ્ય કાંઈ આશ્ચર્ય હોય
 એમ કહેવાય નહીં. એકજ કૃતિ હોય પરંતુ તે તત્ત્વોનો સંલેપ હોય, તો
 તેના કર્તાના જ્ઞાનસામર્થ્યનો ખ્યાલ આવી શકે છે. આનંદધન મહારાજની
 જે કૃતિઓ શિવાય, ઉપર કહ્યું તેમ, બીજી કાંઈ કૃતિ હજી સુધી મળવામાં
 નથી. પરંતુ આ બે કૃતિઓજ તેઓના જ્ઞાનસામર્થ્યનો ખ્યાલ આપવાને
 બમ છે. ‘આનંદધનસ્તવનાવલિ,’ અને ‘આનંદધન બહોતેરી’ એ બે
 અથવા પૈકી ‘સ્તવનાવલિ’ તેઓના જ્ઞાનસામર્થ્યનો ખ્યાલ આપે છે, જ્યારે
 ‘બહોતેરી’ તેઓની અદ્ભુત આત્મદર્શનું જ્ઞાન દર્શાવે છે. ‘સ્તવનાવલિ’
 જો કે ચોવીસ જિનેશ્વરોની સ્તુતિઓરૂપ છે, છતાં તેમાં આખા જિનાગમનો
 અથવા સિદ્ધાંતનો સાર આવી જાય છે. ‘સ્તવનાવલિ’ એ એવો ગ્રંથ છે કે,
 માગ અવયોકન પ્રમાણે અલારે હું જૈનસમાજમાં એક પણ પુરુષ જોઈ શ-
 કતો નથી કે, જે તેનામાં રહેલ અદ્ભુતતાને ખરી રીતે ચીતરી શકે. આનં-
 દધનજી મહારાજની આ ‘સ્તવનાવલિ’ ઉપર જે પુરુષે પ્રથમ અર્થ લખ્યો છે
 તેઓએ ગ્રંથનું માહાત્મ્ય દર્શાવતાં જે કહ્યું છે કે,

બાજક બાંલ પસારીને, કરી હદધિ વિસ્તાર;

આશય આનંદધન તણે, અતિ ગંભીર ઉદાર

તેજ વાક્ય આ ગ્રંથની અસાધારણતા બતાવવા માટે બસ છે. આ નાના
 પણ અતિ ગંભીર ગ્રંથના અવયોકન પરથી સદૃશમાં જણાઈ શકે તેમ છે કે,
 શ્રી આનંદધનનું જૈનદર્શનનું સૂક્ષ્મમાં સૂક્ષ્મ જ્ઞાન સમ્યગ્દર્શનની અપેક્ષાએ-
 તે દર્શાના પ્રમાણમાં અનુભવ સમેત હવું. શ્રી જૈનદર્શનનું સૂક્ષ્મમાં સૂક્ષ્મ
 જ્ઞાન હવું એ તો સ્વાભાવિક છે, પરંતુ પશ્ચદર્શનનું તેઓનું જ્ઞાન તેટલુંજ
 સામર્થ્યવાન હોય જોઈએ તેમ હવું. એકવીશમી સ્તવના શ્રીનમિજિનની
 છે. આ સ્તવના કરતાં પશ્ચદર્શન પ્રત્યે સમદષ્ટિ રાખતાં તેઓએ સાંખ્યાદિ
 દર્શનોનો જે સાર ગાંઠ બતાવ્યો છે તે, તેઓના પશ્ચદર્શનના સૂક્ષ્મજ્ઞાનની
 આંખી કરાવે છે.

ઉપર કરી જવામાં આવ્યું છે કે, વિષાધ્યાયજી મહારાજે શાસનભગૃતિ

કરવા અર્થે આનંદધનજી મહારાજને વિનંતિ કરી હતી. શાસનભૂતિ કરવામાં એકલી આધ્યાત્મિક દશા જસ યતી નથી; પરંતુ પદ્દર્શનનું સમર્થ-જ્ઞાન પણ આવશ્યક છે. ઉપાધ્યાયજી મહાપણિત તરીકે સત્તરમા શતકથી તે અજ્ઞ મુધીમાં ગણાય છે, અને કેટલાકતેઓને સત્તરમા શતકના હેમચંદ્રાચાર્યની ઉપમા આપે છે. આવા ઉપાધ્યાયજી જેવા સમર્થ પુરૂષે જ્યારે મહારાજ સાહેબને શાસનભૂતિ માટે અરજ કરી હશે ત્યારે તેઓ કસ્તાં પાંડિત્યના સંબંધમાં આનંદધનજી મહારાજ કેટલા વિશેષ પ્રબળ હશે એ સહેજે સમજી શકાય તેમ છે. શાસનભૂતિ એકલાં જનદર્શનના જ્ઞાનથી યતી નથી, પરંતુ પદ્દર્શનનું પણ સંપૂર્ણ જ્ઞાન હોય છે ત્યારે થાય છે. શીમાન્ રાજચંદ્રે પોતાના ‘આત્મસિદ્ધિ’ ગ્રંથમાં સદ્ગુરના લક્ષણો જતાવતાં કહ્યું છે કે,

આત્મજ્ઞાન, સમદર્શિતા, વિચરે ઉદય પ્રયોગ;
અર્પણ વાણી, પરમસુત, સદ્ગુરુ લક્ષણયોગ્ય.

અર્થ:—આત્મજ્ઞાનને વિષે જ્ઞેમની સ્થિતિ છે; એટલે પરભાવની ઘચ્છાથી જે રહિત થયા છે, તથા શત્રુ, મિત્ર, હર્ષ, રોષ, નમસ્કાર તિરસ્કારાદિ ભાવ પ્રત્યે જ્ઞેને સમતા વર્તે છે; માત્ર પૂર્વે ઉત્પન્ન થયેલાં એવાં કર્મોના ઉદયને લીધે જ્ઞેમની વિચરવા આદિ ક્રિયા છે; અજ્ઞાની કરતાં જ્ઞેની વાણી પ્રત્યક્ષ વદી; પડે છે; અને પદ્દર્શનના તાત્પર્યને જાણે છે, તે સદ્ગુરનાં ઉત્તમ લક્ષણો છે.

અન્ય વિદ્વાનોની સાક્ષીઓ આપવા કરતાં સત્વનાવસિની કૃતિનોજ સંપૂર્ણ અભ્યાસ તેઓના જ્ઞાનસામર્થ્યનો ખ્યાલ આપશે. જ્ઞે આ કૃતિનો અભ્યાસ થશે તો તેનો જીવડો લાભ થશે. એકતો મહારાજ સાહેબના જ્ઞાનસામર્થ્યનો ખ્યાલ આવશે, અને ખીલું અભ્યાસીની દશા જાગૃત થશે.

આનંદધનની અદ્ભુત દશા.

આનંદધનજી મહારાજ આત્માનુભવી પુરૂષ હતા એ, તો તેઓ સાહેબની કૃતિનો સદજ અભ્યાસજ પ્રતીત કરાવે છે; તથાપિ તેઓ કેવા અદ્ભુત આત્માનુભવી પુરૂષ હતા તે સંબંધી થોડુંક બોલીએ.

એક એવો ખ્યાલ રહ્યો છે કે, એક વેળા શીમાન્ રાજચંદ્ર પ્રત્યે એવો પ્રશ્ન કરવામાં આવ્યો હતો કે, “ શીમાન્ હેમચંદ્રાચાર્યની દશા વધ કે આનંદધનની ? ” તેનો ઉત્તર એમ મળ્યો હતો કે, હેમચંદ્રાચાર્ય શાસનરક્ષણ માટે જે પરમ પુરુષાર્થ કર્યો હતો તે તેઓને ‘તીર્થંકરગોત્ર’

તે અનેક પ્રકારના કૃતકો કરે છે. દાખલા તરીકે, “શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર” અંથમાં ૨૧૫ પૃષ્ઠ પર ૨૪૫ વાળા આંકના લેખના અંતમાં જે લખ્યું છે કે, “અવિષમં પણે જ્યાં આક્રમધ્યાન વર્તે છે, એવા જે “શ્રી રાજચંદ્ર” તે પ્રત્યે ફરી ફરી નમસ્કાર કરી આ પત્ર અત્યારે પુરું કરીએ છીએ.” તે ઉપરથી કેટલાક એવા કૃતક ઉપર જાય છે કે, આ રાજદો માનાથે લખ્યા હશે. હવે જ્યારે આનંદધનજી મહારાજની ઉપર ટાંકેલ પદમાં રૌદ્રી જ્ઞેષ્ઠ્યે છીએ ત્યારે તેની તેજ જોવામાં આવે છે; કેમકે—

અહો અહો હું મુજને કહું,

નમો મુજ નમો મુજ રે;

અભિત ફળ દાન દાતારની,

જેહની એટ યદુ તુજ રે.

એની અંદર અને શ્રીમાન્ રાજચંદ્રની રૌદ્રીની અંદર કાંઈ પણ તફાવત જોવામાં આવતો નથી. ‘સમયસાર નાટક’ ના હિદિ ભાષામાં પદ્માનુવાદકર્તા કવિવર બનારસીદાસજીએ ‘પોતાનું’ જીવનચરિત્ર (Autobiography) લખેલ છે તેમાં પણ આ પ્રકારની રૌદ્રી જોવામાં આવે છે.

આનંદધનની લોકોત્તર માર્ગપ્રત્યે દૃષ્ટિ.

આ માનુભવી પુરૂષની દૃષ્ટિ લૌકિક હોતી નથી, પરંતુ લોકોત્તર હોય છે. તેઓની દૃષ્ટિ ધર્માંધ હોતી નથી, પરંતુ ધર્માંધતાહિત હોય છે. તેઓની દૃષ્ટિ બાલ્ય નથી હોતી, પરંતુ આંતર હોય છે. આ કારણથી આનંદધનજીની લોકોત્તર દૃષ્ટિ બતાવવાનું કાંઈ પ્રયોજન નથી, છતાં તેઓએ ગાયેલી લોકોત્તર દૃષ્ટિ આપણને પરમોપકારક હોવાથી લક્ષ્ય ખેંચવા અથે એક જે નમુના તેઓની ‘બહોતેરી’ ઉપરથી અહીં ટાંકું છું;

તેરી હું તેરી હું એની કહૂંરી, તેરી૦

ઇન બાતમેં દ્યો તું બને, તો કરવત કશી જય ગહૂરી

વેદ પુરાણ કિતાબ કુરાનમેં આગમ, નિગમ કહૂં ન લહૂરી તેરી૦

વાચા ફેર સિખાઇ સેવનથી મેં તેરે રસ રગ રહૂરી. તેરી૦

મેરે તો તું રાજ ચહિયે, જોરકે જોલમેં લાખ સહૂરી;

આનંદધન પિય વેગ મીલો પ્યારે, નહી તો ગંગતરંગ વહૂરી તેરી૦

—પદ્મજન ૪૪ મું.

વળી,

અવધૂ રામ રામ જગ માવે, વિરક્ષા અવખ લખાવે; અવધૂ૦
 મતવાલા તો મતમે માતા, મઠવાલા મઠરાતા; ,
 જટાજટાધર પટાપટાધર, છતા છતાધર તાતા, અવધૂ૦
 આગમ પદી આગમધર યાદે, માયા ધારી છાદે;
 દુનિયાદાર દુનીસે લાગે, દાસા સગ આસાદે, અવધૂ૦
 બહિરાતમ મૂઢા જગજેના, માયાકે ફંદ રહેતા;
 ધટ અંતરપરમાતમ લાવે, દુર્લભ પ્રાણી તેરા અવધૂ૦
 ખગપદ ગગન મીન પદમલમે ને ખોલે સો બૌરા;-
 ચિત પંક્ત ખોલે, સો ચિન્દે, રમતા આનંદ ભૌરા. અવધૂ૦

—પદ્યરત્ન ૨૭ મું.

આ તો મેં અહીં બેજ નમુના ટાંક્યા છે. પરંતુ આખી કૃતિ તેવાજ સોફોક્લર રસથી ભરપૂર છે. ભાષાસ્થના એવા પ્રકારની છે કે, સર્વ કોઇ દર્શનના અનુયાયીને તે તીવ્ર અસર કર્યા વિના રહે નહીં. આવા આત્મ-જાગૃતિકારક વચનો કોના આત્માને ન પલાળે ?

આનંદધનની સર્વદર્શનો પ્રતિ સમદર્શિતા.

આ, ઉપર બે ટાંક્યા તે નમુનાઓ આનંદધનની સર્વ દર્શનો પ્રતિ સમદર્શિતા પણ ઉત્તમ રીતે બતાવે છે. ‘આગમનિગમ’ જૈન માનનારા છે. વેદપુરાણ વેદને માનનારાઓના છે. ક્રીતાબ કુરાન મુમક્ષમાન માને છે. આ અને શિખાર્ધ મતવાળાઓ તથા બીજા મતવાળા બધા પ્રત્યે સરખી દૃષ્ટિએ આ ૪૪ પદ્યરત્નમાં ટીકા કરી છે. પદ્યરત્ન ૨૭ માં આગમધર કહેતાં જૈનિયો, જટાધારીઓ અને માત્ર મુખેથી રામરામ બોલનારા એ સ્વધળા પ્રત્યે લૌકિકમાર્ગને લઈને મતાંધતા ચર્ધ જોઇ જાગૃતિ કરાવેલ છે. આનંદધનજીએ ‘સ્તત્રનાવલિ’માં જૈનદર્શનને બીજા દર્શનોના વિરોધી ગણી કવેશકર્તા વાદ વિવાદને ઉત્તેજન આપવાને બદલે, જૂદાં જૂદાં દર્શનોને જૈનના અંગ કહી વર્ણવેલ છે. અભિપ્રાય સ્થાપવા અર્થે બે પ્રકારની શૈલી શાસ્ત્રકારોએ યોજી છે. એક, નિષેધક અને બીજી પ્રતિપાદક. નિષેધકશૈલી એ છે કે, અસત્ય અભિપ્રાયનો જે નિષેધ કરી બતાવે તે અને પ્રતિપાદકશૈલી એ છે કે, સત્ય અનુષ્ઠાન પ્રતિપાદન કરી બતાવે તે. ધણું કરી નિષેધકશૈલી ઉપકાર થોડો કરી

શકે છે; અને કલેશરૂપ હાનિ વધારે કરી શકે છે. પ્રતિપાદનશૈલી હાનિ કરી શકતી નથી; પરંતુ લાભ કરી શકે છે. હિંદુસ્થાનના તમામ સંપ્રદાયોમાં નિષેધકશૈલીને અનુસરનારાઓનું વિશેષ પરિભ્રાણ જોવામાં આવે છે; ન્યારે પ્રતિપાદકશૈલીના અનુયાયીઓ બહુ થોડા જોવામાં આવે છે. 'નિષેધકશૈલીએજ હિંદુસ્થાનમાં આટલા ધર્મસંબંધીના ઝગડાઓ ઉત્પન્ન કર્યા છે એમ મારું માનવું છે. આનંદધનજીની શૈલી, સ્તવનાવલિમાં, પ્રતિપાદક જોવામાં આવે છે. શ્રી નમિનાથસ્તવનામાં પદ્દર્શનને જૈનના જૂદા જૂદા અંગ ગણી જે પ્રતિપાદક શૈલી ગ્રહણ કરી, આનંદધનજી મહારાજે સર્વ દર્શનો પ્રત્યે સમાનદષ્ટિ બતાવી છે તે જોઈએ.

પદ્દર્શન જિન અંગ ભણીજે, ન્યાસ પઠંગ જો સાવે રે;

નમિ જિનવરના ચણુ ઉપાસક, પદ્દર્શન આસવે રે. ૫૨૦

“છએ દર્શનો શ્રીજિનના અંગ કહેવાય છે ગા રીતે ? તો કે જિન ભગવાનની આકૃતિમાં છે અંગોને વિષે છ દર્શનોની સ્થાપના સાધવામાં આવે. આ છ પદ કાણુ આરાધે, તો કે એકવીશમાં નમિનાથ જિનેશ્વરના ચરણુ ઉપાસક અર્થાત્ ખરા જૈનો. હવે છ ન્યાસની રીત બતાવતાં કહે ॥ કે,

જિન સુરપાદપ પાય વખાણો, સાંખ્ય ભેગ દોય ભેદે રે,

આતમસત્તા વિવરણુ કરતા, લહો દુઃખ અંગઅખેદે રે. ।

એટલે કે, જિનેશ્વર ભગવાનરૂપ દૃપ્તતરૂ તેના પાય (મૂળીઆં) રૂપે જે પગો વખાણો. હવે જિનેશ્વરના તે જે કયા અંગો ? સાંખ્ય અને યોગ. આ બન્ને દર્શનો આત્માની સત્તા માને છે. આ અપેક્ષા શ્રી જૈનની પણ હોવાથી તે અપેક્ષાએ સાંખ્ય અને યોગને જ પગરૂપ કલા છે. ત્રયંગાર પાતાની તો મર્તાતરરહિતતા દર્શાવે છે, પરંતુ વાચકને પણ ભલામણ કરે છે કે, આ વાત ખેદરહિતપણાએ લહો.

ભેદવાદી, અને અભેદવાદી અથવા સુગતશુદ્ધપ્રણીત બૌદ્ધ દર્શન અને જૈમિનિમુનિપ્રણીત પૂર્વમીમાંસા તથા વ્યાસમુનિપ્રણીત વેદાંતરૂપ ઉત્તરમીમાંસ મળી મીમાંસક દર્શનને જૈનના જે હાથ કહેતાં કયું છે કે,

ભેદ અભેદ સુગત મીમાંસક, જિનવર દોય કર બારી રે;

લોકાલોક અવવંબન ભજિયે, શુરંગમથી અવધારી રે. ૫૨૦

શ્રીજિનદર્શનમાં સ્વભાવમાં જૂદા જૂદા મેયના જ્ઞાનરૂપ અને

લાવમાં ક્રમને આગ્રિત પુદ્ગલથી પ્રાપ્ત થએલ દેહોમાં પર્યાયને કારણે કારણે બદલાતા માન્યા છે; એટલે જોઈ દર્શને પર્યાયનો કેરકાર મળના ફેરફારરૂપ માન્યો છે. આ રીતે પર્યાયાર્થિક નવ પ્રમાણે જોઈદર્શન ખરું છે; અને જિનેશ્વરના અંગરૂપ છે. પર્યાયથી આત્મા કારણે કારણે બદલાય છે, એમ કહેવું અસત્ય નથી; પણ કેટલેક અંશે સત્ય છે. વ્યવહાર નયથી પર્યાયાંતર કાળથી આત્માને જોતાં જોઈદર્શન યથાર્થ છે.—(ભાષ્ય માણેકલાલ ઘેલાભાઈએ લખેલ 'સ્તવનાવલિ'ના અર્થ ઉપરથી) મીમાંસકો આત્મા એકજ છે, નિત્ય છે, અબદ છે, ત્રિગુણ બાધક નથી એમ માને છે. જૈનદર્શનના નિશ્ચયનયની અપેક્ષાએ આ વાત યોગ્ય કહેવાય છે, કેમકે તે કહે છે કે, સર્વ આત્માઓ સત્તાએ એક સરખા હોવાથી આત્મા એકજ ગણી શકાય. તેમજ શ્રી જૈનદર્શન પ્રમાણે આત્માને બદલ નથી. આ અપેક્ષાએ મીમાંસક જૈનનું એક અંગ કહેલ છે. જોઈદર્શન વ્યવહારનયપૂર્વક સિદ્ધ છે એટલે તેને કાંચો હાથ કહેલ છે, અને મીમાંસક નિશ્ચયનયની અપેક્ષાએ યોગ્ય છે એટલે તેને જમણો હાથ કહેલ છે.

જૂદાં જૂદાં ધર્મદર્શનો પ્રત્યે આવી ઉત્તમદષ્ટિ રાખી, શ્રીઆનંદધને વિચારણા બાંધી પોતાનું અદ્વૈતન મતાંતરસંહિતપણું દર્શાવ્યું છે, પરંતુ અધીએ વિશેષ વાત તો એ છે કે, ચાર્વાકે અથવા નાસ્તિક મતનું તેઓએ ખંડન નહીં કરતાં જૈનદર્શન ભણી વાળવાને પરમગંભીર શૈલી ગ્રહી છે. તેઓએ કહ્યું છે કે,

લોકાયતિક કુખ જિનશ્વરની, અંશ વિચાર જે કીજે;

તત્ત્વવિચાર સુધારસ ધારા, સુરમમ વિષુ કિમ પીજે. ૫૬૦

આ પદમાં ચાર્વાકમતને જિનેશ્વરની કુખ (પેટ) કહેલ છે; એવા હેતુથી કે, ચાર્વાકો જે એમ માને છે કે, જગતનો કોઈ કર્તા નથી; પણ વસ્તુરવભાવાનુસાર અનાદિકાળથી જગતમાં, ઉત્પત્તિ, રચિતિ અને લય પામ્યા કરે છે, તે વાત જૈન પણ માને છે.

જૈન દર્શનને ઉત્તમંગ કહેતાં મસ્તકરૂપ કહેલ છે.

જૈન જિનેશ્વર ઉત્તમ, અંગ રંગ બહિરમે રે;

અક્ષર ન્યાસ ધરા આરાધક, આરાધે ધરી સજે રે.

૫૬૦

આવા પ્રકારની શૈલીએ જે અન્યદર્શનોનું સ્વરૂપ બતાવી સ્વદર્શનનું

સ્વરૂપ પ્રતિપાદન કરવામાં આવતું હોય તો કેટલું ઉપકારક થાય એ સદૃશ સમગ્ર શકાય તેવી વાત છે. આનંદધનગ્ર મહારાજ જેવી શૈલી ધણાજ થોડા લખનારાઓએ ગ્રહેલી જણાય છે. જે લેખમાં સ્વમતસ્તુતિ અને પરમત-નિંદા હોય તેવા લેખો ઉપયોગી ન થાય એ વાતને આ દાખલો સિદ્ધ કરે છે. નમસ્કર છે, મહાત્મા તમારી પરમોપકારક શૈલીને !

ભક્તિરસ અને ગુરુમાહાત્મ્ય.

આનંદધનગ્ર મહારાજની 'જીવનાવલિ' અદ્ભુત ભક્તિરસથી ભરપૂર છે. એકેએક સ્તવનામાં ભક્તિરસ એક પ્રકારનો દૃષ્ટિગોચર થાય છે. ગુજરાતી સાહિત્યમાં એમ કહેવાય છે કે, નરસિંહ મહેતાની ભક્તિ અત્યુત્તમ હતી. જૈનને વિષે ભક્તિમય કોઈ પુરૂષનું જીવન જોવું હોય, તો આ આનંદધનગ્ર મહારાજનું છે.

- (૧) ઋષભ જિનેશ્વર પ્રીતમ માહરો, ચોર ન ચાહું કંત;
રીઝ્યો સાહિબ સંગ ન પરિહરે રે, ભાંગે સાદિ અનંત. ઋષભ. ૧
પ્રીત સગાઈ રે જગમાં સદુ કરે, પ્રીત સગાઈ ન કોઈ,
પ્રીત સગાઈ રે નિરૂપાધિક કહી, સોપાધિક ધન ખોય,
- (૨) દુઃખ દોહગ દુરે ટળ્યાં રે, સુખ સંપદસું ભેટ;
ધીંગ ધણી માથે કિયો રે, કુંજ ગંજે નર ખેટ. વિમલ જિનનં ૨
દીઠા લોપણુ આજ, મારા સીધા વાંછિત કાજ,
મુજ મન તુજ પદપંકજે, લીણો શુણ મકરંદ;
રંકગણે મંદિર ધરા, ધંદ અંદ નાગેંદ્ર. વિં દી૦ ૩
સાહેબ સમરથ તું ધણી રે, પામ્યો પરમ ઉદાર;
મન વિસરામી વાલહો રે, આતમચો આધાર. વિં દી૦ ૪
અમિયભરી ભરતી રચી રે, ઝોપમ ન ધટે કોય;
શાંત સુધારસ ઝીલતી રે, નિરખત વૃષ્ટિ ન હોય. વિં દી૦ ૫
એક અરજ સેવક તણી રે, અવધારો જિન દેવ;
કૃપા કરી મુજ દીજિયે રે, આનંદધન પદ સેવ. વિં દી૦ ૬
- (૩) દરસણુ દરસણુ રડતો જો કરું, તો રહુરોજ સમાન;
જેહને પીપાસા હો અમૃતપાનની, કિમ ભાંજે વિષપાન. અભિનંદન૦

તરસ ન આવે હો, મરણી જીવનતણે, સીજે જો દરિસણ દાગ;
દરિસણ દુર્લભ મુલભ કૃપા યાત્રી, આનંદધન મહાસાજ. અભિનંદન૦

- (૪) દુઝ મુઝ અંતર અંતર ભાજસે રે, વાજસે મંગળ વર;
જીવ સરોવર અતિશય વાધસે રે, આનંદધન રસપૂર. પદ્ય૦
- (૫) દેખણ દે રે, સખી મુને દેખણ દે, ચંદ્રપ્રભ મુખચંદ. સખી૦
ઉપશમ રસનો કંદ, સખી૦ ગત કલિમલ દુઃખદંદ. સખી૦
- (૬) તે માટે ઉઝો કર જોડી, જિનવર આગળ કહિયે રે;
સમય ચરણ સેવા શુદ્ધ દેજો, જિમ આનંદધન લહિયે રે.

તેઓની ભક્તિનો સહેજ ખ્યાલ આપના સાથે આ છ ભિન્ન ભિન્ન કાવ્ય-
મૂકુંદુ'. નરસિંહ મેહતાના પદ એક વખત વાંચીએ, અને બીજી વખત આનંદ-
ધનજી મહાસાજના પદ વાંચીએ, તો ભક્તિરસના સંબંધમાં તે બન્નેમાં
સમાન રસ આવે; જોકે ફેર એટલો: પડે કે, બન્નેની કહેણીની શૈલી
જુદા પ્રકારની છે.

આનંદધનજીએ ગુરુમાહાત્મ્ય પછી ઉત્તમશીતિએ ગાયેલું દષ્ટિગોચર થાયછે:—

- (૧) નિર્મળ સાધુ ભગતિ લહી, સખી મુને દેખણદે.
યોગ અવંચક હોય. સખી૦ ક્રિયા અવંચક તિમ સહી. સખી૦
ફળ અવંચક જોય. સખી૦ મુને દેખણ દે, ચંદ્રપ્રભ મુખચંદ.
- (૨) દેવ ગુરુધર્મની શુદ્ધિ કહો કેમ રહે,
કેમ રહે શુદ્ધ શ્રદ્ધા ન આણો;
શુદ્ધ શ્રદ્ધાન વિષ્ણુ સર્વ ક્રિયા કરે,
છારપર લીપણું તેહ જાણો. ધાર૦
- (૩) આગમધર ગુરુ સમક્રિતિ,
કિરિયા સંવર સાર રે;
સંપ્રદાયી અવંચક સદા,
સુચી અનુભવા ધાર રે. શાંતિ૦
- (૪) દુષ્ટ જન સંગતિ પરિહરી,
ભજે સુગુર સંતાન રે;
જોગ સામર્થ્ય ચિત્ત ભાવ જે,
ધરે મુગતિ નિદાન રે.

આ પદો પોતાની મેળે આનંદધનજી મહારાજે વર્ણવેલી ભક્તિ તથા ગુરુમાહાત્મ્ય બોલે છે એટલે એ સંબંધમાં વિશેષ વિવેચન કરવું જરૂર છે એમ હું માનતો નથી. જેઓ એમ કહે છે કે, જૈનમાં ભક્તિ તથા ગુરુ માહાત્મ્ય બહુ વર્ણવેલ નથી તેઓ આ વિચારો જોઈ પોતાની ભૂલ જોઈ શકશે ખરા કે ?

આનંદધનની કાવ્યચમત્કૃતિ અને નિષ્પક્ષપાતતા.

આનંદધનજી મહારાજની હીદિ તેમજ ગુજરાતીમાં જે ચમત્કૃતિ દષ્ટિ-ગોચર થાય છે તેનો નોંધ લીધા વિના આ લેખ રહે એ મને યોગ્ય નહીં લાગવાથી અહીં બે એક નમુના બંને ભાષાના મૂકવા પડે છે;

અવધૂ એસો જ્ઞાન બિચારી, વામે કોણુ પુરુષ કોણુ નારી. અવધૂ ૦
બમ્બનકે ધર નહાતી ધોતી, જોગીકે ધર ચેલી;

કલમા પદપદ ભઇરે તુરકી તો, આપણી આપ અકેલી; અવધૂ ૦
સસરો હમારો બાલો ભોલો, સાસુ બાલ કુમારી;

પીયુજી હમારો ખોડે પારણીએ તો, મેં હું મુલાવનહારી. અવધૂ ૦
નહીં હું પરણી નહીં હું કુંવારી, પુત્ર જણાવન હારી;

કાલી દાદીકો મેં કોઈ નરી છાટથો, તો હલુએ બાવ કુંવારી. અવધૂ ૦
અઢી દ્વીપમેં ખાટ ખટ્ટલી, બગન ઓશીકું તલાઈ;

ધરતીકો છેડો આમકી પીછાકી, તોય ન સોડ ભરાઇ. અવધૂ ૦
ગગનમંડલમેં ગાય વીઆણી, વસુધા દૂધ જમાઇ;

સડ રે સુનો બાઈ વલોણું વલોવે તો, તરવ અમૃત કોઈ પાઇ. અવધૂ ૦
નહીં ભડ સાસરીયે ને નહીં ભડ પીયરીયે, પીયુજી સેજ બીસાઇ;

આનંદધન કહે સુનો બાઈ સાધુ તો, જ્યોતસેં જ્યોત મિલાઇ. અવધૂ ૦
—પદરત્ન ૯૯ મું.

આ ઉપરથી કાવ્યની ચમત્કૃતિનો ખ્યાલ વાચકને એની મેળે આવે એવું છે એટલે વિશેષ વિવેચન અનાવશ્યક છે. રા. હીમતલાલ અંબરીઆએ આ પદન વાંચતાં એવો શેરો કર્યો છે કે “આમાં જૈન જેવું કંઈ નથી” (Nothing Jain-like in this) તેમજ એજ ગૃહસ્થ આ રચનાને ધીરાભક્તની રચના જેવી કહે છે બીજે નમુનો આ પ્રમાણેનીજ ચમત્કૃતિ દર્શકે મૂકું છું;

અવધૂ નામ હમારા રાખે, સૌ પરમ મહારસ ચાખે, અવધૂ ૦
નહીં હમ પુરુષા નહીં હમ નારી, વરન ન ભાત હમારી;

જાતિ ન પાતિ ન સાધન સાધન, નહીં મદ લધુ નહીં ભારી અવધૂં
 નહીં હમ તાતે નહીં હમ સીરે, નહીં તીર્થ નહીં છાયા,
 નહીં હમ બાઈ નહીં હમ ભગિની, નહીં હમ બાપ ન બેઠા અવધૂં
 નહીં હમ મનસા નહીં હમ શબ્દા, નહીં હમ તરણી ધરણી,
 નહીં હમ બેખા બેખ ધર નાહી, નહીં હમ દરતા કરણી અવધૂં
 નહીં હમ દરસન નહીં હમ પરસન, રસ ન ગધ દધુ નાહી,
 આનંદધન ચેતનમય મૂરતિ, ગેવક જન બગિ જાતી અવધૂં

હવે એનાં ગુજરાતી કાવ્ય મૂલ્યુ યોગ્ય ગણુ છું,

—પદ્મસન ૨૬ મું.

ધાર તરવારની મોહની દોહલી, ચૌદમા જિનતણી ચરણસેવા,
 ધારપર નાયતા દેખ બાજીમરા, સેનના ધારપર રહે ન દેવા ધાર૦
 એ કહે સેવિયે વિવિધ કિરિયા કરી, ફળ અનેકાત લોચન ન દેખે;
 ફળ અનેકાત કિરિયા કરી બાપડા, રડવડે ચાર ગતિ માહે લેખે ધાર૦
 ગચ્છના બેઠ બહુ નયણુ નીહાળવા, તરવની વાત કરતા ન શાન્તે,
 ઉદરભરણાદિ નિજાન કરતા ધન, મોહ નરિયા કળિ ન ગતે ધાર૦
 વચન નિરપેક્ષ વ્યવહાર બૂઠો બહો, વચન સાપેક્ષ વ્યવહાર સાચો,
 વચન નિરપેક્ષ વ્યવહાર સસાર ફળ, સામળી આદરી કાંઈ રાચો ધાર૦
 દેવ ગુરુ ધર્મની શુદ્ધિ કહો કિમ રહે કિમ રહે શુદ્ધ શ્રદ્ધા ન આગો;
 શુદ્ધ શ્રદ્ધાન વિષુ સર્વ ક્રિયા વરે, છારપર લી પણુ તેહ જાણો ધાર૦
 પાપ નહીં મેઘ ઉત્સૂત્ર ભાપણુ છરો, ધર્મ નહીં મેઘ જગમૂત્ર સરીખો;
 સૂત્ર અનુસાર જે ભવિક ક્રિયા કરે, તેહનુ શુદ્ધ ચારિત્ર પરીખો ધાર૦
 એક ઉપદેશનો સાર સંશ્લેષથી, જે નરા ચિત્તમા નિલ્ય બ્યાવે,
 તે નરા દિવ્ય બહુ ગણ સુખ અનુભવી, નિચત આનંદધન રાજ પાવે ધાર૦

હીદિ કાવ્યોની અદર કેવી અમલૃતિ મૂકી છે તેમજ તેમા તત્ત્વ ટેલુ
 ઉત્તમ સમાયેલુ છે એ જેમ જોઇ શકાય છે તેમ ગુજરાતી કાવ્યમાં અમઝ-
 માટ અથવા ભાષાની તીક્ષ્ણતા જોઇ શકાય છે ટોઇ પણ સરકારી ગુજ-
 રાતીને ટોડે મૂકાય તેની આનંદધનજી મહારાજની ગુજરાતી ભાષા છે. સત્તરમા
 શતકની ગુજરાતી ભાષાનો ખ્યાલ બહુ સારી રીતે આનંદધનજીની ભાષા
 આપી શકે છે. હીદિકાવ્યમા ગુજરાતી મિશ્રણુ જોઇ શકાય છે એ તો
 પહેલેથી દહેવાઈ ગયુ છે.

આનંદધનને લોકોએ આપેલ પરિપક્ષો.

શ્રીમાન્ રાજચંદ્ર કહેતા કે, જ્ઞાનીઓની દૈયાતિમાં તેઓના ઉપર પથરા પડે છે; અને તેઓની દૈયાતિ પછી તેઓના પથરા (પ્રતિમા) પૂજ્ય છે. મતલબ કે, જ્યારે સત્પુરુષ પ્રત્યક્ષપણે બિરાજતા હોય છે ત્યારે જગતને તેનું ઓળખાણ નથી થતું. સત્પુરુષનો ઉપદેશ લોકોત્તર માર્ગનો હોય છે, અને જગતનો લૌકિક માર્ગ છે; એટલે જ્ઞાનીનું કયન જગતને અનુકૂળ પડતું નથી; અને અનુકૂળ પડતું ન જાણી તેઓ તેના પ્રત્યે પરિપક્ષો આપવા તત્પર થાય છે. જ્યારે જ્ઞાની અવિદ્યમાન થાય છે ત્યારે, જેમ જેમ તેના સામર્થ્યની ખજર પડતી જાય છે તેમ તેમ પછી તેની પ્રશંસા કરતાં શીખે છે; અને તેનું પરિણામ એ આવે છે કે, પછી તેની પ્રતિમા પૂજવાને તૈયાર થાય છે. શ્રીઆનંદધનજીના સમયમાં આવું જ બન્યું કહેવાય છે. આનંદધનજીના સમયમાં લોકોનો લક્ષ્ય આત્મનાન અધ્યાત્મ-ભણી લગભગ ઉપેક્ષિત થઈ ગયેલો. ક્રિયામાર્ગે માર્ગ હેતુ સમજ્યા વિના અનુસરાતો હતો. ગમ્મના બેદોની જંગલ વધી પડેલી. આવી સ્થિતિ જોઈ આનંદધનજી મહારાજે તે સંબંધી વિચારો જણાવવાનું કયું એટલે લોકો તેઓને ‘પડવાઈ’-ધર્મથી પતીત-થઈ ગયેલા માનવા લાગ્યા. કેટલાકો તો તેઓને ‘ભંગડખૂતા’ નું અનર્થઞ્જવા યોગ્ય વિશેષણ પણ આપતા. આનંદધનજી મહારાજના સંબંધમાં ઉપર કહી જવામાં આવ્યું તેમ કહેવાય છે કે, તેઓએ જૈનવેષ સાગી કરી અને તંબુરો લીધાં હતાં. આ જો કે દંતકથા છે, પરંતુ તે દંતકથા પ્રમાણે થયું હોય એ અસંભવિત નથી. જેઓ અંતરથી પરમ જૈની હતા તેઓએ જૈની વેષ સારેજ સાગ્યો હશે કે, જ્યારે ગમ્મના કલેશોમાં રાત્રી રહેલા છવો તેઓના પ્રત્યે ઘણા આત્મચાતક પરિપક્ષો આપતા હશે. હજુ વીશ વર્ષ પહેલાં સુધી કેટલાક તેઓને અનર્થઞ્જવા યોગ્ય આશયમાં અધ્યાત્મી કહી તેઓનું સ્વરૂપ વિચારી શકતા નહોતા. હવે તેઓનું ખરું ઓળખ થયું શરૂ થયું છે.

પ્રતિમા સંબંધે આનંદધનનું વલણ.

સત્તરમા શતકમાં જૈન સ્વેતાચ્ચર સંપ્રદાયને લગતી એક ઐતિહાસિક હકીકત સંબંધી આનંદધનના લેખ ઉપરથી શું અજવાળું પડી શકે છે તે સંબંધી વિચાર કરવાનો પ્રસંગ અહીં લીધેલો નિરર્થક નહીં મણાય. આ

ઐતિહાસિક હકીકત પ્રતિમાને લગતી છે. સોળમા 'શતકમાં જૈન શ્વેતામ્બર સંપ્રદાયને વિષે જે મુખ્ય બેદ પડ્યા. સોળમા શતક પહેલાં જિનપ્રતિમા સંબંધમાં જૈનમાં જે બેદ નહોતા; એટલે જિનપ્રતિમાનું અવલંબન સ્વીકારનાર આખો શ્વેતામ્બર સંપ્રદાય પણ હતો. સોળમા શતકમાં આ સંબંધ શ્વેતામ્બરમાં નવો બેદ પડ્યો; એ નવો બેદ જે પડ્યો તે પ્રતિમાનું અવલંબન સ્વીકારતો નથી. પ્રતિમાનું અવલંબન લેનાર વર્ગ પોતાના મતના આગ્રહે ગમે તેવી રીતે પ્રતિમાનિવેધકને ચિતરે, પરંતુ હું તેને તે આકારે ચિતરી શકતો નથી. મારી માનીનતા એવી છે કે, જે સમયે પ્રતિમાનો નિવેધ થયો તે સમયે તેમ થવાનું કારણ પ્રતિમા માનનાર વર્ગેજ ઉત્પન્ન કર્યું હતું. આ વાત તો ઐતિહાસિક છે કે, શાસનરક્ષક ધર્મશુર્યા તરીકે પ્રથમ યતિવર્ગ શ્રીપાટે ચાલ્યો આવતો હતો. શ્વેતામ્બરર્ષિતત્ત્વે લાંબા સમયથી તેમજ ઉપકારક હૃદને દુરુપયોગ કરવાથી યતિવર્ગ ધીમે ધીમે શિથિલાચાર બણી વળ્યો; અને તે એટલે સુધી શિથિલાચારની ટોચે પહોંચ્યો કે, પુષ્ટિમાર્ગના નિંદા-યેલા શુર્યા કરતાં કાંઈ રીતે ન્યૂન નહોતો. 'સંધપટ્ટક' નામનો અંધ વાંચતાં આ વાતની પ્રતિતિ થાય છે. આ શિથિલાચારને આધીન થયેલ યતિવર્ગે જિનમંદિરને પોતાના પ્રપંચકાર્યો કરવાનું સ્થળ કરી મૂક્યું. સ્થિતિ આવી થઈ જવાથી લોકાશાહ નામના ગૃહસ્થે તેવા પ્રપંચસ્થાનથી દૂર કરવાના હેતુએ પ્રયત્ન કરેલો. લોકાશાહના સંબંધમાં અસાર સુધી કાંઈ ખાસ હકીકત મળતી નથી; તેમ તેઓની કોઈ અંધરચના પણ મળી શકતી નથી; એટલે તેની વિદ્વાતાના સંબંધમાં અભિપ્રાય બાંધવાનાં સાધનોની ગેરહાજરીમાં, પ્રતિમાવલંબની જૈનિયો તરફથી જે હકીકત આપવામાં આવે છે તે હકીકતને પ્રતિમાનિવેધક વર્ગ ખોટી પાડે નહીં ત્યાંસુધી જો કે સત્ય માની લેવામાં હોય ગણાય નહીં, પરંતુ હું તો તેવા સાહસમાં પણ ઉતર્યા વિના એટલાજ અભિપ્રાય ઉપર આવું છું કે, લોકાશાહ વિદ્વાન હો. અથવા હો, પરંતુ તેને તે સમયના શ્વેતામ્બર સંપ્રદાયનો ધણો સારી રીતે પરિચય હતો; અને એ પરિચયના કારણે તેને શ્વેતામ્બર સંપ્રદાયની તે વખતની સ્થિતિના અનુભવી તરીકે ગણવા જોઈએ. યતિવર્ગે શ્રી જિનમંદિરને પ્રપંચસ્થાનના આકારમાં ફેરવી નાંખેલ જોઈને કદાચ લોકાશાહને લાગણી થઈ આવી હોય અને તેથી તેણે લોકોને એ પ્રપંચસ્થાનથી દૂર કરવાના હેતુએ તેનો નિવેધ કર્યો હોય, એમ મારું માનવું છે.

મારા આ અભિપ્રાયને એક 'ઐતિહાસિક બનાવ' પુષ્ટિ આપે છે. આ 'ઐતિહાસિક બનાવ' સંવેગી ગચ્છની ઉત્પત્તિ સંબંધીના છે. સંવેગી ગચ્છ ઉત્પન્ન થવાનું કારણ પણ યતિવર્ગના શિથિલાચારને દૂર કરવા સંબંધીનું છે. સંવેગી ગચ્છસ્થાપકે સંવેગી ગચ્છ અલાવીને યતિઓને પરાસ્ત કર્યા અને સારખાદ્ય સ્વેતામ્બર સંપ્રદાય પાછો જગૃતિમાં આવ્યો.

લોંકાશાહનો યતિવર્ગને પરાસ્ત કરવાનો પ્રયત્ન દેખીતી રીતે ઉપકારક હતો; તથાપિ મારું સાથે સાથે એમ પણ નિર્દોષબુદ્ધિએ સ્વતંત્ર માનવું છે કે, લોંકાશાહ પ્રપંચસ્થાનનો નિષેધ કરતાં, જિનાલયની મૂળ વસ્તુસ્થિતિના કટલો ઉપકાર છે તે જોઈ શક્યા નહોતા; કેમકે તેઓ માત્ર યતિવર્ગના શિથિલાચારની સ્થિતિના અનુભવી હતા. જો જેમ સંવેગી ગચ્છસ્થાપકે યતિવર્ગને પરાસ્ત કરી, જિનાલયને પ્રપંચસ્થાનપરથી મૂળ સ્થિતિએ લાવવા માટે પ્રયત્ન કર્યો હતો તેવા પ્રકારની કોઈ પદ્ધતિએ પ્રયત્ન કર્યો હોત, તો તેથી જિન-મુદ્રાનો પરમ ઉપકાર સ્થાયી રહેત.

હું અનુમાન કરું છું તે કારણથી લોંકાશાહથી પ્રતિમાનો નિષેધ થયો, અથવા કોઈ બીજા કારણથી થયો તે જાની મહારાજ જાણે; પરંતુ આટલું તો નિર્વિવાદ સિદ્ધ છે કે, સોળમા સૈકાથી સ્વેતામ્બર સંપ્રદાયમાંથી બેદ પડ્યા; એક પ્રતિમા માનનાર; અને બીજા પ્રતિમા નહિ માનનાર. સંવેગી સંપ્રદાયની ઉત્પત્તિ થયાથી યતિવર્ગનું પ્રતિમા પ્રતિપાદન સંબંધીનું મૂળ કાર્ય (main object) તેણે હાથ ધર્યું. એક તરફથી લોંકાશાહના અનુયાયીઓ પ્રતિમાનો નિષેધ કરતા, અને બીજી તરફથી સંવેગી સંપ્રદાયના અનુયાયીઓ પોતાના કાર્યાનુસાર તેની સામે થતા. આમ થતાં થતાં બન્ને વચ્ચે કચ્છાણું વૃક્ષ રોપાયું. લોંકાશાહની પછી જે જે પ્રતિમા અવ્યંબન લેનારા ધર્મગુરુઓ થયા તેઓ ધણા જનન પૂર્વક લોંકાશાહના પ્રયત્નસામે યવા લાગ્યા. લોંકાશાહથી શરૂ થયેલી પ્રવૃત્તિની સામે તે સમયે કોઈએ પણ વિશેષ પુરુષાર્થ કર્યો હોય, તો તે ઉપાધ્યાયજી શ્રી યશોવિજયજી મહારાજે કર્યો જણાય છે. ઉપાધ્યાયજી મહારાજે તે સંબંધી અનેક લેખો પણ લખ્યા છે.

પ્રતિમાની તકરારના સંબંધમાં જૂદા જૂદા વિદ્વાનોએ મહણ કરેલી પદ્ધતિમાં મુખ્યપણે બે પ્રકાર જોવામાં આવે છે. એક નિષેધક, અને બીજી

પ્રતિપાદક. યશોવિજયજી મહારાજની પદ્ધતિ નિવેધક હતી, જ્યારે આનંદ-
ધનજી મહારાજની પ્રતિપાદક હતી. યશોવિજયજી મહારાજે પ્રતિમાનો નિવેધ
કરનારાઓનો નિવેધ કરવાની શૈલી પકડી છે; જ્યારે આનંદધનજી મહારાજે
પ્રતિમાનો નિવેધ કરવાને બદલે પ્રતિમાના ઉપકારનું પ્રતિપાદન કરેલું છે.
પ્રતિમા સંબંધમાં યશોવિજયજી મહારાજના લેખો વાંચતાં જણાય છે કે,
તે સમયમાં આ તકરાર ગંભીરરૂપમાં આવી પહોંચેલી હતી. આવી ગંભીર-
રૂપમાં આ તકરાર હતી ત્યારે સ્વાભાવિક છે કે, બન્નેમાંથી કોઈ પણ પક્ષનું
માથું ધડ ઉપર હોય નહીં. આવી સ્થિતિ ચાલતી હતી ત્યારે આનંદધનજી મ-
હારાજે પોતાના આત્મબળે વિશેષ ઉપકારક માર્ગે કામ લીધું. તેઓએ પ્ર-
તિમાપૂજનની રીતિ તથા તેના ગંભીર ભાવ સ્તવનાવલિમાં રિચર ક્યાં છે.
શ્રી સુવિધિનાથના સ્તવનના પહેલાપદમાં કેવા ઉલ્લાસપૂર્વક, પ્રભાતે ઉડી
પૂજા કરવી તે બતાવ્યું છે. બીજા પદમાં દ્રવ્યશુદ્ધિ અને ભાવશુદ્ધિ ધરીને
જિનાલયને વિષે હર્ષપૂર્વક જઈ ત્રીકા સાચવી મનને એકાગ્ર સાધવાનું કહ્યું
છે. પછીના પદોમાં જુદી જુદી પૂજાઓના ભેદ અને વિધિ દર્શાવી છે; અને
છેવટે ભાવપૂજા અને પરિવતી (પ્રતપતી) પૂજાનું સ્વરૂપ બતાવ્યું છે. આનંદ-
ધનજીની પ્રતિમા પ્રતિપાદક શૈલી કેની હતી તે નીચેના શબ્દોથી જણાશે:—

કમ પૂજા બહુ ભેદ સુણીને,
સુખમયક શુભ કરણી રે;
ભવિક જીવ કરશે તે લેશે,
આનંદધનપદ ધરાની રે.

સુવિધિ૦

આ ઉપરથી જોઈ શકાયે કે, આનંદધનજી મહારાજનું વલણ પ્રતિમા-
ની સ્થાપના પરત્વેનું હતું; એટલુંજ નહીં પણ તેઓ પ્રતિમાના પરમ અનુ-
યાયી હતા. આટલું છતાં તેઓની જીતિઓ એવી શાંતિ પામી ગઈ હતી કે,
તેઓએ પ્રતિમાનો બોધ કરવા માટે ગંભીર પ્રતિપાદક શૈલી પકડી છે. શ્રી
યશોવિજયજીએ નિવેધક શૈલી ગ્રહી હોય કે આનંદધનજીએ પ્રતિપાદક
શૈલી પકડી હોય, પણ આટલું તો ચોક્કસ છે કે, સત્તરમા સતતકમાં આ ત-
કરારે ગંભીરરૂપ ગ્રહણ કરી લીધું હતું; કેમકે જો તેમ ન હોત, તો પૂર્વના
આચાર્યોએ તત્ત્વના ગ્રંથોમાં આ વિષયને ઘણું કરી વિસ્તારપૂર્વક ચર્ચો નથી
તેમ મહારાજ સાહેબ પણ ચર્ચાત નહિં.

આ રથને લક્ષ્યમાં રહેવું જોઈએ કે, ઉપાધ્યાયજી શ્રી યશોવિજયજી મહારાજના પ્રતિમા સંબંધીના પુરુષાર્થને ઉતારી પાડવાનો હેતુ રાખ્યો નથી. યશોવિજયજી મહારાજના સમયમાં નિવેધકનો નિવેધ કરનારી રીતી ઉપકારનું કારણ હોય અને તે કારણે તેઓએ તે રીતીનું અનુકરણ કર્યું હોય એ સંભવિત છે. દેશકાળને અનુકૂળ વિચાર બતાવવાની રીતી હોય છે. તેઓશ્રીના સમયમાં તે રીતી અનુકૂળ નહીં હોય એમ આપણે શી રીતે કહી શકીએ ?

સતરમા શતકની જૈનસમાજની ધર્મસંબંધી સ્થિતિ.

આનંદધન સંબંધમાં હમણાં સુધી અગિત વિચારો કર્યાં. અર્થાત્ આનંદધનજીના જ્ઞાનસામર્થ્ય, દશા આદિ સંબંધમાં અભાર સુધી કહેવાયું. હવે તેઓના લેખ ઉપરથી સતરમા શતકની જૈનસમાજની ધર્મ સંબંધી સ્થિતિપરથી જે પ્રકાશ પડવાયોગ્ય છે તે સંબંધ ચોક્કસ લખીએ.

આનંદધનસ્તવનાવલિ જોતાં પ્રથમ આટલી વાત ધ્યાનમાં તરત આવી જાય છે. સતરમા શતકમાં જૈનધર્મની અંદર ગમ્મજ્ઞેદના કલેશો ઘણા આહ્વા કરતા હોવા જોઈએ. એ ગમ્મજ્ઞેદના કલેશોને મૂળ જળસીંચન સાધુવર્ગ તરફથી મળતું હોવું જોઈએ. સાધુવર્ગની સ્થિતિ અવજાતિના માર્ગભણી હોવી જોઈએ. ઉત્તમ ગુરુઓનું અદ્વૈત હોવું જોઈએ. જ્ઞાનમાર્ગ બૂઝાર્થ જવાથી ક્રિયાજડત્વ સમાજને વિશે બહુ વર્તીતું હોવું જોઈએ. આદ્યમજ્ઞાન ભણીને લક્ષ્યાર્થ રહ્યો હોવો ન જોઈએ. એકાંત વ્યવહાર માર્ગ ભણી સમાજની વૃત્તિ દોરાયેલી હોવી જોઈએ. નિશ્ચય માર્ગ તરફ લોકદષ્ટિ ઉદાસીન હોવી જોઈએ. સામાન્યતઃ આ પ્રકારની સ્થિતિ સતરમા શતકની હતી એમ જોઈ શકાય છે. આ પ્રત્યેક અભિપ્રાયની સિદ્ધિ અર્થે હું આનંદધનજીના વચનો મૂકીશ.

પ્રથમ, ગમ્મજ્ઞેદના કલેશો વિષે.

અનંતાનાથ ભગવાનની સ્તવનામાં ત્રીજા પદમાં કહ્યું છે કે,

ગમ્મજ્ઞના ભેદ બહુ નયણ નિહાળતાં,

તત્ત્વની વાત કરતાં ન લાજે;

હદર ભરભાદિ નિજકાજ દરતાં મકાં,

મોહ નહિયા કબિગ્રાજ રાજે.

“ ભાઈ માણેકલાલ ઘેલાઈલાએ આ પદનો પરમાર્થ નીચે પ્રમાણે
ભર્યો છે:—

“એક તરફ મત અથવા ગમ્મનો મમત્વ, અને બીજી તરફ નિર્મળ
આત્મત્વની વાત કરવી એ બનતું નથી. જ્યાં મતનો મમત્વ હોય ત્યાં આ-
ત્મત્વનું જાણપણું હોતું નથી; છતાં સમુદાય અથવા તબક્કોદાર્દિ ગમ્મના
બેદોમાં ગુંથાયેલા એવા તેઓ તત્ત્વની વાતો કરતાં શરમાતા નથી.

વૃક્ષના મૂળમાં અગ્નિ બળતો છતાં વૃક્ષ લીકું રહે તે અંબવિત નથી;
તેમ મમત્વ અને તત્ત્વની વાત તેને વિસંવાદ છે એટલે મમત્ત્વની. યથાર્થ
તત્ત્વ જાણે, અને કહે તે ઉપર કહેલા વૃક્ષના દૃષ્ટાંત જેવું છે.

“આ ગમ્મ અને પ્રતિબેદોમાં ગુંથાયેલા મમત્ત્વની ગુંથ કરે છે ?
અને તેમની એવી સ્થિતિ કેમ છે ? તે કહે છે.

“આવા મમત્ત્વનો કળિકાળરૂપી રાજાએ, અથવા કળિકાળના રાજામાં
મોહરાજાએ નડતર કરી છે; અર્થાત્ મોહરાજાએ તેઓને પોતાના તાબામાં
લીધેલા છે; અને તેથી કપાયપૂર્વક તેમની કસ્ટી હોય છે; અને તેથી તેઓ
ઉદરપોષણ વિગેરે કામ કરે છે; અને પરમાર્થથી વેગળા છે. સામાન્ય મનુ-
ષ્યોને મોહ કોઈને કંડ સુધી તો કોઈને ગરદન સુધી ગ્રહેલા છે; એટલે સા-
માન્ય મનુષ્યમાં કપાય જો કે ઓછા જોવામાં આવે છે; પણ આ વેપ ધારી

* ભાઈ માણેકલાલ ઘેલાભાઈ ઝવેરીએ આનંદધનચાવીશી (સ્તવનાવલિ) ના
અર્થ લખી છપાવી રાખ્યા છે; પરંતુ તે હંતુ બહાર પાડેલ નથી તેઓએ છપા-
વેલ, ‘સ્વાનુભવ દર્પણ’ ના સંબંધમાં એક લેખકના હક્ક ઉપર ત્રાપ મારનાર
પગલું શ્રી સ્વેતાગર જૈન પરિપક્વની અમદાવાદની બેઠક વેળાએ લેવાનું કરેલું
જોઈ તેઓને આ ‘ચાવીશી’ ના અર્થ બહાર પાડતાં તેઓના સ્વજનો અટકાવે
છે. અમારા અભિપ્રાય પ્રમાણે ભાઈ માણેકલાલે આ અર્થ સારા ભર્યો છે. કેટલેક
સ્થળે ખરી વાત કહેતાં વીક્ષુતા વાપરવી પડી હોય તેથી સમુદાય ક્લેરા કરશે
એવો ભય રાખી ભાઈ માણેકલાલ આ અર્થ બહાર ન પાડે એ વાત એક લેખકની
નેતિક દિશ્મતને પાત્ર ન ગણાય. બહાર નહીં પાડેલા એવા એક અર્થ અથવા
તેમાંના કોઈ પ્રસંગ ઉપર વિવેચન કરવાનો અન્યનો હક્ક ન હોવા છતાં મેં આ
ચરિત્રમાં અનેક સ્થળે તેમ કહ્યું છે તે માટે ભાઈ માણેકલાલ પાસે ક્ષમાની
ચાચના છે.—

સંગ્રહ કર્તા.

મતવાદિઓને તો મોહરુખએ પગથી તે માથા સુધી મહત્ત્વ કરેલા છે; એટલે તેમનામાં ક્યાયની પ્રગતતા જણાય છે. તેઓ જાણતા દયાવાન છે. કંઈ છે કે,—

ભાષે નિરપેક્ષ વચન, ક્રિયા દેખાવે ફર;

વાકો તપ સંયમ સરવ, ક્યો કચવો મૂર.

“માટે જે એકાંત પક્ષી, ગમે તો દયા પક્ષી હોય, વા ભક્તિ પક્ષી હોય, કે “ગુરુ ગુરુ જપના, ઓર સખ સુપના” એમ કહેનાર ગુરુ પક્ષી હોય, તો પણ નિરપેક્ષ વચન બોલનાર ક્યાયવાનુ ચારે ગતિઓમાં જમણુ કરશે.”

આ ત્રીજ વચનો ઉપદેશક અથવા સાધુવર્ગ તરફ કલા છે. જૈનના ધર્મે ગુરુઓને આહારાદિ શરીરપોષણના સાધનો આવક સમૂહાયમાંથી પ્રાપ્ત કરવાના હોય છે. જૈનસાધુને અર્થે કાંઈ પણ આહારાદિ પદાર્થ તૈયાર કરાવી શકાતો નથી. તેને તો આવકવર્ગમાં ગાયની પેઠે ફરી ફરીને “ગૌચરી” જેવો અત્પ અત્પ આહાર લઈ પોતાનું શરીરપોષણ કરવું પડે છે. આવી રીતે કોઈને પણ કિંચિત્ માત્ર બોળાવ ન થનાર એવા જૈનધર્મગુરુઓ પ્રત્યે આનંદધનજી જેવી શાંતમૂર્તિ એવી, તીક્ષ્ણતા બતાવે છે કે તમો કળિકાળના પ્રતાપે મોહપૂર્વક પેટ ભરવાનું કાર્ય કરો છો. આ શું બતાવે છે? આ કથન એમ બતાવે છે કે તે સમયે ગચ્છના મમત્વમાં ધર્મગુરુઓ રાત્રીમાં રહેતા હોવા જોઈએ. એક તરફ ગચ્છના મમત્વમાં રાત્રી રહેવું અને બીજી તરફથી તત્ત્વની વાતો કરવી એ અસંભવિત જેવું ગણી આનંદધનજી તેઓને કહે છે કે, તમને શરમ આવતી નથી કે તત્ત્વની વાતો કરો છો. આનંદધનજી મહારાજનો કહેવાનો હેતુ એવો છે કે ધર્મગુરુઓ પરમાર્થથી વેગળા છે; કેમકે જોયો પરમાર્થને જાણનાર હોય તેઓને તો કોઈ પણ પ્રકારે મત મમત્વ હોયજ નહીં. ધર્મગુરુઓ પ્રત્યે આટલો સખત કટાક્ષ જ્યારે મહારાજ સાહેબે કર્યો છે ત્યારે આપણે જે સાર ઉપર આવી રાષ્ટ્રીયે તે એજ કે, આ વખતે ધર્મગુરુઓ સમ્રાટમોહને ઘણા આધીન થઈ ગયેલા હશે. જો ધર્મગુરુઓની સ્થિતિ આવી થઈ ગઈ હોય, તો આવક સમૂહાયની એટલે સામાન્યતઃ જૈનસમાજની સ્થિતિ કેવી પામર થઈ ગઈ હોવી જોઈએ એ સહેજે વિચારી શકાય તેવું છે.

જૂદા જૂદા અનેક પ્રસંગોએ મેં મારા તરફથી પ્રકટ થતા “સનાતન

જૈન” પત્રમાં સિદ્ધ કરવા પ્રયત્ન કર્યો છે કે, સ્વેતામ્બરો, દિગમ્બર જેવી આકરી દશાની વિશેષતા પોતાની દષ્ટિ સમીપ ન રાખતાં, દેશકાળને યોગ્ય સ્થિતિ રહેવી જોઈએ એવી કોઈ અપેક્ષાએ ઉપકારક વિચારણાનેજ ઓકાંત વળગી રહ્યા તેથી ક્રમે ક્રમે તેમાં શિથિલતા દાખલ થતી ગયેલ; તેમજ દિગમ્બરોએ, ઓકાંત દિગમ્બર વૃત્તિનોજ આગ્રહ સખી, સ્વેતામ્બર દશાનું ઉપ-યોગીપણું ન જોયું તેથી શાસનરક્ષક એવા ધર્મગુરુઓનો તેમાંથી લેાપ થયો. સ્વેતામ્બરોએ જ્ઞાનીપુરુષોએ સહેતુ રાખેલ અવકાશનો વિશેષ ઉપયોગ કરવા માંડયો તેનું પરિણામ એ આવ્યું કે, એક વખત એવો આવી ગયો હતો કે, વીતરાગ યતિની દશા ગંભીર અધનપણાને પામી ગયેલી (જુઓ, સ ધ-પટ્ટક). મતલબ કે, સ્વેતામ્બર દશામાં કોઈ ઉપકારક કારણે રાખેલ અવકાશને વિશેષ લંબાવતાં જતાં પરિણામ એ આવતું ગયેલું કે, સાધુદશામાં શિથિલતા આવતું ગયું. આ શિથિલતાના કારણેજ જૂદા જૂદા અનેક ગચ્છબેદો જન્મ પામેલા; અને એ ગચ્છબેદોના જૂદા જૂદા વાડા બધાઈ એક જાતનો તેના સેવનકર્તાઓમાં સંસારના જેવો મોહ ઉત્પન્ન થયેલો. જ્યાં આવો મોહ હોય ત્યાં તરવની વાત ક્યાં સંભવે ? અને જો ધર્મગુરુઓની દશા આવી હોય, તો પછી આખા સમાજની સ્થિતિ કેવી અવનત હોય તે કહેવા કરતાં કંપી શકાય તેમ છે. આ ઉપરથી જોઈ શકાય છે કે, આનંદધનજી મહારાજના સમયમાં અનેક ગચ્છબેદોની જંગળ થઈ રહેલી; એ જંગળની વૃદ્ધિ અર્થે જંગલસીંચન ધર્મગુરુઓથી થયેલું; અને સામાન્યતઃ જૈનસમાજની સ્થિતિ ધર્મ અગ્રાઓવાળી થઈ રહેલી. આ ઉપરથી તેમજ શ્રી નમિનાથની સ્તવના ઉપરથી જોઈ શકાય છે કે, મુગરનો યોગ આ કાળમાં બહુ ઓછો થઈ ગયેલો; એટલે કે ઉપદેશકર્મની સ્થિતિ અવનતિના માર્ગે પ્રત્યે હતી. આ સ્તવનામાં કહ્યું છે કે,—

શ્રુત અનુસાર વિચારી બોલું, મુગર તથાવિધ ન મલે રે;
હિરિયા હરિ નવિ સાધી સકીચે, એ વિપવાદ ચિત્ત સધળે રે.
અર્થાત્—

આ સ્થળે શ્રુત એટલે જૈનસિદ્ધાંતો, તેમાં કહેલા વચનોને આધારે વિચારીને જો બોલું છું, તો જેવાં આગમોમાં ગુરુનાં લક્ષણો કહ્યાં છે તેવા ગુરુઓ મળી શકતા નથી; તેમજ સાધુપણની ક્રિયા કરીને હું મોક્ષ સાધી શકતો નથી; તેથી એ પૂર્વોક્ત બેદ સધળાના મનમાં વ્યાપ્ત રહેલો છે.

ભાઈ માણેકલાલે આ વચનો જે પરમચ્છેદનો છે તેનો નિર્ભય વાવો આપણું ખાસ ધ્યાન ખેંચવાની છે-

“ શ્રી આનંદધનજી મહારાજની અનુગ્રેહના કરનારા તે વખતમાં કેટલાક ખીન આધુનિકતાને પણ હવા અને કેટલીક દંતકથાને અધરે શ્રીમદ્ યજુર્વિજયજી અને નવવિજયજી મહારાજ આનંદધનજીના સમક્ષ લીન થયા છે; કે જેમના જેટલી વિદ્યા અને ક્રિયાપરબલપણ તેમજ આત્મચંદ્રશ દ્વારા તે જોવામાં આવતાં નથી તેવા વખતમાં પણ આ મહાત્માને-કેટલું-ખટલું છે કે, શાસ્ત્રપ્રમાણે જોતાં શ્રી શાંતિનિધિ-ભગવાનની સ્તવનામાં કયું છે તેવા આગમપર-સમક્ષની અને જેમની-સંવરણ-કિંચ છે ઈસ્યાદિ શુભો વાગ્યા-સુર-મને જણાતા નથી. ”

ભાઈ માણેકલાલના આ વચનો જુદા કાળજીપૂર્વક લખાયેલાં છે તેઓના હૃદયમાં જે વાત હોવાનો સંભવ છે તે વાત તેઓએ જો કે કહી છે; પણ તે એવી સ્પષ્ટતાપૂર્વક કહી નથી કે, જેથી એકાએક તેનો ખ્યાલ આવી જાય; અને તેઓએ તેમ સમારણ કયું જણાય છે. ભાઈ માણેકલાલનો કહેવાનો હેતુ હું જો જરાજર સમજી શકતો હોઉં, તો મને લાગે છે કે, તેઓ એમ કહેવા માગે છે કે, ઉપાધ્યાયજી શ્રી યજુર્વિજયજીમહારાજ અને નવવિજયજી મહારાજને વિરે પણ જે આશયમાં આનંદધનજી મહારાજે જૈનાગમમાં સુચરની દશા જોઈ છે તે પ્રકારની દશામાં કોઈ અંશો ન્યુન રહેલા આનંદધનજી મહારાજની દૃષ્ટિમાં આવેલા હોવા જોઈએ, કેમકે નહીં તો તેઓ (આનંદધનજી) “ સુચર તથાવિષ નભિલેરે ” એવા ભાદ-વાગ્યા શબ્દો બોલત નહીં.

આ જાતનો અભિપ્રાય, ભાઈ માણેકલાલના વચનોપરથી મારો થાય છે. જો ભાઈ માણેકલાલનો કહેવાનો અભિપ્રાય એવો હોય, તો મને લાગે છે કે, તેઓએ તે સ્પષ્ટ ભાષામાં નથી બતાવ્યો તેનો હેતુ એમ જણાય છે કે, ઉપાધ્યાયજી શ્રી યજુર્વિજયજી મહારાજનું જૈનસમાજમાં એટલું જાણું વાસ્તવિક માહાત્મ્ય છે કે, જો તેઓ (શ્રી યજુર્વિજયજી)ના સંબંધમાં કિચિત્ માત્ર ત્રીજ પગે બોલાય, તો સમાજ સફળ કરી શકે નહીં. આ કારણે ભાઈ માણેકલાલે ભાષારચના કાળજીવાળી કરી જણાય છે. તે ગમે તેમ હે, પરંતુ એટલું તો લાગે છે કે, ભાઈ માણેકલાલના વિચારોપરથી જેમ કહે:

સ્પષ્ટપણે જણાય છે તેમ, આવા પ્રકારની આશાકા આનંદનજ મહારાજે રચેલા આ પદ પરથી ઉદ્ભવે, તો તે કેવળ ઓગળ છે એમ લાગતુ નથી. આપણે જેમ જાણીએ છીએ કે, યશોવિજયજી મહારાજ એક અમાધારણુ સિદ્ધાંતવેતા હતા, એટલુંજ નહીં પણ જો એમ દલીલ છે, સિદ્ધાંતજ્ઞાન પ્રકાશવામા દળિકાગ સર્વજ્ઞ શ્રીદેવમયદ્રાવ્યાર્થ પછી શ્રીયશોવિજયજી મહારાજ જેવા સમર્થ જ્ઞાન મુખ યવા નથી તો તે ખોટું નથી, તેમ આપણે આ વાત પણ સાબળીએ છીએ કે, ઉપાધ્યાયજી મહારાજ આનંદનજ મહારાજ-પ્રત્યે પૂજ્ય સુદિથી જોતા હતા, એટલુંજ નહીં પણ આનંદનજ મહારાજે શ્રી ઉપાધ્યાયજીને ચોક્કસ વિદ્યાઓ પ્રાપ્ત કરાવવાનું કાર્યું હતું આ ઉપરથી આપણે જે અભિપ્રાય ઉપર આવી શકીએ તે એજ કે, આનંદનજ મહારાજની દશા વિશેષ ત્રીણ દોવાથી તેઓએ પોતાને યોગ્ય વિશેષ સામર્થ્યવાન ગુરુની આવશ્યકતા વિચારી હોય આવા સમયે ઉપર્યુક્ત પદમા આનંદનજ મહારાજે 'સુગુર તથાવિધ ન મિતે રે' એવા શબ્દો દ્વારા હોય એ સંભવિત છે. શ્રીયશોવિજયજીની મધ્ય રચનાઓ જોતા જણાય છે કે, પ્રથમ તેઓનું પાડિત્યશક્તિનું ક્ષણ મહાન રુદુરણ હતું અને પછીથી પાડિત્યશક્તિની સાથે અધ્યાત્મ લક્ષ્યની વિશેષ જાગૃતિ થવા પૂર્વે આનંદનજ મહારાજે ઉપર્યુક્ત પદની રચના કરી હોય આમ છતાં એમ ન કહી શકાય કે, ઉપાધ્યાયજીની દશા આનંદનજ મહારાજને પાત્ર ગુરુ થવાની હતી, કેમકે આનંદનજની દશા તો ઓરજ હતી અથવા આનંદનજ મહારાજના ધારણુ (Standard) પ્રમાણેની આત્મજાગૃતિ ઉપાધ્યાયજી મહારાજની હતી એની તેઓને ખાતરી ન પણ થઈ હોય ભાઈ મારોક્યાલના લેખપરથી આ કારણુ ઉદ્ભવતી આ શકાતુ આ જો કે એક પ્રકારનું સમાધાન છે પરંતુ આવા પ્રકારની આશાકામા જવા કરતાં જો આપણે આટલું વિચારી સ્વસ્થ રહીએ કે, આનંદનજ મહારાજે 'સુગુર તથાવિધ ન મિતે રે' એવા જે શબ્દો વાપર્યા છે તે ઉત્સર્ગપણે વાપર્યા છે તો તે વધારે યોગ્ય છે જાની એ કાંઈ વાત એકાંત કહેતા નથી, તેમ આનંદનજ મહારાજે આ વાત એકાંત નહીં કરતાં ઉત્સર્ગપણે કહેવી છે એટલે અપવાદરૂપ વ્યક્તિઓ રહી જાય કે જેઓ જૈનાગમને વિરોધ દેવા સુગુરના લક્ષણો અદિત હોય આવા અપવાદરૂપ પુરોહિત કા શ્રીયશોવિજયજી આર્ચિ પુરોહિત ન હોય ? આ રચને

એમ આશંકા કરવામા આવે કે, આનંદનંદ મહારાજે એ સત્વનામા જે પ્રકારનો લાપાપ્રવેગ કર્યો છે તે પ થી એમ લાગે છે કે, કેમ જાણે આનંદનંદ મહારાજને પોતાને તથાપ્રકારના ગુરૂનો યોગ ન મળતા ખેદ પૂર્વક એ વચનો કાઢ્યા ન હોય ? આશંકાનું સમાધાન એટલું જ છે કે, આનંદનંદ મહારાજની દશા ઘણી વર્ધમાન થતી ગયેલી હોતી જોઈએ તે છતાં તેઓ પોતાને યોગ્ય એવા સુગુણા અવનબનની જરૂર ધારતા હોઈ તેવા સુગુરૂનો યોગ તેઓએ ન જોઈ આ વચનો કાઢ્યા છે હ આટલું લખુ છું, પણ તે ઘણા ડરપૂર્વક લખુ છું, કેમકે વખતે યશોવિજયનંદ મહારાજ જેવા અસાધારણ મહાત્માનો મારાથી અવિનય થઈ જાય, તો મારે કેટલા ભવભ્રમણ કરવા પડે તેનો મને ખુબ ખ્યાલ રહે છે

સતરમા શતકમા જૈનસમાજની ધર્મસંબધી સ્થિતિ જ્ઞાન સંબધમા બહુ નિર્મળ થઈ ગયેલી અને ક્રિયાજડવ ઘણું વધી ગયેલું, એમ આનંદનંદ મહારાજના નીચેના વચનોથી જણાય છે —

એક ઠહે સેરિયે વિવિચ ક્રિયા વરી

દુજ અનેકાત લોચન ન દેખે

દુજ અને ૧૦ મિરિયા રી બાપકા

રહવટે ચાર ખતિ માહે લેખે

ધાર૦

આ પદમા મહારાજ સાહેબે ક્રિયાનો નિરંધ કર્યો નથી પરંતુ જોઈએ સમજ્યા વગરની માત્ર મયક્યેશરૂપ ક્રિયાઓમા ધર્મ માની પ્રવર્તે છે તેની દયા ખાઈ, જ્ઞાનમાર્ગ તરફ લક્ષ્ય કરાવ્યો છે આ પદ ઉપરથી રપટ થાય છે કે આ સમયમા શુદ્ધ-જ્ઞાનરહિત-ક્રિયાકાંડમા શ્વેતાશ્વર સંપ્રદાય વિશેષ રાચી રહ્યો હોવો જોઈએ જો જ્ઞાનસહિત ક્રિયાકાંડ અનુસરાતો હોત, તો મહારાજજીને આવા લાગણી ભરેલા વચનો કહેવાનો પ્રસંગ મળ્યો ન હોત જ્ઞાન માર્ગ ઘણો પામર સ્થિતિમા આ સમયે આવી ગયો હોવો જોઈએ, તે શ્રી ધર્મનાથના સ્તવન ઉપરથી નીચેના લાગ લઈએ છીએ તે પરથી જણાશે —

પરમ નિધાન પ્રગટ મુખ આગળે,

જન્મત હનધી હો જાય

જિનેશ્વર૦

જ્યોતિવિના જુઓ જગદીશની

અવોઅધ પુવાય

જિનેશ્વર૦

અર્થાત્, ઉત્કૃષ્ટ એવું જે ગુણ ધન તે મોટા આગળ પ્રકટ છે, પણ તેને જગતના પ્રાણીઓ ઓળંગીને ચાલ્યા જાય છે. જગતનાની જ્યોતિ અર્થાત્ જ્ઞાનપ્રકાશ વિના આંધળાની પાછળ આંધળો ચાલ્યો જાય છે. અહીં ‘જ્યોતિ, શબ્દથી જ્ઞાન કહેવાનો ઉદ્દેશ છે. જગત્ ધર્મ માની એકાંત જડક્રિયા જ્ઞાન-વિના કરતાં જોઈ આ વ્યવસ્થા કલાં છે. સ્તવનાવલિ અને ‘બહોતેરી’ ના અવલોકન પરથી જણાશે કે, મહારાજ સાહેબે ક્રિયાજડવને માટે જગત્ જીવોની ધણી દયા ખાધી છે; અને જ્ઞાન માટે આવશ્યકતા ગાંઠ છે.

કેટલીક વખત એવું બને છે કે, જે યુગપદ ઉપકારક વાત હોય છે; તેમાં એક વાત ઉપર ધણોજ ઓછો લક્ષ્ય થઈ ગયો હોય છે, અને બીજી વાત ઉપર ધણોજ વિશેષ ભાર મૂકાઈ ગયો હોય છે. હવે આ બંને વાત જો યુગપદ ન હોય, તો સમતોલપણું જગું રહી આવશ્યક ફળ થતું નથી. આવા પ્રસંગે જ્ઞાનીપુરુષો જે વાત ધણી જાણુ થઈ ગઈ હોય છે તેના ઉપર ધણો ભાર મૂકે છે; અને જેના ઉપર વિશેષ ભાર મૂકાઈ ગયો હોય છે તેના સંબંધમાં કાંઈક નરમાશ લાવવા જેવું કરે છે. જ્ઞાનીપુરુષોની આ પ્રવૃત્તિનો ઉદ્દેશ લોક-સમૂહ જોઈ શકતો નથી; એટલે જાણુ થયેલ વાતપર ભાર મૂકવાનો હેતુ ન સમજતાં એમ માની બેસે છે કે, પ્રતિપાદકપુરૂષ એકાંત તે વસ્તુનોજ ઉપદેશ કરે છે; અને જે વાત માટે નરમાશ લાવવા જ્ઞાનીપુરૂષ ઉપદેશ દે છે તે વાતનો નિષેધ કરે છે એમ સમજે છે. જ્ઞાન અને ક્રિયા એ બંને યુગપદ જેવી સ્થિતિ ધરાવતાં પદાર્થો છે. જ્ઞાન હોય, અને ક્રિયા ન હોય તો જ્ઞાન શુષ્કપ-ણમાં પડ્યું રહે છે; અને જો ક્રિયા હોય અને જ્ઞાન ન હોય તો શુષ્કક્રિયા અથવા ક્રિયાજડત્વ આવે છે. આ કારણોથી બંને સાથે જોઈએ. આનંદધનજી મહારાજના સમયમાં જ્ઞાનમાર્ગ પ્રત્યે, ઉપર જોઈ ગયા તેમ, ઉપેક્ષા થઈ ગયેલી એટલે તેઓએ જ્ઞાનમાર્ગ ઉપર બહુ ભાર દઈ ઉપદેશ કર્યો; અને ક્રિયાકાંડ જ્ઞાનરહિતતાએ હદબહાર થતો જોઈ તેને નરમાશ આપવા માટે મહારાજ સાહેબે વિચારો દર્શાવ્યા. આત્મ પરિણામ એ આબુ છે, ક્રિયા જડ થઈ ગયેલા જીવોએ એમ માની લીધું કે, આનંદધનજી મહારાજ ક્રિયાને ઉત્થાપે છે; અને એકલા જ્ઞાનને સ્થાપે છે. આવી માનતાના કારણે તેઓને ‘અધ્યાત્મી’ કહી ગાળો લાંડતાં; અને આજ કારણે તેઓને ‘લગ્નજીવતા’ એવું નહીં ધ્વજ્યા યોગ્ય વિશેષણ પણ આપેલું. આ સંકાપના પ્રથમ ભાગ સુધી

કિયાજાતવનું પ્રજા વધારે ચાહેલું: એટલે ભરૂંથી અનંતજાત મન-
 રાજના સંજોગમાં આવી જૂઠ્ઠા જોડી અનિત્ય ચાલી ચાલેલી હોઈ એ
 દરાહા યયાંગ, અર્થે શ્રીમાન્ રાજવંશના સ્વરૂપની હોઈતી તે મનનિત્ય
 રૂપના ધારી છે. વસ્તુવિદી રીતે જોતાં, અનંતજાત મનનાં કિયો નિ-
 વેધ કર્યો જ નથી: પરંતુ સ્વચ્છન્દર કિયા સુધનને ઉત્તરે આપી તે
 શ્રી અનંતનાથની સ્તવનના : હા જામું કહું છે કે,

પાપ નહીં કોઈ વસ્તુર દાપણુ છલો;

ધર્મ નહીં કોઈ જગ સુર સરોચિ;

સુત્ર અનુચાર જે સર્વેસ દિરિવા કરે;

તેદનું શુદ્ધ ચારિત્ર પરીચ.

ધાર૦

જેમ નિજસ્વરૂપ અર્થે કિયા કરવામાં આવે તે અધ્યાત્મ મહલુ કરવા
 યોગ્ય છે તેમજ જે કિયા કરતા અધ્યાત્મ પ્રત્ત ન થાય તે કિયા પણ નથી.

નિજસ્વરૂપ જે દિરિવા સાધે,

તેહ અધ્યાત્મ કહિયે રે;

જે દિરિવા કરી ચાલતિ સાધે,

તે ન અધ્યાત્મ કહિયે રે.

શ્રી શ્રેષ્ઠાંત૦

વળી, કિયારથાપકવચન શ્રી સુવિધિનાથના સ્તવનમાં આ પ્રમાણે કહેલ છે:-

સુવિધિ તિલ્લેસર પાપ નમીને,

શુભ કાણી એમ કીને રે;

અતિ ધણે કલક અંગ ધરીને,

પ્રદ કહી પૂછ જે રે.

સુવિધિ૦

સુવિધિજિનનું આખું સ્તવન પૂજની વિધિથી ભરેલું છે. એ વાંચવાથી
 જણાય તેમ છે કે, તેઓએ પૂજ આદિ વિધિઓનું અખંડ પ્રતિપાદન કર્યું
 છે; અને જો પૂજાદિ વિધિઓનું જોણું પ્રતિપાદન કર્યું હોય તે તપશ્ચારદિ
 ઉત્તમ સાધનોનો નિરેધ કેમ કરે ? મને આશ્ચર્ય થાય છે કે, આવા મહા-
 ત્મા પ્રત્યે લોકો કેમ એવો આશ્રેષ્ઠ કરવા નીકળેલા કે, તેઓ કિયાના નિરેધક
 હતા. આમાં આશ્ચર્ય પામવા જેવું જોકે કંઈ નથી: જ્યાં સુધી સમ્યગ્દષ્ટિ
 નથી થઈ ત્યાંસુધી જીવો એમજ માની બેસે છે. આપણી નજરોનજર-
 નો તાજેજ દાખલો છે. શ્રીમાન્ રાજચંદ્ર, કે જેઓએ કિયાદિ સાધનનું
 આ પ્રમાણે

નિશ્ચયચાહી સાંભળી, સાધન તજવાં નોય,
નિશ્ચય રાખી લક્ષમાં, સાધન કરવાં સોય.

—શ્રી આત્મસિદ્ધિશાસ્ત્ર.

રાખ્દોમાં હિતમ પ્રતિપાદન કર્યું છે તેઓ પ્રત્યે, હમણાંના જેવા વિદ્યા-
વિજ્ઞાસી કાળમાં પણ આદેષ કરવામાં આવતો હતો, તો ખૂબી જે સમયે
વિદ્યાવિજ્ઞાસનો અભાવ હતો તે સમયે આનંદધનજી મહારાજ પ્રત્યે આત્મપ-
ધાય એમાં કોઈ આશ્ચર્ય જેવું ન ગણાવું જોઈએ.

આનંદધનજી મહારાજના સમયમાં આત્મજ્ઞાન લાણી સમાજની ઉદારી-
નતા થઈ ગયેલી હોવાનાં પ્રમાણો નીચે પ્રમાણે છે:—

આત્મજ્ઞાની કમણુ દહાવે,
ખીભ તો દ્રવ્યસિંગી રે;
વસ્તુએ જે વસ્તુ પ્રકાશે,
આનંદધન મત સંગીરે.

વાસુ.

વર્ગી,

અપાતમ જે વસ્તુ ચિચારી,
ખીભ જાણુ લખાસી રે;
વસ્તુ મતે જે વસ્તુ પ્રકાશે,
આનંદધન મતવાસી રે.

શ્રી શ્રેયાસ

પ્રત્યેક પ્રત્યેક વિચારમાં મહારાજસાહેબે આત્મજ્ઞાન લાણી નિમ્મલિકરાવવા
અર્થે પ્રયત્ન કર્યો છે; અને એકાંત ક્રિયાજીવનો નિર્વંધ વારંવાર કર્યો છે
એ વાત એમ ખતાવવા માટે પૂરતી છે કે, સતરમા શતકમાં જૈનસમાજમાં
આત્મજ્ઞાન લાણી ધણી ઉપેક્ષા થઈ ગયેલી. ઉપાધ્યાયજી ત્રીપરોવિજયજી
મહારાજ આ વાતની સાક્ષી પૂરે છે, કેમકે તેઓ મહારાજસાહેબના સમકા-
લિન હતા. જે રાખ્દોમાં તેઓ સાક્ષી પૂરે છે તે રાખ્દો આ પ્રમાણે છે:—

નામ અધ્યાતમ, ઈવણ અધ્યાતમ,
 દ્રવ્ય અધ્યાતમ છંડો રે,
 ભાવ અધ્યાતમ નિઃશુણ સાધે;
 તો તેહ શું રહ મંડો રે. શ્રી શ્રેયાંસ૦
 શુદ્ધ અધ્યાતમ અર્થ મુણીને,
 નિરવિકલ્પ આદરને રે,
 મુદ્ધ અધ્યાતમ ભજના ભણી,
 હાત મહણ મતિ ધરને રે શ્રી શ્રેયાંસ.

સત્તરમા શતકમાં અથવા આનંદધનજી મહારાજના સમયમાં શુદ્ધ-
 અધ્યાત્મીઓ પણ હોવા જોઈએ. મહારાજ સાહેબે, આ સમયમાં એકાંત
 વ્યવહારમાર્ગનું સેવન અને નિશ્ચય માર્ગનું વિરમણ જોઈ કંઈ કંઈ છે કે,
 પરમારથ પંથ ને કહે, તે ને એકાંત રે,
 વ્યવહારે લખ ને રહે, તેહના ભેદ અનંત રે ધરમ૦
 વ્યવહારે લખે દોહિયો, કાંઈ ન આવે હાથ રે,
 શુદ્ધ નય થાપના સેવતાં, નવી રહે દુવિધા સાથ રે ધરમ૦

આ પ્રમાણે આ વ્યવહાર અને નિશ્ચય અથવા પરમાર્થ માર્ગ પરથી
 વિચારણા બતાવી છે.

દુકમાં સગરમાં એકાની રિયતિ, ત્યારે, આ પ્રમાણે જૈનસમાજની ધર્મ
 સંબંધે આનંદધનજી મહારાજના વિચારો પરથી જણાય છે. જૈનસમાજની
 અંદર અનેક ધર્મના મતભેદો પ્રવર્તતા હતા; આ મતભેદને લઇને અનેક
 ધર્મક્ષેત્રો હોવા જોઈએ. આ ધર્મક્ષેત્રોને જુદી અર્થે જળસીંચન શરૂઆત
 તરફથી થતું હતું. ધર્મગુરુઓ પણ તે કારણે બહુ ઉન્નત રિયતિમાં નહોતા
 જોઈએ. ઉત્તમ ગુરુઓનું ધણું અવ્યવહાર હતું, અને ધર્મગુરુઓની જો ઉ-
 ન્નત દશા નહોતી તો પછી આવક સમૂહની તો નહોતી જોઈએ એ દેખીતું
 છે. સમાજનો લક્ષ્ય એકાંત ક્રિયાકાંડ ઉપર રહ્યો હતો. આમરના ભણી
 લોકોની ઉદ્ધારીનતા હતા. એકાંત વ્યવહારમાર્ગનું સેવન બહુ થતું હતું.
 શુદ્ધ અધ્યાત્મીઓ પણ સમાજમાં હોવાનો સંભવ છે. પ્રતિમા સંબંધી ક્ષેત્રે
 ગંભીરરૂપ પકડ્યું હતું: જ્ઞાન માર્ગ અબળગત હતો. એકંદરે શ્વેતાશ્વર સં-
 પ્રદાયની રિયતિ સત્તરમા શતકમાં સંતોષકારક નહીં હોય.

આ પ્રમાણે આનંદધનજી મહારાજની કૃતિના આધારે જેટલું વિવેચન થઈ શક્યું તેટલું કરવા મેં પ્રયત્ન કર્યો છે. માગ લખવામાં અથવા વિચારમાં જે કંઈ દોષ હોય તે માટે હામા ચાહું છું. આ લેખ પૂર્ણ કરતાં એક વાત ખાસ જણાવવાની રહે છે કે, આનંદધનજી મહારાજના સમયના જૈનસમાજની ગિચ્છિતિનું અવલોકન કરવાનું તો જ ફળ છે કે, જે આપણે.

સતરમા શતકની સ્થિતિની સાથે ચાલુ શતકની સરખામણી

કરી આપણે કેટલું જાણત થવાનું છે તે વિચારી વર્તન કરીએ. સતરમા શતકમાં જૈનસમાજમાં અનેક ધર્મમતભેદો હતા, અત્યારે જૈનમાં ધર્મમતભેદો ઘણા છે, તથાપિ હવે તે દૂર કંવા જોઈએ એવી વૃત્તિનો કિચિત્ જન્મ થયો છે ખરો. સતરમા શતકમાં ધર્મકલેશો ઘણા હતા. અત્યાર સુધીમાં આ શતકમાં પણ કાંઈ ઓછા નહોતા. પરંતુ હવે તે વાત ફીક નથી એમ સમજવાની શરૂઆત થઈ છે. સતરમા શતકમાં ધર્મકલેશોને ધર્મ-શુદ્ધિઓનું જળસીંચન હતું. આજુ શતકમાં પણ તેવું જળસીંચન થોડા વર્ષ પહેલાં સુધી હતું; તથાપિ હવે તેઓ એ બાબતમાં કાંઈક મોળા પડ્યા છે. સતરમા શતકમાં ઉત્તમ શુદ્ધિઓ જે કે આનંદધનજી મહારાજની દૃષ્ટિએ અદ્યત્વ હતું, પરંતુ આજુ જમાનાનો સરખામણીએ તે કાળ અત્યારના કરતાં ઘણો ઉત્તમ હતો, કારણ કે તે સમયમાં આનંદધનજી મહારાજ પોતેજ તેમજ નયવિજયજી મહારાજ, ઉપાધ્યાયજી શ્રી યશોવિજયજી મહારાજ અને બીજા બેઠેક પડિતો વિદ્યમાન હતા. આ સતક, સતરમા શતકની મરખામણીએ આ બાબતમાં અવર્ણનીય રીતે પડાત છે. સતરમા શતકમાં આવક દશાની સ્થિતિ નિર્બળ હતી, પરંતુ આ શતકમાં તો તેથી ઘણોજ શુભી નિર્બળ છે. સતરમા શતક કરતાં અત્યારે વધારે પરિમાણમાં સમાજ ક્રિયા જડત્વમાં રહ્યો છે. સતરમા શતકમાં અધ્યાત્મ હતું તેના કરતાં આ શતકમાં ઘણું ધાનું ઝોણું છે. શુષ્ક અધ્યાત્મીઓ આ કાળમાં વધારે હશે કે ક્રિયાજનક-ડવાન તે એક તપાસ કરવા જેવી બાબત છે. પ્રતિમા સંબંધી ક્યેશ ઝાણો કરવાની વૃત્તિ સમાજમાં હમણાંજ શરૂ થાય છે.

મનસુખલાલ,

રાયચંદ્ર જૈનકાવ્યમાલા.

ગુચ્છક ૧ લો.

શ્રીમાન્ આનંદધન.

શ્રીમાન્ આનંદધનજી શ્રી મહારાજ નમનાને વિા વિઠ સં ૧૭૨૦ ૧૬૪૪
ની નમીપમાં રિધમાન્ હતા તેજો શ્રીનુ અપર નામ વાનાનજી
હતુ શ્રીમાન્ યગો રાજ્યહતા તેજો શ્રી સમપવિન હતા ૧૬૪૪

સ્તવનાવલિ.

સ્તવના, ૧ લી.—શાગ માફ.

મમ પરીણા મન મન નાના ને — ન રેગી

પ્રણામ નિરોપા પ્રીતમ મદારો રે, ઝાલ ન ગાદું કમ
રીઝો સાગેય સગ ન પહિરો રે, બાને સાનિ અનત પ્રણામ ૧
પ્રીત મગાઇ રે જગમાં મહુ દે રે, પ્રીત મગાઈ ન ડાય,
પ્રીત મગાઇ રે નિરૂપાધિક કની રે, ગોપાવિકે ધન ગોષ. પ્રણામ ૨
કાઇ કંથ કારણ કાઇ ભણુ કરે રે, મયકુ કથને ધાય
જો મેયો નવિ મહિમે મભવે રે, મેયો હામ ન હાય. પ્રણામ ૩.
કાઇ પતિ રંજન અતિ ધાતુ તપ કરે રે, પતિ રંજન તન તાપ,
જો પતિ રંજનમે નવિ ચિત્ત ધર્યુ રે, રંજન ધાતુ મિવાપ પ્રણામ ૪.
કાઇ કહે લીલા રે અવખ લવખતાની રે, લખ પૂરે મન આશ,
દોષ નહિતને લીલા નવિ ઘટે રે, લીલા દોષ વિશાસ પ્રણામ ૫
ચિત્ત પ્રમને રે પૂજન ફલ કંથુ રે, પૂજન અખડિત એહ,
કપટ નહિત ધન આતમ અરપણુ રે, આનંદધન પં રેદ પ્રણામ ૬

સ્તવના ૨ છ.—રાગ આગાવરી.

નાગ મન મોહુ ને શ્રી વિનયવરે ને — જો ફરી

પથમે નિદાશુ રે શીઘ્ર જિનતણે રે, અનિત અનિત મુન પામ
જે ને ડાયા ને તેજે ડીતિયા રે, પુરુષ કિમ્બુ મજ નામ. પથડો ૧.
અરમ નયન કરી માગ જોવતો રે, જ્યો મયથ મમાર
જોજો નયણે કરી માગ જોઈએ રે, નયણુ તે નિય નિવાર. પથડો ૨.
પુરુષ પગ પર અનુલવ જોવતા રે, અધો અધો પુલાય,
વગતુ વિચારે રે જો આગમે કરી રે, અગલ ધગલુ નદી હાય. પથડો ૩.
તર્ક વિચારે રે વાદ પગ પગ રે, પાગ ન પટોચે કોય,
અભિમતે વસ્તુ વસ્તુગતે કરે રે, તે મિથ્યા નગ જોય પથડો ૪.
વગતુ વિચારે રે કિંચ નયણુ તણો રે, મિદ્ધ પડો નિધાર,
તન્તમ જોગે રે તરતમ વાસના રે, વામિત જોવ આધાર. પથડો ૫.
કાય લમ્બિ લડી પથ નિદાવશુ રે, એ આગા અવિચંબ,
એ જન શુરે રે જિનશુ જાણુજો રે, આનંદન મન અળ પથડો ૬.

સ્તવના ૩ છ.—રાગ રામરી.

નાગ મન મોહુ ને શ્રી વિનયવરે ને — જો ફરી

મભરદેવ તે 'કુ મેવો સરે રે, વદિ પ્રભુ ગેન બંદ
મેન કાન્ય પોલી ભૂમિકા રે, અભય અદો અખેદ. સભવ ૧.
ભય અચયતા ને જે પશ્ચિમની રે, દેવ અરોચક ભાવ,
ખેદ પ્રગતિ ને કરતા આશિ રે, નેર અમોઘ લખાવ. સભવ ૨.
અગમાર્ત ને નન્મ કન્ય તથા રે, ભર પશ્ચિમિતિ પશ્ચિમ-
દેવ દેવે વની દૃષ્ટિ ખુલે ભયી રે, પ્રાર્પિત પ્રત્યન વાકે. સભવ ૩.
પરિચય પાનિ ધાતિ સાધુન રે, અકુસવ અપચય એત,
અથ અધ્યાતમ થવણુ મનન કરી રે, પશ્ચિમીલન નય રેત. સભવ ૪.
લગણુ જોગે હો કાગજ નીપજે રે, એમા પ્રાપ્ત ન વા,
પણુ કારણુ વિણુ કારણ સાધિયે રે, એ નિજ મત ઉનમાદ. સભવ ૫.
મુગ્ધ સુગમ કરી સેન આદરે રે, મેવન અગમ અનૂપ,
દેજો કાચિત મેવક યાચના રે, આનંદન ગસ રૂપ. સભવ ૬.

સ્તવના ૮ થી.—રાગ ધન્યાશ્રી, સિ ધુઓ.

આ નિહતે - દીસે નાહ્યો—એ ગા

અભિનંદન નિન દર્શિણુ તનમિયે દર્શિણુ દુર્બલ દેન,
મત મત ભે રે જો જઈ પૂજીએ, સદુ થાપે અહમેન અભિનંદન૦ ૧
મામાન્યે ડગી દર્શિણુ દોષધુ, નિર્ણય મકલ વિશેન,
મમ ચેરો રે આધા કેમ કરે, નિર્વાનિ રૂપ વિરેષ અભિનંદન૦ ૨.
દેતુ વિનાદે ને ચિત ધરી જોઈએ, અનિ દુર્ગમ નયના
આગમવારે દો ગુરુગમ પ્ર નહીં, એ સખનો નિચા અભિનંદન૦ ૩
વાનિ દુગર આ । અતિ વળા, તુર દર્શિણુ જગનાથ,
ધીનાઇ ડગી માગ્ય મય, નમ્ર મધ ન સાથ અભિનંદન૦ ૪
દર્શિણુ દર્શિણુ ગટતો જો કે, તો રણુ રોડ સમાન
જેહને પીપાયા હો અમૃત પાનની, કિમ લાજે નિપપાન અભિનંદન૦ ૫
તગમ ન આવે હો મળુ છવન તરો, મીઝેજો દરિમણુ કાજ,
દર્શિણુ દુર્બલ નુનબ દુપા ધખી, આનંદવન મહાશય અભિનંદન૦

સ્તવના ૫ મી.—ગાન વસંત તથા કેદારે.

સુમતિ ચરણુ કજ આતમ અગ્નિણુ, દગ્ધણુ જિમ અવિકાર, સુખ્યાની
મતિ તનપણુ જા સમ્મત ગાણિયે, પમિગ પણુ સુનિચાર, સુ યાની સુમતિ ૧
ત્રિવિધ સકલ તનુધગ ગન આતમા બદિગતમ ધુરી બદ, સુખ્યાની
ખીજો અતર આતમ તીસરો, પરમાતમ અનિહેદ, સુખ્યાની સુમતિ ૨
આતમ છુદ્દે કાયાકિ કલો, બદિગતમ અગ્નિપ મુખ્યાની
કાયાદિનો ના સાખીધર ૨ ના, અતર આતમ ૩ મુખ્યાની સુમતિ ૩
નાનાનદે હો પગણુ પાવનો નિર્જિત મન ઉપાધિ મુખ્યાની
અતદિન ગણુ નણુ મણુ આગર, અમ પમાતમ માન મુખ્યાની સુમતિ ૪
બદિગતમ તગ અતર આતમા ૩૫ થઇ થિન લાન મુખ્યાની
પરમાતમનુ હો આતમ ભાવતુ આતમ અર્પણુ દાન, સુખ્યાની સુમતિ ૫
આતમ અર્પણુ વણુ નિચાગતા, ભરમ દેરે મતિ નેપ મુખ્યાની
પગ ૫ ન થ સપા સપાજે, આનંદના નસ પાન મુખ્યાની સુમતિ

અનના ૬ ઠી.—સા માત તયા સિંધુઓ.

આદિયા મે ॥ ૨૭૭ માત ૭ નં ૨—એ દગી

પમપ્રભ નિન તુજ મુજ આન ૧, મિ ભાતે ભગનત,
 ઝમ વિપાકે જાણુ જોઈને રે, નહ જે મતિમદ પમપ્રભ ૧
 પમધ, ધિ, અણભાગ, પ્રદેશની ૧, મન, ઉત્તર બુ ભ,
 ધાતી, અવાતી હો બધવ, ઉદી છા રે, મત્તા ઢમ વિંકે પમપ્રભ ૨.
 દનપ્રાપનન પથિ પુ ૧ તા ૧ ૧ જતી અના પ્રભાન
 અન્ય મજેની જિહ્વા રો આનગા ૧ સસારી દેશય પમપ્રભ ૩
 નાનુ જતો હો બધ બધને ૧ કાણુ મુર્ખાન મમય
 આન મ ૧ નામ અકુમ ૧, દેય ઉપાદન ગુપ્ત પમપ્રભ ૪
 મુજન તો હો અતર તુક પ ૧ ૧, રુ ૧ કગો ઢરી ભગ,
 તથ ઉ તે ઢરી પતિજન કલા ૧, અતર ભગ મુઅગ પમપ્રભ ૫
 તુજ મુક અતર અતર ભાગને ૧, વાળને મગન તુ
 ૧ મગેર અતિગન નાગે ૧ આન ન નમ ૧. પમપ્રભ

અનના ૭ ઠી.—નન માન તયા મદહાન,

નનનાની ॥

શ્રી સુપામ જિન નરિન મુખ મપતિને હનુ લનના
 નાત મરામ જર્નાતિ ભરમાગ મા નન નનના શ્રી સુપા ૧ ૧
 માત મદા ભન દાનતો મમમ નિનર દેર લનના
 સાનધાન મનસા ૧ ધાગે નિનપ મેર લનના શ્રી સુપાગ ૨
 શિવશ ૨ જર્નાતિ ચિન લગનાન નનના
 નિન આગિહા તીથ ૨ જર્નાતિ સ પ અગમા ૧ નનના શ્રી સુપાગ ૩
 અનખ નિનજન વન ૧, સમ જતુ નિસાગમ નનના
 અભયન દાતા મદા પૂન્ય આતમરામ લલના શ્રી સુપાસ ૪
 વીત મગમ ૬ પા, નતિ અનિ બધ મોગ લનના
 નિન તદા દુન્દશ રહિત અમાધિત ગગ, લલના શ્રી સુપાસ ૫
 પગમ પુરૂષ પગમાનમા, પગમેશ્વર પરવાન લનના
 પગ પાર પ મિ, પગમે ૧ પ મા ૧ ૧ ૧ ૧ શ્રી પાસ ૬

એહતુ ફલ દોષ ભર સુખી જે, અનતર તે પદપદ ૨,
 આણા પાનણ ચિત્ત પ્રમન્ની, મુગતિ મુગતિ સુ મન્તિ રે સુવિધિ ૪
 પુલ, અમત, વર, ધૂપ, પદ્મો, ગધ નવેષ પ્રલબ્ધ ભરી રે,
 અગ અગ પૂગન મળી અગ્રવિધ, ભાવે ભવિક શુભગતિ વરી રે. સુવિધિ ૫
 સત્તર ભેદ એકવીસ પ્રકારે, અગતર શત ભેદ રે,
 ભાવ પૂગન બહુ નિધ નિરનારિ, દોહગ દુર્ગતિ છેદે રે. સુવિધિ ૬
 તુરિય ભેદ પંચવત્તી પૂગન, ઉપગમ ખીણ મયોગી રે,
 ચઉદા પૂગન ઇમ ઉત્તરગ્રમણે, ભાખી કેવન ભાગી રે સુવિધિ ૭
 એમ પૂગન બહુ ભર મુણીને, સુખદાયક શુભ ધરણી રે,
 ભાવિક જા કરો તે લગે આનંદન પદ ધરણી રે સુવિધિ ૮

સ્તવના ૧૦ મી.

મનસિ. માતા શુભા નિતાના — અ દેશી

શીતલ જિનપતિ લલિત ત્રીભંગી, વિવિધ ભંગી મન મોદે રે,
 કણ્ણા કોમલતા તીક્ષણતા, ઉદાસીનતા મોદે રે શીતનં ૧.
 સર્વ જતુ દિત કમ્પી કણ્ણા, ઈર્મ નિર્મળ તીક્ષણ રે,
 હાનાના સહિત પગિલામી, ઉદાસીનતા તીક્ષણ રે શીતનં ૨.
 પરદુખ છેદન ઇચ્છા કણ્ણા, તીક્ષણ પરદુખ રીઝે રે,
 ઉદાસીનતા ઉભય વિવિધ એક દામે કેમ મીઝે રે શીતનં ૩
 અભયદાન તે મનમય કરણ, તીક્ષણતા શુભ ભાવે રે,
 પ્રેમણ નિરુદ્ધ ઉદાસીનતા, ઇમ વિગેધ મનિ નાવે રે શીતનં ૪.
 નક્તિ વ્યક્તિ નિભુનન પ્રમુતા, નિર્ગેષતા સયોગે રે,
 યોગી ભોગી વન્તા મોહી, અનુપયોગી ઉપયોગે રે શીતનં ૫
 ઇન્દ્રિયક બહુ ભગ ત્રિભંગી, ચમતકાન ચિત્ત દેવી રે,
 અચિન્તકારી ચિત્ત સિચિના, આનંદન પદ લેતી રે શીતનં ૬

સ્તવના ૧૧ મી. — રાગ ગોડી.

અહો મનનાન સાબળા — એ દેશી

શ્રી શ્રેયાસ જિન અતન્નમી, આતમન્નમી નામી રે,
 અધ્યાનમ મન રૂણ પામી, સદા મુગતિ ગિ ગામી રે ની પ્રેક્ષા ૧

- સયલ સંસારી ઇંદ્રરામી, મુનિ ગુણ આતમરામી રે; શ્રી શ્રેયાંસં ૨.
 મુખ્યપણે જે આતમરામી, તે દેવળ નિઃકામી રે.
 નિજ સ્વરૂપ જે કિરિયા સાધે, તેહ અધ્યાતમ લલિયે રે; શ્રી શ્રેયાંસં ૩.
 જે કિરિયા કરી અહિગતિ સાધે, તે ન અધ્યાતમ કલિયે રે.
 નામઅધ્યાતમ, ઇંદ્રાઅધ્યાતમ, દ્રવ્યઅધ્યાતમ ૭ડા રે; શ્રી શ્રેયાંસં ૪.
 ભાવઅધ્યાતમ નિજગુણ સાધે, તો તેહશું રહ મડે રે.
 શબ્દ અધ્યાતમ અરથ સુણીને, નિર્વિકલ્પ આદરજો રે; શ્રી શ્રેયાંસં ૫.
 શબ્દઅધ્યાતમ લજના જાણી, હાન મહણ મતી ધરજો રે.
 અધ્યાતમ જે વસ્તુ વિચારી, બીજા જાણુ લખાસી રે; શ્રી શ્રેયાંસં ૬.
 વસ્તુગતે જે વસ્તુ પ્રકાશે, આનંદધન મતવાસી રે.

સ્તવના ૧૨ મી.—રાગ ગોડી તથા પરજિયો.

તુંગિયાનિરિ શિખર મોહે—એ દેશી.

- વાસુપૂજ્ય જિન ત્રિભુવન સ્વામી, ધનનામી પરનામી રે; વાસુપૂજ્ય ૧.
 નિરાકાર સાકાર સચેતન, કરમ કરમ ફલ કામી રે.
 નિરાકાર અભેદ સંપ્રાહક, ભેદ પ્રાહક સાકારો રે; વાસુપૂજ્ય ૨.
 દર્શન નાન દુભેદ ચેતના, વસ્તુ મહણ વ્યાપારો રે.
 કર્તા પરિણામી પરિણામો, કર્મ જે જીવે કરિયે રે; વાસુપૂજ્ય ૩.
 એક અનેક રૂપ નય વાદે, નિપતે નર અનુસરિયે રે.
 દુઃખ સુખ રૂપ કરમ પ્રલ જાણો, નિશ્ચય એક આનંદો રે; વાસુપૂજ્ય ૪.
 ચેતનના પરિણામ ન ચુકે, ચેતન કહે જિન ચદો રે.
 પરિણામી ચેતન પરિણામો, જ્ઞાન કરમ પ્રલ જાણી રે; વાસુપૂજ્ય ૫.
 જ્ઞાન કરમ ફલ ચેતન કલિયે, જેને તેહ મનાવી રે.
 આતમજ્ઞાની અમણ કહાવે, બીજા તો દ્રવ્યલિંગી રે; વાસુપૂજ્ય ૬.
 વસ્તુગતે જે વસ્તુ પ્રકાશે, આનંદધન મતિ મંગી રે.

સ્તવના ૧૩ મી.—રાગ મલહાર.

હર આંખા આંખથી રે—એ દેશી.

દુઃખ દોહગ દુરે દયાં રે, મુખ સંપદ શું બેટ;
 ધોંગ ધણી માથે કિયા રે, કુલ મંજે નર બેટ.

વિમલ જિન, દી. લોચણ આજ, મહાત્મા મિધ્યા વચ્ચિત કાજ, ૧
 વિમલ જિન, દીકા ચોયણ આજ, મહાત્મા સિધ્યા વચ્ચિત કાજ
 ચરણ કમન કમલા વમે રે, નિર્મલ ચિત્ર પદ દેખ
 સમન અર્થ પદ પન્દિરી રે, પાળ પામર પેખ
 વિમલ જિન, દીકા ચોયણ આજ, મહાત્મા મિધ્યા વચ્ચિત કાજ ૨
 મુજ મન તુજ પદ પડ્યો રે લીના ગુણ મન
 રક ગણે મહિમ ધન રે નાગિ
 વિમલ જિન દીકા લોચણ આજ, મહાત્મા મિધ્યા વચ્ચિત કાજ, ૩
 સાદિખ સમરથ તુ ધણી રે, પાના પન્મ નાર,
 મન વિશરામી વાલરો રે, આતમચા આચાર,
 વિલમ જિન, દીકા લોચણ આજ, મહાત્મા સિધ્યા વચ્ચિત કાજ ૪
 દરિસણ દીકે જિનતણ રે, સશય ન ગહે વેધ,
 દિનકર રમર પસગતા રે, અધમર અતિરેધ
 વિનમ જિન, દીકા લોચણ આજ, મહાત્મા સિધ્યા વચ્ચિત કાજ. ૫
 અમિન ભરી મરતિ જી રે, ઉપમ ન ધટે કામ,
 શાન મુગમ કીનતી રે, નિગમન તુમિ ન હોય
 વિમલ જિન દીકા ચોયણ આજ, મહાત્મા સિધ્યા વચ્ચિત કાજ
 એક અરજ એવક તણી રે, અનવારો જિનદેવ
 કૃપા કરી મુજ દીજ્યો રે, આનંદધન પદ એવ
 વિમલ જિન, દી. લોચણ આજ, મહાત્મા સિધ્યા વચ્ચિત કાજ ૬

✓ સ્તવના ૧૪ મી.

ધાર તગવારની મોડલી દોહલી, ચઉદમા જિનતણી ચગલ સેના,
 ધારપર નાચતા દેખ બાજગરા, એવના ધારપર રહે ન દેવા ધાર ૧
 એ આમણી
 એક કહે સેવિયે વિવિધ કિરિયા મરી ફલ અનેકાત લોચન ન દેખે,
 ફલ અનેકાત કિરિયા કરી બાપડા, ગડવડે આગ અતિ માહે લેખે ધાર ૨
 ગચ્છના બેદ જુ નયણ નીલાલતા, તરવની વાત કુતા ન લાજે
 ઉદર ભરણાદિ નિજ કાજ કરતા થમ, મોદ નાચી કનિકાવ રાજે ધાર ૩.
 વચન નિરપેક્ષ બ્યનદાર જુઓ કહો, વચન સાપેક્ષ બ્યનદાર સાચો,

વચન નિરપેક્ષ અચહાર સસાર કવ, સાંભળી આદરી કંઈ રાચો. ધાર૦ ૪.
 દેવ ગુરુ ધર્મની શુદ્ધિ કરો કેમ રહે, કેમ રહે શુદ્ધ શ્રદ્ધા ન આણો,
 શુદ્ધ શ્રદ્ધાન વિણ સર્વ કિરિયા કરી, છાપ પર લીપણું તેહ બાણો. ધાર૦ ૫
 પાપ નહીં કોઈ ઉચ્ચ ભાષણુ જિત્યો, ધર્મ નહીં કોઈ જગ સૂત્ર સરિખો;
 સૂત્ર અનુસાર જે ભનિક કિરિયા કરે, તેહનુ શુદ્ધ ચારિત્ર પરિખો ધાર૦ ૬
 એહ ઉપદેશનો સાર સંભળેથી, જે નગ ચિત્તમેં નિત્ય ધ્યાવે;
 તે નગ દિવ્ય બહુ કાવ મુખ અનુભવી, નિત્ય આનંદધન રાજ પાવે. ધાર૦ ૭

સ્તવના ૧૫ મી. રાગ ગાંડી સારંગ.

ગાંડી રાગ ગાંડી

ધર્મજિનેશ્વર ગાઉ ગગન, ભગ મ પડ્યો તે પ્રીત જિનેશ્વર,
 ખીજો મન મનિ આણુ ની, એ અમ કુવન રીત. જિનેશ્વર, ધર્મ૦ ૧
 ધરમ ધરમ કંતો જગ સુદિ, વગમ ન જાણે હો મર્મ. જિનેશ્વર,
 ધરમ જિનેશ્વર અણુ અણુ પંડી, કોઈ ન આધે તે કર્મ, જિનેશ્વર ધર્મ૦ ૨
 પ્રત્યન અજન જે સદગુરુ કરે, દેખે પત્ર નિશાન, જિનેશ્વર
 હૃદય નયન નિહાયે જગ ધણી, મહિમા મેઝ સમાન જિનેશ્વર ધર્મ૦ ૩
 દોડત દોડત દોડત દોડ્યો, જેતી મનની રે દોડ, જિનેશ્વર
 પ્રેમ પ્રીત વિચારો હુકડી, ગુરુમ લેજો રે ભેડ, જિનેશ્વર ધર્મ૦ ૪.
 એક પખી કેમ પ્રીતિ વરે પડે, ઉભયમિયા હુએ મવિ, જિનેશ્વર
 હ ગગી હુ માહે કહિયો, હુ નીગગી નિગમ. જિનેશ્વર ધર્મ૦ ૫
 પગમ નિધાન પ્રગટ મુખ આગને, જગત ઉવધી હો જાય. જિનેશ્વર.
 જ્યોતિ વિના જુઓ જગીશની, અવો અવ પુધાય, જિનેશ્વર ધર્મ૦ ૬
 નિર્મલ ગુણ મણિ ગેહણુ અસા મુનિજન માનસ હમ જિનેશ્વર
 'ન્ય તે નગરી 'ન્ય વેવા ધરી, માતા પિતા કુવ વશ જિનેશ્વર ધર્મ૦ ૭
 મન મનર વગ મ જોડી કરે, પંકજ નિકટ નિરાસ. જિનેશ્વર
 ધનનામી આનંદન સાભવો, એ મેરક અરદાસ જિનેશ્વર ધર્મ૦ ૮.

સ્તવના ૧૬ મી.—રાગ મહારા.

અનુર ભાગ્યુ પડિમી—ગે રાગ

ગાતિ જિન એક મુજ વિનતિ, સુખો ત્રિમુખન નય ૨.

ગાતિ મગધ કિમ જાણિયે, મે મનકિમ પગ્યાય રે શાનિ૦ ૧.

ધન્ય તું આત્મા જોહને, એહવો પ્રથ અવકાશ રે;	શાંતિ૦ ૨.
ધીંગલ મન ધરી સાંભવો, કહુ શાંતિ પ્રતિભાસ રે.	
ભાવ અવિશુદ્ધ મુવિશુદ્ધ જો, કયા જિનવર દેવ રે;	શાંતિ૦ ૩.
તે તેમ અવિતથ મદદે, પ્રથમ એ ગાનિષ્ઠ એવ રે;	
આગમધર્મ ગુરુ સમકિતી, ક્રિયા મવઝ માગ રે	શાંતિ૦ ૪.
સપ્રત્યાપી અવગ્રહ સદા, ગુણિ અનભવાધાર રે	
શુદ્ધ આયબન આરંગે, તત્ત્વ અવગ જગતવ રે,	શાંતિ૦ ૫.
તામમી વૃત્તિ મવિ પરિહરિ, ભજે માત્વિકી શાસ રે	
ફલ વિસંવાદ જોહમા નદી, શબ્દ તે અર્થ સંબધિ રે;	શાંતિ૦ ૬.
સકલ નમ વાદ બ્યાપી રહો, તેશિવ સાધન સંધિ રે.	
વિધિ પ્રતિષેધ કરિ આતમા, પદારથ અવિરોધ રે;	શાંતિ૦ ૭.
અહલ્યુ વિધિ મહાજને પરિગ્રહો, હજ્યો આગમે ઘોષ રે.	
દુષ્ટ જન સંગતિ પરિહરી, ભજે મુશુર સંતાન રે;	શાંતિ૦ ૮.
જોગ સામર્થ્ય ચિત્ત બાવજો, ધરે મુગનિ નિદાન રે.	
માન અપમાન ચિત્ત સમગણે, મમગણે કનક પાપાણુ રે,	શાંતિ૦ ૯.
વંદક નિન્દક સમ ગણે, હરિયો દોષ નુ જાણુ રે,	
મર્વ જગજંતુને સમ ગણે, મમગણે તૃણ મહિ ભાવ રે,	શાંતિ૦ ૧૦.
મુક્તિ સંમાર જેહિ સમ ગણે, મુજો ભવગ્રસ્ત નિર્ધિ નાવ રે	
આપણો આતમભાવ જો, એક એવના ધાર રે;	શાંતિ૦ ૧૧.
અવર સવિ સાથ સંયોગથી, એહ નિજ પરિકર સાર રે.	
પ્રભુ મુખથી એમ સાંભલી, કહે આતમશામ રે;	શાંતિ૦ ૧૨.
તાહરે દરિશણે નિસ્તર્યો, મુઝ ગીધાં સવિ કામ રે.	
અહો અહો હું મુઝને કહું, નમો મુઝ નમો મુઝ રે;	શાંતિ૦ ૧૩.
અગિત ફલ દાન તાતાળી, જોહની બેટ ચાન તુઝ રે	
શાંતિ મરૂપ સલોપથી, કોગા નિહર પટ દ્ય રે,	શાંતિ૦ ૧૪.
આગમમાહે વિન્તર યજો, કલો શાંતિ જિન બુપ રે.	
શાંતિ સરૂપ એમ ભાસો, ધરી શુદ્ધ પ્રભુધાન રે;	શાંતિ૦ ૧૫.
આનંદન પદ પામશે, તે લહેજે બહુ માન રે.	

સ્તવના ૧૭ મી.—રાગ ગુજરી.

અબર દદો મોગરી હમારો—એ દેગો

કુચુજિન મનડ ડિમી ન ખાજો હો, કુચુજિન
 જિમ જિમ જતન કરીને ગણુ, નિમ નિમ અનચ ભાજો હો. કુચુ ૧
 મનગી, વાસર, વસતી, ઉજડ, ગયણુ, પાવાને બન,
 માપ ખાપ ને મુખકુ વોયુ, એહ ઉખાણો ન્યાપ હો. કુચુ ૨.
 મુગતિ તણા અભિનાંડી તપિયા, જાન ને ધ્યાન અભ્યામે,
 વયગીડુ ઠા એહડુ ચિત્તે, નાખે અનને પામે હો. કુચુ ૩
 આગમ આગમધને હારે, નારે ઝિણુનિર આડ
 કિકા કલ જો હ કરી હડક, તે વ્યાનતણી પગ વાકુ હો. કુચુ ૪
 જો હંગ ટુ તો જોતો ન દેખુ, રાડુકા પણ નાી
 મર મર ને મનવી અનચ, એ અચ્ચિર મન મારી હો. કુચુ ૫
 જો જો કુ તે જાન ન ધાર આપ મને ને ઘરા
 મુ નર પહિનજન સમ નરે, સમજે ન માડન માને હો. કુચુ ૬
 મે જાણુ એ નિમ નપુમક, સકન મન્દને રહે
 ખીજ નાતે સમગ્ય છે નન, એહને ઝાઈ ન જોન દો. કુચુ ૭
 મન માધુ તેણે સધનુ માધુ, એહ વાત નહાં જોગી
 જોમ કહે સાધુ ને નાંખે માનુ એ કદિ વાત છ મોગી હો. કુચુ ૮
 મનકુ દુરાગધ તે વરા આખુ, તે આગમથી મતિ આપ
 આનંદન પ્રભુ માહ આણો તો સાચુ ઠી નામ હો. કુચુ

સ્તવના ૧૮ મી.—રાગ પદજ.

સ્તવના ૧૧ યસાર — ૧ છાં

ધનમ પ મ અન્નાયનો કમ જાણુ ભગવત રે,
 અવર મમન મમગતિરે મહિમાવત મદત રે (આ.પી) ૧૦મ ૧
 શુદ્ધાતમ અનુભવ સદા અસમન એહ નિનાસ રે
 પળડી ઝહડી જોહ પદ, પન્સમય નિનાસ રે. ધનમ ૨
 તાગ નખન અહ ચહની જ્વાનિ નિનેન મજા રે,
 દરોન ઘાં ગરણુચડી શરિત નિગલમ વાર ર. ધનમ ૩
 ભારી પીના ની ૧૧ ઠાન નાં તર ૧૨,

પર્યાય દટિ ન દીલિયે, ^૧ એકજ કનક અલગ રે.	ધમ્મ ૪.
દગ્ગન જ્ઞાન ચગણુ થકી, અનખ સપ્પ અનેક રે,	ધમ્મ ૫.
નિર્વિદપ્પ ઝમ પાલિયે, રુદ્ધ નિગ્ગન એક રે	ધમ્મ ૫.
પગ્ગમારથ પથ જે કટે, તે રજે એક તત રે	ધમ્મ ૬.
વ્યવહાર લખ જે ગટે, તેહના બન્ અનત રે	ધમ્મ ૭.
વ્યવહારે લખે દોહિલા, ઝાન આવે હાથ રે	ધમ્મ ૭.
ગુદનય વ્યપના એવના નાન જે દુરિયા નાથ રે	ધમ્મ ૮.
એવપણી લખી પ્રાતિની, તુમ માથે જગનાથ રે	ધમ્મ ૮.
પા કુટિને નખજે, વગણુ તમે યાત્રી હાથ રે	ધમ્મ ૯.
ચક્રી ધમ્મ તીચ તણે, તીચ દેવ તતસાર રે,	ધમ્મ ૯.
તીચ એવે તે લજે, આનંદન નિન્ધાર રે	ધમ્મ ૯.

સ્તવના ૧૬ મી—રાગ કાર્દી.

એવક કિમ અનગણિયે હો, મરિજન એક અગ ગોભા મારી,	મરિજિન ૧.
અર જંહને આન અતિ દોષે, તંહને મલ નિનાગી હો	મરિજિન ૨.
જ્ઞાન અરપ અનાદિ તમા ને થીડુ તુમે તાળી	મરિજિન ૩.
ભુજો અજાન ગા ગીમારી, જના હાણુ ન આણી હા	મરિજિન ૩.
નિદા મુપન તગ ઉગ્ગગતા તુનિ અનથા આની,	મરિજિન ૪.
નિદા નુપન ગા ગીસાળી જાણી ન નાથ મનારી હો	મરિજિન ૪.
સમકિત માત્રે જગા કાંની, અપગિતગુ ગાની	મરિજિન ૫.
મિથ્યા મતિ અપગધજ જાણી વચી જાદિઝ હાદી હા	મરિજિન ૫.
જામ્ય અનિ મતિ ગોઠ દુગા લખ પામગ અમાથી	મરિજિન ૬.
નોઠપાય જાગી મન્ વન્ના આન તાળી મતિ મથી હા	મરિજિન ૬.
ગગ દો અવિગિની પગિણિત, એ ચણુ મોહના ચોદા,	મરિજિન ૭.
વીતગગ પરિણિત પરિણમતા, ઉડી નાદા જોદા હો	મરિજિન ૭.
વેદોદય કામા પરિણામા, જામ્ય કન્મ સન્ ત્યાગી,	મરિજિન ૮.
નિકામી કંરણારસ મારગ, અનત ચલુક પ પાગી હો	મરિજિન ૮.
દાન વિવન વારી સહુ જનને, અલપ દાન પ દાતા,	મરિજિન ૯.
લાભ નિર્મલ જગ તિ નિસાર, પ મ નગ ઝમ માના હો	મરિજિન ૯.

વીરો વિધન પડિત વીરો હણી, પૂરણ પદવી યોગી;
ભોગોપભોગ દોય વિધન નિવારી, પૂરણ ભોગ મુલાગી હો. મહિનિનં ૬.
એ અદાર દુપણ વર્ણિત તતુ, મુનિનન જદે ગાયા;
અવિરત રૂપક દોષ નિરૂપણ, નિર્દોષ મન લાયા હો. મહિનિનં ૧૦.
ઈણ વિધ પરખી મન વિશરાખી, જિનવર ગુણ જો ગાવે;
દીનખંધની મેહેર નજરથી, આનંદધન પદ પાવે હો. મહિનિનં ૧૧.

સ્તવના ૨૦ મી.—રાગ કાશી.

આઘા આમ પંચાશે પૂજ્ય—એ દેખી.

મુનિસુત્રંત જિનરાય, એક મુઝ વિનતિ નિમુણો. મુનિ
આતમ તત્ત્વ ક્યું જાણ્યું જગત ગુરુ, એહ વિચાર મુઝ કહિયો;
આતમ તત્ત્વ જાણ્યાવિણ નિમોલ, ચિત્ત સમાધિ નવિ લહિયો. આંકણી. મુનિ ૧.
કોઈ અખંધ આતમ તત માને, કિરિયા કગ્તો દિસે;
ક્રિયાતણું કલ કહો કુણ ભોગવે, ઈમ પૃથ્વું ચિત રીસે. મુનિ ૨.
જગ્યેતન એ આતમ એકજ, સ્થાનર જગમ સરિખો;
દુઃખ સુખ સંકર દુપણ આવે, ચિત વિચારી જો પરિખો. મુનિ ૩.
એક કહે નિત્યજ આતમ તત, આતમ દરિસણ લીને;
કૃત વિનાશ અકૃતાગમ દુપણ, નવિ દેખે મતિહીણો. મુનિ ૪.
સૌગત મતિ રાગી કહે વાદી, ક્ષણિક એ આતમ જાણો;
અધ મોખ સુખ દુઃખ ન ધટે, એહ વિચાર મન આણો. મુનિ ૫.
ભૂત ચતુરંક વર્ણિત આતમ તત, સત્તા અલગી ન ધટે,
અધ શકટ જો નજર ન દેખે, તો ગુ' કીજે શકટે. મુનિ ૬.
એમ અનેક વાદિમત વિત્રમ, સંકટ પડિયો ન લહે;
ચિત્ત સમાધ તે માટે પૂછુ, વ્રમ વિણ તત કોઈ ન કહે. મુનિ ૭.
વડતું જગગુરુ ઈણપટે લાખે, પદપાન સખ છંડી,
ગગ દ્રેપ મોહ પખ વર્ણિત, આતમગુ રહ મંડી. મુનિ ૮.
આનમ ધ્યાન કરે જો કાઠિ, 'મો ફિ' ઈણમે નાવે;
વાગ જાલ ખીજી સદુ જાણે, એહ તત્ત્વ ચિત આવે. મુનિ ૯.
જિણે વિવેક ધરિયે પખ ગ્રહિયે, તે તત જ્ઞાની કહિયે;
શ્રીમુનિગુણ કૃપા કગે તો, આનંદાન પ' ગ્રહિયે. મુનિ ૧૦.

સ્તવના ૨૧ મી.—રાગ આશાવરી.

ધન વન સપતિ સાગે ગન.—એ ફંમી

પટ દરિયાણુ જિનઅગ ભણીજે, ન્યામ પડગે જો સાધે રે,	
નમિ જિનવગના અગણ ઉપાસક, પટ દરિયાણુ આગઈ રે. (આંકણી)	૫૮૦ ૧.
જિન સુર પાદપ પાપ વખાણુ, સામ્ય જોગ દોષ બેદે રે,	
આતમ સત્તા નિવમણુ કરતા, લહો દુગ અગ અખેદે રે.	૫૮૦ ૨.
ભેદ અભેદ સૌગત મીમામક, જિનવગ દોષ કં ભારી રે	
લોકાલોક અનનબન ભઙ્ગિયે, ગુ. નમથી અનધારી રે	૫૮૦ ૩.
લોકાયતિકં કુખ જિનવરની, અરા વિચારી જો ડીજે રે,	
તત્તવ વિચારે સુધારમ ધારા, શુરગમ મિણુ કેમ પીજે રે	૫૮૦ ૪.
જૈન જિનેશ્વર વર ઉત્તમ અગ, અંતગગ જાહિંગે રે,	
અદ્વાર ન્યાસ ધગ આધારક, આગધે ધરી મગે રે	૫૮૦ ૫.
જિનવરમા સરગા દરિયાણુ છે, દર્શને જિનવર ભજના રે,	
સાગરમા સરગી તટિની સહી, તટિનીમા સાગર ભજના રે.	૫૮૦ ૬.
જિનમ્વરૂપ થઇ જિન આરાધે, તે સગી જિનવર હોવે રે,	
ભૂગી ધધિકાને અટકાવે, તે ભૂગી જન જોવે રે.	૫૮૦ ૭
ચૂર્ણી ભાખ્ય સૂત નિયુક્તિ, વૃત્તિ પંપર અનુબર રે,	
સમય પુરૂપના અગ કલ્યા એ, જે દેદે તે સુલેવ રે	૫૮૦ ૮
મુદ્રા ખીજ ધારણા અક્ષર, ન્યાસ અગ્ય વિનિગેગે રે,	
જે ખ્યાવે તે નમિ વચિજે, દિયા અનંબદ બાગે રે.	૫૮૦ ૯.
શ્રુત અનુસાર વિચારી જોયુ, મુગુડ તથા નિધિ ન મિયે રે,	
કિરિયા કરી નમિ સાધી સપ્રાપ્તિ, એ વિન્યાદ વિત મનગે રે.	૫૮૦ ૧૦.
તે માટે ઉભા કંજની જિનવગ આગવ દહિયે રે,	
સમય ચરણ સેવા ગુદ્ધ દેજે, જેમ આનંદધન વહિયે રે.	૫૮૦ ૧૧.

સ્તવના ૨૨ મી.—રાગ માઝણી.

વગના હોના.—એ દેશી

અટલવતર પાવડીરે, છુ મુઠ આતમગમ,	મનરાવાલા.
મુગનિ ઓણુ ચાપગે રે, ચાપગે ડોણ ન ડાગ,	ગાઈના ના. ૧

ધર આવો હોવાલમધરઆવો, મહારીઆસાનાવિરામ;	મનરાવાલા.
રથકેરો હો સાજન રથકેરો, સાજનમહાત્રમનોરથસાથ;	મનરાવાલા. ૨.
નારી પખો જો નેહસો રે, સાચ કહે જગનાથ;	મનરાવાલા.
ધન્ય અરધજે ધરી રે, તું મુઝ ઝાલે ન હાથ;	મનરાવાલા. ૩.
પશુ જનની કડણા કરી રે, આણી હૃદય વિચાર;	મનરાવાલા.
માણસની કડણા નહીં રે, એ કુણુ ધર આચાર;	મનરાવાલા. ૪.
પ્રેમ કસપતર છેલિયો રે, ધંરિયો જોગ ધનૂર;	મનરાવાલા.
ચતુરાધરો કુણુ કહો રે, ગુરૂ મિલિયો જગ સર;	મનરાવાલા. ૫.
મારૂં તો એમાં કયુંદી નહીં રે, આપ વિચારે રાજ;	મનરાવાલા.
રાજસભામાં બેસતાં રે, કિસડી બધસી લાજ;	મનરાવાલા. ૬.
પ્રેમ કરે જગ જન સહુ રે, નિર્વાહે તે આર;	મનરાવાલા.
પ્રીત કરીને છોડી દે રે, તેહ શું ન ચાલે જોર;	મનરાવાલા. ૭.
જો મનમાં એહવું હતું રે, નિસપત કરત ન જાણ;	મનરાવાલા.
નિસપત કરીને છાંડતાં રે, માણસ હુવે ગુકથાન;	મનરાવાલા. ૮.

સ્તવના ૨૩ મી.—રાગ સારંગ.

રસીઆની દેસી.

ધ્રુવ પદ રમી હો સ્વામી માહરા, નિઝામી રાય,	મુગ્યાની,
નિજ ગુણુ કામી હો પામી તું ધણી, ધ્રુવ આરામી હો થાય.	મુગ્યાની; ધ્રુવ૦ ૧.
મર્વ બાપી દરો સર્વ જાણુગણે, પર પરિણમન સ્વરૂપ;	મુગ્યાની;
પર રૂપે કરી તરવપાણું નહીં, સ્વસત્તા ચિદરૂપ.	મુગ્યાની; ધ્રુવ૦ ૨.
જેય બનેકે હો જ્ઞાન બનેકતા, જગ બાબન રવિ જેમ;	મુગ્યાની;
જ્ય એકવપણે ગુણુ એકતા, નિજપદ રમતા હો જેમ.	મુગ્યાની; ધ્રુવ૦ ૩.
પર ક્ષેત્રે ગત જેયને જાણુવે, પરક્ષેત્રે થયું જ્ઞાન;	મુગ્યાની;
અસ્તિપાણું નિજક્ષેત્રે તુમે કલો, નિર્મલતા 'શુભમાન.	મુગ્યાની; ધ્રુવ૦ ૪.
જેય વિનાજે હો જ્ઞાન વિનિષ્ક, ક્ષણ પ્રમાણે રે થાય;	મુગ્યાની.
સ્વકાલે કહી અમણા, તે પર રીને ન જાય.	મુગ્યાની; ધ્રુવ૦ ૫.
પરબાવે કરી પરના પામતા, સ્વસત્તા થિર ઠાણુ;	મુગ્યાની;
આત્મચતુષ્કમપી પરમાં નહીં, તો કિમ સહુનો રે જાણુ.	મુગ્યાની; ધ્રુવ૦ ૬.
અગુરૂ લધુ નિજ ગુણુને દેખતાં, ક્ય સકત દેખત;	મુગ્યાની;

પદ્યરત્નાવલિ.

પદ્યરત્ન ૧ છં. રાગ-વેલાવલ.

કયા સોવે હિં જગ બાહરે, કયાં એ આંકુલી.

અંજલિ જલ ન્યું આયુ ધટત હે, દેત પહોરીયાં ધરિય ધાઉ રે; કયાં ૧.
 ધંદ્ર ચંદ્ર નાગિંદ્ર મુનિંદ્ર મલે, કાણુ રાજ પતિ છાહ રાઉ રે;
 ભમત ભમત ભવજલધિ પાયકેં, ભગવંત ભજનવિન ભાગે નાઉ રે. કયાં ૨.
 કહા વિલંબ કરે અમ બાહરે, તરી ભવજલનિધિ પાર પાઉ રે;
 આનંદધન ચેતનમય મૂરતિ, શુદ્ધ નિરંજન દેવ પ્યાઉ રે. કયાં ૩.

પદ્યરત્ન ૨ છં. રાગ-વેલાવલ-એકતાલી.

રે ધરિયા રે બાહરે, મત ધરીય બળવે;

નર શિર બાંધત પાધરી, તું કયા ધરીય બળવે. રે ધરિયા ૧.
 કેવંસ કાલ કલા કલે, પે તું અક્ષય ન પાવે;
 અક્ષય કલા ધટમેં ધરી, મુજ સો ધરી આવે. રે ધરિયા ૨.
 આતમ અનુભવ રસ ભરી, મામેં આર ન માવે;
 આનંદધન અવિચલ કલા, વિલા કામ પાવે. રે ધરિયા ૩.

પદ્યરત્ન ૩ છં. રાગ-વેલાવલ.

હય જાને મેરી મક્કલ ધરી રી. હયં એ આંકુલી.

સુત વનિતા ધન પાવન માતો, ગર્ભતણી વેદન વિસરી રી. હયં ૧.
 સુપનોડા રાજ સાય કરી માયત, રાયત છાંહ ગગન બઢરી રી;
 આધ અઆનંદ દાલ તોપચી, મહેગો ન્યું નાહર અકરી રી. હયં ૨.
 અતિહી અચેત કછુ ચેતત નાહિ, પકરી ટેક હારિલ લકરી રી;
 આનંદધન હીરો જન છાંડી, નર મોલો માયા કકરી રી. હયં ૩.

સાધારણ ગુણની સાધર્મ્યતા, દર્પણ જલને દટાત; મુખ્યાની, મુવ૦ ૭.
 શ્રી પારસજિન પારસ રસ સમે, પણ છઠા પારસ નાદિ; મુખ્યાની.
 પુણ્ય રસીઓ દો નિજગુણ પરસનો, આનંદધન મુજ માદિ; મુખ્યાની; મુવ૦ ૮.

સ્તવના રજ મી.—રાગ ધન્યાશ્રી

વીરજિને ચણે લાગું, વીગપણુ તે માણુ રે,
 મિથ્યા મોહ તિમિર ભય ભાગ્યુ, જિત નગાડ વાગ્યુ રે. વીર૦ ૧.
 છ ઉમથ વીરય વેરયા મંગે, અલિસંધિજ મતિ અંગે રે,
 સુદમ યૂય દિપાને મંગે, યોગી વયો ઉમંગે રે. વીર૦ ૨.
 અસંખ્ય પ્રદેરો વીર્ય અસંગે, યોગ અમખિત કંગે રે,
 પુરૂષ ગણ તેણે લેસુ વિશેરે, યથાશક્તિ મતિ લેંગે રે. વીર૦ ૩.
 ઉદ્દેષ્ટ વીર્યને વેગે, યોગ ક્રિયા નવી પેગે રે,
 યોગતણી મુવતાને લેશે, આતમ વક્તિ ન ખેગે રે; વીર૦ ૪.
 કામ વીર્યવગે જેમ ભેગી, તેમ આતમ યયો મોગી રે;
 સુરપા આતમ ઉપયોગી, શાય તેહને અયોગી રે. વીર૦ ૫.
 વીરપણુ તે આતમઠાણે, જાગ્યું તુમચી વાણે રે,
 ધ્યાન વિનાણે શક્તિ પ્રમાણે, નિજ મુવ પદ પદિયાણે રે. વીર૦ ૬.
 અનન્ય સાધન જે ત્યાગે, પર પરિણુનિને ભાગે રે,
 અક્ષય દર્શન જ્ઞાન વેગંગે; આનંદધન પ્રભુ જાગે રે. વીર૦ ૭.

સ્તવનાવલિ સંપૂર્ણ.

‘પદ્યરતનાવલિ’

પદ્યરતન ૧ છું. રાગ-વેલાવલ.

કયા મોવે ઉઠં જાગ બાઉરે, કયાં એ આકાસી.

અજાણિ જામ જ્યુ આયુ ધટત હે, દેત પહોરીયાં ધરિય ધાઉ રે, કયાં ૧.
 ઇંદ્ર ચંદ્ર નાગિંદ્ર મુનિંદ્ર ચને, કોણુ રાજ પતિ છાહ રાઉ રે,
 ભમત ભમત ભવજલધિ પાયકેં, ભગવત ભજનવિન ભાજિ નાઉ રે કયાં ૨.
 કેહા વિલમ કરે અખ બાઉ રે, તરી ભવજલનિધિ પાગ પાઉ રે,
 આનંદધન ચેતનમય મૂરતિ, શુદ્ધ નિગજન દેવ ધ્યાઉ રે. કયાં ૩.

પદ્યરતન ૨ છું. રાગ-વેલાવલ-એકતાલી.

રે ધરિયા રે બાઉરે, મત ધરીય બખવે,

નર શિગ બાધત પાધરી, તુ કયા ધરીય બખવે, ૧ ધરિયા ૧
 કેનય કાલ કયા કયે, પે તુ અકલ ન પાવે,
 અકલ કયા ધટમે ધરી, મુજ મો ધરી ભાવે રે ધરિયા ૨
 આતમ અનુભવ ગસ ભરી, યામે આગ ન માવે,
 આનંદધન અવિચલ કયા, વિન્યા ગ્રાહ પારે રે ધરિયા ૩

પદ્યરતન ૩ છું. રાગ-વેલાવલ.

છય જાને મેરી સફલ ધરી રી છયં એ આકાસી

સુત વનિતા ધન ધાવન માતો, ગર્ભાતણી વેદન ત્રિસરી રી છયં ૧
 સુપનકો ગજ સાચ કરી માચત, રાચત ગ્રાહ મગન બહરી રી
 આપ અમાનક કાલ તોપ્પી, ગહેગો જ્યુ નાહ બહરી રી છયં ૨.
 અતિહી અચેત કષ્ટ ચેતત નાહિ, પકરી ટેક હાસિલ લકરી રી.
 આનંદધન હીરો જન છાડી, નર મોહો માયા કકરી રી. છયં ૩

પદ્યરત્ન ૪ યુ. રાગ-વેલાવલ.

સુદાગણુ જાગી અનુભવ પ્રીત, સુદાગણુ એ આકળી.

નિદ અજ્ઞાન અનાદિ, મિદ મધ નિજ રીત. સુદાગણુ ૧

ઘટ મદિર દીપક કિયો, સદજ મુજ્યોતિ સરપ,

આપ પગર્ધ આપરી, હાનન વગુ અનપ સુદાગણુ ૨

કદા દિખાવુ ઝાંગુ, કદા સમજાઉ બા

ની અચક દે પ્રેમમાં, વાગે મો ગદે તાર મદાગણુ ૩

નાદ વિનંદ્યા પ્રાગુ, ગિને ન તુલ્ય મગયોય

આનંદન પ્રભુ પ્રેમદી, અકથ વહાની કોય મદાગણુ ૪.

પદ્યરત્ન ૫ યુ. રાગ-આશાવરી

અવધૂ નટ નાગરની જાગ, જાગે ન જાભણુ કાગ અવધૂ ૦ આખની

ધિગતા એક મમયમે લાને, ઉપજે વિલુપે તમદી, ૧

ઉપદ પપટ મુવસતા રાખે, યા હમ મુની ન કળદી અવધૂ ૧.

એક અનેક અનેક એક પુની, કુડલ કનક મુલાવે,

જલતરંગ ઘટમારી રવિકર, અગનિત તાલિ સમાવે અવધૂ ૨.

દે નાંદી દે વચન અગોચર, નય પ્રમાણુ સતભગી,

નિરપખ હોય લખે પ્રાધ નિરલા, વ્યા દેખે મત જગી અવધૂ ૩.

મર્મમયી સરવમી માને, ન્યારી સત્તા ભાવે

આનંદન પ્રભુ વચનમુધારસ, પગમાથ મા પાડે અવધૂ ૪

પદ્યરત્ન ૬ હુ. સાખી

આતમ અનુભવ રસિકદા, અગ્ન મુજ્યો મિનત,

નિવંદી વેન કરે વેન કરે અનત ૧

રાગ-સામગ્રી

માદરો આધુડા મન્યાસી, દેહ દેવય મન્યાસી માદારો ૧

એ આકળી

પડા પિગતા માંગ તજ યોગી, મુખમના ધર વાગી

પ્રહર મધિ આસન પગી જાણુ, અનંદ તાન જાળમી માદારો ૨

યમ નિયમ આસન જયકારી, પ્રાણાયામ અભ્યાસી;	
પ્રત્યાહાર ધારણાધારી, ધ્યાન સમાધિ સમાસી.	માહારો ૩.
મૂલઉત્તરગુણ મુદ્રાધારી, પર્યકાસન વાસી;	
રેચક પૂરક કુંભક સારી, મન ઈન્દ્રિય જયકાસી.	માહારો ૪.
ધિરતા જ્ઞેય યુગતિ અનુકારી, આપો આપ વિમાસી;	
આતમ પરમાતમ અનુસારી, સીઝે કાજ સમાસી.	માહારો ૫.

પદ્યરત્ન ૭ મું. સાખી.

જંગ આશા જંજીરકી, ગતિ ઉલટી કુલ મોર;	
ઝકરયો ધાવત જગતમેં, રહે છૂટો ઇકે ઠોર.	૧.

રાગ-આશાવરી.

અવધૂ કયા સોવે તન મહમેં, જંગ વિલોક ન ઘટમેં.	અવધૂ ૦
એ આંકણી.	
તન મહકી પરતીત ન કીજે, હૃદિ પરે એકે પલમેં;	
હજ અલ મેટ ખખર લે ઘટકી, ચિન્હે રમતા જલમેં.	અવધૂ ૧.
મહમે પંચભૂતકા વાસા, સાસામ્મત ખવીસા;	
છિન છિન તોહી છલનકં આહે, સમજે ન જોરા સીસા.	અવધૂ ૨.
શિરપર પંચ વસે પરમેશ્વર, ઘટમેં સુછમ બારી;	
આપ અભ્યાસ લખે કોઈ વિરલા, નિરખે કુટી તારી.	અવધૂ ૩.
આશામારી આસનં ઘરે ઘટમેં, અજપા જાપ જપાવે;	
આનંદધન એતનમયમુક્તિ, નાથ નિરંજન પાવે.	અવધૂ ૪.

. પદ્યરત્ન ૮ મું. સાખી.

આતમ અનુસવ કુલકી, નવલી કોઝી રીત;	
નાક ન પકરે વાસના, કોન મહે ન પ્રતીત.	૧.

રાગ ધન્યાક્રી વા સારંગ.

અનુભવ નાથકું કયું ન જગાવે.	
મમતા સગ સો પાપ અમગલ, થનતેં દુધ દુહાવે.	અનુભવ ૧.
શેરે કહેતેં ખીજ ન કીજે, તું જાંખીલી સીખાવે;	
બોલન કહેતેં લાગન જાંખી, અગુની સરપ દિખાવે.	અનુભવ ૨.

આનંદે મગ ગતે ચતન ચેતન આપ જતાવે
આનંદધનથી સુમતિ આનંદ, સિદ્ધ સરૂપ હાવે

અનુભવ ૩

પદ્યરત્ન ૯ મું નાગ-મારગ

નાથ નિતારો આપમનાગી વચ શઃ સચઃ ગીર્ગતે

બાગે ખાતો ખનાગી

નાથ ૧

આપ વિગૃચણુ જગડી હામી મિયાનપ 'ન જતાસી

નિજજનન મુરિજન મલા અસા જૈસા દૂધપતાગી

નાથ ૨

મમતા લાગી અહિત મગિ હૃદ વિધિ વિવિધ ભાતિ સતાસી

આનંદન પ્રભુ વિનતિ માનો આ નહિ તુ સમતાસા

નાથ ૩

પદ્યરત્ન ૧૦ મું નાગ-દોડી

પરમ નગમમતિ આર ન આવે

પરમ ૦

મોહન શુન નાહન ગતિ મોહન મરી વેરન એમે નિ નિખાવે પરમ ૧

ચતન ગાત મનાતન એતે મન વસાત જગાત બદાવે

મેહિ ન દુતી લલ લિંગી પારખી પ્રેમ ખરીદ જનાવે પરમ ૨

જન હિનારી અપની કહા એતે, વિરહજા નિમ મોડી સતાવે

એતી શુની આનંદન નાનત આ કહા મેળી નડ જગાવે પરમ ૩

પદ્યરત્ન ૧૧ મું રાગ-માલકોશ, વેલાવલ, દોડી

આતમ અનુભવ રીતિ વર્ગી રી આતમ ૦ એ આકણી.

મો મનાએ નિજરૂપ નિષ્પમ વિચ્છન ચિત્ત તેજ ધરી રી આતમ ૧

ગેપ મનાહ નગે ખાનો એકતારી ચોરી પદ્ધિરી રી

સત્તા થનમે મોહ વિદાગત એ એ સુરિજન મુહ નિસરી રી આતમ ૨

કેવન જમલા અપ-ર સુદર, ગાન કે રસ નગ લરી રી

હત નિશાન જગત નિગજે, આનંદન સર્વજ ધરી રી આતમ ૩

પદ્યરત્ન ૧૨ મું સાખી

સુમુદિ હાન દિવ ગર્ગિ, સુમુદિ ગર્ગિ નાગી

પોપર ખેને ગધિગ, જીતે કુખન દારી

૧

। રાગ-રામઘી. । ૧ ૧ ।

જેલે ચતુર્ગતિ આપર, પ્રાની મેરો જેલે ચતુર્ગતિ આપર. એ આંકણી.
 નરદ ગંજી કૌન ગિનત હૈ, માને ન લેજે શુદ્ધિવર. પ્રાની૦ ૧.
 રાગ દોષ મોહકે પાસે, આપ જનાએ દિતકર; પ્રાની૦ ૨.
 જેસા દાવ પરે પાસેકા, સારી ચલાવે ખિલકર.
 પાંચ તલ હૈ દૂઆ ભાઈ, છક તલે હૈ એક; પ્રાની૦ ૩.
 સખ મિલ હોત બરાબર લેખા, યહ વિવેક ગિનવેકા.
 ચઉરાસી માયે ફિર નીલી, સ્પાહ ન તોરી જોરી; પ્રાની૦ ૪.
 લાલ જરદ ફિર આવે ધરમે, કબહૂંક જોરી વિછોરી.
 ભાવ વિવેકકે પાઉ ન આવત, તબ લગ કાચી બાથ; પ્રાની૦ ૫.
 આનંદધન પ્રભુ પાઉ દેખાવત, તો છતે છય ગાથ.

પદ્યરતન ૧૩ મું. રાગ-સારંગ.

અનુભવ હમ તો રાવરી દાસી. એ આંકણી.

આઈ કહાં તે માયા મમતા, જનું ન કહાંકી વાસી. અનુભવ૦ ૧.
 રીજ પરે વાકે સંગ ચેતન, તુમ ક્યુ રહત ઉદાસી;
 વરતો ન જામ એકાંત કંથોકે, લોકમે હોવત દાસી. અનુભવ૦ ૨.
 સમજત નાંહી નિતુર પતિ એકી, પલ એક જાત છમાસી;
 આનંદધન પ્રભુ ધરકી સમતા, અટકલી જોર લખાસી. અનુભવ૦ ૩.

પદ્યરતન ૧૪ મું. રાગ-સારંગ.

અનુભવ ત હૈ હેતુ હમારો; અનુભવ૦ એ આંકણી.

આપ ઉપાય કરો ચતુરાઈ, જોરકો સંધ નિવારો. અનુભવ૦ ૧.
 તૃપ્તિ રાંડ ભાંકી જાઈ, કહા ધર કરે સવારો;
 રાંડ ગકપટ કુરુંબી પોખે, મનમે ક્યું ન વિચારો.^૧ અનુભવ૦ ૨.
 કુલટાકુટિલ કુશુદ્ધિસંગ જેલકે, અપની પત ક્યું હારો;
 આનંદધન સમતા ધ આવે, વાજે જીત નગારો. અનુભવ૦ ૩.

✓ પદ્યરત્ન ૧૫ મું. રાગ-સારંગ.

મેરે ઘટ આન લાનુ લયો ભાગ મેરે

ચેતન ચક્રવા ચેતન ચક્રવી, ભાગો નિહરકો ગોર મેરે ૧

દેવી ચિ દિસ ચતુગ લાન ગિ, મિટયો ભગ્ન તમ જોર,

આપકી ચોરી આપની જનત, આંઝ જલત ન ચોર, મેરે ૨

અમન કમલ નિઝય ભયે જૂતલ, મદનિયય સસિરો

આનદધન એઠ વધલ લાગત, આંઝ ન લાખ કિરોર, મેરે ૩

✓ પદ્યરત્ન ૧૬ મું. રાગ-ભાર.

નિશદિન જોઉ તારી વાટડી, વરે આવો રે રોવા નિશદિન

મુજ સગિયા તુજ લાખ દે, મેરે તૂટી મમોવા નિશદિન ૧.

જવહરી મોલ ડરે લાલકા, મેગ લાલ અમોવા,

ન્યાકે પટતરે કો નહી, ઉસડો કયા મોલા નિશદિન ૨.

પમ નિહારત મોયલો, દમ લાગી અપોલા,

જગી મુગ્ન સમાધિમે, મુનિ આન ઝોકના નિશદિન ૩

ઝાન સુને કિનક ક, કિમ માઠ મે જોના,

તેરે મુખ દી. દસે, મેરે મનગ ચોવા નિશદિન ૪

મિત વિવેક વાતે જલે, મુમતા મુનિ ગોના

આનદધન પ્રતુ આનશે, મેજની રગ રોલા નિશદિન ૫

પદ્યરત્ન ૧૭ મું. રાગ-મોર.

છોગને ક્યુ માગે છે રે, જાગે કાડવા ડેણુ છોગને ૧.

છોરો છે મહારો બાલો બાલો, બોલે છે અમૃત વધણુ

લેય લકુટિયા ચાવણુ લાગો, અખ કલ્ક ફટા છે નેણુ

તૂતો મગ્ણુ સિરાણે સુતો, રોટી દેરો કોણુ છોગને ૨.

પાય પચીસ પચાસા ઉપર, જોવે છે સુવા વેણુ,

આનદધન પ્રતુ દાસ તિહારો, જનમ જનમકે મેણુ છોગને ૩

પદ્યરત્ન ૧૮ મું. રાગ-માલકોશ, રાગણી-ગોડી

ગીસા ॥ આપ મના ॥ રે, વિચ્ચ વખી. ન ૨૨, રીસાની.

ઝપાંપી જો કહું પ્યારે, એમે ન ગિદ્ધ અનપ	નિસાની૦ ૧.
ગુદ્ધ સનાતન જો કહું રે, બધન મોળ વિચાર	નિમાની૦ ૨
ન ઘટ સસારી દિસા પ્યારે, પુણ્ય પાપ અનતા	નિમાની૦ ૩
સિદ્ધ સનાતન જો કહું રે, ઉપજો વિનમે ડાન,	નિમાની૦ ૪
ઉપજો વિનમે જો કહું પ્યારે, નિમ અખાધિત જાન	નિમાની૦ ૫
સમીગી સખ નયધની રે, માને સખ પરમાન	નિમાની૦ ૬
નયનાદી પ લો અહીં પ્યારે, કરે વસાઈ તન	નિમાની૦ ૭
અનુભવ અગોચર વસ્તુ હે રે, જાનગો એી રે લાજ,	નિમાની૦ ૮
કહન મુનનકો કહુ નહીં પ્યારે, આનંદન મહારાજ	નિમાની૦ ૯

પદરતન ૨૨ મું રાગ-ગોડી

વિચારી કહા વિચારે રે, તેજે આગમ અમમ અથાહ વિચારી૦ આંકળી	
મિનુ આધે આધા નહીં રે, બિન આધેય આધાર,	વિચારી૦ ૧.
મુરગી બિન ધંડા નહીં પ્યારે, યા બિન મુગ્ધાકી નાર	વિચારી૦ ૨.
ભુરટા બીજ વિના નહીં રે, બીજ ન ભુરટા ટાગ.	વિચારી૦ ૩.
નિમિ બિન દિવમ ઘટે નહીં પ્યારે, દિનમિતં નિસિ નિરધાર	વિચારી૦ ૪.
સિદ્ધ સમારી બિન નહીં રે, સિદ્ધ મિના સસાર	વિચારી૦ ૫.
કગતા બિન કરની નહીં પ્યારે, મિન કરની કરતા	વિચારી૦ ૬.
જનમ મરણુ બિના નહીં રે, મરણુ ન જનમ વિનાશ,	વિચારી૦ ૭.
દીપક મિન પરકાગતા પ્યારે, મિન દીપક પગકાશ	વિચારી૦ ૮.
આનંદન અનુ બચનકો રે, પરિણિ ધરો ટચિવત	વિચારી૦ ૯.
શાશ્વત લાવ વિચારકે પ્યારે, ખેલો અનાદિ અનત	વિચારી૦ ૧૦.

પદરતન ૨૩ મું રાગ આશાવરી.

અનધૂ અનુભવ ક્રતિકા જાગી, મતિ મેરી આતમ સમરન લાગી, અવધ૦
એ આંકળી.

ભાવે ન કહું ઉરદિગ મેરી, તેરી વિનતા વેરી,	અવધ૦ ૧.
માયા ચેરી કુટુબ કરી હાથે, એક હેઠ હિન ઘેરી	અવધ૦ ૨.
જરા જનમ મરન વસ સારી, અસરન દુનિયા જેતી	
દેવ મોહન માગમે મીયા, કિસપર મમતા જેતી	

અનુભવ રસમેં રોગ ન મોગા, કોક વાદ સમ મેટા;
 દેવળ અચલ અનાદિ અખાધિત, શિવશંકરકા ભેટા. અવધ૦ ૩.
 વર્ષા છુંદ સમુદ્ર સમાની, ખખર ન પાવે કોઈ,
 આનંદધન જો લ્યોતિ સમાવે, અલખ કહાવે સોઈ. અવધ૦ ૪.

પદ્યરત્ન ૨૪ મું. રાગ-રામઝી.

મુને મહારો કળ મિલમે મનમેલ; મુને૦
 મનમે લુવિણ કેસિ ન કસિયે, વાવે કવચ કોઈ વેવ. ૧.
 આપ મિલ્યાધી અંતર રાખે, મુખનુખ નહી તે લેવ;
 આનંદધન પ્રભુ મન મળિયા વિણ, કોનવિ વિવગેચેવ. ૨

પદ્યરત્ન ૨૫ મું. રાગ-રામઝી.

ક્યારે મુને મિલમે મહારો સંત સનેહી, ક્યારે૦ ટેક
 મંત સનેહી સરિજન પાખે, રાખે ન ધીગજ દેહી, ક્યારે૦ ૧.
 જન જન આગમ અંતરગતની, વાતડલી કનુ દેહી,
 આનંદધન પ્રભુ લેલ વિચારે, કિમ જીવે મધુમેહી ક્યારે૦ ૨.

✓ પદ્યરત્ન ૨૬ મું. રાગ આશાવરી.

અવધૂ ક્યા મારું મનગીના, વે મન ગીન ન પ્રવીના; અવધ૦ આક્રમી
 ગાય ન જાનું બગથ ન જાનું, ન જાનું મુગ બેવા.
 ગીજ ન જાનું રીગથ ન જાનું, ન જાનું પડમેવા. અવધ૦ ૧.
 વેદ ન જાનું કિર્તાન ન જાનું, જાનું ન સમજન છંદો;
 તરકવાદ વિવાદ ન જાનું, ન જાનું કવિ કદ. અવધ૦ ૨.
 જાપ ન જાનું જુવાળ ન જાનું, ન જાનું કવિવાતા,
 ધાવ ન જાનું ભગતિ ન જાનું, જાનું ન ગીગ તાતા અવધ૦ ૩.
 આન ન જાનું વિચાર ન જાનું, ન જાનું ભજનામાં,
 આનંદ ધન પ્રભુ કે રાહારે, રતન કડ સુલધામા. અવધ૦ ૪.

પદ્યરત્ન ૨૭ મું. રાગ-આશાવરી.

અવધૂ ગમ ગમ જગ ગાવે, વિગ્યા અલખ લખાવે. અવધૂં	
મતવાલા તો મનમે માતા, મહવાલા મહંગતા,	
જટા જટાધર પટા પટાધર, છતા છતા ધૃ તાતા	અવધૂં ૧.
આગમ પટિ આગમધર ચાકે, માયાધારી છાકે,	
દુનિયાદાર દુનીમે લાગે, દાસા સખ આશાકે.	અવધૂં ૨.
બહિરાતમ મદા જગજેતા, માયાકે દૃદ રહેતા,	
ધટ અતર પગમાતમ બાવે, દુર્લભ પ્રાણી તેતા.	અવધૂં ૩.
ખગપદ ગગન મીનપદ જલમે, જો ખોજે મો મોગ,	
ચિત પદજ ખોજે મો ચિન્દે ખમતા આનંદ ભારા	અવધૂં ૪.

પદ્યરત્ન ૨૮ મું. રાગ-આશાવરી

આગા ઐગનકી ક્ય કીજે, આન મુધાગમ પીજે, આગાં આંકગી.	
બટકે દાર દાર લોકન કે, ફકર આશાધારી,	
આતમ અનુલવ રસકે ગસીયા, કિતજે ન કમલુ ખુમારી	આશાં ૧.
આશા દાસીકે જે જાવે, તે જન જગકે દાસા,	
આશા દામી કરે જે નાયકે, લાયકે અનુલવ પ્યાસા.	આશાં ૨.
મનસા પ્યાસા પ્રેમ મસાવા, અલ અમિ પરમલી,	
તન ભાડી અવટાઇ પિયે કસ, જાગે અનુલવ લાની.	આશાં ૩.
અગમ પીયાલા પીયોમત વાલા, ચિન્હી અધ્યાતમવાસા,	
આનંદધન ચેતન બેઠે ખેવે, દેખે લોકે તમાસા	આશાં ૪.

પદ્યરત્ન ૨૯ મું. રાગ-આશાવરી.

અવધૂ નામ હમારા રાખે, મો પરમ મહારસ ચાખે. અવધૂં આંકગી.	
નહીં હમ પુરવા નહીં હમ નારી, પરન ન ભાત હમારી,	
જાતિ ન પ્રાપ્તિ ન આધન આધકે, નહીં મહ લધુ નહીં ભાગી	અવધૂં ૧
નહીં હમ તાતે નહીં હમ મીરે, નહીં દીર્ઘ નહીં છોટા;	
નહીં હમ ભાઇ નહીં હમ ભગિની, નહીં હમ આપન ઝેટા.	અવધૂં ૨.
નહીં હમ મનસા નહીં હમ શયન, નહીં હમ તરણકી ધગણી,	

નહી હમ ભેખ, ભેખધર નાહી, નહી હમ કરતા કરણી અનૃ૦ ૩
 નહી હમ પગસન નહી હમ પગસન, રમન ગધેઢધુ નાહી
 આનદધન ચેતનમય મૂર્તિ, સેવકજન બલિ જાગી અવધૂ૦ ૪

પદરતન ૩૦ મું રાગ-આશાવરી

સાધો ભાઈ સમતા ગ ગીજો, અનધૂ મમતા સગ ન કાજો, સાધો૦
 એ આકણી

સપતિ નાહિ નાહિ મમતા મે, મમતામા મિસ મેટે, સાધો૦ ૧
 ખાટ પાટ તણ લાખ ખટાઉ, અંત ખાખમે લેગે
 ધન ધત્તી મે ગાડે જાગે, ધૂર આપ મુખ લ્યાવે
 મુપક સાપ દોવેગો આખર, તાતે અલગિ કહાવ સાધો૦ ૨
 સમતા તનાગગી જાછે, અનુભવ ચદ મુલાઈ,
 કાનકૂટ તણ લાનમે ત્રેણી, આપ અમૃત લે આઈ સાધો૦ ૩
 લોચન ચરન સહસ ચતુરાનત, ધનતે ખૂત લગાઈ
 આનદધન પુરોષોત્તમ નાયક, હિત કરી દંડ લવાઈ સાધો૦ ૪

પદરતન ૩૧ મું. શ્રીરાગ

કિત જનમતે હો પ્રાનનાથ, ઇત આથ નિહારો ધરકી સાથ કિત૦ ૧
 ઉત માયા કાયા કળ ન જાત, યદુ જડ તુમ ચેતન જગ વિખ્યાત
 ઉત કરમ ભરમ વિન વેલિ સગ, ઇત પરમ નગમ મતિ મેલિ રગ કિત૦ ૨
 ઉત કામ કપટ મદ મોહ માન, ઇત કેવળ અનુભવ અમૃત પાન
 અનિ કહે સમતા ઉત દુખ અનત, ઇત ખેલે આનદધન વમત કિત૦ ૩

પદરતન ૩૨ મું રાગ-આમેરી

નિહુર ભને ક્યુ એમે પીવા તુમ નિરુ૦ એ આકણી
 મેતો મન વચ કુમ કરી રાહીરી રીત અનમે નિરુ૦ ૧
 ૫લે ૫ને ભમર કંસી ભાહીરી ભરત હું નિવહે ગ્રીત મુ એસે
 મેતો પીયુતે એસી મનિઆની, હુમ વાસ સગ જંસે નિરુ૦ ૨
 એગી બાન ના પરે ચેતી નીર નિરિનો રોગ
 શુન અવશુન ન વિચારો આન નન પ્રિયે તુમ તમે નિરુ૦ ૩

પદ્યરત્ન ૩૩ મું. રાગ-ગોડી

મિનાપી આન મિલાવો રે, મેરે અનુબન મીઠું ચિત્ત, મિલાપી૦
 ચાતક પીઠિ પીઠિ ૨૮ રે, પીઠિ મિલાન ન આન
 ઇન પીનન પીઠિ પીઠિ કડે પ્યારે, છડિ નીઉ આન એ આન મિનાપી૦ ૧
 દુખીયારી નિર્મલિન ૨૯ / ફિર સખ મુરમુદ્ધ યોગ
 તન મનની ડગ લ પ્યારે, દિગ નિખાડિ રોપ મિલાપી૦ ૨
 નિસિ અધારી મુઠિ હમ રે, તારે દાત નિખાન
 બાદો ઢાદો મ ઢીરો પ્યાર, અનુઅન ધાન વહાય મિનાપી૦ ૩
 ચિત્ત આનક પીઠિ પીઠિ કર રે, પ્રણામ દોકા પામ,
 અમના રુ જોરાનગી પ્યારે, એતી ન કીજે રીસ મિનાપી૦ ૪
 આતુર આતુરતા ની રે, સુનિ મમતા દુક વાત,
 આનદધન પ્રભુ આપ મિલ પ્યારે, આજ ધરે હા લાત મિનાપી૦ ૫.

પદ્યરત્ન ૩૪ મું. રાગ-ગોડી.

દેખો આની નટ નાગરકો સાગ દેખો૦
 ઓઢી ઓઢી નગ જોનતિ તાતે, રીઝ લાગત અગ દેખો૦ ૧
 આગલ તો ઢહા દીજે બુલત ડગ, અવિત હં ધંદિ ડગ,
 મરોઆગ વિચ અતન એતો, જૈતો ડપે નગ દેખો૦ ૨
 તનુ સુધ યોય વમત મન એમે, માનુ કબુલ ખાઇ લગ
 એતે પગ આનવન નાવત, આગ ઢહા ડિ દીજે મગ દેખો૦ ૩

પદ્યરત્ન ૩૫ મું. રાગ-દીપક, કાન્હુગે

કર જનરે જનરે જનરે જન કરે૦

સજી સણુગાર બનાવે જૂખન, ગાઇ તણ સુની મગન કરે૦ ૧
 નિહચ્ચથા ઢહુ એસી વ્યાપતિ, માનુ કોઇ માનતિ યેગ,
 અતક અતકહાલુ લેગો પ્યારે, ચાહે જીવ તૂ લેગ કરે૦ ૨.
 કોકિલ કામ ગદ્ગદ ચૂતાનિક, ચેતન મત હં જો જા
 નનન નાગર આદય પ્યાર, આઇ અમિત મુખ દેગ કરે૦ ૩

પદ્યરત્ન ૩૬ મું. રાગ-માલસિરિ.

વારે નાદ સંગે મેરો, યુંહી જોવન જન્ય.
 એ દિન હસન ખેલનકે સજની, રોતો રેન, વિહાય. વારે ૧.
 નગ ભુપાયુમેં જરી જાતરી, મોતન કછુ ન મુદાય;
 ધકે બુદ્ધ શયમેં એસી આવત રે, લીજરી વિષ ખાય. વારે ૨.
 ના સોવત હે, લેત ઉસાસ ન, મનહીમેં પિછતાય;
 યોગિની દુધકેં નિકસૂં ધરનૈં, આનંદધન સમગાય. વારે ૩.

પદ્યરત્ન ૩૭ મું. રાગ-વેલાવલ,

તા જોમેં ચિત્ત ધ્યાઉ રે વહાલા; તાં

સમક્ષિત દોરી શીલ લંગોટી, ધુલ ધુલ ગાંઠ ધુલાઈ;
 તત્ત્વ ગ્રામેં દીપક જોડે, ચેતન રતન જગાઉ રે. વહાલા. તાં ૧.
 અદ્ધ કરમ કંડેકી ધની, ધ્યાના અગન જલાઈ;
 ઉપશમ છનને લસમ છજાઈ, મલીમલી અંગ લગાઈ રે, વહાલા. તાં ૨.
 આદિ ગુરુકા ચેલા હો કર, મોહકે કાન ફાઈ;
 ધરમ શુકલ દોષ મુદા સોહો, કશ્ચા નાદ બગાઉ રે, વહાલા. તાં ૩.
 ધંદ વિધ યોગ સિંહાસન બૈસા, મુગતિ પુરીઃ પ્યાઈ;
 આનંદધન દેવેંદ્રસેં જોગી, બહુર ન કલિમેં આઉ રે, વહાલા. તાં ૪.

✓ પદ્યરત્ન ૩૮ મું. રાગ-મારૂં.

મનમા નદનાગરસું જોરી હો; મનસાં

નદનાગરસું જોરી સખી હમ, આર સખનસોં તોરી હો. મનસાં ૧.
 લોક લાજસું નાંહી ન કાજ, કૂચ મર્ષાદો છોરી હો; ' '
 લોક બટાઉ હમેં બિરાનો, અપનો કહત ન કોરી હો. મનસાં ૨.
 માત તાત અર સજ્જન જાતિ, વાત કરત રે જોરી હો;
 ચાખે રસકી/કયુ કરી ચૂટે, સુરિજન સુરિજન ટોરી હો. મનસાં ૩.
 આરહનો કહા કહાવત આરપે, નાંહિ ન કીની ચોરી હો;
 કાછ; કછયો સો નાયત નિવહે, આર ચાયર ચર ફેરી હો. મનસાં ૪.
 જાનસિધ. મથિત પાઈ, પ્રેમ પીયુષ કટોરી હો;
 મોહન આનંદધન પ્રથુ શશિધર, દેખત દષ્ટિ ચકોરી હો. મનસાં ૫.

પદરત્ન ૩૯ મું. રાગ-જયજયવંતી

તન્સકી જઈ દધકી દધકી સનારી મી,	
તીકાણુ કટાણુ જટા લાગત કટારી રી.	તરમકી ૧.
સાયક લાયક નાયક પ્રાનકોપહારી રી,	
કાજ કાજ ન લાજ બાજ ન કંડુ વારી રી	તરમકી ૨
મોહની મોહન જ્યો જગત ભારી રી,	
દીછમે આનંદધન મહ દમારી રી	તરસકી ૩.

✓ પદરત્ન ૪૦ મું રાગ-આશાવરી

મીંડો લાગે ઠતડા ને, ખાટો લાગે લોડ,	
ઠતરિણી ગોડી, તે ગ્યુ માટે પોક	મીંડા ૧
ઠતડામ કામણુ લોકડામે ગોક,	
એડ લામે કેમ રહે, ડુધ કાજી થોડ.	મીંડા ૨
ઠતરિણુ ચઢગતિ, આણુ માનુ કોક,	
ઉધગણી સિંગ કિરડ, નાણુ તેજે રોક	મીંડા ૩
કત વિના મતિ મારી, અહવાડાની ગોક,	
ધોડ છુ આનંદધન, અવરને ઢોડ	મીંડો ૪

✓ પદરત્ન ૪૧ મું. રાગ-વેલાવળ

પીયા બિનુ શુદ્ધ શુદ્ધ બૂવી હો,	
આખ લગાઈ દુખ મહેલકે, જરખે ઝલી હો	પીયા૦ ૧.
હસતી તખડુ બિરાનીયા, દેખી તન મન છીજ્યો હો,	
મમજી તખ એતી કહી, કોઈ નેહ ન કીજ્યો હો	પીયા૦ ૨
પ્રીતમ પ્રાણુપતિ વિના, ગ્રિયા કેસે જીવે હો,	
પ્રાન પનન નિગહા દસા, ભુયગમ પીવે હો	પીયા૦ ૩.
શીતલ પખા કુમ કુમા, ચદન કહા લાવે હો,	
અનલ ન વિરહાનલ યે હે, તન તાપ જડાવે હો	પીયા૦ ૪.
દાણુ ગાયર ધડ નિસા, હોતી સિરગાની હો,	
મૈં મન સમ નિ જર, તન ખાખ ઉડાલી હો	પીયા૦ ૫

પ્રાત ન તાત ન માત ન જાત ન, માત ન વાત ન લાગત મોરી;
 મેરે સખ દિન દરસન પરસન, તાન મુધારસ પાનં પગોરી. ઠગો ૨.
 પ્રાણનાથ વિછરેકી, વેદન, પાર ન પાવું અથાગ યગોરી;
 આનંદધન પ્રભુ દર્શન ઔપટ, ઘાટ ઉતાર ન નાવ મગોરી. ઠગો ૩.

પદ્યરત્ન ૪૬ મું. રાગ-ટોડી.

ચેતન ચતુર યોગાન લરી રી; ચેતનં

જીત લે મોદરાયકો લમકર, મિસકર છાંડ અનાદ ધરી રી. ચેતનં ૧.
 નાંગી કાઠ લે તાડ લે દુસમન, લાગે મયો દોય ધરી રી;
 અચલ અખાધિત કેવલ મનસુક, પાવે સિવ દરગાહ લરી રી. ચેતનં ૨.
 ઔર લરાઈ લરે મો ખાવરા, ચુર પછારે નાહિં અરી રી;
 ધરમ મરમ કહા ખજે ન ઔરે, રહે આનંદધન પદ પકરી રી. ચેતનં ૩.

પદ્યરત્ન ૪૭ મું. રાગ-ટોડી.

પિય ખિન નિસ દિન ઝંક અરી રી; પિયં મે આંકણી.

લહુડી વડીકી કદાની મિટાઇ, દારતે આંખે કવન ટરી રી. પિયં ૧.
 પટ બૂખન તન ભોકન ઔદે, ભાવે ન ચોંકી જરાઈ જરી રી;
 શિવકમલા આલી મુખ નક પાવત, કૈન ગિનત નારી અમરી રી. પિયં ૨.
 સાસ હિસાસ વિસામ ન રાખે, નિશુદ નિગોરી ભોર લરી રી;
 ઔર તખીખ ન તપત, ભુજાવત, આનંદધન, પીયુષઝરી રી. પિયં ૩.

પદ્યરત્ન ૪૮ મું. રાગ-મારૂ, જંગલો.

માયડી મુને નિરખખ કિણુડી ન મૂકી, નિરખખં માયડીં

નિરખખ રહેવા ઘણુંહી ખૂરી, ધીમે નિજમતિ કૂકી. માયડીં ૧.
 યોગીયે મલીને યોગણુ કીની, યતિયે કીની મતભૂી;
 ભગતે પકડી ભગતાણી કીની, મતવાલે કીની મતભૂી. માયડીં ૨.
 કેળે મૂકી કેળે લગ્ની, કેળે કેસ લગ્ની;
 એકપખો મે કાઈ ને દેખ્યો, વેદના કિણુડી ન મેટી. માયડીં ૩.
 રામ ભણી સ્તીમાન ભણાઈ, અરિહંત પાક પદાઈ;
 ધરધરને કું ધધે વળગી, અલગી જીવ સગાઈ. માયડીં ૪.

કેણે તે યાપી કેણે ઊઘાપી, કેણે ચલાવી કિણુ રાખી,
 કેણે જગાડી કેણે સુઆડી, કાઠનું કાઠ નથી આપી. માયડીં ૫.
 ધીંગ ફુર્ણજને ફેલીજે, ડીંગ ડીંગા વાજે;
 અખળા તે કેમ બોલી રાકિયે, ગડ ચોદાને રાજે. માયડીં ૬.
 જે જે કાધુ જે જે કરાચું, તેમ કહેતી ર' લાજું;
 થોડે કહે થણું પ્રીછી લેજો, ધરણું નીરથ નહીં બીજું. માયડીં ૭.
 આપ પીતી કહેતાં રીસાવે, તેથી જોર ન આવે;
 આનંદધન વાહાસો બાંહડી જાવે, તો બીજું સંપણું પાવે. માયડીં ૮.

✓ પદ્યરત્ન ૪૯ મું. રાગ-સોરઠ

કંચન વરજો નાહ રે, મુને કોપ મિલાવો; કંચન
 અંજન રેખ ન આંખ ન ભાવે, મંજન સિર પડો દાહ રે. મુને ૧.
 કોન કોન જાને પર મનકી, વેદન વિરહ અચાહ;
 ધરધર મૂજે દેહડી મારી, જિમ વાનર ભરમાહ રે. મુને ૨.
 દેહ ન ગેહ ન નેહ ન રેહ ન, ભાવે ન ફહા ગાહા;
 આનંદધન વાહો બાંહડી જાવે, નિશદિન ધર ઉમાહા રે. મુને ૩.

પદ્યરત્ન ૫૦ મું. રાગ-ધન્યાશ્રી

અનુભવ પ્રીતમ કેસે મનાસી, અનુભવ
 છિન નિર્ધન સધન છિન નિર્મલ, સમલ ૩૫ બતાસી. અનુભવ ૧.
 છિનમેં શક તક કુનિ છિનમેં, દેખું કહત અનાસી,
 વિરજ ન વિચ્ચ આપા હિતકારી, નિર્ધન જૂઠું બતાસી. અનુભવ ૨
 તોહિ તું મૈરો મૈહિ તું તેરી, અંતર કાંઈ જનાસી,
 આનંદધન પ્રશુ આન મિલાવો, નહિતર કરો ધનાસી. અનુભવ ૩

પદ્યરત્ન ૫૧ મું. રાગ-ધમાલ.

બાહુકી રાતિ કાનીસી વહે, છાતીય છિન છિન છીના. બાહુ ૧.
 પ્રીતમ સખ છપી નિરખકે હો, પીઠ પીઠ પીઠ કાના. બાહુ ૨.
 વાહી બિચ ચાતક કરે હો પ્રાનહરે પરવીના. બાહુ ૩.
 એક નિસિ પ્રીતમ નાંહડી હો, વિસર ગઘ સુધ નાહ;
 ચાતક ચતુર વિના રહી હો, પીઠ પીઠ પીઠ પીઠ પીઠ. બાહુ ૪.

એક સમે આવાપકે હો, કોને અગને ગાન,
 મુધર બપીલા મુઠ ધરે હો, દેત હં પીઠ પીઠ તાન. ભાદુ ૦ ૪.
 રાત વિભાવ નિવાત હં હો, ઉદિત સુભાવ મુભાન,
 મુમતા સાચ મતે મિતે હો, આએ આનદધન માન. ભાદુ ૦ ૫.

✕ પદરતન પર મુ. રાગ-જયજયવંતી.

મેરે પ્રાન આનદધન, તાન આનદધન એ આંકળી.
 માત આનદધન, તાત આનદધન, ગાત આનદધન, જાત આનદધન. મેરે ૦ ૧.
 લાજ આનદધન, કાજ આનદધન, માજ આનદધન, લાજ આનદધન. મેરે ૦ ૨.
 આભ આનદધન, ગાભ આનદધન, નાભ આનદધન, લાભ આનદધન. મેરે ૦ ૩.

✓ પદરતન પક મુ રાગ-મોરહ મુલતાની.
 નટરાગિણી મહેલી

સારા દિવ લગા હં, બખીવારેસ, બખીમારેસ, પ્રાન પ્યારેસ. સાગ ૦
 મોર મુકુટ મકરાકૃતકુડલ, પીતામ્બ પટવારેસ. માગ ૦ ૧.
 ચંદ ચકોર ભયે પ્રાન પપધ્યા, નાગનંદ દ્યારેસ, સાગ ૦
 દન સખીકે શન ગંદ્રપ ગાવે, આનદધન ઉચ્ચારેસ. સાગ ૦ ૨.

✓ પદરતન પઢ મુ. રાગ-પ્રભાતી આગાવરી.

રાતડી રમીને મિઠાંધી આવિયા એ દેશી

મૂલડો ચોડો ભાઇ વ્યાજડા ધણો રે, કેમ કરી દીધા રે જય;
 તલપદ પૂંછ મે આપી મધવીરે, તોહે વ્યાજ પૂડ નરિ ચાય. મૂલડો ૦ ૧.
 વ્યાપાર ભાગો જલવટ થય વટે રે, ધીરે નહીં નીસાની માય,
 વ્યાજ યોડાવી કોઈ ખંદા પરડવે રે, તો મૂલ આપું સમ ખાય. મૂલડો ૦ ૨.
 હાટકું માંકું રડા માણક ચોકમાં રે, સાજનીયાતુ મનકું મનાય;
 આનદધન પ્રભુજેઠં શિરોમણિ રે, બાંહડી ઝલજલે રે આય. મૂલડો ૦ ૩.

પદરતન પપ મુ. રાગ-ધન્યાશ્રી.

૧

ચેતન આપા કેમે લહેખ, ચેતન ૦

સત્તા એક અખંડ અખાધિત, ઈહ સિદ્ધાંત પખ જોઇ. ચેતન ૦ ૧.
 અન્નપ અર વ્યતિરેક દેવુકો, સમજ ૩૫ ભમ જોઇ;
 આરોપિત સર્વ ધર્મ ઓગ દૈ, આનદધન તત જોઇ. ચેતન ૦ ૨.

પદ્યરત્ન પદ્મ મું. રાગ-ધન્યાશ્રી.

- બાહુડી અબલા જોર કિસ્કું કરે, પીછિડો પરધર જાય; બાહુડી ૧.
પૂરવદિસિ પન્થિમદિસિ રાતડો, રવિ અસ્તંગત યાય.
પૂનમ સસી સમ ચેતન જાણીયે, ચંદ્રતપ સમ જાણુ; બાહુડી ૨.
વાદલ ભર જિમ દલચિતિ આણીયે, પ્રકૃતિ અનાદ્યતજાણુ.
પરધર ભમતાં સ્વાદ કિયો લહે, તન ધન યૌવન હાણુ; બાહુડી ૩.
દિન દિન દીસે અપયશ વાધનો, નિજ જન ન માને કાંણુ.
કુલવટ છાંડી અવટ ઊવટ પડે, મન મેદવાને ધાટ; બાહુડી ૪.
આંધા આંધિ મિલે જે જાણુ, કાણુ દેખાડે વાટ.
જંધુ વિવેક પીછિડો જૂઝ્યો, વાંધો પરધર સંગ; બાહુડી ૫.
આનંદધન સમતાધર આણે, વાધે નવ નવ રંચ.

પદ્યરત્ન પાઠ મું. રાગ-આશાવરી.

- દેખો એક અપૂરવ ખેલા, આપહી બાજી આપહી બાજીગર; દેખો ૧.
આપ ગુરુ આપ ચેલા.
લોક અલોક બિચ આપ મિરાજિત, આન પ્રકાશ અકેલા; દેખો ૨.
બાજી છાંડ તહાં ચડ બેઠે, જિહાં સિધુકા મેલા.
વાગવાદ ખટનાદ સદુમે, કિસકે કિસકે જોલા; દેખો ૩.
પાહાણુકો ભાર કાંઠી ઉઠાવત; એક તારેકા ચોલાં.
પદપદ પદં જંગસિરિખસ, ક્યોંકર મજપદ તોલા; દેખો ૪.
આનંદધન પ્રભુ આપ મિલ્યો તુમ, મિત્ર જન્ય મનકા ડોલા.

પદ્યરત્ન પદ્મ મું. રાગ-વસંત.

- પ્યારે આપ મિલોં કહાયેતે જાત, મેરો વિરહ વ્યથા અકુલાત ધાત. પ્યારે ૧.
એક પેસાભર ન લાવે નાજ, ન જાણુ નહી પદ સમાજ. પ્યારે ૨.
મોહન રાસ ન દુસન તેરી આસી, મદનો લય હં ધરણી દારી. પ્યારે ૩.
અનુભવ જાહકે કરો વિચાર, કદ દેખે દે વાજી તનમે સાર. પ્યારે ૪.
જાય અનુભવ જઈ સમજાયે કંત, ધર આયે આનંદધન લાયે વસંત. પ્યારે ૫.

પદ્યરત્ન ૫૮ મું, ગાન-કંઠયાણ.

ગોઝ મજી દેખી દત્તે, મેરે કામ એક પ્રાન જનનય,	
આગ લાગે ગો બધે	ગો, ૧
મે આગે પ્રભુ સન્ન તુમારી, લાગત નાહી ધો	
જુજ ન ઉભાય હું આગનસ, કમ્પે જ કન્દી મંદે	માફ ૦ ૨
અપરાધિ ચિત્ત તાન જગત જન, દોરિ- લાત ચકો	
આનંદવન પ્રભુ નિહચે માનો, હલ જન ગરો ચપ	મા, ૦ ૩

પદ્યરત્ન ૬૦ મું રાગ-મારગ

અગ મે પતિ ગતિ દેવનિજન અળ	
ભટક કહા હા મિત્ર પટ, કહા હર જન જન	અળ ૦ ૧
૧૧ જન દગીન દગન લગાતુ, આદ્ય ન ચિતવન અળ	
સજન ધત્ત અતરે પરમાતમ, સમ્ય દગિત લય લળ	અમ ૦ ૨
એક પ્રામ ગવિ એક કામવત, એહી સુમાગસ મળ	
આનંદવન પ્રભુ નદનદે હરિ, પ્રામ મતગ મજ ગળ	અગ ૦ ૩

પદ્યરત્ન ૬૧ મું રાગ-જયજયનંતી

મેરી નુતુમતે જી હા દૂરકિ દોને સંભરી રી	મેરી ૦ ૧
મે દેખ મેરી, મનસા દુખ ધરી રી	
જોકે મગ એવો માતો, જગતડી ચેરી રી	મેરી ૦ ૨
શિંગહેદી આગે ધરે, આર નહી તેરી રી	
આનંદવન પ્રામો, જો હું અનેરી રી	મેરી ૦ ૩

✓ પદ્યરત્ન ૬૨ મું ગાન-મારગ

પીયા મિન સુધપ્રહ જાદી હા,

નિરહ ભુયગ નિસા-સમે, મેરી-મેજદી ખૂદી દો,	પીયામિન ૦ ૧
બોલયુ પાન કયા મિત્રી, કિસડ કહું સંધી દો	
આજ કાલ ધા આનકી, જન આસ વિનુદી દો	પીયામિન ૦ ૨
વેદન વિરટે અથાહ દૈ, પાણી નવ નેમ દો,	
કોન દમીય તમીય દૈ, દારે કા કરેજા હો	પીયામિન ૦ ૩

જનુ જો નુવાર હા, અમ નાથ લાજ સ્થાપી નજનાથમે ૦ ૧૧
 આંગેકો ઉપામક , ગ મેષ ઉધાર
 દુનિયા વહ ગણો મત, યા વગી વિચા નજનાથમે ૦ ૧૨
 ગણ માં તો ગણ નાથ, ૨ નહિ છોજે,
 દારે ગ્લેા દીગ દામ, અપનો ટગી લીજે નજનાથમે ૦ ૧૩
 દાસમે સુધારી લે, ખત નહા કહિયે,
 આનંદવન પરમ ગીત, નાહિયો નિર્વહયે નજનાથમે ૦ ૧૪

પદ્યરત્ન ફલ મુ ગગ-વર્ગત.

અમ જગા પરમગુરુ પરમદેવ પ્યારે, મેટટુ હમ તુમ મિત્ર ભદ્ર, અમ ૦ ૧
 આની લાજ નિગેગી ગમારી જાત, મુહિ આન મનાવત વિનિભાત અમ ૦ ૨
 અનિ પગ નિર્મૂલી કુનગી કાન મુનિ તુહિ મિનન મિત્ર દેત દાન અમ ૦ ૩.
 પતિ મતનારે આગ ૨ગ, ૨મે મમતા ગાંધારે પ્રમગ અમ ૦ ૮
 જામ જા તો જા વાસ અત, ચિત્ત પુલે આનંદવન ભય નગત. અમ ૦ ૫

પદ્યરત્ન ફલ મુ રાગ-સાખી

નસ સમી તાગ કસા, જોમી જોછને જોસ
 ગમના સુમતા હમ મિત્રે,^૧ ભાગે વિરહા મોસ ૧

ગોડી ગગમાં.

પીયા બિન ટાન મિટાવે રે, વિગ્દ-વયા અમનાવ પીયા ૦ ૧
 નિદ નીમાળી આખ તેરે નાગી મુજ દુખ દેખ
 દીપક શિર ડાન ખરો પ્યાર, તન ચિત્ત ધન નિમય પીયા ૦ ૨
 મસિ સરિણુ તારા જાગી રે, વિનગી દામિની તેગ
 રમણી દયણુ મતે દગા પ્યારે, મયણુ સમણ પિતુ વેગ પીયા ૦ ૩
 તનપિજા ઝરે પનાં રે, જીટી ન સો છન દસ,
 વિરહાનન જાન જાની પ્યાર, પખ મન નિવસ ખેલ ૦ ૪
 જોસાસામે વદનજોકો રે, વાદ વદે નિશિ રાદ
 , ન મને જોસાસા મની પ્યારે, હટકે ન રમણી માદ પીયા ૦ ૫

છંદ વિધિ છે જે ધરધણી રે, હિસમુ રહે ઉદાસ;
હર વિધ આછ પૂરી કરે પ્યારે, આનંદધન પ્રભુ આસ પીયાં ૬.

પદ્યરત્ન ૬૬ મું. રાગ-આશાવરી

સાધુ ભાઈ અપના રૂપ જળ દેખા; સાધુ
કગ્તા કોન કોન કુની કરની, કોન માગેગો લેખા; સાધુ ૧.
સાધુસંગતિ અર શુઝી કૃપાતે, મિટ ગઈ કુલકી રેખા,
આનંદધન પ્રભુ પરચો પાયો, હોતર ગયો દિલ ભેખા. સાધુ ૨.

✓ પદ્યરત્ન ૬૭ મું. રાગ-આશાવરી.

ગમ કહો મહેમાન કહો કોઠિ, કાન કહો મહાદેવરી,
પારસનાથ કહો કોઠિ અઘા, મકન અઘા રવચમેવરી. રામ ૧.
ભાજન ભેદ કહાવત નાના, એક મૃત્તિકા રૂપરી.
તમે ખંડ ક'પના રોપિત, આપ અખંડ સરપરી. રામ ૨.
નિજપદ ગમે રામ મો કહિયે, રહિમ કરે રહેમાનરી;
કરશે કરમ કાન મો પ્રદિયે, મહાદેવ નિર્વાણરી. ગમ ૩.
પરમે રૂપ પારસ મો કહિયે, અઘા ચિન્હ મો અઘારી,
છંદ વિધ સાધા આપ આનંદધન, ચેતનમય નિઃકર્મરી. ગમ ૪.

પદ્યરત્ન ૬૮ મું. રાગ-આશાવરી.

સાધુસંગતિ મિતુ દેમે પેયે, પરમ મહારસ ધામરી, એ આંકણી.
કોટિ ઉપાય કરે જે પ્યારો, અનુભવકથા વિશ્રામરી. સાધુ ૧.
શીતલ સદૃશ સંત મુરખાદપ, સૈવે સદા મુજાંત રી;
વહિત ફલે દલે અનવહિત, ભવસંતાપ ખૂળાઈરી. સાધુ ૨.
અતુરવિરમી વિરંજન આહે, ચરણકમલ મકરંદ રી,
દો હરિ ભરમ વિહાર દિખાવે, શુદ્ધ નિરંજન ચંદ રી. સાધુ ૩.
દેવ અસુર ધ્રુવ પદ આહન, રાજ ન કાજ સમાજ રી;
સંગતિ સાધુ નિરંતર પાવુ, આનંદધન મહારાજ રી. સાધુ ૪.

✓ પદ્યરત્ન ૬૯ મું. રાગ-અલહિયો, વેલાવલ.

પ્રીતપ્રી રીત નહી તે પ્રીતમ; પ્રીતપ્રી
મેં તો અપનો સરવ શ્રંગારો, પ્યારેકી ન લઈ હો. પ્રીતપ્રી ૧.

મેં વસ પિપકે પિપ સંગ આરકે, યા ગનિ દિન સીખઈ; ,
 ઉપગારી જન જાણ મનાવો, જો ક્યુ બાઈ સો બાઈ દો. પ્રીતકી૦ ૨.
 વિરહાનલગલા અતિદિ દિનિ દે, મોસેં સદી ન મઈ;
 આનંદધન યું મધન ધારા, તજાદી દે પાછ દો. પ્રીતકી૦ ૩.

પદરત્ન ૭૦ મું.

સાખી.

આતમ અલુભવ રસ કયા, ખાલા પિયા ન જાય;
 મતવાલા તો દહિ પરે, નિમતા પરે પચાય. ૧.

રાગ-વસંત ધમાલ.

છબિલે લાલન નરમ કહે, આલી ગરમ કરત કદા બાત; ટેક.
 માંકે આગે મામુકી કોઈ, વરનન કરમ ગિવાર;
 અજ દૂ કપટકે કોથરી હો, કદા કરે મરધા નાર. છબિલે૦ ૧.
 અહગતિ મહેલ ન છાન્દી હો, કેસેં આત ભરતાર;
 ખાનો ન પીનો ઇન બાતમેં હો, હમત લાનન કદા હાડ. છબિલે૦ ૨.
 મમતા ખાટ પરે રમે હો, આર નિદે દિન રાત;
 લેનો ન દેનો ઇન કયા હો, બોરલી આવત જાન. છબિલે૦ ૩.
 કહે સરધા મુનિ સામિની હો, એતો ન કીજે જેદ;
 હેરે હેરે પ્રણુ આવલી હો, વદે આનંદધન મેદ. છબિલે૦ ૪.

પદરત્ન ૭૧ મું. રાગ-મારૂ.

અનંત અરૂપી અવિગત સાસતો હો, વાસતો વસ્તુ વિચાર;
 સદજ વિલાસી હાસી નવી કરે હો, અવિનાશી અવિકાર. અનંત૦ ૧.
 જ્ઞાનાવરણી પંચ પ્રકારનો હો, દરશનના નવ ભેદ;
 વેદની મોહની દોષ દોષ જાણીયેં હો, આયુષ્ય ચાર વિચ્છેદ. અનંત૦ ૨.
 શુભ અશુભ દોષ નામ વખાણીયેં હો, નીચ ઉચ દોષ ગોત;
 વિધિ પંચક નિવારી આપથી હો, પંચમ ગતિ પતિ હોત. અનંત૦ ૩.
 યુગપદભાવિ શુભ ભગવંતના હો, એકત્રીય મન આણ;
 અવર અનંતા પરમાગમણી હો, અવિરોધી શુભ જણ. અનંત૦ ૪.

સુઃ સરૂપી સુખગ ચિરોમણિ હો, સુણુ મુજ આતમગમ,
તન્મય તત્ત્વ તસુ લ ને નરી હો, આનંદધન પ તમ અનતત ૫

પદ્યરત્ન ૭૦ મું. ગગ-કેદારગે.

મેરે માઝ મઝી મુણુ એ નાત મીઠે લાન। મિન નરા નીયાત મરે ૧
ગીત ચૂનડી લડી ચીડા, કાથા મોપારી અઝ પાનડા બીડા,
માગ મિટ્ટ મલ ઢે પીડા, તન ઢલ ડોકારે ચિરહા છીડા મેરે ૨
જહા તહા હુદુ ડેન ન મિત્તા, પણુ ભોગી નર મિયુ સખ યુગ મીતા,
ગ્યણી નિહાણી નહાગ થીતા, અનહ ન આવે મોહિ છેલા દીતા મેરે ૩
નનગ કદ બન્મની ખાટ, ચુ। ચુન ધીયા મિડુ ધાટ,
ગગ રગીની પ્રવી પરગી નાટ, આરે આનંદધન ગદે ધર ધાટ મેરે ૪.

પદ્યરત્ન ૭૩ મું. ગગ-કેદારગે.

ભોલે ભોગા ૨, તુમ બના દાસા સનુજે સાજન રિંગ પ્રસા વગવાસા ભોને ૧.
મેજ મુજાની આણી રાત, પ્રનડી નાગી હો ગીત। વાત,
સવની મરેની ઢે સુખ સાતા મેગ તન તાતા મૂઆ વિગદા માતા ભોને ૨
ફિર ફિર જોઉ ધનણી આગામા તેગ છિપણા પ્યારે લોક તમાસા
ન વને તનતે લોહી મામા, સાધગની મ ધનણી છોડી નિરાસા ભોલે ૩.
નિગદ હુમાનમો મુજ પ્રીના, ખમગ ન પાવે તો ધિગ મેરા હયા,
દી વાયદો જો બતાવે મેગ પ્રેમ પીયા આરે આનંદધન ગદે દીયા ભોને ૪

પદ્યરત્ન ૭૪ મું. રાગ-વસંત.

યાજ્ઞશ્રદ્ધિ કુમરી દેન જાત જહા રીજો એતન ગાન માત	યા ૧
હુસિત સાખ વિરોધ પાય, પગમ સુધારમ વારિ જાય	યા ૨
હયા ગુન જાનો ઔગ નાગી, ગને પડેગી પનકે માહિ	યા ૩
રેખા છેદે વાટી તામ, પઠીને મીગી સુગુણુ ધામ	યા ૪
તે આગે અધિકેગી તાગી, આનંદધા અધિરી ચાહી	યા ૫

પદ્યરત્ન ૭૫ મું. રાગ-વસંત.

લાવન બિન મેરો ન દનાન, સમજો ન ઘટખી નિહર લાલ લાલન ૧
વીર વિવેકનુ માજિ માનિ, કહા પેટ દા આગે છિપાઇ લાવન ૨

પદ્યરત્ન ૮૬ મું. રાગ-ધમાલ.

સગુણે સાહેબ આવેજે મેરે, આલીરી વીરવિવેક કહો સાચ; સહુણે૦	
મેસું સાચ કહો મેરીસું, મુખ પાયો કે નહિં;	
કહાંની કહા હું .જહાંની, હિંચરે અતુરગતિ મોહિ.	સહુણે૦ ૧.
ભડી ભઈ ધત આવડી હો, પંચમ ગતિપ્રી પ્રીત,	
સિદ્ધ સિદ્ધંત રસ પાકડી હો, દેખે અપૂરવ રીત.	સહુણે૦ ૨.
ગીર કહે એતી કહું હો, આચે આચે તુમ પાસ;	
કહે સમતા પરિવારસું હો, હમ હૈ અનુભવ દાસ.	સહુણે૦ ૩.
સરધા સુમતા ચેતના હો, ચેતન અનુભવ આંહિ;	
સગતિ ફોરવે નિજ રૂપકી હો, લીને આનંદધન મોહિ.	સહુણે૦ ૪.

પદ્યરત્ન ૮૭ મું. રાગ-ધમાલ.

વિવેકી વીરા સહો ન પરે, વરજો ક્યું ન આપકે મિત્ત. વિવેકી૦ ટેક.	
કહા નિગોડી મોહની હો, મોહત લાલ મમાર;	
વાકે પર મિયા સુતા હો, રીજ પડે કહાવાર.	વિવેકી૦ ૧.
કોધ માન બેટા ભયે હો, દેત ચપેટા લોક;	
લોભ જમાઈ માયા સુતાહો. એકે ચદયો પર મોક,	વિવેકી૦ ૨.
ગઈ તિથિકું કહા બંભણા હો, પૂછે સુમતાલાવ;	
ધરકો મુત તેરે મતે હો, કહાંસાં કરત બદાવ,	વિવેકી૦ ૩.
તવ સમત ઉચ્ચમ કામો હો, મેટયો પૂરવ સાજ;	
પ્રીત પરમસુંજરિદે હો, દીતો આનંદધન રાજ,	વિવેકી૦ ૪.

જનુ જે સુવા દો, અમ નાથ લાજ સાધી વજનાયમે ૦
 ઔગ્રેકા ઉપામડ દુઃખ ગ્રાહ ઉધાર,
 દુનિયા યહ ગણો મત, યા વરી વિચાર નજનાયમે ૦
 ગદ્ય મો તો ગદ્ય નાથ, કર નહિ કીજો,
 દારે રત્નો દીગ દામ, અપનો ઢરી લીજો નજનાયમે
 દાસકો સુવારી લે, જનુત વહા કહિરે,
 આનંદવન પન્થ ગીત, નાઉકી નિર્વહયે નજનાયમે

પદ્યરત્ન ૬૮ મુ. રાગ-વર્ગાંત.

અમ જાગો પરમગુરુ પરમદેવ પ્યારે, મેટુ હમ તુમ મિત્ર બેદ
 આની લાજ નિગેરી ગમારી જાત, મુદ્ધિ આન મનાવત વિવિન જાત
 અનિ પર નિર્મૂલી દુનગી દાન, મુનિ તુદ્ધિ મિલન મિત્ર દેત દાન
 પતિ મતનારે આગ નગ, ગમે મમતા ગણિદારે પ્રસંગ
 જમ જડ તો જડ વાસ અત, ચિત્ત પુલે આનંદવન ભય નમત.

પદ્યરત્ન ૬૫ મુ. રાગ-સાખી

નસ સસી તાગ કસા, જોગી જોધની જોસ
 રમતા સુમતા વન મિલે,^૧ લાગે કિહા મોસ

ગોડી રાગમાં.

પીયા બિન ટાન મિટાવે રે, વિગ્દ-યથા અસતલ
 નિદ નીમાણી આખ તેરે, નારી મુજ દુખ દેખ
 દીપક શિર ડાન ખરો પ્યાર, તન ધિર ધન નિમય
 મસિ સરિણુ તારા જગી રે, વિનગી દામિની તેગ
 રમણી દયણુ મતે દગો પ્યારે, મયણુ સયણુ મિનુ વેગ
 તનપિજર ગમે પનાં રે, બિડી ન સકે છન દસ,
 સિરદાનન જાવા જગી પ્યાર, પખ મન નિગ્વસ
 જોસાસામે વદા કો રે, વદ વદે નિશિ રાડ
 ન મને જોસાસા મની પ્યારે, દહકે ન રમણી માડ

૧ ગોડી 'આતમમિતા કિમ મગે' જોયો પાપાતર છે

સુદ સગ્ધી સુભગ શિરોમણિ હો, મુણ મુજ આતમગમ,
તન્મય તત્ત્વ તસુ ભક્તે જી હો, આનંદન પદ્ય હમ અનંત ૫

પદ્યરત્ન ૭૨ મું. રાગ-કેદારો.

મેરે માત્ર મનુષી મુણ એક નાત મીઠડે વાનન મિન ન રાજીયાત મરે ૧
ગીત ચૂનડી લડી ગીડા, કાયા મોપારી અઝ પાનડા બીડા,
મામ મિદ્ધ સદ્લ દરે પીડા, તન ડા' ગકોરે વિરહા ડીડા મેરે ૨
જહા તહા દુટ્ટ દોન ન મિત્તા, પણ ભોગી નર મિણ સમ યુગ રીતા,
ગ્યણી મિહાણી દહાગ થીતા, અજહ ન આવે મોલિ છેહા દીતા મેરે ૩
તનરગ કૂદ ભભની ખાટ, ચુન ચુન ડીયા મિુ ધાટ,
ગગ ગગીની પ્રથી પહેગી નાટ, આરે આનંદન ગે ધગ ધાટ. મેરે ૪.

પદ્યરત્ન ૭૩ મું. રાગ-કેદારો.

ભોને ભોગા હં ગુપ્ત ભના દાસા, સગ્ધે સાજન મિયુ સા ધગાસા ભોલે ૧.
મેજ મદાથી આખી રાત, પ્રબડી વાડી હો મીતન વાત,
સવની મહેથી જે સુખ સાતા, મેરા તન તાતા મગ્યા વિરહા માતા ભોલે ૨
ફિર ફિર જોઉં ધન્યુ આગામા, તેગ ટિપણા પ્યારે લોક તમાસા
ન વલે તનતે લોડી મામા, સાધજની મ ધન્યુ છોડી નિગસા ભોલે ૩
નિન્દ કુભાનમે મુજ પ્રીયા, ખમગ ન પાવે તો ધિમ મેરા છ્યા,
દી વાપદો જો ખતાવે મેગ મધ પીયા, આવે આનંદન રૂ દીસ ભોલે ૪

પદ્યરત્ન ૭૪ મું. રાગ-વસંત.

યાકુષુદિ કુમરી દોન જાત, જહા રીજે ચેતન ગાન ગાત. યા ૧
કુસિત સાખ વિરોપ પાપ, પગમ મુધારમ વારિ જાય યા ૨.
છ્યા શુન જનો ઔર નાગી, ગને પડેગી પનદ માહિ યા ૩
રખા છેદે વાહી તામ, પની મીડી સુગુણ ધામ યા ૪
આગે અધિગી તાડી, આનંદન અધિગી ચાડી યા ૫

પદ્યરત્ન ૭૫ મું. રાગ-વસંત.

મેરો કુન દાન, સમજે ન પડી નિગ લાલ લાલન ૧
હા પેદ છ આગે છિપાઇ, લાલન ૨

મેં વસ પિયકે પિય સંગ બ્યારકે, યા ગનિ કિન સીખાઈ;
ઉપગારી જન જાપ મનાવો, જો કછુ બાઈ સો બાઈ હો. પ્રીતકી૦ ૨.
વિરહાનજગલા અતિહિ કહિન દે, મોસોં સહી ન ગઈ;
આનંદધન યું મધન ધારા, તખડી દે પાછ હો. પ્રીતકી૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૭૦ મું.

સાખી.

આતમ અનુભવ રસ કયા, પ્યાલા પિપા ન જાપ,
મતવાલા તો દહિ પરે, નિમતા પરે પચાપ. ૧.

રાગ-વસંત ધમાલ.

છબિલે લાલન નરમ કહે, આલી ગરમ કરત કહા પાત; ટેક.
માકે આગેં માયુષી કોઇ, વરનન કરમ ગિવાર;
અજ દ્ર કપટકે કોથરી હો, કહા કરે સરધા નાર. છબિલે૦ ૧.
ચક્રગતિ મહેસ ન છાલિહી હો, કેમં આત ભરતાર;
ખાનો ન પીનો ધન પાતમેં હો, હસત લાનન કહા હાડ. છબિલે૦ ૨.
મમતા ખાદ પર રમે હો, ઝોર નિંદે દિન રાત;
દેનો ન દેનો ધન કયા હો, બોરહી આવત જાત. છબિલે૦ ૩.
કહે સરધા સુનિ સામિની હો, એતો ન કીજે ખેડ;
હેરે હેરે પ્રભુ આવહી હો, વદે આનંદધન મેદ. છબિલે૦ ૪.

પદ્યરત્ન ૭૧ મું. રાગ-ભાર.

અનંત અશ્વી અવિગત સાસતો હો, વાસતો વસ્તુ વિચાર;
સદજ વિલાસી હાસી નવી કરે હો, અવિનાશી અવિકાર. અનંત૦ ૧.
જાનાવરણી પંચ પ્રકારનો હો, દરસનના નવ ભેદ;
વેદની મોહની દોષ દોષ જાણીયેં હો, આયુષ્ય ચાર વિચ્છેદ. અનંત૦ ૨.
શુભ અશુભ દોષ નામ વખાણીયેં હો, નીચ ઉચ દોષ ગોત;
વિન્ન પંચક નિચરી આપથી હો, પંચમ ગતિ પતિ હોત. અનંત૦ ૩.
યુગપદલાવિ શુભ ભગવંતના હો, એકત્રીસ મન આણુ;
અવર અનંતા પરમાગમણી હો, અવિરોધી શુભ જાણુ. અનંત૦ ૪.

સુદર સરખી સુભગ શિરોમણિ હો, સુણુ મુજ આતમગમ,
તન્મય તત્ત્વ તસુ ભખને ઢી હો, આનંદધન પદ હામ અનંત ૫

પદ્યરત્ન ૭૨ મું. રાગ-કેદારો.

મેરે માછ મછરી સુણુ એક નાન, મીઠે લાલન મિન ન રાહુ જીયાત મરે ૦ ૧
ગીત ચૂનડી લડી ચીડા, કાચા મોપારી અર પાનડા ખીડા,
માગ મિદ્દર સદલ ઢરે પીડા, તન ઢલ ગમેરે નિરહા કીડા મેરે ૦ ૨
જહા તહા દુટુ દોલ ન મિત્તા પશુ ભોગી નર મિયુ સમ યુગ રીતા,
અળી નિહાળી દહાડા થીતા, અજહ ન આવે મોદિ છેલ દીતા મેરે ૦ ૩
નનગ કૂદ ભગમલી ખાટ, ચુન ચુન જીયા મિુ ધાટ,
ગ ગીતી જી પહેગી નાટ, આરે આનંદધન ગ્હે ધર ધાટ. મેરે ૦ ૪.

પદ્યરત્ન ૭૩ મું. રાગ-કેદારો.

ભોલે લોગા ૨૬ તુમ બના રાસા સનુજે સાજન મિયુ દેસા ધરવાસા ભોલે ૦ ૧
મેજ સુદાધી આળી રાત, જહડી વાડી હો ગીતલ વાત,
મવની સહેલી ઢરે સુખ સાતા, મેગ તન તાતા મઝા મિગહા માતા ભોને ૦ ૨,
ફિર ફિર જોઉ ધણી આગામા તેગ ઝિપણા પ્યારે લોક તમાસા
ન વલે તનતે લોહી માસા, સાઇગની મ ધરણી છોડી નિરાસા ભોલે ૦ ૩.
વિન્હ હુભાગે મુજ કીયા, ખમગ ન પાવે તો ધિગ મેરા હયા,
દી વાયદો જો ખતાવે મેગાઇ પીયા આવે આનંદધન ઢરે દીયા ભોને ૦ ૪

પદ્યરત્ન ૭૪ મું. રાગ-વસંત.

યાકુશુદ્ધિ કુમરી દોન જાત, જહા રીજે ચેતન આન ગાત. યા ૦ ૧
હસિત સાખ નિશેષ પાય, પરમ સુધારમ વાગિ જાય યા ૦ ૨
હયા ચુન જાનો ઐગ નાગી, ગને પડેગી પનહ માદિ યા ૦ ૩
રેખા છેદે વાહી તામ, પદીરે મીગી સુચણ ધામ યા ૦ ૪
તે આગે અધિકેરી તાડી, આનંદધન અધિકીરી ચાગી યા ૦ ૫

પદ્યરત્ન ૭૫ મું. રાગ-વસંત.

લાલન મિન મેરો હુન હનાવ, સમજે ન ધટખી નિગ લાલ લાલન ૦ ૧
વીર વિવેકજી માજિ માયિ, કહા પેટ દગ આગે ઝિપાઇ. લાલન ૦ ૨

તુમ લાવે જો મોડીજો પીઠ મોઈઆન મિત્રાવો લાનન ધીઠ લાનન ૩
અગરે પ્રે ન જાન આવ મન ચંચલતા મિટે મમાધ લાનન ૪
જાય ત્રિવે- વિચાર છીન, આનદવન ગને અનીન લાલન ૫

પદ્યરત્ન ૭૬ મું રાગ-વર્મત.

પ્યારે પ્રાન છુદા એ સાચજાન ઉત્તર ત નાની ન સિતમગાન પ્યારે ૧
ઉતમે ન માણુ નિ નાહિ એ સિત પમ્મિ લાન ઠિ ઠિ વિવે- પ્યારે ૨
ઉત શ તા માયા માન પુણી ઈત જ્ઞુતા મદતા જાનો પુણી પ્યારે ૩
ઉત આસા નૃપશા મોભ ૧૫ ઇત શાન હત મતોર મોહ પ્યારે ૪
ઉત ના નની પાપ વ્યાપ ઇત એને આનદના જૂપ આપ પ્યારે ૫

પદ્યરત્ન ૭૭ મું ગાગ-ગમત્રી

દમારી લય લા ઈ પ્રન નામ દમારી ૦
અળ ખાસ અઠે જોસન ખાને ૧ આલત ની પ્રમ દમારી ૧
પત્ર પચીશ પચ્યામ દમારી વાખ પ્રિયેડી પ્રમ
ખાય ખરચે દીપે વિનુ જાત ૧ આનન ૧ ૧ સ્વામ દમારી ૨
હનકે ઉનકે શિનકે નહકે ઉ ૧ ૧ વિનુ લમ
સત સયાને પ્રય બતાવે આનદન શુભધામ દમારી ૩

પદ્યરત્ન ૭૮ મું ગાગ-ગમત્રી.

જગત ગગ મેગ મે જગત ૧ અ ૧ મિત્ર ગયા વાદ વિવા ૧ ઘસ જગત ૧
૧ ૧ ૧ ૧ મે નનિધિ સાગ એનકે ૧ ૧ નિપટ અધાન જગત ૦
૧ ૧ ૧ ૧ સમ જગત જરાયા એનેત્રી મદીયામે ૧ ૧ ૧ ૧ જગત ૦ ૦
૧ ૧ ૧ ૧ મોગી મારે શમ્દકી લાહી એલેખી મતિ અપગધની મદી જગત
૧ ૧ ૧ ૧ ધર ૧ મગમ ન પાયા અપ્રથ હાની આનદવન લાયા જગત ૦ ૩

પદ્યરત્ન ૭૯ મું રાગ-જય જયવતી

એસી ઈમી ધવસી, જિનસ અનેગી રી
યાહી ધર તદિમે જગવાહી, આપ ૦ દં ઇસી રી એમી ૧
પરમ સગમ દેસી ધગમેઉ પેસી રી
યાગી તે મોહની મંમી, જગત સંમમી રી એમી ૦ ૦

કૌરીસી ગરજ 'નેસી, ગરજ ન ચખેસી રી;
આનંદધન મુનો સીખંદી, અરજ કહેસી રી.' એસી૦ ૩.

પદ્યરતન ૮૦ મું. રાગ-સારંગ.

ચેતન શુદ્ધાતમઃ ધ્યાવો, પરપરચે ધામધમ સદાઈ;
નિજ પરચે મુખ પાવો. ચેતન૦ ૧.

નિજ ધરમે પ્રજુતા હૈ તેરી, પરસંગ નીચ કહાવે;
પ્રત્યક્ષ રીત લખી તુમ એસી, ગહિયે આપ શુદ્ધાવે. ચેતન૦ ૨.

યાવત તૃપ્ત્યા મોહ હૈ તુમકો, તાવત મિથ્યા ભાવ,
સ્વસંવેદ આન લડી દરિયા, છડો ભ્રમક વિભાવો. ચેતન૦ ૩.

મુમતા ચેતન પતિઃ ઇશુવિધ, કહે નિજ ધરમે આવો;
આતમ ઉઠ મુધારસ પીયે, સુખ આનંદ પદ પાવો. ચેતન૦ ૪.

પદ્યરતન ૮૧ મું. રાગ-સારંગ.

ચેતન એસા આન વિચારો, સોહં મોહં મોહં મોહં;
સોહં અણુનશીયા સારો. ચેતન૦ ૧.

નિશ્ચય સ્વલક્ષણ અવલંબી, પ્રતા છેની નિહારો;
ઈહ છેની મધ્ય પાતી દુવિધા, કરે જડ ચેતન કારો. ચેતન૦ ૨.

તસ છેની કર પ્રહીયે જો ધન, સો તુમ મોહં ધારો;
સોહં જાનિ દોડો તુમ મોહં, બૈ હૈ સમકો વારો. ચેતન૦ ૩.

કુલટા કુટિસ કુશુદ્ધિ કુમતા, છડો બૈ નિજ ચારો;
મુખ આનંદ પદે તુમ જોસી, સ્વપરઃ નિસ્તારો. ચેતન૦ ૪.

પદ્યરતન ૮૨ મું. રાગ-સૂરતિ ટોડી.

પ્રજુ તોસમ અવર ન કોહ ખલકમે, દરિહર બ્રહ્મા વિગૂતે સોતો;
મન ઝૂયો તેં પલકમે. પ્રજુ૦ ૧.

જ્યો જલ જગમે અગન બ્રહ્મવત, વાવાનલસો પીયે પલકમે;
આનંદધન પ્રજુ વામા રે નંદન. તેરી હામ ન હોત દલકમે. પ્રજુ૦ ૨.

પદ્યરતન ૮૩ મું. રાગ-ભારૂ.

નિરપૃહ દેશ સોહામણો, નિર્ભય નગર ઉદારહો. વમે અંતરંગમી;

નિર્મલ મન મેં તો વણે, ગગન વનુનિવાર હો	વર્ગે ૧
નવ્ય કમના ગાત્ર હો, મુણુ મુણુ નિવગામી	
ડેનન કમનાનાથ હો, મુણુ મુણુ નિવગામી,	
જ્યવન કમવાવાગ હો, મુણુ મુણુ ગુબગામી,	
આતમા તુ ચૃતિશમા, માહેળા તુ ચૃતિશમા	
રાજિદા તુ ચૃતિશમા, અનમર લાગે ૭ અ આઠમી	
દદ સતોનનમામોઆ, માક સગત દદ પાન હો	વર્ગ ૦
પોનિમે નિરેડ સુગગતો, આગમ પાનક તોન હો	વર્ગે ૦ ૨
દદ મિશનામ વિતા ગરો, મુવિનોદી યવદ્વાર હો	વર્ગે ૦
મિન વેગગ વિદુ નદી દીડ સુર્ન અપાર હો	વર્ગ ૦ ૩
ભાનના બાર નદી વડ, અમતા નીર ગર્વાર હો	વર્ગે ૦
ધ્યાન ચહિનચો ભન્યો ગરે, અમપન ભાવ મમીર હો	વર્ગે ૦ ૪
ઉચાપો નગરી નહીં, દુટ્ટદુઝન ન યોગ હો	વર્ગે ૦
હનિ અનીતિ આપે ની, આનદવન પ ભોગ હો	વર્ગે ૦ ૫

પંચરત્ન ૮૬ મું. ગગ-૦ મન.

લાગી લગન હમારી, જિન ગજ મુજસ મુન્યો મ, લાગી દક	
જાગે દરે દમ નહિ ફરે, લોક લાગ સખ ડરી	
જૈમે અમનિ અમલ દગત મમે, લાગ ગીલ્યુ ખુમારી	જિન ૦ ૧
જૈમે યોગી યોગધ્યાનમ, સુગત દગત ની દારી	
તૈમે આનદન અનુહારી, પ્રભુકે બલિહારી	જિન ૦ ૨

પંચરત્ન ૮૫ મું. રાગ-કાઠી.

વારી જોનરે મીંદે, પુજનિન મુજ નહિ મરેરે ચુજિન,	
લાગત ઝોર અનીરે	વારી ૦ ૧
મેરે મન જડ ન પગતે, જિનુ તેરે મુખ દી રે,	
મેમ પીવાયા પીવા પીવાન, લાગ મળદિન નીંડ વાગી ૦ ૨	
પૂછે દોન કહાડ દુહુ, સિદ્ધ બેજુ ચીકરે,	
આનદન પ્રભુ મેજડી પાઉતો, લાગે આનવમીંદે વારી ૦ ૩	

પદ્યરત્ન ૮૬ મું. રાગ-ધમાલ

સત્રો માહેમ આવેએ મેરે, આતીગી વીરસિવે. કટો માય, મતુણે
 મોમુ માય કટો મેરીમુ મુખ પાસે કે નહિં,
 કહાની હાડા હાળી, દિહોડે ચતુગતિ માંદિ સતુણે ૦ ૧
 ભરી ભઈ ધત આની હો, પચમ ગતિછી પ્રીત
 સિદ્ધ સિદ્ધત ગસ પાડી હો દેખે અપૂરન રીત. સતુણે ૦ ૨
 નીઠ કહે એતી દુ દો, આએ આએ તુમ પાસ,
 કહે સમતા પગિવારમુ હો, હમ દં અનુભન દમ સતુણે ૦ ૩
 સગધા સુમતા ચનના હો એતન અનુભન આદિ
 સગતિ મોગે નિજ રૂપની હો, લીગે આનંદન માંદિ. સતુણે ૦ ૪

પદ્યરત્ન ૮૭ મું. રાગ-ધમાલ

પિરેખી વીગ સહો ન પગે, વગ્ને ક્યુ ન આપકે મિત વિવેકી ૦ ટેક
 હા નિગોડી મોહની હો, મોહત લાવ ગમાગ,
 ગમે પગ મિયા સુતા હો, રી ન પડ કહાવાર વિવેકી ૦ ૧.
 ગધ માન બટા ભરે હો, દેત ચપેટા નોમ,
 લોભ જમાઇ માયા મુતાહો એં ચડોપ મોમ વિવેકી ૦ ૨
 ગઇ તિથિ, હા બલણા હો પૂછે સુમતાલાવ
 વગ્ને મુત તેરે મતે હો હાંના વરત બદાવ વિવેકી ૦ ૩
 તન સમત ઉઘમ પ્રોસે હો મેટના પૂગ સાજ
 પ્રીત પરમગુર્જરિ હો, દીનો આનંદન ૧૪ વિવેકી ૦ ૪.

પદ્યરત્ન ૮૮ મું. રાગ-ધમાલ.

પૂત્રીન આતી ખળગ ન હો, આમે વિવેક વધાય પૂત્રીને એ આકુણી.
 મહાનંદ સુખછી વગ્નીકા, તુમ આવત હમ ગાન
 પ્રાનનના આધાગ્ની હો ખેમકુનન કટો જાન પૂત્રીને ૦ ૧.
 અચય અમાવિત દેવક હો, ખેમ સરીઠ લખત
 વ્યવહારિ ધટાય ક્યા હો, નિહચે મગ્મ અનત પૂત્રીને ૦ ૨

ખંધમોખ નિહચં નડી હો, નિહારે લખ દોય,	પૂરીયે ૦ ૩
કુશલ જેમ અનાદિ હો, નિત્ય અખાધિન રોત	
મુન વિવેક મુખતે નડી રો, ખાની અમૃત સમાન	
મન્યા સમતા દો મિત્રી રો, લ્યાઈ આનંદન તાન	પૂરીયે ૦ ૮.

પદ્યરત્ન ૮૬ મુ રાગ-અન્યાત્રી

એતન સકલ વિખાપડ દોઈ, સલ	એતન ૦
સન અમલ મુન પગલ્ય પગલિ ભાવ મુલાન ગતિ દોઈ	એતન ૦ ૧
અ પર ૩૫ વગુળી સત્તા, મીઝ એડ ન દોઈ,	
સત્તા એડ અખડ અખાધિત, યહ સિદ્ધાત પખ દોઈ,	એતન ૦ ૨
અનવન વ્યતિરેક દેવું, સમગ્ર ૩૫ મમ ખોઈ,	
આરોપિત સન ધર્મ આર હં, આનંદન તત મોઈ,	એતન ૦ ૩.

પદ્યરત્ન ૮૭ મુ રાગ-મોરડ

(માખી મોરડ)

અણુ જોનતા લાખ, તો એડ નહી,	
લાધી જોવાન સાખ, વાહાના વિણુ એને ગઈ	
મટોગી વડે મન મમતુ દીધુ, મટોટીં એ આકણી	
પેટમા પેમી મત્તમ મેરસી, વેરી સાદી ગ્રામીજને દીધુ	મટોટીં ૧
ખોગે જોમી મીઝ ખોલે, ગાઈ અનુભન અમૃત જલ પાંધુ,	
છાની જાની જરડા કરતી, જગતી આખે મનઃ વધુ	મટોટીં ૨
લોકાલોક પ્રમશક જુ, જણુતા કાજ મીધુ,	
અગો અગે રગભર રમતા, આનંદન પ લીધુ	મટોટીં ૩

પદ્યરત્ન ૮૮ મુ. રાગ-માડ

વારો રે માર્ગપરધર રમનાનો ટાન, ન્હાની વડે પરધર રમવાને દાન આકણી	
પરધર ગમતા યઈ જૂઠા ખોત્રી, દેશે ધણીજને આલ	વારો ૧
અલવે ચાતા જગતી હાડ, લાકડા દે છે છીનાલ,	
હિ નબડા જણુ જણુના વાવે, હંડે ઉપાગે શાન	વારો ૦ ૨

બાહરે પડોસણુ જીભિને લગારેક, ફેકટ ખાશે માલ;

આનંદધન પ્રમુ રંગે રમતાં, ગોરે ગાય ઝખૂકે જાલ. વારો ૩.

પદ્યરતન ૯૨ મું. રાગ-કાનડો.

દરિસન પ્રાનજીવન મોહ દીજે, બિન દરિસન મોહિ કલ ન પરંતુ હૈ;

તલક તલક તન છીજે. દરિસન ૧.

કંહા કહું કહું કંહત ન આવત, બિન સૈજ કયું જીજે,

મોહું ખાઈ સખી કાલુ મનાવે, આપહી આપ પતીજે. દરિસન ૨.

દેડર દેરાની સાસુ જોહાની, યુંદોં સખ મિલ ખીજે;

આનંદધન વિન પ્રાન ન રહે છિન, છોડી જતન જો કીજે. દરિસન ૩.

પદ્યરતન ૯૩ મું. રાગ-સૌરઠ.

મુને મહારા માધવીયાને મળવાનો કોડ. એ દેખો.

મુને મહારા નાહવીયાને મળવાનો કોડ;

હું રાખું માડી કોઇ મુને ખીજો વયેગો જોડ. મુને ૧.

મોહનીયા નાહવોયા પાંખે મહારે, જગ સવિ જોડ જોડ,

મીઠા બોલા મન ગમતા નાહજી વિલ, તન મન થાયે ચોડ. મુને ૨.

કાંઈ દોહીયો ખાટ પછેડી તલાઈ, ભાવે નં રેસમ જોડ;

અવગ સખે મહારે ભવાયે ભવેરા, મહારે આનંદધન શરમોડ. મુને ૩.

✓ પદ્યરતન ૯૪ મું. રાગ-સૌરઠ.

નિરાધાર કેમ મૂકી, શ્યામ મુને નિરધાર કેમ મૂકી;

કોઈ નહી હું કોણું જોયું, સહુ આલંબન દૂકી. શ્યામ ૧.

પ્રાણનાથ તુમે દુર પધારયા, મૂકી નેહ નિરાશી;

જળજળનાનિય પ્રતિજીલ્લાતાં, જનમારો કિમ જાસી. શ્યામ ૨.

જેહનો પક્ષ મૂકીને જોયું, તે જનમાં સુખં આણું;

જેહનો પક્ષ મૂકીને જોયું, તે જનમ લગેં ચિત્ત તાણું. શ્યામ ૩.

વાત તમારી મનમાં આવે, કોણુ આગલ જઈ જોણું;

લલિત ખલિત ખલ જોતે દેખું, આમ માલ ધન જોણું. શ્યામ ૪.

ધટે ધટે છે અંતર જામી, મુજમા કા નવિ દેખુ;
 જે દેખુ તે નજર ન આવે, શુભકુ વસ્તુ વિશેષુ. આમં ૫
 અવધેં દેહની વાટડી ભેડ, વિષુ અવધે અતિ ભુ..
 આનંદધન પ્રભુ વેગે પધારે, નિમ મન આશા પૂ. આમં ૬

પદરત્ન ૯૫ મું. રાગ-અલંકારો વેલાવત્ત.

એમે જિનચગ્ને ચિત્ત લ્યાક રે મના, એમે અગિદત્તે શુન ગાઉ રે મના
 એમે જિનચગ્ને ચિત્ત લ્યાક રે મનાં એ આકળી
 ઉદર ભરનકે લગ્ને રે, ગાઆ વનમે જનય,
 આરે ચરે ચિદુ દિન કિરે, વાકી, મુનતિ વહઝઆમાહે રે એમે જિનં ૧
 સાત પાપ આહેલીયારે, દિવ ગિય પાણી જનય,
 તાથી દીયે ખડખડ હમે રે, વાખી મુરતિ ગગઝઆમાહે રે. એમે જિનં ૨.
 નટુઆ નાચે ચોકમે રે, લોક કહે લખગોર,
 વાંમ અલી વગ્ને ચરે, વાંમે ચિત્ત ન ચલે કપુ દોર રે એમે જિનં ૩
 જૂઆરી મનમે જૂઆ રે, લામીકે મન કામ,
 આનંદધન પ્રભુ મુ કહે, તુમે લો ભગવતકા નામ રે એમે જિનં ૪

પદરત્ન ૯૬ મું. રાગ-વ્રન્ધાક્રી.

અરી મેરો નાહેરી અતિયારો, મે લે જોખન કિત જાઉ,
 કુમતિ પિતા બલના અપસાધી, નહિવાદેવ જમારો અરીં ૧.
 ભયો જાનીકે સગાધ કીની, કૈન પાપ ઉપજારો,
 કહા કહિયે ધન ધગે કુદુખતે, જિન મેરો કામ બિગારો અરીં ૨.

પદરત્ન ૯૭ મું. રાગ-કલ્યાણ

યા પુદ્ગલકા કયા વિસનાસા, હે સુપને કા વાસારે યાં આકળી
 ચમતકાર વિજલી દે જૈસા, પાની મિય પતામા.
 યા દેનીકા ગર્વ ન કરના, જગન હોયમા વાસા યાં ૧
 જૂઠે તન ધન જૂઠે જોખન, જૂઠે દે ધર વાસા,
 આનંદધન કહે સજલી જૂઠે, માયા સિવપુર વાસા. યાં ૨.

પદ્યરત્ન ૯૮ મું. રાગ-આશાવરી.

અવધૂ સો જોગી ગુર મેરા, ધન પદ્મ કરે રે નિવેડા; અવધૂં આંકણી.
તરવર એક મૂલ જિન છાયા, જિન પુવેં પ્રલ લાગા;
સાખા પત્ર નહી કહ્યુ ઉનદું, અમૃત ગગને લાગા; અવધૂં ૧.
તરવર એક પાંછી દોઉ બેડે, એક ગુર એક ચેલા,
ચેલેને જુગ ચુલુ ચુલુ ખાયા, ગુર નિરંતર ખેલા. અવધૂં ૨.
ગગન મંડલકે અધબિય કૃષ્ણ, ઉઠાં હે અમીકા વાસા;
સગુરા હોવે સો ભર ભર પીવે, નચુરા જાવે પ્યાસા. અવધૂં ૩.
ગગન મંડલમે ગઢિઆં જિહાની, ધરતી દૂધ જમાયા;
માખન થા સો વિરલા પાયા, છાસેં જગત ભરમાયા. અવધૂં ૪.
થડ જિનું પત્ર પત્ર જિનું તુંબા, જિન જીભ્યા ગુણુ ગાયા;
ગાવન પાલેકા રૂપ ન રેખા, સુગુર સોહી જતાયા. અવધૂં ૫.
આતમ અનુભવ જિન નહી જાને, અંતર જ્યોતિ જગાવે;
ઘટ અંતર ખરખે સોહી મૂરતિ, આનંદધન પદ પાવે. અવધૂં ૬.

પદ્યરત્ન ૯૯ મું. રાગ-આશાવરી.

અવધૂ એસો જ્ઞાન જિયારી, વામે કોણુ પુરૂષ કોણુ નારી, અવધૂં એ આંકણી.
બમનકે ધર નહાતી ઘાતી, જોગીકે ધર ચેલી;
કલમા પદ પદ ભા રે તુરકડી તો, આપડી આપ અઢેલી. અવધૂં ૧.
સસરો હમારો બાલો બોલો, સાસુ બાલ કુંવારી;
પીયુજ હમારો પોઢે પાતણીએ તો, મં હું જુલાવન હારી. અવધૂં ૨.
નહી હું પરણી નહી હું કુંવારી, પુન જણાવન હારી;
કાલી દાઢીકે મે કાંઈ નહી ઊડ્યોતો, હજુએ હું બાલકુંવારી. અવધૂં ૩.
અઢી દ્વીપમે ખાટ ખટલી, ગગન ઓરીકું તલાઈ;
ધરતીકો છેડો આભકી પીછોડી, તોય ન સોડ ભરાઈ. અવધૂં ૪.
ગગનમંડલમે ગાય વીઆણી, વસુધા દૂધ જમાઈ;
સકરે સુનો ભાઈ વસોણું વસોવેતો, તત્તર અમૃત કોઈ પાઈ. અવધૂં ૫.
નહી જાઉં સાસરીયે ને નહી જાઉં પીયરીયે, પીયુજકી સેજજિછાઈ,
આનંદધન કહે સુનો ભાઈ સાધુ તો, જ્યોતસેં જ્યોત મિલાઈ. અવધૂં ૬.

પદરત્ન ૧૦૦ મું. રાગ-આશાવરી.

ઘેરેર ઘેરેર નહી આવે, અવસર ઘેરેર ઘેરેર નહી આવે;
 જ્યું જાણે તું કર લે લલાઈ, જનમ જનમ મુખ પાવે. અવસર ૧.
 તન ધન જોખન સજાડી જૂઠો, પ્રાણ પલકમેં જાવે; અવસર ૨.
 તન છૂટે ધન કૌન કામકો, કાયદું કૃપાનુ કટાવે. અવસર ૩.
 જોકે દિલમે સાચ જસન હે, તાફું જૂઠું ન લાવે; અવસર ૪.
 આનંદધન પ્રભુ અક્ષત પંથમે, મમરી સમરી શુભુ ગાવે. અવસર ૫.

✓ પદરત્ન ૧૦૧ મું. રાગ-આશાવરી.

મનુષ્યારા મનુષ્યારા, રિખભ દેવ મનુષ્યારા; એ આંકણી.
 પ્રથમ તીર્થકર પ્રથમ નરેસર, પ્રથમ યતિવ્રતધારા; રિખભ ૧.
 નાભિરાયા મહેર્વંશિ નદન, જુગલા ધર્મ નિવારા. રિખભ ૨.
 કેવલ લઈ પ્રભુ મુગતે પોહોતા, આવાગમન નિવારા; રિખભ ૩.
 આનંદધન પ્રભુ છતની વિનતી, આ લવપાર ઉતારા. રિખભ ૪.

પદરત્ન ૧૦૨ મું. રાગ-કારી.

એ જિનકે પાપ લાગારે, તુને કહીયેં કેતો; એ જિનકે એ આંકણી.
 આંહાઈ જામ કિરે મદમાતો, મોહનિંદ્રીયાયું જાગ રે. તુને ૧.
 પ્રભુજી પ્રીતમ વિન નહી કોઈ પ્રીતમ, પ્રભુજીની પૂજા ઘણી માગ રે; તુને ૨.
 ભવકા ફેરા વારી કરો જિનચંદા, આનંદધન પાપ લાગ રે. તુને ૩.

પદરત્ન ૧૦૩ મું. રાગ-કેરબો.

પ્રભુ ભજ લે મેરા દીક્ષ રાજ રે. પ્રભુ એ આંકણી.
 આઠ પોહોરમી ચોથઠ ધડીયાં, દો ધડીયાં જિન સાજ રે. પ્રભુ ૧.
 દાન પુણ્ય કછુ ધર્મ કર લે, મોહ માયાકુ ત્યાજ રે; પ્રભુ ૨.
 આનંદધન કહે સમજ સમજ લે, આખર જોવેગા જાજ રે. પ્રભુ ૩.

પદરત્ન ૧૦૪ મું રાગ-આશાવરી.

હઠિલી આંખ્યાં ટેક ન મેટે, ફિર ફિર દેખણુ જાજિ; હઠિલી એ આંકણી.
 છયલ છબીલી પ્રિય છજિ, નિરખિત તૃપ્તિ ન હોઈ;
 નટ કરિંડક હટક કબી, દેત નગેરી રાજ. હઠિલી ૧.

માગર વ્યો દમાઠે ન્હી, પીપ સખીકિ ધાર.
લાજ ડાગ મનગે નદી, કાને પછેગ ડાર હાંધીં ॥
અટક તનકે નહી કાઠકા, હટક ન ઇકે તિલ કોર
હાથી આપ મને અરે, પાવે ન મહાવત જોર હાંધીં ૩.
સુન અનુભવ પ્રીતમ બિના, પ્રાણુ જનત ઇલ હાંધિ,
હૈ જન આતુર આતુરી, ઉર આનદધન નાહિ. હાંધીં ૪.

પદ્યરત્ન ૧૦૫ મું રાગ-આશાવરી.

અવધૂ પૈનગ ખેટા જાયા, વાને ખોગ કુદુખ સખ ખાયા, અવધૂં
જોજો મમતા માયા ખાઇ, મુખ દુઃખ દોનો ભાઇ,
કામ કોધ દોનો ખાઇ, ખાઇ તૃષ્ણા ખાઇ અવધૂં ૧.
ઉર્મિતિ દાદી મત્સર દાદા, મુખ દેખતી મઆ
મમલક્ષ્મી જાણ વાળી, એ જળ ખેટા દના અવધૂં ૨
પુણ્ય પાપ પાટોની પાથે, માન કામ દોલિ મામા
મોહ નગરકા રાજ ખાયા, પીછેહી પ્રેમ તે ગામા. અવધૂં ૩
ભાવ નામ ધરો ખેટાકો, મહિમા વગરો ન જાઇ,
આનદધન પ્રભુ ભાવ પ્રગટ કરો, ધટ વટ રહો સમાઈ અવધૂં ૪

પદ્યરત્ન ૧૦૬ મું. રાગ-નહ

કિનનુન ભરો રે ઉદારી, ભમગા, કિનં
પખ તેરી દારી મુખ તેરા પીંગ સખ કૂલનન વાળી, ભમન કિનં ૧
મગ કલિયનકો રમ તુમ લીનો, મો -યુ જાય નિગમી, ભમરા કિનં ૨
આનદધન પ્રભુ તુમારે મિનનક, જાય દરન રમ કરી, ભમરા કિનં ૩

પદ્યરત્ન ૧૦૭ મું રાગ-વસંત.

તુમ જ્ઞાન વિભો કલી જસત, મન મધુકરહી મુખમેા રસત, તુમં ૧
દિન બડે ભરે ખેરાગભાવ, મિથ્યામતિ રજનીકા ધગાવ તુમં ૨.
બુ કલી કલી સુઝિ વેલ આતાજન સમતા સગકેલ તુમં ૩
ધાનત બાની પિ- મુગ્ધ, મુર નગ પનુ આનન સડપ તુમં ૪

પદ્યરત્નાવલિ સ પર્વ.

પંડિત શ્રી નેમવિજયજી.

પંડિત શ્રી નેમવિજયજી વિ. સં ૧૭૦૦ મા તપગચ્છને વિરે થયા છે
આ ગ્રંથે ગ્રન્થપતિ શ્રી વિજયસેનમૂરિ દેવા

શીલવતી રાસ.

ખંડ ૧ લો.

દોહરા.

ઘોરકાર અહાર અધિક, જપતા પાતિઃ જત	
ઘેથી અધિકો ધે નહિ, રિવપ આપે સત.	૧.
અધ્યાપક આ. ગ્રહ, આપે આગસ છડ,	
જોતિષ જગદીશ જે, માંલે સમના સત	૨
છજી ગણે અતિ ઘણી, લય આણે ગુણુથીલ,	
અતઘર અગરગર, અવે કીધા છીલ	૩
પાતિકટર્ય પપ ડમગ નિમગ કમગાવસ	
અવિનારી અનસ, પ્રણુમીને પરસસ	૪
મુખાપક વ સરનતી, તપઃ ગમકિતનાન	
તત્વાતલ વિચારણા, અહાર આપે જ્ઞાન	૫
કહે કવિજન સદગુરતણા, ચરણકમગ નમી વામ,	
સાન્નિધ્યકારી શિવપૂરા, માગી તાસ પસાય	૬
રીવ સમો સસારમા, શિખર ન કોઈ ચોક	
નીનનત સતિયોતણા, (તે) મુદર ડ્યા તવોક	૭
ગિયવવતી મોગી મની, સત સતિયા સિંગર	
ગણે અનસ રીલને તે પામ લવપા	૮

ટાળ ૧ લી

(દેશી જિદનીની)

શીલ સસારે સાર, સદી ભાખ્યો શ્રી િગ્તાર હો ભાવે ભવિ મુણે,
ઝોનીગે જિનગજ, લીલા ગીવતખી વગવાજ હો ભાવે ભવિ મુણે ૧

- જળને જંગલ વસતિ, અગ્નિ અંશુ સમ યમતી' હો ભવિ મુણો;
 સુર તે શીલને પ્રણમે, સક્ષલ વિહારો તસ જનમે હો ભાવે ભવિ મુણો. ૨.
- દાન અંતરાયને ખાંધે, ભોગવિયાથી શિવ સાધે હો ભવિ મુણો;
 મુક્તિ મારગ છે શીલ, સહી ટાળે ભવદધિ કીલ હો ભાવે ભવિ મુણો. ૩.
- કુષ્ઠાદિકે જે અઘાર, જાણે તેહનો ટાવણુદાર હો ભવિ મુણો;
 ભૂરિ ભગંદર થાસ, હરેઅર્ચા અને વધી ખાંસ હો ભાવે ભવિ મુણો. ૪.
- દારિદ્રી શોષે ને દૂંદ, શીલ ટાળે ભવભયદૂંદ હો ભવિ મુણો;
 સોભાગી નર ને નારી, જિન ભાષે મત સંસારી હો ભાવે ભવિ મુણો. ૫.
- કમળા વિમળા ગેહે, તસ નાહ બોલાવે નેહે હો ભવિ મુણો;
 હરિ કરી અજને જાણો, બ્યાસ દાદુરને છે સમાણો હો ભાવે ભવિ મુણો. ૬.
- ધેરી અર્ચક તીલ, વહે શીલતણી જે લીલ હો ભવિ મુણો;
 સાચો શીલ સનાય, અવસાને આપે જે હાથ હો ભાવે ભવિ મુણો. ૭.
- શીલ સમો ન સખાઈ, જે નિશ્ચય શિવને મિત્રાઈ હો ભવિ મુણો;
 શીલતણી સસનેહ, સરસ કથા શુણુગેહ હો ભાવે ભવિ મુણો. ૮.
- ચરિત્ર કથા એ વાર, તમે સાંભળે શુભમતિ ચાર હો ભવિ મુણો;
 જંબૂ ખડુલો માન, એ તો વરપુત્ર થાળ સમાન હો ભાવે ભવિ મુણો. ૯.
- જળધિ દક્ષિણ દિશમે, અછે ભરતક્ષેત્ર તેની વિચમે; હો ભવિં
 પાંચમે' જ્ઞેજન તેહ, ઇવિશ ખટ કળાને લેહ. હો ભાવેં ૧૦.
- દેશ સહસ્ત્ર ખત્રીશ, ખટ ખંડના વીસવાવીશ; હો ભવિં
 પૈતાઘ્ય જે ગિરિવર ફૂંડો, નહિ ભરત વિચાસે ફૂંડો. હો ભાવેં ૧૧.
- ખંડ ત્રણ તેણે કીધા, જિન મારગમે' પ્રસિદ્ધા; હો ભવિં
 દક્ષણ દેશ જે ત્રીન, આર્ય તિણમે' પ્રીણુ. હો ભાવેં ૧૨.
- મગધાદિક ખચવીશ, આધા આર્ય કેકય કહીરા; હો ભવિં
 શ્રાવક ને વળી શ્રાવિકા, વસે ભવિ ખડુ પેર ભાવિકા. હો ભાવેં ૧૩.
- અંગ દેશ દક્ષિણ ખંડ, વાસો કાળ તણો નવ મંડ; હો ભવિં
 ઇલનિ નાહી છે જ્યાંથી, ભાગી જડતામતિ જે ત્યાંથી. હો ભાવેં ૧૪.
- દુઃખિયા લોક ન કોઈ, જે આગતો પ્રણમે કરી હોઈ; હો ભવિં
 ત્યાંકિણુ છે ચંપા નગરી, તે ભાવ્યલંકારે છે અગરી. હો ભાવેં ૧૫.
- ગદ મટ પોળ ખગારા, ગોલા ગ્રવરી ધણું મનોહરા; હો ભવિં

સુરસાથી જે પ્રવરી, માનુ આવી વશાં ન્યહા અમરી દા ભાવે ૧
 છએ ઋતુઓ જેથી વિરાગે, સોભા અધિક ન્યહા છાગે, દા ભવિં
 નેમ કહે પટેલી દાગે, શ્રાતા સુલુજે રગ ગસાળે દા ભાવે ભવિં ૧૭

દોહરા.

અગ દેઝ અપાપુરી, દીપે જેહ દેવાસ,
 સુદરશોભા ગોભતી, મ્વર્ગ લોક સમભાસ ૧.
 વાડી વનઆરામના, તમ અનુપમ અપાર
 નદન વનના સાગ્યો ઉત્તમ ગ્મણ અપાર ૨
 વાગી મટોલે મનપતિ, પૂતણા મડાપુ,
 લખતા એ લેખુ નદિ કેતા ઝરે વખાલ ૩
 હિરસમાન જે જૂપતિ, રહિયા જેથી હાગ
 સિદ્ધમેન ત્યહા જૂપતિ, આવી છે નિરધાગ ૪
 સાભાઅ સુદગી તેહને, શ્રીગણગુણુવત
 પદનાપી પ્રેમે ભરી, જેથી પિયુ ઉતસત ૫

ઢાળા ૧ છ.

(ન્હો રહો ગ્હો રહો વાતહા—એ રશી)

પિનમે તે ભાગ રાજની, સાભાઅ સુદગે સાય લાલ રે,
 શીને સગુણી સુદરી, સય ગણે મન આય લાલ ૧
 જૂપતિ મન બા, ભાવણ, ભામનીને મન લાન લાન રે
 નતિપતિ યોગ બન્યો બને નલના લાવ અદાન લાલ ૨ જૂપતિ
 ઇદ્રયગસ રમે ગમ ગય ભણી કહે નાગ લાન રે
 પુન નહી કુળ આપણે, તેરો એ ધિક અવતાર લાવ રે જૂપતિ ૩
 પુન વિના પ્રમુતા કશી, પુત્ર વિના કશી લાજ લાલ રે,
 પુન વીના ધન કમના, પુત્ર વિના કશુ ગજ લાન રે જૂપતિ ૪
 પનધીન પરાધ, પુન વિના પરિવાર લાલ રે
 પરવન(ને) પ્રમુતા ધ, આળે સગ સસાર લાન ૫ જૂપતિ
 રિશુ મદિ નન સચરે, સૂના મદિર તેહ નાન રે
 નારી મુની જે અપુનિણી, મુરો હોય તમ દેહ લાન ૬ ભવિં ૬

ભામની ક્યને ભૂપતિ, તેડાવીઆ મંત્રીય લાલ રે;
 રાજતણી ચિંતા ધરે, બોલે એમ અવનીશ લાલ રે. ભૂપતિ ૭.
 મંત્રી કહે સુણો માહરી, મહીપતિ મનની 'વાત લાલ રે;
 કુળદેવી આરાધરો, તો લહેરો સહી જાત લાલ રે. ભૂપતિ ૮.
 દેવી તણી ગતિ કેા લહે, દેવ કરે દાણ મોહિ લાલ રે;
 દેવચક્રી છાતું નહિ, જોતાં આવે મનમોહિ લાલ રે. ભૂપતિ ૯.
 દેવશક્તિ બદુલી અછે, દેવ કરે ઠંડ મેર લાલ રે;
 જન કરે જાંબતણો, તેમાં ફાર ન ફેર લાલ રે. ભૂપતિ ૧૦.
 અપુત્ર બણી દિયે પુત્રને, નિરધનિયાને ધન હોય લાલ રે;
 તે માટે છ ધરાધણી, એહ ઉપાય કરોય લાલ રે. ભૂપતિ ૧૧.
 સા મેરી મતિ નિર્મળી, રાય કહે સમજાય લાલ રે;
 નેમ કહે સુણજો તમે, આગે જો હવે યાય લાલ રે. ભૂપતિ ૧૨.

દોહરો.

મુર સન્નિધિએ હુવે, આપણા મનની હામ;	
મહીપતિને મંત્રી ભણે, કીજે એ દિતકામ.	૧.
તમે અઠમ તપ આદરી, કુળદેવી સમરંત;	
પૂજા પગણુ પ્રેમશુ, પૂજીને પદઅંત.	૨.
શુણુ ગરવા ઝારીતણા, મહામાનસી નામ;	
ત્રીજે દિન ત્રિયોત્થના, ઉભી ઝી શુભ હામ.	૩.
ગજેન્દ્રમની ગગનથી, બોલે મધુરી વાણ;	
ત્રી હું સુખ તને, માગો કરૂં પ્રમાણ.	૪.
રાય કહે માતા તમે, દીજે પુત્રવનન;	
મનવાંચિત એ માહરા, સાંભળ માન વચન.	૫.

ઢાળ ૩ છ.

(દેવતાની સિદ્ધિ ભાગની આત્મા.—૨૨૧)

દેવી કહે સુણુ સિંહ નરેશ્વર, વાત કરું એક સાચી;
 તુજ કરમે નથી નંદન નીકિ, કરું કરૂં કરૂંની કામી નરે.
 નરેશ્વર, હાથએ મ ધરજો રોક;
 કીધાં કરમ તે કેવલ ન મરે, સુધ્યાં પૂરવ મોક.

ગુલ અશુભ જે કરમ મયોગે, યજ્ઞ ભોગવિયે તેવા,
 ઉચ્ચકરી દુખ આણે કહેણે, સત્તા બધ છે જેવા નરેં ૩
 ગ્રેમે કરતો પાણુ ન જોતે, હોયે ઉપરનો દુઃખિયો,
 છપી ગ્રહે કળ બ્યા લગી તેહજ, ત્યા લગી તે રહે સુખિયે નરેં ૪.
 કર્મ વિરોધુ કેમ દેવાયે, દેવ મગે જો કોડ,
 નિકાચિત છે જે બધન વરઆ, માડે ડણુ તસ દોડ નરેં ૫
 હાડિ હગ યજ્ઞ ચક્રી તીર્થગ, બીજા પણુ નરદેવ,
 સુખ દુખ આપણે કર્મે પામે, વારી ન સદે કો દેવ નરેં ૬,
 લખિયુ કર્મ છે જીવની માયે, હોવે કર્મ તે હાયે,
 તે કારણુ કહું સાભળ તુજને, નદન કર્મની સાથે નરેં ૭
 રાય કહે સુણી મુરની વાણી, કર્મ માહિ જો દતો,
 તો આસધનનો કામ તમારો, અમારડે કોઈ ન દતો નરેં ૮
 કર્મ હીનને દેવે દેવ, દેવ શક્તિની આણી,
 હગ જોડીને હ તમ ભાણુ, કેમે કટો હવે વાણી નરેં ૯
 દોહિલી વેળા સાજન સાચા, આપણે અર્થે આવે,
 દેતે હજીને કીજે તેને, નકારો નવ લાવે નરેં ૧૦
 હ મેવક હુ શહિયો સાચો, પૂજા કરૂ પૂજાગે,
 તમે કુળદેવી કુળને વધારો, વાંછિત મનના મુધારો નરેં ૧૧
 પૂજાકારી આગળ તહારો, વેગેશુ જતલાવો,
 દોણુ માનશે માતા તમને, ક્ષીતલ જોલ સુણાવો નરેં ૧૨
 તુજ કરમે નથી નન રાગ, પુત્રી હરો સહી એક,
 સતી સિદ્ધામણિ -૫ રંગીની, વિદ્યા વિનય વિવેક નરેં ૧૩.
 કામજુગારી ખૂરતી મીઠી, દીપી દિવથી ન જાય,
 ભાગ્યતણુ તે ભાગ્યને હોશે, લક્ષણુ બનીશ સોહાય નરેં ૧૪.
 દેવી વચને હજારો દિયડે, દિલમાહી સુખ પાવો,
 નેમવિનય કરે । સુણુજો, રાય મનોર્થ પૂગવો નરેં ૧૫

દોહરો.

દેવ લાણી ગળ નમ્યો, માતા રાખી મામ,
 એમ કહી દેવી ગણ, વેહેલી ગમને તામ
 દેવ પ્રભાવે રાણીને, ગર્ભ રહો (તેણી) રાત,

શમણે દીડી લક્ષ્મીને, પોઢી પૂરણુ ખ્યાત.	૨.
પ્રસવી પૂરણુ માસ જે, જગમાં લક્ષ્મી જોડ;	
ભાનુપ્રભા સમ જોહમાં, રેશ ન દીસે જોડ.	૩.
દિન દિન લધતી પુત્રિકા, ઉત્સવ કરે અપાર;	
ધર ધર તોરણુ ખારણે, માદલના દોંકાર.	૪.
ગાયે ગોરી ગીતને, છંદ કવિત કહે ભાટ;	
ખંદીજન મધ્યા પરા, ખંદીખાના ઘાટ.	૫.

તાળ ૪ થી.

(ચરણાક્ષી ચામુંડા રણ ચહે,—એ રેગા)

શીળવતી શુણુ આગળી, વાધતી બાળ કુમારી રે;	
લધુવેશે મન મોહતી, પ્રેમદા પુણ્ય લંડારી રે.	શીળ૦ ૧.
મનમાન્યા જોસે જોલડા, રાજી રાધ કરંત રે;	
કામલતા માનું મોહની, દૃઢ્ય કમળ ઉલ્લસંત રે.	શીળ૦ ૨.
લીલા નાની લાડલી, સાત વરસની બાળ રે,	
પ્રેમે કરી તાતે તદા, લેધ થાપી નિશાળ રે.	શીળ૦ ૩.
પંડિત પાસે પદ્મની, ભણતી તણને આળ રે;	
આવે વરણુ ઉતાવળા, રસનાએ સુકુમાળ રે.	શીળ૦ ૪.
ગણિત છંદ બ્રાહ્મણ વળી, જણે અર્થ વિખ્યાત રે;	
વાણીચી વાણી કહે, સાંભળી સહુ હરખાત રે.	શીળ૦ ૫.
હસ્તિયાળી હરખે ભણે, ગૂઢ ગાથાને એમ રે;	
શ્લોક કાવ્ય મનશું ભલાં, ગીતક સધગાંતેમ રે.	શીળ૦ ૬.
શુણુ પરણુ જેવી શારદા, માનું મનમથ વેલ રે;	
સકળ શાસ્ત્ર પોતે ભણી, સમા છે રંગેલ રે.	શીળ૦ ૭.
ભાષા ખટ બાણે વળી, બાણે નાટક ભેદ રે;	
ભણે ભણાવે હિત કરી, કોવિદ ન આણે ખેદ રે.	શીળ૦ ૮.
જીવિચાર નવ તવને, ભણતી કર્મક અંથ રે;	
પ્રકૃતિ લહે સર્વ કર્મની, ધર્મતણો લહે પંથ રે.	શીળ૦ ૯.
સાધુ સદા દિલ ધારતી, વારતી મોહ મિથ્યાત રે;	

છએ વાડે કરી ઝીળને, સીએ ધનત્રેત્ર સાત રે.	શીળ૦ ૧૦
મમકિત ધારિણી શ્રાવિકા, માને શ્રીજિનદેવ રે,	
ધગમતરૂ ફૂલી રલેા, સુર સાગે બહુ મેવ રે	શીળ૦ ૧૧.
દેવ ગુરૂ જિન ધર્મથી, દદ ધારી છે જોદ રે,	
ચૂર નહિ દેવે કરી, વાધનો સમકિત ત્રેદ રે	શીળ૦ ૧૨.
આવશ્યક દોષ ટકના, કગતી સાધવી સગ રે	
પરવે પોસહ આદરી, પોગે પુણ્ય જે અગ રે	શીળ૦ ૧૩.
નવ પદ અગિહત નામની, જપમાળાએ જાપ રે,	
જિન પૂજે ત્રણ કાળને, ધગતી વાસ્તી પાપ રે	શીળ૦ ૧૪.
ગીત ગાયે જિન નામના, નિગમતી વગ દીહ રે,	
પરકપકારે આગવી, સય ભાષે નિજ શુદ્ધ રે	શીળ૦ ૧૫.
અસ્થિગપણુ સસાગુ, જણે મહુ મન માહ રે,	
કરતી ધગમ દયા કરી, આપણુ ચિત્ત ઉચ્છાદ રે.	શીળ૦ ૧૬.
ચોથી ટાળ મોહ્યામણી, મુણુજો મન તણે ગગ રે.	
નેમ કહે શુણુ સતીતણુ, ઉવટ આપ્તી અગ રે.	શીળ૦ ૧૭.

ફોહરો.

વય નાની ગુણુ આગળી, પ્રેમસરોવરપાળ,	
પ્રેએ રાખી અગમ, માને જનમ મુશાવ	૧.
દંડુ દંડુ દરિયાલિએ, ચિત્ત દંડુ મુગુલોગ,	
નન ધન માન્યુ વાગળે, પૂરવ પુણ્ય ભરેણુ	૨.
અનુક્રમે પામી મુતા, ગવેા યૌવન વેધ,	
અનગતણુ અનુચ્છાદિકે, કીધા તિણે પ્રવેશ	૩

ટાળ પ મી.

(સખીરી, દુઝસિયા હરિયા હુઆ—એ દેશા)

સખીરી, એએઅવમર, અન્યદા સમે—અન્યદા સમે,
આવિયો યૌવન વેશ, કામી મન મોહના,
સખીરી, રૂપ હીન જે માનવી—માનવી,
ઓપે રૂપ વિગેળ, કામી મન મોહના.

સખીરી, રૂપ લાવણ્ય ગુણુ આતુરી—આતુરી,
 અગે અતિ ઘણી દોષ, કામી મન મોહના,
 સખીરી, નારી વહે હસગતિ તદા—હસગતિ તદા,
 અગના ચોલની મોઘ, કામી મન મોહના ૨
 સખીરી, શીખનતી સખિયો તણો—સખિયો તણો,
 સાથે વેધ પરિવાર, કામી મન મોહના,
 સખીરી, વન જોવાને નીસરી—નીસરી,
 માલુ રથાની હાર, કામી મન મોહના ૩
 સખીરી, જોયે હસતી ખાત ગુ—ખાત ગુ,
 દી નિયે મન ગગ, કામી મન મોહના,
 સખીરી, ગાવે ગીત આલાપમા—આલાપમા,
 સગ્ગે સગ્ગે મગ, કામી મન મોહના ૪
 મખીરી, કગ્ગા ખટપટ જોતતા—જોતતા,
 અગે દરે જે શુભાર, કામી મન મોહના,
 મખીરી, વન માઠી માલુ અપછી—અપછી,
 વાગ્ગા કહે જીજીકર, કામી મન મોહના ૫
 સખીરી, મોલા માનન છપી ગ્યા—છપી ગ્યા,
 નિરજે નાગના ભૂપ, કામી મન મોહના,
 સખીરી, જોરે દેન આક્રશથી—આક્રશથી,
 ગભાથી અધિકુ રૂપ, કામી મન મોહના ૬
 સખીરી, ચિનામલુ જેમ પૂતળી, પૂતળી,
 તેમ લોભાણુ દેન, કામી મન મોહના,
 સખીરી, આસકી અતિ આતુર થકા—આતુર થકા,
 થક્યા નારીની દેવ, કામી મન મોહના ૭
 સખીરી, ગમત કરે ગગે ત્યહા—ગગે ત્યહા
 આવે નિજ વગ માહ, કામી મન મોહના
 સખીરી, અહરનિશ ગગે ગમે ગમે—ગમ ગમે,
 ધગતી હધકે ઉમાહ કામી મન મોહના ૮
 શીખનતી મુરીનણી, જનમપના લઈ આપ

વાચે વસુધાવિપતિ ત્યા, ગિર મન કરિને થાપ	૯.
ત્રેલલિક જે અહતણા, ભાવે જોવે ભાવ,	
જન્મ ભાવ દાય કુલ્લી, નિજે તામ સદાવ	૧૦
દેશ દેસના ભૂપતિ—નદનકેગ કુપ	
જન્માદાર જોઈ કરી, દેખે અગ પતિ ભપ,	૧૧
રૂપ લાવળ્ય શુણ્યાતુરી, અધિક ન દીમે કોય	
મેદિનીપતિ મનમા થઈ, વગ્ની ચિંતા મોખ	૧૨.
વૃથા ભુગળા એ દશા, કાગળ મસિના લેખ,	
એકે અર્થ ન સપાળો ગય કરે બુ દેખ	૧૩.

કાળ ૬ ફી.

(પ્રાની સ શર પાવ એ દની)

મત્રીને મહનજ, બેલ શ એક મતો કરી ૭,	
પુનાતરો ભરતાગ, જોવો શ હવે મિત્રી ધરી ૭	૧
લખિયુ જે કિંગ્તાગ પાટુ નહિ ફરે રેદથી ૭,	
મગપણ છે અસતાગ, શુખ વાચે જે જોઈથી ૭	૨
જો એવો સરાર, વગ વાગ મહિ મડળે ૭,	
કહિય તમ નિઘાગ, વાત નિચાગેશ કનયે ૭	૩
લખિયો જોઈ કપાગ વગ પામ તગો દામની ૭	
તેમા મીન ન મેખ, પુગે પામે લલો ભામની ૭	૪
એવે તેણે પ્રસ્તાવ નિમ્ર આબો કોઈ નિદેશથી ૭,	
આદરે દીધુ માન, મેમણ વેણુનિગેપથી ૭	૫
ચકત થાતે સયિ વાત, નયનરો બળે જે દો ૭	
જોવે જ્યોતિર જોગ, અચતજી જે આત્મા વડે ૭	૬
બૂપ હે શિગ નામી, જાની મણક તમે આનિમા ૭	
દાણો મનતલો ગોઠ, વાત નહિ દિલ ભાવિયા ૭	૭
ગળો ૭ અમ મામ, સ્વામી ૭ સામું જોઈએ ૭,	
ફળપ્રલની બુ બેટ, પુત્રી વગ વાર દાખિયે ૭	૮
જોગે વિમિત તેણી વાગ, લમ અડી અદ માડીને ૭,	

ઝપરિ પૂગી ઠવેય, ઝોડ લણી સદુ છાંડીને જી.	૯.
સાંભળો શ્રી મહારામ, કન્યા વર લલો પામશે જી;	
ઝહરો એનો હાથ, તેને જગ શીશ નામશે જી.	૧૦.
પણ છે તેથી વિયોગે, વરસ સુણો સહી ખારનો જી;	
નહિ છે તેમાં સદેહ, ઉપક્રમ નહિ એ વિચારનો જી.	૧૧.
હોશી કેમ વિયોગ, ભાષો ને જાની ગુણે લાયાં જી;	
નહિ છે ન્યોતિપ જોર, જાણે કે વળી ભગવર્થા જી.	૧૨.
ગુણવંત કુળ શણગાર, (તમ) પુત્રી બહુ પુણ્યે ભરી જી;	
નેમ કહે છટ્ટી ઢાળ, કહેજો ઢળકતો સ્વર કરી જી.	૧૩.
દેહરૂ.	

અંદગુપ્ત નરવર લલો, હોરો નંદની નાહ;	
અધિકું કાંઈ જાણું નહિ, કહિયું ધરી ઉત્સાહ.	૧.
ઉદરે પુત્રી તમતણી, જણુશે પુત્ર સ્તન;	
કેતી કીજે વર્ણના, કરજો તાસ જતન.	૨.
એકજન વર જૂપતિ, રત્ન ગુપ્ત તસ નામ;	
(એમ) ગયો વિપ્ર તે જાણીને, પાંચિત લેઈ દામ.	૩.
ચટપટ લાગી ચિત્તમાં, બિંધ ન આવે રાય;	
મંત્રીને મહીપતિ કહે, શોધ કરો તમે તાય.	૪.
મુમતિ કહે (તમે) સાચું કહ્યું, માંડવિયો મહારાજ;	
દાણુ લિયે બહુલો સદા, કરે અભુગતું કાજ.	૫.
તે કારણુ પરદેશના, આવે નહિ વ્યાપાર;	
વ્યવસાયી બહુ વાણિયા, મકા ગયા અપાર.	૬.
દૂર અને પાસે નહિ, ધન પડણુ, ધનધામ;	
દેશ દેશના આવિયા, જાય ધણા તે ગામ.	૭.
માંડવિયો ઉદાડીને, રાંધે મંદ્યું મણ,	
નીક વહે ન્યમ નીરની, ત્યમ આવે સુવિદાણ.	૮.

ઢાળ ૭ મી.

(લોહારણુ નવો દીકરા, સોનારી હે—અં દેશી.)

માંડવિયા સુણુ માહરી, મહારાજ હે,

હંસ દ્વિપદ હરાવિયો, વસિયો સરોવર જોય	મુજરોં	૫.
ચરણે અંઝરી ધૂધરી, રણગણ પાજતી જોર;		.
તણુ લોકે તેણે પાઠવ્યો, અંગ અનંગ ખકોર.	મુજરોં	૬.
કદલી થંભ ને રંભ છે, ઉઃ કદલી ફળ જોમ;		.
જોજો સંગે કરી કામિયા, વાધે દેખીને પ્રેમ.	મુજરોં	૭.
કંચન કુંભ ન્યમ પૂજે છે, યુદ્ધ તણા દોય ભાગ;		.
ઉત્તમ ગૌમ્ય મોદામણા, કામી મન વૈરાગ.	મુજરોં	૮.
નેણે કટિ લીધે કેસરી, વસિયો વનમાં જાય;		.

શુભ ગંગો જે ગાજતો, ભાજતો અરિમદ દેડ,	
ચંદ્રગુપ્ત નામે કહે, વ્યવહારી કર જોડ	૨.
લક્ષણ બનીશે ગોજતો, કળા બરોતર ધાર,	
નદન કહિયે સારદા, ગદિયા પ્રિય દાર	૩
પર ઉપદ્રવી સાદસી, દયા દમન શુભગીમ	
આનંદના નત પાળતો, ઘરતો યોદે નીમ	૪
હુખ્યો દેડ રાજવી, જામાતા શુભ ગેદ,	
પુત્રી ભાગે પામિયો, નુજ પુત્રે સહી તેદ	૫
ઈન્દ્રિય ભણી એવું વદે, બોલ્યા વાચિત આજ	
વળી તમ આત્રે માદરા, મરે મીઠ્યા કાજ	૬,
તે માટે તમે દાખરો, મગપણ કાજે જેમ	
આજ વધે કુળ જે તણી, તમ અમ વાધે પ્રેમ	૭
ગણે ક્રિયાણા રાય લઈ, આપે જમણા દામ	
મત્રી આપુ અમનણા, વીહીયા ફેરે કામ	૮.
સાધે લેઈ મર્ત્યને, વણિજ ગયા નિજ ગામ,	
બધી બેટ રાજ કરી, ભાણે શીશ તે નામ	૯
કાળ ૮ મી.	

(જાણીની રેશ)

મત્રીને વ્યવહારિયા, આત્રા બૂપની પાસ,

કુવર સભાર્મા સુદેરો, બેઠો મન ઉલાસ.

મુજરો લ્યો ને મારા મહિપતિ.

૨૫. ૧

મહારાજા અમ દેશડે, ચપાનમરી છે એક,

સિદ્ધમેન તન છે બૂપતિ, વાળી મેદિની છે

મુજરો ૦ ૨

શીલવતી તેની સુવા, શીલ સૌભાગ્ય દયાળ,

ધર્મી ધર્મને પાળવા, દાને દયાળ મયાળ

મુજરો ૦ ૩

રૂપ દેખી સિંધર થાલિયા, સશિ રવિ દોષ ગમન,

કામીજન મદ મારવા, જાણે કાળ પ્રસન

મુજરો ૦ ૪.

કુર્મ પરે તે ઉત્તતા, તાસ ચરણ છે દોષ

હંસ દ્વિપદ હરાવિયો, વસિયો સરોવર જ્ઞેય.	મુજરો૦ ૫.
ચરણે જાંઝરી ધૂધરી, રણુજણુ વાજતી જોર;	
તણુ લોકે તેણે પાઠ્યો, અંગ અનંગ બકાર.	મુજરો૦ ૬.
કદલી થંભ જે રંભ છે, ઉડ કદલી ફળ જોમ;	
જેણે સંગે કરી કામિયા, વાધે દેખીને પ્રેમ.	મુજરો૦ ૭
કંચન કુંભ જ્યમ પૃષ્ઠ છે, શુદ્ધ તણુ દોષ ભાગ;	
ઉનાત મૌમ્ય મોહામણા, કામી મન વૈરાગ.	મુજરો૦ ૮.
જેણે કટિ લીધે કેસરી, વસિયો વનમાં જાય;	
કટિ હરી લીધી હરિતણી, કામી મન લલચાય.	મુજરો૦ ૯.
મત્સ્યોદર કૃશ જેહનું, જાણે સરોવર માન;	
મહિતાળમાં જે માનવી, દેખી તત્ત્વાં ગુમાન.	મુજરો૦ ૧૦.
પંચ એ ટાળીને દો કર્યાં, ગિરિવર એહીજ મેર,	
દો ધૂમે કંચન કુંભ જ્યમ, કામી કીધલા જોર.	મુજરો૦ ૧૧.
દીર્ઘ પૃથુલ જે પાધરી; મારણુ કેરડે માટ;	
પૃષ્ઠ કુચ કામી જે વમું, ગરવી કરી ગ્રહી ઘાટ.	મુજરો૦ ૧૨.
કોકિલ કંઠની ઉપમા, મધુરી જોવેજી વાણુ,	
મોહ્યા માનવી મહિતાણા, કેટલાં કીજે વખાણુ	મુજરો૦ ૧૩.
કામી કાયર જે નરા, જીપવા જોષી તડાક,	
નકવેસર મોતી ઇસાં, કીધાં ન્યાળી ભડક.	મુજરો૦ ૧૪.
નાસા કિરની આંચડી, અધર તે જાણે પ્રવાળ;	
રવિ શશિ માનુ એ દો ખડા, કપોલજલસ રસાળ.	મુજરો૦ ૧૫.
આંખ્યો અંજુજ પાંખડી, કુંતાં કામીને એહ,	
જાલિમ મનમથ કેરડી, મૃગનયની ગુણગોહ.	મુજરો૦ ૧૬.
મૃગ પણુ હારીને વન ગયા, લાલ્યા લાજની રેપ;	
પણુ આગે જસ ફેરવી, રાખે જેને દેપ.	મુજરો૦ ૧૭.
અષ્ટમી શશિ સમ ભાજની, તેની કેવી રે હોડ;	
ધંદુ હારીને નમે ગયો, આણી અંગમાં ખોડ.	મુજરો૦ ૧૮.
ચંદ્રમુખી એવા નામથી, દિન દિન હીણી કળાય;	
તે દિનથી હીણો થયો, રાખી કળાને છપાય.	મુજરો૦ ૧૯.

ભાસભણી જે આંધા થયો, તે દિનથી મુછો દેવ;	
નિશદિન ઓળંગે નેહરુ, વેણી સેપને જે દેવ.	મુજરો ૧૦ ૨૦.
સુરપતિ સરખો ગોધણો, રહિયો છુંબી ને ઝુંબ;	
કામી નર કાપર થયા, નીચું જોઈને મુંખ.	મુજરો ૧૦ ૨૧.
૩૫ રંભા ને અંસરા, વળી ઇંદાણી હરાય,	
સાચી એ જગમાંદિની સતિમાદે શિરગાય.	મુજરો ૧૦ ૨૨.
ધર્મનું ગજ વામ વમ, ધર્મતણી ગ્રખવાળ;	
હીલા લહેર લક્ષનાતણી, વાધ્યો વાવનગ્યાળ.	મુજરો ૧૦ ૨૩.
વરનારી તમ આગળે, દાસી રેદ સમાન;	
શુભવંતી જગ ગોરડી ઓરડી ફૂલે ઇંદાણ.	મુજરો ૧૦ ૨૪.
અંધી એહ સંસારમાં, લાભે નહિ કોઇ નાર;	
નેમ કહે ભવિજન સાંભળો, શુભનો પામ ન પાર.	મુજરો ૧૦ ૨૫.

દોહરા.

મહારાજ રાગભણી, શીલવતી જસ નામ,	
બટી પેટી શુભરી, પગખાણો નવ ધામ	૧.
યુવતી વાવન શુભરી, ભાજન પુખ પવિત્ર;	
શુભવંતી તે ગોરડી, જેમાં કળા વિચિત્ર.	૨.
મુક્તર્જુવાન ગોવામણી, મોદે શારદરૂપ;	
વિવાદે તે ભાવશુ, જિભાલો છે ભૂપ	૩.
ગીજગ જેનાં એહવી, ન મળે એ (બિ) સંસાર;	
મંત્રી આવ્યા તેહના, પાણિઅહણ કુમાર.	૪.
જો મન માને આપણે, તો કીજે એ કાળ;	
પ્રેમ વધે જે કારણે, દો કૂળ વાઘે લાજ.	૫.
વાધ્યો પ્રેમ કુમારને, સાંભળો તેનું નામ;	
જોવાને ઉત્સુક થયો, નેહ વધ્યો શુભ ગ્રામ.	૬.
મજા ન્યવતરી નૃપતણી, પુત્રી કેડે રૂપ;	
કહો મુજ આગળ વર્ણવી, ન કહાયે તે ભૂપ.	૭.

ચિત ચમગો હદ્યે ધણો, વિસ્તી થયો અત્યત
ભૂપ ભણી મત્રી હવે, લમતણો કુતે તત ૮
ચેતની સિત પચમી, વમતણુ મગણુ
શીખા દીધુ નયને, મત્રી નીચ પ્રણાલ ૯

ગાળા હ મી.

(નીચ ચમુના તી હ યેય પખિયા—ને ધી)

સણ ચવદાગી વાત, નુ આચી સરી
વિદ્ય મથા વિખરીન ની તે નીમ સની
જે પખિયા મન માની, વીમયા ન વીમ- ૧
કાગળા દેરી મર, ચી વિવ નીસરે
મન ગદિયુ ત્યહા ગાલ, જમર લયમ કેતની
શુભઆહ- જી એહ, હતાથી એ વખ
વગ્યા જે દગ આય કે, અગ્યા મ્યમ ગે ?
આ મન વચન ને કાય કે તેણે પૂ. ભમે ૨
જેણે એ મુજ પ્રાણુ હાથે મોખી પિો,
સાભાગતા તતખેવ, દારી દન એ નિસે
તે વિણુ કરો કેમ જાણ કે, મિન વગી નાતડી,
ઉદક ન જાણે ન્યન, ગમે નહિ વાતડી ૩
તન મન કડ નેજાન કે, જે મુજને મગે,
આણુ મોટિ મવાય પસાય શી ભને,
મિન જે વાત વગાણુ નાજની,
તુ મુજ જાણન જાત, સખા એ શયનની ૪
પણિ- કહે મહારાજ, અછે જે મુરી
રૂપ તતુ ઉપમાન કુદ ય અપછી
હારી ધંદાણી તેહ ખી ગરી મિનરી,
અવા એ લક્ષ્મી જાણુ, એણે યુગ અવતરી ૫
કહિને મેતુ એહ, જેહ શુણાનકરી,
તે નરતુ જાહુ જામ્ય કે, જેણે એ વગી,

- સાભળી કુવરે વેળુ, જોડા ઉજમ થયો,
કાયા પેટેવો ઝડ, જાણે મગચ મયો ૬.
- મુની થઈ તમ દેહ કે, મન વિના માનવી,
વધ વાગી ઘણું જોડ, જે લવના અભિનવી,
કટ કટ પાપી દેહ ન પ્રાપ્ય જોલો સમે,
વાચાતણા મિજોગ, ૧૭ એ તુ કા ખમે. ૭
- જોયો સદગ ન માગ, લાગે જન પ્રીતડી,
તેણે એક હવાવ કે, માનવ રીતડી
દીલ નિશુ નિ માહ, મૂરે નિ નતડી,
ક્ષણુ ઢાળુ માણરે નેહ, ન ગય એકે ધરી ૮.
- જાણે છોડ માન, જેન વ્યાપાતણી,
માણી જાણે ન પ્રદ, શિંગ પ્રસન્નાતણી.
મગ્યો મિત્ર નિજ કે, દટ વાગે ઝડ,
જાણે નિજ દિવ પ્રદ, લગે કેવલી તિજા ૯.
- પાપી એકજ પ્રાણુ, કેમ નવ નીમરે,
મમા ગદી જે દુઃ કે, અતિ નરી સગસરે,
દેન વિધે જો પખ, અખ પવરે મણુ,
રાત્રુ માત્રુ તેહ, ત્યહાવી ન નીકળુ ૧૦.
- કુવર તમે ભાગ્યવાન, થાઓ કમ આકળા,
લીધુ લગન મમીપ, તે વરજો નિર્મળા,
જોડલે સિદ્ધરથ તેહ ૬, મેનાને સજ કરી,
માથે લઈ પડિનાર, ડંગને અનુમની ૧૧.
- મગચ વોડા ધાટ, જે વારે વારે ધણા,
ભનભના મુખટ મુજાણુ, માથે લઈ આપણા,
કિનોડ પદ પડતાળ, ધન પણ ધડડે,
માજે ઉદધિ જેમ ગિનિ તેમ આથરે ૧૨,
- નાવીતણા રડાટ કે, ગગન ગાજે ઇસા,
ચણુણુ ચણુણુ તાર તે, ચણુણુ ત્યહા તિસા,
ગાજે ગભિર નિસાણુ કે, દુદુભિ દગ દિગે,

કાપર કંપે પ્રાણુ, ગુર મન ઉત્સસે.	૧૩.
ચંદ્રગુપતે એમ, પ્રયાણ કોધા ભલો,	
સેના તણો નહિ પાર, ઉદાર તે નિર્મળો;	
આવે ક્રોધ અન્ય, ભૂપતિ લેઇ ભેટણાં,	
કુંવર કરે અંગીકાર, સેવક જન તે તણાં.	૧૪.
આવ્યો અરથે પંથ, કુંવર આશા ફળી,	
સાથે લીધા તેહ, વ્યાપારી 'મન રળી;	
નેમવિજય 'કહે એમ, આગે બહુ વારતા,	
સાંભળતાં ખુશાલ, ત્રાતા દિલ ઠારતા.	૧૫.

દોહરા.

એક દિન સરવર તીરથે, સેના લે વિશ્રામ;	
વાર દેખી વાટિકા, કુંવર કહે તવ આમ.	૧.
વ્યવહારી તે તેડીને, બેસાડ્યા ગુભ ઠાણુ;	
તમે મિત્ર તમે બંધવા, કહિયે કરો પ્રમાણુ	૨.
ક્રોધક પુણ્યના યોગથી, જો તે દેખું નેહુ,	
સગળ કરે સંસારડો, મુખિયા થઈએ સેહુ.	૩.
વ્યવહારી કહે રાજવી; ધરો ભાટનો વેપ;	
કેડ કઠારી પામરી, કરી પોટલીઓ પ્રેમ.	૪.
તે નિમુણીને હરખિયો, ચંદ્રગુપ્ત તે વાગ;	
મંત્રી તપદાં બાલાવીને, બાખ્યો ધર્યો વિચાર.	૫.
મત ક્રોધ કેને કહો, ગોપી રાખજો વાત;	
અમોગળથું સહી આગળે, કામ અછે સુધિખ્યાત.	૬.
મેજો હોશે તે (છે) પુરે, તમ અમ નિશ્ચય એમ;	
વ્યવહારીને, રાજવી, સાથે વહિયા પ્રેમ.	૭.

હાળ ૧૮ મી.

(મુણ બહેની પિકડો પરદેશી-એ દેગી.)

અથ અમૂલકે કુંવર વહે, બે સાથે તે વણિકને લેવે રે;
તીને તાગ પંચને જોવે, જોડે અચરજ હોવે રે.

માનજો બધન વાત સનેહી એની પ્રીતિ હરો ઝેહી રે,
 વેટેલો જઞ્ઞન વધન વિવેક, દુર્લભ મુજને ઝેહી ર માનજો ૦ ૨
 ગામે પથ જુ પલેઆ વેહેલા, જાણે હુતા પેટેના રે
 માણીને વરે દીધલા ડેરા, જાણી ગૃહ લલેગ રે સાનજો ૦ ૩
 ભાટ જાણીને ભક્તિ કરે એ દીનાર કુવર લઈ દેવે રે,
 દેજે હમીને માણી નવે, દામ થકી વત દોવે રે સાનજો ૦ ૪
 કુણુ પુર માણીને જોલે એમ, નામ કહો ધરી પ્રેમ રે,
 ભૂપતિ કુણુ છે એણે પુરે પ્રેમ, નદન નદની તેમ રે સાનજો ૦ ૫
 જી સુણાવી વાત ગાણી, શિયનવતી તસ જાણી રે,
 પામી યાનન પ્રેમ પ્રનાલી નહિયા સુર સહુ જાણી રે સાનજો ૦ ૬
 ચદ્રગુપ્તશુ વિહીના મેળ્યો, રમણી ગમણુ એ જોરો રે,
 સરખા સરખી જોડી પ્રભુ એ, જોડ જાણી અવહેટો રે સાનજો ૦ ૭
 કાંડા કાણુ દિન દિન કુવરી, માથે જુ પરિવાર રે,
 ખેને અરોહ વાડી તે ખાતે, જમતી બાગકુમાર રે સાનજો ૦ ૮
 માનજી કુવરને ઉજ્જમ વાધો, મનમથ બાણુવે સાધો રે,
 મુહર પેટેરી જુણુ સારા, નારીતણે પ નીધો રે માનજો ૦ ૯
 વાડી માહી ઉતારા ગીધા મનમથ ડેરા દીધા રે
 ગાના નહા તે નન થયા મીધા માને ગાન મે લીધા રે સાનજો ૦ ૧૦
 અનસર કુવરી તે મદગાતી આની જુલ સધાતી રે
 ગજે ગમની ગતી માતી દેખી નવ ગહે છાતી રે સાનજો ૦ ૧૧
 વાતો ગા જોડી જોડી વરે નયણુ તે દીધી રે,
 વાપાગીએ જોડી વખાણી, તેવી લાગી તે મીઠી રે સાનજો ૦ ૧૨
 એક રે બાઈ એ વર ગે જાણે અમૃત યુગે રે
 ભાગ્યવત તુ એવો પામીશ, જાણાગી ન સુમર રે સાનજો ૦ ૧૩
 એક વર વર મૃગિ ભનેન, દીગ મેજ વણેશ રે
 એક જો ગુ જોન પોમાલ, મુણો લપટ પટકેરા રે માનજો ૦ ૧૪
 એક કહે મે માનજો ઉત્તમ નિરપમ ઉપમા ઝેહી રે
 વા ભણે નામાગના એગે ધન દેજે તસ ઝેહી રે માનજો ૦ ૧૫

કોઈ વખાણે કુવખાણે કોઈ, આપણા મુખને મરડ રે,
વૈર વસાન્યુ એટ આગણે, કાન દગનને કાંડ રે સાલજો ૧૬.

દોહરા.

શીલવતી બાન નહિ, સખાઓ ડરતી ધ્રિ,	
એક એક ને આપવે, બાવે મનસુ મળી.	૧
માહોમાહ પુરાત તે, હોવે બાળા મોય,	
પરની મીઠી વાતડી, ડરતા બા સુખ હોય	૨.
(યતઃ) ભૂમિભોજન ને પર ઘર, પગારી પરવાસ,	
નવા મેહ ગૂઢાવલી, મીઠ પર નિદા આશ.	૩
એક કહે દૂરે વમે, મળશે કથી પેગ તેહ,	
મો કોમે હોય વાટડી, છાડી દેજે એહ	૪
એક કહે નવ જોયીએ, દૂરે સુસગી જેહ	
જે આવી હાડ વસ્યા, નનનો ધન્ય નેહ	૫
નેહ વિના સગે નહ, તેહ નિદેશી મનસુ	
મનમા આની જે મન્યા, મોપે તન મન પ્રાણુ	
સહિએ ! શીલવતી કટે, એવો મ ડરે રોપ	
જે લખિયો આ ભાળમા, પામી ન દીજે દોપ.	૭.

ઢાળ ૧૨ મી.

(નીહટની વેલુ હ્રદ રી—એ રતી)

વાતવડીએ વૈર વસાવિયુ, મનમાડી હો વાયો બહુ દેપ કે,	
તાતા લોચન તવ કંઈ, આ વિપ લઈ હો આં સગની મેન કે વાત ૧	
એક વાતે સુખ ઉપજે, એક વાતથી હો હોને ઉતપાત કે,	
અગ હરે એક વાતથી, એક વાતથી હો પાતિઃ વલુધાત કે નાત ૨	
જેજે પ્રાત જે મનતણી, હોણુ માડી હો કાના તસ નાર કે	
નાહો નયનથી નેહવો, હુતો પટેલો હો પાતે સુવિલાસ કે વાત ૩	
નિર્મજો નીર ખૂટે વહી, વળી અતિ ઘણો હો ભીટે ભીમ નેહ કે,	
બહુ હાસીનુ જોનુ, તિણુ નિડો હોવે દુઃખ ગેહ કે વાત ૪.	

ગતે લોચને રાગવી, કરે કાઢી હો મુખેરે કરવાવ કે;
 પગ ઉઠાવી તેહ લણી, બ્યહા બેઠી હો, રાગની બાલ કે. વાત૦ ૫.
 રે રે કુકુળની ઉપની, તુજ સાંભર્યો હો, બીજો વર જોહ કે;
 હોવે ન સિંહબગ બંબુકે, મુજ છવંતાં હો, કેમ પામીશ તેહ કે. વાત૦ ૬.
 કર ગ્રહિયો બ્યવહારીએ, કેમ બૂલો હો બૃપતિ તમે આજ કે;
 કાજ વિચારી કીજીએ, કેમ પામીએ તે, એમ કરતા લાજ કે. વાત૦ ૭.
 સંગ કિંમો છહા તમતણો, પર મનહ રો, કુઆરી આર કે;
 પરબ્યા વિનાબગ કોઇ નહિ, નરપતિજ હા, એમ આખે સંસાર કે. વાત૦ ૮.
 આન કરો તમે માનશું, બગ રાખો તે, પ્રભુ એનું પાપ કે;
 પરધરતી પર ગળવી, કેમ કીજો હો, એવી જો બલાય કે. વાત૦ ૯.
 એવે ગજ પરે ગડગડ્યા, ટાવ અગી હો ગત્યા નિઃસાણ કે;
 ધરા પણુ ધડહં ધડક શુ, મેના આવી હો, એવે સહી નાણ કે. વાત૦ ૧૦.
 કર મંડી તેહ કુમારશુ, લેઇ આપ્યા હો, મેનાતણે સંગ કે;
 કોધે અનસ દવ પૂરિયો, ચિત્ત ભરિયો હો, બૃપજતણે અંગ કે. વાત૦ ૧૧.
 પાછો વળવા પ્રેમશુ, લાવ બાણિયો હો, વાણિજ વિચાર કે;
 મુવચનશુ સમગ્રવિયો, નવ કીજો હો એવો નિરધાર કે. વાત૦ ૧૨.
 ના કહે નૃપ અંગજ તદા, પાણિગ્રહણુનો હો મેંલીધા નેમ કે;
 મંત્રી સાગ્રત આવિયા, મળી લાખે હો, સહુએ મળી એમ કે. વાત૦ ૧૩.
 ત્રિપ પીજે સહી ઘોળીને, નવ કીજો હો, અણુ મળનો સગ કે;
 બાકુળ તકની ઉપમા, મહી બાણુજો હો, તમે મહા લાગ કે. વાત૦ ૧૪.
 એકતાણા મનમાં નહિ, એક રાખે હો, બહુલો મન રાગ કે;
 દુઃખદાયક આગે હવે, પ્રેમ વિણુ જો હો, રોયે કારક ભાગ્ય કે. વાત૦ ૧૫.
 મિત્ર મળી એમ ભાખિયુ, તસ આખિયુ હો, સાચા છે એહ કે;
 લાજ રહે કેમ છાંડતાં, નવ શોભિયે હો, કહિયે નિઃસદેહ કે. વાત૦ ૧૬.
 અતિ આગ્રહ કર્યો આકરો, તવ પાધરો હો, બોલ્યો મુખ વાત કે;
 નેમ કહે લવિ આગળે, તમે સાંભળો હો, બોલો અવદાત કે. વાત૦ ૧૭.

દોહરા.

કુંવર કહે મુણુજો તમે, એવું પરમ વચન;
 એ નારી પરણું નહિ, બ્યા લગી કુશળું તન.

- જે વાતે દુઃખ ઉપજે, લોક કરે ત્યમ હાસ,
કીજે કામ ન એ કદા, કરતાં હોય વિનાસ. ૨.
- સિંહરથ રાગતણું, કુલ લાજે સદિ ઝેર
આત્મા શું તમે જાણીને, એમ કરો પ્રભુ કેર. ૩.
- તું નવ મળિયો તેહને, ક્યાંથી જાન્યું દેર
પરણા પછી જેમ પૂરવે, તે કરજો તમે દેર. ૪.
- બહુલા બોલ બોલાવિને, મન આણ્યું દટક
નહીં વરો કેમ કુંવરીને, લાગતણું એ કમ. ૫.

લીલુ લગન માલ્યામાણ વડી બાવી દે, ચોરી ચિત્ત ચૂપ કે,
 ખુપ ધર્મો વગ શીગમા, હાલેનાગો દે, કીધા ત્યહા ભૂપ (આ) ૧૦
 હવનર ગજવર આપિયા, પચ પચ ને દ, સખિ સદસ મમાન ક,
 રાત પચ પચ આખ્યા ભણી, ન્ય શકી દે, મુગ ઉપમાન (આ) ૧૧
 આપિયા કગ મનમજે, કછ મટિ દ, તિમ ન્મણુની નસ કે,
 વસ્ત્રઆજુપણુ આપિયા, સહિ મુર હ, નગી મુગટ જે ખામ (આ) ૧૨
 દીધા દાયજે દીપતો, જનનપ્રઆ દ, હરખાનિયા મન ક,
 યથાશક્તિ જ્ઞેપે કરી નર ગખ્યા દ અનરો મન (આ) ૧૩
 મન વિણુ ડગમેજો ક્યો, મન જાણુયા દ, દાયજે જે દીર ક,
 અસગી જેમ સસા વિના તેમ -વગ હે સનગુ એમ કીધ (આ) ૧૪
 શીનવતો નિજ પિઠિનણો, પાનવ બાધો હ, વધિયો ભવનેહ ક
 ચદ્ર સૂરજ બે સાક્ષી ઘ્યા, જમ બે જણા દે, ના-પે કહીએ છેદ (આ) ૧૫
 શીનવતી હજવે કહે, નિસુણીજે દે પિહ પ્રાણધાર
 ચોરી ઢરી પ નવ ગ્યા, વવારવા દ, જુઓ સસા (આ) ૧૬
 નેમ હે દૃતપુષ્પના, તેહ ફળિયા દે, મન મનોરથ જેહ કે
 આશાસુ સફળી ડ, લાળ બાન્ધી દે, દટે અનિહત નેહ (આ) ૧૭

કોહન.

રાખ્યો માસ લગે ત્યહા, રાગનએ બહુ પ્રીત,
 વિવિધ ખ્યાલ નિનાદગુ, ધગ્તો સદુશુ હીત ૧
 મીઠગ ડગવી છેડિયા, ઉત્સવ કરી અપાર,
 નીતવતી આવી ત્યહા, મોળ સગ મણુગાર ૨.
 ગગને વન અમહ જગદ, ગાજે ઢરે ઢોન
 મગ્ત જેમ પગ્ગન્ય વદા, આ દર ઝક્રાળ. ૩
 નિલખીયષ્ઠ વામાગના, (ત્રી)અણુમાનાવી જનમ
 નયન ભરી નિરખી નહિ, તરણી ચિતે તામ ૪.
 મુજને અવગણુ માહરો, દાખીજે બહુ પ્રેમ,
 મિણુ કારણ દુહ યા દિણે, સાચુ કહેજે તેમ ૫
 અમળા એમ ન છડીએ નિકનકી નિર્દોષ,

નારી વચને તેહને, હેડે વાધો રોન	૬
મહિપતિના મદીર ચક્રી, પહેલો દુજે લમ	
શીલવતી દિલ નાતડી, રાખી આવે ધામ	૭
મરીને કુવળ કહે, અયોજી હવે વેગ	
માગો મહિપતિ આગન્યા, સાડુ સમીપે તેગ	૮
શોખામણુ દીવી લની, પુરીને નિજ માય,	
પ્રિય મન ચાલે સાસરે, મુજરા વરે તે દાય	૯

તાળ ૧૩ મી.

(મનમોહન, મનમોહન પાનન દેહની ૯~એ રશી)

નિજમાતના, નિજમાતના ચરણુ ડમગ નમી જી,	
તેમ તાતના, તેમ તાતના પ્રણુમી પાય હો	
મન વા'ની તન વા'લી શીલવતી કહે જી	
નયણે તે નયણે તે આસુ આણીને જી,	
ગુણવતી ગુણવતી ગુણુ સમગ્રનય હો	મન૦ ૧
માતાજી માતાજી મે કર જોડીને જી	
નિતવીએ નિતવીએ નિતિ જોડે હો	
વિજિયા વિજિયા વા'લા દાહિના જી,	
મગવાનો મગવાનો મામો તેહ હો	મન૦ ૨
જે તનમા જે તનમા મનમા નેહનો જી,	
તે છાડી તે છાડી આપે હેહ હો	
પરદેશી પરદેશી જે દોષ પ્રાણુ જી,	
પણુ જાણી મન આણી રાખવો નેહ હો	મન૦ ૩
મન ઓછા મન ઓછ જ હોય માનવો જી,	
નટકીને નટકીને નાડ પ્રીત હો	
નવ ગખે નવ રાખે અત એહવો જી,	
દિલ ગ્રાની દિન છાડી ઉત્તમ રીત હો	મન૦ ૪
અગજ અગજ પ્રાણુચકી ચણી જી	
વાહાની ને વાહાની અધિધી પુતિ હો	

તેથી છું તેથી છું ફર દેશાંતરે છ,
ફરી પાછી નહિ આછી આવણુ ખાંતિ હો. મન૦ ૫.

નારી તન નારી તન પિંચેને આશરે છ,
ખીજે પણ ખીજે પણ માત આધાર હો;
અખગાને અખગાને પ્રિય પખ દોષ છે છ,
નહિ ત્રીજે નહિ ત્રીજે દોષ સંસાર હો. મન૦ ૬.

તે કારણુ તે કારણુ હુ તમને કહુ છ,
તમે કહોને તમે કરોને સાર સલાખ હો;
મુજ આપો મુજ આપો માતા! આગન્યા છ,
સાસરડે સાસરડે ગતા ગુચ્છાત હો. મન૦ ૭.

તવ નયણે તવ નયણે બહુ જળ રેડી છ,
નંદનીને નંદનોને કહે એવી વાણુ હો;
ધણું પ્યારી ધણું પ્યારી પ્રાણુચક્રી મુતા છ,
તુંહી તનમાં તુંહી તનમાં અમૃત ખાણુ હો. મન૦ ૮.

જનસ્થિતિએ જન સ્થિત એવો સંસારમાં છ,
પુત્રીતણો પુત્રીતણો પરધર વાસ હો;
ધણું દુખિયાં ધણું દુખિયાં વિછડતાં હુએ છ,
વળી તનથી વળી તનથી મદ્રે નિઃશ્વાસ હો. મન૦ ૯.

સાસરડે સાસરડે સાસરિયાંતણી છ,
મતખડે મતખડે તેની આણુ હો;
પ્રીતમનો પ્રીતમનો વિનય સાચવે છ,
જ્યમ લલિયે જ્યમ લલિયે કોટિ કંથ્યાણુ હો. મન૦ ૧૦.

શીખામણુ શીખામણુ દીધી તેહને છ,
સાજનની સાજનની માગી શીખ હો;
ગુલ દિવસે ગુલ દિવસે જેહુ સીધાવિયાં છ,
ખોલંતી ખોલંતી વાણી ધખ હો. મન૦ ૧૧.

સાથે તવ સાથે તવ સજન આવિયો છ,
સાજનિયાં સાજનિયાં નયણુથી ધાર હો;

- બહુ પથે બહુ પથે જોઈ જોવાવિયા છ,
વળિયા તે વળિયા તે વળ પગિવાર દો મન૦ ૧૨
- મન જાણે મન જાણે જન્મની ભૂમિકા છ,
સહિ દોવે સહિ દોવે દ્વ મતત હો
પીયગિયા પીયગિયા કે નન જત છ,
વીસરિયા વીસરિયા છે નન જત દો મન૦ ૧૩
- નિજ સખિઓ નિજ સખિઓ વાત જનાવની છ,
માગડે મારગડ ચાયા જન દો,
અનુક્રમે અનુક્રમે પહોત્યા તે પુરે છ,
ગજનન ગજનન પ્રેમે ભગવ હો મન૦ ૧૪
- નિજનગરે નિજ નગરે જગ વધામણા છ,
મિહરથને સિહરથને મન બહુ ઓડ હો
ગીત મધુન ગીત મધુન ગાવે ગોરડી છ,
ગગ સરમે ગગ સરમે દોડદોડ દો મન૦ ૧૫
- નર વર નર નર લાવે બેઠને છ,
ધણ મરસા ઘણ સરસા જે દિય આય દો
બહુ બોધ્યા બહુ બોધ્યા તોગણુ મરિરે છ,
મનમાહે મનમાહે હરખ મવાય દો મન૦ ૧૬
- ગુણુ ગાવે ગુણુ ગાવે લોક દોળે મળી છ,
ઓળે ભાષે કાષ ભાષે ભામની રૂપ હો
દોષ મુખે દોષ મુખે માત લે ભામણા છ,
તેમ હજી તેમ હજી સિહરથ બૂપ દો મન૦ ૧૭
- મોહમનિ મોહમનિ ગુહ પરપરા છ
શ્રીવિજય શ્રીવિજય પ્રભ સુરત દો
જે દેખે જે દેખે દૂરિતને ભાજતા છ
જશ ગાને જશ ગાને લહિયે આનદ હો મન૦ ૧૮
- વળ તેના વર તેના, ચરણ પસાહિલી છ,
પૂરણ એ પૂરણ એ, પટેવો ખડ હો

નર નારી નર નારી, લાટે સુખ સાસતા છ,
 વક્તાને વક્તાને, ત્રાતાને ધમડ હો. મન૦ ૧૯.
 ઢાળ તેરમી ઢાળ તેરમી, નેમવિજયે કવી છ,
 ખણ્ણીકિ ખણ્ણીકિ, પેલા નાર હો.
 સઃ સુખુજે મહુ સુખુજે, આગળ વારતા છ,
 માલગતા સાબગતા, મજાળ સમાગ રે। મન૦ ૨૦

इति श्रीशीलवती चरित्रं प्रथमं मंडः समाप्तः

ખાંડ ૨ જો.

હાહુરા.

શેષ પ્રણી એવે મજા, જાન ધ્યાન નિશ દીલ,
 કમવા સમ પ્રભાવતી, કાંત એ જગતહ દેલ. ૧.
 કર્મ—કીનાશ ફરે કરે, પામી વેાકનો પાગ.
 અવોક સુખ જે આલમા, તે પ્રણુમું સુખકાર. ૨.
 ગગ્ગ હાસવ અતિ કરે, કુવગતલે ચેમાગ,
 હાટમેણી શણુગારીને, માડ્યા નૃત્ય લગ્ગ ૩.
 સિંદરથ ગગ્ગ હેગ્ગ, વડુઅગને સુખકામ
 પચ દિયા પરગટ કરી, મહધિક મોટાં ગામ ૪.
 શીલવતી પાયે નમી, સાસુને બહુ પ્રેમ,
 અવિચળ જોડી તમતણી, લહેજો દેમ ને ખેમ. ૫
 મિત્ર અછે ચંદ્રશુપ્તનો, વમુદત એવે નામ
 મળિયો તેવે હિત કરી, જોડા દેવ સુકામ ૬.
 નારી ખમર નેહ કહો, જોલે વમુ તે વાર,
 ચંદ્રશુપ્ત જોલે નહીં, રાખ્યો દિયે વિચાર. ૭.
 વજી પૂછ્યું તેણે ફરી, નારી રૂપ નિહાળિ,
 પુખ્તવંત જે પ્રાણિયા, પામે એવી બાળિ ૮.
 કુંવર કહે છાનો ગહે, કરતો કૂડ તોફાન,
 એ અકુલીણી કામળી, કેલુ એહને માન ? ૯.

ઢાળ ૮ મી.

(કેસરવરજો હો, કાઢી ઝુજો મારા લાવ—એ દેશી)

- નજરે નિહાજો હો, જોલ સાલજો મારા લાલ,
કામતિ ઢાજો હો, વાઝા મહાજો માગ લાવ,
તુ મઢિયાજો હો, હોયે કેમ આજો મારા લાલ,
તુ નિકલો હો, વિઢ્ઢી યાજો માગ લાવ, ૧.
શીયવની સાગી હો, મોહનગાગી માગ લાવ,
સુકર્મની કપારી હો, પ્રેમદુલારી માગ લાલ
કુસંગે ન્યાગી હો, ગુદ્દ નિહારી માગ લાવ,
આપ સઝારી હો, શંભે સમાગી મારા લાવ. ૨
તુ મુજ વા'વો હો, યા મત કાવો માગ લાલ,
વયે મતવાવો હો, કોધને પાલો મારા લાલ
સીધા ચાલો હો, વેગ મ ધાવો માગ લાવ,
પ્રેમ નિવાવો હો, ભગિયે પ્યાવો માગ લાલ ૩
કિન્નરી નારી હો, અપઝરી ભારી માગ લાવ,
હરણી હાગી હો, નયણુટ્ટાગી માગ લાવ
રયામા તારી હો, કામ અટારી મારા લાવ
નારી શ્રીકારી હો, દોષ નિવારી મારા લાવ ૪
સર્ગથી ધૂગી હો, નારી વિખૂગી માગ લાવ,
આણી સુગી હો, અપજી હુગી મારા લાવ
ભાએ મોગી હો, વરણે છોગી માગ લાલ,
નન્ત મોગી હો, વાચ્છિત પોગી માગ લાલ ૫
વેણી કાળી હો, ચૈલન બાળી મારા લાવ,
અહથી પ્રશાલી હો, જો જો બાળી માગ લાલ,
આછિ આવી હો, કેા સુરમાળી મારા લાવ,
વિવયની જાળી હો, પાપ પખાળી મારા લાવ. ૬
પુણ્યની પ્રાણી હો, વરણે જાણી માગ લાવ,
તરણી આણી હો, ભાગે તાણી મારા લાવ,

- એવી વાણી હો, વિપત્તિ માણી મારા લાલ,
નિમુણી સયાણી હો, તે ગુણખાણી મારા લાલ. ૭.
- એ સડી ઉણી હો, પાપ વિટુણી મારા લાલ,
દાજ અઢીણી હો, પ્રેમ વિટુણી મારા લાલ;
કરમે ફડી હો, પરમ નર સુડી મારા લાલ,
નરકની ફડી હો, ગેય ચડી મારા લાલ. ૮.
- મુઝી ટાળી હો, એમ વિચારી માગ લાલ,
કીધી પ્યારી હો, પેહેલા વારી માગ લાલ;
નાત વિચારી હો, સુધી ધારી મારા લાલ,
મદ ગમારી હો, જે કરે ત્યારી મારા લાલ. ૯.
- એમ ન કીજે હો, નેહ વડીજે મારા લાલ,
પ્રેમ પાળીજે હો, હીણુ ન થીજે મારા લાલ;
સંત ન ખીજે હો, લાહે લીજે મારા લાલ,
હરીજન છીજે હો, પીયુષ પીજે મારા લાલ. ૧૦.
- ઉમાદને પાળે હો, કુમ્પ્રીતિને ટાળે મારા લાલ,
વેણુ સંભાળે હો, પંચની સાયે મારા લાલ;
યેર ન આવે હો, વિરહો આવે મારા લાલ,
મધ્યમ ઢાળે હો, એહવો સાલે મારા લાલ. ૧૧.
- ઉત્તમ એકી હો, ખલુલ રનેકી મારા લાલ,
મુંદર છે જોહી હો, છેલ મ દેધ મારા લાલ;
હઠમતિ કેહી હો, જાણે તેડી મારા લાલ,
કહિયે કેહી હો, સૈણુ મુવેકી મારા લાલ. ૧૨.
- દેખીને ઇઝે હો, પ્રેમને જીઝે મારા લાલ,
નીખરહ ઠાજે હો, શું નવ લાજે મારા લાલ;
મોટી મહીણી હો, પંચ પ્રવીણી મારા લાલ,
મારગ ત્રીણી હો, તિણુથી ખીણી મારા લાલ. ૧૩.
- એહવી વાતે હો, વિન વળી રાતે મારા લાલ,
પાંચને ખાતે હો, જોગી પાતે મારા લાલ;

બહુલી તાંતે હો, વણસે જાતે મારા લાલ,
 ફુર્વચ ધાતે હો, હેમને જાતે મારા લાલ. ૧૪.
 એમ દોઢ મિંતા હો, પ્રેમ સંજુતા મારા લાલ,
 ચાતે ખુંતા હો, રાતે ન ચતા મારા લાલ;
 નરમ ચમતા હો, કુંવર તતા મારા લાલ,
 નેમ કહે જોતા હો, મુણજો સંતા માગ લાલ. ૧૫.

દોહરા.

આગે પતી તાહરી, પ્રીતડી [જ] અડોલ, ૧
 અંતર એવો અમ દનો, ચિત્તજુ તે ડમડોળ ૨.
 કીજે નહિ કે કોઈથી, પરમારથ જે પ્રીતઃ ૩.
 નારી અવશ્યુ જ્યારડી, તોય ન તજે વિનીત. ૪.
 કુંવર કહે મેં આ લવે, છાંયો એથી તેહ,
 જેથી મન માને નહીં, તેને કીજે છેદ. ૫.
 શીલવતીને મદિરે, કુંવર ન આવે આપ;
 માતપિતાએ પણુ લલો, કુંવરતણો સ્થિ થાપ. ૬.
 ઉત્તરી અતિશય થયો, જાવા સહી પરદેશ;
 સાંજ સમે સહી માતને, ભુવન કીધ પ્રવેશ ૭.
 નિજ માતા પાયે નખી, જમણુ માગે નામ;
 માતા (ને) કરે ક્વળ લલો, દરખે જમિયો આમ. ૮.
 પગ દાગે સામુતાળા, શિવલવતી સસનેદ;
 દીઠા વાદવો આવતો, ઉત્તરી આપણી દેહ. ૯.
 લલનાએ લલ્લન ધરી, જીબી આગસ મોડ;
 માનત કો પિઉને ધંસી, બાળા જે કર જોડ. ૧૦.
 પિઉ વિરહે યજ નિહીણી, નયણે નીર જરંતઃ
 પિઉ મ છેડો પ્રેમદા, અળખા આતુરવંત. ૧૧.

ઢાળ ૨ જી.

(અમદાવાદના જેડચા રે, વાલિમ આવજે રે—એ દેશી)
 વિરહે ઘેલી ગોરી રે, ત્રિવલણી વીનવે રે,
 વાઝ એક, વિનતી રે, એવી આવવે રે;

- પિઉ તુ ડે પ્રાણુધાર, કટા ના છોડે નિન્ધા
નિન્ધારી એ નારી રે, અતિ ધણ આકુળી રે ૧.
વિભાસી દહડિ પ્રભુ રે, અવગુણ પામીને રે,
જા જો નિચારી રે, વાહના અકામને રે,
હાથ ઇ અવગુણ દેખાડે, એમ ઉતાવળે મતિ ગ્રંથ
હામી એમ તે ગોરી રે જાન ઇએ નવ લલો ૨
મખરુ કેમ માન રે, રેન એહરે કે
એક નિજમની નાત કે છે જગ જે હવે રે,
હાથ શુભતા આપા ના સુના મરોલ માશર
મારે મગલ સુના ર નજ મ ગમ રે ૩
મનના પ્રોતમ પ્યાગ ર, એ ક્યમ એહવુ રે,
રજ દલી ૨ માનીએ તેહવુ રે,
માન નંજ સનળા નાદ પાનને લીએ લાહ,
લીના તેરી તારીરે નાગી તન મખ લહ રે ૪.
પાચની પાતમા વાવારે, રોકાન તે દિવા રે,
દરે તેહજ જાગે રે પાડે કેમ લિયા રે
બગતાર, બાગા મ જન હાથ હાથ પિયા ધનુ સન,
મગ બિગાચુ વાયા રે, કટો કુણુ કારણે રે ૫
ઉત્તમ માનવ નહિ રે, કહીએ ન પાતરે રે,
દેહ કરના કોલ રે, સુના સચરે રે
પિઉ તુ સાગર ગલીર, હાથ મેવ વાહોનીઆ નીર,
વાટોલીઆની પરે રે આછા નવ થાઇએ રે ૬
શિયળ મુનિષા ક્યાથી રે, હોવે કટો માનતી રે,
વેદના મનની રે, કહો ક્યમ જે નવિ રે
હાથ કોઇક દોષને ભાખ દેગમા શાભણી ગખ,
રેવુ દેડે ગખ્યુ રે, આગે દગ દોરશે ૭
નેહના જેના નેળા રે, ગખ ન ખામીએ રે,
કેની દગ પ્રતિ રે, પ્રીતડી ગખીએ રે
એ પ્રીતડી યાગ અગ, એ પ્રીતડી મનુજનુ ૩૫,

- માનન મહિયે મોટા રે, પ્રીત ન પાલટે રે. ૮.
 મોહન મારા એહ રે, હર નવ છીજ્યે રે,
 તેડી એકતિ રે, શીખ વાર દીજ્યે રે,
 છાંડીએ પચમાં ગાળ, હાંજી પ્રેત સરોવર પાળ,
 પ્રેમના જળમા ઝીવો રે, સુધા જળ હેજ્યે રે. ૯.
 પીહચ્છી પણુ આવી રે, મન તુમશુ વસ્થો રે,
 છોડી તે પણુ વાહયા રે, જલ દૂરે વચ્ચો રે,
 મુણો એમ કમ્તા ચુલુવત, નારી મનમાં દુઃખ લદ્દત,
 દાધી દુપની પૂરી રે, અવરજ અિતમે રે. ૧૦.
 પાંચને દેખતા આપી રે, તુજ ભણી વાહયા રે,
 દીજે એ કમમ હેહકો રે, નિરૂપમ નાહયા રે;
 તમને વિનવુ વારવાર, વિનાતિ અવધાર,
 અવધારીને પાળો રે, સગપણુ મૂળયુ રે ૧૧
 એવી ટસ્યી જો જો રે, વર કેમ ચાલશે રે,
 વળી ખીજી મુદ્દરી રે, મજ્જિમા માહાવને રે,
 સહી માનની મોટકો મત્ર, સહી તિવસરસવશુ વત્ર,
 પત્રના ધરના જેની રે, નારી હાડી કાંઠની રે ૧૨.
 શિયમ સસારે જાણી રે, કવિ એમ આખિયુ રે,
 વળી સસારે સહુ રે, અઢે સાખિયુ રે,
 ગદી જે એકજ વાર, એમ નારીતાણે અવતાર,
 વીછડિયાની વાતો રે, કહો કેમ વીસરે રે ૧૩
 પિંડડા વહેવા આવો રે, એહ તમ મદિરે રે,
 તારી રે આવગડી રે, કચુ સુપરે રે,
 મારા પ્રાણતણા પ્રતિપાળ, માગ દીનદયાળ મયાળ,
 દયા કરીને દીજે રે, ચરણની ચાકરી રે ૧૪
 આગળ પ્રેમ ન દૂતો રે, તો શાને આદરી રે,
 નિરવહિયે એવુ રે, પ્રેમ મયા કરી રે;
 તુજ વણુ દિન નવ જાય, એ હવિત લેએ નવ થાય,
 સહી આણીજે લેએ રે, અમળા એ જાણીને રે. ૧૫.

ભરતાઁ ભાવિત ભાવે રે, છેદ નવ દાખવે રે,
 અતે અનુભવ વિપરીત રે, અવગુણ ગખવે રે,
 પિંડ કેમ કીજે એહ, જે ટાળવો નયનનો નેહ,
 નયન સવૃણી હેજે રે, નારી બહુ વીનવે રે. ૧૬.
 વાતમ કહોને બગાડ્યુ રે, જામ કડીએ મન રે,
 નાથ નિહોણી ન, દુખ વહે પ્રેમન રે,
 નિનવિથો એણી પેરે નાગ, નેમવિનય 'ગુણપાગ,
 બીજા ખડી મોખી રે ઢાળ વન ફસરી રે ૧૭.

દોહરા.

નારી વચને નરપતિ, કાષ ધરે મન માલ્ય,
 ગુ સુખ વાનઝે જીવમા, જોવે છે દિલ ચાલ્ય. ૧.
 અણુમોલાઆ જોવને, તે તો માણસ દોર,
 ઘેર મિત્રેયે નારીને, મૂકે કંઠી મોર. ૨.
 વચન લલ્લા વિન સારિખા, જાણી નારી બનાય,
 ગણકેત્રે મુબટો જસા, કાપર કુવર થાય. ૩.
 નયણે તે નિગળી નહિ, મીઠા ન જોઈયો જોલ,
 કઠિલ ક્યુ ફળુ દિયુ, નરપતિ નિગુણ નિરોળ. ૪.
 વેગે માતાનરથથી, વહેયો વગિયો મોય,
 દિવસ ગમ્યો મિત્ર વારતા, હગખિત હઠડે તોય. ૫.
 શીનનની મકા ત્યહા, મઠિ માચ નિનશ,
 મિત્ર ન જોવાની પ્રેમગ, મટે ગડ નિશામ. ૬.
 દિન વીત્યે સધ્યા થઇ, કુવર થયો સાવધાન,
 કાપડી વેપ કર્યો ભયો, બુદ્ધિતણે અનુમાન. ૭.

દાળ. ૩ જી.

(મુનિમન પદ્મ દસમે—એ દેસી)

મિત્રતણે પૂઝ્યા વિના, કીધુ કુવરે પ્રયાણ રે;
 કાપડી વેપ કીધો જોણે, જાણે નહિ કોઈ જાણ રે. ૨૬ ૧.
 જુઓ જુઓ કરુણી પુણ્યની, પુણ્યે ક્યા જેહ પાવે રે.

- પુણ્યયત્રી સકટ દો, કમળા ગેહમા આરે રે જુઓ ૦ ૦
- જાગ થા જાગ્ય આડગ, જોનો અટી ઉદામ રે. જુઓ ૦ ૩.
- સિદ્ધ વ્યાન જે ચીતરા, નિગ્ધે કાલુક લમ ૧ જુઓ ૦ ૩.
- દેશ ત્રિદેશ જોનવિયા, લધ્યા દુર્ગ દરત રે, જુઓ ૦ ૪
- કર્ણાટક દેસ પ્રામિયો, પથી મનદ મોહત રે જુઓ ૦ ૪
- સકળ મોહાએ અવકર્ષો, નગર કોટક નામ રે, જુઓ ૦ ૫
- મચ્છો કુવર તે લણી, મનમા આનંદ પામે રે જુઓ ૦ ૫
- શ્રીપતિ રો. ત્યહા કને ધનવત છે પુણ્ય પૂરો રે, જુઓ ૦ ૬.
- મહત્તર મોટો મહાજને, આખે નદીય અનૂરો રે જુઓ ૦ ૬.
- ગંગા હાટે તેહને, દીઠો પુરુષ ગલ રે, જુઓ ૦ ૭
- લાલુસમ તેજે તેહનુ, દુહિ હમ્મ પ્રમજ રે જુઓ ૦ ૭
- માહક આરે મહમ્મદ, પામે લાભ વ્યાપારી રે, જુઓ ૦ ૮
- દાણુ મહિ ખન્ધી વગસની, વણિક મહાનવદારી રે જુઓ ૦ ૮
- હતજ વાધુ હમ્મ ધાડ, નવજો તેમ મનેહ રે, જુઓ ૦ ૯
- પાવમ ગ્તે ધણુ મેજથી, ધગ્ગી ધરે જેમ મેહ રે. જુઓ ૦ ૯
- હસિત વદન હોગે કરી, ગે. મોનો થો કુમાર રે, જુઓ ૦ ૧૦
- કહોજ ક્યાથી આવિયા, જાગો ક્યાહા નિરધાર રે જુઓ ૦ ૧૦
- કપ્પા વમો કેમ આવિયા, ક્યા અછે તમ જાત રે જુઓ ૦ ૧૧.
- એકવગ કેમ છલા તમ, કટેજો હમ્મજાની વાત રે જુઓ ૦ ૧૧.
- હરખે કુવર એમ કહે, પગદેલી રજપૂત રે, જુઓ ૦ ૧૨
- માગ શ્રીપરમેશનો, સાધવા થો અનૂત રે જુઓ ૦ ૧૨
- લવુ વેવ લીના ધગ્ગી, વૈનન વય મન વેર રે, જુઓ ૦ ૧૩
- કેમ ઉવેજો તેહને, મનતણો પગવેશ રે જુઓ ૦ ૧૩
- એલો વેરો યોગ કેમ ધર્મો, મ કરો બેખ અભ્યાસ રે, જુઓ ૦ ૧૪
- રામ રસ ગિતમા ધરી, વિવસીએ ત્રિવિધ વિનાસ રે જુઓ ૦ ૧૪
- પૂરતુ પેટ છે દોષતુ, તો કાજો જીજી શી દુસ ૦ જુઓ ૦ ૧૫
- ગેહને મનમાન્યો ધણ, પગ્ગો ઉતમ પુત્ર રે જુઓ ૦ ૧૫
- નીજ કા અતિ પ્રમની જીગ ખડી દાગ રે, જુઓ ૦ ૧૬
- નૈમવિજય જહ લાજનો, હાગે હરે તે ખુશા ૦ જુઓ ૦ ૧૬

દોહરા.

- આદર દીપ્તિ અતિ ધણે, લઈ પહેંચ્યો નિજ ગેહ;
પાણિ પાદ પંખાળિને, ફંવર ગેસાયોં તેહ. ૧.
- મુદર ભોજન રસવતી, જમિયા ગેઃ કુમાર;
સંતોષ્યો સુખિયો થયો, માની સફળ સંસાર, ૨.
- ચિત્રામણુ મહુ ચીતયા, દર્પણુ ગેહ મજાર,
જઈ પક્ષગે પોદિયો, શેઠ કણુ તિ વાર. ૩.
- પ્રીતિમતી તસ નંદિની, બાધા રંભ સમાન;
કમલા છે તસ ગેહની, ગતિ આને ઉપમાન. ૪.
- તેને કર દેઈ વીંજણો, મૂઢી કુવરની પાસ;
લ્યમ ત્યમ મનડું રીઝવી, ધરજે ઝોની આસ. ૫.
- પ્રીતિમતી કમળા જશી, ચરણે રણુચ્છુકાર;
કણે કળ જેમ લગકતી, વઢી આવી કુમાર. ૬.
- હામ કામ કટાક્ષુ, ઉતાર્યું તસ માન,
કુંવારિ કહે પ્રભુજી સુણો, ક્યમ આગ્યા એ સ્થાન? ૭.

ઢાળ ૪ થી.

(બીછિયાની દેશી.)

- હાં રે તિલંગ દેશ તિલકાપુરી, ત્યહાં સિંહસ્ય રાય રે;
રતનાવળી મુજ પ્રસવિયો, તેહ મણુવી મારી માય રે. ૧.
- કહે નિજ પૂરવ વારતા, કાંઈ જેહ નિપાર્થ આપ રે;
નારી આગળ ટાંક્યું નહિ, જાણે પુણ્ય અને વળી પાપ રે. કહે ૨.
- અંગ દેશ અંપાપુરી, સિંહસન ત્યહાં વર ભૂપ રે;
નંદની તેની ગુણુ ભરી, નહિ એવુ જગમાં રૂપ રે. કહે ૩.
- મન લાગ્યું મુજ તેહજી, વળી ભાંચ્યું તેથી મન રે;
નેહ વિણી નારી તે, મં છોડી મોકળે મન રે. કહે ૪.
- કણુ સાધિ મન ત્રુટ્યું જે, મં મૂઢી છે મારે ગામ રે;
રીઃ દિલ દાઝે ધણું, અવગણુની જે છે ધામ રે. કહે ૫.
- નારીને નર ત્યહાં એમ બણે, તેં શીશ ધણુચ્છું કેમ રે;

વાત કહો રાડુ ચિત્તની, સાબળિરે હોરે સહી તેમ રે કહે૦ ૬
 પુગ્ધ હોવે ગુણુ આગળા, દરિઓ જેમ ગુહિર ગભીર રે,
 યાવ કહો કેમ આકળા, છાડી નિજ છનની ધીર રે કહે૦ ૭
 ઉત્તમ લક્ષણુ એહવા, દોષ દહિ કરે અદોષ રે,
 જો નારી અનગુણુ આગડી, પણ અવસરે માને મીઠી રે કહે૦ ૮
 દોષી દુર્જન પ્રદયી, આપે જે વિગ્ધાધાત રે,
 અખળા બગ ચાલે નહિ, ઝરતી દુ ખે આમુપાત રે કહે૦ ૯
 ગમત ઘરતા બાળ જે, વડતા ગોડે પ્રીત રે
 ક્ષણુ વળી સાધે તેહગુ, એ તો મધ્યમ કેરી રીત રે કહે૦ ૧૦
 આઘી આઘી તે પાવને, છટકી ન દેખાડ છેદ રે
 ઉત્તમ કહિરે એણી પેરે, અવગુણુની મૂકી રેહ રે કહે૦ ૧૧
 એક પખી સુણી વાતને, રાખે મનમાંદે દોષ રે
 અમગા કરે ઘેરો શુ ત્યહા ? આણે ઘણો તન શોર રે કહે૦ ૧૨
 અખળાનુ કહેણુ ચાલે નહિ, ઝરતી કિન વળી રાત રે,
 સદાયકારી દોષે નહિ, વાચે જે સંજ્ઞાન વાત રે કહે૦ ૧૩
 નાગે મૂકી જેમ છતુદરી, મોરે તો હોરે અધ રે
 ખાતા મગ્ધપણ બહે, બુ કાગતણો મન ધધ રે કહે૦ ૧૪
 સામરૂ પીયન પાય છે, દુસ્મન દોષ પખા દોષ રે,
 મનની હામ મનમાં ગે, તસ દુ ખ સુણે નહિ કોય રે કહે૦ ૧૫
 દેવી થયો પિઠ જાણીને, દેવી તે સકળ સમાર રે
 જેમ બાળજની માતા મરે સદી અનર ન દોષ આધાર રે કહે૦ ૧૬
 પિઠ અપમાન નારીને સુનો ગણુતી સડુ લોક રે
 ભૂણુ વિવિધ મિત્રાઈઓ કિનથી માને સડુ 'તર રે કહે૦ ૧૭
 દિલ દીજે કોઈ આપણ, તો તે નિપુણ ખાજે નિરવાહ રે
 અવગુણુ સડુ હાડી કરી પાગિરે પ્રીતમ વાદ રે કહે૦ ૧૮
 સ્વામી હવે તે નારીના કોઈ તેહના કેવા હવાન રે
 આતુરતા દુખળી અછે, દાઝની દુ ખ જગાગ ર કહે૦ ૧૯
 છાડો જો તમે તે ભણી, નીળી બીજી પણ એ સમ ર

અકાળ એ નવ કીર્તિન, પ્રેમદાનુ જે પરપચ રે	કટે૦ ૨૦
વચન સુણી ડુવરીતણા તેહ પાણી ઝગિયા નમણુ રે,	
નીચી નજરે નિહાળતો, બુ પાપી અજાણુ રે	કટે૦ ૨૧.
પ્રીતિ વધી મનગુ ધણી, પોતે એમ ગંગદ વેણુ રે,	
અપગધી જનમનો, એમ પામીય એ મેણુ રે	કહે૦ ૨૨
અનગુણ વણુ ઝડી સતી, તે તો એમ ધ્વટિશ પાપ રે,	
મન ઝલિયુ ત્યહા જાછને, વાધો વિરહનો વ્યાપ રે	કહે૦ ૨૩
આવિરો અણુજાણુતા હવે પાળ એમ જવાય રે,	
લાગ્યુ મન ફરી તેહનુ નીધુ તે પણ લેવાય	કટે૦ ૨૪.
હરખી પ્રીતિમતી મને, લેખતી તે તણો ભાવ રે,	
હરિના મનમાટે વગ તિને ડરતી તે નયણે સહાન રે	કટે૦ ૨૫
ચોથી ઢાળ મોહામણી બહુ મનની જે ગંગેન રે	
નેમવિજય કટે ગગનુ બુ કંગે ચિત્ત ઝકમોન રે	કટે૦ ૨૬

દાહરણ.

પણી જયમ પનકે મણુ, લણુ તેની સાથ	
દુધ આં સોળ પે હગ્ગે મન મેણુ હાથ	૧
ગ કીજે દુ ગી જોગ ન ચાને કાય	
મળનુ છે જોગ માણુ જે નેહ મનમા દોન	૨
નાવણ્ય લીનાન્ય ની, રીઝયા છે ડુમાર	
રો. તેડી પુનિકા, પૂછના સળ વિચાર	૩
ને રે તે આયને, પુની વગ મેળાપ	
સગસ વચન જોખી ફરી નીધા મનનો આપ	૪
ગભ લગન લેઈ ફરી, મીઠા પુની વિવાહ	
મુખ વિલમ્બે સસાગના ચદગુપ્ત ઉમાહ	૫
એ દિન નિમુણો અન્યદા પદોત્તમ વન મોજગ,	
વેતાળ આની ત્યહા જપે ડરી જુદાર	૬
કરોણ મ્યાથી આવિયા મીઠા ભાજે ભાટ,	
વાત નગી તિનગપુરી ચદગુપ્ત ઉચ્ચાટ	૭

ગાથા.*

તિલય પુરંભીનયરે નિવસોઈ તત્ય સિંહ રહો રાયા;
મજ્જવર રચણમાલા પુત્તો સિરિચંદ [ગુત્ત] કુમરો. ૮.
સીલવઈ તહ રમણી, છંડિ ગયો અન્ન દેશંભી;
માય તાય કુડુંવેણ જાણિયા સર્વેવિ વિસ કંઘા. ૯.

ઢાળ ૫ મી.

(ઝાંઝરીઆ મુનિવરની—એ દેશી.)

ભાટ કહે ભાવે મુલો છ, ચંદ્રગુપ્ત અધિકાર;
શીલવતી દુર્ભાગ્યણી છ, મેલી ગયો ભરતાર. ૧.
મોભાગી મુંદર નંદન ગયો તુ દેથ;
તું તન છવણુ માહરો છ, દીસે ન કેમ તું એથ. સોભાગીં ૨.
મેહિની સૂતી તુજ વિના છ, વિરહો કેમ ખમાય;
કેમ મેલી નિજ માતડી છ, વિરહાનલ બળાય. મોભાગીં ૩.
સ્તનમાળા ત્યાં આવી ધણું છ, મું હવે કરે રે પોકાર;
શીલવતી વિપકન્યકા છ, કીધી કર કિસ્તાર. સોભાગીં ૪.
નંદન એક તું માહરો છ, કેપતરપમ જેહ;
છેઘા વિપવસ્તી કારણે છ, દુઃખદાષી સહી એહ. સોભાગીં ૫.
હા હા ! વતસ હું શું કરું છ, કાપી આલ્યો તું વેલ;
કો આગળ દુઃખ દાખવું છ, નંદન તાહરી કેલ. સોભાગીં ૬.
હા વતસ ! મોહન મંદિરે છ, મુતું તુજ વિણુ જેહ;
શું કીજે એ રાગને છ, સૂનો તુજ વિણુ દેહ. મોભાગીં ૭.
કર્મ ક્રિણુ મે શાં કર્યો છ, આન્યાં ઉદય જે આભ;
પુત્ર વિછોહો દોલલો છ, પીસાર્યો ધરમનાં કાળ. સોભાગીં ૮.

* ૮.—૯. ગાઢા—ગાથા—આર્યા તિલય ૬૦—

“ તિયકાપુત્રી મહિં નવરે, નિરસે છે તત્ત સિંદરય સન્ન;
ભાર્યા વર સ્તનમાલા, પુત્ર શ્રી ચંદ્ર [ગુપ્ત] કુંવર. ૮.
શીલવતી તસ રમણી, છાંડી ગયો અન્ય દેશમહી;
માત તાન કુટુંબે, બળી સર્વેવિ વિપકન્યા ૯.

- લાખીન જે ડામની છે, એવો પુન મ્હં કેમ ? માલાગી૦ ૧
- દેવદાસને દેશે અપહર્તા છે ગ્યણુ અધાર ખમે જેમ, માલાગી૦ ૧૦
- દોષી દેવ તે દાખરે છે, મોટા જે મહાગજ, માલાગી૦ ૧૦
- તોમુ તુમ આદ્યુ નહિ છે, લાપી મોટો મારી લાજ માલાગી૦ ૧૦
- અધા કર જેમ લાકડી છે, જુતા માગે ભાગ માલાગી૦ ૧૧
- જુ હુલાંગણુ સગ્ગ કરી છે રીત ટળી ધ આગ માલાગી૦ ૧૧
- કરમીન જે માનવી છે, મુખ ક્યહા થયી પાય માલાગી૦ ૧૨
- સ પદ નમે આપ ૧ છે, મુખથી દુખ બહુ થાય માલાગી૦ ૧૨
- મુઝા પામે ક્ષણુ લલો છે, હમડુ ધુખ ન માય માલાગી૦ ૧૩
- સરોવર જગ પાળથી છે પાળી કાળને જાય માલાગી૦ ૧૩
- જિન હમડુ પ્રાદ નહિ છે એક જલો જિન રાય માલાગી૦ ૧૪
- એક મુખે કેમ કી શકુ છે, નયલો નીચ ભરાય માલાગી૦ ૧૪
- સિદ્ધ થલૂપતિ તેમ કહે છે, પુનના નિનિર વિલાપ માલાગી૦ ૧૫
- નગર લોક દુખિયા ધાડ છે, જલો વેદન આપ માલાગી૦ ૧૫
- અગપતિ સિદ્ધે મુખ્યો છે જમાલ કેરા દત્તાત, માલાગી૦ ૧૬
- પેરેવાઇ દુખિયા ધપુ છે, જલો કન્મે છે દુર્ગત માલાગી૦ ૧૬
- વાક લલો તેલો પુત્રીનો છે, પતિ ગમે જે પરદેન માલાગી૦ ૧૭
- વિપકન્યા ધુળ માહરે છે, તો ૮ નક વટેશ માલાગી૦ ૧૭
- મેવા મિ ઇ મ્હં ત્યહા છે છાડ્યા સરસ આદાન માલાગી૦ ૧૮
- ધ્યાન ધરે ચદ્રશ્ચેતનુ છે, ખીલુ નહિ લગાર માલાગી૦ ૧૮
- પુન દીડ સુદુ છે, કરનુ મન તલો ભોગ માલાગી૦ ૧૯
- એક મનોરથ રાયનો છે પાળે એવો ગોગ માલાગી૦ ૧૯
- પણુ ત્યાથી આનિયો છે, દેખી એનુ ચ્વડપ માલાગી૦ ૨૦
- રીનવતીને ઓળલડા છે, દાખરે નારી ને ભૂષ માલાગી૦ ૨૦
- ચદ્રશ્ચેત મુણી રી છે જ્ઞન કહે મન માહ માલાગી૦ ૨૧
- આળે આસુ નીસરે છે, વચને થયો દિલગદ માલાગી૦ ૨૧
- વાત વવામણી આપિયા છે, સુવર્ણ રેરા દિના માલાગી૦ ૨૨
- યાચ્ય તૂલ્યો ચિત્તમા છે ચા પો કરીય જુહાર માલાગી૦ ૨૨
- જે જે માટે જાશે છે, પામે છે અગળા ધોન

દહતી સહતી કેમ હશે ૭, યથા જે લોક નિરોળ મોભાગી ૦ ૨૩.
વનથી મહિ આનિયો ૭, નેરે બોનાનિયો નાર,
નેમવિજય કહે આગે ૭, બુદ્ધો છે અધિજા મોભાગી ૦ ૨૪

દોહરા.

પ્રીતમ આમણુ દુમણા, આજ રિસાયા કેણુ,	૧.
૯ જાડે તમ ભામણે, કરજે કદિયુ જેણુ	
ડરે કુવર મુણુ વામની, દે મુજને તુ આણુ,	૨.
આગે કામ અંતે ધણુ, હોયે જેમ પ્રમાણુ.	
નારી કહે અમો આવણુ, પ્રીતમ કેર સગ,	૩
કુવર કહે જુગતુ નહિ, પયતણો હોય લંગ	
વહેયો આનીશ તુજ ડને, ચિતા મ ડરે કોય,	૪
ગોન દીવા ત્યા આપનો, નારીને મુખ હોય	
માગ શિખામણુ તેહને, દેહ તેમ કુમાર,	૫
સાજ મમે તે નીસર્યો, કાપડી વેપ ઉઠાર	

ઢાળા ૬ કૃતી.

(પિંડ તુ માગે મુવતાન —જે દેસી)

છોડી એકથી નારીને આ'ગે, ઢાળી મનતણો પ્રેમ રે,	
દેશ નિદેશ વિચાપત લધે, લધ્યા દુર્ગમ તેમ રે	
પિંડ ચલિયો છે પગદેશ રે, મુજને છોડી એણે વેશ રે	પિંડ ૧.
આલગો ભાવે આગે જે હોવે, પુખ્તણા પગક્રમ રે,	
પામે પગ પગ નિદ્ધિ સવાઈ, કીધા અનુસાર ધર્મ રે	પિંડ ૨
અનુક્રમે તે પહોત્યા કુન્ન, વસત પુરવન ગામ રે	
ગડ ગડ મહિ ગોલિત પોગે, જોનો અતિ અભિરામ રે	પિંડ ૩
માણસ કે ત્યહા નયન ન નિરજે, વાડી વન આગમ રે,	
મુતુ સર્વ દિયે છે મુદર, જ્યા માનનુ નહિ નામ રે	પિંડ ૪.
અચરન પામીને આવિયો પોગે, દ્વાડ દિયે તન દ્વાર રે,	
અરિય થઈ કને આતુર તેરે, આકોશ કરનો અપાર રે	પિંડ ૫
આની પ્રછે કુવર પોગિયા, કી જીડ કુણુ વાડ રે,	

વામ છતે દિન દિયે છે કાઈ, પોળતણા ક્રમાડ રે.	પિઉં ૬.
શીથ આવે કંડુ વાત વિચાગે, થયો નિલગ્ન તેણે ઠામ રે;	પિઉં ૭
એવે પુરુષ કો આલ્યો એકલો, તાણું ઉગાડ્યું તેણે તામ રે	પિઉં ૮.
પગચક્ર ધાગ્ય ન બીતિ ન કોઈ, બીતિ ગયો નર એહ રે;	પિઉં ૯.
મૂળ થકી કંડુ માનવી ગુજને, કુવર કંદે કંટો તેહ રે.	પિઉં ૧૦.
વસુપાળક ઇલા ગજન કરો, વીરમતી તસ નાર રે;	પિઉં ૧૧.
વસુમતી છે નદની તેહની, વાવન ગુણુ લગર રે	પિઉં ૧૨.
મતિસાગર હુતો તેહનો મત્રી, નામ હુતો તેવા પરિણામ રે,	પિઉં ૧૩.
ગેગ છતે તસ દેહો વહી, ઉપજ્યા ઉનવા ઉદામ રે.	પિઉં ૧૪.
મરણુ લક્ષુ તે અતે પ્રાણી, દિન થયા ખટ તાસ રે,	પિઉં ૧૫.
જળ ન ખડ અગની ન બાળે, ડેઘા ન જન્યે તાસ રે.	પિઉં ૧૬.
કરકરી કરીને પ્રાત કાળે, મકથો જાળે મતાણુ રે,	પિઉં ૧૭.
પહોગ છતે દિન આવે છે ગેહ, તુંજે નગર જન પ્રાણુ રે.	પિઉં ૧૮.
ગાય ઢટેરો અહોનિશ દેવે, જે દહે મત્રીને કાય રે,	પિઉં ૧૯.
તેને આપે છે મત્રીની પુત્રી, એવું કંદે નૃપ આપ રે	પિઉં ૨૦.
મદનમંજરી નદની નીકી, પોષન માવણું કાય રે,	પિઉં ૨૧.
નારીલક્ષણુ છે લલિત તે લલના, દીડી છ આવે દાય રે.	પિઉં ૨૨.
ખીડુ છખીને નર કોઈ આવે, તે સમશાન તેહને ખાય રે,	પિઉં ૨૩.
પોતે બળે નહિ બીજાને બાળે, હવે તે કોઈ ન જાય રે.	પિઉં ૨૪.
પ્રાત કાળે પૂરવ રીતે, લેછ જશુ અમે ત્યાય રે,	પિઉં ૨૫.
દક્ષિણુ ઉસીગે પનગ મંત્રી, પોટે નિત્ય ઘર જાય રે.	પિઉં ૨૬.
હરખ્યો કુવર વાત તેની સુખી, જોષણ કુ હવે ખ્યાય રે,	પિઉં ૨૭.
નેમવિજય કંદે સાલગો આગે, કાફીએ છત્રી લાગ રે.	પિઉં ૨૮.

દોહરા.

વણિકહાટ વેગે જઈ, સુદર કીધું ભોજ,
 પેરી ગોળના વસ્ત્ર તે, બેઠા આટે માન.
 રાય ઢટેરો આવિયો, અહિયો કુવર આવ,
 લેછ વંચાઈ ગવને, મહામાયે તે ચાપ,

કુવર તેજવે રાય તે, જોલે મંડુરી વાણુ,	
તમ દેગુ મત્રી સુતા, એ અમ વચન પ્રમાણુ	૩.
લેઈ મત્રી શયાયકી, પહેલ્યો આપ મશાણુ,	
નગ મકી પાછા વળ્યા, પૂડ ન જોતા તાણુ	૪.
દિનપતિ ત્યહાંઆથમ્યો, કુવર (હવે) ચિતવે તામ	
વામ નહિ સુવાતણો, ઉચે વણુએ કામ	૫.
કટિ બાવી કુવાળને, ગાત્રી બીડી ગાત્ર	
તડ હેંઠ જોઠા સુખે, ન્યાજે નવત્રી યાત્ર	૬.
તામ લનિત લીલા લટે, ચડુ દિગે નિરખી ચગ,	
સાહસિક શિરોમણી, જોતો બુઝિ મિધિ ટગ	૭
ધ્યાન ધરી નવકારનુ, સમરે શ્રીજિનદેવ	
ધર્મગુરુ સમરે દિલે, મુખ દુખ એહજ ટેવ	૮.
શીલવતી શીવે લખી, ઠાણુ ન વિમારે તાસ,	
જિનમતિ ધાગી શ્રાવિકા, જાણે શિવપુર વાસ	૯

કાળ ૭ મી.

(સીમધર ક જે મયા—એ દેશી)

જોઠા કુવર વડ હેલગે, જપતો જિનવર જાપ,	
તિણુ અવસર ઢાળુ થયો, તે સુણુજો ગિથર થાપ	૧.
સુણુજો અગજ કાત્રિના, આણીને વિપમ .	
ધન્ય જનની જગ તેહની, પુરુશ શિર મરાર	સુણુજો ૨
નાની ગોગી વનગિરિ, રોરે દીન વચન	
અખળા નારી હુ એટલી, વરણુ એહજ વન	સુણુજો ૩
ગળી ચડયો પતિ માહરો, માગે મુખમા કસાર,	
વિચી આખી રાડું નહિ, કંઠે પ્રજાળ પોદાર	સુણુજો ૪.
આશાભગ સસારમા, બનકે પાપી રે હોય,	
આશા સહિત જો આથમ્યા, લહે નગકને ઝોય.	સુણુજો ૫.
ઐ શત્રી કુળ સાહસી, ઐ દુઃખ લાગે રે મુઝ,	
પ્રાણુ વાલેશ્વર મનતણો, એ છે નિજ મન ગૂઝ	સુણુજો ૬

માંભળી સજ્જ દયામળો, ઉઠ્યો તવ તે કુમાર;	
આણુ દેહ મંત્રી બણી, આઘ્યો સ્વર અનુસાર.	મુણ્જો ૭.
આવયો અતિશે ઉતાવળો, દીકાં પુકપ ને નાર;	
બાઘ્યો મધુરપણે કરી, મીઠાં વચન ઉદાર.	મુણ્જો ૮.
નારી બણી નર એમ બણે, દેખે ચત્રાવિયો ઝગ;	
વાત કરે ધરતી તદા, માંડીને ત્યહા મગ.	મુણ્જો ૯.
પિંડ દેખે સીધાવિયો, માગીને મુજ આણુ.	
કાજ કરને પાછો વળ્યો, દામનુ કરી પગમાણુ.	મુણ્જો ૧૦.
મારો આવતાં તેહને, મળિયા કરી કહામ,	
વિયમ પથે તે સાહમો, બોલાવ્યો વણુ કામ.	મુણ્જો ૧૧.
ગામ આબું ૦/૫ એ બણી, કીધા બહુલો ચિત્તંબ;	

નેહ નજ નિહાળતો, જપતો જિન-ર જાપ,
 ધન્ય ધન્ય શીલવતી સતી, નામે નામે પાપ ૨
 દાણુ ન વિસારે તેહને, યોગીશ્વર જ્યમ ધ્યાન,
 વય આણી કુવર તિશે, ગખતો એક તાન ૩
 પહેવો પહેલ વાગ્યો ત્યહા, હવે ખીજો અધિગર,
 માભગજો થઈ એક મના, ભગ્યતણા પ્રીકાર. ૪
 આગમ છે અગમા, પુણ્યવત શુણ્યવત,
 દેવ સવે દૂતપુરથી, એવ થખી દુસ્ત ૫

ટાણ ૮ મી.

(એખીશાની દેખી)

એણે અનસરે, ખીનાશક ત્યહા અવિયો,
 પેખી કુવરે રે, મનમખી બ લારિયો
 નિશ દમિણુ રે ભદ્રાજી જ્ઞતો કારમો,
 આવે ઉજમે રે, પાપનો પદ દુગતમો ૧
 દુગતમા અતિ નિર પ્રાણી, નગ-તણા દળ પૂરતો,
 પાપતણા નગ પ્રગટ પ્રોહા, સુકૃત ભણા જે ચૂરતો
 દીઠે દર્શન દુખ દરિદ્ર મનુષ્ય સકા પ્રીય જે,
 કીનાશ દેખી કુવર કોટિ નૈવૃત્તિ નિ અતિ નીપજે ૨
 નખ એવડા રે, જાણે પાનડા પોહના,
 કાન પરમટયા રે, માનું સુપડા દોહના
 આખ ઉડી રે, ભુડી યથા કગર દરી,
 માથુ હળ પેરે રે, કેતી કહ વાત મુખે કરી ૩
 અનુસરિય પૂઠે પરિત સગે લનિત નીચી લહલહી,
 ઉદર ઉચુ પૂઠ નીચુ હાય તાડ સમા સહી,
 તાડ થલા અરણુ દોવે, ડિયા અતિ ઉત્તમ એ,
 આવતો તેણે સમય એમો બતર ૩૫ અદિગ એ ૪
 દીઠો કુવરે રે, [તે] નિજ પૂઠ મિત્રમણો,
 આવે ઉજમ્યો રે, જોહ ધગરે અમણો,

સાભળી રાજ દયામણો, ઉંચો તર તે કુમાર,
 આણુ દેઢ મત્રી ભણી, ચાલ્યો ઝવર અનુસાર મુણ્ણમેં ૭.
 આવયો અતિશે ઉતાવળો, દીઠ પુ-પ ને નાર,
 ગોચો મધુગ્ધણે કરી, મીઠા વચન ઉદાર. મુણ્ણમેં ૮.
 નારી ભણી નર એમ ભણે, કાણે ચક્રવિયે ના,
 વાત કહ ધર્યા તના, માગને ત્વદા મગ મુણ્ણમેં ૯.
 પિંડ દેને સીરાવિયો, માગીને મુગ આણુ
 માગ કરને પાડો વજના, દમનુ કરી પન્માણુ મુણ્ણમેં ૧૦.
 મારજે આવતા તેહને, મગિયા રંગી ઉદામ,
 નિયમ પથે તે સાદમો, બોચાલ્યો વણુ કામ મુણ્ણમેં ૧૧.
 ગામ આબુ બવ એ ભણી, કીધા બડ્યો વિવળ,
 ગત પડ્યે વન આવિયા, તરવરને વિલખ મુણ્ણમેં ૧૨.
 ગુળી ચક્રવિને પાપિયા, પહોત્યા તે નિજ ગામ,
 પુ આવી નર કહેણથી, દીઠ કરમનાં કામ મુણ્ણમેં ૧૩.
 હોમ થઇ કસાગની, માગે છે વાગવા,
 કણ્યા થઇ તે કુમારને, પહોતે તે વાગવા મુણ્ણમેં ૧૪.
 રકથ ચક્રાવી તે કામની, કરતી તેહ અગમ,
 કાપે કઠ ને કાળજી, કાપે પદમાસ થભ મુણ્ણમેં ૧૫.
 દેખી કુવરે તેહવુ, નાખી પન્ભણી સાગ,
 કટિમેખળ ને કકણ વળી, નેપુરને ત્યમ ત્યાહ મુણ્ણમેં ૧૬.
 ચીરને ચરણિયો કચવો, લીધા તાપીને તેણુ
 ચોર છુટે જેમ સાયને, કેડે મકથ ન જેણુ મુણ્ણમેં ૧૭.
 નગન થકી નારી તિકા, નારી મરતપરે જેમ
 દેવ આબૂપાણુ લેધને, પહોત્યા તે વડ નેમ મુણ્ણમેં ૧૮.
 સાતમી ઢાળ ચોલામણુ, પામ્યો ધન બડ કોડ,
 નેમ કહે ભવિ સાભળો, કુણુ કરે ધર્મની હોડ. મુણ્ણમેં ૧૦

દાહરા.

આગ્યો કુવર ઉતાવળો, આનન્દ અગ ન માય,
 તીન વલ તિહુઅણુ તિવક, દેખ્યા આવે દાય. ૧.

નેહું નજર નિહાળતો, જપતો જિનવર જાપ,
 ધન્ય ધન્ય શીલવતી સતી, નામે નાસે પાપ. ૨
 ક્ષણ ન નિસારે તેહને, યોગીશ્વર ન્યમ ધ્યાન
 લય આણી કુવર તિણે, ગખતો એક તાન ૩
 પહેયો પહેર વાગો ત્યહા, હરે બીજો અધિકાર,
 સાબગજો થઈ એક મના, ભાગ્યતણા પ્રતીકાર. ૪
 આગ્રહક છે અગમા, પુણ્યવત શુણ્વત,
 દેવ સવે કૃતપુણ્યથી એવ થઈ દુરુત ૫

ઢાળ ૮ મી.

(એનીરાની રંગી)

એણે અવસર રે, કીનારાક ત્યહા આવિયો,
 પેળી કુવર રે, મનમાગી બુ લાવિયો
 નિશ દક્ષિણ રે, લક્ષણુ ગતો કાગમે
 આવે ઉજમે રે, પાપનો પક દુરાતમે ૧
 દુગતમા અતિ નિહર પ્રાણો, નગતણા દળ પૂરતો,
 પાપતણા ના પ્રગટ પ્રોઢા, સુકૃત લણા જે ચૂરતો
 દીઠે દર્શન દુખ દરિદ્ર મનુ શકા ગ્રીય જે,
 કીનારા દેખી કુવર કોઠિ કૈણકે નિવ અતિ નીપજે ૨
 નખ એવડા રે, જાણે પાનડા લોહના,
 કાન પરગટયા રે, માનું મુપડા દોહના
 આખ ઉડી રે, લુડી યથા કુગર દરી,
 માયુ હળ પેરે રે, કેતી કહુ વાત મુખે કરી ૩
 અનુસરિય પૂઠે પર્વત શગે લલિત નીચી લહલહી,
 ઉદર ઉચુ પૃથ નીચુ હાય તાડ સમા સહી
 તાડ થલા ચરણ દોરે, ડાયા અતિ ઉત્તમ એ,
 આવતો તેણે સમય એમે વ્યતર રૂપ અદિગ એ ૪
 દીઠો કુવરે રે, [તે] નિજ પૃથ બિદ્યમણો,
 આવે ઉત્તમો રે, જેહ ધગયે અકાગણો,

- તેહ દેખી રે, વોડે ઠાપે દુઃખઝરણો,
પાપી પ્રાણિયો રે, ભણિયો જન ધુન્નમણો. ૫
- ધુન્નમણો અતિ દુર્ત [ને] ચડ મુડ કડી વિકરાળ એ,
ચરણ ત્રહેકે ધરણી ધડકે આથડે અખરાળ એ,
મદ ગઢે ગજે ગગન ગાજે નાજે જિવ ગદનગ એ,
પ્રમળ ધગ [એ] પ્રમથ ચિતે કુવગ સામો આજ એ. ૬
- જોવે વ્યતગ રે, વચન તે નિજ મુખ એહવો,
ચાપ વોરવો કે પગલા મજ મત્યો તેહવો
પૂં વ્યતગ રે, કવગ આજે વગે તમ,
પહોત્યા વેગવુ રે, શુકાને અતગ મે મુગ. ૭
- મુદા એ પહોત્યા શુકા અતર મોગશત ત્યહા ભૂત એ,
કાળા પીળા ધોળા નીલા દીસતા અબધુત એ
મોગસે તે દમિત ભીયણ કુવગ પણુ દસિયો સતી,
જોવિયા તવ ભૂત દેખી તુ દસિયો કહે મે વડી ? ૮
- જપે કુવર રે, સુદર વાણી અગ્નિનરી,
તમે દસિયા રે, મન માહી કરો શુ દરી ?
કહે ભૂતગ રે, બાપગ ભલ્ય પૂરો નહિ,
તેજે આરિયો કે ભાવિયો હામો ચિત્ત લદી. ૯
- મન લરી એવુ વચન મોહું પછે કુવર કહે વહી
ગજન મત્રી ન બજે મૃત્યુક ખટ દિવમ તો ગયા સતી,
'દેહ કદિયુ આપમ એવુ ત્યતગ બત્રીશમે આગિયે,
ધાણિયે ધાવી તેહ મવળા, તેય કાદી માણિયે. ૧૦
- તેહ તેવથી રે, મનોની કાયા છાટિયે,
ઠાવે નિબ્રથ રે, પાવક મત્રી વોટિયે,
બીડું લેધ રે, હું છહા વળિ આવિયો,
મુગ મળિયા રે, બત્રીશ સત અધ ભાવિયો. ૧૧
- ભારિયો તમને મત્યા મુજને, બીજ અધ મ્યહા પાવશ,
તમ ભગાતુ જમ એ રાજ, વળી લેવા લણી આપશ,
મુણી એવુ વચન વાડ કે, કર જોડી પ્રભુ મુણો,

- સદુ વાત કહિયે માંડી ધરથી વાંક નહિ કેા અમતણો. ૧૨.
 મુણો મોટકો રે, દિવસ અછે સહિ સાંભળો,
 મહામાંસનું રે, ભક્ત કરે તજિ આમળો;
 તવ કુંવર રે, આકરા બોધ સુણી તેહના,
 ગણી નવપદ રે, કરવાળ ત્રી કર જેહના. ૧૩.
 જેણેપરે કરવાળ કાદી, જાણે ત્રિભુવન છપવા,
 વ્યંતર સધળા માન મેલી, દિનકરની પેરે નીપવા;
 નવ પદ તે મહિમા પ્રળળ વ્યંતર જત્રીસિં ભય ધરે,
 ભાગે સંકટ વિકટ સધળાં, વેરી ભય જે જય કરે. ૧૪.
 * લીલા લક્ષ્મી રે, લહિયે નવ પદ ધ્યાનથી,
 દાળે આપદા રે, સંપદા રે બહુ માનથી;
 જેણે જપિયા રે, જપમાળા નવકારની,
 કહો તેહને રે, ચિંતા કથી સંસારની. ૧૫.
 સંસાર માંડી પ્રગટ પ્રાણી પોતે હોય શુભ વામના,
 સ્વર્ગનાં મુખ સદજ કરતળ, અવર શુભ તસ વાસના;
 ચોર અરિ વિપ રણુદ રોગો પાવક કરિ દધિ ઉપસમે,
 પરિવાર પ્રાદા પુત્ર બહુલા, દોષ તેના જે દમે. ૧૬.
 નવકારથી રે, વ્યંતર સદુ આગે હુઆ,
 મેવક પેરે રે, જી જી કરતા આગળ વધા;
 મહામાંસનું રે, બોજન રહિયું વેગળું,
 જીવવાતજો રે, સંશય પડોત્યો અતિ ભયું. ૧૭.
 અતિ ભક્તી ભાતે તેહજ વાતે વિનવતા તે કુમારને,
 નસ અહું અમે અરણુકેરા, છોડો કરણા આણીને;
 મુકું નહિ કહે કુંવર તેને, બીડું મહિ કેમ નિર્ગમુ ?
 જો મુજ કેંણુ કરશે એક વાઝ તો હોય તમને સદુ સમું. ૧૮.
 અતિ ઉકટ રે, લપેટ નિકટ લાલચી,
 સદુ વ્યંતર રે, જિંતજી જટકતા ઉમચી;
 ધડ ધડકતી રે, તડકત ધરખીની ઘુબિકા,
 આગે પાછે રે, આગે જાવે શુભિકા. ૧૯.

- શુભિકા તન ગમ્યુ ચક્ર ખગ્રધર પેરે ધડધરે,
 કુવર પુણ્યે પ્રગટ પ્રાદો, કાચ જેની આયરે;
 આનન અનળ પ્રણળ પૃથુ તન જવાળમાળા સંકુળા,
 હુઆ આતુર અતિગે પામર મગ્યુ ભયથી આકુળા. ૨૦
 જે જે પુણ્યથી રે, વ્યતર મરે વશ થયા,
 એક માનવ રે, છતી કુશળે નવ ગયા,
 નાના મોદન રે, દેવતણા તપદા અગ દહે,
 હા જેડી રે, દેવ મગવ તે એમ કહે ૨૧
 એમ કહે વ્યતર કડ જે આજ્ઞાતમ આગે ઉભા થકા,
 શ્રીગુન મહિ અતિ મુગ્ધ પામે પરિમળ વાદિકા
 ઉત્તમ મહિ કળશ ત્રિગો મડપ ચોનશી ભવા,
 નેમવિજય કહે દાગ આહમી, ટામીમા મડ નિર્મળા ૨૨.

દોહરા.

- દેવ કહે મીચો તમે, આખ મગી મહારાજ,
 ભનન નિપાયુ જિનતાયુ થાપ્યા શ્રીજિનગજ. ૧.
 આખ હિન્દી નિગખિયુ, નિપુણ થયુ ક્યુ જેમ
 ધૂળ મગનમા ગિયર ગરી, થાપ્યા ગાતિ પ્રભુ તેમ. ૨.
 ભૂપણુ વખ જે દેવના, ચડગુપ્ત લેછ આમ,
 રીલવતીના નામની, બિદલી કો'ની તામ ૩.
 લછ દીધી વ્યતર કરે, રીલવતી આવાસ,
 લેછ મોકે હગખિનપણે, અગે થછ ઉસ્વામ ૪.
 વળી સભાર્યા આવશુ, કરશુ દીધો કોવ,
 વ્યતર પગે લાગી ગયા, ખીજે ગયો પહોર અડોલ. ૫
 રીજે પોરે હવે સાંભળો, જેવો થયો અચલ,
 પદરવ થયો પૃથિવી પથે, કુવર કહે મન ચલ ૬.
 ચક્રાતપ છાયા પડે, અંગ નવ પડે જસ,
 પદતળ ભૂમિ આગળા, દીમે ખજર ન તાસ ૭
 કાયા પડે સચરે, પે'તે દે ધડનાળ,

રાજકુવન . વેગે ગયા, પેસી ગૃહ પરનાજ. ૮.
કુંવરે . હાથાં નિરખિયું, લીધી રાજકુમાર;
વળી ત્યમ આત્મા ત્યમ વહે, તેહજ વન મોઝાર.

કાળ ૯ મી.

(સુરની ખારી હો, ઘાગે જિન છ તાહરી—એ દેશ).

કથ હિપાડી હો, આત્મા રાજન નંદની, આત્મા ખરપર ચોર;
કુંવર સંપ્રેક્ષ હો, જોવે માતું સજ થકો, પહોળો વનહ તે ઘોર;
પ્રીત સંભાળી હો, જાણી વચન એમ કહે. ૧.
વટને પંજર હો, અંતર દોઢા સાથરો, ફર કર્યો જવ તેહ;
ભૂમિ પેસારે હો, સંચારે સો પશુ સંચરે, ભૂમિતું મંદિર જોહ. પ્રીત૦ ૨.
મહિ ને પેઠા હો, દીકું મંદિર તેહવું, તેજે કરી અઢઝમાળ;
કંચનનું અંગણ હો, મંગણ મન રચી રહે, ચંદ્રગમ ખુશાલ. પ્રીત૦ ૩.
જાગી જવ નારી હો, મનમાં પૂરણ પ્રેમલા, દીકું તરકર ગેહ;
મનમાં અતિ ચિતે હો, બીતે બીતિતણે વરો, શું છે કૈવલ્ય એહ. પ્રીત૦ ૪.
તરકર સહાં જોલે હો, જોલે અંતર આપણું, મૂઝી કુળ મરગદ;
સાંભળતું ગોરી હો, ચોરી મેં કરી તાહરી, તુજને વરવા આહવાદ. પ્રીત૦ ૫.
ભરિયો જો કંઠે હો, અગની કુંડ ઝગહજો, જ્વાળા પ્રવચન વેતાળ;
દીસંતી કાળી હો, રાતી પીળી ચંદુ દિશે, ધૂતપૂરે પ્રતિમાળ પ્રીત૦ ૬.
લપન શ્રી બાકુળ હો, તિલવટ દેખે ત્યાં ધણા, હોમસામથી બહુ જોહ;
અજ વર પશુ દીઠા હો, અનિહા કુંવરી લોચને, કુંવરે પશુ લલ્લું એહ. પ્રીત૦ ૭.
રતનખુર એમ મોલે હો, વચન લે કુંવરી માહરાં, વર તું કરી ભરતાગ;
કાંઈ હવે ચૂકે હો, મૂકે તન કિણે કારણે, થા હવે તું મુજ નાર. પ્રીત૦ ૮.
તું નહિ જો પરણે હો, મરણ સુણ તુજને કહું, નાખીશ અગનિ મઝાર;
તેણે તુમાટે હો, પુણ્યને સારે કહું બહુ, હમઝા માંહી વિચાર. પ્રીત૦ ૯.
કુંવરી પશુ શોચે હો, એ શું આવે એદને, શું જાણે મન માંલ;
હું અહું કુંમારી હો, અમરી નંદન નૃપતણી, હંસી કાગ વિવાહ. પ્રીત૦ ૧૦.
વર લહું મરણે હો, ચરણે શું હોય એહને, એથી અગની એ સાર;
કુસંગને સંગે હો, અંગે હોય અશ્ચિતા, નિષ્કળ પ્રેમ સંસાર. પ્રીત૦ ૧૧.

કુવરી ઉમોદી હો, રાજ નવેદી તુજને કહું, તું મુજ બધવ સમાન,
 હું છુ તુજ યેન તેા, એવુ મુજને શુ કહો, કહે તે ચાઓ સાવધાન. પ્રીત૦ ૧૨.
 દો અગને દેશ હો, સાત મોઢામણા, કીજે અગની સરકાર,
 જેમ કદિયુ ચોરે હો, બાળા આગે તેમ કહે, જાપની શ્રીનવકાર. પ્રીત૦ ૧૩.
 ગણે મનને છોડે હો, અગ્નિકુટ બાકળા, પુત્ર સુવન્ધુ કમલ,
 છોડેને કહે તેા, પૂર્વ દિશ સામી નહી, જોવે શુભવે અનાજ પ્રીત૦ ૧૪.
 જો હોયે આ થાનક હો, છાનો નગ જો કો ગલો, વ્યતગ વા શુદ્ધિદેવ,
 ક્ષત્રિનો નદન હો, આનન્દ ગિયે કુજે, રાખજો અબળા તેવ પ્રીત૦ ૧૫.
 મે તો વર વગિયો હો, રીયવતીપતિ, બીજો નહિ એ સસાર,
 આપણી શક્તિ હો, હાકી ચૂપ કરી મત રહો, માતમો દેગો, છો સાર. પ્રીત૦ ૧૬.
 નાખે તે જોવે હો, તેવે કુવર ધર્યો ત્યહા, કદિયો ગ્લખુર ચોર,
 પાપી તુ આણી હો, જાણી મે તુજ વાતડી હો, કતો કમ અધો. પ્રીત૦ ૧૭.
 નાખ્યો તે કહે હો, જુડી જુડી ગતિ લણી, પુત્ર સુવરણુ તામ,
 થયો તેણે દીગ હો, મીઠા કુવરે તે મોચને, કુવરી કહે પગલામ પ્રીત૦ ૧૮.
 નવમી એ દાજો હો, જોડી દૂધ મળી બવી, પામ્યા દરખ અપાર,
 નેમને શાતા હો, શાતા માતા માનવી, પામે ગિદિ પરિવાર. પ્રીત૦ ૧૯.

દોહરો

કુવરી દેખી કુમારને, ઉપે મદન મદત
 મન માન્યુ ધણુ માનની, કામિની કામ લલત ૧
 કુવર જોવાવે તેહને, શીયનનીનો નાહ;
 કહે તે કુણુ ગ્યાનક વમે, જેનુ તુજ ઉમાહ. ૨
 વાત લણી નિમિત્ત કલો, અદ્વૈત કુમાર,
 સાબળીને વર મે વર્ષો, પણ નન જાણુ સા. ૩
 પ્રેમ ભરી એમ પ્રેમદા, મધુરા જોવે જોવ,
 પરજો પ્રેમ ધરી કરી, મુકી દિયો કુમેલ ૪.
 શાંતિ કુળ નવ જાણિયા, તુ કમ કહે વિવાહ,
 મે વગિયા નારી કહે, પૂરણુ કરો ઉગ્રહ. ૫.
 કાંધી કળશની સ્થાપના, સાક્ષી દિનિનશીકાર,

ત્રીજી નારી પરણિયો, પુણ્યતણે પ્રતિકાર	૬.
મુવણું કાઢ્યું કુડયી, નીરે શીતળ કીધ,	
દીઠે ભન ભાવઃ ગઢ, સકળ મનોરથ સિદ્ધ.	૭
નારી મૂકી ભુવનમા, જપી પ્રેમ વચન,	
હુ આનુ જ્વાળી કરી, સચિવતણુ જે તન.	૮.
વેગે ત્યાથી નિમર્યો, મુદ્રાકિત કરી ગેહ,	
ચોથે પટોરે તે ત્વટા, મત્રી પામ્યો નેહ	૯

કાળ ૧૦ મી

(૬. કવાનખી ભર ધરો હે—એ દેખી)

પ્રથ દેઠે કુમારજી હે, જેઠા રામને લેધ,	
સત્યનત શિરોમણિ હં, અતલીખ્યા ને અલેધ	૧.
ગુણવત ગરવો ગઢગઢે હે, મીઠો અમીય સમાન	
તેણે સમે જે કૈવલ્ય થયુ હે, સુણજો થઈ સાન્ધાન	ગુણવત ૨.
થરહઃ થરહર થરહરે હે, ડોલે કાયા તેણી વાર,	
અમળાયે અતિ આકરે હે, મૃતક તેણી હો વાર	ગુણવત ૩.
હુકારે ફણી ટોપથી હે, કોપનુ કરે પોકાર,	
રાખધોઃ વચને ગાજતો હે, ભાજતો નર અદકાર.	ગુણવત ૪.
હુ હુ હુ મુખ એમ કહે ટે, ઘાણે સળળ ઘોકાર,	
ભૂકુટિ ભમાડે ઉર્ધ્વથી હે, ત્રિવંધી નિવવટ તાર.	ગુણવત ૫
ભૂમિ પદ પછાડતો હે, મુગ્ધવે ગિરિસુગ,	
કરડા ડોળા કાતરે હે, પાતરે મુજલટના અગ	ગુણવત ૬.
ઉજળે જ્યમ ચણા પાવકે હે, ધકુટે ઉદ્ધિ જ્યમ વાગ,	
ગર્લ ગમે સગી ગર્લણી ટે, આત્યતણે ચણકાર	ગુણવત ૭
દેખી કવર જ્ઞે ધમ્મા હે, ચારે પાપા પ્રત્યા,	
હુ ગુજ ભેદક આવિયો હે, ઉચ્ચિયો અતર ચદ્ધ	
મણિમણિ વગ્યા તિકા ટ, દેતા પન્નો પ્રહાર,	
ગડદા દીક ચૂકે નહિ હે, દીચણના ઘોકાર	
અર્ધતૂલ જ્યમ નાચુથી ટે, ઉઃ જ્યમ આગ્રથ,	

તેમ ગ્રહીને ભુજા ભૂતની હ, નાખ્યો ભૂમિ ઉદાસ	શુભ્રત૦	૧૦.
આતુળ થયો તન આપથી દે, મોત્યો વચન વિલાસ,		
મુક્ય કહુ તુજ વાતડી હ, મુખ્યો મુજને ઉલાસ	શુભ્રત૦	૧૧
કુવર બેઠા અળગો સુણે હે, વ્યતગતણો ટૂંતાત,		
મત્રીની દેહ જે નવ બળે હે, નાવે તેનો જે અત	શુભ્રત૦	૧૨.
ઉપણ વાત મયો દેહડી હે, કીંમત કષ્ટ ઉપચાર,		
મૂર્ખ ચંદ્ર દૂધ નામના દે, કાંતિ છે રત્ન આપાર	શુભ્રત૦	૧૩
ગુણમા નાખ્યા તેહને દ, ગંગ ગયો એ દેહ,		
અત વેળા કાઢા નહિ દ, અગ્નિજળ ગદિત એહ	શુભ્રત૦	૧૪.
હુ મેનક છુ રત્નનો દ, મુખ્યો મુજને રે આજ,		
લે દેહ કહી મુખ ગડિયુ હે, દીધા મણિ મુરરાજ	શુભ્રત૦	૧૫
એકે જળ મૂડે નહિ દે, દુજે રત્ને અગ્નિની ન ભીત,		
વગી જો જન જીતિયે હે, કુહુ તુજને દો પ્રાંત	શુભ્રત૦	૧૬
ભુવન મધ્યે દક્ષિણ દિશો દે, શયન તણો પલંગ,		
ચારે પદ છે ચક્ર ભયા હે, રત્ન કપડા ઉત્તમ	શુભ્રત૦	૧૭.
ગ્રહજે કહી વેગે થયો દે, અરૂપી તે વક્ષગય,		
ભાતુ ઉદય તે દેહને હે, અગ્નિ સગ્રહ કરાય.	શુભ્રત૦	૧૮.
સ્નાન કર્યું ચોખે જળે હે, પાવન શુ મુખ ધાય,		
એવે જે સુભટ ગયના હે, ચંદ્ર દિગે કુવરને જોય	શુભ્રત૦	૧૯
વન જોયો વનમા પ્રયાં હે, દીઠો જિનહર માર,		
જન્મ થનાં પેખ્યો નહિ દે, સુદર મરસર લાર.	શુભ્રત૦	૨૦
ખુલી થયા તે દેખીને દે, પ્રભુઓ નેહ કુમાર,		
દસમી નેમવિજય જહી હે, દામ ભવી મુખગર	શુભ્રત૦	૨૧

દોહરા.

શ્રીજિનહરે મહિરે, પ્રભુઆ શાંતિ જિનહ,	
ભક્તિ ભાન થકી ભલો, પામયા પગમાનદ	૧.
સુભટ સાથે મચરી, આખો નૃપની પાસ,	
આપો કંડિયુ જે તમે, રાગ થયો ઉદામ.	૨.

ક્યા નામો આ યા કિમે, ખાલો જાતિ તમ જેહ	
પી પાણી ઘર પૂઝિયુ, ભૂપ ઉખાણો એહ	૩
ધુડમેટા છે જાતિ અમ, આન્યા વનની આય	
લુવારી છે મિત્ર માહગ, દહિયો કોય પસાય	૪
વિચાર થયો નજ ધણો, કીજે કેવો ઉપાય,	
અણુજ ધે મત્રી મુતા, દેતા ક્યમ દેવાય ?	૫
મન ચિતે રાજ્ય ધર્મો, તન અતપુર માય,	
પોકાર કરે પ્રયુન સ્વરે, ગણી પટની ત્યાય	૬.
સધિ મુખ દહ ભુનનમા, લેવ ગયો કુવરી ટાય,	
સાર કરો તમે તેહની, દુખ ન સમાવે કાય	૭

કાળ ૧૨ મી.

(મન આણી છ જિન ખાણી વાણી જાણિયે ૧—એ રેશી)

રાણી મુખે તે વાણી કહે નયને રે, કુવરી ગઈ કહો કેય,	
શુણી ખાણી અમીન સમાણી નદની રે, માજે પુતી સડી એય.	ભૂપતિ ૧
મધિમુખ દહ ગૃહશુ એ ચોરી ગયો રે, જેની ન શોધ લગાર,	
જેને નરખ્યો વન એ પરખ્યો આપણો રે, જેવો સકળ સસાર	ભૂપતિ ૨
અથ દોડાળ્યા મુલત અલાન્યાસવ દિશે રે, દેખી ન કુવરી ક્યાહ,	
ફરી જેઆન્યા મન દુખ પાયા અગમાર, ભૂપતિ જેહાછે ન્યાહ	ભૂપતિ ૩
કહે કુવર ગળ મુજને પરણાવિયે રે, વિલખ કરો હવે કેમ	
ખોલિયો લાભે આભે માનન દસણી રે, પ્રમુજ ધરીને પ્રેમ	ભૂપતિ ૪
દુખ ભરી ગમનખાનજેતાનએમ કહે રે, ઝાણ વેગા કરો વેણુ	
દુખભર છાતી શાદા તાતી આકરી રે, આસુ ઝરતે નેણુ	ભૂપતિ ૫
હોય દરેરો રાજન નગરે કરે રે, પુત્રી દેખાડ કાય	
તે ભણા આપુ દરિ કાપુ તેહનુ રે, મુદર આપીએ માય	ભૂપતિ ૬
કુવર ખોલિયો એમ સાભગો રાજવી રે, દેખાકુ તમચ ધાય,	
ખોલે ચૂક્યા થયા મરી તમે ગળવી રે, એવો ખોટો તમ ન્યાય	ભૂપતિ ૭
ખોલે ચૂક્યા જે કાઈ હોય માનની રે, કેવી તસ પરતીત	
સના છેવિ ખોલ નમ્રીને મોનિયો રે, તો હોયે જગ જશ છત	ભૂપતિ ૮

ખાટે લાખ્યે હોયે જગમાં હીનતા રે, લેખે તે ન ગણાય;
 પૃથ્વીપતિ જે ચૂકે આપણે બોલમાં રે, સજ્જન તેથી દ્વંષય. ભૂપતિ ૯.
 ભૂપતિ કહિયો કરથી બોલ જે આકરો રે, રાખો મન સ્થિર સ્થાય;
 વળી ખીજે ને ત્રીજે જે તમે માગશો રે, આપણું ટાળી સંતાપ. ભૂપતિ ૧૦.
 હરખિયો મનમાંહે રાજ અતિ ઘણો રે, વાધ્યો બહુલો સંતોષ;
 નેમ કહે ભવિ ઢાળ એ અગિયારમી રે, મારણી પુણ્યલર પોપ. ભૂપતિ ૧૧.

દોહરા.

રાજ બોલ દીધો ખરો, મનમાં રાખી કપટ,
 ધૂત મીઠા બોલડા, અંતે ચલે ઉવટ. ૧
 મહારાજ સેનાભણી, મત્રીશ્વર વળી એહ;
 ત્યો સુભટ તમે આપણા, ફરીને પાછા જેહ. ૨
 નગર લોક સાથે થયા, દીઠા જિન પ્રાસાદ;
 એક એક પ્રત્યે કહે, કરે સ્વર્ગનુ વાદ. ૩

ઢાળ ૧૨ મી.

(જેહડ મારી મુલવે મારા લાલ—એ દેશ)

રાજ દરખ અપાર કે, આવે ઉજમે લલનાકે આવે ઉજમે;
 સાથે લલા પરિવાર કે, ચિત અતિ ખાંતમે લલના કે ચિત અતિ ખાંતમે. ૧.
 ઘેરું ગાજે વન કે, ધ્રુજે કાયરા લલના કે ધ્રુજે કાયરા;
 શબ્દાડંબર તેમ કે, હોય અશપરા લલના કે હોય અશપરા. ૨.
 વૃક્ષતણી બહુ ઝાડી કે, નૂતન તર ધણું લલના કે નૂતન તર ધણું;
 જે રૂપી નિજ મન કે, ભિન્ન બિહામણું લલના કે ભિન્ન બિહામણું. ૩.
 બાણક કંથેરી તેમ કે, જૂથ વળ્યાં લલાં લલના કે જૂથ વળ્યાં લલાં;
 અંબ કદંબ હી એમ કે, સરલ ને સાતલા લલના કે સરલ ને સાતલા. ૪.
 ભેડાય નહિ તેહ કે, નર બહુ વેદને લલના કે નર બહુ વેદને;
 સ્વેદ વળે ન્યમ અંગ કે, ઉપજે ખેદને લલના કે ઉપજે ખેદને. ૫.
 ચિતે રાજન લોક કે, લેછ ક્યહાં જાય છે લલના કે લેછ ક્યહાં જાય છે;
 દિગે છે સહી ફોક કે, આગે સુખ થાય છે લલના કે આગે સુખ થાય છે. ૬.
 એમ કહેતાં સહુ તેહ કે, વહી આવ્યા ત્યાં લલના કે વહી આવ્યા ત્યાં;

યુધ ધણી ધત જાય કે, વટવૃક્ષ છે જ્યહા લવના કે વટવૃક્ષ છે જ્યહા. ૭
 વટ મધ્યે કોટર જેહ કે, દેખી નરવરો લવના કે દેખી નરવરો,
 સાથરો કીધો દૂર કે, જે હુતો ડાહરો લલના કે જે હુતો ડાહરો. ૮
 જીત ધરી મન માય કે, ભૂપતિ વિનવે લવના કે ભૂપતિ વિનવે,
 આતુરતા કરી ગેહ કે, ગમન અભિનવે લવના કે ગમન અભિનવે. ૯
 આગગ કીધો કુમાર કે, પછે સહુ વિચર્યા લલના કે પછે સહુ વિચર્યા,
 શેઠ તરાણ તે વાર કે, મનમા પરિકરા લવના કે મનમા પન્દિરા. ૧૦
 પેમે ભૂપતિ પ્રેમ કે, ભૂમિને ધર ભયે લવના કે ભૂમિને ધર ભયે,
 આગે જાતા તેહ કે, અધારે આફળે લલના કે અધારે આફળે. ૧૧.
 દીકુ શુદ્ધ મનોહારી તે, સઘણુ લોચને લલના કે મચણુ લોચને,
 રતિ રાશિની પેગ તેજ કે, દેખ્યો ન સુહણુ લવના કે દેખ્યો ન સુહણુ. ૧૨
 વસુમતિ તેણી વાર કે, લાજે ઉભી થઈ લવના કે લાજે ઉભી થઈ
 હેહુ હિમે જેહ કે, દુખની રેખા ગઈ લલના કે દુખની રેખા ગઈ. ૧૩
 પસરથો અગ અનગ કે, મરકનડો મુખથી લલના કે મરકનડો મુખથી,
 નયન કટાક્ષ વમાન કે, બાણુ ન ચુકતી લલના કે બાણુ ન ચુકતી. ૧૪
 પ્રેમ સરોવર માહો કે, પિતુ જળ જીવતી લવના કે પિતુ જળ ઝીલતી,
 નેમવિજય ઠહે એમ કે, દુખને દલતી લવના કે દુખને દેલતી. ૧૫

દોહરા.

પૂ. દેખને નારને, અવગે મુખ કરી લાજ,
 અમરાર ચિતે તરત, એમ ચિતે મહારાજ. ૧
 અહો અહો ! એ ગેહમા, ની ધનની કોડી
 નામામિત સહી નિરખીને, ગઈ કુમતિ સહુ છોડી. ૨
 સુવર્ણ પુરીમાં દેખીને, અટો અહો કૃત પુણ્ય !
 કેણે નીપાયા હઠ અટી, પાવો તે નર ધન્ય. ૩

છાળ ૧૩ મી.

(આવી ધતારા નદની તે ધૂધુ ગોકુળ ગામ—એ દેસી)

અચરજ દેખી ઉપચુ રામ, નમ્ન કેર ચરિત, (૨)
 હામી કરે હણુ પળી એતુ, પુની પુણ્ય પતિત, (૨)

- પુરુષોત્તમ શુભવંત સહુએ, આતમચો આધાર. (૨) ૮૬૦ ૧.
 પિયરનો પરિવાર સહુ છે, લાજ તણું કુણુ કામ; (૨)
 પાણિઅહણુ ન કરાવ્યું તારું, એવું ન કીજે કામ. (૨) ૫૨૦ ૨.
 હજે હથી હરિણાદી બોલે, સાંભળજો નિજ તાત; (૨)
 અણુગણ્યું તમે એવું ન બોલો, મોટા છે અવદાત. (૨) ૫૩૦ ૩.
 એણી પેરે વારે તાત પનાતા, કોડી કાજ ન કોષ; (૨)
 અવસર આવ્યે કારજ પોતું, એહ સમો કુણુ હોય. (૨) ૫૩૦ ૪.
 માત તાત કોષ કામ ન આવે, તન બાંધવ પરિવાર. (૨)
 દુઃખની વેળાએ દીડી એણે, કીધા એણે ઉપકાર. (૨) ૫૩૦ ૫.
 મુખની વેળાએ સાજન સહુએ, આવે દુરથી ધાય; (૨)
 કેવું સગપણુ રાખું તેહથી, પ્રીતતણુ પણુ જાય. (૨) ૫૩૦ ૬.
 તેણે અહી જવ ગેહથી મુજને, આણી એહજ ઠાણુ; (૨)
 સુવર્ણુ પુરપને કામે સ્થાપી, કાઢે વાતન પ્રાણુ. (૨) ૫૩૦ ૭.
 ચોરે કુણું એમવચ તું નારી, મેં નવ વરિયો તોય; (૨)
 સાતમે ફેરેનાખતાં અગ્નિ, એણે રાખી ત્યાં મોય. (૨) ૫૩૦ ૮.
 ચોર મારી એણે સુવરણુ કીધું, મેં વરિયો શુણુગેહ; (૨)
 એહજ દીનથી અંત લગી મેં, ધરિયો અવિહત નેહ. (૨) ૫૩૦ ૯.
 સાચોજમાઈ એહજ તુમચો, પ્રાણુ તણો પ્રતિપાળ; (૨)
 પરધક્ષ પુપ્પે પરણિયો પોતે, ભરતાર દીનહયાળ. (૨) ૫૩૦ ૧૦.
 મરણુતણો (દંડ) જેણે દીધા, ઉગારી વરમોય; (૨)
 તેણે સમે તું તાત ન આવ્યો, કહીયે હવે શું તોય. (૨) ૫૩૦ ૧૧.
 કીધે કામે દોપ ન દીજે, જે લખિયો કીસ્તાર; (૨)
 શુણુ અવશુણુ નવ કોષવિચારે, આ લવ એ ભરતાર. (૨) ૫૩૦ ૧૨.
 મન માન્યું છે એહથી મારું, અવસ્તણું પચખાણુ; (૨)
 સાંભળી રાજ કુંવરી વચને, હુઆ હેયે હેરાન. (૨) ૫૩૦ ૧૩.
 લઈ કીંડું અવહારી કેરું, નામોંકિત ધન જેહ; (૨)
 અવર અશું લંડારમાં પોતે, પેખિયું લેઈ તેહ. (૨) ૫૩૦ ૧૪.
 સુવરણુ પુરપ કુંવરે ગ્રહિયો, અવર ન ધાલિયો હાય; (૨)
 વેગે આપણે મંદિર આવ્યો, રાગ કુંવર સાથ. (૨) ૫૩૦ ૧૫.

શયે પૂજ્યો એકાંતે તેડી, કુંવરતણે વરતંત (૨);
 કહિયો લહિયો તેનાથી સધજો, ભૂપતિ મન હરખત (૨) પુરૂં ૨૬,
 લેઇ લગન ને નંદની દોઈ, પરણાવી કુમાર (૨),
 પદ્મિની દોઇ પ્રીતમ પેખી, સકળ ગણે અવતાર (૨). પુરૂં ૧૭.
 દુઃખ દુહમ સહુ દર વિડારે, પામ્યો વાંચિત ભોગ (૨);
 કીધું પુણ્ય તે કેડ ન મૂકે, પુણ્યે સકળ સંભોગ (૨). પુરૂં ૧૮.
 સ્ત્રવક કહે તસ ખડ એખીજો, સતી ગુણ પુણ્ય પવિત્ર (૨),
 નેમવિજય કહે ભવિ સાંભગતા, હોયે જનને ચિત્ર (૨). પુરૂં ૧૯.
 હતિ શ્રીશીલવતીમહાચરિત્રે દ્વિતીયસંહ: સંપૂર્ણ: ॥

ખંડ ૩ જો.

દોહરા.

સકળ રિદ્ધિ સમૃદ્ધિકર, ત્રિભુવન દીપ સમાન,
 પ્રણમું પાર્થ ગૌડી ધણી, આપે વર સિદ્ધિ દાન ૧.
 અભય અનુપમ અકળ મતિ, મહનકદન મહાનંદ;
 ભયરણુને સુખકરણુ તું, ચરણુ શરણુ ગુણુવંદ. ૨.
 પાતિકને દૂરે હરો, દારિદ્ર્ય દુઃખ જનનજ;
 ત્રીજી ખંડ કહેતાં થકાં, હોજો સુગર ખુસાલ. ૩.
 સુખ વિવરે સસારનાં, પામી ભોગ સંભોગ,
 શીલવતી ક્ષણ ક્ષણ વળી, સાલરતાં લહે મોગ. ૪.
 મામે શીખ કામની કને, અવસર આપણો પાપ,
 સુણી વચન વામા ત્યહાં, હંડુ શન્યજ થાપ. ૫.
 પ્રીતમ એવું ન બોલિયે, એ વચને દુઃખ હોય,
 કામનીને વા'લાતણો, વિગ્ધ ન આપે કોય. ૬.

ઢાળ ૧ લી.

(૬ જુ મેરલિયો-એ દેરી)

ગમનતણું વચન સાંભળી રેપિયુજી, નારીબોલે મુખ એમ પિટુ દિવ વડી જે-
 અવગુણુ જાણી અમતણોરે પિયુજી, છોડો છો કહિયેકેમ પિટુ દિવ વડી જે-

- નેહ ન કીજે એહવો રે પિયુછ, છેવ શિરોમણુ છેલ, પિયુ દિલં, ૨.
 શકટી ગલાણુ બેટેડે કરી રે પિયુછ, હાલે નહિ કેા બેલ, પિયુ દિલં ૩.
 ટો તુ અણુ ઉદધિ પેરે રે પિયુછ, ગરવો ગુણુ ગભીર, પિયુ દિલં ૩
 તાપ વાસુ કરી લીનિયે રે, પિયુછ, છિયગ ન્યમ સરનીર, પિયુ દિલં ૩
 ચદ્ર ચંકારની પ્રીતડી રે પિયુછ, ગણે ઉત્તમ રીત, પિયુ દિલં ૪.
 દેશનરામ યુ' નેહલો રે પિયુછ, જેમ મીન ને જળ હીન, પિયુ દિલં ૪.
 હ' કરીને જો છાડશે રે પિયુછ, તો જો કેમ કહાય, પિયુ દિલં, ૫
 સમજે ચતુર એક વેણુથી રે પિયુછ, શ્રવિત લગી પહોચાય, પિયુ દિલં ૫
 કૈતવ દેખવો અન્યથી રે પિયુછ, નારીનુ ન કીજે હાસ, પિયુ દિલં, ૬.
 એ હાસે સાશન નહિ રે પિયુછ, કાણુમા દોવે વિખાસ, પિયુ દિલં ૬.
 મીતાતણે વિરહે કરી રે પિયુછ, રામજ કીધ વિચાપ, પિયુ દિલં, ૭
 શુ જહિયે તમને મુદા રે પિયુછ, સમજો દિયવડે આપ, પિયુ દિલં ૭
 મુખ દુખ કારણુ એહા રે પિયુછ, ગમનશી કહો મુખ વાણુ, પિયુ દિલં, ૮.
 અત લગે યાઓ એકમના રે પિયુછ, હામીથી હોયે હાણુ, પિયુ દિલં ૮.
 જીવતા ધં દેઈ જીવના રે પિયુછ, કાણુમા ન કીજે વિછોહ, પિયુ દિલં, ૯
 વાચમ વિહોણી નિહિણી રે પિયુછ, મોટા પ્રીતમ ટોહ, પિયુ દિલં ૯
 ઉપજતો પિયુમેમથી રે પિયુછ, છડે છો નિરખમ નાગ, પિયુ દિલં, ૧૦
 અતલગી ક્યમ રાખજો રે પિયુછ, નેહ વધો જે અપાર, પિયુ દિલં ૧૦
 ઇચ્છા જે દોય તમતણી રે પિયુછ, તે દિયે અમચો તાત, પિયુ દિલં, ૧૧.
 જાનુ કુણુ દુખ કારણુ રે પિયુછ, પિયુ કહો માડી વાત, પિયુ દિલં ૧૧.
 મેવાકારી દ્રવ મુદરી રે પિયુછ, રહેછે કેવો અનૂર, પિયુ દિલં, ૧૨.
 અમે લહિયે તમ મનતણી રે પિયુછ, વગી વળી તન ભરપૂર, પિયુ દિલં ૧૨.
 ખામી નહિ અમ મેનમા રે પિયુછ, જે દોય દુઃખ વહો કથ, પિયુ દિલં, ૧૩
 છેહડે છોડી કેમ દાખવો રે પિયુછ, એક મતો કરી તત, પિયુ દિલં ૧૩
 જાનુ પડ પરદેશ રે પિયુછ, અઝતતણે તે મગણુ, પિયુ દિલં, ૧૪
 તુવર કહે નિજે ચાલવુ રે પિયુછ, તરણીને કહે તાણુ, પિયુ દિલં ૧૪
 તરમે નયના લાલિયા રે પિયુછ, સ્થિત મહિયા એ દોહ, પિયુ દિલં, ૧૫
 લાજ વહો તમે એહની રે પિયુછ, દેજ ભરી સામુ જોય, પિયુ દિલં ૧૫
 ઉત્તમ ગણી આઘ્યાં રે પિયુછ, નિરો હવે મત દેય, પિયુ દિલં,

લખી લખીને તમ પગ પડ્યાં રે પિયુજી, અળ તો કહિયુ કરેય, પિયુ દિવસ ૧૬
 નારી નપનના નેહથી રે પિયુજી, વિનયો પિયુ ગુણખાણુ, પિયુ દિવસ,
 પડેલી ઢાળ બીજા બડી રે પિયુજી, નેમનુ વચન પ્રમાણુ પિયુ દિવસ ૧૭

દોહરા.

એમ ન કીજો નાહવા, છટકી ન દીજો છેદ,
 રાખો વધતો નેહવો, જ્યમ ધન ભૂમિનો નેહ ૧
 કુવર રહે મુણો મમની, મૂકો ખેચાતાણુ
 વેગે જાજો આવશુ કરશ દુ.ખની ઢાળ ૨
 તમે કાયા તમે પ્રાણુ છો, દોષ આખ્યો આધાર
 દોષ રહો તમે અડી કરો પિતાના મેહેલ મઝાર ૩
 એક દોરે તે દિન ગી, કુવર થયો ઉદાસ
 શીખ દેધ નારી લણી, આખી આગળ આશ ૪
 નાપડી વેશ કરી ભનો, માગી રીખ નિનાસ
 પથ ધણો એ પતો, લગુનું ઉવાસ ૫

ઢાળ ૨ છ.

(આખ્યાનની આવ)

હવે ચક્રચૂત તે ચિતે ચોપે આને નગર મોઝર
 બજાર બોહોતર તે તીકા હાટ એલી અધિકાર ૧
 જોવે સુર મદિર મોટા પોગ અને પ્રાગ
 આટા વળી તેમ ચોસણી, વણિદ કરે વ્યાપાર ૨
 કામદત ત્યાં (છે) વ્યવહારી, અવિષતિ પોત મેસાત,
 સિદ્ધવદ્ધિ લાડી તે ચાલે, ઉધિ મારગ ખ્યાત ૩
 નાના મોટા બાગક કેધ, દરિદ્રભાવિત જોહ
 ચાપર ૫૨ સમ નર કોઈ, જેમે પ્રવટ્ણ તેહ ૪
 ઉદર કાણુ અતિશય લધે મુધા મારગ ચોર,
 ધર્મદીણુ જે પ્રાણી જાણી, જ્યધિએ જાવે જોર ૫
 એવક કે કે સાહિય નામે, પેટ પાપી જે મ્હાવે
 જેને મણિને અશુચિ ખગ મોટા, તેને શિશ નમાવે ૬

માતપિતાને જધન નેરે, સુ. જાડી ધન મોહ,	
નલજન મા'ની જે જપાવે, એહ અદતનો દોહ	૭
મગ્ધુ ભણી જે હાથે દિયક, ધન વગ તેમ મુજત	
માગે રાખડી જાળક તરણી, નયણે નીચ જત	૮
કામદત્તની પામે પટેલનો વિનયનુ સિય નમા મો	
કરે કામદત્ત જાધન ડયાથી એકનરે અ'ની આત્રો	૧
ગમે મેનક હુ ૨. તેનો, માસનો દામ ન માય,	
પેટ ભડ ને મેવા મુલી હુ તમ ચણે લાય	૧૦
અગ આઝરી નાકું નિશદિન જે ને જોણે આનીય	
એમ જાગીને મુજને સખો મો'યુ નયન પાળીય	૧૧
રાખના કુનર પેટને જાજે, જાળમ ગયા સાડ	
ગભ નજે તે મુરત મોરે, વાંણ મીધા યા વા	૧૨
સિંહલદ્વીપ ભણીય હકાર્યા, મરત યુ વહિયા જાય,	
જળનો પથ કાપે તે ધણેરો, વામો જળનિધિ યાય	૧૩.
રણી અધારી રોકને ચરણે, વિનયે શ્રમને ટાળે	
નિદ્રા પામ્યા પોતના જન તે, અચરજ એક નિદાજે	૧૪.
પૂરવ ભનના યે સુર મિત્રે, દી'તો કુંવર વહાણે	
ગગડ કપ કરી ધન ગાજે, જાણે છુ જાલ જાણે	૧૫
કુવર વિભાગે કથને જામે, અથવા મુજને આપે	
જો'યો રખે છાનો રોતો, મનની મનમા રાખે	૧૬
જાગે સિંહરથજી શ્વામી જાગુ, ટેરી જો મુજ વાણી	
ઉત્તમ વેળા ઉત્તમ જગમા, પામે પુણ્યવત પ્રાણો	૧૭
અમૃત સિદ્ધિ યોગ તે રૂડો જે અગતા સગત દોય	
કામિની કુખે રત્ન મનોહર, પ્રસન્ને એવો કોય	૧૮
જન્મચક્રી સુણો અત લગી તે, સનાલાખ દ્વિતાર	
મૂલ્ય અજે કુણુ દે મુખથી, કય અનોતરમ સાર	૧૯
લક્ષણ લક્ષિત જત્રીશ અગે, ભાગ્યવત્તો અધિકાર	
એવો યોગ છે એણી વેળા, લક્ષ્મી લહે જયકાર	૨૦
ગર્ભતણા તે પુણ્યથી જાણો, ગાન્ય પામે નર મોગે	

હું કહું તુજને બહુલ સનેહે, વચન ન માનજો ખોટા.	૨૧.
નિઃશ્વાસ મેં તેણે ત્યાંહ, શીલવતીને સંભારે;	
પાણિ મ્હીને મેં પરહરી છે, હું તસ દુઃખનો કાર.	૨૨.
અમર કહે એમ ગરડને રૂપે, આશા સહી તુજ પૂરું;	
નેમવિજય કહે ઢાળ એ ખીજી, દોહગ દાસ્ત્ર દુઃખ ચૂર.	૨૩.

દોહરો.

નિસાસો કરે શા લણી, પૂરું મનની હામ;	
વિરહિણી જે વામાંગના, મૂકું તેને ધામ.	૧.
હરખ્યો મન આતુર થયો, કાયા વાંધ્યો કામ;	
કહે ગ્રામી મુજ મૂકજો, શીલવતીને હામ.	૨.
કુંવરને લઇ પાંખમાં, આંધ્યો ગરડ ગગન;	
જલધિ લંઘી નગર નિજ, શીલવતીશુભવન.	૩.
શીલવતી જે સુંદરી, વિરહે કરે વિલાપ;	
એ એ પૂરવ મેં કર્યાં, મોટાં ફુલકર પાપ.	૪.
જેહ મુણી વિરહીતણાં, હૈડાં ધ્રુમે ઘોર;	
નયણાં આંસુ નીસરે, જે હોય કહિણુ કટોર.	૫.

ઢાળ ૩ જી.

(મુખ્ય મુખ્ય કંતા રે શીખ મોહામણી—એ રમી)

બીહમે વાહલા રે અવગુણુ કો લહી,	
નારી અખળા રે, બળ મહાં કો નહિ;	
એમ ન ધટે રે એ ન નેહલો,	
કાયર ન થઈએ રે, કીજે પેહલો.	બીહમે ૧.
તુજ વિણુ નારીની રે, શુદ્ધ કહો કોણુ લિયે,	
હેજે હૈડાને રે, મનની કોણુ દિયે;	
પ્રેમની ગળે રે, પ્રીતમ પરહવી,	
એહ અકારજ રે, કરણી અલિનવી.	બીહમે ૨.
જાગમાં વાંધ્યો રે, મીન લણી જેહને,	
કોણુ સખાધ રે, પ્રીતમ તેહને;	

- દુહર મેહેવા રે, સાસુ બોલડા,
ખમ્મા ન ખમાય રે, ખંતશુ પરગડા. વીહમેં ૩.
- ચોરી બાધી રે, તે મુઝને વરી,
પચકેરી સાખે રે, હવે કેમ પઢરી ?
હગ્ગી વિધૂરી રે, મૃગતણા યુથથી,
કો પેગ તેને રે, આતુગ એકથી. વીહમેં ૪.
- મૂઝાં પાવે રે, સખી તસ જાગરે,
હાય હાય કથા રે, કહીને વિનવે.
કેશને ત્રોડ રે, મોડે અગુથી,
આળસ કરતી રે, ગડતી આકુલી. વીહમેં ૫.
- પડે વળી ધરણી રે, હૈંદુ આક્રમે,
હૃદયને સુથે રે, અતિ ઘણું ટળવળે,
ધિક ધિક નારી રે, એ અવતારડો,
વિરહી વિજેગી રે, રોકી દુઃખવડો. વીહમેં ૬.
- કેને ભાખુ રે, આખુ દુઃખ ઈગિા,
કો નવ સૂઝે રે, વહિયે મન નિમો,
નેહ વિશુ નાથે રે, ભલુ મુજ ઉતરી,
અવગુણે કાધી રે, પરધર કિંકરી. વીહમેં ૭.
- નર હોય જગમાં રે, ધૂરત હગ ભલા,
પહોચે સાતમી રે, હામે નિરમળા;
દુઃ અપરાધી રે, શી હતી તાહરી,
આશા ત્રોડી રે, ટાણે માહરી. વીહમેં ૮.
- નેહ નિમ્નેહી રે, કેણીપેગ નિગવડે,
ઝાણા ઝિહ્વર રે, જળ ક્યમ બહુ રહે,
પ્રાટે ત્રોડે રે, પાળી સદી જોહની,
હીળા આણી રે. ગત એહ તેહની. વીહમેં ૯.
- અવગુણુ ગુણુને રે, ઉત્તમ લેખવે,
દુર્જન કથને રે, દ્વિ નવ મેળવે;
નારીને રોથે રે, ચિત ઘણું ચિનવે,

છાડી મા'લા રે, અન્ય હિત દેખે	વીહમેં ૧૦
છગ ખડુ જોયે રે, કાણુ નન પાતરે,	
અવગુણુ રાખે રે, બાખે આતરે,	
વિન્હી દેહી રે, મન દાઝે ધણુ,	
અન્ય જન દેખી રે, દિવ ધરે આપણુ	વીહમેં ૧૧
રીત ન જાણે રે, પગ જોહ લોકની,	
તેણે ત્રિગ સ્થાપી રે, મનસા પાપની,	
જાની ન આવે રે, નાહલા નિદ્રડી,	
અધવચ છાડી રે, પ્રીતમ પ્રીતડી	વીહમેં ૧૨.
કગનો મેળો રે, કાધી પહેલડો,	
અગનો મેળો રે, નવ ગ્લો દુકડો,	
વચનને મેલે રે, વચન જોયો નહિ,	
વિણુ ક્યે વહિયો રે, ન દહે ગયો કે કહી.	વીહમેં ૧૩
એમ ખડુ જોયે રે, વનિતા વલવલે,	
કુવરની આખે રે, જળધારા ચલે	
કાણુ કાણુ પામે રે, મૂર્ખાંગત અગના,	
ભૂમિ પડતી રે, એનું નિજ પિયુ નિના	વીહમેં ૧૪
ત્રીજા ખડની રે, દાગ ત્રીજા સમી,	
તેમે બાખી રે, ધન્યાશ્રીએ સકમી	
જો જો કરણી રે, એ સડી કર્મની,	
આગળ મુણજો રે, વાત છે મર્મની	વીહમેં ૧૫

જાહરા.

કુવર કટે બિહ્યતરે, મોલે ખાર ઉવાડ,	
સાભાળિયુ નહિ વિવપતા, ફેરી કહિયુ નાડ	૧
કહે રાણો છ કાણુ છે, એણા વેળા આ ઠામ	
જો જાણે મુજ સામરો, તો દાગે છુજ નામ	૨
હુ પિયુ છુ તાહરો, ચદ્રચપ્ત મુજ ખ્યાત,	
તે આવ્યો પરદેસડે, રીસનગે ફરી ધાત	૩

તે આગેા પહેલયા, તુજને મગના ઝાળ,	
પુ નહીનાભીઆપણે, આગળિયોપતિસાળ	૪.
ગમી ઉધાણુ દારને, દીઠો નિજ ભગતા	
પવન થપી પરી થઇ, પામી દગ્ધ ઠા	૫
અવગે મખ કિની ની રાત્રની ઝી ઓટ	
નિરહ તથા ગમી પરી પામી મનમથ પોટ	૬
ગમી સ ફે ગઇ, મેલ આપ પનગ	
અગીને તે મગની, ગમારી ઉચ્છ્રગ	૭

દાણ ૪ થી.

(આસખત લેા—એ રેગા)

૧ અપગધી નારી પુ તોરો, મઇ ખમજે અનણુ મોગે રે, તુરી સનેદી.
 તુ ગોભાગણુ નારી સહાં, તુતો ગુણવતથી ગુણ દુગી રે મુદરીં ૧
 તુ દયાનત દયાગી બાગી, મેં તો પૂન પુણ્યથી લાળી રે મુદરીં
 તુ ચિનારેતી મન ગુણખાણી લલણા તુજ વલણી વાણી રે મુદરીં ૨
 શશિવન્ની તુજ પુણ્યવતી, સહી દોન થપી ફેરે દતી રે મુદરીં
 મેં અપગધ કરોં જે મોગે, તે તે ખમવા દિનનવ કરોં ખોટો રે મુદરીં ૩.
 તુ મુજ પ્રાણુછનથી ખાગી, હરે દિવ નવ ગણુ ન્યારી રે, મુદરીં
 અવગુણુ કીધા આપ ખમાવુ, તુજ લગી લળી શિશ નમાવુ રે મુદરીં ૪
 હુ તુજ ચોર હુ આ ભવકરો, તે તો રાખો પ્રીતિનો દોરો રે, મુદરીં
 સતી શિરોમણિ મેં તુ પામી, દર્શને ગયા હુ ખ વામી રે મુદરીં ૫
 હુ તુજ નામતણી બલિગઢિ, તુજને અટોનિશ ચિતડે ખાઉ રે મુદરીં
 દાયા હ સજનન સમાણી, મુજ મન ધટમે તુ આણી રે મુદરીં ૬
 મન્ય જે ધર્મ ધરોં તે વાર સદો પામિયો હુ પુણ્ય સાડ રે મુદરીં
 વરણા કરીને રીસ તણ જે, જેમ દંડણે રમ રંગી જે રે મુદરીં ૭
 મેં તો કીધા ધાત વિશ્વાસ, જેહ મૂખ કરથી નિરાસ રે, મુદરીં
 મેં તુજ આત્રી મનડે મોટે, તુ મન જાળે જે દિન ખોટે રે મુદરીં ૮
 નિમુણી એમ નારી જે પ્યારી, એમ મહે તવ વાત વિચારી રે

વા'લા સુણો વાર

૧ પ્રણુ રાગિને ૨ હુ ચદિમ, છ છો રત્ન ને ૩ હુ ચુદિમ રે વા'લા ૮

હું પ્રભુ ચરણતણી રખવાળી, સાચી માચી રહું મતવાળી રે; વા'લાં
 તું સાહેબ ને હું તમ દાસી, સહી વગગી નવ કરું હાસી રે. વા'લાં ૧૦.
 કહે રાણી મુખ હસીને વાણી, જેહ આગમ પ્રીતમ જાણી રે; વા'લાં
 હું નાહી નાથજી ઋતુનાને, તું આહે સંગ પિયુ માને રે વા'લાં ૧૧.
 યોગ્ય નહિ છે જોગ એ કરતાં, રહિયે છે જનથકી ડરતાં રે; વા'લાં
 પ્રગટ થઇને આવજો પિયુડા, તવ મન સુખ વહેશું જીવડા રે. વા'લાં ૧૨.
 ગર્ભ રહે જો કોઈ કરમે, તે તો ભોગવિયે બહુ મરમે રે; વા'લાં
 તું તો કરીને પૂજડ વોકો, જોગ્યા કામ પડેય મુખ ઢોકો રે. વા'લાં ૧૩.
 લોક ઓળાંબા પગ પગ સહિયે, બહુ સમજીને તે શું કહિયે રે; વા'લાં
 જો મનમાં હુતો મળવાનો, તો ક્યમ આગ્યો પ્રભુ છાનો રે. વા'લાં ૧૪.
 કુંવર કહેછે અવસર રૂડો, એણી વાતમાં નહિ કૂડો રે; સુંદરી
 લક્ષણ બીજીસો નિત નંદ, એણી વેળાએ પામે આનંદ રે. સુંદરી ૧૫.
 જન્મથકી અતિ પણુ તેવો, રૂપે કરી હરિ જેવો રે; સુંદરી
 આંગળાં ધાર્યા મુખમાં દીસે, કરી રત્ન સુંદરી ચિત્ત દીસે રે. સુંદરી ૧૬.
 તેણે માટે માનો તમે કહિયો, અર્થ દેવથકી મેં લહિયો રે; સુંદરી
 પ્રાણપિયુ સુણો એવી વાતે, તસ વાર ન થાય ધર જાતે રે. વા'લાં ૧૭.
 કેવો પ્રતિહિતર દેડો સાસુ, તે તો કાટે પ્રાણુ જે આ શું રે; વા'લાં
 સહી નાણી દિયો કોઈ મુજને, જો હોવે કાંઈ દિલ તુજને રે. વા'લાં ૧૮
 મુદ્રિકા દીધી કરની લેખ, મન મળિયાં માંહોમાંહિ લેખ રે; વા'લાં
 પણુ ધંદિના રસ ધણું સારા, દોષ ભોગવતાં મનોહાર રે. વા'લાં ૧૯.
 નેમવિજય તે ગંગ શુ મળિયા, વિરહ વ્યથા દુઃખ ટળિયા રે; વા'લાં
 યામનીચર ને ગરુ તે છયવે, મૂક્યો પ્રવહણુ લેઈ પેહેવે રે વા'લાં ૨૦

દોહરા.

સુનો જાગ્યો કુંવર તે, તેહજ જુગ મોઝાર	
વિહંગ નજરે નાવિયું, દેવતણો પ્રતિકાર.	૧.
સિંહલદ્વીપ ભણી હવે, પવને ક્યો પ્રચાર;	
વેગે પહોંચ્યાં જુગ તે, રૂનપુર વર સાર.	૨.
રત્નસેન તસ જૂપતિ, રૂનમંજરી તસ નાર;	
રત્નવતી તેની સુતા, યૌવન કરે ઝંકાર.	૩.

વેચ્યાં બહુ દિશિયાણુને, હુઆ લાભ અનંત;	
ભુગવ મોતી અતિ બવા, મનોહર જેની કંત	૪.
નિરખ્યા તેજે બૂપતિ, ખુશી થયો મનમાં,	
મૂલ કહો તમે એકનુ, અદિયે જ્યમ ઉચ્છાદ	૫.
એ અવમર ગગન તણી, પુત્રી સ્નવતી જેદ,	
મદિગે નોખે મવપતિ, બેડી નિરખી તેદ.	૬.
કુવરી કુવર દષ્ટિ બે, એક થઇ તે વાડ,	
ચિત્રામણુ જ્યમ પૂતળી, દોષ ગ્યાં એકં તાર.	૭.

કાળ ૫ મી.

(ગાદા કે ગાદશને હો, હા ન માત્ર ગુણિયા કહાયો—એ દેગી)

કામદત્ત જ પે હો, ગજેંદ્ર મોરો વચન ન કાચો,	
કાચા રે વાત કાચા ચિત્ત માને અહો રાજ,	
કહું તે મુણુજે હો ગજેંદ્ર મોરો વચન જે માચો,	
સાચો જે ઈશુલીજ ગચો હો.	અરો ગાજ૦ ૧.
ગજેંદ્ર માનો હો, મહીપતિ મોરો વચન જે માચો,	
મુક્તાફલની જોડી હો, રાજેંદ્ર મોરો વચન જે સાચો,	
જણો એક વાડ, દિયડવે ધાર, ને પુણ્યને સાર,	
અહોવાલ અહોગજ ગજેંદ્ર માનો હો.	
અગમ્ય અડપી હો, ગજેંદ્ર મોરો વચન ન કાચો,	
દેવના ધાર દેવના સાડ, ને સહી હિતકાડ.	અરો ગાજ૦ ૨.
સવાલાખનું, રાજેંદ્ર એનું મૂલ કહિયે હો,	
ઓહો ન કહિયે ને પૂરો સદી લહિયે, અહોગજ,	
નર એહ માદા હો, ઓળગ એની કેતી કહિયે,	
ગુણ બહુ સહિયે, જે દોષ નીવહિયે	અરો રાજ૦ ૩.
કુંવર સુધી હો, એવું ત્યાં શીશ ધુણાવે,	
મુખ ચમકાવે ને નેણ ચલાવે, અહો લાલ,	
કહી ન શકિયે હો, કુવરને તે નૃપ બોલાવે,	
નયન યોલાવે ને કાંઈ મુણાવે.	અરો રાજ૦ ૪.

ધલાપતિ નેહો હો, રાજેન્દ્ર મારા કુંવરને ખોલે,
બેહુ ચખ ડોલે ને અંતર ખોલે. અહો રાજ;
તુજ સંગે કેવો હો, દાકુર મારા ચિત્તને, જે ચોળે,
ચિત્તને જે ચોળે ને મોતીને તોળે.

અહો રાજ ૦ ૫.

હશી તસ લાખે હો, રાજેન્દ્ર મારા ઈન્ધ ન સુહારો,
કહિયું ન જાશે ને મન દુઃખ થાશે, અહો લાલ;
મનમાંડી તમને હો, મહીપતિ મારા અચરજ આશે,
અચરજ આશે ને શેઠ દુહવાશે.

અહો રાજ ૦ ૬.

મુક્તાકાશ એ એકે હો, રાજેન્દ્ર મારા દાદુરી છે નાની,
વાત નહિ છાની ને એક પુરાની, અહો લાલ;
ચોળખી અનુમાને હો, લાલન મારા રાસના રાની,
રાસના રાનીને વાત કહાણી.

અહો રાજ ૦ ૭.

સાંભળી નૃપ સારે હો, લાલન મારા અચરજ પાવે,
મન સ્થિર થાવે ને કાન જગાવે, અહો લાલ;
દોષન મોતીકરું હો, લાલન મારા મૂલ દેવાવે,
એક દૂરવાવે ને પરીક્ષા કરાવે.

અહો રાજ ૦ ૮.

કુંવરને કહિયે હો, લાલન મારા મોતીને છેદાવે,
અચરજ લાવે ને ખંડ કરાવે, અહો લાલ;
દાદુરી નૃપ દેખી હો, લાલન મારા મનને હસાવે,
મતિ તસ લાવે ને અતિ સુખ પાવે.

અહો રાજ ૦ ૯.

દેખી દેખી એવી હો, રાજેન્દ્ર મારા કુંવરની શુદ્ધ,
અતિ ધણી શુદ્ધને નાત મતિષ્ઠ, અહો લાલ;
ભાગ્યવંત રૂડા હો, લાલન મારા અગમ્ય એ કીધી,
લહેશે નરદિ ને સકળ સમૃદ્ધ.

અહો રાજ ૦ ૧૦.

ત્રીજે ખંડે યાંચી હો, લાલન મારા મોતિયાં વેચાયાં,
જે એ મૂલ પાયાં, ને સદુ દરખાયાં, અહો લાલ;
નેમવિજય નેહો હો, લાલન મારા ઘણુંએ મોહાયાં,
અચરજ લાપાં ને કાજ સવાયાં.

અહો રાજ ૦ ૧૧.

દોહરા.

મન હન્યુ મહીપતિતણુ, પુરુષોત્તમ જગ એહ,
 એહથકો અદેખા નહિ પુણ્યનતમા રેહ ૧
 ગેઠ પ્રતિ રાજા કરે, કોણુ પુરુષ જગમાર,
 ઇન્ધ્ર કરે મુખ માડીને, એ છે અમ્મ મુઆર ✓
 નગપતિ તન જોયો નહિ, કુવરી કરે જામ માય,
 મેં વસિયો પચ્છીશ હવે, જેમ આવે દિવ દાય ૩.

ઢાળા ૬ ક્રી.

(ગોપપુત્ર ના હો ૬ લાગતે ગુપપુરી—એ દેશી)

નારી નેણુ નિહાવ હો ૬, ચિતમા ચિતવ કરણુ એ કામકુમાર,
 જગતીજન ભાળવા હો કે, આ યા અભિનયો, નવવો ગતિ ભગતાર. ૧
 સહજ સનુણી હો કે, મુન્દરી વિનયે, જાણા એ કુ જોડ,
 દિયકુ વેધુ હો કે, મનમથ કરી નવે, ઉમાલો મન કોડ સં ૨
 રોડ ભણી રાજા હો કે, પૂઠે વળી વળી, ઝડો ૭ એની જાત,
 નિદ્રા વાણિજ્ય નૃપને હો કે, જોયો મન રજી, શી પૂઠે પ્રભુખ્યાત ૨ સં ૩
 ઢાળે અગ શ્રમને હો કે, રાખ્યો આકરી, સમજી ગ્લો મન માલ;
 ગજકુવરી બહુ સીજે હો કે, કપ અપજરી, માત જોવાવે ઉસાહ સં ૪.
 પોતે ઇન્ધ્રની સાથે હો કે, આળ્યો નર ભયો, તે મુજને પરણાવ
 બીજને વગ વગા હો કે, નીમ છે માદરે, ઇણકુ તે બહુ ભાન સં ૫
 જાતિ મત પૂઠે હો કે, માડ કહ્યુ કરે, એણે ભવ એ ભગતાર,
 ગુણુનત ગ્રામ બીજને હો કે, નહિ જે જગત ભરે, એ આતમનો આધાર સં ૬
 રાણી નૃપને જણાવે હો કે, અતિરો ઉતાવળી, મહીપતિ ચિતે એમ,
 પથ તેહ જોવાવે હો કે, પૂઠે પાસ કુવી, ધરીને મન બહુ પ્રેમ સં ૭
 ભાખી તેણે સઘળી હો કે, ઉનપત મૂળ યજી, વસુપતિ હરખ ધગત,
 વ્યાટો મુકલિની હો કે, કહ્યુ એમ વડી, ઇનાપતિ ગુણુનત સં ૮
 બન્દી ભૂપ જ પે હો કે, વિમાસી જોલિયે, અપજશ એણી વાત,
 આપુરતાએ બહુવી હો કે, દિયકુ જોનિયે, દિજે જોઈ સાત સં ૯
 સ્થાનકને કુળ વાડ હો કે, લક્ષ્મી ગેહે વળી, દય યજ પૂરો ગેહ

ભાગવત રૂપાળો હો કે, દાતા તેહ લણી, નિરખો સાતે એહ સં ૧૦.
 પરદેશી નવ નિખ્યો હો કે, કહો કેમ દીજ્યો, જશ પામવા પચ,
 અવિચાર્યું અનિષ્ટ હો કે, કણ ન કીજ્યો, સાજન કેરે સચ સં ૧૧.
 નરપતિ નર વોળી હો કે, જાણ્યો સાહસી, ગ્રાણે રાજકુમાર,
 પગણાવે તે પ્રેમ હો કે, રૂપે ઉરવશી, મહોત્સવ નગર મોજાર. સં ૧૨.
 દીધી પુણ્યે જોડી હો કે, નેવે કર કંગ, હગમ્યા પુરજન લોક,
 કોઈ વરણે વખાણે હો કે, રામા મુખ ધરી, પુણ્યે સપદ થોક સં ૧૩.
 છટ્ટી ઢાળ ત્રીજો હો કે, ખડે જ્ઞી ભલી, નેમવિજય સુખનાય,
 ભાવે ભવિ સુણજો હો કે, મતિ કરી નિર્મળી, આગે જે હવે થાય સં ૧૪.

દોહરા.

અદ્વદની મૃગમોચની, ગજગમની પિકવેણુ
 રૂપે અભિનવ અસરી, કવરે નિગમી નેણુ ૧.
 પદ્મિની મોડી પ્રેમશુ, દીધી નૃપ પરિનાગ,
 મણિ માણિક સુવગ્નતણા, ભૂપણુ અથ અપાગ ૨
 સાત વાહણુ નૃપ મોપિયા, ભગી ભરી પૂરણુ કીધ,
 પ્રવ પુણ્યતણે ઉદય, સકળ મનોરથ મિદ ૩.

ઢાળ ૭ મી.

(અજણ દોહનો હો રાજ—એ રંગા)

નુકરે શાતા હો ગજ, મનશુ માતા રાજ,
 દોષ ગુણુ માતા હો, મોષ સુખડા મોહતા
 ભાગવે ભાગા હો ગજ, દુખ સજોગા રાજ,
 ગયા દુઃખ શોગા રે, મન લણી મોહતા ૧
 દમદત્ત ચિતે હો રાજ, નિજ મન ખતે રાજ,
 આતમ તતે રે, એમ દેખી કુમાન્ને,
 સુખ એહ પામ્યો હો રાજ, દુઃખ સર્વ વામ્યો રાજ,
 જન શિર નામ્યો રે, ખડે ધર્મ ધારીને ૨.
 જલ સમાણી હો ગજ, કિધગી આણી રાજ,
 અપમગ માણી ૩, નારી જોણે પગડી,

- ધન બહુ ધારી હો ગજ, ગય મતિકારી ગજ,
શુ એ વિચારી રે, દીધી કેમ એવડી. ૩.
- દુઃખન દોષો હો રાજ, પાપના પોષી રાજ,
ધરમના ગોષી રે, હોય એમ અકાગણે,
અવગણુ આગે હો રાજ, પાપ ન લાગે ગજ,
પ્રીતને ત્યાગે રે, દેવો ગુણને ઢાકણે ૪.
- પર મુખ દેખી હો રાજ, હોય પન્દેવો રાજ,
છળના દેવો રે, પાપી રોપ ધરે ધણો,
મનુષ્ય મ જાણો હો ગજ, મતિ કો વખાણો ગજ,
સહી મન ટાણો રે, પાપે પિડ લારે ધણો ૫.
- એક દિન વાર હો રાજ, દુરમતિ કાર ગજ.
દુઃખતિ માડ રે, વાત કહા વાણીએ,
મુજો ભૂપ જમાઈ હો રાજ, મોટી વડાઈ ગજ,
શુકન બહુઈ રે, આપે હવે ચાલીએ. ૬.
- માગો તમે આણા હો ગજ, ભૂપતિ પરાણા ગજ,
અમીય સમાણા રે, બહુ ગ્રેમ ધરી કરી,
ચદ્રગુપ્ત વેગે હો રાજ, મનને રંગે ગજ,
છંદ્યને સગે રે, વાર ગેઠ આણા ધરી ૭.
- પ્રાણપ્રિયા વેલી હો ગજ, મરોતને મેલી રાજ,
લેઈ આસા વેલી રે ચાઓ તમે આપશુ,
શીખડી લીજો હો ગજ, કામ એ કીજો ગજ,
વેલા ધણે રે, આપે હવે ચાલશુ. ૮.
- મનવતી વેગે હો રાજ, કાતને સગે રાજ,
નિજ મન ટેગે રે, જોયે નિજ તાતને,
આપો મુજ આસા હો રાજ, કરવુ પ્રયાણા રાજ,
વચન મુજણા રે, પુત્રી કહે માતને. ૯.
- રતિશુ રામા હો ગજ, પ્રીતમ કામા રાજ,
ઉતાવળ મામા રે, માતા કોને ગાયને,

- ધર અલિલાખી હો રાજ, પિયુડે ભાખી રાજ,
મુખે એમ ભાખી રે, જઈ હું મશું માયને. ૧૦
- વચન તેહણે હો રાજ, દીડું જેને રાજ,
અનોપમ એને રે, લેછ સાત સોદામણાં;
હયગજ વારે હો રાજ, પુણ્યને સારે રાજ,
નૃપબળ સારે રે, આપ્યાં તેહને ધણાં. ૧૧.
- દાસ વળી દાસી હો રાજ, જેહ વિશ્વાસી રાજ,
જેહ વિકાસી રે, આપી વારે વારાંગના;
પ્રવહણુ જેહાં હો રાજ, લેછ સુખ મીઠાં રાજ,
વ્યવહારી દીઠાં રે, દૂધ નાથને અંગના. ૧૨.
- સાગન પોતે હો રાજ, અખ જગ હોતે રાજ,
મુખ કંજ જોતે રે, પાછા વોળાવી વળ્યા;
જીંતા તે હાટ્યાં હો રાજ, પવને માલ્યાં ગજ,
ન રહે જાટ્યાં રે, વારે વેગે જે ભક્ષાં. ૧૩.
- હિંદિ મોઢે હો રાજ, બહલ હિસાહે રાજ,
મનોજવ પ્રાપે રે, જાયે ખ્યાલ વિત્રોક્તાં;
કલોલ જગ લોળે હો રાજ, પવન ઝંકોળે રાજ,
બહુ જાળે ટોળે રે, વહેતે અસોક્તા. ૧૪.
- સાતમી ઢાળે હો રાજ, ખંડ એ ભાળે રાજ,
ત્રીગની રસાળે રે, રડી નેમવિજે કહી;
સદુ તમે સુણજો હો રાજ, ધરમને ધૂણજો રાજ,
ભાવે ભણજો રે, હોવે ખ્યાતિ છઠાં સદી. ૧૫.

દોહરા.

- ઉત્તમ જોલ ચૂકે નહિ, જે હોવે ચતખંડ;
શેઠ ભક્તિ તવ સાંભરી, વેંતો વાણુ અખડ. ૧.
- નારીને કહે નેહશુ, હુ જાઉં ઇશ્ય પાસ;
સેવા સાર તેહની, જ્યમ પોહોચે મન આસ. ૨.

સનવતી ગાયે તદા, કુળે પ્રભાતે મેવ,	
સનિએ જુગતુ નહિ, કહિયે છે તમ હન.	૩.
એણે જુગથી નિસરી, ખીજે જનુ જેહ	
નિરા અધારી ઉદધિજળ, વાચે કુશળ રૂ તેહ	૪
ઉચે આગસ ઠડીને, જના ને સમીપ,	
લીજા સામી તન યછ, અણમમત્યારે દીપ.	૫
નારી કહે જના ન દઉ, અપગુજન વડ એહ	
ડુવરી વિનય કરે એહવે, ગાયે શુણુને મેહ	૬
મર ત્યા સુખ દુખ ઢિપજે, ભાવિ ન મટે કામ	
મગજુ દોન તે પ્રતિ, વાગક જગમા ન હાથ	૭

કાળ ૮ મી.

(જાસપર હારાની—એ દળી

કામત મનો ચાગ રે, જોતે ત્યાહા ગાયે,	
અચરહ હવે દોન, ભાવિત ન લહે મેરે,	
તે શુણુને મુખે,	
વાત નિચારી રે, વગવી તેહની રે,	
જે જે કર્મ વિદગ રે, જો ત્યાહા મોહ	૧
નાગી હતી રે, શુદ્ધિ જે જેહની રે	
જોના એક હુતો એહ રે જોત ત્યાહા મોહ	
પરણી ગીખ રે, નીકટ વાગગના રે,	
દેખી મન ચળે ચિત્ત રે, મેલ ત્યાહા મોહ	
કામી પુરોને રે, વાંલી કામની રે	૨
જાતિકુળ નહિ લાસ રે, જોત ત્યાહા મોહ	
પેટલરો થઈ રે, આ મો આપણો રે,	
ન ધટે રાજમારી રે, જોત ત્યાહા મોહ	
અધા હાથે રે, મનનો આગણો રે	૩
મારી એહ કુમાર રે, જો ત્યાહા મોહ	
આરે ગતે રે, તે જવ ધડાડો રે	

ફનકને ધરિયે છે જોહ ર, મંગે ત્યાહા મોહો
 ખેસવી નાખજો રે, લેધ તે ફાણે રે
 એમ ચિતતીને તામ રે, ખેલો ત્યાહા મોહો
 અહીંએ ગોરી રે, મનમથ મુઢરી રે,
 મીઠી મુણુતણી જોહ રે, ખેલો ત્યાહા મોહો
 બાણુ દીપ રે, નનન પુઠ્ઠરી રે
 મિત કહે સુણો રો રે, ખેલો ત્યાહા મોહો
 સુતા આ-મો રે, ઉપર ઉતાવમો રે,
 ફનકને પગથડી ઠલ રે ખેલો ત્યાહા મોહો
 ઉવરતણો રે, મન અહીં ભલો રે
 પડિયો ઉધિ ઉતગ રે, ખેલો ત્યાહા મોહો
 મુખ માહે રે, નવ પ-ખાનતો રે,
 શીખવતીતણુ ધ્યાન રે, ખેલો ત્યાહા મોહો
 મનમા વાફ રે, સયામા ધ્યાનતો રે
 નિસુણી આકરી વાણુ રે, ખેલો ત્યાહા મોહો
 નહિયોનારી રે, ખેલ ને આકરો રે
 આકળી જોને જ્યાહા આય રે, ખેલો ત્યાહા મોહો
 તેણે પેખ્યો રે, પ્રીતમ તે ખરો રે
 જાતી દુખશુ કાટત રે, ચિતે ત્યાહા બાગા,
 કીના જોહ આલા, વરના જેમ આના
 એહ કરમના આગા
 પામ પ્રાણી ર, પ્રાદ પાહુઆ ,
 તે કહે કુ હવે કેમ રે, ચિતે ત્યાહા બાગા
 ખાતા મીલ રે, કિષાક લાફઆ રે
 આહા પ્રાણુધાગ રે, ચિતે ત્યાહા બાગા
 ચિનપે વામા ર, અટી તહી આકુરી ર
 વણુ કહે પુ નાહ રે, ચિતે ત્યાહા બાગા
 પદોત્યો નાના રે, મનિ-ગીવ્યાડુગી રે

૮

૫

૬

૭

૮

૮

૧૦

પિયરિયાં તણો વાસ રે, ચિતે ત્યાંહાં	બાળાં	
દૂર રહિયો રે, કહિયું નાપને રે;		
ગળુડું ન સાસડું કેય રે, ચિતે ત્યાંહાં	બાળાં	
શીલ જે સાચું રે, રહેશે કેમ કને રે.		૧૧.
નયણે નીર પ્રવાહ રે, ચિતે ત્યાંહાં	બાળાં	
માનું જો પેરે, જળધર ઉનહો રે;		
ધૂરી પ્રબળ પ્રતાવ રે, ચિતે ત્યાંહાં	બાળાં	
કો નર ડાહ્યો રે, જવે જે મહો રે.		૧૨.
પિયુ પિયુ કરીને પોકાર રે, ચિતે ત્યાંહાં	બાળાં	
અંગે પછાડે રે, ગોડે કેસ કો રે;		
પામે મૂઝ્યાં અપાર રે, ચિતે ત્યાંહાં	બાળાં	
કાડે પરાણે રે, આપણા વેશને રે.		૧૩.
કાંધાં કોડ કુકર્મ રે, ચિતે ત્યાંહાં	બાળાં	
દુર્મતિકારી રે, ઉદ્ધિ આવિયો રે;		
તો મડું હું એની કોડ રે, ચિતે ત્યાંહાં	બાળાં	
દિલ દુઃખ દેખી રે, ચિતડે ભાવિયો રે.		૧૪.
એવે શાસનદેવ રે, ચિતે ત્યાંહાં	બાળાં	
આવી ગગને રે, અતિશે ઉતાવળી રે;		
ખડગ કર મહીને તેણે રે, ચિતે ત્યાંહાં	બાળાં	
કેમ થઇ રે, પુત્રી ઉતાવળી રે.		૧૫.
મગશે સહી તુજ કંત રે, ચિતે ત્યાંહાં	બાળાં	
અવધ કહું રે, તુજને વર્ષની રે;		
ત્યાં લગી કરી જિન ધર્મ રે, ચિતે ત્યાંહાં	બાળાં	
ધરીને મન સાડું રે, વાડ હર્ષની રે.		૧૬.
પામી અતિ આનંદ રે, ગુણવંતી નારી,		
અહો કામજુગારી, શીલ સમારી;		
દિયડે પામી રે, પ્રેમ જે અતિ ઘણો રે,		
આડમી નેમ કહે ઢાળ રે, ગુણવંતી નારી,		
ત્રીજો ખંડ રે, ઢાળ એ સદુ મુણો રે.		૧૭.

દોહરા.

- પાખ્યો કંથ પણુ ક્રમની, વાખ્યો વિરહો અંગ;
એક વાસર ક્યમ નિસરે, પીડે અંગ અનંગ. ૧.
- દેવી વચને તે ગ્હી, સ્થિરતા મન વચ કાય;
નવ પદ સાભાવે ભણે, સુખનો એહ ઉપાય. ૨.
- એમ કરતાં વાહણુ તિસે, પવને કીધ આનંદ;
ખીજે દિવસે શેઠજી, નારી ભણી સુખકંદ. ૩.
- સુણ્ય નારી તુજને કહું, કોણુ પુરૂષ જગ એહ;
જાત હીણુ ગુણુ હીણુ તે, તોશુ રૂપની રેહ. ૪.
- તું મુજ પ્રાણુમિયા સહી, પ્રમદા હવે તું યાપ;
તુજથી અંતર કો નહિ, હોજો એ મુખદાય. ૫.

ઢાળા હ મી.

(છેડો ના ૭ છેડો ના જી—એ દેશી.)

- તું સસનેહી સ્યામા સારી, પ્રેમે ભરી પનેતી;
ગુણવંતી તું ગરવી ગોરી, લાવણ્યરૂપ સન્નેતી,
પ્રેમે કહેને, હારિ એવકું શાને કહાવે, નહ ધરોને. ૧.
- હજી નારી પ્રેમ પિયારી, તારી તે સહુ દાસી;
તું મુજ પ્રાણુમિયા પરસ્પુગી, અંગે સંગીત વાસી. પ્રેમે ૨.
- મેં તુજ પામી પૂરણુ પુણ્યે, સાચી મોહનવેલ;
તોરે સંગે રંગે અભંગે, દુઃખને હોલો મેલ. પ્રેમે ૩.
- રાણી મનમાં યોલને જાણી, વાળી લાગે એમ;
પાપી પ્રાણી સખલ વિનાળી, એવું લાગે કેમ,
મનની કહોને, અલવે શાને યોલાવો એમ, કહોને. મનની ૪.
- પરદોહીને મોહે મેલા, કરની તે ગતિ તેને;
નિષ્પટ શાણસી, નિષ્પટ લોજી, નારી છે દિલ જોને. મનની ૫.
- તેં મુજ પતિને નાખ્યો ઉત્તધિ, ઉત્તરી શુદ્ધિ ઉપાવે;
એ કરમે મરમે નવ પાવે, લીલા રંગ સ્વભાવે. મનની ૬.
- હું મદમાતી હું ધનિયાતી, વાગ ન વાંચે શયે;

મૂકીને છેડે એહ પછેડે, નીવેડે દવે થાયે.	મનની૦ ૭
જે હોય પિયારી નારી નરને, સામુ પાપે ભગયે,	મનની૦ ૮.
છેહડે લાગે બીખને માગે, આગે સુખ નવ થાયે.	મનની૦ ૯.
આપણી ઝાડી આહે પરતી, ગતો થઇ જે ગયે,	મનની૦ ૧૦
પાપનો સચો પૂરો મયે, દુખ મદિગમા માયે.	મનની૦ ૧૧.
પરતી નારી સગ બહુલો, દુર્ગતિમા દુખ વેરે,	મનની૦ ૧૨
પગમાધામી પાપી તેને, શસ્ત્રે કરીને છેદે	મનની૦ ૧૩
તુ મુજ આયત દમણા આવી, જ્ઞે કથુ નવ માને,	મનની૦ ૧૪.
તો ગતિ એ છે તામ પિયુની, કહીએ છે સહી તાને	મનની૦ ૧૫
એવી વાતે ખાપણુ તુજને, તુ મુજ બધું સમાન,	મનની૦ ૧૬
કાધે જરી તન પૂરું ત્રેલિં, કામાતુર એક વાન	મનની૦ ૧૭
નભમડળ તવ હાથુ અગ્રે, મમનીના મનકાગ,	મનની૦ ૧૮.
ગુડગુગાજ કરે ધનધારો, વરવા શબ્દ અપાર.	મનની૦ ૧૯
તડિત શબ્દ બહુ તડતડે, ધુણુ વાયુ ધુમાન,	મનની૦ ૨૦.
એવે ગતે જલધિ ઉલટયો, મમ રાત્રિ સમ જાણુ.	મનની૦ ૨૧
બાવનનીર ચોસડ જોગણીઓ, સાથે વળી ક્ષેત્રપાળ,	મનની૦ ૨૨
આની ચક્રેશ્વરી એવે સાથે, ધર્મતણી રખવાળ.	મનની૦ ૨૩.
તેમ અસિને દોડી રંભા, મારણુ રોજે કાજ;	મનની૦ ૨૪.
શરણુ પેઠા સતીને જધને, રહો સહી તમ લાજ	મનની૦ ૨૫
રે રે પાપી તુજને મકયો, સતીના પં પરભાવે,	મનની૦ ૨૬
દેઇ શીખામણુ દેવી તેને, વહેલી ચાનમ જાવે	મનની૦ ૨૭
વ્યવહારી તે ખીતો વાર ત્યહાં તે ન બતવાવે.	મનની૦ ૨૮
પ્રેમ ધર્યો તે પચ્છત રીતે, આરતિ ઝડ વિલાવે	મનની૦ ૨૯
મન લાગ્યું જે માનવ માટે, મકયુ તે ન મૂકયો.	મનની૦ ૩૦
નેમવિનય કહે ઢાળ એ નવમી, મુણુતા ભાવટ જાયે	મનની૦ ૩૧

દોહરા.

પ્રવહણુ પવને પૂરિયા, આબ્યાંબરઅચ તીર,
કુશા નાળ મૂકી ભવી, લાણી ઉદધિ નીર

રાજા દરે ગમ્મ બવો, સુખદાષ શિશુપાળ,
કનકમેના તસ ભારમ્મ, પટગણી મુકુમાલ ૨
ત્રિલોચના છે તેહને, બેગી ગુણુની ગેહ,
કળા ચોસઠ ચતુરા ભરી, ચૌવન વેષે જોહ ૩
આપો શે. વધામણી, લખ આ યા મુ. મેણ
નારી રભા સારખી, નિરખી સકુએ નેણ ૪
અમકયા કામી દિયડતે, ધમકયા ધરમી મન
એ એવી ગુણુની ભરી, સુકલિની સુમસન ૫
દમ્ય કહે અમ અગના, પરણી રાજનંધીય,
સહુ સુણી સુખ પામીઆ, ઉત્તમ એનો જીય. ૬
વાત વંધી તે નગરમા, પરડો રાજકુમા
અહો અહો પુણ્ય એહનુ ન મગે આ સસા ૭

ઢાળા ૧૦ મી.

(મોળા રનામિ ઠો, શ્રી સીતગનાથ કે—એ દેગી)

હવે વાહાણ હે, આન્યા તેણે નેગ કે, હુવા એ હગ્મ વધામણા,
તેણે મળી હે, ત્યહા કુશગની નાગ કે, ધડડડડ ગાગે મોહામણા ૧
જન જોવે હે, ઉભા નિજ ગેહકે, આનજે વા'લા વાટડી
શે. કામદત હે, આન્યો સહુ જાણુ કે, ધનતણી લેખ ગા ડી. ૨
ભક્ષા રતવતી હે, સજમા ચણગા કે, જિનવર્ન ભણી નીસરી,
જન દેખી હે, પદે એ કુણનાર કે, ભાખે ગેહની સુ'રી ૩
હૈયા માટે હે, હુવા લોક હેરાન કે, એણી ઉપે કામની,
પુણેથી દે, પાગો એહ કે, વાણી સુખી તે લાજની ૪
ગીધી ચાલી હે, તેહજ દરબાર કે રામ ચિત્તમા અમમિયો,
જપે પુતી દે, નેહ મોવાવે બૂપ કે, રૂપે કામ ગતિ દારિયો ૫
જપે જોત્તવ. હે નિમુણુ. તમે તાર કે, વાત હુ વાર પડે,
મુજ પતિને હે, નાખ્યો જાધિ માહે કે, જપ વધતે પૂરણુ ભરે. ૬
વગી કરવા દે, ચાહે નિજ નાગ કે, અધમ પુરુષ જગ એહ છે,
અખગાતણુ હે, જગ ચહા નવ પ્રાય કે, કહિયુ નહિ કે'રો પછે ૭

સાલગી ગમ્મ છે, એમ વચન વિના કે, પટોચ્છાદી નિજ મંત્રિ,
 તમે રહેજો હ બેગી સુખ કામ કે, એમ ધરીને પેરે પેરે ૮
 ત્યહા કામદત્ત છે આગ્યા વેધ બેટ કે, રીચ નામે ભક્તિએ ભયે,
 કોર કરીને છે, ને નમ્પતિ વેણ કે, ૭ રે ફુલ પાપે ચળે. ૯
 કમળ કીધા છે, સદી વાહાણ જે કે નાખ્યો છુને પાગરે,
 ધર હુસા હે મુગા પરિવાર કે, ગપ્યા નહિ તસ અતરે ૧૦
 ધાતુ રતનવતી છે, કરે જીન ધર્મ કે, મર્મ મિથ્યાતના ટાળી ફી
 નિયોચના છે, ગ્લનની દોષ કે, નેદ વાધો બહુ દીન ધરી ૧૧
 નિત્ય કળી છે, આખળ તપ માર કે, આવમ્પક દોષ દહના,
 નવ પદનો છે, જપતી જપ કે, પાપ દરે સર્વ અગના ૧૨
 પિયુ સભારે છે, વીમરે નહિ નેદ કે, ધ્યાન ધરે ન્યમ યોગીશ્વરી,
 બાપીયો છે, જેમ મેહશુ તાન કે, ગ્લનની ગરે દીવ ભરી ૧૩
 ફાખ વાગ્યુ છે, કહે રાજકુમાર કે, ફુખ ન આણીએ એહતુ,
 ગાયે સગ્ન્યુ છે, ક્યુ મેટ્યુ કે તેહ કે, શકારમક્તિ જેહતુ. ૧૪
 તે તહા બોલી છે, ગ્લનની ગોષ કે, વાલા ફુખ છે મોટકા
 કેમ ખમીએ છે, ગમિયે કેમ ગત કે, ગત દુઃખ જે ખોટકા ૧૫
 ખારો ખાટો છે, સર્વ તજ્યો આદાર કે, ભૂમિશયન જે આદરી,
 મન વચને છે, કાયા પ્રીતમ ! રાખ કે, આ તમને એમ અનુસરી ૧૬
 દાગ દશમી છે, ભાખુ ગુલ વાણ કે, નેમવિજય સુખ ગદગરી
 તમે સુશુભ છે, ભાવે ભવિક વોક કે, આમે વાત રોષ તે લહી ૧૭

દોહરા.

અહનિશ જામ વદન કરે, નમરે શ્રી જિનદેવ
 પૂજન ભક્તિ બહુ ભાનના, બહુ પેરે સારે એવ. ૧
 દય કુવરી ચૂકે નહી, નવ નવ કળી દેવિ
 કુવરી કહે કોઈ વારતા, કયા ચરિત્રને બેગિ ૨
 ચદ્રગુપ્ત રાજતણ, ચરિત્ર સુણો એક ચિત,
 પડતો દેવે કર ધર્મો, રતનતણે જે વિનીત ૭
 ધૂતાગપુર પટ્ટણે, (તેણે) ચૂક્યો લેધ તેહ
 નિયામરણે ચોખતો, સુવર જ્ઞાનો ગેહ ૪

હરિયેણુ રાગ ત્યાં લલો, કમળપ્રભા પટનાર;
 હંસાવલિ તસ નંદિની, અલિ અંસર અવતાર. ૫.
 વીરધવલ મંત્રીધરો, હેમવતી પિયુ જામ;
 કામવતી તસ અંગળ, જોવન કરે નર આસ. ૬.
 માહોમાહો પ્રીતડી, એક છવ તન હોય;
 કામવતી હંસાવલિ, બેઠી ન શકે કોઈ. ૭.

દાણ ૧૧ મી.

(મારા નાકનો મોતી લાવ્વો રાજ—એ રંગી.)

કુંવર તે મનમાં એમ વિચારે, દેણી દિસા દેવે જાણે,
 વસ્તો પામુ જો વાર વેહેલો, જૂખ તપાને કિપાડે લાલ,
 જો જો અચરજ જે હોવે હો લાલ. ૧.
 વીરધવળ મંત્રી તસ વાર, બેઠો માંડવી પરિવારે;
 આવતો જોશાળ્યો આપણી મોજે, દીઠો નિરૂપમ ત્યારે લાલ,
 જો જો અચરજ જે હોવે હો લાલ. ૨.
 અનુપમ અંગે જૂપણુ શોભિત, સુશુણુ પુરૂષ જગસારે;
 ધન બહુ દેખી મન લપટાણું, લોખી તે એમ વિચારે લાલ,
 જો જો અચરજ જે હોવે હો લાલ. ૩.
 વીરધવલને કુંવર બન્ને, મળિયા અંગે બીડી;
 સાચા રનેલી પુરાતન પ્રીતે, રતિરમ કૃતા બીડી લાલ,
 જો જો અચરજ જે હોવે હો લાલ. ૪.
 તું મુજને મળ્યો પુણ્ય સંજોગે, કીધો મેં બહુ ધર્મ;
 નિમિત્તીએ કોયો દિન આજ એ કોયો, દાળ્યો દુઃખનો મર્મ હોવાલ,
 જો જો અચરજ જે હોવે હો લાલ. ૫.
 કામવતી અમ નંદની નીકી, રાખી તાલરે કાજે;
 અમચા મનનો મનોરથ સીધો, કીધો કાજ અવાજે લાલ,
 જો જો અચરજ જે હોવે હો લાલ. ૬.
 એમ કહેતાં તે મદિર પહોચ્યો, દોચે દિલ લારપૂરે;
 ધૂતારાપુર નામ સુણીને, કુંવર ચિતે શુણુ શૂરે લાલ,
 જો જો અચરજ જે હોવે હો લાલ. ૭.

- કામવતીએ લાજ કરી બહુ, કામવતી ગઇ દુરે,
 હમાવસિને વેગે બોલાવી, બેહેનર પાપ નિહુરે લાવ,
 જે જે અચરજ જે રોવે તે લાલ ૮.
- ગનપુરૂષ શસિ બાલુ જ્યોત્તિ, પુરૂષ આગે મુજ તાતે,
 તેદતબો વધ તેમિ વગે પાપ શત્રુ એ વાને વાવ,
 જે જે અચરજ જે રોવે તે લાલ ૯.
- કુમળપાનુ નજર કર, નારીપાનુ જે પામી
 પુન્યબત્તની અંધ શણિયાણી, એ માનવ લગ ખામી લાવ,
 જે જે અચરજ જે રોવે તે લાલ ૧૦.
- હાથે કરીને મારવો પ્રીતમ, ફડ ફપટ જે કમાઇ,
 તો કહે થ કૃ જલજ લુગી, માનવ પ્રાણુ મમાઇ લાવ,
 જે જે અચરજ જે રોવે તે લાલ ૧૧.
- તાતને વચને મે બહુ માયાં, ગ્લ પુન્યની જોડી
 તોય તેદનો ન આબો છેલ્લો, જાગીનેદુ ખ તન જોડી લાલ,
 જે જે અચરજ જે રોવે તે લાલ ૧૨.
- દેખો દેવનનો જે લાગ, ગલતબો વગ એહ
 કિંવન તન મન પેખી જેદથી, જતુ જવાણુ જેહ લાવ,
 જે જે અચરજ જે રોવે તે લાલ ૧૩.
- પ્રચ્છન્ન રીતે પ્રેમ ધર્યો જે, આવી દેખી કમારે,
 હ સાવલિ મન હરખ ધણેરો, વરિયો એજે અવતારે વાવ,
 જે જે અચરજ જે રોવે હો લાલ ૧૪.
- તુ મત મારે એહને બેહેની, એ મુજ જીવન પ્રાણુ,
 મે દિવ ધરિયુ ચર્લ ધણિયાની, તું તો જાણી મ જાણુ લાવ,
 જે જે અચરજ જે રોવે તે લાલ ૧૫.
- એમ ખીને પહોતી મંદિરે, કામવતી વગમ્યા,
 નનવ આજુબાજુ વેશ બનાયા, દેખી તે ધન્ય પંચા વાવ,
 જે જે અચરજ જે રોવે તે વાવ ૧૬.
- દાગ અગાગ ગી નિરૂપમ બોલી, પ્રેમદા પન્નિવ ભેથી,

નેમવિનય કહે આગળ જતા, દૂધ સાન્ન કચ્છ ભેળી લાન,
જો જો અચરજ જો જોવે જો નાન

૧૭

દોહરા

વીરધવળ મની ત્યહા માટે બહુ ઉજરગ	
જાગી દોન વાજે જના, આરમ મરિમ ચગ	૧
નવગ મો નીરે કરી, લખ્યે પ્રધા ભોજ	
પ્રીતમ મનથુ ખેનતા, નેતા બહુ પેઠ મોજ	૨
મની જાપે કુવર, અમણી નનિની એ	
નિમિત્તના આગો ધ્રુવા, વિદ્યાનત રિવેક	૩
તેણે કહ્યું મુને મુઃ જનધિ મરે ની	
પ્રાત સમે નર આવજો, પુત્રાતમ ન રીગ	૪
દીન લમેનો આજ છે આગ્યા જોના ઠાટ	
પગલો પ્રેમ ધરી કરી ટાળી સર્વ ઉચાટ	૫
હજી થોડે થોડે ધો, પામી એવા મોન	
પણ છે કાષ્ઠક વારતા જુદા કરે મોન	૬
સાર્થ પ્રદર જામની [તો] વીરે કરી વિવાદ	
કરમેજો બહુ પેઠ ક્યો, ધગતા મન ઉભાદ	૭

દાળ ૧૨ મી

(મરે ત્યા પાગલ—એ દેશી)

પેઠો જન મોજા, અનિ અજવાળે મુજ ગોરડી જી	
ચિહ્ન દિશે આગ મરાખ, મેજ લમણી ત્યહા વગ ગોરડી જી	૧
છપ્પ મોની ખાટ, રીશ પછેડી પુગતન પાયરી જી	
જોડો કુવર તે વાર, કેમ ઉજાણી મોદગ મુદરી જી	૨
કેમ તુજ વદન વિનય દિમે છે કેમ આમણમણી જી	
વદે તવ નારી ઉસાહ, પિયુજ ઉદવો સેજ મોદામણી જી	૩
કુવરે ઉપાડી તામ પ્રેમે પછેડી તેહ દરે કરી જી,	
દોઢો જૂમિ ધર કૂપ, દુસધી જો અહીમડ સમી જી	૪

હો નારી તને વાત, એહ કમાઈ કરમને આદ્યો છ,	
આદિ હતી અધિકાર, સચિવ વેશ્યાએ પાતરો છ.	૫
મણી પુરે ગીતા વેગ, ગમતણી છે સરી ઝનધારણી છ,	
હરિત બેદનો બેધ, રાયમની એ મેદુ મુખામનિદ્રી છ	૬
નીરાં ઝામરી એ નિનએ જિનસ ધર્મની આવિધા છ	
દયાતણી જમ ટેક નેચરને ધર્મ નત ભાવિધા છ	૭
છણપુરે જિનપ્રસાદ એ અછે તેહતુ મની ધરે છ,	
તેણે પાપે મહાગજ, દ્રવ્ય ના લેધને પુર બહુ પરે છ.	૮
અન્ન ઉદકનો નાશ, ધરાપતિ તાત (ગિલ) નિર્ધન થયા છ,	
માણ્યુ પાપે મહારાજ, કછ નગારીના ધન લુટિયા છ	૯
વેશ મની નૃપ પાપ, વેર વણ પ્રાણે મારે જે પ્રાણિને છ,	
વેચે ત્રણ સમ ભાગ, મારી નરને ધન બહુ આણિને છ	૧૦
ત્યમ જે નગરના લોક, પાપ તાપ થઈ વસમા ધણા છ	
પગલવઢે પ્રતાપ અનાથપણે થઈ દુર્ગતિ લામણા છ	૧૧
કઈ એણે નર મટિ, તેમ્યા તેસે હરખ ધરી મને છ,	
તુ મુજ પ્રાણુઆધાર, હવનછ છે તુ માહરે મને છ	૧૨
દેખી ઉનમી દેહ પ્રેમ વાપો છે પ્રીતમ માહરો છ,	
આ ભવે તુ ભગ્તાર, મે હર ધરિયો પદ્મવ તાહરો છ	૧૩
સમશા મની તામ, હાર ઉછેરે પૂવની પરે છ	
ગો મો કુવર તે આમ, કામ છલા અવસર એ કરે છ	૧૪
લાછને ગમે તમ, કુવરી મનમા થઈ દરખિત બહુ છ	
મુગ બિઝાઈ એજ, હરખ ધરીને રમે રમે જે બજ્યા છ	૧૫
આનદદાઈ અગ મુખ પામ્યા ધણ બીમર ને ભામિની છ,	
સરખે મળે તસ સગ, મુખ તિલમે ને ઉલમે જની છ	૧૬
વનિતા વિવિધ વિવાસ, આનદ પામ્યા ત્યા આપણા છ,	
લલના લીનના હાસ, હુઆ હરખતણા વધામણા છ	૧૮
સાલજતા સ (લોખ) મુખ દુખ ટાળે સડુને મને છ,	
બારમી મોરેળ દાગ, નેમવિન્ય કહે મુખ વડે જો તને છ	૧૮

ખંડ ૪ થો.

દોહરા.

શ્રીહીરવિનય સુરીશ્વરો, જગી મુર જસ નામ;	
ત્રેમે પ્રણમ પદકમળ, પામું વાંચિછત કામ.	૧.
રાગસુતા હંસાવળી, સખીપણું તે સાથ;	
મોહી તમનું પેખીને, ધર પહોળ્યો નિર્જ નાય.	૨.
વિષય મુખ વિલસે ધણું, નરનારી ઉછરંગ;	
વીતી રંગે રાતડી, માચ્યો અંગ અનંગ.	૩.
મંત્રી જોવે વાટડી, બહુપેર કરતા સાન;	
બાનદ્રય ઉધાડિયું, ધર બણી શુભ જ્ઞાન.	૪.
તાત બણે પુત્રી બણી, એ છુપ્યો કુણુ કામ ?	
કામવતી કહે માહરો, એ છે આંતમરામ.	૫.
એ મેં માર્યો નવ મરે, હોજો જોડી અખંડ;	
માતપિતા પરણુવિયો, તેણે મુજ અતિ ધમંડ.	૬.
પ્રુશી થયાં માતાપિતા, દેખી રૂપ જમાઇ;	
કમળ સુકોમળ દેહડી, આંખડી તેજ સવાઇ.	૭.
સંધ્યા સમે કુંવર તદા, આણુપણુ ધરી અંગ;	
સીતા મંદિરે સંચર્યો, જઈ બેઠો તે સંગ.	૮.

ઠાળ ૧ લી.

(વા'લોછ વાયછે વાસજી રે—એ દેશી)

વેસ્યાએ આદર બહુ દિયો રે, બેસાર્યો શુભ ઠામ;	
અંગે આભરણુ શોભતાં રે, બહુ લક્ષણુ ગુણુધામ.	વેસ્યાએ ૧.
સાંજ પડી રવિ આથમ્યો રે, રંજનીતણો જે અધાર;	
લલિત તમસ શોભા લહે રે, તમસાં કરે ઝણુકાર.	વેસ્યાએ ૨.
કુંવર પ્રયે કહે કામની રે, તું મુજ મોહનવેલ;	
તુજ દર્શન ધણું વાલહો રે, તુ તનમન રંગરેલ.	વેસ્યાએ ૩.

રેન્ને પદ્મા તમે મદિરે રે, લેજો મન વિશગમ,	વેશ્યાએ૦ ૪
લાલચી છે કાંઈ કામની રે, કરી આતુ તેહ ઢામ.	
એમ ઢીં આગે મધ રે, કીધું રામભ રૂપ,	વેશ્યાએ૦ ૫.
કુંવર જોવે તવ પૃથ્વી રે, નિગળે તેડું વિરૂપ.	
નગ ધામ્યા કંઈ આગડ રે, દેખી પાનો પ્રહાર,	વેશ્યાએ૦ ૬.
આશુભ્યુ આગ ગ્રહી રે, માર્યા પુરુષજ ચાગ	
રૂપ કરચું ફરી રાક્ષસી રે, ભક્ષણુ કરે નન્માસ,	વેશ્યાએ૦ ૭.
હા હા કુંવર મુખ બહુ લવે રે, દયા નહિ જશઅશ	
કુંવરે આગધ્યા દેવતા રે, આબ્યા વ્યતર તામ,	વેશ્યાએ૦ ૮.
શિર નામી જીભા ઢાં રે, તેડાન્યા કુણુ ઢામ	
વેશ્યા વેલી વળી ધધ રે, ઉડી આપ આકાશ,	વેશ્યાએ૦ ૯
કુંવર ધયો તવ પૂજે રે, કૈતુક જોવા આત.	
મોતી મથાણુની ભૂમિકા રે, તેડયા વીર બાવન,	વેશ્યાએ૦ ૧૦
કંટે ચોસક્ય જોગણી રે, આની આપ આસન	
દીધા ભક્ષણુ નગતણા રે, પામ્યા બહુલ મતોપ,	વેશ્યાએ૦ ૧૧.
ખરમુખા! કહે જદ્દ જોગણી રે, પાપતણો કરે પોપ.	
બાકુળ એવો અમભણી રે, તે નવ દીધ કદાપ	વેશ્યાએ૦ ૧૨
ભાગે તે દેહિ પુજને રે, મન ચિત્તો વગ પાપ	
વેન કરે મા માહરે રે, મોની અઠે એક પુસ	વેશ્યાએ૦ ૧૩
મુનર્ણુ મિદ્ધિ દો દાનધી રે, બાગિ દેહ તમ પુમ	
આજ જે આગો આપણે રે, પ્રાણો પ્રમોદ,	વેશ્યાએ૦ ૧૪
મુજ ભુવનમા મૃદ્ધિયો રે, આતમ દોગે ઉમોદ.	
પ્રાણ દિયો તસ જોગણી રે, આગ્યા સહુ વનખડ,	વેશ્યાએ૦ ૧૫
ભુનન અઠે તેણે આનંદ રે, રાશિવરણે પરચડ	
પારે પડી સહુ જોગણી રે, મળિયા ભેટાભેટ,	વેશ્યાએ૦ ૧૬.
આજ પવિત્ર તમ દેખતા રે, ખત કરી દુખ મેટ	
કુંવર વહી ત્યા આવિયો રે, નજરતણો રચ એટ,	વેશ્યાએ૦ ૧૭
હેજ ધરી નારી તગ રે, અલગિન પ્રિયનેટ	

તેસ્યા રમે વન ખડગા ર, યોગણી કેરે સાથ,
 ડુવર બેઠો નારી કને ર, દેવ કરે સડુ હાથ વેસ્યાએ ૧૮.
 કહે નારી પિયુ પગણીએ રે, મ કરો હવે વિનબ,
 મુજ બધેવ દોય આકરા રે, કપી કોધી ને મુખ વેસ્યાએ ૧૯
 કુંવર ભણે કુણુ વુઝાછે રે, કરે નારી સુણો વાત, વેમ્યાએ ૨૦
 પસણીને પિયુ પૂઝને રે, બહુવો છે અવદાત વેમ્યાએ ૨૦
 માટી કાશને મોહડુ રે, પસની પ્રેમદા કોય, વેસ્યાએ ૨૧.
 જાતિને ભાતિ જાણી નહિ રે, હવે અચળ જુઓ હોય.

દોહરા.

શાશ્વત છે વૈતાલ્ય ગિરિ, તેમા ઉત્તર ત્રેણુ,
 સાલ્ય નગર અતિ ગોલતા, ઉપમા દીજે કેણુ ૧.
 હેમપુરી છે ત્યા કણે, હેમગ્ય ન ગય,
 હેમત્રેયા નારી ભયો, મુજશ જામ સનાય ૨
 બીનાવની તમ સુદરી, દોય પુન વળી જામ,
 મણિચૂડ ગ્લચૂ બે, વૈવક વન પ્રજાશ ૩
 હેમગ્ય નૃપ અન્યદા, નિમિત્ત પૂછ્યો જે વાન,
 હોશે કોટપતિ અગના, તે દિવે સુવિચાર ૪.
 જાની સ્થાન કણુ લટી, સિદ્ધથ નદન સત
 ગુપ્તચદ્ર ચક્રિ અકારે, પતિ હોને પુણ્યનત ૫
 બધેવ બોલે માહગ, એમ ન કીજે વાત
 અમ ગેહેની એય વિના, કુણુ પરણે કરી ખ્યાત ૬.
 તાતે છોડી દહાડબે, દખીવેળા ધણીવાર,
 બધન જે દહા આણે, મળ્યો વે પગિના ૭

પાણી ન ૭

(મારગદામા ને ૭ આવે ખાત ન—એ દેશ)

ગગને તેણે પ્રતાવે ૭, આને એય નામ,
 નજમડળ નર જાવે ૭, પંચતણે ગ્રી દામ
 ચતુર્ગી લ્યા મેના ૭, પાન ન પામે કોય,

લદવાના મન જેના છે, કોવ ડરી અગ માય,
 જોયે નભચંદ્રનભથી એવું, જનતો જનજે લેઈ ગ્રાણ. ગગને૦ ૧
 એ કન્યા નથી તારી છે, દિવ્યે વાગવા,
 વાગ્યા કંઈ મારી છે, વેણે વેણ પ્રચાર,
 રાજ સમો કુણુ પુ છે છે, દિવ્યે વાગવા,
 ન કંઈ કહીશ વળી પડે છે, વેણે વેણ પ્રચાર,
 દરણા આવે છે કાવ દેખી, કવચ થયો દેરાન એ કન્યા૦ ૨
 પથી ૧ ૫ વાડ છે ૫ માનો મન જોર,
 નહિ ૨ તમ દેહ સાડ છે, ગાન્યો ન્યમ ધનવાર,
 દગણા આવે અમને ૭ ૫ માનો મન જોર,
 માળા જાણી તમને ૭, ગાન્યો ન્યમ ધનવાર,
 એ હરિણાક્ષી હૈંડ વાલી, પરણી પ્રેમ મપ્રત્ય. પથી૦ ૩
 જે હુ તમને મકુ છે, કન્યા આણી અગ,
 હાની જિરદ ન ચુક છે, બેઠા નારી સગ
 રનિ શશિ પેર હુ રસિયો છે, મોહન નારી સગ
 એને મન ૨ વસિયો છે, જેવો જૈતડી ભૂમ,
 પાણી આપુજે નારી તમને, જગત સોભા વ્યમચાય, જે ૨ = ૪
 એ વચને રસ ચઢિયા છે, ખેચર રાપ ભરાય,
 કવચ બણી જઈ અડિયા છે, ગતી દિવિ કગાય.
 ખડગ વધને ધાયા છે, નનનો કોવ ભરાય,
 નૃપ ખાએ વળી આન્યા છે, જાણી જે જમગાય,
 વનત મોહશત કવર વાડ, હિંધા મમગ અવજ એ વચને૦ ૫
 મારો મારે જુએ છે, જોવ તીખી વાણ,
 મરતા મારી ન જુએ છે, દાન સુભટતી હાણ
 ચરચુડ પડ ધ તી છે, કંતા ખેચાતાણ,
 નીક ન્યા વટે નગતી છે, મકે ગગ બાણ
 ૨ કો કે માગ મુખ જાવ, દીન કહે જન ગજ માહો૦ ૬
 કઈક મુખ પોતારે છે, દીજે દાન દયાગ,
 મળો અમને માટે છે, દારે હવે દયાગ,

મોટા માઠ નિવારે જી, દાળો દૂર જગન,
 મોભાગી સુખકારી જી, એ વેળા અસતજ
 અતિ વિદ્યા તે ખેચરે સાધી, નિશ્ચિતિ ગુણધામ ૮૪૬૦ ૭
 વ્યતર શત સહુ ના ૧ જી, જોતા પુ. ૧ કોય
 ના. ૧૧૧ ૩૦૫ જી, મુગલિયા સહુ દોય
 કુવરને અચરજ હોવે જી, જગતિ ચિત્રને જોય,
 સધળું દોષુ જોવે જી, કાષ્ઠ અણુરો જોય
 દેવ પ્રગટા થો માણિકરો ઉ મો ઉદ્ધત જે નામ નતજ ૮
 આછેટે અઢગાન જી, પ્રગી પાવ, જનજ,
 વિદ્યા આકુળ થાને જી, તેથી બળ અસતજ,
 વ્યતર પાછા આવે જી, જે ફૂતા વિસગગ
 ખેચર ખૂં દેવાલે જી, સુર મોગી વિસતજ,
 ઉના કુવર તે દોયને પડયા મણિચૂડ અનૂ. દેવ ૮૪૭૦ ૯
 વિદ્યા નહચર ફરે જી, દેખી નુક નિ,
 નારી બળને ચૂરે જી, પોરે પુણ્ય પ્રચર,
 ગોળા નાળી પ્રહારે જી, મુધ વેચ. લેવન
 ભારિ ગણુ નિવારે જી, જાણે ન. ન. ન.
 ચોસ. ૧ જોગણી નાડી તતક્ષણ અણુ દુર ૮૪૮૦ ૧૦
 ચોથી નરે પોતી જી, પામી દેવ ને,
 ૮૫૮૦ ૧૦ ૪૮ દોતી જી, ૮૫૮૦ ૧૦ ૪૮
 મામે ગતિ હોય નીચી જી, ૮૫૮૦ ૧૦ ૪૮
 પણુ નહિ ગતિ ઉચી જી, ૮૫૮૦ ૧૦ ૪૮,
 ચોથા અડની બીજી જી ૮૫૮૦ ૧૦ ૪૮ ચોથી ૧૧

ખમજો અવગુણ અમતણો, માટા તમ મદત	
પોત્તો હજી પુરવ માહરો, તમ શુ મનમ મત	૩
પેહેલા તો નવ ઝોળખ્યો, તેણે ખેત્યા નિપરીત,	
સ પતિ સમરે અમ મને, તમણુ બાંધી પ્રીત	૪
અમ બન્ને પૂરવ ડિયો, સાચેવો નિતિ ધર્મ,	
તેણે પતિ તુ ન પામિયો, રાખી દુઃખ કુન ગર્મ	૫,

દાણ ૩ ૨

(૧૨ આલો — આગા મોરારા — ન દર્શાવે)

દગખિત થઈ તન હાજરે, મહિ દીની મોખ કુમા-	
કુવરને જન્મ્યે ૨ ભામણે આમણી	
તુજ કુળ આદિય તુ મહી, તુ તો મોમશશિ અનુસાર	કુવરને ૧
ઐદ્યે હેમરથ આનિયો, ત્યાહા સગળો લેછ પગિનાર,	
આની વીગ વધાનિયો, મન આણી પ્રેમ અપાર,	કુવરને ૦ ૨
ખેચર શુત ખેચર ભણી, જાછ પ્રેમે કીડ પ્રણામ	
અજવાત્યા ઝોલે ઘરજો, વળી ગળી ખગચર ગામ	કુવરને ૦ ૩
હવવગ તે સરી હીસતા, આપ્યા પચસવા વન જેહ	
આપ્યા હથ રાત સુદહ, તસ મદજીતા દીપ જેહ	કુવરને ૦ ૪
મણિ માણિક મોતી ઘણા, તેમ રુનાણી જડ ગરા	
ખાદ તળાઈ દીપિત, વર આપિયા એમ કિંતાસ	કુવરને ૦ ૫
વારાગના વલૂપતિ, લેછ દીધી જેણે પચસીસ,	
આપી એમ મતોનિયો, કદે આગા મળા વલીરા	કુવરને ૦ ૬
અમે પ્રકી નિજ નનિની, હેજે બીડી આપણે અગ	
૧૮ જના નિ સુખબાણી, ૧૧૦૦ તમનગ અબગ	વન ૫
દીધી રીખ મોહામણી, મેળો વધુએ આપ	
આતા માગી કુમારની, સર્વ દૂર જરી દુખ છાપ	કુવરને ૦ ૮
વહિયા મગને વિલાધરો, બાણે પખા તણી દાર,	
અદ્રશ્ય લીલાવતી વેગે આવે નગર મોચાર	કુવરને ૦ ૯
વેશ્યા મંત્રિ સચા, રીધા તે પનગ મિત્રામ	

- સન્ધુ પુરાતન ધન વિધુ, ગણે એહજ મદિર સ્વામ. કુંવરને૦ ૧૦.
 લીલાવતી છોડી ત્યાંહાં, નિજ રામા મુંદર તેહ;
 પહેલ્યો મદિર મંત્રીને, સઘળું લેછ ધન એહ. કુંવરને૦ ૧૧.
 આપ આળ્યો વળી કોસવે, લીધી વળી સુસાર;
 પ્રાતર મદિર મંત્રીને, વહી આળ્યો વેગે કુમાર. કુંવરને૦ ૧૨.
 કામવતીને મદિરે, ત્યાંહાં આવી હંસાવળી તેહ;
 કામવતીને એમ કહે, કહું બેની સાંભળ એહ. કુંવરને૦ ૧૩.
 મેં વરિયો ક મુંદરો, સહી બોલીને પોત્યા કેય;
 સાંજ સમે પુરી મધ્યે, ગયો નરી ગણિયે એય. કુંવરને૦ ૧૪.
 આવશે હવે મદિરે, હું તો જોઉંછું તેહની વાટ;
 દીઠો હોય તે નારિયે, એ કુંવર બસે રે ધાટ. કુંવરને૦ ૧૫.
 રાપસુતા હંસાવળી, હરખી ધણું નયન નિહાળ;
 પ્રભ પ્રગટી દિશ જે હવી, હજ તેથી તે ખુશાલ. કુંવરને૦ ૧૬.
 દગ સિંચંતી મુધાનણી, અંગના અંગ વાધ્યો અનંગ;
 કામવતીએ પ્રેમસુ, બોલાવ્યો ધરી ઉછરંગ. કુંવરને૦ ૧૭.
 પ્રીતમ કેવે કારણે, કહિયે પ્રિય રાતની વાત;
 કાણુ પરણી કુંવરી તમે, કહે કુંવર તવ અવદાત. કુંવરને૦ ૧૮.
 એવે સમે હંસાવળી, પોહોતી નિજ તાતની પાસ;
 નેમવિજય મુખસંપદા, પામી જે ધરમ નિવાસ. કુંવરને૦ ૧૯.

કોહુરા.

- હંસાવળી કહે માતને, મત્રી નહિની જોહ;
 પરણ્યો પતિ પરણાવ મુગ, તેણુ બાંધ્યો નેહ. ૧.
 મુતા મુણી મુખ વારતા, તેણ્યો મંત્રીશ;
 જામાતા જે તમતણો, દાખો વિશવા વીસ. ૨.
 મંત્રી સહિત કુંવરજી, પોત્યા ભૂપતી પાસ;
 દેખી દર્શન રાવજી, અંગે ચયો ઉલ્લાસ. ૩.
 બલ આસન બાવે કરી, બેસાર્યો બક્ષીસ;
 લેઉં વારણુ અંગનાં, કુંવરે નામું ગીસ. ૪.

મની જહે મહારાજજી, એણી ગતે એ આજ,
પરણી મુધે ખેચરી, કીધુ આપણ કાજ. ૫
બુદ્ધરખ્યો મન મગીપતિ, ઉઘચ્યા નેણ ચંદિ,
જોતે મીના ગોવડા, તુ તન મન ચિતચો

ઢાળ ૮ થી.

(મોરા નાયજી હા, સગ્ગાન ધગય—એ દેગી)

પ્રેમ ધરી કટે જૂપતિ જી, પન્હો ગજ માન,
કુવર જટે કયમ પન્હિરે જી, ગજ નથી નિરધાર,
એહ ગાયજી દો, રાજ વચન મુલોય. ૧.
સભા સુ સન્મુખ થઇ જી, જોવે રૂપ કુમાર,
ગમ્યુ અંગ છૂપાનીને જી, માનુ કામકુમાર. એહ૦ ૨
કામે પીડિત અગના જી, નિગમે રૂપ નિહાળ,
પ્રચ્છન ધરી અતિ પ્રેમને જી, અગોપાગ વિશાળ. એહ૦ ૩
કુવરતણે તવ જોનડે જી, માન કરે મગીપાળ,
હસાવળી હન્ધે કરી જી, જોન વેણુ ગસાળ. એહ૦ ૪
એહજ પ્રીતમ આદર્યો મે, આખે જોડો અવતાર,
મે વરિમે વર ઉમગે જી, અવર નહિ સસાર,
મોરા તાત જી દો, ગજ વચન મુલોય ૫
મન માન્યુ ધણુ માનની જી, રચુ મન લોભાય,
માતા વેલી દોષજે જી, ધોગે રહિયુ ન જાય. મોરા૦ ૬.
પરણાવો પતિ પ્રેમજી જી, મત કરજો હને દીવ,
આવે અનસર આપણે જી, લીજો મુદર લીવ. મોન૦ ૭
કરી દુશન નીડળ્યા જી, સતીએ જાગ્યા ગોવ,
તપન ઉગે જો પગિમે જી, સનિયોડેગ ચોલ. મોન૦ ૮
કુવર એકાતે તેડિયો જી, પૂછે કુળ વરતત
આખો સુ તમે આપણે જી, સગો છતિદ સત. મોગ૦ ૯
તિલગ દેશ તિનકાપુરી જી, સિદરથ છે ત્યાહા રાય,
ગ્લમાયા પટરાગની જી, તેહ છે મોરી માન. મોરા૦ ૧૦

વિદેશ જોવા ભણી નીકળ્યો જી, બેઠો પ્રમદજીમાલ,	
હું આપો સચિવ ધરે જી, ઝાળખિયો ચિત્તાલાહ	મોરાં ૧૧
હેમત્રેયા એમ સાલણી જી, પામી અતિ ઉજરગ,	
મુજ મેહેની સુદરો જી, ઉત્તમો પ્રેમવિદગ	મોરાં ૧૨
વેઇ વમ પગલાનિયો જી, વાઝ્યા શુભ નિ સાણુ	
જી મનમણુ આપે ત્યાહા જી મુણ્જો એહ મુળણુ	મોરાં ૧૩
ખડ ઝોયાની મે કડી જી, દગન્ટી એહજ દાગ	
નેમવિજય જહે સામગો જી, પાચમી શ્રવણુ ગસાગ	મોરાં ૧૪

દોહરા.

પચ સહસ્ત્ર હપવર બલા, ગજવર [વળી] શતતીન,	
પચ સહસ્ત્ર અનુવર બલા, બગે દરી નહિ દીન	૧
પચ શત કરભાવગી, વેરેલ શન્ટ ત્યમ દાસ	
પાપખી ભૂમણુ પચ સહસ્ત્ર આપ્યા વેઇ તાસ	૨
દીધા એના દેખતા, કીધા કુવર ખુશાવ	
સકગ દુખ દરે કડી પામી પ્રેમ પ્રનાજ	૩.
તરણી તીન કુમાર તે, સાથે કરે સભાગ	
હસાવળી હીમે હિયે, મુવતી નાથને જોગ	૪
દિન કેતા ત્યાહા રહ્યા, કરે કુવર બહુ, ફેલ	
પરમેશ્વર સુપસાધથી, નારી નાગરવેલ	૫.
દેવદત્ત દેગ કર્યા, દયા ધરી પરિણામ	
રાજ સુસકા । િયા, દાબ્યુ ધુતારા નામ	૬.
નાથ કહે નારી મુલો, વેહેલા ચાચો વિરેક	
શીખ નિમે તમે સાજનો, વેલુ અમાર એક	૭
શીખ લેઇ સાજનતણી, કુવરે કર્યુ પ્રયાણુ	
મોપારાપુરપટલે, આની કરે મેલાણુ	૮
ઝાનો કુવર કટકથી મનથી જણ્યાની વાત,	
પ્રાતસમે તે પટલે, વહિને હાટે આત	૯.

દાળ પ મી.

(મેરે આતમકી આધાર રે—એ રશી)

તે અવસર વાગે ત્યહા રે, હડેગનો દોલ,
ચોગથી અહિરે લામે રે, બોલે મધુગ બોલ રે,
અગત મળની.

મોહે રે રૂપે છંદાણી, મોહે રે માનવ મદિ માની,
વિનકન્યા માધ જાણી રે લાવ

આનંદી ૧

નિજનદિનીને નરપતિ રે, ત્રિપલદાણુ હઈ દીધ,
ન મધ નારી તે થકી રે, પામી ન એકા સિદ્ધ રે.

અગત ૨.

પૂછે કુવર તે પ્રેમશુ રે, વાપ્યો તેહ વૃત્તાત,
વિવહન્યા દેમ જાણિયે રે, આણિયે એરી જાત રે.

અગત ૩.

કહિયે સાલગો તસ કથા રે, જન્મી માત જે વાગ,
વધતી કલા વગ વેધ જ્યુ રે, ગોગી મોહન ગાર રે.

અગત ૪.

મુવગ્યુ વાન જોલામણી રે, કામી મોહન કાવ;
ખાવયોવન ખાળા થઈ રે, રમવાને જગલે જાય રે

અગત ૫

વનખડે વનિતા વડી રે, ખાતે ખેવતી ખેલ,
મેવા મિહ મોહરુ રે, ખાવે ગાવે ગત ગેય રે.

અગત ૬

તરણી તરણુપણે થયો રે, થાકી વનખડ લવ,
વદને ખીડી વર પાતની રે, સૂતી નિદ્રાને સધ રે

અગત ૭

પંકજ ચૂ મુખ પ્રેમદા રે, નિકર્યુ પૂનમચન્દ;
ગમ નહીં ધારે ધણુ રે, ખાળા ગુણુની જદ રે.

અગત ૮

તાતબણી વાલી ધણુ રે, માતાને મુખકદ,
પય સાદગ પ્રયુષમા રે, સ્વામા પીવે આનદ રે

અગત ૯

તે દિનથી તે તારણી રે, ઉપરતણી જદિ દોત,
નારી સગે નિશ્ચિ રહે રે, આણે તેનો અવ રે.

અગત ૧૦

ભય આણી મન બામની રે, ગજક કો નવ જાય,
બોળી બોળા બોળાવે રે, જુગતે નેવ કદાય રે.

અગત ૧૧

કો અરસા ધહા આવિયો રે, ઔપધવેદી આમ,
નામ મુખ્યાત વસ્તપતિ રે, પટોત્યો રામને ધામ રે.

અગત ૧૨.

કુવરી ભુવને વૈવને રે, લેધ આનો ભૂપાળ,	
ગજની વામે સખિયો રે, વૈદ્યક મન જનનગ રે	અગજ૦ ૧૩
દુરથકી દેખે રહો રે, રોગતણા આચર્ય,	
કપટ નિદ્રાએ નિહાળતો રે, સાલગે સાસદે કર્યું રે	અગજ૦ ૧૪
પ્રમથા વશ પથી થયો રે, ડસીઆ કુવરી એણુ	
પ્રાતઃસમે પગ્ગનિયો રે, જ્ય થયો ત્યહા તેણુ રે	અગજ૦ ૧૫
અત કો વાન્સા ગે રે, એની તમ પત્નીત,	
મહાજશ નામે મહીપતિ રે, ચિત્તા ધરે બહુ ચિતરે	અગજ૦ ૧૬
અનગ મેના રાણી અતિ રે, શોક ધરે છે શરીર	
નદની જે રતિ સુગી રે, ઝુરી નાખે નીર રે	અગજ૦ ૧૭
દોહડો છે સસારમા રે, વહેયો લોક કથક,	
પ્રીત ધરે ન કો તેહથુ રે, પૂગવ કર્મનો અક રે	અગજ૦ ૧૮
આશા સહુને સરખી રે, નિર્મળ રાખી નીત,	
નેમવિજય કહે સાલળો રે, ઉત્તમ તે કરે હિત રે	અગજ૦ ૧૯

દોહડો

ગજની વામે જે રહે આજે તેનો અત	
મરણુ બપથખી માનની, રૂંદે દેન ગદત	૧
ભૂપતિએ ભામિની બણી, કીધો વિષ ઉપચા	
મારી ન મરે માનની, કઠયા જશ કિતાગ	૧
ગજ રજે એમ કહે, આલે મહુએ પ્રેમ,	
વળી માગે તે દે ઉપરે, અનુચર મહિયુ એમ	૩
અગ્ધ રાજ્ય કુમારિગ, કામનીતણુ કલક,	
ટાળે તેને નરપતિ, માચુ દે નિશક	૪
ખીડો અહિયો બોલીને, ભટ નિનિયો બપાળ	
પગ્દેશી ઓ પ્રાદુણ્ય, કણ્યા કરે પાંગ	૫
ભત્ર. આમનને ચોક્કસ, તેણરો નર ગજ,	
ભૂપત દેખી બૂલણુ, કાજ થયો મુજ આજ	૬
સાજ સમે તે મજ થઈ, પોત્તો પ્રમદ ગેહ,	
દેખી નારી દિન ઠરે, ગતિ રમણુવર એહ.	૭

મન વિધુ તન ગહગદ્યુ, હૃલ્લસ્યાં નયન ચક્રાર,
 માનતીને મનમથતણા, ગેવક કટે બકાર. ૮.
 કચુક કસ ધૂળી તા, વ્યાધ્યો અગ અનગ,
 તેણે અવતાટે આદ્યો, પ્રીતમ પ્રેમ પયગ. ૯.

ઠાળ ૬ ઠૂી.

(ગેરી માટે રમતો ગીત—એ ગા)

મદ્યજશ મગ્નની આગાએ પગાવ્યો, રતિ નગીને મગાવે રે, ૧
 દૂરે જોના સાથડી સાહસી, વચનામૃત રસ ગોટેવે રે, ૧
 રતિ મુરી રંગે એમ ગાવે, મેળ સુકામળ જોરી રે, ૨
 કામવતા માનુ મોહનવેલી, પ્રેમને મહિર પેહી રે ગતિ ૨
 અનુચર મનમથ કેગ આગે, ઓળગ કારણ પડેલ્યા રે,
 ધૂટપા જનધો યૌવન જલધી, ઉર્મી થયા તમ વધતા રે. ગતિ ૩
 માકહે નિમ્નજો મુગ સજ્જન, વાત કું સવિ માંડી રે,
 તમ દીઠે તન ઉદરચુ વિદરચુ, મદને લાજ તે છાડી રે. ગતિ ૪.
 વિપમ યોગે વરની વનિતા, કમ્મ તાની જે કસલી રે,
 મુજ વતી માનવ ભૂપ વિનાશયા, પાપનળી એ ભગ્મી રે ગતિ ૫
 હુ તમ દાસી, પ્રેમની પામી, એક કલંક મુજ ટાળો રે,
 ખીડો અહિયો જે જોલ અહીને, તો કાનિયવટને સલાળો રે ગતિ ૬
 વિવિધ વાત વિનોદે વામાએ, ચામની ગત્ર ગમાવી રે,
 આકુળ થઈને પ્રેમ લાવીને, ઉન્માદી વય લાવી રે ગતિ ૭.
 કપટ નિદ્રાએ સુતો કુવર, આચરણ આપ રિવોડે રે,
 મુખ વિકારચુ કુવરી તલ્લણ, વિદાર દીરો વિવેર રે ગતિ ૮.
 બાહિર મુખ વિકારચુ કાળ, વેગે સન્મુખ આવ્યો રે,
 રાયે કરીને રાતાં ચોચન, દખ દેવાને ધાયો રે રતિ ૯
 આણર ત્યા ચર્ચ શબ્દનો ચરમી, વિપરીત કલો જવદત રે,
 નિદ્રા મધ તવ જેઠો દીઠો, પિયમણિ આણ મયૂત રે. ગતિ ૧૦.
 નયણે નિહાળ્યો નરસનરે, વામા મોહ નિવાહી રે,
 જેઠીઉધાન જ્યમ ઉદધિ ઉવટયો, કોપુ રહે કહો સાહી રે. રતિ ૧૧.

સારે પામે સોમલાં હરખે, સરખે સરખાં, રમતાં રે;
 નયનામૃત પ્યાવે, ભરભરીને, પ્રીતે પ્રેમને જમતાં રે. રતિ ૧૨.
 ધણી પામી જે ધન્યપણું ગણુતાં, પ્રાત થયો સુખદાસ રે;
 નેમવિજય કહે નારી નર દેવે, પામ્યાં હરખ. સવાસ રે. રતિ ૧૩.

દોહરા.

મહાજશ રાગનજા, મુભટ 'ધૃત્યા' નતકાજ;
 દાધુ દેવા દાધને, દાર ઉભા સમકાજ. ૧.
 કરતા દેખી કેલ તો, મનમાં હવો અચંભ;
 પેહેલાં તો માણસ ભારતી, શુદ્ધ ન હોતી દંભ. ૨.
 તાક્યાં હાડ હવે તારણી, માર્યો પુરૂષ રતન;
 તો જઈ રાગ વીનમાં, વાડ કીધ' વચન. ૩.
 મુભટ જઈ ભુખાગને, તેડી તેથ મંત્રીથ;
 વિમોહન કર્યા માનવી, આબો ત્યમ અવતીથ. ૪.
 દીરઘદરશી ગજની, નિચુલો કાનને માંડ;
 નરનારી રમતાં ચકાં, અવલોકે દુઃખ છાંડ. ૫.
 દાર ઉપાડી જૂઠગી, પેઠા મંદિર માંપ.
 હરખો દેડે અતિધણો, વદન નિયોકે ત્યાંપ. ૬.
 મંદિર હતા મડીપતિ, આવે સભા મોઝગ;
 નૃપ પછે કુલ વાતડી, કુંવર વડે મુકુમાર. ૭.

દાળ ૭ મી.

(ગીત મુજો મુજ વિનતિ, રાગ ધીરજી—એ રેશી)

રાય જ'પે મુજો નર તમે, મુખ જોવો હો, તુમચો અવદાત;
 વાંદાં વેણુ ન કાઢીયે, મુગુણા જેહ હો, નીચુણા નવ થાત. રાય ૧.
 પાણી પીને ધર પૂછિયે, એમ ન્યાયે હો, કેમ હોવે શુ ન્યાય;
 પંચ માંહે નવ પામિયે, જય સારો હો, જગમાહે પસાય. રાય ૨.
 મરકલડે અધિપતિ કહે, કુણુ માટે હો, મન આણો સદેહ;
 અમ પુત્રી તમ દામણું, મુખ જોલીયા હો, એણી છલડી જેહ. રાય ૩.
 આચરણે તુજ એજાખ્યો, હાંક્યો કયમ રહે હો, કોઈપી નસમગ;

પ્રગટ કરે જે પચમા, તુમ અમચે રો, વધતો નેહન	ગાય૦ ૪
તિલગદેગ તિનકાપુરી, ભાખી સગી રો, નિજ માત મલાગ	ગાય૦ ૫
ગજન બદ ચિત ચમચિયો, રંગે દગખીયોરો, પામી પુખ્તની માગ	ગાય૦ ૬
ચેનીઅગજ આગખિયો, મામે મન પતી રો, બીચિયુ દદ અમ,	ગાય૦ ૭
સાટેલી એ સસનેદગ, ભાગી બાનગ રો, ઘસો દુખનો ભગ	ગાય૦ ૮
લગન લેઈ લીલા વગી, પગલુરિયો રો, રૂત સુદગી ગગ,	ગાય૦ ૯
હય ગજ ગય હાથી ધણી, દીધો ટાયજો રો, આપણા મન સગ	ગાય૦ ૧૦
મણિ મોતી ને રીંગડા, મેજ તગાઇ રો, આપિયા દિલ ભાગ,	ગાય૦ ૧૧
મોહવે ગાઇ ગીતને, જોવાવી રો, વિનતા સુખદાય	ગાય૦ ૧૨
ઠટકે તેડા યુ ધરાધગી, વનકુ તિ રો, નિજ નગર મોહાર,	ગાય૦ ૧૩
દેખી ઝાદિ ફિલ ભાવિયો, મઠી મોટકો રો, એ ભાગ્ય કુમાર	ગાય૦ ૧૪
માતુલે મન આગી હગી પગી રો, તસ ગયા રુપ,	ગાય૦ ૧૫
ખરચ્યા ધન બુ ખાતરુ વગ તુરને રો, નિ માણુ જુગલ	ગાય૦ ૧૬
ગઢ ધગ રગ વધામણા, લિને ભામ પુ હો, અનગ મેના નાગ,	ગાય૦ ૧૭
બદીજન બિઝદાવળી, બધુ જોલતા રો, મુખ જ્યજ્યકાર	ગાય૦ ૧૮
વાસગ રેતા ની ત્યાહા, અનુ રમે રો, કુવરે કીધ પ્રમાણ	ગાય૦ ૧૯
તાતે રાખ દીધી ધણી, નિજ નદની રો, તેહ કીધ પ્રમાણ	ગાય૦ ૨૦
હય ગજને પાયઠ ધણી, મુખ ગણતા રો, નવ લાભ પાગ,	ગાય૦ ૨૧
સીમાડા સુ દેખતા પગ અણમે રો, કરે મેવના માર	ગાય૦ ૨૨
શીખ લેઈ સાજનતખી, નૃપ પ્રગટયો રો, પથે ચનિયો જય	ગાય૦ ૨૩
દેશ નગરને લધતો, આનંદબેર હો હવે ભરચચ પાય	ગાય૦ ૨૪
હાળ ઝંદીએ સાતમી, સુહો આતા રો, વસ્તા કરે જે વખાણ	ગાય૦ ૨૫
નેમવિજો ને જરી, ધન્યારીએ રો ધન્ય અટી ધ્યાણ	ગાય૦ ૨૬

જોહરા.

અનંદમે ભરચચ ગયો, પાન્યો પગમાનદ	
પ્રત્યક્ષ તીરથ પામિયો, નિ પગ નયનાનદ	૧
સખગો ગઢ રાજે જ્યાહા, પેહો નગર મજાર	
મેના મુદી વેગળી, અજે આનંદકાન	૨

જોતા ચઉદા આપશુ, હાટતણી ત્યમ ગ્રેણુ,	
દેવળ અગ્નિત જિનેદ્રુ, આઘો ૮૧૨ તેણુ	૩
ભાવે શ્રી ભગવતને, વદન નિનય વિવેક,	
વીતરાગના પદકમળ સિંગ સજળ ધર્મિ દેવ	૪
પથીને આધારડો દેવળ ? પોસાળ	
વળી કુભાગ ધર બહુ, નિસ્ત ન્હી નિશાળ	૫
દેરે મે । ઇહા પતિ ભાવે ભાનના સાર,	
તેણે મમે રાગ વરે, જોડી રાગકુમાર	૬
વાટ જીવે વાહાલાતણી ગોષ્ઠે મેડી નાર	
રતનવતી રલા જમી મિનખા ઢરે હગર	૭
વિગ્ધઅમિ છે જમતમા, (વગિ) નિશેરે વામાપ	
નરબમર જમ સરતબો તેણે ફાઝે તસ કાપ	૮
તણી નહે ત્રિવોગના, યૌવન તુ મ મ અગ	
સા રાવે નિમ તાહરે પેડી ૮૫૫ને પૂર	૯

કાળ ૮ મી

(જો બાગલો વિષુ રમિયો—જો રંગો)

કુવરો મે એમ ન ખોજે નિર? કરી ગાના છીજે	
માજનિયા વળી વળી ખીજે રે, સુખ બેટેની	૧
ગન્વી તેહ ગોરી રાને વિરહે ન્હી દેડી ડોને	
દી । ઇંદુ પાડુઝ બોલે રે, સુખ બેટેની	૨
આનિયો પાડુઝ માન મુજ બેટેની તે સમજાય	
રે લાગી એને બલાય રે, સુખ બેટેની	૩
આવીયા નિગી નારી, એહ મે નમી મોહનમાગી	
તેણે કાધી સતી ખરી રે, સુખ બેટેની	૪
ટોય વિરહી પાડર દેહી તસ ગોલા દીજે કેહી,	
તણો તન દુખ જોહી રે, સુખ બેટેની	૫
દીમે જે સૂકો પનાય, નહિ પૂરો તેમ ઉગાસ,	
ગોડી દુરેય વિશ્વાસ રે, સુખ બેટેની	૬

સુરે દિન ને સતડિયા, ન નિસુણે કે વાતડિયા,	
સુરે મુખ પાળાયા ઝે, મુણુ બેટેની	૭
તુઝ નારીના સિંગે ચદા, તેણે તુ આદોદિ મદા,	
વિરહી દુખ તન દદા રે, મુણુ બેટેની	૮
પદ્મનીને મનમથ પીવે, વિરહાનથ મા? ઝીવે,	
સહિયે બ- પેગ ડીવે રે, મુણુ બેટેની.	૯
જેહના મન માંહી થીચે તેહ અગ અગેતર મીચે	
પેટ દુખે આખજ ગીચ રે, મુણુ બેટેની	૧૦
અમ ને ઉદક નવ બાવે, પ્રીતમ તે કણ દિલ આવે,	
બહુ દુખ શુવ જગાવે રે, મુણુ બેટેની.	૧૧
પ્રેમ પ્યારી પ્યાસ ન છીપે, વામાને વિજેગજ દીપે,	
મગણુ ભણી કણુ શુપે રે, મુણુ બેટેની.	૧૨
સહી કળિયુ કાઇ ન જાવે, ઠાણુ માંહી વરમ સમાવે,	
કાઇ કહેને નાહ મનાવે રે, મુણુ બેટેની	૧૩
જેમ વેદના ધાયરી ધાવે, તે તો જનને આપ કહાવે,	
કરે કેહને કહિયુ ન જાવે રે, મુણુ બેટેની	૧૪
મનડાની મનડ જાણે, જે તે આવે પ્રીતમ ટાણે,	
તો સવળી વાત વખાણે રે, મુણુ બેટેની	૧૫
વરવા છે થાવન વેપા, લાગે જે પગ પગ દોપા	
મુણી આણે આતમ રોપા રે, મુણુ બેટેની	૧૬
જેમ વેલી સુને ચિતે, ઉર માંહિ માતડી દિતે,	
કેમ ગહિયે નિર્મળ નીતે રે, મુણુ બેટેની	૧૭
પરદેગે જે સહી જાગે, ત્યાહા આપણો કરિ બિલવો,	
પ્રીતમે દોવે સુખ વાવો રે, મુણુ બેટેની	૧૮
માતા ને બધવ બેહેની, માસુ સસગ જેઠ જેની,	
બહુ રાખતી શકા તેની રે, મુણુ બેહેની	૧૯
સુખ દુખની પ્રીતમ માને, બીજાનુ દેત ન છાને,	
કહુ કેટલુ બાઇ થાને રે, મુણુ બેટેની.	૨૦
વેરેલા થઈને વિદ પીજે, નાહ મિના કરો કેમ - કીજે ?	

પરાણે સીંચો સહીચો સહીજે રે, સુણ બેટેની	૨૧
દીજે દેવને કેવા દોપા, ઉપજે જે દેરે અદોશા,	
સહેવા સમગ્ના મોપા રે, સુણ બેટેની	૨૨
નિસાસા ખુ મૂકીજે, પિયુ વિના કેમ સ્ત્રીજે ?	
નખરો નેહ વડીજે રે, સુણ બેટેની.	૨૩
પ્રેમને કહે આગે પોકાડ, હટકીને મન એહ વાર,	
કામ અનન કિયુ ધૂતાડ રે, સુણ બેટેની	૨૪
ભરતા વણ મે હુખ જાગે, મન તો વા'લાશુ લાગે,	
વિરહ વ્યથા વાયુ વાગે રે, સુણ બેટેની	૨૫
મેહસો એ કામનો વરસી, ઝલી ત્યા અકુશ ફરસી,	
કુમનાણી ચમાનીસી રે, સુણ બેટેની	૨૬
આપ સ્વાન્યને જે સાધે, પિયુજ થકી લીના લાધે,	
એ તો નેમે સવાઇ સુખ વાધે રે, સુણ બેટેની	૨૭

દોહરા.

માનની લાગી મોહની, મોહનપ્રેરી વાટ,	
દાણુ દાણુ વા'લીમ ખરખરે, ઉખરડી ન્યમ ખાટ	૧
અગ અનગે ઉગમે, નામા પાડી વાટ,	
રમર નિરોગ વિનદામની, લાગ્યો વગ્નુ નિરાટ	૨
મેના મીઠા સકળ, સુખડીઆરા થાટ	
વા'લા નિણુ તે વીસર્યા, ધરની જેવા ધાટ	૩
ગાહા ગૃહ કવિતા ધર, સરસ ગીત વર નાટ,	
નાહ નિહોણી નારીને, વહેવુ ખારે વાટ	૪
આદરમાન મન જોલણુ, પ્રેમ વણુજનુ હાટ,	
વા'નમ વિણુ તે વીસ ચા, વિનતી ગહેગાટ	૫
હસન જોવન પ્રેમ પતિ, યૌવન ગુણ અનકાટ	
મોહનથી જળ વીઝ્યા, સહેરી કુતામાટ	૬
કામિની કડણા નવ દોરે કામી ન જપે કનક	
કામી ધગમતો ગુણુ દરે, કામી જગત આપ	૭

જે મુજ પ્રીતમ નદિ મળે, તે લડિં સંભવભાર;
 એ વણુ એક ન નિપજે, અણુમળિયાં ભરતાર. ૮.
 મનવેદન મનમાં રમે, રનવતી કહે એમ;
 ડાણુ લોચન પ્રક્રિયું, દરખે આખો ક્રોમ. ૯.

હાળ ૯ મી.

(ઉબરીઆને કંઈ ગાજે હો, વાળી રાગી વડચુક—એ દેશી.

તન તન પ્રક્રિયુ ત્યાં તેમ, તેમજ પ્રક્રિયા હો, સસનેલી નયન મોહામણા;
 કટિ ફરકી કુમ પ્રેમ, અધરને ફરક્યા હો, સસનેલી જંઘા તેતણાં. ૧.
 ત્રિલોચના કહે તામ, ત્રિહરિગુણી ચરણ હો, બેની છોડી દિયો પરી;
 સામુ જુવો છ આમ, ચાંચાં જિન યાત્રા હો, જમ્બે અતિશે ખપ કરી. ૨.
 સોળ કરી શણગાર, પદ્મની બહુ પ્રેમે હો, ચતુરાષ્ટ ગજગતિ ગેલશુ;
 સાથે બહુ પરિવાર, હસતી રમતી રાણી હો, સાજનને નિજ મન મેળશુ. ૩.
 પેડી ભુવન મઝાર, જિનવરને બહુ પ્રેમે હો, વંદન બેહુ ચોપશુ;
 તું સરળ્યો કિરતાર, સાજનિયો સલણો હો, તુંડી જગશુર જોપશુ. ૪.
 દીઠો ત્યાં ભરતાર, હરિલંકી હરિલાક્ષી હો, મસનેલી તન ધન ઉલ્લસ્યાં;
 મેળ્યો સહી કિરતાર, મનહ મનોરથ હેજે હો, સસનેહે ચિત આવી વસ્યા. ૫.
 જણે હૈયડાનો હાર, મોહનીએ મદમાતી હો, જિનતું વંદન વીસર્યો;
 માને સદ્ગ સંસાર, વિરહાનજ તે કામની હો, અંગથી વહેલો નીસર્યો. ૬.
 નયન સજળ સંજોગ, ધન ત્યાંહાં બહુ તૂટ્યા હો, તન જે નવ પક્ષવ થયાં;
 મુંઝરી નાહો શોગ, બોગી સંભોગના હો, તેમ વળી દુઃખ દોહ્ય ગયાં. ૭.
 આવી તત્કાણુ લાજ, ધુધટને પટ આજે હો, મોટે કુંવર વેધિયો;
 સીદ્યાં સધર્માં કાજ, કામજુમારી તે પ્યારી હો, સંજીત દેવ સાધિયો. ૮.
 દીડી કુંવરે નાર, મનમાહે એમ ચિંતવે હો, જિનતું ભુવન નિહાળિને;
 રમે હોવે દોષ લગાર, એણે સ્થાનકે બહુ પ્રાણીહો, શિવ ગયા પાપ પખાળિને. ૯.
 ત્રિલોચના તત્કાળ, કુંવરને દીઠો નયને હો, સસનેલી મુંઝ પ્રેમ તે;
 વાપ્યો કામ જે વ્યાળ, અનિમિષ આંખડી જોતી હો, સસનેહે એકણુ જેમતે. ૧૦.
 વિહસ્યો વદન વિકાર, ઉલ્લસ્યું હંકું હેજે હો, વધિયો પ્રેમ ત્યાં ધણો;
 પદ્મની તે બહુ પ્યાર, તે મનશુ કરિ વરિયો હો, ધરિયો પ્રીતમ આપણો. ૧૧.

મન વચન ને કાય, લય આણી લયનાએ હો, ત્યાંથી જે હાથે નહિ,
 મહિયુ દિલ બોલાય, અમૃત વર વર્ષણ હો, દર્શન દેખી મહાગાડી ૧૨
 નેમ કહે સુરોઃ જાણ, કુવરીને મન વા'યો હો, વસિયો રચિયો જામની,
 માણિ સુખની ખાણ, હાજ બોલી એ નવમી હો, નિસમી કામન કામની ૧૩.

દોહરા.

પ્રેમ લયે મન પદની, મનવતી ભણી એમ;	
કહે બેઠેની ક્યદુ ના ભણી, દેખી વાંધે પ્રેમ	૧.
રામા રનવતી કહે, મુગ્ધપતિ એહ મયાળ,	
પામી પગ પુષ્પથી, તૂ થો દીન-પાળ	૨.
મન વેધાણ માનની, ઉભી ન્યમ ચિત્તામ,	
જાગી અવસ્થા જિનતણી, વહિયો બાહિર તામ	૩.
આની માવણુ તે મમે, છાન ભરી બનુ રૂલ,	
અચરજ એક ત્યાહા હા, તે શુભજે કહે મન.	૪.
છામ અ'ી નિયોચના, પ્રેમેશુ પૂજત,	
કન મધ્ય ગ્દી નાગણી, તે નન જાણે તત	૫
નાગજો ડી નિયોચના, અર્ચાણી તરકાળ,	
મવક આત્મા રાધના, ગોપી મુખ સમકાળ	૬.
નયન નિહાળી નગર્પતિ, ચિંતા ચિત્ત ધગત,	
દૈદ્ય કાટે પ્રેમભગ, હા હા મુખ ઉચગત	૭
દેરેરા દેખાવિયો, આપુ આ'ડુ મગ,	
પંથાડુ વળી એહને, એમ બોલે મહારાજ.	૮

હાળી ૧૦ મી

(મેરા માનના ગીતની રેશી)

બ્રૂપતિ બપતિ હ, મત્રીશ્વર મામગો વાત,
 વેહેલુને વગડાયો સચિન વર દોવને શ,
 કહેલો કહેલો હે, પુત્રી તન સુ અમળ,
 કુમંગીને છાગડ વાવેઅર ગો ને શ ૧
 શુભવત શુભવત હે, નેહ ના જગમાટે જાણ,

- પરને ઉપકારીઓ પ્રેમશું કાજ કરે છ;
 નર ભવ નર ભવ હે, ભલ વર તે શું જાણ,
 આપનું ને પરનું જે, નરેશ્વર ચિત્ત ધરેછ ૨.
- અનુચર અનુચર હે, નવ વહા શીશ નમાય,
 પૂઠે ને ઢંઢેરા જે, બલદરો ધમતો છ;
 ચઢિટે ચઢિટે હે, બહુ નર બાણી સમજાય,
 કરવાને હો કારજ મંત્રીશ્વર કરમતો છ. ૩.
- ભમતો ભમતો હે, ચઢિટા માહે કરેય પોકાર,
 આવે ને હો જાયે કંઈ નર પેખવા છ;
 હાસશ હાસશ હે, ત્રિક ચત્વર નૃપ લાર,
 ખુશી મુખ ખસક આઝ્યા ત્યાં દેખવાછ. ૪.
- આપશે આપશે હે, મહારાજ અરધસેરાજ,
 જો કાઠ હો છવતી કરે નૃપનંદની છ;
 જોલિયો જોલિયો હે, સાંડે સદ્ મનતણાં કાજ,
 ખાતેને પ્રેરે હો વાસેશ્વર આરાની છ. ૫.
- એમ કહી એમ કહી હે, ચઢિટા માહે તેહ ભમાય,
 પળિયા હો, સદુ નિજ મદિરે છ;
 તન માહે તન માહે હે, દુનાં જેહ વદન વિચ્છાય,
 વાત વિચારી હો, કરે નૃપ બહુ પરે છ. ૬.
- દિન વળી દિન વળી હે, ખીજે તેહ શ્રીમહારાજ,
 ઢંઢેરા ફેરાયો હો, જે ચોહદ ભમે છ;
 ખીજોને ખીજોને હે, દિન ગમિયો વણુ કાજ,
 નૃપને ગેટીતણો હો, ચિત્ત માહે ધણું સમે છ. ૭.
- તેમજ તેમજ હે, ત્રીજો જવ આવિયો દિહ,
 રાય ઢંઢેરા ફેરાયો ચઢિટા બણી છ;
 કુંવર કુંવર હે, તે હજી અઢજ અખીહ,
 ખીડુને અહિયું હો, મતિ તેની ધણી છ. ૮.
- કહેજો કહેજો હે, રાગભણી તમે સહી જાય,
 અરધને હો, રાજ્ય દેજો પુત્રી આપણી છ;

કરજો કરજો હે, પંડી તમ મનમાં સુહાય,
 વેગેને હો, સુખડે દીધી વધામણી જી. ૯.
 મહીપતિ મહીપતિ હે, તુલ્યો જન દીનદયાળ,
 આજને વૃંધ્યો હો, અમીવર મેહુલો જી;
 આગ્યો આગ્યો હે, ત્યાહાં કણે સોઘ કૃપાળ,
 મહીપતિજી હો, આપે અતિરો આદરભલો જી. ૧૦.
 જળમાં જળમાં હે, આપણું તે કાવિયું રતન,
 રાજમની હો કુંવરી ત્યાહાં જીવતી યજી જી;
 નેમ નેમ હે, વિજય કહે સાંભળો વાત,
 દહી દારિદ્ર દેહથી આપદ ગઈ જી. ૧૧.

દોહરા.

પાણું પાણી પૂમડે, ચેતન થયું સરીર
 મૂંઝાં કુંવરી ઉતરી, નાખ્યો શીત સમીર. ૧.
 દેખી નયને નરભણી, ઉલ્લસ્યાં નયન ચકોર,
 દેરે વરિયો દેખિયો, કાળજી કેરી કોર. ૨.
 જનવતીનો રમણુ એ, મુજ પતિ એહ મહંત;
 પામી પૂરણુ પ્રેમથી, ગરવો ને શુભવંત. ૩.
 રાજ રંગે રતિ કરે, બોલ્યો મધુરી વાણિ,
 પરણો પત્નની પ્રેમશુ, હેડે હિત બહુ આણિ. ૪.
 કહે કુંવર સુણો રાજવી, જાતિ કુળ નવ પાય;
 પ્રાણે કરી પરણે નહિ, કાધા કોડ ઉપાય. ૫.
 રતવતી ત્યાંહાં રમણુકો, નિસણે અવધિટતંત;
 જૂકું પ્રીતમ ક્યમ ચલે, અગ્નણુ થઈ અસંત. ૬.
 રાગને જઈ વીનવે, મુજપતિ એ શુભ ખાણિ,
 આજ મળ્યો સહી વીછડ્યો, આણ્યો કરમે તારણિ. ૭.

ઢાળ ૧૧ મી.

(મૃગાનેણી ચારે હે કાંડે—એ દેશ)

માહિય તારે કારણે, મેં તો જોયા દેશ વિદેશ,

રાયના કુવર નામ હ, વચન ન જોનિ	
હું જનકુ ગુમચે જામણે, મેં તો ખીનલા જનકુ અદેન,	
ગયના કુવર વાંધા હે, વચન ન મોનિ	૧
બુપતિ મુખશુ એમ લખે, પંણી જે પત્ની પ્રેમ	ગયના ૦
મોટાના વચન હું મુ ૧', તેનો અઢી દરી બાજિને અ	ગયના ૦ ૭
કુવરી લીના હે તાદરી, મેં તો જોઈ છે નયન નિહાગી	ગયના ૦
વાયા મદન હે તાદરી, તે તો પૂવ પ્રેમે કૃપાગી ના	ગયના ૦ ૩
તારાણુ જોલી હે તેડિયા, લીધા લગન મોખાવ,	ગયના ૦
મણુ દે જોડિતિ જો જો વગી નિજાણ વેધમવિજમ	રાયના ૦ ૪
ઉત્તમ લક્ષ હ પાવને, જોડે આપિયા તન ગજેશ	ગયના ૦
પાપ વડીને હ મદસ્તી, વગ પેટેનિયા મોગીએ રેશ	ગયના ૦ ૫
હમગણુ કંડે હે હુમાને, ગાય તે ગોરી નનનના ગાન	ગયના ૦
મેનદે અખા હે માચનો, ઘણ ગાનતો શુભે શુભવા	ગયના ૦
પંણિમે પ્રેમે પિયુ નમણી, કંડે કમમમણુ તો	ગયના ૦
અધિપતિ નેડે આપિયા, હયન ગત્તવ ના	ગયના ૦ ૭
આપિના સદસ હે ગજવટા, મુગ મુધા મોટાપ	ગયના ૦
સાત મહસ હય આપિયા, ગતિવા મખગ દીપાર	ગયના ૦ ૮
મેન તળાઈ હે કોટુ તેમ દીપિ ૧ થાગી જનાય	ગયના ૦
બુણુ મણિનાં દેજે જગ્યા, કંઈ દીધના પગમ પમાય	ગયના ૦ ૯
વગ વગ હે બાંધિયા, પડોઆધ્યા લગન મોગ	ગયના ૦
ગનવતી નેડે મોધિયા જે મગિયા કુવર કુમા	રાયના ૦ ૧૦
નયન શુભનો હે મુધાનિમે, મોટા મા' હે હગ્ગ ધગય	ગયના ૦
નેમનિગય કંડે નેહગુ સગી પામે પુણ્ય પમાય	ગયના ૦ ૧૧

દોહરા

ગનવતી ગજે તલ, પ્રેમે પિયુ લણી આમ	
મિરો વાલા વીનજે, જા પિપાનજુ ગમ	૧
વાટ જોની જુ વલલા કળ આવેયો કલ	
પરમેશ્વર મેજો મુપરે, નીધા ક પાવત	૨

માહિત્ય ॥ ૧૬ સન્ધ્યા, પગટ ઈર્ષા વિવાપ,
 કામત કમ જ્ઞાતિ કે, આવી કીધ અનાપ ૩
 ગાળી લીધડ મુન્ન એ, દણિ પુન આગે આપ
 નાની કડી મુનિ રતે, સાત નગ સચાપ ૪
 ગય લખી આવી ક્યો, મરતો કુરવત,
 કામતને નૃપ ક્યો, ધરત ધનનો અત ૫
 નાખ્યો ૫ જીવ યદ્ય, યાધો કુખને યાન
 પુણ્ય કૃપુ પહેલે ભવે, પામી પ્રીતમ માન ૬
 કુવર મુશી કાતક કમી, ભોગે કરમનો ખેન,
 ગગ દસ કુતા જામની, અનુભવના દિન કેન ૭

તાળ ૧૨ મી.

(પીળાસી પાત્રી ખાના દોષ તાપા—ને દેશ)

(એ સખી કાગો ચ. કે ગાગે નખી કર —એ દેશ)

પ્રાત સમે તે કુમાર કે, ગયપે આરિયો રે, રાયપે ૧
 ગય મળો દખાર કે, સદુજન ભાવિયો રે સદુજન ૨
 આપ થયો અનુકા કે કુવર દેખી કરી રે કુવર ૩
 લાવણ્ય રૂપ અમૂન કે, જગ મોભા વરી રે જગ ૪
 ભૂપ કહે ભૂપાળ કે, મન મી. કરી રે, મન ૫
 માગો આપલે મન કે, હોસ હોવે ખરી રે હોસ ૬
 કુવર કહે મદારાજ કે, કેણુ એકે કીર્તિને રે કેણુ ૭
 આપો એ મે. આજ કે, વેણુ પતીજિરે રે વેણુ ૮
 અમ મન એહજ હુસ કે, સુસ કરી કહુ રે સુસ ૯
 માને વચન જો પુસ કે, પસાય એહ હુસ રે પસાય ૧૦
 ગય કહે મુજો દેવ કે, મત તમે આગળે રે, મત ૧૧
 પાપી દુ'દ છે દેવ રે, મનશુ તે માનજો રે મન ૧૨
 ધરિયાવદિનો અત કે, હુ એને કરે રે હુ એને ૧૩
 પાપી પાપ દુરત કે, એ કળ એ ધર રે એ કળ ૧૪
 વિનની વિધિ પ્રગ કે ભૂપ આસા લકી રે, જૂપ ૧૫

કાઠ્યો પજર ખાર કે, કુવરે ત્યાહા વી રે કુવરે	૮
રાય કહે મત લાવો કે, નજરે એ માહરી રે, નજરે	
કાઠ્યો દધ સુ નય કે, જીયો મતિ તાહરી રે જીયો	૯
દીધો પ્રવહણુ જોહ કે, ધન મુ આપિયો રે, ધન	
રોઠ ચિતે ધન્ય એહ કે, પર ઉપગાગિયો રે પર	૧૦
આપણુ લીકુ તેહ કે, દીકુ સલાણીને રે, દીકુ	
કુવરે વર્થો જસ નેહ કે, ભાગ નિહાણીને રે ભાગ	૧૧
રાખિયો નજરમા ગેઠ કે, ગજન વીનવે રે, ગજન	
આણીને શુભ દ્રેઠ કે, ડઝણા અલિનવે રે કંથુ	૧૨
પ્રીતિમતી નિજ નાર રે, વસુમતી કન્યકા રે, વસુ	
મોહનમજરી નાર કે, રાનતી જિહા રે રાનવતી	૧૩
કામવતી પ્રિય તેમ કે, લીલાવતી બતી રે, લીલાવતી	
હસાવળી બુઝ પ્રેમ કે, રતિમુંદરી વળી રે, રતિમુંદરી	૧૪
આઠે આપણી પ્રિય કે, મેળી ત્યાહા દણે રે, મેળી	
નનમી ત્રિલોચના પ્રિય કે, નિગ્ધે ક્ષણે ક્ષણે રે નિગ્ધે	૧૫
હય ગજના જે જૂથ કે, પાર ન પામિરે રે, પાર	
અનગતણી જયા ઓથ કે, દુખ મુ વામિયે રે દુખ	૧૬
વિનમે સુખ સસાર કે, ભોગ પુરદરા રે, ભોગ	
સદળ કરે સસાર કે, નરનારી વગ રે નર	૧૭
નેમવિજંઘ કહે એમ કે, આગે કયા ધણી રે, આગે	
લીનવતી અધિકાર કે, સરસ શ્રોતા લણી રે, સગસ	૧૮

इति श्री शीलवती महासती चरित्रे चतुर्थ खंड समाप्त ॥ ४ ॥

ખંડ ૫ મો.

દાહરા.

પરમ કલોતિ પ્રકાશ કર, આદિ ન જોતો અંત, ચિદાનંદ અરિહંત ભવિક, સિવદાથી ગુહમંત.	૧.
અવેશર આઠે હર્ષા, અસરીરી અર્હત. ગરિબનિવાજ ગોડી ધણી, ભયભંજન ભગવંત.	૨.
પ્રણુમી પદકજ તેહના, આતમ ભાવ વિશુદ્ધ; તિલચ વિજય સદચર નમુ, કરજી સિદ્ધ ને શુદ્ધ,	૩.
હેમ ખેમ મુખકારિણી, વાસ્તી દુઃખ દુરત; હું પ્રણુમું પ્રેમેકરી, ભાસ્તી ! ટાલણુ આંત.	૪.
ભવિયા ! ભાવો ભાવશુ, શીલવતી સંખંધ; જેતી વીતી વાસ્તા, પ્રેમે કહું પ્રગંધ.	૫.
અંદરુમના સંખંધી, ગોરી ગરબા ધરેય; દિન દિન તેજ વધે ધણું, સોહે વિવિધ પેર તેષ.	૬.
માસુ દારી વિવિધ પેગ, જેતી-છિદ્રહ જાસ; વાત કરે નિશદિન ધસી, (રે) મર્મે બીજી માસ.	૭.
સુંદરી સાથ સહેલિયાં, કરતી-એવ પંચાસ; શીલવતીની આળગે, ધરતી હિમે ઉલાસ.	૮.
એક દિન બેડી મેહેલમે, સહિયાં સાથ મેળાય; માસુ નિરખે નજર ભરી, એમ ચિ તે તેણે હામ.	૯.

ઢાળ ૧ લી.

(સુનકીની દેસી)

રતનાવળી ચિત ચિંતવે, એહ દીગે કવણુ વિચાર; રે; વડુઅર થઇ જે સગર્ભિણી, અકળ થયો એ વિકાર રે.	૧.
સહિ સહેલી કહેસ્વામિની સુણો, તુમચો ધર પેઠો પયાળ રે સાત ચોડી ધર બંધિયું, જેણે ચઢિયું કલંક કંકાલ રે.	સહિં ૨.
રાજબુવનને સંકુવે, મહાં મ્યમ થયું એ અધિકમ રે,	

ચાચરડે ચોટ્ટી છે ધણી, ત્યાં પુરૂષ ન દીસે હામ રે.	સદિ૦ ૩.
તિલુમાંદિ એક જે ધમ કહે, મં તો તુજને ક્યું સમગ્ગય રે;	
તોય તમે માન્યું નહિ, હવે દેખિયાં આજ્યો દાય રે.	સદિ૦ ૪.
પ્રથમ માસે સુજો પત્રિની, ઘણું ગૌરપણું લહે અંગ રે;	
કરપદ ને તેમ અંગુલિ, સુજો તેજ વધે તેણે સંગ રે.	સદિ૦ ૫.
ખીજે મામે હોય માનની, કરપદ જંઘા જે ગ્રથૂળ રે;	
તગતગ મુખ અતિ મરકસે, વર્ગી હોવે કંઠ અમૃત રે,	સદિ૦ ૬.
ત્રીજે માસે ત્યમ તારણી, આંખડી ભારે હોય રે;	
ચોથે ચતુરા ગતિ પાલટે, દેહે સાસ ભરાયે સોય રે.	સદિ૦ ૭.
પોઢમાસે પોહોતી પાંચમે, ઉત્સસે હૃદય સ્તન આપ રે;	
યૌવન પ્રાઢ યુવતી લહે, કામે કંઠણતા વ્યાપે તાપ રે.	સદિ૦ ૮.
છઠ્ઠ છપસને છેતરે, તેમકરે તરે ભાગે તો અંગ રે;	
ચેહેન પુરૂષની સંગ તે, કરતી બહુ નવા ઢંગ રે.	સદિ૦ ૯.
સુંદરી પહોતી જવ સાતમે, માસે હોવે પાંડુર કાય રે;	
અન્ન ઉદક નવિ રચે, દોહલા લહે તેણે હાય રે.	સદિ૦ ૧૦.
ગાત્ર ભંગ હોવે આઠમે, સખિ વચન ત્યાં ન સુદાય રે;	
નવમે કામની રતિ લાભે નહિ, દશમે દુર્બળ થાય રે.	સદિ૦ ૧૧.
ઐઞળખી આપણી મતિ થકી, મં તો થાને ક્યું તવ આય રે;	
માન્યું ન મતિ આપની, તો તે દેખો હવે જે થાય રે.	સદિ૦ ૧૨.
કાજ વિચારી કાજિયે, સહિ સખિયે તો કુળ લાજ રે;	
પસતાવો અવિચારિયે, નવ નીકળે મુખથી અવાજ રે.	સદિ૦ ૧૩.
કરી કરી નિરખતી લોચને, મનમાંહે હોયે બહુ પન્ન રે;	
હા હા રે દૈવે કર્યું કિયું, એણે એહ બિગારિયું તન રે.	સદિ૦ ૧૪.
વચને કરી નૃપ વીનગ્યો, તમ વડુએ નિપાયું કાજ રે;	
ચેતો ચેતો નૃપ ચિત્તમાં, ટાળી છે એણે તમ લાજ રે.	સદિ૦ ૧૫.
બીતર નેવે ભૂપતિ લણું, વિલગ્યો હુઝો વપુ સય રે;	
કોધાનજે કરી પૂરિયો, નિષ્કુર ચિતે તેણે હાય રે.	સદિ૦ ૧૬.
શીલવતી તે સતી સાંભળી, પેહેલાં થકી નિરમળું નામ રે;	
નેમવિજય કહે અંડ પાંચમે, પેહેલી ઢાળ સુકામ રે.	સદિ૦ ૧૭.

દાહરણ.

- ભૂપતિ ચિંતે ચિત્તમે, એ થયો કવણુ વિચાર;
નૃપકુળ કલંક ચઢાવિયું, શું કાળે એણે નાર. ૧.
આંખ દુખે જો આપણી, તો કહો કેમ કદાચ ?
અગદ કરતાં વાત એ, લોકે ગાળ ગવાય; ૨.
છાની રાખી એહને, પ્રસવે પુત્ર જે વાર,
તે પૂજા દોયે હણી, કરવો એહ પ્રકાર. ૩.
રાજન ચિતે રાણીને, ગાલે એવી વાણ;
સત્ય નવા દિસે સુંદરી, ગરલતણા સહી નાણ. ૪.
સ્નાયળી કહે રાજવી, એમાં તું મતિ ભૂલ,
રાજમદિર ધણું આકરાં, એ નારી એવાં ગળ. ૫.

કાળ ૨ જી.

(વંશાની થયો—એ દેશી.)

- સશકિત થઇ સુંદરી રે, ઈલાપતિને બોલાય રે;
વધૂ રૂપે એહ વ્યંતરી રે, કુલ ખાંપણુ તમ આય રે. ૧.
શીલવતી સતી, જો જો કરમ વિદાર રે;
વાત ન એ ખૂજતી રે, વરવો વિપ સંસાર રે. શીલ૦ ૨.
રોપ ભરી ચિત્ત ચિંતવે રે, કાળે કહો ઉપાય રે;
પાપથકી ખીલીતી નથી રે, મરણને સજ્ઞ થાય રે. શીલ૦ ૩.
આવી સાસુ વહુ કનેરે, ઈંદ્રી જોવાની આશ રે;
ગરલ સહિત ગોરી લહો રે, મૂકે મુખ નિઃશ્વાસ રે. શીલ૦ ૪.
પતિ મન્યા કુણુ તો ભણી રે, ગરલ રલો કિણુસંગ રે;
તમ પુત્ર વિના કુણુ માહરે રે, કો નવ લાગે અંગ રે. શીલ૦ ૫.
પુત્ર ગયો પરદેશડે રે, કૂડી કૂડું મ ભાળ રે;
ગીલ લયું સહી તાહરું રે, નિપુણતા દેડે રાખ રે. શીલ૦ ૬.
પતિ આપીજે પ્રેમદા રે, સહી નાણી લે આપરે;
દાખે સાસુ હરખણુ રે, જોયા દદ કરી થાપ રે. શીલ૦ ૭.
અચરું પરહું નિરખતાં રે, ખિંદલી દીડી તેહ રે;

- શીલવતીના નામની રે, મોઢવી પેટેલાં જેઠ રે; શીલ૦ ૮.
 ભૂપણ દેખી ભામની રે, દંભ ધર્યો દિલમાંવ રે;
 પરવિના એ કૃત નહિ રે, દેખીને દિલ દહ રે. શીલ૦ ૯.
 રાગ તેડી ભૂત્યને કહે રે, તેડી વાત એકાંત રે;
 વનહુ તે લાવો તમે રે, નાગ દોષે દુરદાંત રે. શીલ૦ ૧૦.
 આણ્યો અજગર આકરો રે, કુંભ મદિ મુડધેય;
 પ્રાણ કાદે કુંકારવે રે, ડંક તો કહા કહેય રે. શીલ૦ ૧૧.
 આણી મૂક્યો મદિરે રે, બોલાવી તે બાળ રે;
 સાસુ કહે લાગ્યો વહુ રે, ઈણુ ભાટે પુખ્ત માળ રે. શીલ૦ ૧૨.
 ગણી નાકાર જમી થઈ રે, ઉધાડ્યો મુખ તાસ રે;
 સાપ શીટી માળા થઈ રે, મુગલિ અનોપમ જસ રે. શીલ૦ ૧૩.
 જોજો શીલ પ્રભાવથી રે, સુર સારે બહુ સેવ રે;
 કીધાં કર્મ મૂકે નહિ રે, જો મળે દેવના દેવ રે. શીલ૦ ૧૪.
 શીલિ આપદ સહુ ટળે રે, શીલ થપી મુખ વાસ રે;
 ઠાળ ખીજ ખંડ પાંચમે રે, નેમ લહે મન આશ રે. શીલ૦ ૧૫.

દોહરા.

- ચમતકાર નૃપ ઉપનો, શીલવતી ગુણુ ગેહ;
 જૂઠું કહી એ નવ બચે, દિલ રંજન મુખ દેહ. ૧.
 કાળ સાથે કહો કેમ રહે, જો ન હોય શીલ રેણુ;
 ગુણવંતી એ ગોરડી, સહુ દેખે જો સેણુ. ૨.
 રતનમાળા કહે રાજવી, એની વાત મ તાણુ;
 દોકુળ કલંક લગાડિયું, પાપતણી એ ખાણુ. ૩.
 મુજથી ન મરે એ વહુ, ભૂપ કહે મુખ વાત;
 એમ કહી સભાએ આવિયો, રાણી ધાલે ગાત. ૪.
 જોજો મુખ ક્ષણ દારણે, જોણે ઉપાયું કલંક;
 રાય શોભા કમળ પામશે, જે હુતા નિકલંક. ૫.

। લાળ ૩ ૨૭. ।

૧૧ ('મુઁવા સદેસો કહેજો મારા પૂજ્યને ૨-જો ૨૭૧)

સસય ઉત્તમને ચિત્ત ડિપનો રે,
લક્ષણ સનીના એક છે સાર રે.

૧૨ નૃં પશુ રાણી મન માને નથી રે,
નિરખતી નયણે વાગવાગ રે. ૧.

શીવતી અતિયાં માંદી સિંગેમણી રે,
સાખી કીધા નાગકુમાર રે;
તોયે માત્ર મન બદ આમજોરે,
કુડે એક છે સસાર રે. શીવતી ૦ ૨.

વોકના અપનાદ લયચટ્ટી ગજનિ,
ભય કરતા સદુ પગિયા રે,
બીજે ઉપાય કરે બાપા મારવા રે,
લવના ગય નહિય લગા રે. શીવતી ૦ ૩.

વાર પજનાય જેણે આણિયો રે,
બલગ્યો બામનીએ તાદા તેમ રે,
ખાતુ વિપ અમૃતની ઘેર જ્યુ રે,
સનીના આતમને થયુ ક્ષેમ રે. શીવતી ૦ ૪.

ગાળી ચિતે પાપણી મૃધ નહિ રે,
જોતો વિપ આણું નહિ જોર રે;
ગ્રામલ આપ્યો તતક્ષણ શણીએ રે,
તેમ મદન કથો ધનધાન રે. શીવતી. ૫.

જેમ જેમ ખાયે વિપ બાણી જોવના રે,
તેમ તેમ વાધે દુણો તજ તેજ રે,
નિરખે નારી, શુભતા આદેર રે,
સ્તનમાળાને ન વધે હેજ રે. શીવતી ૦ ૬.

જેણે મધે ગ્રાણુ તજે ગ્રાણિયા રે,
વેગથીટી હણિયે પંખીઆ બોમ રે,

ઐહવી આપ્રાણુ છે જેહ આકરી રે,
હોવે પચિંદ્રી જિહાં કિણુ હોમ રે.
આણ્યો કાગકૂટ તતખીણુ તારણી રે,
દીઠો શીલવતીએ તામ રે;
સહી નાખી કરી ઐહ ઝોળખ્યો રે,
હા હા ક્યા કરમનાં કામ રે.

શીલવતી૦ ૭.

શીલવતી૦ ૮.

આલ્યું મરણુ એ માનની દુંકટું રે,
અયી અયી દેવતણુ ઇલાં બોગ રે;
કીધાં આપણુ તે ઉદ્યે આવિયાં રે,
કોઇ કલ્પિ બધનના યોગ રે.
કીધાં કામની ધૂત સંસ્કરતે રે,
તરત વધારિયો તેલે આપ રે;
કહે તવ સાસુ વડુ તમે ખાઇજે રે,
કીધું બેપજ અનુપમ મેળાપ રે.

શીલવતી૦ ૯.

શીલવતી૦ ૧૦.

સાસુની સાખે શીલવતી સતી રે,
દિનપતિ સામી જભી રહી હેષ રે;
ગણી નવકાર જે રાણી ભાવથુ રે,
સૂધો શીલજી મુજને સુખ દેષ રે.

શીલવતી૦ ૧૧.

ચંદ્રગુપ્ત વિના અવર જે માહરે રે,
મન વચને કાયા સંભાર રે;
કાંઈ મનમાંહિ વિમ્લેપતા જે હોવે રે,
તો કાયા થજે સહુ જળ છાર રે.

શીલવતી૦ ૧૨.

ખાધું વિપમ વિપ અનિ પાડ્યો રે,
પસર્યું અંગે અમીય સમાન રે;
વામાને વિપ તે હળાહળ વીસમ્યું રે,
જેજે શીલ રમણુ પરધાન રે.
જાણ્યું સમજ્યું ત્યહાં તેણે રાહલે રે,
વાધ્યો મનમાંહી બહુ ગ્રેમ રે;

શીલવતી૦ ૧૩.

સતિયાં શિરોમણિ શીલવતી સતી રે,
 મોળે વાલે કરીને હેમ રે. શીલવતી ૧૪.
 નેમવિજય કહે ખંડ એ પાંચમી રે,
 ત્રીજી એહ છે ઢળકતી ઢાળ રે;
 શીલ પ્રભાવે સુખ હોય અંગમાં રે,
 ટાળ્યો દુઃખ દોહમ જાંજળ રે. શીલવતી ૧૫.

ટાહુરા.

સ્નાવળી કહે રાયને, ફૂડ કપટ લંડાર;
 કો મતિ સાંસો એહને, એ કુળ ખંપણકાર. ૧.
 નારી ચરિત્રની દાયળી, અક્ષીક જે ભાપણહાર;
 જનમથકી જૂઠી સહી, ધિક એનો અવતાર. ૨.
 પરનરસુ રાતી જિકા, તેને બહુ સહી નાણુ;
 સાજા હોઠ ઉત્તર ધણુ, કેમ ન જાણો જાણુ? ૩.
 તે માટે વેગા યમ, શામ પહેરાવો વેપ;
 મૂકો પીહર વાટડી, કરજો સીમ પ્રવેશ. ૪.
 રાણી કહેણે રાજવી, કીધો તે પરખચ;
 કૃપણ ગણિત રંગી જિકે, સઘળો મેળ્યો સંચ. ૫.

ઢાળ ૪ થી.

(રોતું જે ઋષભ સમોસઢા, ભલા ગુણ ભર્યા રે—એ દેસી.)

કાળાં અંબર પેહેરિયાં, કાળે ક્રિયાં રે,
 કાળા જોતર્યા જોલ, કરમે વિટંબણા રે;
 રૂદન કરે રામા ધણુ, દુઃખ મનતાણું રે,
 છેતરી તેં મુજ છેલ, કરમ વિટંબણા રે. ૧.
 રાયે મુબટ જે મોક્યા, મન ખાજભાળ્યા રે,
 દિલમાંહે દિલગીર, કરમ વિટંબણા રે;
 હા હા સતીને કહેવું, દુઃખ એહવું રે,
 નયણે વહે ત્યમ નીર, કરમ વિટંબણા રે. ૨.
 માતા કાંઈ જનમિયા, અતિ પાપિયા રે,

- કરતા નર બહુ શોક, કરમ વિટંબણા રે;
 સતીય બળી દુઃખ દાખવા, સદી રાખવા રે,
 દુર્ગતિનાં કુળ રોક, કરમ વિટંબણા રે. ૩.
- આયોગ્ય રોને યજ્ઞી, એકંદ્રીતણી રે,
 બેંદ્રી બહુલ મંમાર, કરમ વિટંબણા રે;
 નેદ્રી ચોરેંદ્રી બહુ કટી, દંયે રટી રે,
 પંચેંદ્રી પાપ અપાર, કરમ વિટંબણા રે. ૪.
- જ્યમ ત્યમ જીવને જે દણે, પાપ નવ ગણે રે,
 જાવે નરકે ધાર, કરમ વિટંબણા રે;
 સાધુ જો દત્તા આદરે, સાતમી જાય રે,
 જાય નિગોદે જોર, કરમ વિટંબણા રે. ૫.
- સતીને ધાતે પ્રાણીએ, એમ જાણિયે રે,
 કલિયે અનંત સંસાર, કરમ વિટંબણા રે;
 ભાવક તેને ભવતણી, ચિવ અવગુણી રે,
 જાય કુખે અવતાર, કરમ વિટંબણા રે. ૬.
- તો અમે મુક્યું એહને, વન ખંડમાં રે,
 મારશે વનચર જીવ, કરમ વિટંબણા રે;
 અમને કાં સરજનવિધાં, નીચ કુળ આવિયા રે,
 એમ કરતાં બહુ રીવ, કરમ વિટંબણા રે. ૭.
- ધોજે શુદ્ધિ ઉતરી, નખી પાંતરી રે,
 તોયે ન માની વાત, કરમ વિટંબણા રે;
 રાજન કુળ પાપી સહુ, દિલમાં હરે રે,
 કરવા ગ્રેવા કૂટધાત, કરમ વિટંબણા રે. ૮.
- જેસારી રથ ઉપરે, રજની ભરે રે,
 મુખદ રો ગાળ્યા જાય, કરમ વિટંબણા રે;
 આતમ આપણો નિંદતા, હા હા જોડતા રે,
 હા હા શું તમ માય, કરમ વિટંબણા રે. ૯.
- શુયની આણુ છે એહવી, મુણો જેહવી રે,
 મુક્યો વનહ મજીર, કરમ વિટંબણા રે;

- પણ અમે મુકું નહીં, તમને સહી રે,
એમ કહી રોતો જાય, કરમ વિટંબણા રે. ૧૦.
- અંગદેશ અપાપુરી, બહુ ગુણ ભરી રે;
સરોવરકેરે, તીર, કરમ વિટંબણા રે;
મૂકીને પાછા વળ્યા, ચર કુળલ ચલ્યા રે,
હેજે હૈયકલે, હીર, કરમ વિટંબણા રે. ૧૧.
- એકલી સતી મન દુમણી, કહે જાન ભણી રે,
શાં એ કરમ અગાર, કરમ વિટંબણા રે;
એણે ભાવે પાંખી હું છઠ્ઠાં, જાઉં કયઠાં રે,
હૃદય ન કોટે કોરે, કરમ વિટંબણા રે. ૧૨.
- જાણું ન જાણે કે વળી, ચમ્પ જેટલી રે,
કરમતણી જે કથાય, કરમ વિટંબણા રે;
નિરૂપણ દુપણ લડું, ન જાયે કણું રે,
લોકમાં ભરમ ભમાય, કરમ વિટંબણા રે. ૧૩.
- આવ્યાં એ કુણુ ભવતણાં, પાપજ ધણાં રે,
હેયે દુઃખ ન માય, કરમ વિટંબણા રે;
પંચમાંહી પરગટ કરી, દોયે ભરી રે,
મુખ દેખાડું શું માય, કરમ વિટંબણા રે. ૧૪.
- વેરણુ સાચુ છઠ્ઠાં લહી, એ તો સહી રે,
પૂરવ પાપને યોગ, કરમ વિટંબણા રે;
કાધા પૂરવ મુપેરે રે, તે તો પેરે પેરે રે,
ભોગવવા તેહજ ભોગ, કરમ વિટંબણા રે. ૧૫.
- એમ કહી તે ઝૂલમિ પડે, બહુ લડયકે રે,
પાખી ધન તન પીડ, કરમ વિટંબણા રે;
વાયે સચેતન ચેતના, કરી અંગના રે,
જોબન જાલધી છડ, કરમ વિટંબણા રે. ૧૬.
- અણિ અણિ દેવ એ માદરી, ગતિ તાદરી રે,
શીખવી કેવી એહ, કરમ વિટંબણા રે;

- અવગણુ કીધા માહરો, દોષ ન તાહરો રે,
દીધા દેવે છેહ, કરમ વિટંબણા રે. ૧૭.
- રોવે અતિ આકંદ કરે, શન્યતા ધરે રે,
વળિ વળિ મૂઝાં લહંત, કરમ વિટંબણા રે;
સાસુ સસરા પેખતાં દુઃખ દેખતાં રે,
ખાલતી મધુરી વાણુ, કરમ વિટંબણા રે. ૧૮.
- સતિય લહે એમ મન થકી, દુઃખમાં છકી રે,
પામું ક્યહાં સુખ ખાણુ, કરમ વિટંબણા રે,
મારગમાં મધ નહીં, આવી વહા રે,
આણી કરમ તાણુ, કરમ વિટંબણા રે. ૧૯.
- વર પીહર માતા વસં, પુત્રી હસે રે,
જાઉં તેહની પાસ, કરમ વિટંબણા રે;
તેણે હતી સુખ સંપદા, દળે આપદા રે,
હોશે હૈયડલે ઉસ્લાસ, કરમ વિટંબણા રે. ૨૦.
- એમ ચિંતવી વળી રાણીએ, ગુણુ ખાણીએ રે,
હોયે દુઃખની હાણુ, કરમ વિટંબણા રે;
સરસ ઢાળ ચોથી હવી, નેમે કવી રે,
મુણુએ શ્રોતા મુગળુ, કરમ વિટંબણા રે. ૨૧.

દોહરા.

- વાદાલા વાદાલી હું હતી, પ્રાણુતણા પ્રતિપાળ;
ગુજ વણુ ટાણુ એ દોહલો, દેખું દુઃખ વિકરાળ. ૧.
- નિકલંકી કલંકી તમે, આણી તમ કુળ ખોટ;
મુખ કપી પેર દાખરો, પાપતણી ધરી પોટ. ૨.
- શીલવની હવે સંચરે, તે ઉખરડી વાટ;
રૂધિર ઝરે પદકંઠથી, નાણુ તોય ઉચાટ. ૩.
- લડ્યડતી પડતી ચક્રે, આવી સરોવર પાળિ;
પણિહારી ખાણી ભરે, સરવે ગદિ નિહાળિ. ૪.

કેઈ કહે દેવી વનતણી, શીલવતી કહે કેઈ;
 કેઈ કહે નાગકુમારિકા, દીમે અકળ અભેદ. ૫.
 જાણી નહીં કેણે જીવતી, બેઠી તરવર હેઠ;
 અથ પિયે ભટ રાહલા, આવી તેહને દેઠ. ૬.
 જોલાવી બહુ માનસુ, માતા કહે સરખ;
 શીલવતી કહે સાંભજો, કહું જો પૂછે જૂપ. ૭.

દાળ ૫ મી.

(સુરંગી મુંદરી—એ દેશ)

ભટ જઈ તત્કાલ જૂપને, વિનવ્યો વચન વિશેષ;	રંગીલા રાજવી.
શીલવતી આવી સતી, વિધિના લેધને વેપ.	રંગીલા ૧.
કાળે કપડે કામની, ગરજ સહિત શુભાશુ;	રંગીલા ૦
એકલડી જોબી ધડાં, સરોવર તીર સયાશુ.	રંગીલા ૦ ૨.
મેહુર કરીને મહિષતિ, માનની તેડા મહેલ;	રંગીલા ૦
કરણાએ કૃપા કરી, અંગી કરો અમ ટહેલ.	રંગીલા ૦ ૩.
ઉપમા કોઈ આપે નહિ, શીલવતી સુખવિત,	રંગીલા ૦
દેખો દર્શન દેવ જી, નમતાં નિર્મળ ચિત.	રંગીલા ૦ ૪.
જોળવિયે નહિ આપણું, આણી મન ઉછરંગ;	રંગીલા ૦
સાસરડે સુખ નવ સર્જું, અંગના પાવક અંગ.	રંગીલા ૦ ૫.
આણો મંદિર આપણે, રામ તજ દિલ રીસ;	રંગીલા ૦
બેટી વહાલી બાપને, વીનવું વિશવા વીરા.	રંગીલા ૦ ૬.
આરતી ટાળો એહની, કરિયે ન કોઈ કહેણ;	રંગીલા ૦
આવી તે શરણે આપણે, લીજે સાહિબ લહેણ.	રંગીલા ૦ ૭.
અતિ સુંદર તમ અંગજા, ધર્મ તણો જે વાસ;	રંગીલા ૦
અબળા સેવે એકલી, નરતા મૂકે નિઃશ્વાસ.	રંગીલા ૦ ૮.
સાભાગ્ય સુંદરી તપ સુણે, અગમનો અધિકાર;	રંગીલા ૦
વિલખી યદ વામાંના, આણતી ઉઠીસ ઉદાર.	રંગીલા ૦ ૯.
જોલાવિયે કિણુ વિધે, આવી કિણુ વિધે અથ,	રંગીલા ૦
કલંક નીપાયું એ કુંવરી, જગતીલાંછન જેથ.	રંગીલા ૦ ૧૦

તો હું ક્યમ તસ તાતને, વરૂંથી એ રખણ વાય;	રંગીલાં
લલના લીલા લાંછને, કીધું કરમે કાજ.	રંગીલાં ૧૧.
ભૂપતિ કહે ખૂણે બલો, સાસરિયાંયુ ટતંત;	રંગીલાં
સાસરીએ જે મુંદરી, આપિયો ક્યમ કરી અંત.	રંગીલાં ૧૨,
સિંહરચને વહાલી મુણી, છટકી દેખાડ્યો કયું છેહ?	રંગીલાં
આણું મંદિર એહને, ન રહે તેહયુ નેહ.	રંગીલાં ૧૩.
નૃપ લાંચળ એણે મનડે, રંગે ન ગેહે રખાય;	રંગીલાં
લોક એળાંભા લખ લડું, લપટ લાજ ગમાય.	રંગીલાં ૧૪.
મુભટ જઈ મુંદરી, જોલે જાળ જોલાય;	રંગીલાં
શાતા કહો સહુ અમભણી, કરમતણી એ કયાય.	રંગીલાં ૧૫.
સાહસવંત સતી વદે, ખૂણે ભૂપતિ તેડ;	રંગીલાં
તો આખું સહુ મનતણી, જલમ જહરી જોડ.	રંગીલાં ૧૬.
ખાંધવ મુણો મુજ જોલડ, તમ આગે ન કહાય;	રંગીલાં
રાશ હોવે જે રાજવી, પ્રેમે કીજે પસાય.	રંગીલાં ૧૭
ભૂપતિ કહિયું ભાવયુ, સાંભળ્યા સત્ય વેણ;	રંગીલાં
પાંચમી ઢાળ ખંડ પાંચમે, નેમે તે સાસા સેણ.	રંગીલાં ૧૮.

દોહરા.

મુભટ જઈ ભૂપતિ ભણી, કહિયું જે કર જોડ;	
સહજ સજણી મુંદરી, એમાં ન કાટે જોડ.	૧.
મયા કરી મહારાજવી, તેડે તણી આમ;	
લાજ વધે કુળ ગેતણી, શુભ કર્મે શુભઆમ.	૨.
નૃપ કહે દોય કલકિયાં, એનું ન લીજે નામ;	
કાદો દૂર પથ વેગળી, નહિ છે એનું કામ.	૩.
મુભટ કહે માતા તમે, દાહિણ્ય પંચ સિંધાય;	
ઈલાં શેનું ભુગનું નહિ, બહુ કોખો છે રાય.	૪.
સાહસ ધર્યું સતિયે મને, પથે પાળી જાય;	
શીલપ્રભાવે મુખ હોવે, દુઃખ તે કરમ પસાય.	૫.

દાળ ૬ કૂલિ ૧ ૨ ૧ ૧ ૧ ૧

(આગાસને કહેલે '૨ આદેગ—અ' ૨૨૦)

- ગણી આલી દશિણુ વિશે રે, દશિણુ પૂર્વ વિચાર, ૧ ૧ ૧ ૧
- અંગના 'યં' તવ એકલી રે, 'યં' ધંજો વિકરાંગ; ૧ ૧ ૧ ૧
- નાદજી ! કીજે એવું ન કામ, ૧ ૧ ૧ ૧
- રાગી આપોયું નિંદતી રે, અડવાણી પથે જાય; ૧ ૧ ૧ ૧
- નાદ બણી દે આજંબડ રે, રેડે દુઃખ ન, માય. ૧ નાદજી ૨.
- હું અંગના એકાકિની રે, કેમ છંડી નરનાથ; ૧ ૧ ૧ ૧
- કૃષ્ણ ગતિ હોરો માહરી રે, હા પ્રીતમ ! કીધે અનાથ. ૧ નાદજી ૩.
- અપમાની ધણું તાતજી રે, આરી, આ વનખંડ; ૧ ૧ ૧ ૧
- કુમળાઈ કાયા કુમળી રે, ધૂપ પડે પરચંડ; ૧ નાદજી ૪.
- તડકે કાયા તડતડે રે, પગ રૂધિર 'પરનાજ. ૧ ૧ ૧ ૧
- વાલાં વેરી ક્યમ થયો રે, તું આણે 'ભવે' આજ. ૧ નાદજી ૫.
- છેલ ન છેતણે એહવી રે, કરતી કાટિ વિલાપ; ૧ ૧ ૧ ૧
- ધર વંદ્યા તું વસંત રે, કીયા બવનાં પાપ. ૧ નાદજી ૬.
- ગીતરતન કેમ જાણ્યું રે, પ્રીતમ શી 'પેરે' પ્રાણ; ૧ ૧ ૧ ૧
- કો ન કરે તેમ તેં કયું રે, જાણુને જાણુ અજાણુ. ૧ નાદજી ૭.
- શ્વાસ ચંદે તેમ મુંદરી રે, બમિ ન નીકે તેમ; ૧ ૧ ૧ ૧
- બાપ તૃપા સહે અંગમાં રે, ખેલતણો 'ધન' જેમ. ૧ નાદજી ૮.
- ધૂપ પડે ધરતી તણે રે, શીલવતી રીલાય; ૧ ૧ ૧ ૧
- નાદ નિકુરું શું પામશે રે, તારીને અકુળાસ, ૧ નાદજી ૯.
- ધિગધિગ હવિત એહવે રે, પતિ ગયો પરજેશ; ૧ ૧ ૧ ૧
- વેરી થયું તવ આસર રે, પિદરીએ કંઈ વેરા. ૧ નાદજી ૧૦.
- કૃષ્ણ થાઉં જાઉં ક્યહાં રે, વિગડી મુખમાં બાજ, ૧ ૧ ૧ ૧
- જીવતી જીવનમ જીવન રે, દીસે 'અવશ' જાલ, ૧ નાદજી ૧૧.
- રાત પડે રાણી હવે રે, દિલમાં 'યમ' દિલગી; ૧ ૧ ૧ ૧
- સની વિમાને ક્યમ હોશે રે, તટકે દેવડલે 'હીર. ૧ નાદજી ૧૨.
- નીર વહે તેમ લોચને રે, લલના લલકતી કાચ, ૧ ૧ ૧ ૧
- દુમ થડ મડી તે લામની રે, દોહલી રાત વિલાય. ૧ નાદજી ૧૩.

શાસન ક્યહાં ગઈ દેવતા રે, કેથ ગઈ કુળદેવ;	નાહજી ૧૪.
એણે અવસર આવે નહિ રે, તો યા કરું તસ સેવ.	
મરણુ નહિ છે દૂંકડો રે, ક્યમ છૂડું એ દુઃખ;	નાહજી ૧૫.
ફટ ફટ પીઢર પાપિયા રે, ધિક ધિક માતની કૂખ.	
લોક ઝાળંલા લખ લલા રે, સાસરીએ કરી ખેદ,	નાહજી ૧૬.
મન જાણે અથવા કેવળી રે, ભેદક બધાણો ભેદ.	
જાપ જપે શ્રીજિનતણો રે, મુખે આખે નવકાર;	નાહજી ૧૭.
ઢાળ છટી નેમવિજયે કહી રે, લહેશે સંપદ સાર.	

ઢાહુરો.

શીલવતી જાલાંતરે, જાપ જપે નવકાર;	૧.
જેમ તેમ જામની નીગમી, જિઓત્યહાં દિનકાર.	
આલી આપણુ ચોંપણુ, મૂકયું તે વન મંદ;	૨.
દીડી પોડી વણુચરની, નયન વદન અરવિંદ.	
દીડી અનુચર તેહને, નિરૂપમ ગર્ભા નાર;	૩.
કો વનદેવી અભિનવી, અપ્સરને અનુસાર.	
કહે બેની તું કોણુ છે, સાચ કહો તમે માય;	૪.
નેન સજળ જલ છાંડતી, એમ જોલે તેણે ઠાય.	
પિયુ આલ્યો પરદેશડે, મુજને મેહેલી વાટ;	૫.
હું આવી વસતી લણી, ટાળ્યો હવે ઉચ્ચાટ.	
અનુચર જાને આખિયો, નાયક કાંઝી નામ;	૬.
સાહેબ એક વારંગના, આવી આપણે ઠામ.	
તેડી આવો તેહને, નાયક જોલ્યો એમ;	૭.
અખજા દેખી આકળી, પૂછે ધરીને પ્રેમ.	
કયું બેટી એકાકિની, કિણુ દુહવી કિણુ કામ;	૮.
વાત કહો સાચી વિવર, જાએવું કુણુ ગામ.	
શીલવતી કહે તાતજી, એ છે બહુલી વાત;	૯.
માતું પીઢર પોઠિને, દેખી હું હરખાત.	

ઢાળ ૭ મી.

(વલ્લભારાની દેશી.)

- કાંઝી નાયક રે, સાંભળો મુજ અવદાત,
વાત કહું વાર પડે, કાંઝી નાયક રે;
કાંઝી નાયક રે, કૂડાં દીધ કલંક,
ઉત્તમ જનને બહુ સડે, કાંઝી નાયક રે. ૧.
- કાંઝી નાયક રે, આપ્યાં સાધુને આળ,
પાપ છુદ્ધિ દેશે રાખીને, કાંઝી નાયક રે;
કાંઝી નાયક રે, તોડ્યા કરોળિયા જાગ,
મારી સ્તી મેં માખીને, કાંઝી નાયક રે. ૨.
- કાંઝી નાયક રે, ઉથાપ્યો જિન ધર્મ,
મર્મ બોલ્યા મેં આકરા, કાંઝી નાયક રે;
કાંઝી નાયક રે, કાધી આરાતના રાન,
જાગ્યાં લાગ્યાં મેં પાધરાં, કાંઝી નાયક રે. ૩.
- કાંઝી નાયક રે, કાધાં દૂતીનાં કામ,
નિર્મળ મતિ રાખી નહિ, કાંઝી નાયક રે;
કાંઝી નાયક રે, નિંદા કરી બહુ સાધ,
વ્યાધસમી લાગી રહી, કાંઝી નાયક રે. ૪.
- કાંઝી નાયક રે, લાગ્યું શીલ કુસંગ,
અંગથકી જૂકું લગ્યું, કાંઝી નાયક રે;
કાંઝી નાયક રે, મેં ભરી કૂડી સાખ,
લાગ્યો ધનડું મન લગ્યું, કાંઝી નાયક રે. ૫.
- કાંઝી નાયક રે, વિરાધ્યા બહુ જીવ,
રીવ કરતાં મારિયા, કાંઝી નાયક રે;
કાંઝી નાયક રે, છિદ્રે ઉચ્છુ કરી નીર,
ધીરપણું ધરી રડિયા, કાંઝી નાયક રે. ૬.
- કાંઝી નાયક રે, રોચ્યાં સાત વ્યસન,
અન વિના પરુ પાગિયા, કાંઝી નાયક રે;
કાંઝી નાયક રે, કાંસી મરાચો ફાક,

રોડ દરમ ગસ ગ્રીનિયા, કાઝી નાયક રે	૭
કાઝી નાયક રે, કીર્વા ચોરી જોગ,	
ધોન દરમ અતિ આર્યા, કાઝી નાયક રે	
કાઝી નાયક રે, કીર્વા લક્ષણ ગત,	
ધાત કરી ચિત્ત આતર્યા, કાઝી નાયક રે.	૮
કાઝી નાયક રે, દીર્ધા બુદ્ધિ સગપ,	
પાપ પ્રતિ ગગદ કરી, કાઝી નાયક રે,	
કાઝી નાયક રે, અનપ શ્વ તિન માત,	
ધાન સમાન ગોલા ધરી, કાઝી નાયક રે	૯
કાઝી નાયક રે, તે પાપતણો સગ,	
ભાગવિન એણે લન ખરે, કાઝી નાયક રે	
કાઝી નાયક રે, મુગ પગલાવી તાત,	
માત બોલાની સાસ રે, કાઝી નાયક રે	૧૦
કાઝી નાયક રે, તેથી તજ પિયુ મજ,	
તમને કદ ૬ એટલુ, કાઝી નાયક રે,	
કાઝી નાયક રે, તે પટેલ્યો પડેગ,	
વેશ કરી મુલો એટલુ, કાઝી નાયક રે,	૧૧
કાઝી નાયક રે, વગી આનો મધ્યગત,	
ગત ગ્લો રૂતિ ઉપની, કાઝી નાયક રે,	
કાઝી નાયક રે, તે દિનથી સ્થા ગર્ભ,	
મોતી રટે વ્યમ સીપની, કાઝી નાયક રે	૧૨
કાઝી નાયક રે, સાસરિયા નિરનેહ,	
છેહ ત્યહાથી દાખની, કાઝી નાયક રે,	
કાઝી નાયક રે, પીહર કરી વાટ,	
ધાત છંપી તેણે આખની, કાઝી નાયક રે	૧૩
કાઝી નાયક રે, આની ૬ વનખડ,	
લાડ કરી બુદ્ધિ દુર્જને, કાઝી નાયક રે	
કાઝી નાયક રે, તાતજી તુમની પોરી,	
પેખા દરખી પગિજને, કાઝી નાયક રે	૧૪

કાંઝી નાયક રે, આવી તોરે શરણુ,
મરણુ થકી રાખો હવે, કાંઝી નાયક રે;
કાંઝી નાયક રે, નિમ્નણી ધમ મતિ બોલ,
નયણવે બાળ આંખ હવે, યાત્રી નાયક રે. ૧૫

કાંઝી નાયક રે, તું મુજ ભગિની ધીય,
જીવ સમી તું માહરે, કાંઝી નાયક રે;
કાંઝી નાયક રે, મૂકું તું કહે તેય,
જેય ગમે મન ત્યહરે, કાંઝી નાયક રે. ૧૬.
કાંઝી નાયક રે, મેળવું તુજ ભરતાર,
તું મુજથી સુખ સદુ વહે. કાંઝી નાયક રે,
કાંઝી નાયક રે, સાતમી દાળ રસાળ,
નેમવિજય સંતત લહે, કાંઝી નાયક રે. ૧૭.

દોહરા.

તે સંગે રહિ તાડણી, ચિત્ત કરી મન વચ કાય,
ગર્ભતણી પ્રતિપાવના, રાખે મન સકુચાય. ૧.
આખુંદ નામ નાયક ભયો, કાંઝી નંદન તેહ:
દેખી ચૂક્યો રૂપને, બાધ્યો નયનો તેહ. ૨.
પ્રસવે અંગજ એહને, ધરણી એ ધરસત;
માનવ ભવ મદ્યો કરે, મોહન પ્રસવે પૂત. ૩.
એવી મુજને માનિની, મેળવી વનમોઝાર;
તો ઈશુ સાથે સજ ચર્ચ, વિવશું સુખ સંસાર. ૪.
ધંમ ચિંતી દામી ભણી, સમગ્રવી તતકાળ;
ન્યમ ત્યમ કરી જો મેળવે, તો આપું બહુ માલ. ૫.

શ્લોક ૮ મી.

(સર્વની યોગણુ રૂડી બે—બે દેખી.)

આવી નામી બીબી આગે, વિનવે સુખ તું નાર.
કાંઝીનો નંદન તેની ગોલા, બાણે કામ કુમાર,
સોલાગી માંજળ સામાવે.

- ૩૫ અતુષ્ઠ જન મન મોહન, આપુદ નામ કુમાર,
શુભ ભરિયા મદ માયતો એતો, અનગતલો અવનાર, મોભાગી૦ ૨.
- ધરણી કરવા ધણ તાહરો બલ, લાગી ઝો એકતાન મોભાગી૦ ૩
- આશાકારી સુભુ તુ ખારી, ભગ ન રીજે તાસ, મોભાગી૦ ૪
- પર વચન થકી જાણુજો, કાંઈ ધમ નહિ જગ હાસ. મોભાગી૦ ૫.
- તે શુભવતા માણસ મોટા, આતમ પુરે આશ, મોભાગી૦ ૬.
- અવશ્યુને મેલે પરો, તેહ ઉતમ એહ અભ્યાસ મોભાગી૦ ૭.
- નવવખ એહીજ નાયકો નીચ, પોતીતલો અધિકાર મોભાગી૦ ૮.
- છેલ છબીલો છાજતો એ, જોરો નહિ નિરધાર મોભાગી૦ ૯.
- મણિ માણેક વગ મોતી બહુવા, કચન ગન વિગેષ, મોભાગી૦ ૧૦.
- સિદ્ધિ ધરે સુરગણુતણી સ, યરે નગ બગ દેખ. મોભાગી૦ ૧૧.
- કામી ભોગી દાતા બુકતા, દીન દયા વર દાન, મોભાગી૦ ૧૨.
- માન મહીધરમા મજે, જન કારણુ સુખ ગાન. મોભાગી૦ ૧૩.
- પ્રાણુ થકી અધિકરી તુજને, લેખવશે લય આણુ મોભાગી૦ ૧૪.
- દુમનો ન દોરો તોથકી સુભુ, એ નગ બહુ શુભુ ખાણુ મોભાગી૦ ૧૫.
- એમ કહે તે નિશદિન નારી, સતીય ન બોલે કાય, મોભાગી૦ ૧૬.
- કાઝી નાયક તવ મુણે, એમ પુત્રતુ દિલ છેલ કાય. મોભાગી૦ ૧૭.
- તવ ખ્યાયે દિલમા નાયક, અતુષી બજ ૩૫ નિધાન, મોભાગી૦ ૧૮.
- તો સહિ દુષણુ દાખવા નદન, ખપણુનો અભિધાન મોભાગી૦ ૧૯.
- મોવ સભાગુ નાચા પાગુ, કાઠુ વેલેલી હુ એહ મોભાગી૦ ૨૦.
- તો મુજ નદન મન ભલુ, આઠે કામે બિગાડયુ એહ મોભાગી૦ ૨૧.
- એમ કરતા નિન આઠંગો લીતિ, તેડી નાકકે નાર, મોભાગી૦ ૨૨.
- પુત્રી વહો તમે વેગતુ માટે, એહજ પનહ મોઝાર મોભાગી૦ ૨૩.
- સતીય સુણીને હરખી મનમા, જે સરણુ તે હોય, મોભાગી૦ ૨૪.
- શીલખડ એહ સગતિ, પાર દુષ્ટતનો નહિ ઓય. મોભાગી૦ ૨૫.
- વન વોળાવી વામા વાર, વહેતી સત અધાર, મોભાગી૦ ૨૬.
- મન દુખ પાયે અતિ ધણુ, મન ખ્યાયે શ્રીનવકાર. મોભાગી૦ ૨૭.

લડયડતી પડતી તે બાળા, ધરતી શ્રીજિન નામ;
જે જે ગતિ મતિ કર્મની ભવિ, અધિઅધિ કરમનાં કામ. સોભાગીં ૧૬.
આડા કુંગર વહેતાં વાર, રાત રિવે વિશ્રામ;
નેમવિજય કહે આગળે, વાધે સતી પરિણામ. સોભાગીં ૧૭.

દોહરો.

શીલવતી ચાલી મતી, જીગમતે પરલાત;	
શુકા શિખર ગર્જર લતા, બીમ જીવ કિલલાત.	૧.
દરિ કરે ગમલ શબ્દ ત્યમ, બ્યામ કરે હણુણાટ;	
અબળા વેહે એકલી, દુર્ધટ જેના બાટ.	૨.
તીખા કાંટા તરતરા, કાંટા કરી વાટ;	
દુઃખ પામે તે સુંદરી, ન હોવે મન ઉચ્ચાટ;	૩.
આવી શુકાને અંતરે, મહાવેરી વિકાળ;	
પ્રાદુર્ભૂત થયો ત્યાં, સિંહ દીઠા તે બાળ.	૪.
નિશ્ચય મારે મુજને, સાદુલ એ દુર્દાંત;	
ભૂખ્યો ખાસો આવિયો, ગિર દુતી એકાંત.	૫.
તો હું શું બળ આદરે, ભવ ચરીમ પચખાણુ;	
જીવું તો સહુ આદરે, દેઇ અન્ન ને પાન.	૬.
મુજ શરણુ જિન રાખનું, કેવલી ભાપિત ધર્મ;	
શરણુ સાધુતણું સહી, સિંહ રાખે મુજ શર્મ.	૭.

ઢાળ હ મી.

(પામી સુગુર પસાય—એ દેશી)

મુજ શરણો અરિહંત રે, સિંહ ને સાધુઓ, કેવલી ભાપિત ધર્મનો એ;	
મિથ્યા દુષ્ટ પાય રે, આલોષિ હવે, સાખે કરી એ ચારનો એ.	૧.
પૃથ્વી પાણી વાયુ રે, અગ્ની હ એ વળી, જેહ વળી છે વનરપતિ એ;	
પાંચે યાવર પ્રેમ રે, જેહ મેં દૂહ્યા, દુખવિધા થઇ દુષ્ટ મતિ એ.	૨.
કૂવા વાવ તળાવ રે, જે મેં સોસબ્યા, તે મુજ મિચ્છાદુઃકૃં એ,	
મીઠાં પૃથ્વી કાય રે, છેદ છેદવિધા, તે મતિ આવો હુંકેડાં એ.	૩.

ડાળ ફા તેમ મળે ચૂટ્યા છુદા છેલિયા ર, ત્રિવિધ કરી ૯ વોસર એ,
 શ્રીજિનરવની આણુ રે સૂધા ભાવસ્યુ રે, આ ભન પરમવ અનુસર એ ૪
 મેલર કૃષિને પૂરી રે કોડા શખના જેહ મે દહિયા લણાવિયા એ
 નાના આગસિા જેહ ૨ ચ ૧ લઈ મિ પ્રમખ જે મે મારિયા એ ૫
 કોળ ૧૦ ૭ ૨ે ૧૬મ ૧ ૧૧, તેહ મજ મિ- ૧૬, ૨૧
 મીઠ મગિને જેહ રે છોદા છેલિયા આરે ૨એ મજ ૬૨૦ એ
 ખીની ને ધીમલ ૩ મામ્ણુ મગેડા ઉપે અલવની રે
 માવાભુરાગદ ૨ ગદ્ધખ્યા ધનેરિયા ત્રિવિધે ૭ એથી ટાળી રે ૭
 એહ ત્રિદ્રી છવ રે દુરમતિ દુહયા ઉદય ગએ તે આવતા એ
 શ્રીજિનવગ્ની આણુ રે સૂધા ભાવ ૧ ધગમ ભણી ભાવતા એ ૮
 શીલી ભમરી તીડ રે માખી નીકણુ ડાસ મસા મે મારિયા એ
 -સારી ને પતગ રે જેહ છે કપી લા ૨ધ કરવા ભાલી ખાનિયા એ
 એહ ચોરેદ્રી છવ રે દુખ ૨૬ દુહયા મિરઠાદુકક એહનુ એ
 નાતા પરભન માહ રે ગએ મે પગભવે ખાસુ ખમાવુ તેહને એ ૧૦
 જળયગ્ન જયગ મારે રે માગ ને માગના પખી પશુ પડનભણી એ
 ધાયા અતગ ધાન રે તે ૧૦૨ ૨૩, કરણી કીધી આપ ૧ એ ૧૧
 મજારી ભન મારી રે, ઉપર િનોડી ખાધી લતણુ પગિયામગુ એ
 ન્યા ન આની કોન રે, નાગતરે ભરે કીધા ભમણુ ભાન ૧ રે ૧૨
 વાધગીનો ભવ લાભ રે ગશામૃગ માગિયા મરાન્યા પરને કહી એ
 ખાન્યા પખી પાશ રે સયગને, હણ્યા હસગતિ બુલા લ ૧ એ ૧૩
 શીખી અસતી માર રે મયા ખીપગે પાણી ધડે રેડાવિયા એ
 દેવ જુનને જાહ રે મહિા ને અજ હળા ધરમતણા થઈ અલાવિયા એ ૧૪
 ખાટકીને ભવે આમ રે અરમ જઈ આદ્યો લીધા દીધા નેમડા એ
 ત્રિવિધ શ્રીને તેહ ૨ દ્વિથી વોસડ જેના કા છે રોહડા એ ૧૫
 જેહ મસહ નાતિ રે મહિરી જો નાળી અથ પ્રમુખ જે દુહ ૧ ૨૧ ૧
 અખમ્યા જે ધા ૧ રે સખારો જે વાળી સીડ્યા નેળ સૂધયા એ ૧૬
 જનયકી નિપરીત રે, કદ્ધ ભન પગભવે, વિષુ મારતા મરણિયા એ
 તિનમ્ણુના વ્યાપાર રે, શીધા લગનિયા, પાપ તે વોસરાવિયા એ ૧૭

શોક્યતણે ભવ જેહ રે, કામણુ મોહન, ઉચ્ચાટણુ અતિ આદર્શ' એ;
 કીધાં બહુલ કયેશ રે, મોડ્યા કરકડા, શાપ લાણી બહુ સુવર્ણ એ. ૧૮.
 એવાં કામ અનેક રે, તે હું નવ આદર્શ, ત્રિવિધ કરીને વેાસરું એ;
 શ્રીજિનવરની આણુ રે, દહ ભવે પરભવે, સુધા મનથી આગરું એ. ૧૯.
 લખ ચોરાશી યુથ રે, ખામું ખમાવજો, ભવ અનંતાં પાપનાં એ;
 કીધાં કર્મ અધોર રે, જેહ મેં અનુભવ્યાં, દુર્ગતિ દુ.ખ જે ન્યાપનાં એ. ૨૦.
 કીધાં કુડ કપટ રે, રસસંપટપણે, પરવનને હરવા ભણી એ;
 આડી યુગલી ચોરી રે, છદ્ધ છદ્ધ વંચના, આલી ભૂમિ પરતણી એ. ૨૧.
 કામ વશે દર્શા કામ રે, જાર ને સેવિયાં, નિયમ લીધા તે ત્રોડિયા એ;
 લાંઠ વિશંઠ જે લોહ રે, તેહને આશરી, બંધન શીલનાં મોડિયાં એ. ૨૨.
 છણુ ભવે પરભવે જેહ રે, કરિય લવોભવે, તે બહુ પાપને આદરી એ;
 કીધી-ખોટી નિંદ રે, સાધ વિગોવિયા, સદ્દહણુ દૂરે કરી એ. ૨૩.
 નિષેા ચઢવિધ ધર્મ રે, પાપ તે પરદર્શ, હરખિત વરન હરખશું એ;
 જ્ઞાતાકારી જેહ રે, પરભવ જાય ત્યાં, રાગ રાખું જિન ધર્મશું એ. ૨૪.
 કીધા તેણે ચઢ વિહાર રે, ત્રિકરણુ ભાવશું, કારણુ સુખ સંપત્તિતણું એ;
 નવમી ઢાળ છે એહ રે, નેમવિજય કહી, તેણે સંભાળ્યું આપણું એ. ૨૫.

દોહરા.

- ગુફા સિખર સિલા તણે, મુકી મુકા તેણુ;
 સદિ નાણી પિયુ નામની, આપી પેહેલી જેણુ. ૧.
- આગ્યો સિંહ ઉતાવળો, નરણે નિરખ્યો તામ,
 પુઅગટોપ વન પંચ, ઉઝાળે નબ આમ. ૨.
- પ્રતરે તે નમવાસિની, મોટી મધર્વ દેવ;
 આસન કૃષ્ણુ તેહનું, આવી કરવા એવ. ૩.
- સુરિચત દેવની અંગના, ધરતી શાસન મંડાણુ;
 આવી અંતિશય ઉતાવળી, અષ્ટાપદ વિનાણુ. ૪.
- નાઠો સિંહ ઉતાવળો દેવી પ્રણમે પાવ;
 પવિત્ર થઇ સદી આજ હું, હું પુત્રી તું માય. ૫.

મત ધરે મન એદને, ટગશે સહુ સતાપ,
કહે રાણી ક્યાંહા .નીવમે, પ્રીતમનો મેળાપ. ૬.
વરસ દશનો હજી લગી, વાલિમતલો વિયોગ,
આગે સુખદારણ્ય ધણુ, લહેગે ભોગની ભોગ ૭
દેવી કહે ધણુ વાટડી, તમે સિધાવો માય,
દેરી સાન્નિધે મારગે, વસતી દિન વહી જાય. ૮

ઢાળી ૧૦ મી

(સાહેલડીની દેશી)

શ્રીપુર નામે અગ્રે, સાહેલડી રે, રોતે અનુપમ ત્યા હતો,
શ્રીગેણુ નામે મહિપતિ, સાહેલડી રે, ન્યાયી નગ્પતિમા હતો. ૧
ભાવે ભવિયણુ સભાગો, સાહેલડી રે, જે દોવે વાત વિનાણુ તો,
જે જે જગમે સપજે, સાહેલડી રે, જરમ કરે તે પ્રમાણુ તો. ૨
શ્રીમેના તમ ભાગળ, સાહેલડી રે, ગોરી ગુણુ આવાસ તો,
માનવતી જી તેહની, સાહેલડી રે, પુત્રી રૂપ વિલાસ તો. ૩.
ચઢિરાશી ચઢિટા બયા, સાહેલડી રે, વસતિ વરણુ અદાર તો,
વાર મદિર માળિયા, સાહેલડી રે, લોકતણે નહિ પાર તો. ૪
તે પુરે જળપૂરી વહે, સાહેલડી રે, તટિની નીરપવાહ તો,
ઘેડી તેજે ઉપક હડે, સાહેલડી રે, સતી મનમા નિઝસાહ તો. ૫
પરદેશી સા પ્રાણુશી, સાહેલડી રે, તેને કુણુ દે આધાર તો,
ત્રેમ કરી જોવે નહિ, સાહેલડી રે, કેને ન આવે વિચાર તો. ૬.
ચોવન જોખમ અતિ ધણુ, સાહેલડી રે, જાણે જગત કપાસ તો,
જ્યહા જયે ત્યહા વાનરે, સાહેલડી રે, તેમ નારી તન સાસં તો. ૭
ધમ વિચિતે ચિત્તમા, સાહેલડી રે, હુ જાઉ કેમ આજ તો,
શીલ રતનએ જાળણુ, સાહેલડી રે, એ મુજ ત્રિભુવન રાજ તો. ૮.
આવી ત્યહા તેણે અવસરે, સાહેલડી રે, વેશ ઉમા પરિવાર તો,
સરવે સરખી પૂઠજે, સાહેલડી રે, રૂપે કરી શણગાર તો. ૯
દીડી ઉમાએ ચોવના, સાહેલડી રે, દીકું સુદર અગ તો,
મીઠી લાગી મન મધે, સાહેલડી રે, પામી અતિ ઉછરગ તો. ૧૦

પૂછે પુત્રી તમતણી, સાહેલડી રે, દુહવી છે કહે કેણુ તો,	
આ નગરે તુ એકવી, સાટેલડી રે, આની દિગે છે જોણુ તો.	૧૧
માતા પ્રીતમ માહરો, સાહેલડી રે, પહોત્યો કોઇ પરદેશ તો,	
ખમર નહિ કાઢ તેહની, સાટેલડી રે, મોહન બદ્દલ અદેશ તો	૧૨.
પીઠા પુત્રી માસરે, સાટેલડી રે, બોલાવી મુજ માય તો,	
ભોજન વેળા ધણુ પુરે, સાહેલડી રે, કાવની જાણુ કાઈ તો	૧૩.
આવો બેગી અમતણે, સાહેલડી રે, સુર ધણુ પુર ગેહ તો,	
રહેજો સુખે ધણુ મદિરે, સાહેલડી રે, મળશે પ્રીતમ તેહ તો	૧૪.
નેમવિજય કહે નિર્મળી, સાહેલડી રે, દશમી દાળ છે એહ તો,	
સામળજો હવે આગળે, માહેલડી રે, વાતડી સરમ છે જોહ તો	૧૫

કોહુરો.

શીલવતી હરખી ધણુ, આવી તેની સાય,	
પેખી મદિર વેશનું, મનમાં યઇ અનાય	૧
અધમ પુત્રય કેઇ ઇહા, આવે લપટ લાખ,	
ધાટ લહી મેં આકરી, કેવી શીવની ભાખ	૨.
હા હા ! જો કૃતકર્મને, કેવી સર્ગતિ કીધ,	
અયિ અયિ હારી જન્મને, દુર્ગતિ માગી લીધ	૩
પૂરણ મામે પ્રમવિયો, નદન નયનાનદ,	
દેખી વિહંગ્યા નયન ભુગ, રૂપે કરી ગવિચંદ	૪.
મુખ ઘોષ મુખ અંશુલિ અહિયુ રત્ન પ્રધાન,	
ઉત્તમ કાતિ છે જોહની, માને નદનિધાન	૫.
બારે દિનમે સુદરી, બાર રત્ન અહી આપ,	
મોહ ધરે મનમા લણો, વેણી મધ્ય કરી થાપ	૬.
આપ હવે વેગે કરી, અબર શાયને જાય,	
પુત્રી લજાવી વેશને, તટિનું તટ પાપ	૭

દાળ ૧૧ મી.

(દીડા દેવ કુમ્હર—એ દેશ)

હવે ઉમા ત્યહા વેગ, ઢરતી પાપ પ્રવેદ,
દસીને બાગે જો, પુણ્યને અવગટે જો. ૧.

- વહેલી જાતુ એવ, બાલક મારણ હેવ,
 કામ નહિ આપણે એ, જોગને કારણે એ. ૨.
 રૂપતણી જે રત્ન, રાખી શશિ રૂવિ ચલ,
 માનવ મહિતલે એ, ગોભે આગવે એ ૩
 સુવર્ણ પુરિષો એહ, ગોરી ગુણની ગેહ,
 મે નૃપ બાલિકા એ, લઘુ વર કન્યકા એ ૪.
 ધણુ નગરી ધણુ વેશ, જણે મન્ન પ્રદેશ,
 અભિનવ અંસરી એ, કામળ કિન્નરી એ ૫
 સવા લાખ દીનાર, દેરો પુરૂષ હનર,
 દેખી રૂપને એ, મનોભવ બૂપને એ ૬.
 ગમ્મદિક પશ્વિગ, કેઇ સામત તક્ષર,
 આવશે મંદિરે એ, આપણે સુદિરે એ. ૭.
 મારો એહ કુમાર, લક્ષ્મીતણો નહિ પાર,
 એહથી પામશુ એ, દુષ્ક વામશુ એ ૮.
 એમ કહીને તે બાળ, અનુચરી ઢરે તતકાળ,
 આપે વેસડી એ, બહુ જનકેરડી એ. ૯.
 કુવર કહીને હાથ, નાવે ખીજ સાથ,
 વહે દગ બાહરે એ, પાપને આચરે એ ૧૦.
 દેખી કુવર બાળ, આગે રે ગુજ કાળ,
 ધર તુ પાપીને એ, દોહમ વ્યાપને એ ૧૧.
 હા હા જગતીરતન, મારણ કીર્તિ મન,
 ઉદરને કારણે એ, નરકને ભારણે એ. ૧૨.
 તો હુ દાસી કાચ, વેશા સરસી આચ,
 રતન બગાડવા એ, પુણ્યને તાડવા એ ૧૩.
 હુ ન ગણી કાષ્ઠ ગર્ભ, કાષ્ઠ ન મારી દર્ભ,
 વિન ભક્ષણ કરી એ, પામો દદ ધરી એ ૧૪.
 જેહ મરાવે એહ, શુ લેઇ જશે તેહ,
 ભવ ધણુ આકરે એ, નિગોહ જે પાંધરે એ ૧૫

ધણુ ભવ દાસી , જીવ, આગે લહેશુ રીવ;	
દુઃખ કારણુ ધણુ એ, પાપને તાપણુ એ.	૧૬.
માતમનોરથી પૂર, દોહમ , સંકટ સૂર;	
પુત્ર એ માતનો એ, ઠારણુ તાતનો એ.	૧૭.
તો મુજ દેશી ન કોય, હુવા હાજર હોય;	
માફ ન એહને એ, તો આપું કેહને એ.	૧૮.
હું કહે કેવો ઉપાય, કેમ કરી સંકટ જાય;	
મરમ એ કર્મનો એ, ભારી કરમનો એ.	૧૯.
ચિંતવતી એમ દાસ, મૂકે મુખ નિઃશ્વાસ;	
આંસુ ચપ ઝરે એ, સાલ જ્યમ ખરખરે એ.	૨૦.
કામદેવ પ્રાસાદ, આવી ધરતી ઉલાદ;	
દેવને એમ કહે એ, તું સધણું લહે એ.	૨૧.
મુકું તોરે પાય, રાખે તું સિર કાય;	
મુખ ભણી આપજો એ, કુંવર દુઃખ કાપજો એ.	૨૨.
નેમવિજય કહે એમ, વાખ્યો મનમાં પ્રેમ;	
ટળી આપદા એ, પુણ્યથી સંપદા એ.	૨૩.

દોહરા.

તો હું એ માફ નહિ, ત્રિભુવનતિલક સમાન;	
નંદન છે કે રાધનો, બહોત વધા એ માન.	૧.
કામદેવને દેહરે, પુષ્પતણા પુંજમદિહ;	
ખેખો કુંવર ખાતશુ, ચતુરાએ ચિત ચાદિ.	૨.
કદે કર જોડી દેવને, સ્વામી કરજો સાદ;	
તમ ચરણે શરણે ઢંચો, જાતમાત્ર કુમાર.	૩.
એમ જોલી દાસી વળી, આવી મદિર આપ,	
વેશ વદે તે મારિયો , નાખ્યો તે સિર કાપ.	૪.
મેં માર્યો નવ જીવતો, કે નસ મારણુહાર,	
સંસય મન આણો તમે, ઉત્તર દિયો અપાર.	૫.

શાશવતી તટિની તટે, પામી હામ એકાંત;
 ગોપી અંગ જૂથણ લલાં, ઉતાર્યા મન બ્રાંત. ૬.
 ખીજાં અંબર પેહેરીને, દિલ ચિતે ત્યહાં એમ;
 જોયા ફૂતલ દેવને, ટાળી તટપી ગ્રેમ. ૭.
 નંદન પ્રસવન શી કંઈ, મનહુ તિ મચકાંત;
 હુતો તાત જો એહનો, તો બહુ હિસવ ધાત. ૮.

ઢાળ ૧૨ મી.

(કારેલણાં ધડ દેરે—એ દેશી.)

જેડી તે ત્યહાં સુંદરી, અંબર સાચને કામ;
 હાર એકાવળ કંઠથી, કાઢિયો તેણે હામ.
 માનીજે શીખ માનની રે. ૧.
 પાસે વડજક્ષ વાનરો, જોડો છે વિકરાળ;
 દેવ કરી કોઇ રૂપને, ગરબું વદન વિશાળ. માનીજે ૨.
 હાર મલો તેણે ઉતરી, જઈ જોડો ફરી ડાળ;
 નિરખ્યો નારી તેહવો, ખડતો રતનની માળ. માનીજે ૩.
 નાખે મોતી એકકું, ઉડું જળ છે ન્યાંહ;
 કહે રાણી તવ તેહને, રે રે કરેય શું યાંહ. માનીજે ૪.
 કેમ ધન ખોવે માહરં, અહો અહો પરુરાળ;
 હું અબળા હું એકલી, એહ સળગ મુજ સાળ. માનીજે ૫.
 કહે વાનર શું તાહરં, જવેછે ધણ માંહિ;
 મમતા નહિ વુજ પુત્રની, તો શું એણે ચિત્તમાંહિ. માનીજે ૬.
 ફટ રે પાપી એહવો, જોલો કેમ વું જોલ;
 એ પુત્ર જીવન માહરં, વું કાંઈ હૈયડણું ચોળ. માનીજે ૭.
 વાનર કહે સણુ વાતડી, સાચ કહું અવદાત;
 એતાં સૂતાં ન મૂક્યો, મૂક્યો હોવે બહુ ધાત. માનીજે ૮.
 સાતે ધાત સોહામણી, મદિર પરને હાથ;
 ભોજન નંદન ભામની, પંચે બાવળ બાથ. માનીજે ૯.
 પુત્ર રતન (જો) પરગટ્યો, આવી કેહને ભગાવિ;
 તો સુખવ્રધ ન આગળે, હોવે મનશુ સંભાવિ. માનીજે ૧૦.

કેણુ સગો ઇહાં તાહરો, કેણુ હિતકારી તુજ;	માનીજો ૧૧.
મૂકી આવી એકલો, ગાળિ દીએછે મુજ.	
જનમ થકી તે તાહસ, પુત્રનું ઘાઇ મુખ;	માનીજો ૧૨.
વદન થકી રત્ન તે લિયાં, વેણીમધ્યે તુજ સુખ.	
લલના લોભ છે એહવો, સાચવી રાખે છે તેહ;	માનીજો ૧૩.
તો શું વહાલા પુત્રને, છાંડતાં નાણિયો નેહ.	
ચિંતામણિ કર લેધને, નાખે ઉડાવણુ કાગ;	માનીજો ૧૪.
કાગ રૂડે મહો ચંચમે, પામિયો જે મહાભાગ.	
તે નાખ્યો તમ નંદને, પામીશ હવે સહી દેય;	માનીજો ૧૫.
હું આખું તુજ હિત કરી, પુત્ર નહિ કા એય.	
બોલ કહી દાર સોપિયો, કુંવરતણો રખવાળ;	માનીજો ૧૬.
અલોપ થયો તસ દેખતાં, વાનર તે પરુપાળ.	
ઢાળ કહી એ બારમી, પંચમ ખડે સોય;	માનીજો ૧૭.
નેમવિજય કહે આગળે, નિસુણો જે હવે હોય.	

દોહરો.

વામા થઇ ઉતાવળી, ચીવરને લેઇ આપ;	
પહોતી વેશ્યામદિરે, નયણે કરિ મેળાપ.	૧.
વેશ્યાભણી વદી વચનશૂ, ક્યાં મૂક્યો પુત્ર રતન,	
વેશ્યા ફરી બોલી નેહિ, દાસી કહે વચન.	૨.
માર્જરી આવી ઇહાં, લેઇ ગઇ તુજ નંદ;	
મસકી રામા ઢળી પડી, દેખંતી દુઃખ દૂંદ.	૩.
મૂર્ચ્છા પામી માનિની, વેશ્યાકિરે તીર;	
વાઇ સજ્જન સચેતના, ઉઠી ઝરતી નીર.	૪.
હા હા વત્સ તુ ક્યાં ગયો, છોડી નવલો નેહ;	
મન મૂકી જે માંડવી, ઉત્તમતા નહિ એહ.	૫.
આલંબન મુજ તાહરું, હવે નોધારી નાર;	
પ્રીતમ છાંડી એક મતે, તેં પણ કીધ જીહાર.	૬.
હું જાહિં કેથી હવે, કેને દાખું દુઃખ;	
પુત્ર વિના કહે માત જી, માને કેવું સુખ ?	૭.

હાળ ૧૩ મી.

(હડીવાને મ વાગો નેહ નિનાદો-એ દેખા)

૧. અપગંધણુ દાડી, જે ગધ ઝેદિલી છોડી રે,
 સનેહી મોગ નદન દુખ નિનારો,
 કેવો નેહ તમારે રે, સનેહી મોગ નદન
 નદન આશ તે તોડી, મિણ અવશણુ કુવખોડી રે મનેહીં
 પ્રીતમ જળાપ શા દેશા, રૂંચે દુખ નિગવડી લેશા રે, સનેહીં
 કની આગે પોઝાઈ, કેમ ફરી દિલ વાઝ રે. સનેહીં ૩
 તો નિગેલો મિણ ભાત, મહિયો માયે ન જાત રે, સનેહીં
 તુજ વિણુ એ સુખ દીઠા, વહિમે નદન મુણુ કીઠા રે સનેહીં ૩.
 હા હા ! વચ્છ તુજ કાળે, વચન સલા બા લાગે રે, મનેહીં
 દેશ નિલાયત લઘણી, કાલ કાંધી મુખદન્ણી રે મનેહીં ૪
 પૂર મનોગ્ધે જાનો, છુ થઈ જોડા પસાયે રે, સનેહીં
 એમ ધટે નહિ તૂને, તે કાંધી નિરાશી મૂને રે સનેહીં ૫.
 ફરી ફરી મુરછા પામે, પામી એ દુખને ધામે રે, સનેહીં
 બાળહન્યા મે કીધી, આનાદક મોરી દીધી રે. સનેહીં ૬.
 કે મે તુજ નિરાધ્યો, નદન થઈ દુખ સાધ્યો રે, સનેહીં
 કે મે વેસ્યાનુ ચોર્યું, સાધુનુ વચન વિરોધ્યું રે. મનેહીં ૭
 નિનના જુગલુ લીધા, થાપણે આપણી કીધા રે, મનેહીં
 નિગેલો બાજ પિમાલો, નન ન્હો કર સાલો રે. મનેહીં ૮
 તો હુ તુજ ક્યમ દેખુ, પ્રોતમ માગરો લેખુ રે, મનેહીં
 તુજ મિણુ રત્ન કેમ વિહાજે, કાણુ તે વરસા ગો થાશે રે સનેહીં ૯.
 હા હે વચ્છ ક્યમ કીધો, ઉચક ધાય કેમ દીધો રે, મનેહીં
 જો રહેવા મન ન હુતો, ઉદરે આવી કેમ પહોલ્યો રે સનેહીં ૧૦.
 હા વસે દુખ ન ખમાયે, વિરહો જતુ લેધ જાય રે, સનેહીં
 વહેણુ દર્શન દેખાવો, માતા મુખ ઉપગવો રે. સનેહીં ૧૧
 અનિત 'તુહીજ' મારે, હોયે નવો દિલ તોરે રે, સનેહીં
 કાંઈ પિતા કુળ આની, દુહિ એવું જે લાવિ રે. સનેહીં ૧૨

એતા દિન કેમ કાઢું, પુત્ર વિભેગે દુઃખ ગાઢું રે; સનેહીં
 જાણતી હું મન માંહે, પ્રીતમ ભેટ હું વાહે રે. સનેહીં ૧૩.
 વેશ વદે એમ દેખી, ધર્મતણી જે દેખી રે; સનેહીં
 હોશે તમ સુખકરી, આગમણ પુત્ર તમારી રે. સનેહીં ૧૪.
 તેરમી ઢાળ રસાળે, ચમકી વેણુ વિશાળે રે; સનેહીં
 નેમવિજે મન ધિરરાખી, વિલાપની ઢાળ એ ભાખી રે. સનેહીં ૧૫.

દોહરા.

દાંધી દુખભર સુંદરી, દીનપણે કરી દીન;
 યાપક પદે વિહવી, હું અપરાધી દીન. ૧.
 હિમા કહે સુણ પુત્રિકા, આણે મન દુખ કાંઈ;
 પુત્ર ભક્ષેશ સંપન્ને, ઇશુ મદિર રહ્યાઈ. ૨.
 રવિ હોગે જો પશ્ચિમે, પાવક ઇંદુ ઝરંત;
 મેઢ ચળે જો મદી થકી, શીલ ન મૂકું અંત. ૩.
 મારમ છોડે મુનિવરા, સ્ત્રય વિના જમ હોય;
 અધમપણું ઉત્તમ લહે, શીલ ન મૂકું તોય. ૪.
 પામો લેઈ કંઈ હવું, પેસું જલણ મગાર;
 તમ વાતો તમ ધર રહો, સતિયે ક્યોં ઉચાર. ૫.
 એમ ચવી મદિર થકી, નગરે નારી જાય;
 શ્રીદાત નામે શેઠ લાં, સધન જન સુખદાય. ૬.
 દેખી શેઠ નારી તિકા, જોલાવી જાદુ માન;
 ક્યમ આવી પુત્રી પદાં, ચરિત્ર કહેા સાવધાન. ૭.

ઢાળ ૧૪ મી.

(જૂમખડાની-દેશી.)

વાત પોતે જે ભોગવી રે, તેહ કહી સમગાય, સાચે મન એ ખરી;
 જાતિ કહી વ્યવહારણી રે, ન કલો જુષતિ નાય. સાચે ૧.
 ખીજ માંડી સહુ કહી રે, શેઠજી આગે કયાય; સાચે ૦
 નિસુણી નિસારો આણિયો રે, આતમ આપ ઈસય. સાચે ૦ ૨.

શુચિકુળ જેની જેણે ધરે રે, તે વરનું મહા ભાગ્ય,	સાચે૦
દ્વયકુળ વારે વ્યકને રે, દુષ્ટતનો ઝરે ત્યાગ.	સાચે૦ ૩
મારગ કુળને જે વહે રે, તે તો રોભા બહુ પાપ,	સાચે૦
સુખ દુઃખ એ ણ કરમના રે, મરણ્યુ તેમજ થાય.	સાચે૦ ૪
જેવો રગ પતંગનો રે, વહે કરો કેતી લીહ,	સાચે૦
સાચો ચોળ મળનો રે, સરસો દેખિને દીહ	સાચે૦ ૫
ગાઠ પડી જે હીરની રે, જેહ પટોળી ભાત,	સાચે૦
કાઠે પશુ શીરે નહિ રે, ઉત્તમ જે વર જાત	સાચે૦ ૬
ધન ધનના જે પ્રાણી રે, કેરી તસ પગતીત,	સાચે૦
લાગતો લેખો નહિ રે, છુટે રે દાણુ પ્રીત	સાચે૦ ૭
જાન મન જાહા લહે રે, સાચાને મન માગ્ય,	સાચે૦
તે કુળવતા માણસા રે, જેના રગ રંગે ગમ્ય.	સાચે૦ ૮
એક પખો જે નેહલો રે, લોક માહે વે કાય,	સાચે૦
દુઃખ આ યુ મહી એહવુ રે, તોય ન છડે વાય	સાચે૦ ૯
જાળ મારી ને પ્રીતડી રે, સૂકી ખડજ થાય,	સાચે૦
લોહ લહી જ્યમ ઉત્તમે રે, જોડી પ્રીત ન જાય	સાચે૦ ૧૦.
તો સદી નદની એ સમે રે, અતગ મધુ ન કાય,	સાચે૦
આન્યા આશ્રય જે દિને રે, તેહ મળી જિન જાય.	સાચે૦ ૧૧
પતિ મળશે જ્ય એહનો રે, ત્યાહી એ મુજ દુઃખ દૂર	સાચે૦
એ પશુ લહેશે સુખ લના રે, નારી પુણ્યનુ પૂર	સાચે૦ ૧૨
સુણુ પુત્રી આવી મહિરે રે, નિનમો સુખ સુરગ,	સાચે૦
દાન દેજો ધરી ધર્મને રે, કરજો સાડ સુસગ	સાચે૦ ૧૩
પહોતી મહિર પદ્મની રે, શ્રીદત્તા તેય જોલાય,	સાચે૦
આવો નદની અમતલે રે, દાતા વિહસી કાય	સાચે૦ ૧૪
ખાવો ધન બહુ વાવરો રે, રાખો મત મ અનર,	સાચે૦ .
વિપદ સપદ હોય માનવી રે, જો જો રાસિ ને સર	સાચે૦ ૧૫
દુઃખની વેળા લીઆપણીરે, આણુવુ મનમા ન દુઃખ,	સાચે૦
દુઃખ આ રે પુણ્ય કીર્તિને રે, દાગવા લવની જૂખ	સાચે૦ ૧૬

આનંદ ધન્યની એવના રે, સખે ન અંતર રેપ;	સાચેં
સતિ મનમાંહી દુઃખ ધણું રે, કીધા કરમના દેપ.	સાચેં ૧૭
શીલ સજીલું સાચવે રે, કરતી વિનય 'વિવેક;	સાચેં
કહિણ વચન નવ લેખવે રે, સમરે શ્રીજિન એક.	સાચેં ૧૮.
ન્યાં લગી પ્રીતમ નહિ મળે રે, ત્યાં લગી ધરમની સાખ;	સાચેં
આમિલનું તપ આદરે રે, આવસ્યક દોષ ભાખ.	સાચેં ૧૯.
સમતા સુધર રંગે રમે રે, ન ગમે પાપ પ્રસંગ;	સાચેં
પાપધ પરવે આદરે રે, છેદે અંગ અનંગ.	સાચેં ૨૦.
નવ પદ ગણી દિન નીગમે રે, મન વચ કાય સંયોગ;	સાચેં
આવે દુઃખ ચિત્ત ચિંતવે રે, એ સદુ કરમના ભોગ.	સાચેં ૨૧.
દુઃખ નીગમી સુખને લક્ષ્યાં રે, ટાળે આળ જંગળ;	સાચેં
નેમ કહે ખડ પાંચમે રે, સુંદર ચૌદમી ઢાળ.	સાચેં ૨૨.

દોહરા.

હવે સુણજો નૃપનાંદનું, ચરિત્ર કહું સવિતાંત;	
દાસીએ મેલ્યો કામભુવન, મન કરીને બહુ ખાંત.	૧.
ત્યાં વાસી વ્યંતર જિકા, દેખી નરપતિ નંદ;	
ઉલ્લસ્યું હૃદયજ તેહનું, પામ્યો પરમાનંદ.	૨.
અયિ અયિ પુણ્ય વિચિત્રતા, અયિ અયિ ભાતવિયોગ;	
એ અવસર માળક લલો, કીધા ભવનો ભોગ.	૩.
પુણ્યવંત એ પ્રાણિયો, પૂરણ મહારં પુણ્ય;	
ભવે ભવે ત્રિદશ લલો, ધન્ય વેલા ધરા ધન્ય.	૪.
વાડી ફલને અપહરી, છાંયું કુંવર શરીર;	
કો નવ જાણે એહવો, રાખ્યો અચળ સંધીર.	૫.

ઢાળ ૧૫ મી.

(રાજને બહુ અતેકરી, રાણી રૂપે ઉદાર રે—એ દેશા.)

તેણે અવસર તેણે નગરી, વસુદત શેઠ સુગણ રે,
બહુ ધનધારી પર ઉપકારી, દાન દયા સુખખાણ રે;
સુગકારી રે નારી તેહતણી વાર.

- લક્ષ્મીવતી છે લીલા નાની, અપુત્રિણી ચમા રે;
પુત્રને અર્થે આપુર બાળા, સેવે યક્ષજી કામા રે. સુખકારી૦ ૨.
- ફૂલ ને ફળ જે લેઈ બહુલા, પૂજતી પ્રેમને આણી રે;
સેવા કરીને જાયે સુંદરી, દો પુત્ર દારી સમાણી રે. સુખકારી૦ ૩.
- સેવા નિત્ય કરે સાચા મનશુ, આવી દેવળ પ્રેમે રે;
ફૂલ લેવાને પહોતી તે વાડી, દીઠા પુંજ તેણે સામે રે. સુખકારી૦ ૪.
- વૃક્ષભણી તેણે નિરખ્યાં નેહ, પુષ્પ ન લાભે કોઈ રે;
આવી પુંજતણે અનુમાને, આવી દીડી તેણે સોઈ રે. સુખકારી૦ ૫.
- પુંજ માંહિથી મુરિક સમાવડ, દીઠા બાળ પ્રધાન રે;
શિર અનોપમ કંચન વરણો, લાગ્યું દેખતાં તાન રે. સુખકારી૦ ૬.
- લીધા બાળક સીધા કરતલ, કામિતકારી રંગે રે;
ચીવર છપાઈ આવી મંદિર, ઉલટ આણી અંગેર. સુખકારી૦ ૭.
- નિઃશાણુ વળવે ગાવે ગોરી, ભોળી મતિ મન આણી રે;
ગૂઢગર્ભાં એણે પુત્ર એ પ્રસવ્યો, શેઠ કહે એમ વાણીર. સુખકારી૦ ૮.
- ખીજે દિવસે સ્થિત જગરિકા, ત્રીજે ઇંદુ તપન દેખાવે રે;
છટ્ટી રાત્રે ધર્મ જગરિકા, નારી હર્ષ ઉપજાવે રે. સુખકારી૦ ૯.
- બારસમે દીન શાચનું કારણુ, માંડણુ સમજો એ દ્રાઘારે;
શેઠના મનનો મનોરથ એવો, ભૂરિ લાગ્યે કરી સીધો રે. સુખકારી૦ ૧૦.
- લોકાચારે વદીતો શેઠ, અંગણી લીએ નામ દીઠો રે;
રતનગુપ્ત તસ નામજ એવો, કાવ્યો મન કર મીઠો રે. સુખકારી૦ ૧૧.
- આચ્છવ મહોચ્છવ માંડ્યો મોજે, બંદીજન વર બાલે રે;
પૂરવસચિત બહુલા સાથે, કુંવરતણે કોણુ તોલે રે. સુખકારી૦ ૧૨.
- નંદનની પેરે નિરખી નેહ, હીડાલડે ગીત ગાતી રે;
દેખી દેદાર તે કુંવરકરો, સૂખભર બાંડે છાતી રે. સુખકારી૦ ૧૩.
- જે દીનથી આણ્યો આપણે ગેહ, ગર્ભ ધર્યો તેણે પ્યારીર;
એણે પુણ્ય પ્રકટ એ પ્રાદાં, ભ્રમ્યો સદુ નરનારી રે. સુખકારી૦ ૧૪.
- ખીજ ઇંદુ જેમ દિન દિન વધતો, કલાવંત કુમારો રે;
હરખે માતા મનડે કોડે, શેવે નહિ અલગારો રે. સુખકારી૦ ૧૫.

ઢાળ પંદરમી માર રાગે, નેમવિજય શુભ ભાખી રે;
 ઇન્દ્રની ધરણી આનંદ અંગે, દીધાં દોહગ નાખી રે. સુખકારી૦' ૧૬.

. દોહરા.

રતનગુપ્ત ધર રોહને, પંચ વર્ષના બાળ;
 પ્રીતો બાણી તાતજી, મૂક્યો લેખ નિશાળ ૧.
 ન્યાય સાહિત્યજે ચોંપશુ, ભણે તજીને આજ,
 ગણિત છંદ ભાષા વળી, ધર્મશાસ્ત્ર વિશાળ. ૨-
 કરતો ક્રીડા બાળની, રાજ્યનીતિ સંભાળ;
 દેખી અચરજ જન બહુ, માતા હોયે ખુશાલ. ૩.
 આપ હોય રાજા તીર્થે, સચિવ સેનાપતિ રોહ;
 ન્યાય અન્યાયે દંડ દે, એમ રમતો શુભ દ્રોહ. ૪.
 વરસ નવ જવ વોશિયાં, પરણાવ્યો તે તાત,
 કન્યા દો વર રોહની, વિલમ્બે સુખ દીનરાત. ૫.

ઢાળ ૧૬ મી.

(માળવ મહિપતિ મગસી વિશાળે—એ દેશી)

એ અવસર તે નમરીએ રાજા, મોહે શ્રી શ્રીચેલુ હો,
 ભૂપ રંગે કરી, બેઠો સભાને મગર હો, દરબ હૈયે ધરી:
 સભામંડળે તિહાંકલુ એક આબેસ, ગણિક વિદ્યા તેજે ટ્રેલુ હો. ભૂપ૦ ૧.
 બે કર ભેડીને મહિપતિ બોલે, મુજ નંદની ગુણુ ગેહ હો:
 તેહતણો પતિ કોણુ હોશે, કહીએ અમૃત એહ હો. ભૂપ૦ ૨.
 ગણુક કહે તે ગણિતને, જોષ, શીલવતીનો નાહ હો. ભૂપ૦
 જાણુજો માનવતીનો પ્રીતમ, આવશે એહથી લિછાહ હો. ભૂપ૦ ૩.
 વરસ પાદને અંતરે મગશે, મહિમાવંત નરેંદ્ર હો:
 રાજા મના સુખ પામ્યો સખજી, ટાળ્યો મનનો કંદ હો. ભૂપ૦ ૪.
 દીધુ ધન બહુ ગણુકને રાયે, ગણુક ગયો નિજ ગામ હો,
 કેતે દિવસે શ્રીચેલુ નૃપને, આબ્યો દૃત લિદામ હો. ભૂપ૦ ૫.
 ધનક નામે છે પાલિનો પતિ જે, બહુ બળધારી ચોર હો:
 આબ્યો ચમૂ તે સખજા સજીને, કિરાત છે ધનધોર હો. ભૂપ૦ ૬.

સરિતાએ જેમ જળ વહે જલદે, તેમ વહિયો ત્યાં રામ હો;	બૂપ૦	
રત્નગુપ્તે ત્યા સાબળ્યુ સદુએ, દૂતે કહ્યું જે આય હો	બૂપ૦	૭.
બાળક મુખ કરી બાળક સખા, તે પશુ આશ્યો વેગ હો,	બૂપ૦	
ખ્યાલ જોવે ત્યા ગ્યુ બહુ થાયે, ઉભો સહી વડ તેગ હો	બૂપ૦	૮.
હાર્યો શ્રીચેલુ નૃપતિ તેથી, વેગે ત્યાથી પગાય તે,	બૂપ૦	
કુવર ઉભો તે થાનકે આગ્યો, ધાધ સામો થાય હો,	બૂપ૦	૯.
કર પૂઠે કરવાળને કુવર, આવીઓ સામો તામ હો,	બૂપ૦	
કિરાત તે સંયગા નાઠા ત્રાઠા, દેશમાં નિધ પુખ્ત કામ હો	બૂપ૦	૧૦.
ગયથકી બળ તેહનું દીક, દીઠો બળધર હાથ હો,	બૂપ૦	
જોયો ધ્રુવપતિ નદન હેયો, બાળ્યો બીવનો સાથ હો	બૂપ૦	૧૧.
એકદે મખ્યો દેશ એ સખયો, રાજા વિરમ્ય હોત હો,	બૂપ૦	
પાગ્ય દિયા વગ મામજ તેને, શ્રીચેલુ બૂપતિ તુરત હો	બૂપ૦	૧૨.
ગુખ વિલમ્બે સસાગના કુવર, શાલવતીસુત તેહ હો,	બૂપ૦	
માતાને અકે નિશદિન રમતો, તાત ધરે બહુ નેહ હો	બૂપ૦	૧૩.
ગત્નગુપ્ત એ નામને નિમુણી, શાલવતી ખુશિયાલ હો,	બૂપ૦	
માદમપરપગ ગુહ વખાળે, તિલુથી ટળિયા જળગ હો,	બૂપ૦	૧૪.
તસપદ્મકજ મનુકર ગમિયો, નેમવિજય કહે નેહ હો,	બૂપ૦	
પચમ બહુ એ દાગ તે મોળે, મુણતા સપદ ગેહ હો	બૂપ૦	૧૫

इति श्रीदीलनती महासतीचरित्रे पंचमखंडः संपूर्णः.

ખંડ ૬ દ્વે.

દોહરા

- રિદ્ધ સિદ્ધ મુખ સંપદા, પામે નર ભરપૂર;
ગોડીધર ધિંગો ધણી, ત્રિભુવન માંજ સનર. ૧.
- આશા ખરણુ આપણી, ચિંતામણિ સમ દેહ;
દામ ગવી કિરતા ધુરી, કરતાં એહની સેવ. ૨.
- વરદાયક વસુધાતણી, વાગીશરી વિખ્યાત;
સરસ વચન દો માતજ, કવિયણુને મુખ શાત. ૩.
- ગુરુ જ્ઞાની ગુરુદેવતા, સકળ પદારથ ગમ્ય;
ચાંદરાજ વિલોકતાં, ગુરુને ન છે અગમ્ય. ૪.
- દેવ ગુરુ મુખર્થ એ, ગુરુથી અધિક ન કોય;
મુગુરુ તિલક વિજયતાણું, મરણકમળ નમું દોય. ૫.
- ભૂગુહાદિક નગરમાં, ચંદ્રશુભ નરનાય;
વિલસે મુખ સંસારનાં, નવ નારીને સાથ. ૬.
- એક દિન એહો મહોલમાં, રમતાં નર ને નાદ;
શીલવતી તસ સાંભરી, ઉત્સુક થયો કુમાર. ૭.
- વનિતા વિષમે આકુળી, મેં મૂકી છે જોદ;
જાજ સંભાળું તેહને, ટાળું દુઃખની રોદ. ૮.
- જોદશ હોયે નેહલો, કાણુ કાણુ આવે ચિન્ન;
મૂતા હી ધન નિંદભર, સંભારીષ્ટ ધરી દિન. ૯.
- નેહી આવે સુહણે, નીસનેવી નરિ નેહ;
ગુણ ખચકે વર સાથ જ્યમ, તેના ચિન્નેરેહ. ૧૦.
- જાજો દેશ વિદેશકે, અર્થવિ મુદ્ધ મુદ્ધ;
મુખ દુઃખ સાંભરે સન્નનાં, કેન્દ્ર નિર્મલ મુદ્ધ. ૧૧.
- મન મનમાં તન ઉત્સાહ, દિલ્લે નર નેહ;
અધરે આતુરતા કરી, દિલ્લે મન મોહ. ૧૨.

ઢાળ ૧ લી.

(ઢાળ રાને કલાકયો બેર રવા વળી હુંબા મુંબા—એ રેશા)

રાત ન જાયે તે વિના રે, કાણુ કાણુ આવે મન,	
અન્ન ઉદક જે નવ કચે, ઉન્નુક ચયુ અતિ તન,	
જીવનજી એમ જોયે મહાગજ, કગવા આપણુ કાજ.	જીવનજી ૧
તે સાજન કયમ વીસરે રે, જેહ શુ અવિદહ પ્રીત,	
શુભુ અવશુજી જાણે નહિ, ધણી ગમે પૂરવ પ્રીત	જીવનજી ૨
તન મગવા ધણુ આકળુરે, કાણુ દેવે દુ ખ ચાય,	
વાસ કર્યો જીવે ત્યાહા, જ્યાહા શીલવતી તન છાય	જીવનજી ૩.
નવ નારી નિરખી કરી રે, નમધ તોડી ન કાય,	
જીવ પખેક પ્રેમનો રે, વા'લાને થાનકે જાય.	જીવનજી ૪
અવસર જાણી એહવો રે, ત્રિયોચના લણી એમ,	
શીખ લાગે તમે તાતની, જેમ વાધે અમધન પ્રેમ	જીવનજી ૫.
વા'લાને મગવાતણો રે, અળજે હોય અત્યત	
પ્રેજો કરે મહાગજ જી, કાઠ ગરવા શ્રીભગવત	જીવનજી ૬
ત્રિયોચના ત્યાહા તાતને રે, માત જાણાવી વાત,	
આપો આણા મુખડી, હરખિત તે તો થાત	જીવનજી ૭
દેડે અતિશે આખીને રે, નિમ્નણી નદનીની વાણુ	
વિછોરો અગમનજો, ફિડી વિગદ વખાણુ	જીવનજી ૮
વિનય વહે તુ માસરે રે, સાસુ સસરા હેત	
ધર્મ કરે દદના ધ્રી વાવરજે, ધન સાત ખેત	જીવનજી ૯
જોડી એ તુમોડી રે, વાન્હિત લેહેજે ક્ષેમ,	
પ્રીતમ મનને સાચી, નેહ વધે નવલો તેમ	જીવનજી ૧૦.
કૂડા દિવ જે ગોકચના રે, સહેવા તેના જોલ	
રીસ ન કરવી ત્યાકણે, તે તો ઉત્તમ કહેવો જોલ	જીવનજી ૧૧.
નવ સહમી હાથી દિધા રે, છત્રીસ સહસ તોખાર,	
અરધ રાજ્ય આપ્યુ ગણી, પાયકનો નહિ પાગ	જીવનજી ૧૨
સપ્રેણુ શીખે કરી રે, કીધુ કુવરે પ્રયાણુ,	
વોળાની ભૂપ પાછા વગે, સાથે સમજ સયાણુ	જીવનજી ૧૩.

નિર નવાણે જે ભર્યા રે, નિર્મળ પહેલી દ્રોણ;
 પીજે પાણી બાવતાં, હીડતાં કરતા મોજ. જીવનજી ૧૪.
 સીમાડા આવી મળે રે, આપી સખળી ભેટ,
 એવકપણે તે રાજવી, તે તો પ્રણમે અંજસમેટ. જીવનજી ૧૫.
 બહુ પરિવારે પરવર્યો રે, આઝ્યા આપણે દેશ,
 તાત બણી જાણવિયો, તેણે નાગરતણો પગવેશ. જીવનજી ૧૬.
 સામિયું રૂકું કરે રે, શોભાવે નગર ને હાટ;
 મોહવી વધાવે મોતીએ, પથરાવે સુવર્ણપાટ. જીવનજી ૧૭.
 પાય પડ્યો જઈ તાતને રે, શીશ નમાવ્યું માય,
 નાહું દુઃખ થઈ સંપન્ન રે, ધરધર મંગળ ગાય. જીવનજી ૧૮.
 છઠે ખંડ સોહામણી રે, સુસ્ત પહેલી ઢાળ;
 નેમવિજય કહે આગળે, સાંભળજો ઉજમાળ. જીવનજી ૧૯.

દોહરા.

જઈ માતા પાથે નમ્યો, પ્રણમ્યા તાતના પાંપ,
 વેગે પોત્યો અંતપુરે, શીલવતી ચિત લાપ. ૧.
 મનમાં વાંલી માનની, મીડી અમીય સચાન,
 તેહવિના કાણ દોહલો, જુએ તણને માન. ૨.
 અરહુ પરહુ નિરતો, અંચળ કંઈ નિજ ચિત;
 નારી ન નિરખી વોચને, કુંવર થયો વિશુ પ્રીત. ૩.
 મદનતણી જે પાટિકા, પ્રાણતણી જે કાય;
 નેન મરુણી સુંદરી, તાપતણી જે છાય. ૪.
 કેથ ગઈ તે કામની, નયણુ ન આવે જેહ,
 સહી તે પહોતી પીહરે, પિયુ વિના ધરી નેહ. ૫.

ઢાળ ૨ જી.

(સુણ મેરી જની કહે કાંઈ અચરજ વાત—એ દેશ)

સહી એ દેખી આવતો, નયણે તવ જળધાર;
 રદણુ કરે ગમા ત્યાંહાં, તેજ મોંઘ મગર. ૧.

- મુખ્ય હે ભૂપતિ, કર્મતાળી ગતિ એહ,
દીપ્ત કરશે છેહ, બોયવતાં કૃપા રેહ;
લેણાયત જન લેહ. મુખ્ય હેં ૨.
- લેહેણું લાધ લોકમાં, એવી અછે પરતીત;
હિંકટ વિકટ દલ્લ ભર્મનાં, કર્મ લાગી જન નીત. મુખ્ય હેં ૩.
- ચંદ્રચુપ્ત અતિ ગદ્યર્થો, પૂછે તેણીવાર;
કેથ રાવો તમે દુઃખ વિના, કરતી મુખ પેાકાર. મુખ્ય હેં ૪.
- પાસી પ્રત્યે જાણે છશી, ક્યાં મુજ પ્રાણુઆધાર;
ગદગદ સ્વરે દાસી કહે, સધળો એ અધિકાર. મુખ્ય હેં ૫.
- તમ સંજે તે અંગના, ગરલ ધર્યો દિન નેહ;
જાણ્યુ સધળે રાહલે, માતપિતા તમ જેહ. મુખ્ય હેં ૬.
- રતનાવલી માતા બહુ, હહ અહી રહી લાલ;
માગ્યુ ભય તસ વિગ બહુ, અનુભવ્યાં અસરાલ. મુખ્ય હેં ૭.
- પ્રચક્ષ્મ થઈ પ્રકટી કરી, વાત વદીની લોક;
વિગ મારે તે મુઠ નહિ, પાપતણો દળ થોક. મુખ્ય હેં ૮.
- ભુવન જોતાં નિગખિયો, મુદ્રિત બગચો એક;
છોડી નિરખ્યો સામુએ, કીધી કોધની ટેક. મુખ્ય હેં ૯.
- કિણુ ખચલ તુમે પાડ્યો, કોણુ મળ્યો સસનેહ;
મૂલ કરી ભૂપણુ ભલાં, કોઇ ગયાં તુજ દેહ. મુખ્ય હેં ૧૦.
- (ઇલા) પુરુષ કોઇ આવે નહિ, નૃપ ભુવને - સોસ;
ગર્ભ દેખી એ તાહરો, કોણુ નવ અટ રોપ. મુખ્ય હેં ૧૧.
- સાખ્ય ભરી અમે તમતણી, મુદ્રા દેખાડી જાસ;
તોય તેણે માની નહિ, સાસરિયાના વિશ્વાસ. મુખ્ય હેં ૧૨.
- દીધી મુદ્રા જો નંદને, રે જૂઠા જોલી નાર;
વજ્ર આભૂષણુ દેણે આપિયાં, પાપણી રાંડ બેકાર. મુખ્ય હેં ૧૩.
- ભલી વગોપી ભામની, કો ન કરે તે કીધ;
વાત ચાળી રહે શે જગલગી, વૈર લાહો ભલ લીધ. મુખ્ય હેં ૧૪.
- વાંક નહિ છે તાહરો, ક્યું અમારું કર્મ;
થોડે કામે ધણું બોળવી, ભલો લગાડ્યો ભર્મ. મુખ્ય હેં ૧૫.

જે જે પડે વિપત્તી, તે તે સહેજી કાપ;
 દોષ દિજે નિજ કર્મને, વળી પ્રસવે જેણે માય. સુખ્ય હે ૧૬.
 વા'લો જો વેરી થયો, તો કેને દીજે દોષ;
 ગુણો જ્યમ વાત હૈયે ધરે, આણે જ્યમ મનમાં રોપ. સુખ્ય હે ૧૭.
 શીલવતી સગુણી લલી, ગુજ કુળ માંહે લીલ;
 સાહસિક શિરોમણિ, અહો અહો ગુજ દીલ. સુખ્ય હે ૧૮.
 જોલે મીઠાં માલતી, એહ તમારી માત;
 દાળ ખીજી છડા ખંડી, નેમે કહી સમગત. સુખ્ય હે ૧૯.

દોહરા.

ભામિની કહિયો બૂપને, ગર્ભતણે અધિકાર:
 પૂરવ વૈરે વૈરિણી, લાગી સનીને લાર. ૧.
 કાઠી નારી છઠાંચકી, ભુડો વેસ બનાય;
 મૂઢી, પીઠર વાટડી, નિકલકી કલકાય. ૨.
 સજ થઈ સાથે અમો, સેવણ સતીના પાપ;
 બળે કરી મેલી નહિ, એહ તમારી માય. ૩.
 દાસીવચન એવાં સુણી, ધરણી ઢલ્યો કુમાર;
 એ એ દૈવ તે શું કર્યું, કે રૂપો કિસ્તાર. ૪.
 તાત દેખાવો નારીને, માય મેળાવો મોય;
 નહિતર અમિ ઝપાવથું, વળી વળી કહે તોય. ૫.
 સરસી નારી ધણુચકી, નંદન પરણો આજ;
 વાત તજે તમો તેહની, અમને આવે લાજ. ૬.

કાળ ૩ જી.

(હો પ્રીતમ તુમજિયુ મેરે ન કોઇ—એ દેશી)

‘કુંવર જોલે તવ એહવું મુખથી, નિસુણો કહું મોરી માય;
 લાગ્યું મોં મન માનની તેહથી, નહિ છે તોરે દિલ કાંય. ૧.
 હો બવિક જન, વરવી વિધવ વિડંબના, ભોળાયા ભોળા બૂપતિ;
 બહુ પરી કરતલ દંબા—હો ભવિક. ૨.

તેહ વિણ કહો, કેમ કરી ગહિયે, પ્રત્યક્ષ દીસે કુસહી;
 મન લાગ્યું છે તન એ વિકળતા, ક્યો વિધ સહીશું સાહી-હો ભવિકં ૩.
 એ વિણ જાયછે ક્ષણ ક્ષણ માસા, સામે પણ મુખ ન હોયે;
 વીછડિયાં વર વાચેશ્વર જેહ, મન ન લાગે દેખી સહુયે-હો ભવિકં ૪.
 કીડી ઉપર તેં કટક કીધું, કેવી તુમચી વડાઇ;
 છેહ દેઇ તમે બાળા તે છેતરી, આગેથી લાડ લડાઇ-હો ભવિકં ૫.
 યોગી વિયોગી તે નવ જણાવે, ગુણ જરા હૈડામાં ખટકે;
 ચટકે ચણુણે બહુ કાયા મોપે, વિરહ વિગ્ધાનસ પટકે-હો ભવિકં ૬.
 કાલ દેઇ પાંતરી એ છે નારી, કહો શોભા ક્યમ વરિયે;
 લોક ઉખાણો નવ કીજે એહવો, ઘેલાં સાથે પંચ ન કરિયે-હો ભવિકં ૭.
 પરણાવો માછ જો મુજ બણી ખીજ, નારી નાવે તેહ જેવી;
 તખી દુખ ને અખજાને છંડી, હવે વાત કરો તમે કેવી-હો ભવિકં ૮.
 ઉર દુખે જો જોરથી ડેહનું, થાઉં ચખ્ય સીસકમીસ;
 વેદન મોઢ લહે અવર ન ખીજો, કહો તમને કેવું કહીય-હો ભવિકં ૯.
 તો પેસું હવે પાવક સઘજે, ખીજ વાત ન ધરશું;
 અજણ થોકે કહું જાણુજો દિલથી, કહોજી જીવી કૃત કરશું-હો ભવિકં ૧૦.
 મૂઢી અખજા વણુ અપરાધે, તેં પણ કંઈ આછ ન સખી;
 તેહતણું દુઃખ તન મન જાણે, ખીજ જીવન વર સાખી-હો ભવિકં ૧૧.
 છાંડો તેને અમે સાસરે તોરે, આધા ન જાણું જેહ વીતી;
 કર્મના આજા ચગર કુણ જાણે, પંચમાં વાત વદીતી-હો ભવિકં ૧૨.
 ભૂપજ પાવે મૂર્છા ફરી ફરી, માત સચેતન કરતી;
 અહો અહો મોહ મન મહારાજ, દોજ સળગ જળ ધસ્તી-હો ભવિકં ૧૩.
 દલાં સીતે જે બાઉલ વનમાં, તે ક્યમ પલ્લવ તન આવે;
 દાખ્યાં દુમ સહી પાવક કરીય વને, ફરી વળી કુંપળ લાવે-હો ભવિકં ૧૪.
 કુંવર ચિત્ત બણી વાળવા વેગે, બપતિ કહે ગુભ વાની;
 નેમવિજય કહે છટ્ટા ખંડની, ત્રીજ એ લાગ વખાણી-હો ભવિકં ૧૫.

દોહરા.

શીખ લીએ સજ્જનતાણી, પ્રણમી માતા પાય;

ઉભો દય કર જોડીને, ગદગદ વિનવે રાય.

આપો આજ્ઞા હિત ધરી, અમે વિદેશી લોક;	
વાટ ન જો જો ફરીને, જાએવો પરલોક.	૨.
માત મં જાણે જનમિયો. પિતા મં કહેશો પુત્ર;	
નારો મં જાણો નાથ ઇમ, જોભો આપે ઉત્ર.	૩.
રે હયાં કાં નવ ફટે, કાઠો કવણુ ગુણેણુ;	
ધણે ઉસાસે પૂરિયો, ધમિયો વજ્ર હથેણુ.	૪.
સજ્જન વિદુણા સજ્જના, નામ ધરાવે કાંઈ;	
સાચો સજ્જન માન તો, જો વિરહો દુક થીઆઈ.	૫.
નિસનેહી (જે) નર નિગુણો, પગ પગ આપે દોષ;	
શીખ દીધી સહુ સજ્જને, રાખ્યો દેડે રાપ.	૬.
ગુણુ અવગુણુ જાણે નહિ, ધિઃક ધિઃક માનવ તેહ;	
ભમર વણુ ધ્યો કેતકી, દુખે ન આપે છેદ.	૭.
આશ્યો ત્યાંથી એકલો, કાઈ ન લીધો સાય;	
સતીના પદ અનુમાનથી, શીલવતી મન આય.	૮.
ચ પા આપ્યો અનુક્રમે, જોભો સરવર તીર;	
સતીની પૂછે વારતા, નયણે લેહેતે નીર.	૯.

ઢાળ ૪ થી.

(ચંદનની કંઠકી બધી—એ દેશી)

લખિયો લોકે લોચને, આજખિયો અહીનાણુ, હો પંથી મારા;	
દીડી કે સતીય શિરોમણિ, દેખાવો છ મુખણુ, હો પંથી મારા.	દીડીં ૧.
મૂઝી ઘો છ બૂલામણિ, કહિયે દો દો કરજેડી, હો પંથી મારા;	
બાળા બંહુલા ગુણુતણી, જાણે લાગી બધાય, હો પંથી મારા.	દીડીં ૨.
આવિયો ઉતાવળો, મળિયા બાંધ પસાર, હો પંથી મારા;	
પૂછે કુશળની વારતા, કુશળ છે વનહ મઝાર, હો પંથી મારા.	દીડીં ૩.
પૂછે નંદની તાહરી, આવી અછે તુમ ગેહ, હો પંથી મારા;	
આપું વધામણી તેહની, નિસુણો તપ વચ તેહ, હો પંથી મારા.	દીડીં ૪.
આવી ઇંદાં અમ નંદની, બેડી સરવર જાંચ, હો પંથી મારા;	
ગર્લવતી સ્યામ ચીવરે, વરવો વેશ બનાય, હો પંથી મારા.	દીડીં ૫.

લાજી લાજની વાતડી, જાણી કુળને કલંક, હો પંથી મારા;
 આણી નહિ અમ મંદિરે, કીધું મન નિઃશંક, હો પંથી મારા. દીડીં ૬.
 મુજ પુત્રી વિના તાહરે, સખળી કાંઈ છે ખોટ, હો પંથી મારા;
 છોડે મમતા મોહની; નેહતણી જેહ ચોટ, હો પંથી મારા. દીડીં ૭.
 પરણે પરમાનંદ્યું, નવલી નારી સંસાર, હો પંથી મારા;
 શોક ન કીજે નારીતણે; અવર લલેરી સંસાર, હો પંથી મારા. દીડીં ૮.
 એવી સુણી નૃપ વારતા, બાલ્યો શીશ ધુણાય, હો પંથી મારા;
 જો જો અંગથકી ઉપની, નાખી દૂર ઉડાય, હો પંથી મારા. દીડીં ૯.
 મુજ મન પ્રાણ નિકુંજમે, વાસી નયનની રેહ, હો પંથી મારા;
 પ્રાણથકી અઢકી ધણું, તે મુજ આતમ દેહ, હો પંથી મારા. દીડીં ૧૦.
 આશા અળી તનકેરડી, સતીયાં ગાત્ર દિહાર, હો પંથી મારા;
 એવી એ સંસારમાં, મળવી દોહલી નાર, હો પંથી મારા. મુજ ૧૧.
 એહવિના એ એકા ધડી, જાવે છે જી દુરાય, હો પંથી મારા;
 જો મળે તે મુજ અંગના, જીવ કઈ પસાય, હો પંથી મારા. મુજ ૧૨.
 કુંવર કહે તમ નંદની, છે મઝી કહો કેય, હો પંથી મારા;
 મુકુલિની જેહ મુંદરી, દીસે નહિ કાં એય, હો પંથી મારા. મુજ ૧૩.
 જામણ ત્યાંહાં ઉતાવળો, કીજે તેહની ભેટ, હો પંથી મારા;
 હોવે હરખ હૈયે ધણો, નિરખિયાં જે લણી ભેટ, હો પંથી મારા. મુજ ૧૪.
 ભૂપતિ કહે રાજા મુણો, આવી અમતણે ગામ, હો પંથી મારા;
 પેસ ન દીધી પ્રેમશ, જે દુતી આતમરામ, હો પંથી મારા. મુજ ૧૫.
 ખંડ છત્રાતણી એ સહી, ચોથી સહેલી લાળ, હો પંથી મારા;
 નેમવિજય કહે નેહયું, બોલી વચન રસાળ, હો પંથી મારા. મુજ ૧૬.

ફુલો.

કુળ કલંક ડરતાં ચકાં, કોઈ ન પૂછ્યો ભેદ;
 કીધું અવિચાર્યું ખરું, જેથી લલિયો ખેદ. ૧.
 રાખી કુંવર મંદિરે, ભૂપ છોડે અસવાર;
 શીલવતી સોધી ધણું, તેણે અવનિ મઝાર. ૨.
 લાંબી ન લીલા લક્ષ્મીને, કુંવર થયો દિલગીર;
 પથે ચલિયો એકલો, વીર શિરોમણ વીર. ૩.

ઢાળા પ મી.

(લીલકુંવર કેલે માર્યો આહેડી આ જોને—એ દેશી) .

- વણુઝારો તસવાટે મળિયો, કાંઝી નાયક નામ રે,
પૂછે નારીની વારતા પ્રેમે, તેણે પણુ કીધો પ્રણામ;
ખટાઉ ખાખોને, મુજ દીકી આતમરામ,
જેણે પાતિક નાસે નામ, વિદેશી આખોને. ખટાઉં ૧.
- કેણે દીકી સુંદરી ક્યાંકી, બાળા બાળક વેરા રે;
ગર્ભવતી જે રૂડી રૂપે, દુઃખતણા પર કેરા. ખટાઉં ૨.
- એ કર જોડીને બોલું તમને, કાળાં અંખર અંજે રે;
નિકલકી કામની સસનેહી, કોઠ્ય નહિ તસ સંજે. ખટાઉં ૩.
- કાઠી માતા સખળ વિહુણી, તાતે સાર ન કીધી રે;
અબળા દુઃખ દાખીને કાઠી, કિરતારે કુમતિજ દીધી. ખટાઉં ૪.
- મો મન પ્રાણુ પિયારી બાલા, રંભા રૂપ સમાણી રે;
જો આપે કોઇ મુજને આણી, તેને કહું એમ વાણી. ખટાઉં ૫.
- હરખ ધરીને આપું તેહેને, આધો રાજ્ય પસાય રે;
વળી જે માજે તે દહિં દાને, માન ન મોહત વધાય. ખટાઉં ૬.
- હુ તસ અનુચર આ ભવકેરો, માનું વળી ઉપકાર રે;
* * . વિણુજ કહે વિણુઝારો, સાંભળ કહું અધિકાર. ખટાઉં ૭.
- વરસ દશ પેહેલી સુણુ રાગ, લાલી એકલી આવી રે;
આઠ દિવસ રહી તે અમ સંજે, ભામની મુખે બહુ ભાવી. ખટાઉં ૮.
- શ્રીપુરની અટવીમાં પહોતી, રાતતણો લેધ જોમ રે;
નવ જાણું પછે કેયે ગધ તે, કરમતણો જે રોમ. ખટાઉં ૯.
- પંચીતણે અનુમાનથી પોત્યો, દુર્ગમ વિષમ તે દેશે રે;
સિંહ શીંછ વર વ્યાધને ચિતરા, રાજ, લાલિય ઉવેજે. ખટાઉં ૧૦.
- આલ્યો દુંગર દરીને અંતર, શિલાતળે મુઢા દીરી રે;
નામ પોતાની લીધી કરતલે, મનમાંકી લાગી મીઠી. ખટાઉં ૧૧.
- કરંક દીઠાં બહુ જાંતુકેરાં, મનમાંકી ખેદાણો રે;
મારી નારી મો મન પ્યારી, સિંહ રે યાદ લેવાણો. ખટાઉં ૧૨.

રાવા લાગ્યો રાજકુંવર તે, કરણ દેવને આવે રે;
 મેં તુજ કેટું વિનાશ્યું આ લવે, નારી ઉલટ દેખાવે. બટાઉં ૧૩.
 વિલાપ કરે વનિતા કાળે, મનમાં લાજ ન આણે રે;
 દેવી પ્રત્યક્ષ બોલી તતલાણુ, મહારાજ કાંઈ જાણે. બટાઉં ૧૪.
 મગશે તુજને શ્રીપુર નગરે, પુત્ર સહિત વર નારી રે;
 હરખી કુંવર હાથે આગે, પુણ્યતણો જોહ ક્યારી.. બટાઉં ૧૫.
 રાકુન થયા સુભગા વળી વાગે, પવન લેહેર અતિમંદ રે,
 દોડી તટિની જળ તે સનકે, પામ્યો મન આનંદ. બટાઉં ૧૬.
 ખંડ છટ્ટાની પંચમ ઢાળે, પામ્યો નગર વાડ રે;
 નેમવિનય કહે હું કહું સવળું, સીલવની પુણ્ય સારં. બટાઉં ૧૭.

દોહરા.

નિરખી નયણુ નદી ભલી, પીધું શીતલ વાર;
 વટ છાયા નિરખી વળી, સતો કુંવર તે વાર. ૧.
 દોડી થમ પગભવ થકી, નિદ્રા આવી મોય;
 તે નગરીએ સહુ મુણો, અચરજ હોવે કોય. ૨.
 શ્રીવેણુ નામે નરપતિ—સરસ્થા થયા દિન તીન,
 પુત્ર નહિ કુલ તેહને, મુઝ્યો મર્થને દીન. ૨.
 પંચ દિવ્ય પ્રગટાવિયાં, અથ કન્યા ગજ કુંભ,
 છત્ર આમર કર વિના, વિહસે જોહથી રંભ. ૪.
 તેહજ રાજ આપણો, કીધો મંત્રી થાપ;
 કુંભ દધ ગજ સુંડમાં, આવે પરિકર આપ. ૫.
 પોડયો વસુપતિ નિંદલર, કુંભ ઠંથો લઈ શીરા;
 બંદીજન બિરદાવળી, ગોલે બહુ જગદીશ. ૬.
 જાગ્યો કુંવર દેખાને, એહ અચંભમ કેમ;
 સપળું અથવા સાચ છે, તપ ચિંતે ત્યાહાં તેમ. ૭.

ઢાળ ૬ ક્રી.

(દેશી બોજગણની)

(તથા મહેરામણ માગ્ય—એ દેશ)

ઉઠાજ થેં ઉભા હુઝો, ગજનજ રે,
 બેરો ગજશુ ચટેય, રાયાસ રાજની;

- વિનવિયે । એમ વિનતી, રાજનજી રે;
તમ રાજ્ય ચ્યું સુખ લેય, રાધારા રાજવી. ૧.
- બેચો મજવર ઉપરે, રાજનજી રે,
વાર તે છત્ર ધરાય, રાધારા રાજવી;
ગીત આવે વળી ગોરડી, રાજનજી રે, ૨.
- માગિયાં બંદી પસાય, રાધારા રાજવી.
અતિ ઉત્સવ કરી આપણે, રાજનજી રે,
કીધો નગર પ્રવેશ, રાધારા રાજવી;
તખત બેસે ત્યાં આવીને, રાજનજી રે,
હોવે નાટક શેષ, રાધારા રાજવી. ૩.
- તે વેળા દિન તે ઘડી, રાજનજી રે,
તે માનવતી પરણાય, રાધારા રાજવી;
ખટકે સાલતણી પરે, રાજનજી રે,
શીલવતી ગુણુ ભાય, રાધારા રાજવી. ૪.
- આચ્છવ કરતાં એણીપરે, રાજનજી રે,
કેતે દિન નૃપ તેહ, રાધારા રાજવી;
દંડેરા ફેરાવિયો, રાજનજી રે,
સુણુને કહિયે છીએ જોહ, રાધારા રાજવી. ૫.
- બંધવહારી નંદ ક્ષત્રીના, રાજનજી રે,
આપણે સહુ દરબાર, રાધારા રાજવી,
લોક વિચિતે ચિત્તમાં, રાજનજી રે,
મનથી નવું નિરધાર, રાધારા રાજવી. ૬.
- પણુ મોટી નૃપ આગના, રાજનજી રે,
સણુગાર્યા નંદન એહેલ, રાધારા રાજવી;
આવે અથ રથ બેસીને, રાજનજી રે,
પંચે રંગીત વહેલ, રાધારા રાજવી. ૭.
- આવિયા તે દરબારમાં, રાજનજી રે,
દીધો આદર રાજ, રાધારા રાજવી,
મુખ ધોઈને તેહને, રાજનજી રે,

- ત્યહાં આંગળી દે મુખમાંય, રાયારા રાજવી. ૮.
- દીકું રૂપ સોદામણું રે, રાજનશ રે,
રહિયો રતિપતિ વાહ, રાયારા રાજવી;
ધન્ય તે કાણુ તેહવો, રાજનશ રે,
એવો પુત્ર છે જાહ, રાયારા રાજવી. ૯.
- વસુદત્ત જે વ્યવહારિયો, રાજનશ રે,
અંગજ તેના હોય, રાયારા રાજવી;
દૂધ બધવ છે દીપતા, રાજનશ રે,
પણુ એહ સમો નહિ કાય, રાયારા રાજવી. ૧૦.
- આંગળી દે મુખ તેહવે, રાજનશ રે,
આચ્યું રાન ને દાધ, રાયારા રાજવી;
ઝોળખ્યો નંદન આપનો, રાજનશ રે,
નૃપ મન ગયું તે સાય, રાયારા રાજવી. ૧૧.
- બાજે ન લલિયું મુખ જણી, રાજનશ રે,
રત્ન નીકાર્યું જેહ, રાયારા રાજવી;
ખુદિ ઉપાધ એહવી, રાજનશ રે,
આણી મનમાં સનેહ, રાયારા રાજવી. ૧૨.
- આબૂપણુ દે સદુ પ્રતે, રાજનશ રે,
જોલાવિયા સદુ બાળ, રાયારા રાજવી;
નીત્યો દિન સદી તે વળી, રાજનશ રે,
દિયે ઢટેરો વિશાળ, રાયારા રાજવી. ૧૩.
- ઢટેરો તેમ વાજતો, રાજનશ રે,
જોલે મધુરા જોલ, રાયારા રાજવી;
સાંભળે નગરના સદુ જનો, રાજનશ રે,
કે રહિયા ચક્ષુ ઝોળ, રાયારા રાજવી. ૧૪.
- રાન અછે એક રાયને, રાજનશ રે,
જોવે જોડી રેણુ, રાયારા રાજવી;
આપજો તે વહેલા યાદ, રાજનશ રે,
સાંભળતાં શીઘ્ર વેણુ, રાયારા રાજવી. ૧૫.

આપરી અસહસિધા, રાજનજી રે,
આવળે સ્નને લેય, રાધારા રાજવી
નહિતો દુખ બહુ પાવસો, રાજનજી રે,
કહિયો છે મન ભેય, રાધારા રાજવી ૧૬.
છઠી એ ખડ છટાતણી, રાજનજી રે,
કહી એ દગડતી ઢાલ, રાધારા રાજવી,
નેમવિજય કહે આગળે, રાજનજી રે,
સાભાગળે છે રસાળ, રાધારા રાજવી ૧૭

ઢોહુરા.

વ્યનહારી સધળા મન્યા, લેઇ રત્ન અનેક,
દાખે વિવિધ પેર ભૂપને, તેની નાવે રેક ૧.
સ્વદેશ ને પરદેશના, અવેરી શુદ્ધિ વિસાળ
ત્રેમે કરીને પાઠવ્યા, સ્નતણી જે માળ ૨.
દાય ન આવે ધલાપતિ, મનમા રહિયો અર,
નારી નહિ ઇંછુ નગરમા, અગટયો પાપ અકુર ૩
ગીદત્તને વસુદત્તને, તેડાન્યા તતકાળ
લાવો રત્નની જોડી, કે આલ્યો તમ કાળ ૪
શેઠ વિચિતે ચિત્તમા, ક્યાથી લાન્યા તે રત્ન,
ભૂપતિ મનને રીઝવા, હા બોલે ગુણ વન ૫

ઢાળ ૭ મી.

(' આ છે લાયની રેશી)

ચિતે મનમા શેઠ, ફરી દીસે નૃપ દેઠ
પ્યારે લાલ, ધન મહેતાને કારણે.
અણુતો ન દેવાય, માચુ હી ન મગાય,
પ્યારે લાલ, ભૂપ રહ્યો કૃત શાતળે ૧.
જોડી મગે જો કાપ, મો માગે વહે મોપ,
પ્યારે લાલ, વાવળે કે' અમ બુધળી,

- કરિય કેમ નવિ હોય, ઇચ્છુ નગરીતો લોય,
 પ્યારે લાલ, વાત વારે કુણુ તેતણી. ૨.
- લે વ્યવહારી અનેક, રત્ન દેખાવે વિવેક,
 પ્યારે લાલ, રત્ન જડે નહિ તેહવું;
 જો જો રોહરે છેક, ખૂણે એકને એક,
 પ્યારે લાલ, વચન કહે એહ દેહવું. ૩.
- કાષ્ઠક નામને દેઈ, સધળો એ ધન લેઈ,
 પ્યારે લાલ, ઇશ્ય ભણી દુઃખ દાખશે;
 કરિયે કહો શું એય, લાઘે ન મનનો ભેય,
 પ્યારે લાલ, વાત છિપાઈ રાખશે. ૪.
- બેઠા આંગણુ આપ, કરતા મન બહુ આપ,
 પ્યારે લાલ, ચિંતા તન બહુ ભાવિયા;
 ભુંડી નૃપ મુખ છાપ, કેમ ખમીજે, દાપ,
 પ્યારે લાલ, આતુર અતિ વ્યવહારિયા. ૫.
- શીલવતી કહે તાત, કશી વિમાસણુ થાત,
 પ્યારે લાલ, ચિંતા કેમ વહે એવડી;
 સાચી કહો અમ વાત, હૈડે જ્યમ દરખાત,
 પ્યારે લાલ, અપ્રીત લહી નગ જેવડી. ૬.
- પુત્રી તુજ ચકી કેમ, દુઃખને દાળિયે જેમ,
 પ્યારે લાલ, એવું નહિ પ્રુણ માહરં;
 કરશું કહેશો તેમ, બોલ મુણીને એમ,
 પ્યારે લાલ, દરશન વા'લું તાહરં. ૭.
- રત્ન માગે છે રાય, એ કેમ ઝાડો મિટાય,
 પ્યારે લાલ, રત્ન નહિ છે આપણે;
 સમજ્યુ ન સમજાય, રહિયા રત્ન દેખાય,
 પ્યારે લાલ, કરણુ એહવું અમતાણે. ૮.
- તાતજી કેવું દુઃખ, આણો હૈડે સુખ,
 પ્યારે લાલ, રત્ન આપું લિયો તમ ભણી;
 મણિ દેખી ગયા દોષ, લહિયો મન સતોષ,

- ધ્યારે લાલ, આશા પૂરી તેં ચિત્તતણી. ૯.
- હવે કોડે પરીશ, ન્યાં લગી ચંદ્ર ને દીશ,
ધ્યારે લાલ, હિલટે બ્યંબર પેહેરિયાં;
રોઠને મન સુજગીશ, નવલી લક્ષ્મી પરીશ,
ધ્યારે લાલ, ચાલ્યા બહુ વ્યવહારિયા. ૧૦.
- કીધો નૃપને પ્રણામ, આત્મા રત્ન લે તામ,
ધ્યારે લાલ, ધલાપતિ દિલ હુગ્ધિયું;
હિલટે આવે આમ, સરિયું વાંચિત કામ,
ધ્યારે લાલ, જોડી મળી મન નિરખિયું. ૧૧
- દેઇ રોઠ પસાય, ઇચ્છ્ય તે મહિર જાય,
ધ્યારે લાલ, જગતીપતિ ઇમ ચિંતવે;
મજશે પુત્રની માય, પૂરવ પુણ્ય પસાય,
ધ્યારે લાલ, ભાગ્ય ફળે લવને લવે. ૧૨
- વળી તે દહેરો ભૂપ, ફેરવિયો લઇ અનુપ,
ધ્યારે લાલ, સુણજો નૃપ મુખ વારતા;
પરદેશજી બહુ રૂપ, માનની મનોભવ રૂપ,
ધ્યારે લાલ, રાખશે જે સહી વારતા. ૧૩.
- રહિયો તેહજ ચોર, કહિયે ચમ્પર મકોર,
ધ્યારે લાલ, નારી મ રાખશે મહિર,
સાંભળી ચતુર ચકોર, ન રલા દિલથપી ઠોર,
ધ્યારે લાલ, વાત સુણો એહ સુપરે. ૧૪.
- પાંચે દિને જો હોય, પ્રગટજ નારી માય,
ધ્યારે લાલ, તો દુઃખ કારણ હોવશે;
રાખે છપાવી કોય, લહેરો દુઃખ સહી તોય,
ધ્યારે લાલ, આગે વાત બહુ જોમશે. ૧૫.
- પ્રગટ કરશે જેહ, વાંચિત લહેરો તેહ,
ધ્યારે લાલ, કહિયે શું તસ ફરી ફરી,
સાચો મિત્ર ગણેહ, વ્યવહારી ગુણુ ગિહ,
ધ્યારે લાલ, કહિયે છે વળી દિત કરી. ૧૬.

નેમવિજય મહારાજ, કરવા આપણું કાજ;
 મ્યારે લાલ, મીઠા જોલે જોલડ;
 રત્ન વધારી લાજ, પામ્યો નવલું રાજ,
 મ્યારે લાલ, પુણ્ય થયાં જવ પરગડાં.

૧૭.

દોહરા.

શ્રીફલ્લ ચિતે ચિત્તમાં, હોશે ધણું વિરપ;
 મુજ ધર પરની બાલિકા, દેખી ચૂક્યો બૂપ. ૧.
 તો હવે કાજે શું છતાં, કાંયો નરવર રાય;
 મ્રાણુ રહે જો પત ગઇ, તો શુચુ કુણુ લેખાય. ૨.
 કોણુ મળ્યો નૃપ આડિયો, વા'સો થઇને વાત;
 કાધી કેવી પાપીએ, કરમતણો ઉતપાત. ૩,
 ગેઠ ગયો નરપતિ કને, મહારાજ બહુ નાર;
 મુતા ભગિની ભાણેજડી, તેનો ક્વણુ વિચાર. ૪.
 ઇલાપતિ કહે ઇન્મિત્ર, એવાં મ કહે વેણુ;
 પરદેશી ને એકલી, પ્રાદુણ્યી શુણુરેણુ. ૫.
 ગેઠ થઇ ચિતા ધણી, તેને ક્યમ દેવાય;
 આવી શરણે રાજવી, આવી તે ન મુકાય. ૬.
 ધન હાજર ધર નરપતિ, હાજર જીવ છે એહ;
 પણુ હું ન દેઉં તેહને, અમ પુત્રી છે એહ. ૭.
 વ્યવહારી નહિ અમતણે, તિણુ હું તે કાઢ કાજ;
 રાખી પડે વાતડી, પૂછેવા ઇણુ આજ. ૮.
 દે હડતાલ તે હાટડે, મેળી બહુ પરિવાર;
 તરણુ ગાલ ૪૬ બહુ, વડી આન્યા દરબાર. ૯.

કાળ ૮ મી.

(સ્વર્ગ લોકથી ફરહ આન્યુ—એ દેશ)

વ્યવહારી કહે સાંભળ રાજ, એવો અન્યાય ન કાજે,
 પરની નારી દેખીને કેમ કરો, લોક કલંક બહુ લીજે;
 કે શાને કે શા માટે, કે માણે કે નાણે કે નારો,

- રાગ કહેવું વયલુ સુખાવો 'રે. ૧
- એવો બોલ ન બોલો મહીપતિ, નીચી રીત તમારી;
જો કોઇ ધનનો કામ છે તુમચે, તો લિયો રિદ્ધ અમારી. કે શાને ૨.
- અમે પ્રજા છું તમે પ્રજાપતિ, એહની વાત તમેા છોડે;
જો કોઇ દુખણી આની આતુર, તેહશું ધર કેમ માડો ? કે શાને ૩.
- શીલવતી ત્યાં એહવું નિસુણી, મનમાં અતિ વિલખાણી;
શું હોશે જેમ શીલ રહેશે, બહુ દુઃખથી ઉલખાણી. કે શાને ૪.
- મહાજનને કહે એવું મહીપતિ, કેમ કરો છો વિખાસા ?
લેઇ આવો તમે વેગે તેહને, શું જાણે છો હેયે હાસા ? કે શાને ૫.
- અણમણુતો વ્યવહારી આજ્યો, શીલવતી સતી પાસે;
નંદની રાગ અતિશે નિરદે, આહે છે તુજ એક પાસે. કે શાને ૬.
- તીય જાંપે સુણો તાતજી વાણી, શ્રીજીન દીકું તે હોશે;
રાયચક્રી 'કહેા કેમ ઉગરિયે, કામ 'પડે સહુ' જોશે. કે શાને ૭.
- કલંક ન દેશાં તાતજી થાને, દેજો માને સાખાસા;
ગર્જી નવકાને કાલકુટ લીધું, વિમગમતિ સુખકાશી. કે શાને ૮.
- જોડી બાજ રથોપરિ ચઢીને, ચલુદિશ ચીવર બાડી;
નગર લોક તે નિરખવા કાજે, આગે પાછે વહે ચાલી. કે શાને ૯.
- આવી અંગના દરબાર આગે, નેહે રાય બોલાવી,
દક્ષિણ લોચન ફરકી જુકુટિ, સુખકારણ શું છે જાવિ. કે શાને ૧૦.
- વાત વદો તમે નિજ ધર નાતની, વિસ્તારે અમશું વદીતી,
સાદ સહીનાણે ઓળખિયો પતિ, જાણે ત્રિજુવન જીતી. કે શાને ૧૧.
- નારે વાંલા કાંઈ બોલાવો હવે રે, એતા દિન દુઃખ દાખી નારી,
વેર પોખ્યું વાંલા કુણુ લવ કેર, જાણી એ ગ્રીત તમારી. કે શાને ૧૨.
- દુઃખની વેળાએ નાઠો વાંલા, કેને વાતડી પૂછે,
સાસરીએ વિગોઇ પીઠરિયે, નવ લલો મહીમાં તું છે. કે શાને ૧૩.
- સહીનાણી જે દીધી કરની, ડુંગર પાંજે વિસારી;
કોડ કયાણુ દજો શ્રીદત્તને, પુત્રી કરી ધર ધારી. કે શાને ૧૪.
- ઉચ્ચો કરીને પૂંછડ પિયુજી, નાશી કોઇ ગઠ લીધા ?

કોડ અવશુભે ભરિયો તું વા'લા, ફરી શાભે 'ડંકા દીધા. કે શાને૦ ૧૫
 દુઃખ સવેનો પાર હું પામી, પૂર્વ કર્મને ભાવે;
 છવ રહ્યો એક ખ્યાન તમારે, કહિયું કાંઈ ન જાવે. કે શાને૦ ૧૬.
 બહુલી નારી પરણી પિયુડા, એક વિના નવ આપ્યું;
 વેરી ન કરે તે કીધું વા'લા, વેર સવાયું જે વાળ્યું. કે શાને૦ ૧૭.
 દુઃખ દાવાનજે પહેલે નાખી, પૂરું લેવા હવે આપ્યો;
 મેં ન બિગાડયું કાંઈ તમારું, કીધા તેં મન ભાળ્યો. કે શાને૦ ૧૮.
 ઉમા વેશ્યાએ રાખી મંદિર, જાળ્યું વેસડી યાશે;
 આગલી વાત વિચારી તેણે, પુત્ર માર્થો ક્યાંદાં જાશે. કે શાને૦ ૧૯.
 જાતમાત્રથી રત્ન યું નુરું, અંબર રાચને પહેાતી;
 ચિત ચેતાવી વડથી વાનર, આવી વેશ્યા થેર રેાતી. કે શાને૦ ૨૦.
 એવા આળંભા દેતી પિયુને, આંખે આંખ અણ્યાળ્યાં;
 મહાજન લોકે વિચિંતે જનમાં, કેહને વચન સુણ્યાળ્યાં. કે શાને૦ ૨૧.
 ખંડ છટ્તાની આંખી ઢાળો, નરનારી જોડુ મળિયાં;
 નેમવિજયના પુણ્ય સંયોગે, વિરહાનલ દુઃખ ટળિયાં. કે શાને૦ ૨૨.

દોહરા.

મૂકયો નંદન વેસડી, તે દુઃખ મેં ન ખમાય;
 વા'લો મળિયો નેહલર, પુત્ર રહ્યો ક્યાં જાય ? ૧.
 દુઃખ સર્વ નાસી ગયાં, પાયો પરમ સતોષ;
 અંતઃપુર રાણી થયાં, પ્રવચતણો ભરપોષ. ૨.
 વેશ્યા તેડી રાજની, લાવો પુત્ર રતન;
 ક્યાં મૂક્યો માર્થો ક્યાંદાં, સાચ કહો સુવચન. ૩.

ઢાળ ૯ મી.

(લીંબુડાની મારી નહિ મરું રે વા'લા, જોડ્ય વચન જાલિ જાઉં. એ દેશી.)

વેશ વદે એમ જીતથી રે રાજ, ચરહર કંપે કાપ રે,
 સુગુણુય દયા અમ કીજે હે;

પાપ કર્યું મેં આકરું રે રાજ, તે હવે કેમ છટાય રે. સુગુણુ ૧.
 દાસી કર તો મેં દિયો રે રાજ, મુભજો બાળક તેહરે; સુગુણુ

- હું નવ જાણું આગળે રે રાજ, કુંવર નિપાયો જેહ રે. સુગુણ ૨.
- માર્યો હશે અમ પાપથી રે રાજ, જીવતો તુમચે ભાગ રે, સુગુણ ૩.
- નિસુણી નૃપ તેડી તિકા રે રાજ, દાસી ભણી શુભ લાગ રે. સુગુણ ૩.
- આવી દાસી તુરતશુ રે રાજ, ડસ્તી બોલે શી બાળ રે, સુગુણ ૪.
- મૂક્યો કામને દેહરે રે રાજ, કુંવર રૂપ રસાળ રે. સુગુણ ૪.
- વેશ્યા ઘાણુને કાપિયાં રે રાજ, છેદીયા દો કર્ણ રે, સુગુણ ૫.
- દેશ નિકાલો કરી વળી રે રાજ, ફરી ન કરે કો આચર્ય રે. સુગુણ ૫.
- દાસી દુઃખ દૂરે કિયું રે વા'લા, આપી બદ્ધલ ધનામ રે; સુગુણ ૬.
- મહાજન જન સંતોખિયા રે વા'લા, સદુ પોતા નિજ હમરે. સુગુણ ૬.
- તેડયો વસુદત શેઠ રે વા'લા, દેહ બહુલો આન રે, સુગુણ ૭.
- નંદન તુમ છે કેટલા રે વા'લા, સાચ કહો સાવધાન રે સુગુણ ૭.
- શેઠ વિચિતે મ્લિભરી રે વા'લા, સાચ લહે નરનાય રે; સુગુણ ૮.
- માતપિતા ગુરુ આગળે રે વા'લા, ભૂપ મત્રી સત્ય આચ રે. સુગુણ ૮.
- એ આગે નવ બોલિયે રે વા'લા, જૂઠું જીવિત પ્રાણ રે; સુગુણ ૯.
- કૂડયકી અનરથ હોવે રે વા'લા, જાણે સદુ નર જાણુ રે સુગુણ ૯.
- ગુણ અવગુણને સાંભળી રે વા'લા, બક્ષે કરે બક્ષીસ રે; સુગુણ ૧૦.
- તે માટે સાચું કહું રે વા'લા, નીચુ નમાવી શીશ રે. સુગુણ ૧૦.
- સાંભળો ભૂધણી પ્રેમશુ રે રાજ, મત કર મનથકી રાધ રે, સુગુણ ૧૧.
- હું છુ કિંકર રાઠિયો રે રાજ, રખે દિયો કાંઈ દોષ રે. સુગુણ ૧૧.
- કામદેવના ગેહથી રે વા'લા, પૂજવા નારી મુજ રે; સુગુણ ૧૨.
- ફલતણા તે પુજથી રે વા'લા, લાધ્યો નંદન મુજ રે. સુગુણ ૧૨.
- દીધો દેવ મુજને રે વા'લા, જેની કરતા મેવ રે; સુગુણ ૧૩.
- તેડો તે તુમ નંદન રે વા'લા, કૃપા કરીને દેવ રે. સુગુણ ૧૩.
- રતનગુપ્ત તવ પ્રેમશુ રે વા'લા, ભૂપના પ્રણમે પાય રે, સુગુણ ૧૪.
- નિરખે નેહભરી લોચને રે વા'લા, હેજ શુ નરખે રાય રે. સુગુણ ૧૪.
- પ્રકૃતિ લહો તમે નદની રે વા'લા, નંદનનો મહિમાય રે; સુગુણ ૧૫.
- શેઠ કહે જાણું નહિ રે વા'લા, બાળકનો ગુણ કાંય રે. સુગુણ ૧૫.
- હરખ્યો દેખી શેઠ રે વા'લા, અહો એ ભાગ્યનિધાન રે; સુગુણ ૧૬.
- નંદ નૃપતિ કહે માહરો રે વા'લા, નંદન વધતે વાન રે. સુગુણ ૧૬.

ધન્ય ધન્ય જગતી મધ્યમે રે વા'લા, ધન્ય ધન્ય તાહરી માય રે,	મુગુણું
મુગ કુગ ખાપણુ ધપિયુ રે વા'લા, તુ' લાગુ પાય રે.	મુગુણું ૧૭
ગેઠ દહે એ પુણ્યથી રે વા'લા પુન લલો એણે પુણ્ય રે,	મુગુણું
પચ ન્યા આમ ને ને રે વા'લા મારે મખ ધન્યધન્ય રે	મુગુણું ૧૮
પામો દરખ દેડે ધણો રે વા'લા, રતનગુપ્ત કુમાર રે,	મુગુણું
એળખિયો નિજ તાતને રે વા'લા, મેલ્યો શ્રીકૃષ્ણ રે	મુગુણું ૧૯.
દાન્યો વિરહો માતનો રે વા'લા યધી સતીની સાર રે	મુગુણું
પાયે પડ્યો જાત માતને રે વા'લા માતા દરખ અપાડ રે	મુગુણું ૨૦
હૃદયકમળ બીડ્યા ધણુ રે વા'લા, દર્પ આમુતણી ધાર રે	મુગુણું
આં કુશળ વધામણા રે વા'લા અયિ અયિ પુણ્ય પ્રચાર રે	મુગુણું ૨૧
ગાગીસુત ગળતણા રે વા'લા દુગિયા દુખ જગન રે	મુગુણું
નેમનિજ્ય મુડે નેદનુ રે વા'લા રે ખડે નમી દાન રે	મુગુણું ૨૨

દોહડા.

જન ત મત્રી મત્રીપતિ, શ્રી ત કુલદીનાથ	
સુ'ત નગર ગે. તેમ પામ્યા ક્રોડ પ્રયાણ	૧
નમદત વસુદતનો, નદન બણી ને ગય	
ગામ દિધા પચ સુ'ર, દેડે દરખ ભરાય	૨
શ્રી'ત નદન દત્તને, દીધા તેતા ગામ	
સભારી ઉપકારને ગળી સધળી મામ	૩
સભા એક તિ નયને રેતાતરી ત્યા ફત	
આ નો અતિ અભિમાનના યુદ્ધતણા પત્રયુત	૪
ફત ભણે નગર સુણો, કૌસલ દેશ મત્તર	
બીમમેન નગરી ધણી, કહિયો સુણો વિચાર	૫
દગ્ધ જા બહુલ નૃપ પશીપતિ જે સમીપ	
નીમસો કે આણા લહો, કે આવો તેને ાપ	૬
તેને નૃપ ત્રિભુવન ભજે, તું નવિ માને આણ	
રાય કહે વેહેલો થઈ, કરજો વચન પ્રમાણ	૭
દાકનો ફત અતિશે ધણો તે પો'ત્યો તસ પાસ	
મહારાજ તમે માનજો એ આગે તમે દાસ	૮

ઢાળ ૧૦ મી.

(વાદ્ય દશ દિસે કન્યા—એ દેશી)

સખળ દળ ત્યાંહાં આવિયુ, અતિ ભીમસેને ભડગાય,
દદરય સાથે સંચર્યો, અતિ પલીપતિ જે દુરાય રે;
ગલલાટ કરે ગજરાય રે, હિસારવ હયવર થાય રે,
ત્યાંહાં ઉભા અતિ ભડ રાય રે, લહેવાને ગાભા સંવાય રે;
મોટો જશ ભડ વાય રે, ગજરેણુ રવિ જયગ્રામ રે,
મહીતલમાં ભટ ન સમાય રે, એમ રાજવી કોધને ફગવે
વિષમ દળ ત્યાંહાં દેખિયું, અતિ ચંદ્રગુપ્ત નર નાય,
સુભટ ભક્ષા તસ સજ કયો, અતિ લીધી ખર્જુ અસિ હાય રે;
છત્રીસે ક્ષત્રી સાથ રે, શરપણાતણી સાથ રે,
નવ લાગે વાલી હાય રે, કાયર હુઆ અનાય રે
કાળા કરિ સિંદૂરિયા, અતિ ધકુકુ કરતા અવાજ,
વાળે ભીમ સંગ્રામ ને, અતિ કરતા કોધનું કન રે;
નીસરિયા ત્યાંહાં નૃપરાજ રે. લેધ મેનાના સાજ રે,
રાખશે જીનવર લાજ રે, ત્યાંહાં રણે સુભટનાં કાજ રે.
જોયે યોધા જગશુ અતિ, કુકુકુ છૂટે કોક બાણ,
ધડડ નાલી ને ધૂમતી, અતિ ધ્રોજે કાયર પ્રાણ રે,
વેરી હોવે હેગણુ રે, નામે, જોતા ન્યા કેકાણુ રે,
પરદરિયા રાણા રાણુ રે, કરતા ઇમ બહુની હાણુ રે.
જાગ્યો જાગ્યો મુખથી લવે, અતિશ મરો રે અગણુ,
રાવત જોયે રાવજી, અતિ પુલેદ્રિ જ્યા જાણુ રે;
માન લાગ્યાં કટકનાં માણુ રે, ત્યાંહાં ભીમમેન સુગણુ રે,
નવ રાખ્યો મરણો વાણુ રે, કરતા નર જોયાતાણુ રે.
ખલલલ નદી વહે પૂર જ્યમ, અતિ નાહા સુભટ કોડ,
દાંતે તરણું દેખતા, અતિ નાહા નવ રથો જોડ રે;
નાહા તે હોડાહોડ રે, લાગ્યા તે જળબળ હોડ રે,
ગતગુપ્ત બૂપજ રોડ રે, દળનું જળ ત્યાંહાં નોડ રે.

૧.

એમં ૨.

એમં ૩.

એમં ૪.

એમં ૫.

એમં ૬.

ગતગુપ્ત ગમેા ત્યાંદાં, અતિ ભડ બાગતા લહે જામ;
 આપ થયો સગ્ગ ઝઝા, અતિ કરવાલ લેધ તામ રે;
 એ તો દાળે વેરી કામ રે, ઉતારતો શર્ગ મામ રે,
 પોટોગિયા કેધ જામ ધામ રે, ભાજતો હૈય કામ રે એમં ૭
 ફીંગલાટ અતિ બહુ કરે, અતિ વ્યતર ચુકુ દિગે જોર,
 ગોળી વહે મણુસણાટથી, અતિ દશ દિગે બાઆ ચોર રે,
 કરતા વૃક જેહ બકોર રે, પગરજ છાયો નબ મોર રે,
 કાપર મૂકે મોર રે, તેહ છુપે કુવર ચકોર રે. એમં ૮
 બીમમેન અતિ બાધિયો, અતિ દદગથ પદ્ધયો જેહ,
 ધણુક પધીપતિ સાહિયો, અતિ પજર નાખ્યો તેહ રે;
 જશુરશુ દેહી લેહ રે, પોટી જે પુણ્વની રેહ રે,
 નેમવિજય કહે તેહ રે, દશમી દાળ મુણો એહ રે. એમં ૯

દોહરા.

બીમમેન દદસ્ય ભણી, છોડી દો ગજનન;
 મેવક કરીને આપણા, રેશ મનાવી આણ. ૧.
 પાલ જુટી પૃથ્વીપતિ, વાસ્તુ નદન નામ,
 ગતપુર વર શોભતુ, નગરી નિરૂપમ કામ. ૨.
 વસ્તી વાધી વિવિધ પેર, (ને)ગૌરાશી બામગ,
 ગતગુપ્ત ગજાં હ્યો, હયગજ બહુ પગિવા. ૩

દાળ ૧૧ મી

(વાટ જુએ વિનતા ધણી રાજ—એ દેગી)

બીમમેન રાજા હવે રાજ, જોને જે કરજોડ,
 મેવકની મુણો વિનતિ રાજ, મનહુ તી મદ છોડ,
 ગજાં દિયા રે, મારૂ વચન તમે મન આણો મહારાજ
 મદનમ જુપા માહરી રાજ, જેટી ગુણુ આવાસ;
 પેટી ૭ બહુ પુણ્વની ગજ, યૌવન યુવતી વિવાસ. ગજાં દિયાં
 ગતગુપ્ત કુમારને રાજ, કાધી નારી સુકામ,

- એટલે દદસ્ય જોલિયો રાજ, લેગે કરીને । પ્રણામ । રાજદિયાં ૩.
- રાયજીનંદન માહરી ॥ રાજ, રૂપસુંદરી એનું નામ; ॥ ૪.
- સા પણ પોહોતી પ્રેમદા રાજ, અનંગતણે જે આરામ । રાજદિયાં ૪.
- દીધી તે તમ નંદને રાજ, સરખા ગુણ સંભેગ; ॥ ૫.
- મેળો પ્રભુ મહાં હાથશુ રાજ, વિધસો પુણ્યતા ભોગ । રાજદિયાં ૫.
- દૂય પરણાવી પ્રેમશુ રાજ, કીધા કર મેળાપ; ॥ ૬.
- કરમૂકામણે આપિયા રાજ, બેઠું । રાજ્ય લઈ આપ । રાજદિયાં ૬.
- માગે જમાઈ કને આગન્યા રાજ, મેહેર કરે મહારાજ, ॥ ૭.
- સંયમ લેશુ શુભ મતિ રાજ, વરવા શિવપુરરાજ । રાજદિયાં ૭.
- ધન્ય ધન્ય તે નરનાથને રાજ, આગ્યો મન વૈરાગ; ॥ ૮.
- ધન કણુ કંચન રૂનની રાજ, કીધા મમતા ત્યાગ । રાજદિયાં ૮.
- રાજ્ય આર નૃપ અનુભવે રાજ, પુણ્યતણે પરતાપ; ॥ ૯.
- દુઃખ નાઠાં મીઠાં લલાં રાજ, સુખ સંપતિ થીર આપ । રાજદિયાં ૯.
- મેદિની પાળે મોદશુ રાજ, દાળ્યા પરજન ઉચ્ચાટ; ॥ ૧૦.
- શેઠ દૂય માને ધણું રાજ, ઉત્તમ નર એહ ધાટ । રાજદિયાં ૧૦.
- આણુ મનાવી દશ દિશે રાજ, આવી નમ્યા વર ભૂપ; ॥ ૧૧.
- દિન દિન વધતો ભાગ્યથી રાજ, પ્રગટયો તે જશ રૂપ । રાજદિયાં ૧૧.
- થરકે સીમાડા અરિજના રાજ, વૃથિકથી ન્યમ સાપ; ॥ ૧૨.
- ત્યમ રહિયા નૃપ હારીને રાજ, વાઘ્યો પ્રજાળ પ્રતાપ । રાજદિયાં ૧૨.
- શીલવતી સદા શેઠને રાજ, આવે જાવે મેહ; ॥ ૧૩.
- માતપિતાથી ગુણ ધણે રાજ, રાખતી અધિકો રનેહ । રાજદિયાં ૧૩.
- કુંવર ધણે હેતે કરી રાજ, શેઠપિતા પર પ્રેમ; ॥ ૧૪.
- ધરતા ગુણગણે કરી રાજ, ઉત્તમ વિસારે કેમ ? રાજદિયાં ૧૪.
- ખંડ છટ્ટીની ઢળકતી રાજ, એકાદસમી ઢાળ; ॥ ૧૫.
- નેમવિજય કહે સજ્જના રાજ, પુણ્યથી રંગ રસાળ । રાજદિયાં ૧૫.

દોહરો

સભા ઠપી રાજ દવે, બેઠો આપ આસન,
દત્ત આગ્યો ત્યાંહાં તાતનો, પ્રણામી કહે સુવચન.

રાગ્ન મુખ નદિ 'તાતજી, દિલમાંદે દિલગીર;	
માતા મન વિલખી ધણું, રાખે તું ચુ દીર.	૨.
સગ્ગજન સદુ છે દુમના, જપતા રહે તમ જનપ;	
સમરે મન તમ પસિની, કરતી ત્રિવિધ વિલાપ.	૩.
કાગળ દષ મુક્યો મને, મદિપતિ તુમચે પાસ;	
કુરાળ ક્ષેમ મુખચાનડી, કહી તમારી આશ.	૪.
પૈર ન કીજે એદવુ, વા'લાયુ વિણ કામ;	
આતક પટે તે કામની, પિયુ પિયુ કહેની આમ.	૫.
રમણી પ્રેમદા સા બણી, હવે વિછોડી કેમ;	
મુખ વચન એમ સાલળી, કાગળ (મા) વાંચે ક્ષેમ.	૬.

ટાળ ૧૨ મી.

(મુંગા મુજો નુવડિયા નુવડા લાઈ ગુછે ચતુરસુખાલુ રે;
અરે હાં કપે કંટો રજિયામાત્રો—એ રંગા ૧

- અરે હાં, નારી હેડે દુઃખ સાંભર્યો. ૭. ૪.
- નગર વસાવ્યું તિહાંકણે, ભૂપતિ મોરા, સીલવતીતણે નામ રે,
અરે હાં, શીલવતી નગરી બધી ૭,
- છનમંદિર યાપ્યો જોણ, ભૂપતિ મોરા, ખીખ અજીત છનસ્વામ રે,
અરે હાં, મંડપ કળશ ધનવળી ૭. ૫.
- નગરતણી રખવાળિકા, ભૂપતિ નેહે, યાખી ગાંધર્વ, દેવ રે,
અરે હાં, સિંહ મૂરતિ પોળને પ્યારણે ૭;
અનમન થાનકે બાળિકા, ભૂપતિ નેહે, કર્યો મંડપ તતજેવ રે,
અરે હાં, દેવળ જન સુખ કારણ ૭. ૬.
- અષ્ટાપદ મૂરતિ ધરી, ભૂપતિ નેહે, હરિનો બંજન હાર રે,
અરે હાં, તેહ અહીનાણે મુંદર ૭;
દ્વય મૂરતિ દેખી કરી, ભૂપતિ નેહે, હિપજે ચરિત્ર અપાર રે,
અરે હાં, મહીપતિએ તે મનોહર ૭. ૭.
- હોઈ વસ્તી બહુ તિહાં, ભૂપતિ નેહે, રાન પાટણને કરેય રે,
અરે હાં, ગામ વસ્ત્યાં બહુ પાખળે ૭;
અધિકાતા બસિયો જોહ, ભૂપતિ નેહે, શીભા સધળી લેય રે,
અરે હાં, આપ ચર્યો હવે આગળે ૭. ૮.
- અંગ દેશ અપાપુરી, ભૂપતિ નેહે, આવિયો ભૂપ વિત્રામ રે,
અરે હાં, સામો સિંહસ્થ આવિયો ૭;
મળિયા ભૂપ બેહુ હિત ધરી, ભૂપતિ નેહે, નંદની નંદન તામ રે,
અરે હાં, હિચંગે તતક્ષણ લિયો ૭. ૯.
- વાંસો લાગ્યો વસુપતિ, ભૂપતિ નેહે, ઉલ્લસ્યું હલ્ય અત્યંત રે,
અરે હાં, ભીડયો અંગથું ભૂપતિ ૭;
મોહ મહોદય સંગતિ, ભૂપતિ નેહે, આણી કે ન વહંત રે,
અરે હાં, નિરખી નગરે રૂપની ૭. ૧૦.
- ગુણ લક્ષણ પૂરણ ભર્યો, ભૂપતિ નેહે, રૂપે મદન કુમાર રે,
અરે હાં, દેખતાં મન મોહિયે ૭;
કામને છપણ અવતાર, ભૂપતિ નેહે, સાંભળી બારમી ઢાળ રે,
અરે હાં, નેમવિજય ધણ મોહિયે ૭. ૧૧.

રાગ્ન મુખ નહિ તાતણ, દિલમાંદે દિલગીર;	
માતા મન વિલખી ધણું, રાખે તું. શું હીર.	૨.
સગ્ગજન સદુ છે દુમના, જપતા રહે તમ જનપ;	
સમરે મન તમ પત્રિની, કરતી ત્રિવિધ વિલાપ.	૩.
કાગળ દહ મુક્યો મને, મહિપતિ તુમચે પાસ;	
કુરાળ સેમ મુખનાતડી, કટી તમારી આશ.	૪.
પૈર ન કીજે એકવુ, વાંલાશુ વિણુ કામ;	
આતક પડે તે કામની, પિયુ પિયુ કહેતી આમ.	૫.
રમણી પ્રેમદા સા ભણી, હવે વિહોડી કેમ;	
મુખ વચન એમ સાલણી, કાગળ (મા) વાંચે કામ.	૬.

તાળ ૧૨ મી

(સુગંધા મુજો તુવટિયા તુવટા લાઇ તુછે અતુરસુબલ રે;
અરે હાં રૂપે રોડ રણિયામણા—એ રેશી.)

તુલ્ય તુલ્ય અંગગતયા અંગજ મોરા, કીજે એમ ન કામ રે,	
અરે હાં, વીર વીરહો કેમ વેગજો છ;	
તોવિણુ માતા કેમ રહે, ભૂપતિ મોરા, ધ વાતે તુજ લાજ,	
અરે હાં, કેમ વહે તાતનો નેહલો છ.	૧.
આવો એથે વેગાથઇ, ભૂપતિ મોરા, વાર મ લાવો કાપ રે,	
અરે હાં, જુરે જનની તાત તું વિના છ;	
જેસી રહો કેમ વેગજો, ભૂપતિ મોરા, અવ્યરજ એ અમ દોપરે,	
અરે હાં, લાધી હવે તમ અંગનાં છ.	૨.
વાંચી કાગળ મંત્રીને, ભૂપતિ મોરા, કશું કરો સેના તૈયાર રે,	
અરે હાં, આપ થયો ઉજમ. ધણો છ;	
રાગ્ય લગાવી મંત્રીને, ભૂપતિ મોરા, ચંદ્રશુભ કુમાર રે,	
અરે હાં, સાથે નંદન આપણો છ.	૩.
પ્રયાણુ કર્યો પ્રહને સમે, ભૂપતિ મોરા, આવિયો તેહ નગ્યા પાસ રે,	
અરે હાં, સાથ સર્વે ત્યાં કતર્યો છ;	
રાયતણા મનમાં ગમે, ભૂપતિ મોરા, પામે અતિશે ઉલાસ રે,	

- અરે હાં, નારી હૈડે દુઃખ સાંભર્યો. ૭. ૪.
- નગર વસાવ્યું તિહાંકણે, ભૂપતિ મોરા, સીલવતીતણે નામ રે,
અરે હાં, શીલવતી નગરી બહી ૭;
- જનમદિર યાથો જોણુ, ભૂપતિ મોરા, બીજા અજીત જન સ્વામ રે,
અરે હાં, મંડપ કુળશ ધગવળી ૭. ૫.
- નગરતણી રખવાળિકા, ભૂપતિ નેહ, યાપી ગાંધર્વ, દેવ રે,
અરે હાં, સિંહ મૂરતિ પોળને બારણે ૭;
અનશન યાનકે બાળિકા, ભૂપતિ નેહ, કંચો મંડપ તતખેવ રે,
અરે હાં, દેવળ જન સુખ કારણ ૭. ૬.
- અષ્ટાપદ મૂરતિ ધરી, ભૂપતિ નેહ, હરિનો બંજન હાર રે,
અરે હાં, તેહ અહીનાણે સુદર ૭;
દૂધ મૂરતિ દેખી ઠરી, ભૂપતિ નેહ, ઉપજો ચરિત્ર અપાર રે,
અરે હાં, મહીપતિએ તે મનોહર ૭. ૭.
- હોઈ વસ્તી બહુ તિહાં, ભૂપતિ નેહ, રાન પાટણને કરેય રે,
અરે હાં, ગામ વસ્યાં બહુ પાખજે ૭,
અધિષ્ઠાતા બસિયો જોહ, ભૂપતિ નેહ, શોભા સમળી લેય રે,
અરે હાં, આપ ચથો હવે આગજે ૭. ૮.
- અગ દેશ ચ પાપુરી, ભૂપતિ નેહ, આવિયો ભૂપ વિશ્રામ રે,
અરે હાં, સામે સિંહરથ આવિયો ૭;
મળિયા ભૂપ બેહુ દિત ધરી, ભૂપતિ નેહ, નંદની નંદન તામ રે,
અરે હાં, ઉજીગે તતક્ષણુ લિયો ૭. ૯.
- વાંલો લાગ્યો વસુપતિ, ભૂપતિ નેહ, ઉલ્લસ્ય હૃદય અત્યત રે,
અરે હાં, બીડયો અંગશું ભૂપતિ ૭,
મોહ મહોદય સંગતિ, ભૂપતિ નેહ, આણી કો ન વહંત રે,
અરે હાં, નિરખી નગરે દંપતી ૭. ૧૦.
- ગુણ લક્ષણ પૂરણુ ભર્યો, ભૂપતિ નેહ, રૂપે મદન કુમાર રે,
અરે હાં, દેખતાં મન મોહિયે ૭,
કામને જીપણુ અવતાર, ભૂપતિ નેહ, સાંભળી બારમી ઢાળ રે,
અરે હાં, નેમવિજય ધણુ મોહિયે ૭. ૧૧.

દોહરા.

- પટરાણી રાખતણી, શીલવતીની માય;
મળ્યા આવી વેગશું, નંદનને ચિત લાય. ૧.
નદિની નંદન દેખી તે, હૈડે ધણું હરખાત;
શીલવતીની વણુંના, એક મુખે ન દહાત. ૨.
શીલવતીને માતા કહે, મંદિર પધારે માય;
શીલવતી કહે કામજે, યદાંથી કહે મન ભાય. ૩.
ન ગઈ માતા મંદિરે, આણી મન વેરાગ;
અવસર માતા તાત એ, કરતાં દીઠાં ત્યાગ. ૪.
દિન કેતા એક ત્યાં રહ્યા, મળીને બહુ પરિવાર;
આઠા માગી આપણી, સેના કીધી ત્યાર. ૫.
તિલકપુરી ગયો નરપતિ, ઉત્સવ ધણે મંડણ;
વિરહા વિરહી સહુ દબ્યાં, પામ્યા કોડ કંથ્યાણ. ૬.
વર નિઃસાણ વગ્નડિયાં, ઘેરાં વાળે વાગ્નિત્ર;
ઉત્સવ કીધા અતિધણા, કીધા કણું પવિત્ર. ૭.

ઢાળ ૧૩ મી.

(ગદગામા જૂલે સહિયો હાથણી—એ દેશી.)

- ગદગામાં વાળે શબ્દ મૃદંગના, ધમ ધમ ધુધરના ધમકાર,
મારી વહુઅરશુ હે સહી મેં કપટજ કેળવ્યું. આંકણી.
ગુણની વેલી એ વેલી માહરે, ધરમાં એ ચિંતામણિ આવિયો સાર. મારીં ૧.
ઘેર ઘેર તરિયા તોરણ બાંધિયાં, ધર ધર દિસે દશ દિશે માળ; મારીં
ગણ ગણ ગોરી ગાવે હે ગીતને, જન મન ટાળે બહુ જાંજળ. મારીં ૨.
પુત્રને લેધ ચાટે સંચર્યો, માતીડાશુ વધાવિયો સોહવી નાર; મારીં
માતતણે જઈ તે ચરણે નમ્યો, માતતણે મનમાં હરખ અપાર. મારીં ૩.
સાસુડીને જઈ પાયે તે પડી, સાસુડીજી આપે ત્રેમ આશીશ; મારીં
કર ધરી દીકું આસન આપણું, ગદગહી આણી મનમાં જાગીશ. મારીં ૪.
વહુને એ સાચુ પાયે જવ નમી, ધન્ય ધન્ય તું કુલમાં શણગાર; મારીં
હોયે કુળમાં દિનકર સારિખા, તાહરે નામે હોય જય જયકાર. મારીં ૫.

- ઘેર એ મુંદર દીપક સારખી, એણે ગેહ હે રોપી મોહમંવલી; મારીં
સતિયાં શિરોમણિ જગતી તું સહી, અપૂરવ દીડી ચિત્રાવેલી. મારીં ૬.
- જાગી દશા હે આજ સહી માહરી, વહુઅર લાગી જવ મુજ પાય; મારીં
લાગી એ ભાવટ ભવતણી વેગળી, નરનારીને એ સુખ મહુલ યાય. મારીં ૭.
- મગદયાં મે કીધાં પુણ્ય ફળ એહવાં, જગદીશે દીધું ત્રિભુવનરાજ; મારીં
દેખતાં એ વધુવર એ ધરા ખંતશુ, વાધીં એકઠી દૂધ ફળ લાજ. મારીં ૮.
- સાસુએ સહુએ અવગુણુ ખામિયા, કિંધલા જે પહેલા ચંદ્રે રંગ; મારીં
મહિલામાં મોટી તું માનિની, સરિતામાં સોહે જીજુપે ગંગ. મારીં ૯.
- મેં તુજ કીધા અવગુણુ મોટિકા, તે તુહીજ ખમજે અવગુણુ કોડ; મારીં
ગુણુવંતી ગરવી તું ગજગામિની, હિતશુ એ હેડે દોપને છોડ. મારીં ૧૦.
- શીલવતી એ આપે સાસુ સાંભળે, સુખદુઃખ હેલે કરમને દાઘ; મારીં
કોણુ એવો છે જગ માનવી, ટાળે જે આગળે આવીને સાય. મારીં ૧૧.
- ત્રિહ જગ વાધ્યો જરા મુસતીતણો, ગુણુને ગાવે સુર નર રાય; મારીં
પ્રશિય થયો ત્યહાં સિંહરથ ભૂપતિ, ભાવેશુ એ પ્રણમે સતીના પાય. મારીં ૧૨.
- કુવરની સાથે મુંદરી રંગશુ, ભોગવે એ વાંચિત નર ભોગ; મારીં
કીધલા કર્મ તે એ ખહુલા ભોગ્યાં, દાળીને એ સઘળા મનતા રોજ. મારીં ૧૩.
- જન તેહ પ્રશંસા કરતા જે તણી, અહો અહો શ્રીજનવરકેરો ધર્મ; મારીં
સંસારમાંહી શીલ છે શુભ મોહામણાં, પુણ્યના એ ધણીને નાહાં. મારીં ૧૪.
- ખંડ છઠ્ઠાની ઢાગ છે તેરમો, સંહુ કોઇ સુણુજે ભવિજન લોક; મારીં
નેમવિજય કહે આપણા પુણ્યથી, લહિયે છે જગમાં સંપત્તિના ઘોક. મારીં ૧૫.

દોહરા.

- રાજા સિંહરથ હર્ષશુ, પ્રેમે વધુ બોલાય;
ગુણુભરી પુણ્ય આરડો, ગોરડો તું સુખદાય. ૧.
- મેલું ફળ જે માહરં. અજવાળ્યું તે આવ;
ભવે એ મંદિર તુ સ્ત્રી, વર પરણી સુત રાય. ૨.
- શુભ લગન શુભ મુદતે, કીધા રાજ્ય અભિષેક;
યાધ્યો ચંદ્રગુપ્ત ભૂપતિ, વચન કહી સુવિશેક. ૩.
- રાખ રાણી રમલર, લિયે દો સંયમ ભાર;

નિસ્તી ચાર નિર્દયણે, પરલવને સુખકાર. ૪.
 પાળી સંયમ નરપતિ, પાળી સદ્ગતિ અત,
 ચદ્રશુભ હવે બૂપતિ, પાળે રાજ્ય એકાંત. ૫

કાળ ૧૪ મી

(ઉદયા તે પુરથી બાગ મગાવજ્યો નહ—એ દેશી)

રાજ્ય તે પાળે દુઃખ સહુ ટાળે મોય, વારે દોહગ જગજાગ રે,
 મહીપતિ માનશુ,

આવી નમિયા રામ સીમાડા મોય, દાન્યો દુષ્કૃત કાળ રે મહીં ૧.
 ગણી એકાદશશુ પુરદર પેરે રે મોય, સરસ્થા ભોમનો ભોગી રે, મહીં .
 જાક તે અકૃથી આતુર બાલા મોય, કબહી ન દીમિ શોગી રે મહીં ૨.
 હસાવળીનો નદન નીકા સોય, હરિયેણુ ત્રિભુવન દીકા રે, મહીં
 રતિમુદરીનો રણુમલ મોહે મોય, સધળી વાતેજ નીકા રે મહીં ૩.
 ત્રિલોચનાનો સુદ? [સોહે] મોય, રતનમેન નરવગ રડો રે, મહીં
 લીલાવતીનો લલીતાગ [સોહે] મોય, રૂપ લાવણ્ય શુણુ સુડો રે. મહીં ૪.
 ગળ્યવલ્લભ તે ગલવતીનો મોય, નદન પુણ્યનો બાડ રે, મહીં
 માનવતીનો મદનકેતુ મોય, અગુલિ બલનો ધાડ રે. મહીં ૫
 ખદનદન એ ખીજમત કરે મોય, તાતનો વિનય વહતા રે, મહીં
 રતનશુભની એવના કરતા મોય, મનમા દક્ષ ગહતા રે. મહીં ૬.
 આપણા પુણ્યને યોગે કરી મોય, વિલમ મુખ સસારી રે; મહીં
 સમકિત ધરતા તે પાપ છડે મોય, બારે વ્રત દિલ ધારી રે. મહીં ૭
 ખટ રાજ્યે કરી વિલમ મુખ સોય, મન નેહે રાજા ને ગણી રે. મહીં
 રીલવતી તેને પટરાણી યાપી મોય, જાણી શુણુમણિ ખાણી રે. મહીં ૮.
 શ્રીજીનકેરી પૂજા કરે નિત્ય મોય, સરખે યોગે તે નારી રે, મહીં
 ઉત્તમ કાજ ગમે ધર્મ કરતા મોય, આપદા દૂર નિવારી રે. મહીં ૯.
 માયા ખેલ ન ખેલે તેવો મોય, પાપ પુણ્ય ફળ જાણે રે, મહીં
 રિદિ ધણીપણુ મન ન આણે સોય, સિદ્ધિ અસ્થિર ચિત આણે રે. મહીં ૧૦.
 રીલવતી તે આત્મ અજવાળે મોય, વ્રતના દુપણુ ટાળે રે, મહીં
 સામાયક ગુદિ નિયમ પાળે મોય, સદ્ગુણ વચન સંભાળે રે. મહીં ૧૧.

આપણા પૂર્વ દુઃખ સંભારેતેણે સોય, મૂક્યો નિવરસ ટાળી રે; મઠી૦
ધર્મ સંખ્યા ઉકરે મનમાં સોય, નિર્મળ હોય તત પાળી રે. મઠી૦ ૧૨.
ધન ધન ઉતમ લગ્ન જન દેહી સોય, જેણે કીધા ધર્મ સંખ્યા રે; મઠી૦
નેમવિજય કહે ચાંદની દાવે સોય, એ હી ઓતાવડતા વધાઈ રે. મઠી૦ ૧૩.

દોહરા.

ભોગી ભોગ સસારના, વિગસે ત્રિવિધ વિવાસ;
એ અવસર ત્યાં કેવળી, આગ્યા રાત્રી પ્રકાશ. ૧.
મુરી ગજધર કેવળી, પચે સર્વા પરિવાર;
માળીને દિયે વધામણી, રાગ દરખ અપાર. ૨.
દીધું ગામ વધામણી, સકળ લેણ પરિવાર;
વેગે પોત્યો વસુધતિ, વાંદે તે અણુગાર. ૩.
મુનિવર દે ધર્મદેશના, આવડનાં તત બાર;
સત્તર ભેદ સંયમતણા, સદ્દેહણી શિવધાર. ૪.
પાપ અઢારે પરિહારે, વળી તતના અતિચાર,
દોષ અઢાર પરા કરે, ન્યમ પામે લગપાર. ૫.

ઠાળી ૧૫ મી.

(લગ્નર આયો દરિયાખાન રહો લાન—એ દેશી.)

મુનિવર દે ધરમ દેશના હો લાલ, જેહથી પાપ છપાય,
મોહ મુલદ મદ કેસરી હો લાલ, છપીયે માણુ દુરાય; સાંભળો ૧.
સાંભળો સદ્ગુર શીખડી હો લાલ. આંકણી.
ચાર દોષો જે પામે વસે હો લાલ, કાઢો તેહતણાં મૂળ-
વારો મમતા તેહની હો લાલ, સમતા ધરો અનુકૂળ. સાંભળો ૨.
કો મત કરો પર તાતને હો લાલ, પરતણી તાતે વિનાસ;
પરબલ જાતાં માનવી હો લાલ, નિદા પાપ પ્રકાશ. સાંભળો ૩.
જે ખટકાયને દુહવે હો લાલ, પામે જદુ ભવિ પીડ;
નરક નીગોદની વેદના હો લાલ, તેહ લાહે દુઃખ ભીડ. સાંભળો ૪.
વળ્યુંધ્યા જે માયાજળમાં હો લાલ, માયા મોહ 'વિદગ';
માયા વ્યાલી છે યોગની હો લાલ, માયા ચપલ 'તુરંગ'. સાંભળો ૫.

નરનારી જેઃમાયા કરે હો લાલ, બાંધે ન પૂર્વ ઓવેદ;	સાંભળો ૦ ૬.
છટે નહિ કે સનિધાં હો લાલ, માયાવી ધણો હોવે ખેદ.	
માયા ભમતા મોહની હો લાલ, ત્રેણે સુભટ દુરંત;	સાંભળો ૦ ૭.
તેહ વેઠયો જે તેહશું હો લાલ, સો લગે બહુ ભવ બ્રાંત.	
મણિ માણિક દ્રવ્ય જે અછે હો લાલ, તે લહે કૃત નિજ કર્મ;	સાંભળો ૦ ૮.
રાગી ત્યાગી કાણુમાં હોય હો લાલ, કેઇ ભવ કેરા ભર્મ.	
જૂઠું ન ખેલિયે જમમાં હો લાલ, યામની ન કીજિયે ભોજ;	સાંભળો ૦ ૯.
પર સ્ત્રી ગમનને વારિયે હો લાલ, સત્ય વચન ચિત ચોજ.	
કોષ તજે કાયાચક્રી હો લાલ, માનવી ન રાખો માન;	સાંભળો ૦ ૧૦.
માયા લોભને છંડિયે હો લાલ, પામો જેમ જગ માન.	
નરનારી અંગજ સુતા હો લાલ, ભગિની માતા ને બ્રાત;	સાંભળો ૦ ૧૧.
મામી માસી મહિલા મળી હો લાલ, ભોગમ છુટ્ય છે તે જાત.	
પાપ કુટુંબને પોપવા હો લાલ, મેજે પાપ મદંત;	સાંભળો ૦ ૧૨.
થિરતા નહિ લાલચ ઘણી હો લાલ, લીલા લોભ લહંત.	
આબ્યાં દુઃખ કહે ના નહિ હો લાલ, પંખી મેજો દુમ જેમ;	સાંભળો ૦ ૧૩.
સાજે મળી પરબાતમાં હો લાલ, ઉડી જાવે વન તેમ.	
ચોગતિ મહિથી આવીયા હો લાલ, કુટુંબતણા પરિવાર;	સાંભળો ૦ ૧૪.
જાતું અતિ છે એકલાં હો લાલ, મોહ ન કર્યો લગાર.	
મોટા મહીપતિ દેવડલે હો લાલ, છતી આઠે કર્મ;	સાંભળો ૦ ૧૫.
મર્મ મૂઝી મુક્તિ ગયા હો લાલ, રાખી આપણુ સર્મ.	
જે છાંડી વધલોભને હો લાલ, સાધે મુનિવર પંથ;	સાંભળો ૦ ૧૬.
દુધર તપ તન આદરી હો લાલ, નામ ધરાવે નિમ્રંથ.	
સુખકારી છન ધર્મનો હો લાલ, કીજે ભવિ ચિત બાય;	સાંભળો ૦ ૧૭.
નેમ કહે છટા ખંડની હો લાલ, પંદરમી ઢાળ ગવાય.	

દોહર.

સાંભળી સદ્યુર દેશના, ચમત્કાર ચિત સુપ;
જે કર જોડી જિનતણી. એણીપેરે પૂછે બૂપ.
શીલવતી જે મદા સતી, પામી કેમ સકલેશ;

જેવળધર એમ સાંભળી, 'આરંભ્યો, ઉપદેશ.	૨.
ભરતક્ષેત્ર ભદ્રપુરી, ધનદ ત્યાં રાગન;	:
પટરાણી પદમાવતી, સકળ કળા સાવધાન.	૩.
તેની કુખે રત્ન સમ, કામલતાધિનામ;	:
શીલગુણ રત્ને ભરી, અભિનવ અપ્સર વામ.	૪.
શંખપુરી નગરીતણે, નૃપતિ ધનંજય સાથ;	:
પાણિગ્રહણ કીધું પ્રભળ, વિવસે નારી નાથ.	૫.

ઢાળ ૧૬ મી.

(દુના દેર સખી દુના દેર—એ રંગી.)

મનકું' રે મહીપતિ નામ ધનંજય, કામલતા તેની સાથ રે;	
સુપેરે રે ભોગવે ભોગ સંયોગના, ઉલ્લસે સંપતિ હાથ રે.	મનકું ૧.
સુખની રે હરિશેષા એ નામની, ચંદ્રાવલી દુજી જાણે રે;	
ચિતકું' રે માનિયું મેઘમાલાતણું, ત્રિજી નારી નિરવાણુ રે.	મનકું ૨.
મોહની રે છે ચંદ્રાવળી સંગતી, પ્રીત ધણી ગુણ સંગ રે;	
બેઢિનો રે કામલતા ચંદ્રાવળી, ભામિની પ્રેમ છે અંગે રે.	મનકું ૩.
પુરીએ રે આખી એકજ આખાં, સાધવી ગુણની ગેહ રે;	
તપને રે જપ જે સંજમ ભરી, ક્ષમાવંત કૃશ દેહ રે.	મનકું ૪.
જિનના રે ધર્મતણી પ્રીતિરણી, વિચારને લણવા કુંવરી ચાલ રે;	
ભણતી રે પ્રતિક્રમણા વિચારને, કર્મ અંથ વિશાળ રે.	મનકું ૫.
ઉલ્લસે રે સામાયકને ચિત ધરે, નવ તત્વના પરિવાર રે;	
મહનો રે જે ધર્મ છે જે દયાતણો, ધારવા મારગ સાર રે.	મનકું ૬.
ડાહી પેરે રે રાણી કામલતા ઘણું, સુરણીની હાંસી કરંત રે;	
કરતી રે તેહથી સદુ પરિવારને, પાપે પિંડ ભરંત રે.	મનકું ૭.
સુખથી રે કામલતા એક એમ કહે, એહ વેપ તો કપટીમાંલીહ રે;	
સખિયાં રે નવ જન્મ્યે એહની સંગતી, રાત અને વળી દીહ રે.	મનકું ૮.
તવ તે રે શીખ દિયે સાહેલડી, સાધવી તે કાલ શીખી લલાચ રે;	
સખિયાં રે તમે પણ દીસે પાપળી, સંગતિનું કળ પાપ રે.	મનકું ૯
એકદા રે રાધ, સ્વવાડી સંચરી, આખાં વિહરણુ કાજ રે;	

પોહોતી રે નરપતિકેરે મદિરે, માનીઓ ભેગ છે આજ રે	મનકું૦૧૦
કરતી રે સુદર સતી ગોચરી, તેડે તે કામલતા નાર રે,	
આવજ્ઞે વિહરણુ ગેહ માહરે, દાન દેવુ એ અપાર રે	મનકું૦૧૧
ગુણુની રે ગેહી તેહજ અરયા, આપ્યો તે સરસ આહાર રે,	
દાસીએ રે આર્યાને અણુગણુતા, ભૂપણુ ઝોળી યે ધાર રે	મનકું૦૧૨
વિહરી રે ગધ તે મદિર છોડીને દામી સન્ન શીખાય રે,	
દાસીએ રે કહિયુરેએમ પોમરીને, ચોગીએ આર્યાં મોવાય રે	મનકું૦૧૩
માઝ રે ભૂપણુ ચોર્યુ ચાયરે, બધ પોતી નિજ યાન રે,	
જે જે રે એહ ગતિ અણુગારની, કીધુ કામ મેતાન રે	મનકું૦૧૪
ચદ્રાવલી દહે સખિયા સહુ સુણો, નરતો કરે એ ધાત રે,	
એનો રે સયમ સહુએ પારખ્યો, પ્રગટ છે તરકર જાત રે	મનકું૦૧૫
તથ તે રે હર્મિના ંહે એ દોરો, જેહ કહો તમે વાત રે,	
માનીએ રે કહ્યુ મુખથી જે તમે, તવ ભૂપણુ કુણુ લે માત રે	મનકું૦૧૬
હજમે રે મદ્યુ ભૂપણુ ઝોગિયે, દીધુ કૂડ કલક રે,	
મનશુ રે કુખ પામી ધણુ સાધવી, ઝામવતાથી નિશક રે	મનકું૦૧૭
અગમા રે કોધ દાવાનળ ફરિયો, નિગ્રથને રોપ ભરાય રે,	
કાધયુ રે શુ ગણીએ ગયની, કોધમુખી જે બલાય રે	મનકું૦૧૮
શક્તિ રે શય સહિત તે સાધવી, દુષ્કર તે તપ કાધ રે,	
નારીની ગતિ તેજે વારી નહિ, ફરી માનવ ભવ લીધ રે	મનકું૦૧૯
હપતી રે ગતમાવા આવીને, વેરને યે વિન ભાવે રે	
સતીને રે જે દખાયાં થે, અમમજસ મન લાવે રે	મનકું૦૨૦
સુણુજે રે ંગે એરે મોલડે, ભવો ભવ વેર સધાય રે,	
મીડે રે નેમનિજ્ય તે રાજવી, માધુને શીશ નમાય રે	મનકું૦૨૧

દોહરો.

શ્રીલેખી સખિ તેહની, કલક અહીંઆણુ જામ,
એક વરસ વિરહે મલો, ગ્નવતીના કામ
ચદ્રાવલી મત્રીસુતા, નગ માર્યા બહુ જેણુ
હરિષેણુ હસાવની, નરમારણુ કલા જેણુ
કાળજીબી મ્હી સાધવી, મેધચાળા ખરી નેહ,

૧

૨

વળી વિગોષ્ટ વિવિધ પેરે, રતિ સુંદરી યદ્ય તેહ-	૩.
કામલતા કનકાવળી, 'નેહ ધણેરો જામ;'	
પ્રીતમતિ તમે જાણુજો, શોકી ક્યું મન ઠામ.	૪.
વેગ 'સંબધી વેરણી, પ્રીત સંબધી પ્રીત;	
જે જેતું કારજ કરે, તેની તેવી રીત.	૫.
ફરી પૂછે રાજા વળી, મેં દુઃખ દીધું જેહ-	
તેહ કહો નિજ કર્મની, રાની ગુરગણુજેહ.	૬.
ગજધર તેહજ કેવળી, ગરવા ગુણુ બંડાર;	
માંજળ્ય રાજા સહુ કહું, મૂળથણી અધિકાર.	૭.

ઢાળ ૧૭ મી.

(પિછાણારી પાલી આખા દો રાક્ષા મહારાજ—એ રેગી)

રાય ધનંજય જેહ કે, કામલતા વળી મહારાજ,	
રાય છે સમકિત ધાર કે, રાણી મનકલી મહારાજ;	
એકત્રિન પોસહ પરવ કે, નાગથી આદર્યો મહારાજ,	
દંડેરા તેણે નગર કે, એવો જ્યાંહાં પ્રયો મહારાજ.	૧.
આજ અમારે નગર કે, દેગ દેા મત કરો મહારાજ,	
પર્વ ને ધર્મનો દીહ કે, મમતા નવ ધરો મહારાજ;	
તેણે નગરી માંહ કે, જિનદત્ત નામનો મહારાજ,	
વણિક છે સમકિત ધાર કે, જિનધર્મ કામનો મહારાજ.	૨.
વંદી શ્રીગુરુ પાપ કે, સામાયક ઉચરી મહારાજ,	
યામની ગધ દૂધ તામ કે, આવે ધર જાંચરી મહારાજ;	
દીંઠા રાણીએ તામ કે, એવકને બણે મહારાજ,	
મારો ચોર છે એહ કે, પાપ એ મન ગણે મહારાજ.	૩.
કામાવર યદ્ય જાણ કે, ધર્મ તે દે ધણુ મહારાજ,	
મેતું ક્યું નિજ મન કે, દુઃખતા સ્થિતાણુ મહારાજ;	
માયો તેણે ત્યાં ગેઠ કે, ધર્મદેષ કરી મહારાજ,	
તાત યથો તમ નાર કે, સંધમેન નરવરી મહારાજ.	૪.
પોખધે સાંભળો રાય કે, દુઃખ જાણુ પામિયો મહારાજ,	
દેવ રાજો ત્યાંહાં જોડ કે, નારી ન પામિયો મહારાજ;	

એ અવસર જગનાથ કે, સાતિ જિનેશ્વરો મહારાજ,
 પરમાતમ પરકાશ કે, ગાન દિનેશ્વરો મહારાજ ૫
 સાલગી જિન ઉપદેશ કે, બાવે ભાવિકા મહારાજ,
 કામવતા તમ નાર કે, યદ્ય શુદ્ધ શ્રાવિકા મહારાજ,
 જિન દ્વાથે મહારાજ કે, દિદ્યા શુભ ગ્રહો મહારાજ,
 મોગ સયા પરિવાર કે, ક્ષત્રી સામત સદો મહારાજ ૬
 મોમન્ત મત્રી શુદ્ધ કે, ચારિત્ર ગુણુ લા' મહારાજ,
 રાજ પશુ સખી સાથ કે, શ્રાવિકા પથ વહે મહારાજ,
 મોમદત મત્રી તેહ કે, રામ ગગન ધરે મહારાજ,
 તે થયો વિમાની દેવ કે, સયમ ઉદ્ધરે મહારાજ ૭
 ગરુડનો રૂપી જોહ કે, રત્નનો ધર વગી મહારાજ,
 સુખકારી તમ તેહ કે, ગયા જો દુઃખ દળી મહારાજ,
 ગણી મદિર સુખ કે, રહે એક ડોકરી મહારાજ,
 પુન સહિત સુણો તેહ કે, વાળી મિથ્યાકરી મહારાજ. ૮
 રાણી કલ્યા જિન ધર્મ કે, ધર્મ જાણે નહિ મહારાજ,
 કામલતાતણે તેહ કે, દુઃખ ધરે તહીં મહારાજ,
 બુઝવી વિનિધ ગ્રન્થ કે, ધર્મ ન માનતી મહારાજ,
 આપ વખાણે આણુ કે, સૌચ ન જાણતી મહારાજ. ૯
 બુઝવાકે દામ કે, ગણી ચિતવે મહારાજ,
 મોય મટે નર હોય કે, બીજો જવ જવે મહારાજ,
 નમ્ન ઝોરડી માય કે, ઝનો રાખિયો મહારાજ,
 માર્યો નદન પુત્ર કે, એવો ભાખિયો મહારાજ ૧૦
 સાલગી નારી તેહ કે, ધસકે ઢળી પડી મહારાજ,
 આણુ મયા તતકાગ કે, ઉમા પરગડી મહારાજ,
 આલોયુ નહિ તેહ કે, પાપ નારીતણુ મહારાજ,
 વેરમા સુયો થઈ મોય કે, ભોગન્યુ આપણ મહારાજ. ૧૧
 આર્યા ડોકરી સોઠ કે, દુષ્ટ આકરા મહારાજ,
 કામવતાનો જીવ કે, શીવવતી વસ મહારાજ,
 વ્યતર મોજસત તેહ કે, પુજ સાનિધ કલ્યા મહારાજ,

સોમન્ત અગજ એહ કે, કામદેવ સુર યથા મહાગજ	૧૨
મુનિપ્રભા નામે સુર કે, ગુણ પૂરણુ ભર્યા મહાગજ,	
કામનતાનો ભાવ કે, સયમ આચર્યા મહાગજ,	
શીલવતીની તુખે કે, પુન ચિતામણિ મહારાજ,	૧૩
ગંગો ગુણગમી કે, ધીર છે મતિ ધણી મહારાજ	
ગુણગાગ મામે જોદ કે, કામવતાતણો મહારાજ,	
નાયક કાન નામ કે, નજો નિયામજો મહારાજ	
શીલત દતા નામ કે, ગણી માતાપિતા મહારાજ,	
હજમે રાખી જોદ કે, દબ્ય (તે) ઇચ્છતા મહાગજ	૧૪
પૂરવ ભવને સબધ કે, નેહ લલો ધણો મહારાજ,	
સતીને દુહધી તેણ, મનોરથ આપણો મહારાજ,	
લક્ષ્મીવતી વસ્તુત કે, નૃપ મન આણુજો મહાગજ,	
પૂરવ ભવના તમ કે, માત તાત જાણુજો મહારાજ	૧૫
રાખ્યો પુત્રરતન કે, જે યતને કરી મહાગજ,	
પુત્રોત્તમ સિરંગ કે, પુણ્યનો અનુસરી મહાગજ,	
થોડા પણુ જોદ કર્મ કે, કાંધા પહેયે ભવે મહારાજ,	
ભોગનિષા છે તેહ કે, કદિયા છે સવે મહારાજ.	૧૬
પૂરવ કર્મ સબધ કે, કલો સદુ કેનગી મહારાજ,	
જાતિસમન્ધુવત કે, લહે સદુ તેગલી મહારાજ,	
હગમિયો બૂપતિ દેયે કે, કરે તવ શુનભણી મહારાજ,	
નેમવિજય કહે દાળ કે, મત્તરમી ભવતણી મહારાજ	૧૭

ઢાહરો

સત્યભાષી જે વધુપણે, કામનતાનો ભાવ	
જિન ગુણુ ગાતા ઉપારણ્યુ, કર્મ એ ગ્લમુખાવ	૧
નૃપ ધનજય મારિયો, ગેનો મારક ભૂત	
કામન્ત તમે જાણુજો, જલ્લિ કીધુ દેત	૨
બે કા જોડી મહીપતિ, આખે મંકુરી વાણુ,	
તારો તારક અજ યાદ, કરણા દિલમા આણ	૩
ગળ્ય દિયુ તિવકાપુરી, રત્નરૂપ કુમાર,	
દક્ષા અધિકાર કુમારનો, જાહુ છે અથ મજાર	૪

બધન વગ્નલગુપ્તના, જેહ છે અવિહત યોધ,	
મેવક કરીને ચાપિયા, તે પળ નાણે કોધ.	૫.
ગ્નલગુપ્ત કમારને, પગે ગન્ધ પ્રમાણુ	
દીધા કીધા નગ્નપતિ, તે પળ માને આળુ	૬
ગ્રીષ્મ લઘ સાજનતણી, ગણી મગ્ગે સગ.	
દિલા લેછ ગુરુ કને, લણુતો જૈન પચાગ	૭.
નદની દિક્ષા સાલણી, શ્રીમિદ્ધમેન નરિદ,	
ગન્ધ દેછ ચદ્રગુપ્તને, આણે મન આનંદ	૮.
નણી મોલાઅલુરી, મહિન વેછ મયમ ભાગ,	
ગગ્ન મન વચ્ચાયણુ, પાળે નિગતિ ચાગ.	૯.
છહ અમ દનમી વગી, મામ ખમગુ ઉપવામ,	
દુષ્કર તપ દિયા કરે, સયમનો અભ્યાસ	૧૦.
ચદ્રગુપ્ત કનક લલો, છદી અરીય જે આહ,	
ચદ્રગુપ્ત નરિ મેળી, મેળે પુણ્યનો હાહ	૧૧.

ટાણ ૧૮ મી

(મદનેમ મુખ ગોચા ત્રહવી—જે દેશી)

શમદમ શીવસનાહ સધાથે, વિચગ્તી આધરી સાથે હે,	
ભવિયા ગોચુ તન અમ પાળે, આતમ દિનને માથે હે,	
સસનેહી ભવિજન દુષણ મધળા ટાણિયે,	
શીવવતી દુષ્કર તપતપી, યનધાતી કર્મ ખપાવતી હે,	૧
આપણા પાપના આપને દાળે, જિનના વચન સલાળે હે,	
નવ વાડે જે શીવ નિજામે, માધ્ય તે સમપદ ભામે હે	સસનેહી ૨.
કાંવાદિક મદ માનને છાડે, કામ અનય વિહડે હે,	
સરસ મમતા ગમમા શ્રીવે, ઉપગમ સવર ચીવે તે	સસનેહી ૩
પરીસ બાવીશ અગ સરાહે, મગકિત વગ જલ નાહે હે,	
ધર્મધ્યાનવતા ગૃપ વધર્તી, કોધે કોધને દમતી હે.	સસનેહી ૪
ગાનકિના ગુરુ જાનો આગે, મમતા ગોપને ત્યાગે હે.	
મન વચન કાયતણા યોગ મુધા, પાવ પખાણી વીધા હે	સસનેહી ૫

- ગુરની સંગતે સુત્રને ભણતી, ગુરનાં વચ્ચે જે સુણતી હે; કીરિયા વિનય વિપાવય કરતી, કેવળ કમળા વરતી હે. સસનેહીં ૬.
- જેને માટે બહુ કષ્ટને ધરતી, સકળ મનોરથ સરતી હે; કેવળ મહોત્સવ સુરગરે કીધા, ત્રિભુવનમાં જશ લીધા હે. સસનેહીં ૭.
- ભવિક બોધન શોધન જગતી, આગે અપ્સર રમતી હે; વિહાર કરતા જિન વસુધાએ, તિલકાપુરી ભણી જાયે હે. સસનેહીં ૮.
- રતનગુમની દેશના નિમુણી, શિક્ષા દિક્ષા પ્રગુણી હે; કર્મ અપાવી કેવળ લહેશે, અથ વાચી કવિ કહેશે હે. સસનેહીં ૯.
- ચારિત્ર પાળી મુક્તિએ પોતા, હુવા દય ગુણયુક્તા હે; ધન્યધન્ય નારી જે ગુણયુક્તા, પરિત્ર ચષ્ટ નામ કવતા હે. સસનેહીં ૧૦.
- એ વિધ જે નર શીલને પાળે, આતમકુળ અજવાળે હે; શ્રીવસુદેવની હીડે કહિયો, ખીજ પણુ અથે લહિયો હે. સસનેહીં ૧૧.
- સીધે કામના મનની ફળતી, કરણીએ શિવ મળતી હે; શીલવતીનો સરસ સંબંધે, ભવશુ ભવિ મન સંધ હે. સસનેહીં ૧૨.
- ચરિત્રકથા એ ભાવટ દરતા, નર નારી જય વરતા હે; પુત્રકલત્રના પુથ સંગે, શીલ સુગુણ હોય નેહે હે. સસનેહીં ૧૩.
- ગચ્છ ચોરાશી શિરોમણુ ધારે, તપગચ્છ અધિક દિવાળે હે; ગચ્છપતિ શ્રીવિજયરત્ન સુરંદા, રાજ્યે રચ્યો સુખકંદા હે. સસનેહીં ૧૪.
- સતિય શિરોમણુ શીલવતીનો, સાચો પ્રત છે નગીનો હે; રાસસંપૂર્ણ સંવતસતરસે, અખાત્રીજ રત્ન ધારસે હે. સસનેહીં ૧૫.
- કુડ વચ્ચન મિથ્યાનાં ફપણુ, ભાખ્યો રસના પોપણુ હે; ત્રિવિધ કરી નેહે અમાયુ', મિચ્છા દુકડ દિયો ઠાવુ' હે. સસનેહીં ૧૬.
- રસના દોળે અધિક કહાયે, પરભવ તે ન સુહાયે હે; સતી ચરિત્રનું નામ સંભારી, હોજે મુજ સુખકારી હે. સસનેહીં ૧૭.
- પંડિત વાંચી સહી શુદ્ધ કરજે, એની કૃપા દષ્ટિ ધરજે હે; ખંડછટ્ટીની ઢાળ અદારે, પૂરી સમી ગુણુ લા'રે હે. સસનેહીં ૧૮.
- ભણે ગણે જે રાસરસાળા, તે ધર મંગળમાળા હે; નેમવિજય સતીગુણુ ગાજે, વૃદ્ધિ વૃદ્ધિ* પદ ચાજે હે. સસનેહીં ૧૯.

॥ શ્રીશીલવતી મહાસતી ચરિત્રે મોક્ષગમનો નામપદ્યઃ સ્તંભઃ સમાપ્તઃ ॥

પંડિત શ્રી ધર્મમંદિર.

પંડિત શ્રી ધર્મમંદિર વિદ્યમાન સત્તરમા સંક્રામાં શ્રી ખરતર ગચ્છમાં થયા
દત્તા. તેઓશ્રીના ગુરુ શ્રીમાન દયાકુમાર મહારાજ દત્તા. અગ્રે આપેલો
આ'વાર્તિક સાર પંડિતજીએ મળ્યું ૧૭૮૧ ના માગમર મુદ્ર ૧૦ ને
નાન મુવતાન મંદેરમાં પૂર્ણ કર્યો હતો.

મોહ અને વિવેક.

ખંડ ૧ લો.

દ્વાદશ.

ચિદાનંદ ચિત્ત આદર્યું, પ્રણય પ્રથમોવાસ;	
તેજ તમસ છત્તાં છબે, લોકાનોક પ્રકાસ.	૧.
ગુણ અનંત ગુરુજન તણ્યા, દયાકુમાર ભંડાર;	
જ્ઞાન દાન દીધે છકે, તે પ્રણય સુખકાર.	૨.
જ્ઞાન વડું મંસારમાં, જ્ઞાન જ્યોતિ લગભાંધ;	
જ્ઞાન દેવ દિલમાં ધરે, જ્ઞાન કંપતર છાંય.	૩.
અનંત સિદ્ધમાં જ્યોતિ એ, સાધારણ મહાધામ;	
મુનિ મનપંકજમાં ધરે, સારે વહિત કામ.	૪.
જ્ઞાની પણ વચને કરી, કહી ન શકે જસુ પામ;	
આતમ અનુભવશું લહે, ચિદાનંદ વિસ્તાર.	૫.
કર્મ જાતિ બહુ વર્ગણા, ફિર રહીછે જસુ પામ;	
પણુ તેહને લાગે નહિ, જસુ રવિવાહલ રામ.	૬.
પુણ્યપાપથી એ નહિ, અનુપમ જ્યોતિ અભંગ;	
જન્મ કલ્યા જોગીસરે, ઉત્તરસીનતા મંગ.	૭.
અન્ન દીધામણિ આનુની, જ્યોતિ દેસથી લેય;	
જડતા દાહકતાં તિહાં, ધંધાં કલંક ન કોય.	૮.
ભોગ ગાંધિ વસનાં ચકાં, પટોંચડ્યા છણુ પાગ;	
કોડ વડે કછે કરી, ન તર્યા બહુ સંસાર.	૯.

કામ ક્રોધ ન રહે તિહાં, છતાં જાગી એ જ્યોત;	
ખાળજીદિ જાણે નહિં, લવજળ તારણ પોત.	૧૦.
નાદ વાદ તપ મૌન ધર, આસન આશ નિરોધ;	
છાણુશું નર લાભે નહિં, સ્વાભાવિક એ જોધ.	૧૧.
નમો નમો સરસ્વતિ ભણી, કર્મ અકુખતા દૂર;	
નાભિપુત્ર બ્રહ્મચક્રી, ઉપની અનુપમ નૂર.	૧૨.
નિર્મલ માનસસર વસે, અવર મુકી પરિવાર;	
હંસ કેસિ ત્યાં નિત કરે, સરસ્વતિ વાહન સાર.	૧૩.
તે સરસ્વતિ આતમ નિકટ, વહે રહે નિરા દીશ;	
અવર કોઈ જાણે નહિં, ધક જાણે ચોગીશ.	૧૪.
નીચ ગમન પાપાણુ બહુ, જડતા જલ પ્રકાર;	
અવર નદી દ્વપણુ ધણાં, એ નિર્મલ નિર્ધાર.	૧૫.
જન વાણી સરસ્વતિ કહી, ખીણ સરસ્વતિ નાંહી;	
ભવ્ય લોકકલિતકરિણી, જપજંતી જગમોંદી.	૧૬.

હાજી ૧ લી.

(નમણી ખમણી ને મનગમણી—એ દેશી.)

શ્રી જયશેખર આખે સુરિન્દા, સુણુજે રોચક ભવિજન વૃંદા;	
અધ્યાતમનો એ અધિકાર, મીઠા માનું અમૃતધાર.	૧.
મૂરખ મોહકશામાં રાચે, લોકિક મનુર કથા કરિ માચે,	
કહી પરને જ્ઞાન દિખાવે, આપ પ્રજોધમાં કબલું નાવે;	૨.
પઠિ ગુણ મંથ વડાઇ પાછ, શાન્તિ દશા મનમેં કણુ નાંધ,	
જયું ભદ્રક ગજ મોતી ધારે, પણુ તેહના ગુણ ફલ ન વિચારે.	૩.
શૃંગારમાં બહુ છે નર રસિયા, શાન્તિતણે ધર વિરલા વસિયા;	
શીત તાપમાં બહુ દિન હોઇ, ચુલ જાણે મેરે દિન કોઇ.	૪.
અમિ પડે જે પચ્છમ્મંતી, બહુલા લાભે ધરતી મેંતી,	
ચન્દ્રકાન્તે જે અમૃત વરમે, તેહનો સમરસ વિરલો ફરમે.	૫.
અણુવાન્યાં પણુ વનનાં ધાન, ઉપજે નિપજે કો નહિં માન,	
શાંતિનાં જતન ધણાં વળિ કીજે, ઉત્તમ લોકાં આદર દીજે,	૬.

સમ રસ શાનિ સરીખો જાણો, ખીજ રસ તુલ્યમનમા આણો,	
સમરસ અનુભવતા સુખદાઈ, ખીજ રસ દુઃખ રાચે બાધ	૭
ઉત્તમ નર ઉત્તમ કુલ જાણો, તિણુ એ બાગ્યસયોગે પાણો,	
મદ લોડ ખીજ રસ ગેરે, અતગદ્દિ તે કબાડુ ન દેવે	૮
સાચો રસ સમરસ રસ ગગન, શિવસુખ અમૃત આપે તાજ	
ઢલિન કનાથ નિજાં વિદ્યારે, જે ગેવે તસુ પાર ઉતારે	૯
વન તાડીના મૃગી તમાસા, પુદ્ગન પરજુન પરજી વાસા,	
જૂરી રામત જૂઠા પાસા, હોય જલા કાચ પરના દસા	૧૦
અતગવાસ નુવાસમા લીણા, તે નગ જગમા ગાણુ પ્રીણા,	
મનગજ સમતા અકુલ દીગે, અધ્યાતમ અમૃત રસ પીજે	૧૧
વિવેક વીગનો વાસ વખીજે સમતા રસનો રવાદ લહીજે,	
ખીજ રસ કૃપા જાણીજે, નજન કેરો લાહો વીજે	૧૨
શાન્તિ શિરોમણિ નગસમાહિ, ગાવો તસુ શુભ મન ઉચ્છાહિ,	
એ એવતા શિવસુખ આવે, મોહ મહિપતિનો લય જાવે.	૧૩
જામ આમિ ખીજ રસ બાલે, સમતા રસ સાહામો ન નિહાલે,	
વીગ વિવેક પરસ્પર પ્યારો, મોહ ગયને એ રસ પ્યારો	૧૪
અધ્યાતમ મૈત્રીના સાચો, રાજનીતિમા નહિ જે કાચો,	
કેવિદ કવિતા શુભનો ધારી, તે ધણુ અથતણો અધિકારી	૧૫
પહેલી ઢાળે શાન્તરસ ગાયો, ઉલ્લસીન મે મદિ પાયો.	
જૂઝ બવિક જન મનમા લાયો, ધર્મમદિ કહે સુખ સવાયો	૧૬.

દોહડા.

આચારિજ કટ સાભગો, શાન્તિરસક જે લેય	
તેહ તણા લક્ષણુ ઠહુ, પરખે જો મન કોય	૧

ઢાળી ૨ છ.

(જ્ઞાન દ સર્મા ત ઉચરે રે લાલ—એ દેશી)

શાન્તિ સદા રસ એવિયે રે લાલ
કીજે એહશુ પ્રીત સુખકરી રે, બ્રહ્મ મુક્તિ પ્રાપ્તનો રે લાલ,
તિહા મીજે એહ રીત સુખકારી રે શાન્તિ મદાગ્ય એવિયે રે લાલ શાન્તિ ૧

- આજ્ઞાસ નિદ્રા જે તજે રે લાલ, આત્મચિન્તક હોય સુખકારી રે, .
 સ્થિર મન તન વચને કરી રે લાલ, જ્ઞાન નયનશું જ્યેષ્ઠ સુખકારી રે. શાંતિ ૨
 કામીને વાઢી હુવે રે લાલ, દંભી લોભી લોભ સુખકારી રે;
 બહિર્મુખી કુમતી સદા રે લાલ, ગીત ગાયન રંગ રોલ સુખકારી રે. શાંતિ ૩
 મુંઝવેલો ધન્વિય વિષે રે લાલ, માની કોપનો ગેહ સુખકારી રે;
 વિશ્વસઘાતી વક્તા રે લાલ, તુરત દિખાવે છેડ સુખકારી રે. શાંતિ ૪
 એવા હોય જહાં નહિં રે લાલ, તેહિજ પુરૂષ પ્રધાન સુખકારી રે;
 રોપ ધરે નહિં દ્વંદ્વ્યા રે લાલ, માન દીપાં નહિ માન સુખકારી રે. શાંતિ ૫
 હું કુણુ ક્યાંથી આવિયો રે લાલ, કુણુ છે માહફ રૂપ સુખકારી રે;
 મિત્ર શત્રુ કુણુ માહરા રે લાલ, મોહ માયા એ કૃપ સુખકારી રે. શાંતિ ૬
 સંબલ સાથે શું હશે રે લાલ, કષ્ટ જ્યોતિમાં જાય સુખકારી રે;
 વૈરાગ્યે મન વાળિયું રે લાલ, ઈશ આતમશું ધાય સુખકારી રે. શાંતિ ૭
 દ્રવ્ય નપાતમ આતમ રે લાલ, એક નિત્યે નહિ ભેદ સુખકારી રે;
 વ્યવહારે બહુ ભેદ છે રે લાલ, તિણુ માંહે જવ ખેદ સુખકારી રે. શાંતિ ૮
 અંતરંગ બહિરંગના રે લાલ, ધર્મ પદંતર જ્યેષ્ઠ સુખકારી રે;
 પરમાણુ મેર શૈલનો રે લાલ, એવડો અંતર હોય સુખકારી રે. શાંતિ ૯
 કાને પાપ સુણે નહિં રે લાલ, પરદોષ દેખે ન કોય સુખકારી રે;
 પંડિત પણુ મૌનતા બજે રે લાલ, સમ રસ સાધિસોય સુખકારી રે. શાંતિ ૧૦
 સાધ્ય દશા સાધક બજે રે લાલ, અભ્યાસે નર જોહ સુખકારી રે;
 ધન્વિયની વૃત્તિ વશ હુવે રે લાલ, દેખે સ્વરૂપને તેહ સુખકારી રે. શાંતિ ૧૧
 બહિરાતમતા મૂકીને રે લાલ, અંતર આતમ લીન સુખકારી રે;
 રૂપાતીત ધ્યાન ધાવતા રે લાલ, મૂક પ્રથમ ધ્યાન તીન સુખકારી રે. શાંતિ ૧૨
 તે પરમાતમતા બજે રે લાલ, સમરસ સાધક જોહ સુખકારી રે;
 દોષ સકળ દૂરે હુવે રે લાલ, આવે જ્ઞાન અછેહ સુખકારી રે. શાંતિ ૧૩
 બિહું ભેદે સહુ જીવ છે રે લાલ, જન્ય અજન્ય પ્રકાર સુખકારી રે;
 જન્ય તે સિદ્ધ હોશે સહી રે લાલ, અજન્ય ફિરે સંસાર સુખકારી રે. શાંતિ ૧૪
 સિદ્ધ તે તીન પ્રકાર છે રે લાલ, દૂર આસન ને મહ સુખકારી રે,
 પુદ્ગલ અર્દે સીઝશે રે લાલ, અંતરે કહિયે સિદ્ધ સુખકારી રે. શાંતિ ૧૫
 અંતર મુક્તી સીઝશે રે લાલ, તે આસન ક્યાય સુખકારી રે;

એ ગેહુ વિચ જો હવે રે લાલ, મધ્યમ સિદ્ધ મુદાય મુખકારી રે. શાંતિ૦ ૧૬.
 ઇહાં મધ્યમ સિદ્ધનો કંદુ રે લાલ, આતમનો અધિકાર મુખકારી રે;
 મોહ વિવેક હંસ ચેતના રે લાલ, વળિ એનો પરિવાર મુખકારી રે. શાંતિ૦ ૧૭.
 ભવિક ભણી પ્રતિબોધવા રે લાલ, કટપના કીધી એમ મુખકારી રે;
 માંન ગોસ્થા પત્રવ ભણી રે લાલ, એ પણ દૃષ્ટાંત તેમ મુખકારી રે. શાંતિ૦ ૧૮.
 પરમારથ સાધન ભણી રે લાલ, કીજે એહ ઉપાય મુખકારી રે;
 જન્મ જરા દુઃખ મેટીયે રે લાલ, જ્ઞાન લબ્ધિ સિદ્ધ થાય મુખકારી રે. શાંતિ૦ ૧૯.
 આતમનો અનુભવ હવે રે લાલ, પાપ તિમિર દુઃખ દૂર મુખકારી રે;
 ધર્મ મંદિર જ્ઞાન સેવતાં રે લાલ, સાસતાં મુખ ભરપૂર મુખકારી રે. શાંતિ૦ ૨૦.

દોહરા.

નિશ્ચય નય નિજગુણ કરી, સદા વિરાજે એહ;	
આતમ અધિકારી અચલ, બવહારિયે ધરિ દેહ.	૧.
માયા નારી વશ કિયો, ચેતન રાજ જોમ;	
મોહ વિવેક વિરતાંત સખ, ભવિજન મુણજો તેમ.	૨.
દેહ વચન 'અનુસારથી, એ અધિકાર કરેઇ;	
બાળક અટવી ઉતરે, શરજન હાય ધરેઇ.	૩.
પદ્મનાભ ભગવંતનો, શિખ્ય ભાવિ અણુગાર;	
ધર્મશ્રિ નામે ભવો, કહેશે સદ્ગલ વિચાર.	૪.

કાલ ૩ ૨૭.

(ઇહર આખા આખલી રે—એ દેશી.)

જંજુદીપ એ જાણિયે રે, ગોલતણી પરે હોય;	
મધ્ય મેરૂ નાલિ સમો રે, દીસતે અરકા જોય;	
ભવિક જન, મુણજો એ ' અધિકાર.	૧.
જ્યું લાભે અનુભવ સાર, જ્યું પામે ભવનો પાર,	
મેશ્થી દીક્ષણ દિશ ભવો રે, ભરત ક્ષેત્ર કહેવાય;	
રતન લાલ લોભે કરી રે, સમુદ્ર નિકટ રહેવાય.	ભવિક૦ ૨.
એ અવસર્પિણીમા હવા રે, તીન આરા બહુ માન;	
ચોથા આરા છેહડે રે, હવા થી વર્દમાન.	ભવિક૦ ૩.

માત હાથ મુખમાણુ છે રે, સોવન વંરણુ શરીર;	
સિંહ લંછન ચોમેં બસો રે, છનવર શ્રી મહાવીર;	ભવિક૦ ૪.
તસ પદપંક્જ લમર વ્યું રે, એવે શ્રેણિક ગય;	
ગિરંજો આવક શુભે ભર્યો રે, મગધેસર કહેવાય.	ભવિક૦ ૫.
રાગ્ગટ્ટી નગરીતણા રે, સધળા મુખિયા લોક;	
સૌમ્યદષ્ટિ સ્વામીતણી રે, વાધે સધળા થોક.	ભવિક૦ ૬.
અરિનો ભાવ રથ ચક્રમે રે, લાભે તેડને રાજ,	
તેમ પ્રનાય વાધે ધણા રે, સારે સદુનાં કજ.	ભવિક૦ ૭.
ધર્મ અયો કામતીન એરે, સાચવે સમય સાવધાન;	
દેવ પરીક્ષા પહોંચિયો રે, દીપાયો ધર્મવાન.	ભવિક૦ ૮.
મીનઆદી રૂપિ દેખીને રે, ચૂકો નહિ સદ્ભાવ;	
સમક્ષિત સાચો રાખિયો રે, ભવજલતારણુ નાવ.	ભવિક૦ ૯.
દાર કુમાર ભાષ પુત્રનો રે, વાત સંબધ વિચાર;	
અવર આગમથી જાણુજો રે, છઠાં ન ક્રોધ વિસ્તાર.	ભવિક૦ ૧૦.
અરિહંત ભક્તિ આદે કરી રે, વીસ સ્થાનકમાં કેવી;	
તીર્થકર ગોત્ર બાંધિયું રે, શુદ્ધ આતમ મુવિસેવી.	ભવિક૦ ૧૧.
સમક્ષિતધારી જે હુવે રે, અપનિત ધારા પાપ;	
ધંમનિક વરંછ કરી રે, અવરગને નવિ જાય.	ભવિક૦ ૧૨.
શ્રેણિક સમક્ષિત લાભયા રે, પહેલું બાંધું આવ;	
એ કારણુ જાણો છઠાં રે, પહેલી નરકે જાય.	ભવિક૦ ૧૩.
ફૂંધીજે દરિયાવને રે, અર્જુન બાણુ રોકાય;	
ફૂંધીજે વાળિ વીજળી રે, કર્મ હુલ્લ ન રહાય.	ભવિક૦ ૧૪.
સ્વદૃતભાવના ભાવતો રે, નિર્જર તો નિજ કર્મ;	
અર્પિત વેદના હોશે નહિં રે, સ્થિર રહેશે નિજ ધર્મ.	ભવિક૦ ૧૫.
સહસ્ર ચોસથી ભરિતો રે, પાણી આમુ નિદાન;	
ગજ છમ ગરતા લંધરો રે, વારૂ વધરો પાન.	ભવિક૦ ૧૬.
મતિ શ્રુત અવધિ જાને કરી રે, જોભતો હોશે તેહ;	
અવનરશે એ ભરનમાં રે, અધપાવકમાં મેહ.	ભવિક૦ ૧૭.

દોહરા.

પૂછે શિખ્ય કિણે સમે, ડુણુ નામે જિનરાય,
કોણુ કામે કોણુ પુરુશે, દવે ગુરુ દહે પમાય, ૧

કાળ ૪ થી.

(નન રાન- દેશ દોઝ પિગવહ્નતી પનાલિયા—અ દેશી)

એ અવસર્પિણી એમ, દોઝ સધની ઉતરી ગિણુ સમે,
બીજી ઉત્સર્પિણી તેમ, હોજી વધતો સમે દુખને સમે ૧
પેહલો આરો અતિ દુટ, દોઝ ઉતર્યો બીજો લાગબી,
એ કાઠક છે શુદ્ધ, હોજી મેધ ધણુ ત્યાં વરસસી ૨
ભસમ સમી ભૂમિ તેહ, દોઝ વાતા નિવાહતણી પેરે,
સમય સ્વભાવે મેહ, હોજી તિહા કિણે ગુભ ઇમ અનુસરે ૩
પુષ્કરાવર્ત ખડુ મેહ, હોજી વરસશે ગુભ ધારા કરી,
ત્યાર પડી ક્ષીર જેમ, હોજી વગસશે ધૂત ધાગ ધરી ૪
મીરી ધરતી થાય, દોઝ ચીકણી બડુ ગસ સારણી,
પ્રીતમનો સગ પાય, દોઝ જ્યુ નારી સુખ ધારિણી ૫
વસુધા વાખ્યો વાન, દોઝ વૃક્ષ અકુર પ્રકટ થયા
હર્ષિત હર્ષ જીહાન, હોજી વહાલા મન્યા જ્યુ દુખ ગયા ૬
સમય સ્વભાવે દોય, દોઝ ભૂમિ સમે વસુધારિજા,
પ્રકટયા પર્વત જોય, દોઝ ગત્રિ સમે જ્યુ તારિકા ૭
સ્થિર પરભાવથી એમ, દોઝ ઉપચય ચય દોવે સદા,
પુદ્ગલ પરચિત તેમ, હોજી ભગવત ભાખ્યો ઇમ મુદા ૮
બીજો આરો બહુ જાય, હોજી ત્રીજો આરો નિઠે યદા,
ધણિપરે ભરતે થાય, હોજી ચડત પડત રીત એ તદા ૯

દોહરા.

મિત્ર પ્રભ સભૂમ વત્રી, સુપ્રભ અવ્ય પ્રભ તેમ
દત્ત સૂદમ સુખન્ધુતિમ, અનુક્રમે કુલગર એમ ૧.
વૈતાલ્યગિરિ નિકટે હોરો, ચાન્તિદ્વાર પુર નામ,
નગર દોઝે સાતમે, મુમતિ નામ અલિંગમ ૨

સુભાગી સુખિયો ધણું, ભોગ પુરંદર કામ;	
સુમતિ યથાર્થ સુમતિધર, વધતી હોશે મામ.	૩.
તસુધર ભદ્ર ભારગ, શીલ શુભે શિરદાર;	
શીલ સોવનની કસવડી, પ્રમદા પ્રેમ ઉદાર.	૪.
પહેલી નરકે પાયડો, સીમતો ઇંછુ નામ,	
ત્યાંથી શ્રેણિક આતમા, અવતરશે ઇંછુ હામ.	૫.
માનસરોવર હંસ જયું, મુકતાફલ સીપમાંય;	
ભદ્રાકુખ અવતારશું, સુરતરે સમ જમુ છાય	૬.
ઘાટે સ્વમાં દેખશે, સુખ સૂતી તે નાર;	
સુમતિ સ્વમતિયું આખરો, ઉત્તમ સ્વપ્ન વિચાર.	૭.
તિણુ પ્રસ્તાવે આવીને, ઇન્દ્ર કહેશે એમ;	
તીન ભુવન શિરસેહરો, પુત્ર હોશે બહુ પ્રેમ.	૮.
શુભ લક્ષણુ કુખ તાહરી, રચણુ વૈશગર ખાણુ;	
મંદિરની તું કંદરા, ગર્ભ કંદ્ય તરે જાણુ.	૯.
સુર નર કિન્નર મધુપ ગણુ, જસ પદ પંકજલીન;	
પ્રથમ તીર્થકર હોમશે, અધિક અધિક પરવિણુ.	૧૦.
એમ કહો ઇન્દ્ર ગયા પક્ષી, હર્ષિત તન મન હોય;	
ગર્ભ તણી રક્ષા કરે, પથ ભોજન લે જોય.	૧૧.
તવ દોહલા પુરા હોશે, ગર્ભ તણે અનુસાર;	
નવ મામે અધિકે થયે, સુત હોશે ગુખકાર.	૧૨.

ઢાળા ૫ મી.

(એક દિન હાસી દોરતી, આજ દુષ્ણને પાસે—એ દેશી.)

- છાપન દિશની કુંકરી મિલી, સાચવે નિજ નિજ કમ્મ રે;
આસન કપે અવિધે કરી, જાણિયો જનવર જમ્મ રે, ૧.
જગતગુરુ જનમિયા શુભદિને, સુમતિ ધર ઉત્સવચાચા;
નારકી પણ સુખ પામિયો, ગાયો સુરવધૂ આધરે. જગગુરુ જનમીયા. ૨.
પદ્મ વાસા વસવા બણી, પદ્મની વૃષ્ટિ બહુ હોય રે;
દેવતા ભક્તિ ભાવે કરી, સમકિત ખીજ પણ જોય રે; જગગુરુ ૩.

ચોસઃ સુરપતિ આવશે, મેઝંશિખરે લેઈ જાય રે.
 જન્મોત્સવ વિવિધ કરી, પુણ્યનો લાભ લેવાય રે. જગમુરૂં ૪
 આનંદ ઉત્પન્ન લાવશે, પૂજન ગ્રીય જાત્રેમ રે,
 માતાની પાસ આણી ધરે, કહે હો જો કુશલ ને ચમ રે. જગમુરૂં ૫
 હેમની દોડી ત્યાં વગીને, દેવતા ગ્યાનક જાય રે,
 માત ને તાત મન દરખાયા, નિરખિયો પુત્ર મુદાય રે જગમુરૂં ૬
 પદ્મની શૃષ્ટિ પુદવી તમે, પગ પગ પુર્ણ અભિગમ રે,
 એકનો અર્થ મન આગીને, દોયશે પદ્મનાભ નામ રે. જગમુરૂં ૭.
 માનની દાનવી દેન એ, પાનિને લાવિયે તેમ રે,
 અશુદ્ધ પાન ગીયપથી, તનુતણી પુટતા એમ રે જગમુરૂં ૮.
 અકથી અક અપચ્છા ધાગી, દાયથી દાય વધી લેઈ રે,
 દોડ કરે દોડ દો એવે, સુરવધુ નવવધુ મેધ રે. જગમુરૂં ૯
 બાલકરૂપ ધરી દેવતા, એવને તેહની સાથ રે
 હર્ષ ધારે મનમા વાગે, મહજશુ જો મહ દાય રે જગમુરૂં ૧૦
 આ વરસના પુણ્ય જીમે, આપથી પડિત એહ રે,
 તાત હમ જાણીને તેહને, ગજ દેશે બહુ નેહ રે જગમુરૂં ૧૧
 તરણુતા સપ્ત સાહિબી, અતર એહ ત્રિદોન રે,
 પથ્યમોજન ઉદાસીનતા, જે ધરે તાસ બહુ તોષ રે જગમુરૂં ૧૨
 ઉદ્યમ દેશ સાધનતણે, કાગો તિણે તિણુ સમે આપરે
 પૃથ્વીભદ્ર માણિભદ્ર દેવતા, મેનાની તસુ થાય રે. જગમુરૂં ૧૩
 ગુહ્ય કામ તે સુર કરે, અનુપમ પુણ્ય પદ્મ રે,
 નાનવ માનવ દેવતા, મેવશે આની હજાર રે જગમુરૂં ૧૪
 દેનસેના નામ તવ યોગે, જૂનમા જૂરી નિષ્યાત રે,
 પુત્રમમ ગ્રેમે પ્રગ્ન પાલતો, ધાગતો રાજ્યમ સાન રે. જગમુરૂં ૧૫

દોહરા

ઇક દિન અવદ વીનવે, સુણુ ગ્યામી સરનેહ,
 મયગલ માતો મન હરે, શૈવોપમ મમ દેહ ૧
 ચન્દ્રતણી પરે જોગલો, ચાર દત્ત ગજરાજ,
 આજ ગજ આગો અઝે, ગિપુ ગણુ વટિકા વાજ ૨

નવિ બાણ આપો કહા, કિણ પ્રેયોં કિણુ હેતુ.	૧
ઈન્દ્ર કીધું તુઝ બેટણો, મુકયો એ ગંગ સિતલ.	૩.
હાથી ગણા તુમરાજમાં, એ સમ કો નહિ એક;	:
હસ્તીચાલાયે આવિયો, આપથી ધરિ સુવિવેક.	૪.
રાજ આપ્યો ત્યાં કિણે, મેવકનાં મુણી વંધણ;	
હસ્તી રચણ દહિ ખરો, આનંદ પાયો નપણ.	૫.
ઉપયોગે કરી નિરખિયો, ભગવંત જ્ઞાન વિશેષ,	
વૈતાલય વનવાસી કરી, નાહો દવને દેખ.	૬.
બાહુ શુભ લક્ષણ દેખીને, પટહસ્તી રાધ કીધ;	
તમ જોસી ફિરંગે ધન, વિમલવાહન નામ દીધ.	૭.
પદ્મનાભ દેવસેન વસી, વિમલવાહન તણ નામ;	
અર્થ યુક્ત છણિ પરે હોગે, ભોગવશે સુખ કામ.	૮.
ભોગ કર્મ અપવા લણી, કેવલ કરશે રાજ;	
પુણ્ય પાપ વિણ ભોગવ્યાં, ન લહે ધર્મ જહાજ.	૯.

કાળ ૬ ઠી.

(રસિયાના ત્રીતની રેશી.)

લક્ષી લક્ષી લોકોત્તિક સુર વીનવે, સુણુરવામી અરદાસ; સુતાની;	
રાજ ધરા મૂકો હવે મૂલથી, ધર્મ તીર્થ પગાસ; સુતાની;	લક્ષી ૦ ૧.
તું જ્ઞાતી તું ધ્યાની આધ્યે, ત્યાગી સાગી રે હોય; સુતાની;	
મંગી રંગી તું કબહીનહિ, શિવરૂપી શિવ જોય; સુતાની;	લક્ષી ૦ ૨.
તું દાની તું માની દીપતો, વાણી મુણી હવે તેહ; સુતાની,	
દાન ધર્મ દીપાયો દેછને, સોવન ધારા રે મેહ; સુતાની;	લક્ષી ૦ ૩.
વરસી દાન તે મેહ સમાન છે, નિર્જતિ હુઝળજ તાસ સુતાની;	
પ્રગટી સુરગિ સરદ મનમાં ભલી, નિર્મલ છનન રાગ; સુતાની;	લક્ષી ૦ ૪.
પાતક પંક પધાય તિણ સમે, હરખ્યાં-હસનાં વંદ; સુતાની;	
સરસ હુઆં ફલ સધલાં બીજરું, વિકસ્યાં ભવિ અરવિંદ; સુતાની;	લક્ષી ૦ ૫.
મુદતા મારગ હુઆ મનહર, સાધુ લણી સુખ યાય; સુતાની;	
સંધમ લેવા ઉદય તવ કરે, પિતૃ પરયોગે રે જાય. સુતાની;	લક્ષી ૦ ૬.

ત્રીશ વર્ષ પછી દોષો તિણ સમે, પુનઃ દેશે રે રાજ, સુતાની,	
દીક્ષા ઉત્સવ કરશે દેવતા, સુવદ્ધા મળી સુગંગ, સુતાની	લતી ૭
શિબિકા મેમી સુરના, નૃપ નન નાટક સાજ, વેરાગી,	
જય જય ધન ધન શા સંહુ બળે, સાધા આતમ દાજ, વેરાગી	લતી ૮.
ઉપનન આત્રી શિબિકાથી ઉત્તેરી આભરણ સકળ ઉતાર વેરાગી	
નમે નમે શ્રી સિદ્ધ બાળી કહ, સાવધ સર્ગા નિરા વેરાગી	લતી ૯
નિમે મન આતમગુ ભાવતા, રાતુ મિન સમતા ૭ તાસ વેરાગી	
ધર્મ પવન રીત મનથા જાતશે, શિરિલ્યુ ધીગમવાસ વેરાગી	લતી ૧૦
ધન ધાતી માતી દક્ષાવલી, દુર કરે બવ ફોર વેરાગી	
ભાવત ધ્યાન કુકાર કરે મહી, એકાકી આપ ભંર વેરાગી	લતી ૧૧.
દેવતા નર તીર્થએ જે દિયા, સખલ પગિસહ જેહ, વેરાગી	
સદિયા વહિયા ધર્મ જ્ય મરી, અનુનોમ પ્રતિનોમ તેહ વેરાગી	લતી ૧૨
બાગ વરસ પક્ષ તેગ ઉપગ થકા, લેગે દેવન જાન, વેરાગી	
સમવસરણુ ઠગે સુગપતિ તા, બેધણની તસુ માન વેરાગી	લતી ૧૩
કનક મિહાસન આદિ દેહ કરી, પ્રતિદારજ અ. માન, વેરાગી	
દેરાના દેશે મનુ જ્વનિન વરી ભવિ જનને ઉપમર વેરાગી	લતી ૧૪
મમકિત કેહ દેગમિત કેહ, કેહ લે સયમ ભાગ, વેરાગી	
સધ ચતુર્વિધ ધ્યાપના મેયશે, નર્મ ઉદય સુખકાર વેરાગી	લતી ૧૫
એકાદશ ગણધર્મની ધ્યાપના ત્રિપદી દેધરે કાધ, વેરાગી	
શિષ્ય ધણા હોગે તનુ એહથે, પ્રગી આતમ નરદિ વેરાગી	લતી ૧૬
ભગવત દેસ નિદેગે નિચગે તારણુ તરણુ જહાજ, વેરાગી	
ધર્મ મનિર વદ ધા વામર નિકા, વાદીએ નિનરાજ વેરાગી	લતી ૧૭

દોહરા

પદ્મનાભ છનવગ તણો, સાધુ ગુણે શિદાર,	
કામ ક્રોધ ઝલ્યા છણે, ધર્મરૂચિ અણુગાર	૧
કિણુ પ્રતાવે પૂજશે, કહો સ્વામી મુજ એહ,	
કેવળ હોગે કે નહિ, મુજ મન છે મદેહ	૨
ભગવાન ભાણે સુણુ નરપિ, સુગ્રામ નામે ગ્રામ,	
તસ ઉપવનમાહે પુજે, કેવળ પદ અભિસ્રમ	૩

દાળ ૭ મી. રાગ—ધન્યાત્રી.

(ભરત નૃપ ભાવશુંએ—એ દેશો)

ધર્મક્રિયા એમ સાંભળી એ, લે જીનવરે આદેશ,

મહામુનિ એવિયે એ. એ ટેક.

ચાલી તે તિહા જાયરો એ, તસુ વનને પરદેશ.	મહામુનિ	૧.
એકાદશમી પ્રતિમા ધરી એ, પ્યાન ધરયા લયલીન.	મહામુનિ	
લપકશ્રેણી કણુમાં કરિ એ, આવરો ગુણુમણે ક્ષીણુ.	મહામુનિ	૨.
તેરમે કેવળ પામરો એ, લોકાલોક પ્રકાશ;	મહામુનિ	
કેવળ મહિમા સુર કરે એ, આણી અધિક ઉકાસ.	મહામુનિ	૩.
દેવતાં દુંદુભિ વાજરો એ, જય જય શબ્દ મુહાવ;	મહામુનિ	
પ્રામના લોક સદુ આવરો એ, વંદન કારણુ ધાય.	મહામુનિ	૪.
ગામનો ચોધરી આવરો એ, મહિમા દેખણુકાળ;	મહામુનિ	
અમરકાર ચિત પામરો એ, ધન્ય ધન્ય રપિગજ.	મહામુનિ	૫.
જાપ હોમ કીજે ધણુ એ, એકો ન આવે દેવ;	મહામુનિ	
અણુતેડયા આવી કરી એ, લાખ રાને કરે એવ.	મહામુનિ	૬.
દેવે નહિ એવે નહિ એ, આદર ન કરે કોય;	મહામુનિ	
દર્શન સ્વપ્ને મોહિલું એ. તે સુર એવક હોય.	મહામુનિ	૭.
પ્રભુતા લવવામે કરી એ, માનવ માન કરેઈ;	મહામુનિ	
અનુપમ પ્રભુતા એહની એ, સમતા દમતા ધરેઈ.	મહામુનિ	૮.
રૂડો રૂપ મોહામણો એ, યાવન લાવસ્ય જોર,	મહામુનિ	
તપ જપ તેજ દિવાકર એ, કદ ક્રિયા પણુ ધોગ.	મહામુનિ	૯.
એમ ઉવસિત પરિણામક્રિયા એ, ભાવભક્તિ મનકામ;	મહામુનિ	
ચરણુ દમજ નહિ કરી એ, જેસી યથાચોઅ દામ.	મહામુનિ	૧૦.
દેશના દેષ રહ્યા પછી એ, એકાંત વેળા પાય;	મહામુનિ	
ગ્રામણી કર જોડી કરી એ, પૂછરો ચિત લગાય.	મહામુનિ	૧૧.
દુમ દર્શનથી પામિયા એ, વિરમય વારવાર;	મહામુનિ	
તમે કોણુ ક્યાંથી આવિયા એ, એ રહિ કરે પ્રકાર.	મહામુનિ	૧૨.
તે વિરતંત કંઠીજિયે એ, જ્યું મન આનંદ યાય;	મહામુનિ	
વચન સુધારસ પીજિયે એ, લવની પ્યાસ શુભાય,	મહામુનિ	૧૩.

દેવાનુ પ્રિય સાલજો એ, મોટું ચરિત છે એહ, મહામુનિ०
 સ્થિત મન સ્ત્રી શુભ ભાવશ્રેષ્ઠ, ધર્મઉપર ધનિ નહ મહામુનિ० ૧૮
 પ્રથમ ખડ પૂરો થયો એ, માતે ઢાલે સાર, મહામુનિ०
 દયાકુશળ પાઠકવડ એ, સમુ સાનિધ્ય મુખદાર, મહામુનિ० ૧૫
 ધર્મમંદિરગળીયે કલ્પો એ, પદ્મનાભ અધિકાર, મહામુનિ०
 મુગુના ભાગુના મિત્ર એ શ્રી સધને જામા મહામુનિ० ૧૬.

ખંડ ૨ જો.

જોડશી.

હવે ખીજે ખડ ગોલ્લ આતમનો અભિમાન,
 આગસ ઉધ તણ કરી, સુખજ્ઞે ભવિચિત્તધાર ૧.
 ગ્રામળી પૂરો તેહનો, ઉત્તર આજે એમ,
 રૂઢિ સિદ્ધિ નિનવડ વગી, ધર્મ ચિ દટે તેમ ૨
 સ્થિર વસતા સસાર પુર, નામે નગર દહાય,
 અનત ઝવ વોકે ભર્યો, ધૂતધટ કેરે ન્યાય ૩
 દુઝા નેમ જે અઢે, ગ્રામ નગર નગ ગણિ,
 એ સહુ ને પુરને અઢે, એકે ખુલે વામ ૪
 અર્ગ મૃત પાતાલ એ, પાટક તીન પ્રકાર,
 ઉત્તમ મધ્યમ જધન્ય જન, વસવાનો વ્યવહાર ૫.
 કમી કીટક આદે કરી, ઈદ્ર અભ સહુ જીવ,
 આપ આપણા ઠામમા, મમ્મ ગેરે નિશિદીવ ૬
 કયુ ગમલુ ઇલુ પુર ક્રિયા, વાસ ન હોડયો ભય,
 દુઃખ દુપલુ દેખે ધણા, તોહી આવે દાય. ૭
 અવર નવર ગ્રાયે દુલે, વાસક દે હિવાસ,
 અધિકારી એ નગરની, કદી ન હોવે નાશ ૮
 આપાદા સમ ઉદધિ સહ, ક્રીડા મિત્તિમ ગેર,
 ગતિ આગતિ નાટક તિહા, દોષ રહ્યા ગહુ ગેર ૯

‘તિએ નગરે ગગન અઢે, હસતજ અભિગમ
આત્મ દષ્ટી ઉપજે, તાસ કહુ શુણુ આમ’ ૧૦

ગાળ ૧ લી

(નાયનાની દેશી અથવા તનુ ધણી મનાવતી — ને રેશી)

સસાગ નગરીનો ધણી રે, અનુપમ રૂપ નિધાન રે સોભાગીં
શુણુ તેહના કોણુ દાખવેરે લાલ, બે ડરે સદસ વિધાનરે, મોભાગીં
હમગગ શુણુ આભજો રે લાલ, પાવન કોગેનિજ નન રે મોભાગીં હસં ૧
પ્રત્યક્ષ એક એહના રે, ગુપ્ત મણિત્વજ પ્રકાશ રે મોભાગીં
કેમ અગમ અપારછેરે લાલ, ઉન્નત્ય શુણુ હિમરાશરે મોભાગીં હસં ૨
કોટિ જાને મથે ભણે રે, એક તપ તપે લાખરે મોભાગીં
તે પણુ સકળ સ્વરૂપને રે લાલ કની ન શકે મુખ બાખરે મોભાગીં હસં ૩
અશુનિ મેર ઉપાડિ રે, બાહે મમુદ્ર તરેય રે, મોભાગીં
એના શુગ સાભધ્યા રે લાલ, નૃપ શુણુ સહુ ન ધરે રે, મોભાગીં હસં ૪
એક સમયમા સચરે રે, લોકને અતે વેગ રે, મોભાગીં
એક સમય અવર ન કો અછેરે લાલ, જગતી જેની તેગરે સોભાગીં હસં ૫
જાનસાગર પણુ એ સગી રે, સમક્ષિત મોતી જેથ રે, મોભાગીં
અથ અર્થ લહેરા ધણી રે લાલ, પવન વિભાન છે નેથરે મોભાગીં હસં ૬
સ્વાભાવિક શુણુ જેહનો ૭, કેન જાન વિનાસ રે મોભાગીં
સૂર્ય જ્યોતિ જ્યુ જગતી રે લાલ, દીપાવે આગ્રાશ રે મોભાગીં હસં ૭
વર્ણાશ્રમણુ પણુ નહી રે, રગ વિરગ ન થાય રે મોભાગીં
સધયણુ સદાણુ એ નહિ રે લાલ, અમન સ્વરૂપ સુદાય રે મોભાગીં હસં ૮
આર્ય અનાર્ય એ નહિ રે, બાળ ન શુદ્ધ એહ રે સોભાગીં
જગમ સ્થાવર એ નહિ રે લાલ, સ્થૂળ ન નહાની દેહરે મોભાગીં હસં ૯
ઝપી રસિયો એ નહિ રે, ગદ્ય ન લેરે કાય રે મોભાગીં
કરસે નહિ એ કરસને રે લાલ, જ્યોતિ સ્વરૂપી માય રે સોભાગીં હસં ૧૦.
નિર્મળ સ્ફટિકતણી પરે રે નિશ્ચય નય કરી જોય રે, મોભાગીં
કર્મ ઉપાધિ મયા થયા રે લાલ, જ વિધરૂપી દોષ રે મોભાગીં હસં ૧૧
પરગણુને વશ આનીયો રે, નિજ શુણુને વીસાગ રે, મોભાગીં

ચર સ્થિર મધ્યે સચર રલાન, અશુદ્ધ યોગ પ્રકાર રે માભાગીં ૬૨
 કાષ્ઠમા પાવન પાછરે રે, તિનમાં તેલ જ્યુ હોય રે, માભાગીં
 ગારમમા ઘી ભાનિરે રે લાલ માગીમા દેમ દોષ રે માભાગીં ૬૩
 તીંડ નીંડ ન્યારે નીંડે, તાલ રજા એક મેડ રે માભાગીં
 દેદમા રે એલા એલખે રે નાન, જ્યુ દેડે સુવિરેક રે માભાગીં ૬૪
 પચનૂત ભગા કરે રે, નામ કર્મ વલ પાઠ રે, માભાગીં
 મોનાતી સૂત્રધાર જ્યુ રે લાલ, મેના રથગ મિનાય રે માભાગીં ૬૫
 સજ્જ પદારથ લોકમા રે નિખવાવે છે એમ રે, માભાગીં
 દીપક તમ નિશિ મદિરે રે લાન પ્રગટ પ્રગટે તેમ રે માભાગીં ૬૬
 કર્તાં ભોક્તા એ સડી રે, ગમનાગમન વિચાર રે, માભાગીં
 જળ નગ કર્મે નિદિયા રે લાન, તલ લગ એ નવહાર રે માભાગીં ૬૭
 એક વિના જગ જન્ય છે રે ચક્ર વિના જેમ રાત રે માભાગીં
 વન મન નવણા વિના રે લાન ગોમે નહિનિન માતરે માભાગીં ૬૮
 આતમના શુભ આખિયા રે ધર્મ નિ અણુગાર રે, માભાગીં
 ઈર્મમનિ રે સામગો રે લાન દલે પટગણી વિચારે માભાગીં ૬૯

ફોહુરો.

ચતના ની રાયતી, ચમખ ચતુગ ના
 પ્રાતમરા નાતી રહે રાતી જાણે સાગ ૧
 મવિતપ્રતા ચેતના આતપ જોષિત ઉદા
 દત્તાદિ જ્યુ નામ છે, વિનિરૂપ વિસ્તા ૨
 મન રૂપ પ્રાપ્તિ, અનુપમ મદિમા નિવાન
 જ્યુ કર્મિમ તિનમ નહિ, પરમારૂપદ પ્રાપ્ત ૩
 તેલ રૂપ આતમ નિરૂપ, રે ન દેખે એક
 જ્ઞાનાર્થાદિક ઘણી, લાગ રૂપ છે એક ૪
 મીનુ રૂપ નામીનાયુ શુદ્ધિ ઇચ્છા વિખ્યાત
 અનત નગે રોજો અરે મૂલ રૂપથી ગાત ૫
 પાત્રામુ મરતી રહે, નવણ મનન પરચાર
 ભાતિ મની જે કરે, શુદ્ધિતલે અનુસાર ૬
 શુદ્ધિતલે ને રૂપ રૂપે કુશલિ મુશલિ રિગે ૭

ન્યુ ધરતી એકરૂપ છે, ખારી મીઠી દેખ	૭
સુશુદ્ધિ કુશુદ્ધિ બેઠિ ધરણી, વ્યવહાર વર્તણુ કાળ,	
સૂર્ય છમી નિશિ સુખ અછે, ધ્રુવપરે વિધરે સાળ	૮
સુશુદ્ધિતણે વારે કરે, અપતિ ઉત્તમ કામ	
કુશુદ્ધિતણે વારે કરે, પાપતણા જે ધામ	૯
સુશુદ્ધિ રીખ સુખ દાખવે, ગળ નાવે દાય	
પથ અને હિત શીખવે, પ્રાપ્તે મધુગ ન યાય	૧૦
કુશુદ્ધિ નારીય નરપતિ, અહોનિશ રાખે રગ	
નદીપૂર ધનનો ધણી, દયે નીચસુ સગ	૧૧

કાળ ૨ ૨૦. બીઠલીની દેશી.

(સીતાતો રૂપે રૂઢી, બને આમા ટારે મુગ હો સીતા અતિ સોદે—૨ દેશી

તિણુ નગરીયે એક નારી, વમે માયા કામણુગારી હો માયા મન મોરે	
ધર્મ પ્રકૃતિ નામ બીજે, આ મદમનિકા ત્રીજે હો માયા ૧	
કામ કુન્દલ જાણે, તિણુ સવલા ધરમે આણે હો માયા ૦	
ચચલ વિજલી જેસી અમલતી ચાવે તેમી હો માયા ૦ ૨	
ભામિની ભાગે ભલેરી, તિમ મનપે ગેરી સેરી હો માયા ૦	
દાવ ભાવ બાળજે તિમ નરના મન વશ આણે હો માયા ૦ ૩	
ફડ કપટની ગેલ, જમ દેડાનો નહિ છેલ્લ હો માયા ૦	
મોમે કયાવ શુભારા, સજી ચાવી રાજ દુવાલ હો માયા ૦ ૪	
દીના રામતિણુ નારી, ચચલ ચવરા અતિ સારી હો માયા ૦	
આખતણે પુરકારે, રામ કીધા આપણે સાગે હો માયા ૦ ૫	
બિહુ રાણી શ મેલ કગવા વાછે છે બેલ હો માયા ૦	
સુશુદ્ધિયુ મારી અગીવી કરે મુખની વાત તે મીઠી હો માયા ૦ ૬	
કુશુદ્ધિ શ મહા પ્રેમ ધારી, કરે મહિમાદ યારી હો માયા ૦	
નવ નન ગમ વિલાસા, દેખાની રામ કિના દાસા હો માયા ૦ ૭	
હસ રાગન વસ કીધા, માયા મનનહિત મીવા હો માયા ૦	
અનત નિકપુણ્ય પાપ, બધન ગાધ્યા બુ વ્યાપ હો માયા ૦ ૮	
રાગ મન નવિ કાપે, નવ નવલી પ્રીતિ આરોપે હો માયા ૦	

બાંધ્યો પણ વડવેગી, જાણે સિદ્ધ શીલા લગ તેગી હો.	માયા૦ ૯.
ભરતાં ને ભભેરે, સદ્ગુણિયું મનસા ફેરે હો;	માયા૦
માયા કુણ્ણિતણો એકારો, અગ્નિ મુણ્ણિતણો વસે વારોહો.	માયા૦ ૧૦.
માયાનું કથું માને, સદ્ગુણિને કીધાં કાને હો;	માયા૦
દુર્ગુણિયું ધણી પ્રીત, વધી માયાયુ ધર રીત હો	માયા૦ ૧૧.
રાજ્ય આગળ માયા, દુર્ગુણિ ગુણુ વટે સવાયા હો;	માયા૦
દુર્ગુણિ માયા મલિયાં, અહનિશ માણે રંગ રસિયાં હો.	માયા૦ ૧૨.
મુણ્ણિને વારે વાસે, પિયુ નાવે તેહનાં પાત્રોં હો,	માયા૦
મુણ્ણિને કો નહિં માન, માયાનો વાધ્યો વાન હો.	માયા૦ ૧૩.
મુણ્ણિ રાણી ઈમધ્યાવે, હવે પ્રીતમ હાય ન આવે હો,	માયા૦
સાચી વાત એ જાણ, લોક પરધરભજ્ય હોઈ હો.	માયા૦ ૧૪.
જેહેનડ ગોઝ્ય એ મેરી, માયાયેં તે પણ ફેરી હો;	માયા૦
ધરનો ભેદ એ ભારી, તિણ કાંઈ ન ફેરે સારી હો.	માયા૦ ૧૫.
એ નારી જે પાસી, ઈણીથી હું જાઉં નામી હો;	માયા૦
કામણુ કરી પિયું માધ્યો, તનુ ખગડ્યો અજ જ્યું રાંધ્યોહો.	માયા૦ ૧૬.
નારી ચરિત છે ભારી, મો વિણ કુણ જાણુણહારી હો;	માયા૦
નૃપને સકલ ખતાવુ, જો અવસર સખરું પાવુ હો.	માયા૦ ૧૭.
અવસર ઐપધ લીજે, નવવે તપ કથુંહી ન દીજેં હો;	માયા૦
અવસર નદિયાં તરિયેં, નવ પૂર ન ભરવા કરિયેં હો.	માયા૦ ૧૮.
અવસર વેદ નિવારે, સુધ તેહિજ વેલા વિચારે હો;	માયા૦
મુણ્ણિ ઇરયું મન આગી, કાંઈ ને કહી દિત વાણી હો.	માયા૦ ૧૯.

દોહર.

માયાથી મુખ એવતાં, પુત્ર ગયો પરધાન;	
મોહ નામ જગ પરગડો, વાધ્યો સધવે વાન.	૧.
મોહયકી માયા હવે, માયાથી મોહ જાણુ;	
અમુદ નિશ્ચય નય જોવતાં, કર્મતાણી એ ખાણુ.	૨.
બીજયકી સહકાર છે, સહકારે બીજ જોય;	
પરંથકી ઈશુ નીપજે, ઈશુયકી પર્વ હોય.	૩.

બગલાંથી ધડાં દુવે, ઇંડાથી બગ દેખ,	
એ અતાદિ સંબંધ છે, વ્યવહારે બહુ ભેખ.	૪.
દુર્જીદિને વલ્લભ, ધણું ખેલાવે ધરિ દોડ;	
મોહ કુંવર મનોહર થયો, ખીજે નાવે ભેડ.	૫.
માયા દુર્જીદિ એણી પરે, મોહ વધારે દોષ;	
નરિ જાણે કે પુત્ર એ, ખીદુમે કહેના હોય.	૬.
સહજે મેયો મોહ એ, જનકભણી કરે દોહ;	
હેતવિના સહુ લોકશું, પૈર વધારે મોહ.	૭.
પામાતુર નરને સદા, મીઠી ખાજ સુહાવ,	
પણ તે દુઃખદાયક ધણું, મોહ ઇસી પેરેં થાય.	૮.
દુર્જીદિ માયા મોહ મતી, કેદ કિયો હંસરાય;	
તેહ દશા હવે વણવે, સહુ સુણજે મન લાય.	૯.

ઢાળ ૩ ૨.

(અરણ્યકી આશુઃ રહ્યે થયે એ—દેશી)

નાયક લાયક છે ધણું, પડિયો પરવશ જાયો રે,	
જુઆરી પર હારિયો, નાદિતણો વ્યવસાયો રે;	નાયક૦ ૧.
દિન ઉગે જ્યુ ચન્દ્રમા, હિમ પડ્યાં જ્યુ વૃક્ષો રે,	
કાન્તિકલા જ્યુ હીન એ, દતો અતિ દિ દના રે,	નાયક૦ ૨.
નિર્જાણુ નારી મ'માં, એક ફળેતી જ્ઞેયો રે,	
રંક લયો રજવટ ગયો, વંદલાતી પરેં હોયો રે	નાયક૦ ૩.
મદ લયો મદ આગ્રસુ, મૂક લયો વધી અધા રે,	
જોખડો જોખો લધુ ભયો, માયાને પ્રતિજ્ઞો રે;	નાયક૦ ૪.
મોહ માહા મદ પ્રેરિયો, સદમ નિગોદેં જ્ઞેયો રે,	
વતી ખાદર નિગોદમાં, અનંત કાગ રહિવાયો રે.	નાયક૦ ૫.
પૃથ્વી પાણીમાં તે ઉપજે, વાય વનસ્પતિ તેમો રે.	
સદમ ખાદર જે ભમ્યો, અસખ્યાતા ભવજેયો રે.	નાયક૦ ૬.
કમી કીટક કુચુ ભયો, કાઠિટકા જનર પનજો રે	
વિકલેન્દ્રિયમાં બહુ ભમ્યો, માયા માનિની સજો રે	નાયક૦ ૭

ઉરપરિ ભુજ પરિ ખેચરા, જનવગ્ન અવ વિશેષો રે,	
પચેન્દ્રિય તિર્યચના, લનનો કે હો ચેષો રે.	નાયક૦ ૮
સાચ હુધ માયા નારી, સાતે નગ્ન દેખાય રે,	
વાયુવશે જ્યુ પાનકુ, જલ થન સધમે જલ રે	નાયક૦ ૯
હસ નિચાટે એકદા, કિમી માયા જયો રે,	
ભાગી બાહતણી પરે, લાગ રડી ગન ધાયો રે	નાયક૦ ૧૦
અનત દાલ જલ પચે, પથી સમ નૃપ જયો રે,	
ફરતા ચામે એકદા, નાપુ પુગ્મી આયો રે	નાયક૦ ૧૧

દોહરો.

પુર પેસતા ઇક મ યા, મનરૂપ બાળક કોય,	
આલિંગન આવી દીના, શકુન ભયુ એ લાય	૧
અતિ સૂમ તનુ જોહનુ, મુદર ચચનરૂપ,	
આનસ નહિ ઉઘમધ, ઇમ ચિન્તે મન ભૂપ	૨
પાત્રે ઇન્દ્રિયની ક્રિયા, માનમ ગમે મોટી,	
પગપચી પ્રધાન એ, રોગે રાજની મોટી	૩.
ઇમ જાણી આજ દિયો, માથે ફેરી હાથ,	
મધુર વચન મનલાઇને, તુરત નિયો તે સાથ.	૪.
ઔદારિક પુદ્ગન ગ્રહી, તનુ પુર વાસ વસાય	
પ્રાણુ ઉદાન અપાન વની, ઇત્યાદિ પચ ગય	૫
આપારી મટોટા જિહ્વા, પાચ ઇન્દ્રિય સાર	
આણી તેહ નમાઇના, નગન કુઓ શિરદાર	૬
ઇંદા પિંગલા નારી તિહા ગય માર્ગે સુખદાય,	
નન દારે ઢરી રોલતો, જુજઅર્ગલ કટેવાય	૭
સાતુ ધાત કપાટ નરી, નિયમયા અત્ત માન,	
જ્યમ મન પગ્ગપતિ થયો, તળ કીધો પ્રધાન	૮.
માયા મહિલા રાયનો, ઠાણુ ઇક ન તજે સાથ,	
ઇજુ કાણુ અધિકા? સમ, માન પ્રધાનને હાથ	૯.

કાળ ૪ થી

(' ધાપુરા ઢાતા ના નીતની અ-દેશી)

ધણ અવસર હવે એકઠા રે, ઝડી માયા નારી, મનના માન્યાં ૧
 પ્રીતમથુ ડગલો ડરે રે, માનવતી નિર્ધાર મનના માન્યાં
 ક્યુ કીજે હો સુખથુ ક્યુ કીજે, નીચ માયાથુ મોહિની ઉતાર મનના માન્યાં ૧
 સુખુદિ કહે કર જોડિને રે, સાબળ તુ ભરતાર, મનના માન્યાં
 એહ દશા તુમથી નહિ રે, આપો આપ વિચાર મનના માન્યાં ૨
 પડિત તુ જગ પરગડો રે, નીચથુ સગ નિવાર મનના માન્યાં
 ૨ નારી તુમને કહુ રે, તેહ નહિ વ્યવહાર મનના માન્યાં ૩
 વ્યસન વગોવે વાહલા રે, ઉત્તમને પણ એહ, મનના માન્યાં
 મુખ મીઠા ધીંગા ઝોકે રે, અત દિખાવે છેહ મનના માન્યાં ૪
 મોયા તો ભૂલે મદા રે, એહ અનાદિની રીત, મનના માન્યાં
 પડિતહી જો પાતરે રે, ક્યુ ગહેમે શુભ નીત મનના માન્યાં ૫
 તુ ઉત્તમ શિરમેહરો રે, નેહડા ધણથુ નિવાર મનના માન્યાં
 નીચ કીચમા ધડા ગહે રે, નિજ પદને સભાર મનના માન્યાં ૬
 યરણી પરણી જો તજે રે, ક્ષત ઉપર એ ખાગ મનના માન્યાં
 પ્રીતમ પથવ ઝાનીને રે, વીનતુ વાગવા મનના માન્યાં ૭
 ચાતુર પણ આતુ-સા રે, કર્મ ઉદય નગ હોય મનના માન્યાં
 પણ વમઢી પાઠી નિયે રે, આપ વિચારી જોય મનના માન્યાં ૮
 તે શિર ચાની એહને રે, ધરવણિયાણી કીધ, મનના માન્યાં
 ચાગવાક મતી હશે રે, ધગના બેઠ ધણ દીધ મનના માન્યાં ૯
 પોરી પણ દેવી ભધ રે, મોલી નહિ એ લગાર, મનના માન્યાં
 દૂધ ભુજગી પાળ્યે રે, વાધ્યો વિપનો ભાર મનના માન્યાં ૧૦
 મધુખિન્દુ સમ સુખ દેખને ર દેદુઃખ મઝ સમાન, મનના માન્યાં
 હઠ કરે શ' ભાવે ચેદી રે, વાધ્યુ અતિ અભિમાન મનના માન્યાં ૧૧
 વિધવેલી વ્યાવી કીડુ ૨, ઝગ્રી પાનડ મન મનના માન્યાં
 એ પાનકથી નવિ ટલે ર, પાપ સંગેતર પાત મનના માન્યાં ૧૨
 પાણીથી પાવક કીધો રે, અમૃતથી વિપ થાય, મનના માન્યાં

અગાન વરમે ચન્દ્રથીરે, રમિથી તમ પ્રગટાય. મનના માન્યાં ૦ કંચુ ૧૩
 ધૂન ઉડે માગમધકી રે, પથથળા યાય ગેગ, મનના માન્યાં ૦
 વર સ્વરૂપી તો લાખી રે, એહ ઈર્મનો યોગ. મનના માન્યાં ૦ કંચુ ૧૪
 પાપ ક્રિયા જે એ કરે રે, તસુ બોક્તા તુ યાય, મનના માન્યાં ૦
 નગ વગે જતો નહિ રે, એ જામણુ કટેવાય. મનના માન્યાં ૦ કંચુ ૧૫
 એહનો રીલ ગ. એહવો રે, જ્યુ કાયરની ખાંદ, મનના માન્યાં ૦
 કમલ નાય પુણુ છે વગે રે, વલી વાદલની છાહ, મનના માન્યાં ૦ કંચુ ૧૬.
 વેનુવગ રાયભુજ છમે રે, ખન વાણી વાગિ તેહ મનના માન્યાં ૦
 મુખ મીઠી એ હરી ખરીરે, નિપટ નહિ જયુ નેહ, મનના માન્યાં ૦ કંચુ ૧૭
 તીન જીવનનાયક હતુ રે, ખન તહાડ તે કેથ મનના માન્યાં ૦
 પ્રભુતા તે તાહરી કિહા રે, નં ધયો રહ્યો એથ, મનના માન્યાં ૦ કંચુ ૧૮.
 પ્રાયઃ સ્ત્રી જમમા અછે રે, રાંદુ વિણુ પગપાસ મનના માન્યાં ૦
 ગત વિના અધકા એ રે, પુ.પ લાખી કંઠે દાસ, મનના માન્યાં ૦ કંચુ ૧૯.
 પાણી નિના એ પુરૂષ છે રે, વય નિના ગજ લેપ મનના માન્યાં ૦
 મહિરા નિણુ મ મતતા રે, જ્યુ જનીરે નપ, મનના માન્યાં ૦ કંચુ ૨૦.
 મુશુદ્ધિ નીખ છણી પરે કી રે, પ્રીતમને પન્ધાન, મનના માન્યાં ૦
 ધર્મમદિ ગણિયુ ધમ હલે રે, અજુ માયા માન મનના માન્યાં ૦ કંચુ ૨૧

દોહરા.

નનિ ગણી ઈમ વીનવે, મુણુ આતમ માહારાય
 પણુ એહ થમી મર, નાણુ તુમચ પાય ૧
 માયા પુન કુપુન જે, મોહ દય્યો જસ માન,
 તુમ દોની કિણુ મુણુ કરી, જીવન પ્રાણુ સમાન. ૨
 માયા દુર્ણુદ્ધિ કામિની, જે એકજ સાચ,
 જે તજવા યોગ્ય છે, મુણુ સાહિજ મુજ નાચ ૩.
 નિર્માલ્ય પુલ તણી પરે, અમ જે છોડે એહ,
 રાહ મુક્ત જ્યુ ચદ્રમા, સધની રોલ ધગેહ ૪
 હિતવત્સન પ્રિય શુ કલો, સધની વાત નિચાર,
 ગગન મુણિ બોલો નહિ, ચિતવે મુશુદ્ધિ વિચાર ૫

પ્રાપ્ત, પુત્ર કંઠાર દંડ, મન વચ કાયાસાહિ,
 નમતી ખમતી પ્રેમે કરી, ક્યુહી રીઝે નાહિ ૧
 નારી સારીતી પરે, તુરત રૂં લહી દાવ,
 કામલ કમલ તણી પરે, મૃદુ મન મુખ સ્વભાવ ૭.
 નદીયા, મીઠા જલ ગ્રહી, સિંધુ સમીપે જામ,
 ખારો જ્યન ખાર મુખ, કરિ તસુ સહામો થાપ ૮
 પ્રીત રીત ધર્મ નીતિને, મુકે સગુણે સ્વામ,
 તો ભાવી ન, મટે સહી, સહજે હોમે કામ. ૯
 સુશુદ્ધિ ધર્યુ મન ચિતવી, જાવ નહી નિજ દામ,
 સહજેશ સ્થાનકે તજે, સત સદા સુખધામ ૧૦.

ઢાલ ૫ મી.

(ચૂતડીની દેશી. અથવા જનકમાલા ધમ ચિંતવે, પ્રેમી પ્રવૃત્તિ રચ્ય રે,
 મન મોહુ અમાડ નાના—એ દેશી)

ક્ષણ અતર માયામાનિની, મન માન તણને આધરે,
 સૂર્ય હુતિ અલગી ગયા, જેમ વામિની આવે ધાધ રે ૧
 મન મોહો માયા કામિની, નીત્ર મટ્રે એહ રે,
 ઠમકે ચમકે પગથા ભરે, ચપલા ચમકે દેહ રે, મન ૨.
 મોહ્ય તણી શદા નહિ, રગ રાતી માતી લાલ રે,
 ખીર નીગ જ્યુ મિલ ગધ, યુલવાસના એકે નિહાલ રે મન ૩.
 હાલયાત્ર માયા તણો, રાગનો કો નહિ ચાગ રે,
 મન મરી પશુ હવે ચિતવે, કામ કર્યુ એ અનુસાર રે મન ૪.
 માયા રાણીશુ કરે, નીત્ર મુજરો મન પરધાન રે,
 અવસરને તે આલખે, જે હોવે શુદ્ધિ નિધાન રે. મન ૫.
 કામ કાજ માયા તણુ, મન મત્રી સમારે સાર રે,
 ખિજમત છોડી રામની, માયા એવે કરી ધ્વ તાર રે. મન ૬.
 માયા પ્રણુ જાણે ખરો, એ એવક મે મિગદાગ રે,
 કૃપણ લાન વજીરુ, નવિ કીજે એ વ્યવહાર રે મન ૭.
 માયા માનો મત્રી, અતિ વાધો સાધો નજ રે,

- જેવં જીવાન દુઝો છસે, કરે પરણવાનો સાજ રે. મન૦ ૮.
 વ્યાકરણી કહે પંડ એ, રજદ તણે અનુસાર રે;
 પણ પરમારથ જોતનાં, પુરવોતમ દીઠ ઉદાર રે. મન૦ ૯.
 હવે દુર્ધુદિને છે પુત્રીકા, નામે પ્રયત્તિ પ્રસિદ્ધ રે;
 માયાને કહે મંત્રીથે, ત્રણ પુત્રી લેઈ દીવ રે. મન૦ ૧૦.
 સગપણ નવિ દુઝો હવે, પ્રયત્તિ મોહ બહુ પ્રીતિ રે;
 કુકુળ સહ બેસુ રહે, કરે રંગ રલી નિજ રીત રે. મન૦ ૧૧.
 મુણદિ મુણી એ વારતા, મનમાહે કિયો યોગ રે;
 ભદ્રા ભરણી ને યોગિણી, ત્રણ મલી દુઝો કુયોગ રે. મન૦ ૧૨.
 ભાગ્યવશે બપુતિ ધરે, બેલી થઈ ત્રણ નાર રે;
 પ્રયત્તિ કુણદિ માયા વચ તે રાગને સિર ભાર રે. મન૦ ૧૩.
 રાગ તો બણે નહિં, વણ પડિયો વાનર જેમ રે;
 માયા કામિની નાયવે, નૃપ રાચે નાચે તેમ રે. મન૦ ૧૪.
 પરણાવીને વણ કિયો, મન મંત્રી જે પરધાન રે;
 ઇશુ ઉંડા પગ આરોપિયા, માયાનો વાધો વાન રે. મન૦ ૧૫.

કોહર.

- મુણદિ રાણી મન ચિંતવે, કીજે કાઠ ઉપાય;
 ધરનાં મૃત રહે જિજ્ઞે, એ મુઝ આવે દાપ. ૧.
 આલોચીજે કેહશું, કેહશું કીજે વાત:
 ધર માટે એ સાથશું, ન જિવે મારી ધાત. ૨.
 આપો આપ વિચારિયું, બેશીને એકાંત;
 રાગન સમ આજ મંત્રીછે, હમ તીમ એ દિતંત્ર. ૩.
 તો હવે હું પણ એહને, નિજ પુત્રી પરણાવ;
 સગપણ સાધું એહશું, દીસે છે એ દાવ. ૪.
 પુત્રી છે શુભ લક્ષણી, અન કૃપા કહેનાય;
 જે કાઠ કણ પેદાસ દુય, તિણથી એ દુઃખ ગાય. ૫.
 નાનાને પણ સુખ કરે, બેસાડે નિજ રાગ.
 માયા મોહ કુણદિને, કાદિ મમારે કાજ. ૬.

ધમ આલાવી મંત્રીને, બોલાવી કહે 'એમ;
સ્વામી ધર્મધર તું સહી, ધરજે હું કહું તેમ.

૭.

લાળ ૬ છી.

(મેરી બહેની કહે કાંઈ અચરિત વાત.—એ દેશી.)

- મુજ હર્ષ દુઝ્યા છે એ સહી, મુણ મંત્રી કહું તેહ;
પુત્રી નિવૃત્તિ છે માહરી, પરણીજે સરનેહ;
મંત્રી માનજે એ માહરો ઉપદેશ, અનુપમ સુખ લહેશ,
હર્ષિત હોરો નરેશ. એ આંકણી. મંત્રી૦ ૧.
- રતનકૃપી મુજ પુત્રિકા, નિવૃત્તિ એહવે નામ;
પરણાવુ છું તોભણી, હોરો વહિત કામ. મંત્રી૦ ૨.
- મંત્રી મનમાંહિ ચિંતવે, ઠેલિયે કેમ કરી લાછ;
આદર દેઇ ધર આણિયે, નવિ કીજે પૂછ માછ. મંત્રી૦ ૩.
- ધમ જાણીને મન મંત્રવી, પરણિયો, નિવૃત્તિ ઉલાસ,
ખિહુ ભામિની, સુખચું રમે, નવ નવ રંગ વિલાસ. મંત્રી૦ ૪.
- ધમ જાણીને મન મંત્રવી, પડવો વારો વાસ;
ઇક સંખિણી ઇક પત્રિની, દુર્ગધ ઇક પુલવાસ. મંત્રી૦ ૫.
- જાળૂંઠં પ્રકૃતિ મિલે નહિં, પત્રિમ પ્રાપ્તી જોય;
અસ્ત ઉદય સંગતિયક્ષ, સૂર્ય સમ પિયુ હોય. મંત્રી૦ ૬.
- વારો હુવે જળ્ય પ્રવૃત્તિનો, તખ કરે પાપ અધાર;
નિવૃત્તિને વારે થયે, પાપ ખરે અતિ જોર. મંત્રી૦ ૭.
- દુર્ધુક્કિ માયા બે મળી, ગુણ વણવે મુખ એમ;
તું વડલાગી મંત્રવી, બે સ્ત્રી પરણ્યો પ્રેમ. મંત્રી૦ ૮.
- વક્ષલા હોવે દુર્લભા, ગુણ કરી આપ સમાન;
સરિખા સરિખો જો મલે, તો કરે સદુ ગુણગ્રામ. મંત્રી૦ ૯.
- તમગુણ સરખી પ્રવૃત્તિ છે, અતિ ચપળ ચતુરા નાર;
સકલ ક્રિયામાં પરિતા, કામકંદુ સિદ્ધાર. મંત્રી૦ ૧૦.
- એ સુસુદ્ધિની જે છોકરી, આજસુ ભદ્રાકાર;
કર્મહીણ દીપ્ત અછે, ક્રિયાગુણ ન લગાર. મંત્રી૦ ૧૧.

તુજ ચુલુચકી વિપરીત છે, તો કિયું આદર માન;
 અન્નગર ન્યું ઉઘી ગદે, ન દરે લૌકિક કાણુ. મંત્રી૦ ૧૨.
 શાંત દાંત સરિખી દીસતી, ક્યું નહિં લાવ ને સાવ,
 કામકદુ માણસ નહિ, તેહશુ કેહેા જાવ. મંત્ર૦ ૧૩.
 રાજ ખીજ વળી મોહ છે, માયા તણેા અંગગત;
 એ શુ પ્રીત ધણી કરે, હુંગે વગતમે ખ્યાત. મંત્રી૦ ૧૪.
 કેા પર્વ અવસર જાણીને, નિશ્ચિત્તે ગોઝાય,
 કાણુ એક તેહ શુ સુખ લહેા, તુરત કરેા વિદાય. મંત્રી૦ ૧૫.
 જેઉ નારી શુ એમ મંત્રવી, સુખ ભોગવે સમાજ,
 ધર્મ મદિર દહે તે સુણેા, વિવેક તણેા વિસ્તાજ. મંત્રી૦ ૧૬.

દોહરા.

શીપ સ્વાતિ જલ કણુ લડી; મોની ધાગે જેમ;
 નિશ્ચિત્ત નારી જનમિથે, શુભ લલાણુ મૃત એમ ૧.
 નાની સુશુદ્ધિ લણી દુઝેા, મનમાં હર્ષ અપાર;
 નામ વિવેક દીયેા બહો, મખ જનમાં સુખકાર. ૨.
 વિમલ કમલ કોમલ તણુ, નીલવટ ટીકા નર;
 મોહ ધર્યેા તમ છપવા, અભિનવ ઉગ્યેા સૂર. ૩.
 રાગ સંલિધાયત થયેા, રંગ દંગ તણુ દેખ,
 સંગ બંધેા એનેા સહી, રૂન વિવેક વિશેષ ૪.
 પરમ પ્રીત પવિત્ર તણુ, અનુપમ કુંવર વિવેક;
 પરમ ઝલિ પ્રાપતિ કરે, એ સમ અવર ન એક. ૫.
 જેલાવે ખતે કરી, રાગ અવસર પાવ;
 સુશુદ્ધિ મને સુખ ઉપજે, આનંદ અંગે ન માય. ૬.
 માયા દુર્ચુદ્ધિ પ્રવૃત્તિને, મનમાં થયેા વિપાદ;
 નિશ્ચિત્તે જેટા દુઝેા, વધશે વાદ વિવાદ. ૭.
 વિપ ધરી પાવક રણેા, અધ્યેશું નિત દાલ;
 જાંધી જે કાંઈ હવે, પાણી, પહેલી પાગ. ૮.
 રમે રાગ મંત્રી લણી, મગજે પારંવાર,
 તો જાજી હાય યજી, જાશે પહેલે પાર. ૯.

મોહ વિવેક બેહુ રમે, દેખે રાજા હંસ; ૧૦.
બેહુ પ્રવૃત્તિ મલ નહિ, બ્યુ વાયસ ને હંમ. ૧૦.

છાજ ૭ મી.

(કંઈક વર લાધો—એ દેગા)

- માયા દુર્બુદ્ધિ બે મળી, મન ચિંતે એહ વિચાર રે; વશ કરજે વારં ૧.
- પ્રવૃત્તિ ભાગી દણિપરે કહે, શીખ સાંભળ પુત્રી સાર રે. વશ કરજે વારં ૧.
- તુ ચતુરા ચપલા છે ધણું, નવિ જાણે ઉંડા ભેદ રે; વશ કરજે વારં ૨.
- શાંત દાંત તુજ શોક્ય છે, તસુ પુત્ર હુવો મયો ખેદ રે. વશ કરજે વારં ૨.
- પુત્રવતી પ્રિયા માનીયે, ધર સધળું તેને હાથ રે; વશ કરજે વારં ૩.
- પુત્રપત્ને શી પદ્મિણી, સહી પુત્ર અછે ધર આય રે. વશ કરજે વારં ૩.
- પુત્ર વિવેક હુઆ પછી, નૃપ મંત્રી બેહુ એહ રે; વશ કરજે વારં ૪.
- નિવૃત્તિ ભણી આદર કરે, છાનો ન છિપે કદી નેહ રે. વશ કરજે વારં ૪.
- આજ પછી તુ પિયુષમે, તન મન વચને એકાંત રે, વશ કરજે વારં ૫.
- ભાવ ભક્તિ એમ સાચવે, જેમ વશ હુવે તુજ કાંત રે. વશ કરજે વારં ૫.
- નિવૃત્તિયકી મન ઉતારે, કાંઈ કરજે એવી વાત રે; વશ કરજે વારં ૬.
- કર્મ દિયા કેળવે જાણી, મુજ વાધે અમની ધાત રે. વશ કરજે વારં ૬.
- નિવૃત્તિતણે વારે અછે, તુજ જેમ કરે તે લાજ રે, વશ કરજે વારં ૭.
- ગોમ્મતણી શકા કિસી, એ શીખ ધરે મન આજ રે. વશ કરજે વારં ૭.
- શોક્ય શુની વળી સાચણી, વળગી ન જાણી તું જાણુ રે; વશ કરજે વારં ૮.
- શોક્ય કહી શકી છસી, શું કહિજે તેહ વખાણુ રે. વશ કરજે વારં ૮.
- શીખ હસી પરે સાંભળી, રહે પ્રવૃત્તિ પિયુ પાસ રે, વશ કરજે વારં ૯.
- જાણુ અંતર અલગી રહી, જેમ તનુ છાયા ધક વાસ રે. વશ કરજે વારં ૯.
- રાત દિવસ ઉભી રેહે, ખિજમતગારી મનખંત રે; વશ કરજે વારં ૧૦.
- સકલ કામ સંસારના, સાધે નવ નવી ભંત રે. વશ કરજે વારં ૧૦.
- પ્રવૃત્તિ નારી મન મંત્રવી, વશ કીધો આપણો નાથ રે; વશ કરજે વારં ૧૧.
- નિવૃત્તિ ભણી આવા ન દે, સહુ સરખો મિલિયો સાથ રે. વશ કરજે વારં ૧૧.
- ઉવટ ચાપો મંત્રવી, હવ ધ્યાત કરે નિરશંક રે; વશ કરજે વારં ૧૨.
- મૃપા બોલે ધન હરે, પગારા મેવે વંક રે. વશ કરજે વારં ૧૨.

નવ નવ પરિમહ મેલિમા, મદ માસ બખે દિન રાત ર, વશ કરજે વારં
 પરદોહી મોહી ય્યો, આરબી દલી જાત રે વશ કરજે વારં ૧૩
 આર્તધ્યાની આશરો વળી દોહ તણા પગિણામ રે, વશ કરજે વારં
 તદુલમલ્ય તણી પરે, ડુ ધ્યાની આફ જામ રે વશ કરજે વારં ૧૪
 તેની બેનતણી પરે અગતિ લખારે ભૂ રે, વશ કરજે વારં
 જડ તડગને ઉખેડિને, વાહે બ જનનુ ૫૨ ૨ વશ કરજે વારં ૧૫
 માયા મન હરખી ધણ, હવે મત્રી અમારે સાગ રે વશ કરજે વારં
 મોહાગિણી જાતી તિમ, જેણે વગ કીધી ભગતાગ રે વશ કરજે વારં ૧

દોહરા

આયામેતી મન મ'ગો, હવે રહેને એ પાડ
 ઉઝવિયો જલનિધિ જીગો, હવે કેહી તત્તુ આડ ૧
 પનને પ્રેરયો અમિ જ્યુ, મયમન માતો જેમ
 પ્રેગો બૂખ્યો વાજી જ્યુ, ધાવે ઇત હિત તેમ ૨
 પડ ધ પમગ તણે ક્યુ રુપયાનો રાગ
 વિખ લેધો જ્યુ તીર એ તિન મન માયા ધોગ ૩
 થોકો ચલમે હવે નહિ, નવિ ખૂટે જલપૂર
 સાપીણો ન હુરે કદા પર્વત ચરે સનૂર ૪
 અમિમાદિ ભમતો થોકો, ન વલે સખજો રેગ
 અનખ અગોચર સચરે, નવિ પામે ઉદેગ ૫
 રથ પાસ જીરથ ન વિહુ બાપો જાય,
 મત્ર યત્ર ઓપધ કરી, વશ ક્યુહી નવિ થાય ૬
 ધામ પ્રમ રામા રમા, બેલી કીધી ભૂગ
 નૃપતિ ન પામે સિધિ જ્યુ, લખ આવે જલપગ ૭

ઢાલ ૮ મી.

(૫૨ આગલ સુર તર દ્વયો છ—એ દેશી)

મેમત મત્રી ચિતવે જી, હવે મુઝ હાથે રાજ,
 રાજ પરજ મો વશુ જી, આનદ અધિકો આજ,
 કર્મગતિ કંઈન કહી છનરાજ

કર્મં ૧

- તે નિજ શ્રવણે સાંભળી ઁ, ભવિજન લાવમે આય કર્મં એ આકર્ષી
 રાય વધાર્યો હાથયુ ઁ, નાનાથી વડ કીધ,
 ધર અધિકારી ન્યાપિયો ઁ, નિજ મુદ્રા જસુ દીધ. કર્મં ૨.
- તે હવે મત્રી ગયને ઁ, દોહ ડરે અતિ જોર,
 બાધ્યોયો પટેલી સહી ઁ, નિવડ બધેન કરે જોર કર્મં ૩
- આપ વંશાર્યો આપને ઁ, પીડાકારી જોય,
 કાટ વધારે વન્દિને ઁ, કાટી બાયે મોય, કર્મં ૪
- અપશમિત ગજ થયો ઁ, મૂન નહિ તે નર
 ધ્રુવપડવ ધ્રુવે કરી ઁ, હાકી રાખ્યો શર કર્મં ૫
- મન માન્યુ મત્રી કરે ઁ, ન્યાયે ન્યાય વિચાર,
 બાધ છોડે આપથી ઁ, હેતુ અવર ન લમાર કર્મં ૬
- મોજો માણે મન ધપી ઁ, જયુ લદગી દગિયાવ,
 જુટે જુટે મોકને ઁ, બાધો આપણો દાન કર્મં ૭
- વાખ કોડ વરસા વગે ઁ, તપ કરે ધર્મની ખત
 તે પણ મનના પ્રેમિયા ઁ, માતમી નરે જત કર્મં ૮.
- ભોગ લવા સુખ ભોગવે ઁ, તેને આપ મોખ
 સતથી કર્ણી જોહની ઁ, મોખ અને ગુણપોષ કર્મં ૯
- તપ જપ દાન આ મલી ઁ, મન વિભુ સત્વો ના
 મનમેતુ મતોટો શ્વો ઁ, ઉતારે ભરપા કર્મં ૧૦
- મિથુ અનસર મન મનની ઁ, દીન વિવેક ક્રમાર,
 સામ્યવદન સરિખી કયા ઁ, બોલાવ્યો સુખમર કર્મં ૧૧
- ચિત્ત ચિતારી નિચિત્તને ઁ, આપ ખડી તે જોમ
 સદ્ગુહિને સભાગિને ઁ, વિગરી વિદ્યા જેમ કર્મં ૧૨
- સમરી દેનીની પરે ઁ, ઉભી આવી પાસ,
 નવલાનો મેવો દુઝ્યો ઁ, ઉલગ્યો અગ ઉશસ કર્મં ૧૩
- માતા પણ આવી અછે ઁ, નિજપુત્રીની લા-
 બાધ્યો રાજ જોવખી ઁ, રૂથળી નિજ નાર કર્મં ૧૪
- નકિત નહિ મવવા તણી ઁ, પગસને પરકાશ
 નામનણી પરે હુમ શ્વો ઁ, પ્રમદા નારે પામ કર્મં ૧૫

દોહર.

ગગન હવે નિજ નિદતો, સહારે મોતાર,	
માયા સાધાગ્લુ વધુ, મેઝાં એહ વિકાર	૧
નુજુદિ પ્રિયા મે તાહરી, શીખ વારી નહિ કામ,	
તે એ ચોતરખી પરે, બધન એવડા થાય	૨
મૌત્રી પાવન તું પ્રિયા, નિર્મલ ગગની	
તે તો તુ ગુણુ આગવી, હીર ક્ષીર દહીર.	૩
તુ ચિતામણિ સારિખી, મે છોડી મતિ મદ	
માયા કામ કરે ગ્રહી, જગ સધલોષ ૮૬	૪.

ઢાળ ૯ મી

(પીર તુજો મોઝી વીનવી—એ દેશી)

પિયુ આજે પ્રિયા સાબલો, તુઝ મહેની હો જગમાહે મામ,	
પર ઉપકારી પરગઢી, આવીને હો કીજો નિજ કામ.	પિયુ ૧
ધગ્ની મોહ ધરણી હાથે, એ વાણી હો મેં સાગી દીક,	
કથન ન માન્યુ તાહરે, પરસગે હો હુવો હું ધીક	પિયુ ૨.
તુઝ પ્રમાદથી પામિયે, નિજ પદવી હો જે ત્રિભુવન રાજ,	
તુઝ વિણુ ઘસપણુ બન્યો, પરધગ્ના હો કીજો કાજ	પિયુ ૩
ક્યા બાધો ક્યા રૂધિયો, ક્યાં પીડયો હો ક્યાં વીટયો જોય,	
ક્યાં મસાલો ક્યા દત્ત હો, ક્યાં ક્રિકર હો ક્યાં મેવક હોય	પિયુ ૪.
હાલ હુકમ હુયો ત્રિહાં, નિર્ધનિયા હો કીધી બહુ જાત,	
નવ નવ ગગ ક્રિયા તિહાં, મે સધવી હો ન કહાયે વાત.	પિયુ ૫
તુજ વિરહો વાઝ નહિ, મેં જાણ્યુ હો હવે પામી શીખ,	
માયા મનમત્રી મવી, મુઝ કીધો હો ઇણુ આપ સરીખ	પિયુ ૬.
મે મત્રી મહોટો ક્રિયો, ઇણુ કીધો હો મુઝ એહ પ્રકાર,	
આરથિયા સધલા મળ્યા, હવે સુદર્શ હો તુહીજ આધાર	પિયુ ૭
વાંછે રચિને શીત મે, જલ વાલો હો નાવને ધાય,	
દગ પછે અધક નરે, તમમાહે હો દીપક આવે દાય.	પિયુ ૮
ઇણુ પરિ હું હવે તો બવી, ચિત્ત આહું હો મૂકું પરસગ,	

- દીનદયાલ દયા કરી, હવે રાખો દો મુઝમેતી રંગ પિયુ ૯
 શીયવની સાચી તિકા, જે ન તજે હો પતિ આપ માય,
 સયણુ તિકે સાચા સહી, દુખમાટે હો કાટે મદિ વાય પિયુ ૧૦
 મે અવહીયા જે કરી, તે ખમજો દો તુ સુગણી નાર,
 રોપ ગમે મનમે ધરો, ઇમ બોલ્યો હો ભૂપ વાગવાર પિયુ ૧૧
 ઇણુ અવમર દુષ્ટદિ રાણી, અણુચિન્તી હો આવી તિણુનામ
 તાસુ ભવે કંઠિ ત્રાસની, મા મેગી દો ગરે નિજ ધામ પિયુ ૧૨
 બહુ જિવમે મલિયા હતા, મનમત્રી હો નિશ્ચિતિ રિવેક
 મુણુદિ ગણી સાવે હતી નૃપ પામે હો આયાથા છે પિયુ ૧૩
 દેખી શકે નહિ દુર્જના સત મેલો હો તેહને ન મુહાય
 ધર્મ મદિર ધન તે નર, જે ન કરે દો વેદ સદ ઉપાય પિયુ ૧૪

કોહર

માયા નારી પ્રવૃત્તિ જે, એ પણ આવી તેય
 ગજ મંત્રી કુણુદિ વળી, મની રનિ મેય જેય ૧

કાળ ૧૦ મી

(દેશી હાજરની, અથવા કાવ નનતાન ત બવમાહી બમતા હો જે વેદન સહી,)
 (એ દેશી)

- આપ નારી અચાન, તીવુ મિયકર હો નરપતિની કને,
 જોઈએ દિયે એમ, એ ક્યુ આપ હો જે કીધી મને ૧
 અમશુ એવી પ્રોત, ફિર અમ શોકી દો મુખ ક્યુ લગાધયે,
 અહોનિશ કીજો મેવ, છછ કરિને હો વુઝને ગાધયે ૨
 જોલલા વધી એમ, મત્રી ને પણ હો માયા ઉચ્ચરે
 પ્રવૃત્તિ છુરી ક્યુ નાગી, રજ પધારવા હો નિવૃત્તિને ધરે ૩
 દ્વિતિ તત્વદગ મૂકી, તે જોલાપ દો મુણુદિ ભણી છહા,
 નિશુ રસની નાય, દીસતો દેજ હો બિનતા જિહા તિહા ૪
 બોલો તુ મન મત્રી, એ મુઝ વાતા હો સાચી છે સહી
 મુણુદિ મત્રી જે એય, તો મુજ પ્રમુતા દો સિધરતા ના રહી ૫

- ધમ સમગ્તયો મંત્રી, માયા નારી હો વચન કહી ધણાં;
પ્રકૃતિ લણી કહે એમ, કરજે પુત્રી હો આસોચ મનતણા. ૬.
- દેશવટાની વાટ, નિર્જતિ નારી હો જિણ પરે એ લહે;
કીજે તેહ ઉપાય, તો એ પ્રભુતા હો નિજ હાથે રહે. ૭.
- વિપમતિ પિયુની ઝાલી, આવસ મૂકી હો કામ કરિછયે;
તુઝ સખિયા પચવીશ, કિરિયા સારી હો સાથે લીછયે. ૮.
- કાપિક્યાદિ પ્રસિદ્ધ, ધીરાં ધીરાં હો નવ નવ નાપકા;
એ પચવીશમાં ઇક ટાલી, ઇરિયાવદિયા હો તુઝ નેહ લાપકા. ૯.
- નિર્જતિ નારી જેહ, ઇણુશુ નામે હો ઉભી ના રહે;
મારો છે વિશ્વાસ, ચોવીશસેતી હો તુઝ આજ્ઞા વહે. ૧૦.
- એ સખિયાં અભિરામ, જીણ જગ સધળો હો જેર કિયો ભલો;
મખલો સજીયો સાજ, નિર્જતિમેંતી હો હવે કર માફલો. ૧૧.
- ચોવીશે લેઈ સાથ, પિયુશુ એલે હો નવ નવ રંગશું;
મખીયાંનાં મુખ દેખ, પિયુડો મોલો હો પ્રમદા સંગશું. ૧૨.
- વિવ્રમ વિવિધ વિલાસ, મુખનાં મટકા હો લટકાં અતિ મધ્યાં;
ગાયાં વાયાં ગીત, પ્રીતમ ત્રહો હો મુખ પાસા દરયા. ૧૩.

દોહરા.

- કરે પ્રીતમ મુણુ તું પ્રિયા, મનમાંદિ લીજે દૃશ;
નવિ પૂરં જો આ જથે, તો તુજ ગલાના સંશ. ૧.
- પ્રજતિ કહે મુણુ સાહિબા, નિર્જતિ તારી નાર;
તે મુજ દેડામાં સહી, વેઝ કરે જ્યું સાર. ૨.
- ગોમુખ ધરણી એ અછે, માટી શીલી સાર;
બરખતણી પર પીડવે, એની વાત અપાર. ૩.
- તમથી પણુ ગુફરે નહિ, ભાજે કરણુ વિકાર;
ગરવ મહેલી ગેહિની, એનો ઉલટો ચાર. ૪.
- માના પણુ છે એહની, સૂણાની સિરદાર;
વૈરાગણુ શી વાવરી, ન ધરે લોકાચાર. ૫.
- દોષવતી જાણી કરી, રાગ દોષી છોડ;

નિજ પુત્રી પણ તેહવી, સરખા સરખી જોડ	૧.
ગીત ગાન ગાયે નહિ, હાથ નિલામ ન ગય,	
સ્નાન પાન વધી માન નહિ, વ્યસન ગસન નવિ દોષ.	૭
જો અમને દીધા અછે, ઉપગરો અધિવાસ,	
દેશવરો નિશ્ચિતને, દીજો એ અરદામ.	૮.
નાગણુ તો મુખ વિષ કંડી, ચીંછણુ પુચ્છ વિષ દોષ,	
ગોમ્મ નીચ કાં સાપિણી, આદિ અત વિષ દોષ	૯.
માયતણી પડે કાઢવે, મતમંતી એ નાર,	
તો અમને મુખ ઉપજો, જીવન પ્રાણાંશ	૧૦.

ટાળ ૧૧ મી

(રાગ ધન્યાશ્રી-કુવર છરંગો મનચિતવે, મેરી બહેની કંડે કાંઈ અચરિતવાન—એ દેશી)

આપણો અધિપતિ એ દિહા, સુખ હાએ તે સધળા ભરપૂર	માયા૦ ૯
ત્તેરાવગ એ જોવ છે, નિજગુણે ઝરી મિખ્યાત	
આજ ઉદય એનો અછે, દોન ન કરો દો હવે એહિજ વાત,	માયા૦ ૧૦
મન મત્રી માની વાસ્તા, મોહને રાજ દીધ	
અતિ ધણા વાજન વાજ્યા, મનમાટે દો સવળા થઈ સિદ્ધ	માયા૦ ૧૧
તેમર કરતા નરપતિ મુગપતિ સદના જેહ,	
પ્રજા પા મોહ ગગ્ગથન, અતિ અનમી દો તીન બુવનમે જેહ.	માયા૦ ૧૨
મોહ રાય પણુ હવે મત્રવી, માનિયો અતિરી ઉદાર,	
જાણુ એક અગગો નહિ કરે મુખ આગે હો સધળો કામદાર,	માયા૦ ૧૩
અતિ સમગ રાજ વધ્યુ હવે, જેમ વધે વડ જલ પાય,	
મુખ ભોગવે મોહ જૂપતિ, નીત નવવા દો આનદ મન થાય.	માયા૦ ૧૪
ગુણવત ગુર પાઠક વર, શ્રીદયાકુસલ ઉલ્લાસ,	
તમુ શિખ્ય ધર્મમંત્રિ કહે, એ ખીજે હો ખડ મોહવિલાસ	માયા૦ ૧૫

ખંડ ૩ જો

દોહરા

પાર્શ્વનાથ પ્રમા થે, પ્રગટે નવે નિધાન	
અનિય વિમ્ન દૂરે દૂરે, જપતા જેહનુ નામ	૧
મોહરાય હવે ચિતવે, નગરી અવિદ્યા નામ,	
પુરી પુરાણી છે સહી, તે સખરી મુજ હામ	૨
સાજ કરી રહિયે તિહા ભય કેહનો નવિયાય	
ગજની એ નીતિ છે ન રહે એકણુ દાય	૩
ધનનીરી ધરણી ખડ, સિવિધે કરે વિચાર,	
ગુણવત તે ગાફલ નહિ, સ્વાસ્થ સાધે સાર	૪
ધમ ચિતવી પુર સજ કરી, સધના લોક વસાય,	
મસારી પ્રાણી ભણી દીધ આગે દાય	૫

ઢાળ ૧ લી.

(પાચમી તપવિધિ સાબળો,—એ દેશ)

- નગરી નિરખો મોહની, નામ અવિદ્યા જાસો રે,
શોભા સખરી તેહની, નીકો નિવિડ નિવાસો રે નગરી૦ ૧
- ત્રણ અસાન ત્રિકોટ છે, તે નગરીની પામે રે,
કોસીસા સોહે જિહા, કર્મ પ્રકૃતિ પ્રકાશે રે નગરી૦ ૨
- દેવ નરક પશુ માનની, એ ગતિ ચાર પ્રતોલી રે,
તીખી તૃષ્ણા ખાતિકા, અતિ ઉડી તસુ દોલી રે નગરી૦ ૩
- ગમણી ભોગ તે વાડિયા, મુખ કમલે કરી સોહે રે,
સમર કુવર રમતો રહે, ચૌવનરૂપ મન મોહે રે નગરી૦ ૪
- પાપ અઢાર તટાઁ તે, તે અતિ જાડા દોષ રે
શઠ હઠવાદ તે ખાલ છે, ઉન્માદ જલ તિહા હિમે રે નગરી૦ ૫
- કીડા વાપી કામિની, શગાઁ રસ કરિ ગાદી રે,
કરપદકમલે શોભતી, સરલી મુન્દર દાદી રે નગરી૦ ૬
- કામાસન વ્યાસન જિહા, ચોસસી આજરો રે,
પરિણામ ક્ષણ ક્ષણ જીવડા, તેહિજ ધગ વિસ્તારો રે નગરી૦ ૭
- નગરીનિય જે લોક છે, તે તો મદગ માતા રે
નગરીને છેહડે વસે, તે કંધુ સરલ કંઠાતા રે નગરી૦ ૮
- થોડે લાભે લોઁ જે, મનમા હર્ષિત થાય રે,
થોડે અલાભ જે નરા દીન થઈને જાય રે નગરી૦ ૯
- મમત્વોપદ્રવ દેવતા, નગરીની રખનાળી રે
સાન્નિધ્ય ખખર ભલી કરે જ્યુ વાડીમા માળી રે નગરી૦ ૧૦
- નાચે વૂદે કેઈ નરા, કેઇ વા' રિચારે રે,
નદે વદે ઐ રતવે, ઐ પાચક વારે રે નગરી૦ ૧૧
- ઐપે રોપે ગર્વને, એપે કરજુ ન ઇપે રે
આક્રદ રોવન ઐ કરે, મિયા મતિ અતિ દીપે રે નગરી૦ ૧૨
- ધસમસ ધધામા દિરે, શિકયા વિકયા ડારી રે
ગાવે વાવે ઐ નરા, ઐ ડપટની સારી રે નગરી૦ ૧૩

નિર્વિગ્ના મહુ લોહને, ગમના અતિ નગી રે,
નગરી નાજી એદવી, મોદ ગમ વડાગી રે નગરી ૧૮

દોહરા

દને રામ વર્ણન સુણો, ની એદનો પગિવા,
દવિ દરપના ઉપમા કરી, દહ સનગો વિન્તાર. ૧

દાણ ૨ ૭

(દેશી મુખખાની ગયના રંગી સાચી, — એ દેશી)

નૃસંગિ પાખા લાવી રે, મહુલ દુવાસના તેથ મહીપતિ મોહના,	
મિદાસન મતિગ્રન છે ર, ડન અમનમ જેથ મહીપતિ ૧.	
ખૂગ નિનછન કો અરુ નેગ દિયા અગી સાર,	મહીપતિ ૦
પાચે ઇન્દ્રિય પત્તડી રે, પાચેછ દધિવાર મહીપતિ ૦	૨
અગતિ અને નતિ બે ખડી રે, આમ દાવણુદાર,	મહીપતિ ૦
પાખડી બહુ પોચિયા રે, આમી ધર્મ મિદાગ મહીપતિ ૦	૩
બુવિધ સજા નટ તિહા રે, નાટક દરે ઉદાર,	મહીપતિ ૦
કામિક શ્રુત તિહા ગાળે રે, નામને મુખના મહીપતિ ૦	૪
ગળ્યવી ભામનગી પરે રે, શ્રુગાર સખા દરેછ,	મહીપતિ ૦
આર્નાક મિત માનતો રે, અરિ માન ધરેછ. મહીપતિ ૦	૫
પટરાણી જડતા ફી રે, મુણુ ગણુ અપ મસાગ મહીપતિ ૦	
તસ કુણિ દહર રેલગી રે, મન પુન વડ લાલ મહીપતિ ૦	૬
નગ દેપ આગ વગી રે, એ પણુ પુન છે તાસ મહીપતિ ૦	
જેરાવર મગના અઢે રે, અપ શકે કુણુ જસ મહીપતિ ૦	૭
ચિન્તા પ્રમુખ પુની ધણી રે, રણુ કવાને મર, મહીપતિ ૦	
ભાઈની પરે ભડ અઢે રે, દિન દિન અધિકે નર મહીપતિ ૦	૮
કર્મ દિયા અજો રણી રે, મહી મિથ્યાદટિ, મહીપતિ ૦	
છાપ ધરી જેદની નગ રે, તીડે સમળી મટિ મહીપતિ ૦	૯
દુટ યોગ મનના અઢે રે, તેહિજ સામત સાર, મહીપતિ ૦	
માત નસન મલે સદા ન, ગળ્યનણુ આધાર મહીપતિ ૦	૧૦

- મંડલિક રાગને અછે રે, કોધ માન લોભાદિ; મહીપતિં
દંભ જોરાવર જોધ છે રે, પગ ધગ છપે વાદ. મહીપતિં ૧૧.
સેનાની પરમાદ છે રે, ક્રુદ્ધ કરણુને જોધ, મહીપતિં
શાન્તિ માહા સુભટાં લણી રે, જીંભા જોછે રોધ. મહીપતિં ૧૨.
ચંડભાવ કોટવાલ છે રે, તસ્કર અલણુ હાર; મહીપતિં
શેઠ જીહાં વ્યાજેષ છે રે, મહાજનને સુખકાર. મહીપતિં ૧૩.
પાપ પરિગ્રહ અતિ ધણો રે, તેહિજ અધિક લંડાર; મહીપતિં
સંગ કુસંગ દાણી તિહાં રે, પુરોહિત પાપ પ્રચાર. મહીપતિં ૧૪.
આજસ શયાપાલ છે રે, શઠ હઠ છાહલદાર; મહીપતિં
નિંદકકાંતુગા ધણા રે, કુકવિ બહુ મુઆર મહીપતિં ૧૫.
તબોક્ષી પ્રેમ રાગ તે રે, મુખ ગોલા પરકાર. મહીપતિં
હૃદય શોક બે મગ્ન છે રે, ક્રીડા કૌતુક સાર. મહીપતિં ૧૬.
વિષય વિકાર આઠર ધણા રે, એવો રાજ્ય પડર; મહીપતિં
ધર્મમંદિર ધન તે નશ રે, મોહચક્રી વમે દર. મહીપતિં ૧૭.

દોહરા.

હવે નિરૂત્તિની વારતા, મુણુએ ભગિનન તેહ;
શીલ સત્ય મનમાં ધરે, સાધવી લક્ષણુ એદ ૧.

ઢાળ ૩ જી.

(૪મું પરીક્ષા કરણુ કુંવર અધ્યા રે;—એ દેશી)

- ધર્મ સહાય કરી કામની ચલી રે, નિરૂત્તિ નીકે નર,
આપદ સંપદમાં જે સ્થિર રહે રે, નરનારી તે શર. ધર્મ ૧.
મોહ મહિપતિને લય નાસતી રે, પવનતણી પરે તેહ;
સુત સખરો પણુ સાથે શુ કરે રે, ભાવી ન ચડે જોદ. ધર્મ ૨.
મારગ લાંબો અતિ ધણો કામિની રે, ચાકી રાણી થાય.
વિસામો મન બળે લીજીયે રે, સખરે દામ સુહાય. ધર્મ ૩.
બ્રહ્મપુરી ઇક ભાવી ભામિની રે, ઇહાં રહેવાનો લાગ;
મંત્ર પવિત્ર પાણી કરી છોટિયે રે, પૂજીયે વધી આગ. ધર્મ ૪.

- યદ્ય રથંભ માંડયો છે યાગે કરી રે, સદ્ગત સગાઈ સાર;
 વેદપાઠી બ્રાહ્મણ મુખ ઉચ્ચરે રે, વેદકંઠે ઉચ્ચાર. ધર્મં ૫.
- માપ અને જવ તિલ સદુ ભેલિને રે, હોમ કરે બહુ ભાતિ;
 ખીજડ પીપલ લાકડ મેલિયાં રે, ધર્મ તણી મન ખાતિ. ધર્મં ૬.
- છાગના કાનમાં મંત્ર બણી કરી રે, બલિ કરે બ્રાહ્મણ તેહ;
 દેવને તૃપ્તિ હોશે એહથી રે, સરગ હોશે સ્વદેહ. ધર્મં ૭.
- નિવૃત્તિ એવી હિંસા દેખીને રે, મનમાં ચિન્તે એમ;
 બ્રાહ્મણ તે સમ દમ ક્ષમતા ધરે રે, યાની નિર્મમ હેમ. ધર્મં ૮.
- મન સુચિકારક સતોપી સદા રે, ત્યાગી કઠણાવંત;
 સત્યવાદી સ્વધા બ્રહ્મ પારખુ રે, આરજ અનુપમ સંત. ધર્મં ૯.
- બ્રમ જુલા એ બ્રાહ્મણ નામથી રે, ગડરી પ્રચાહે લોક;
 વેદમંત્રે કરિ છાગને સ્વર્ગ છે રે, મન વહિત લહે થોક. ધર્મં ૧૦.
- છાગતણી પરે વહાલાને કરો રે, સખરી ગતિ ઉપચાર;
 દુર્ગતિયે કાં મૂકો બાપડા રે, વેદ ઉપર એક તાર. ધર્મં ૧૧.
- વેદમંત્રે કરી કન્યા વ્યાહિયે રે, તે પણ વિધવા યામ;
 મંત્રતણી જે શક્તિ તિહાં ગઈ રે, લ્યો પરતો મન લામ. ધર્મં ૧૨.
- વેદપાઠી બ્રાહ્મણને તાડતાં રે, પીડા ન હુવે લગાર;
 તો તે છાગને પીડા નહિં હુવે રે, મંત્રશક્તિ શ્રીકાર. ધર્મં ૧૩.
- સિંહ સર્પનો યાગ કલ્યો નહિં રે, બાપડાં બકરાં અનાથ;
 દુર્બલધાતી દેવ અછે સહી રે, નબલાને કોણુ સાથ. ધર્મં ૧૪.
- પરમેશ્વર એ ખાવાં સરજ્યાં રે, એહણું જોલે એહ;
 ખાદકથી પણ પાપી આગલો રે, હિંસા દીપાવે તેહ. ધર્મં ૧૫.
- યાગહિંસાને હિંસા નવિં કહે રે, ચાર્વાકે મતના ધાર;
 પ્રાણુ હરે જે પંચેન્દ્રિય તણાં રે, લધુ જીવ કેહી સાર. ધર્મં ૧૬.
- શિવ તે સર્ગ તીર્થ જલને કહે રે, પૂજે ગો પશુ મંદ;
 ગૃહધારીને ગુરૂ કરી સદહે રે, દેવ અગ્નિ સુખકંદ. ધર્મં ૧૭.
- એ સધળા મુઝ શોક્ય પ્રવૃત્તિના રે, પક્ષપાતી પરધાન;
 એમ જાણોને નિવૃત્તિ નીસરી રે, ધરે તેમ ધર્મધ્વનિ ધ્યાન. ધર્મં ૧૮.

દોહરા.

વિસામો લેવા બાણી, વધી જોતું કોઈ ગામ;
 ફરતાં એક દીડું તિહાં, બ્રહ્મમતીનું ઠામ. ૧.
 વૈરાગી બેઠા ધણા, કોપિન વસન ધરેછ;
 હાથ કમંડલ દંડધર, જપ અક્ષમાલ ધરેછ. ૨.
 સ્થાનક વાર દેખિને, સુતશું બેઠી ઠામ;
 એક બ્રહ્મ જગમાં અછે, શબ્દ સુણ્યો એ તામ. ૩.

ઢાળ ૪ થી.

જંબૂદ્વીપ મગાર, ભરત હેત્રમાહે;—એ દેશી.

સુત જોલ્યો સુણુ માત, વચન હુવે તીકે, જે કોઈ તત્ત્વ સમ જાણિયે એ;
 બ્રહ્મ વિના સખ જૂઠું, એકાંત મતધર, છંદાં રહેવા મન નાણિયે એ. ૧.
 સાધક વ્યવહાર જેહ, નિરત કારણુ બહુ, ઉરહો અવલંબ એ સહિ એ;
 નિશ્ચયને ગ્રહે એહ, કીરિયા દ્વપવે, ખોટાશુ વણુશે નહિં એ. ૨.
 મંથયકી કરે જોધ, તપ જપ ખપ કરે, ઉદમ પણુ સવિ આચરે એ;
 મુખથી જોલે એમ, એ સહુ જૂઠું છે, નય પ્રમાણુ નવિ ઉચ્ચરે એ. ૩.
 સ્યાદ્વાદ નહિં એથ, જે સાચો સહી, સકલ રસાયણુ સાધક એ;
 કપટી કુડા એહ, સ્વપર રૂપનું, પરમારથના બાધક એ. ૪.
 વલી કહે જગમાં એક, આતમ વ્યાપિયો, બ્રહ્મ સ્વરૂપી એહુઓ એ;
 જ્યુ આકાશે ચન્દ્ર, એકજ છે સહી, જલ પ્રતિબિંબ જૂઓ જૂઓ એ. ૫.
 ઉપજે વિણુસે જૂર, જલકલ્લોલ જ્યુ, નાના મહોટા દીસતા એ;
 પણુ તે એક સ્વરૂપ, અવર ન કોઅછે, એહ અર્થ કહે હીસતા એ. ૬.
 કે ઉત્તમ કે નીચ, કે સુર નારકી, આરજ્ય મ્લેચ્છ કે આખિયે એ;
 કે નારી કે ખંજ, કે નર તિર્થેય, મારપિછ સમ સાખીયે એ. ૭.
 કે પંડિત કે મૂઢ, કે રંક રાજ્પી, ધ્યાદિક બેદ અનુસરે એ;
 કર્મ ન માને હેત, સહજ સ્વભાવ એ, બદરી કંટકની પરે એ. ૮.
 આતમગુણુ પર્યાય, અનંત માને નહિં, જોલે જ્ઞાતકની પરે એ;
 પરિણામી જે દ્રવ્ય, આતમ પુરુષ, એક વિવેચન ના કરે એ. ૯.
 સત્તા શાશ્વતરૂપ, નિજ નિજ દ્રવ્યની, મર્યાદા મુકે નહિં એ;

દ્રવ્ય અને પર્વાય, બેદાબેદ જે, આદાદી સમજે સદી એ. ૧૦.
 ઇલાં નવ રીએ માફ, વિવેક મુતે કલો, માતા વચન પ્રમાણિયો એ;
 ઉઠિ ચલી પંથમાંદો, પુત્ર ગ્રેરી યદી, બેદ લલો મન આણિયો એ. ૧૧.

દોહરા.

- સુશુદ્ધિ મુતા હવે ચાલતા, તાપસ આમમ દીડ;
 વિસામો ઇલાં લિજિયે, સખરી છાયા મીડ. ૧.
 જુદા તાપસ અતિ ધણા, જટા જૂટ જાડુ ભાર,
 હાથ અક્ષમાલા અછે, નામ નારાયણુ સાર. ૨.
 શિષ્ય ધણા ગ્રિહુ દિશ જઈ, મૂલ કંદ ફલ લેહ;
 વનનીડી આણે ધણા, ભાજન અર્થે નેહ. ૩.
 શુક સારો પંખી બણી, રામ નામ શીખાય,
 પાદપ સીંચે વારિશું, ધર્મ ન ધર્મ ઉપાય. ૪.
 નિશ્ચિત નારી ચિંતવે, એ પણુ મોહું લીન;
 શમ દમ કરણા કો નહિં, જ્ઞાન શુણું કરી હીન. ૫.
 ભુક્તા ભામિની જે તજી, ભજી ન અંતર દષ્ટિ;
 કોડ દિયા અપ્રલી હુવે, બધું ઉખરમે ઝટિ. ૬.
 આરંભ મિયામતિ ધણા, નિરવઘ નહિં એ દાય;
 શ્રાંત થયાં પણુ છડિયે, નદી ફલની છાય. ૭.

ઢાળ પ મી.

(મેર અરહનાં;—એ દેશી)

- સુશુદ્ધિ મુતા વળી ત્યાંચકી રે હાં, ધરિ ધીરજ મનમાંહિ; ધર્મ ધુરંધરા.
 ચાલી ચતુરા ચોંપશું રે હાં, ગાલી પુત્રની બાંહિ; ધર્મ ૦ ૧.
 તું મુત સુરતર છાંદી રે હાં, તો સમ અવર કો નાંદો. ધર્મ ૦
 ઇક પુર બેડી કામિની રે હાં, કોલધર્મ મુણી કાન ધર્મ ૦
 વિસામો ઇલાં લીજિયે રે હાં, જો રહે આપણો માન. ધર્મ ૦ ૨.
 એ ધર્મ સેવે ધણું રે હાં, તરણપણે નર નારિ; ધર્મ ૦
 આકર્ષે લોકો બણી રે હાં, ધર્મ શબ્દ સુખકારિ. ધર્મ ૦ ૩.

સત સાધુ મુખ કચ્ચરે રે હા, આવાને બહુ માન,	ધર્મં	
મડલ માટે મન રની રે હા, ગારે ગીત ને જ્ઞાન	ધર્મં	૪
રડા ચડા દીક્ષિતા રે હા, ધર્મ દાગ છે એહ,	ધર્મં	
મૈયા શક્તિ દોરો સુખી રે હા, મન મત ધરો રે સદેહ	ધર્મં	૫
મઘ માસ ખાતાયકા રે હા, ઇશુ કામે દોષ નાહિ,	ધર્મં	
ઇમ મુણી નિવૃત્તિ ચિતવેરે હા, ધિદ્ધિ-એહની ગાહિ	ધર્મં	૬
મોહ મત્રીના દાસ એ રે હા, સગ ભયો નહિ એહ,	ધર્મં	
નિવૃત્તિ તિહા દૂતી ચલી રે હા, શીવવતી ગુણગેહ	ધર્મં	૭
અવર નગર દીકુ બધુ રે હા, બાધમતીનુ કામ,	ધર્મં	
આતમની અચા કરે રે હા, એ હોશે અભિરામ	ધર્મં	૮
તમુ મુખ એહનુ સાબંધુ રે હા, આતમદાણુ દાણુ નાહિ	ધર્મં	
પુણ્ય પાપ કેહને નહી રે હા, સન્યપણો જગમાહી	ધર્મં	૯.
માતા પૂછે સુત ભણી રે હા, એહથુ આખે એમ,	ધર્મં	
વિવેક પુન તવ બાલિયો રે હા, મુણુ માતા કુ તેમ	ધર્મં	૧૦
બાધને કહિયે પુત્ર વુ રે હા, પિતા ભણો છો નાહિ	ધર્મં	
બ્યાહ ભોગવેલા જૂઓ રે હા, એક પિતા ક્યુ સાગી	ધર્મં	૧૧
અપરાધ કો ખીજો વરે રે હા, અન દીજો ઝાઇ,	ધર્મં	
ગજનીતિ પશુ આવની રે હા, ધર્મભણી કિહા હોઇ	ધર્મં	૧૨
શખ્યા સખરી સર્ધન રે હા, ખીજો ખીર પ્રભાત,	ધર્મં	
ભોજન મીકુ કીજીને રે હા સાખ્યમતીની વાત	ધર્મં	૧૩
સાગત મત એ સાબળી રે હા, નિવૃત્તિ નારી ન સુદામ,	ધર્મં	
તરવ વપૂરને કુ મઘા રે હા દુપણુ ન આવે દાવ	ધર્મં	૧૪
મુઘ્ય માનવ મૃગપાશ એ રે હા, લવ અટવીમા ભુર	ધર્મં	
નિરખી નિરખી પગ મડિયે રે હા, ઇશુશુ સહિરે દૂર	ધર્મં	૧૫
આગે ચાલી છિતાનળી રે હા ન રી એક પલ માત,	ધર્મં	
કપિન યોગી પણુ મૈયા રે હા, તિણુશુ ન કરી વાત	ધર્મં	૧૬
એવક સઘના મોહના રે હા નિવૃત્તિ નારી મન જાણુ	ધર્મં	
વંચીની પડે પગદરવા રે હા, ભૂલે નાહિ મુગણુ	ધર્મં	૧૭

દોહરા.

છણુ પરિ સધગી જૂમિકા, લગની બમતી જૂર,
વિસામો લાધો નહિ, ખેદ દરે જે પૂર

૧

ઢાળ ૬ ઠી.

(રહો રહો રટો રહો વાલદા,—એ દેશી

- પ્રવચન પુર ગઇ પાધરી, પુણ્ય તણે અડર લાલ રે,
નિકટ ભાવી નિરખે સહિ, પાપીયા છે દૂર લાલ રે પ્રવચન૦ ૧
- ચારિત્ર પ્રાસાને ડાપરે, ધર્મધ્વજ લહકાય લાલ રે,
દૂરથકી પણ દેખતા, આનંદ અગ ન માય લાલ રે. પ્રવચન૦ ૨
- પુણ્ય પવિત્ર પશ્ચિમથી, ઉપદેશ નગન્મા જોય લાલ રે,
પાપ કર્મ ચડાવતુ, પગ પેમાર ન ટાય લાલ રે. પ્રવચન૦ ૩
- સાધુ શિશેમણિ સત જે, નગર મધ્ય ગહે તેહ લાલ રે,
દેશવ્રતિ ને સમકિતી, ગાદિ વસિયા અઢેહ લાલ રે પ્રવચન૦ ૪
- પ્રવચન પુર વાસી ધણા, સધગા સુખિયા લોક લાલ રે,
તત્ત્વતણે સુખ આગને, તૃણ સમ સુખ મુરનોક લાલ રે પ્રવચન૦ ૫.
- ત્યાયકી મુકિત પુગી બણી, સાચ ચલે નિન ગત લાલ રે,
ચોર ચગડ લાગે નહિ, ભીતિ તણી નહિ વાત લાલ રે પ્રવચન૦ ૬.
- તસુ પુરવામે વન અછે, ધ્રુવદમન છે નામ લાલ રે,
નિવ્રતિ નારી દેખિયો, અનુપમ એ અલિસમ લાલ રે પ્રવચન૦ ૭
- સાધુવન તે કુડ છે, જિન વચનામૃત નીગ લાલ રે,
જૂર ભવિક પથી બણી જાને ભવની પીર લાલ રે પ્રવચન૦ ૮
- ધર્મવચન દન કટરા, યોગી મલુકર સાર લાલ રે,
નિવ્રતિ વિસામો તિહા લિયો, ખેદ ગમાવણુદાર લાલ રે પ્રવચન૦ ૯
- યોગ ત્રિભુમિ આવાસ છે, તિહા ઇડ નરને દીઠ લાલ રે,
દિલભર દર્શન તેહતુ, અમૃતથકી પણ મીઠ લાલ રે પ્રવચન૦ ૧૦.
- વિદ્યાનો ભડા છે, જાણે સવળી વાત લાલ રે,
વદના કાંધી નારિયે, જગમ તીગ્ય જાત લાલ રે પ્રવચન૦ ૧૧

હાય જોડીને પૂછે સતી, યશુ તુ રાખી આપ લાય રે,	
દય વનમદિ કયુ રહે, સાચુ સધનુ દાખ લાય રે	પ્રવચન૦ ૧૨
પુરુષ કદે મુલુ મુન્દી, મારી સધગી વાત લાય રે,	
વિમલગોધ નામે અહુ, સિદ્ધપુરુષ નિખ્યાત લાય રે	પ્રવચન૦ ૧૩.
દય પુઝ મોદે રાજવી, અરિહત નામ છે જાસ લાય રે,	
તસુ આદેશ લહો કરી, ઇશુ નાડીમે વાસ લાય રે	પ્રવચન૦ ૧૪
આવામ પદેની જમિકા, મેસીને આરામ લાન રે,	
રાખુ મુખ ભરપુઝ ન, જતિ હવે અગિરામ લાય રે	પ્રવચન૦ ૧૫
રાજના પરસાદથી, મુઝને એકધુ જાન લાન રે,	
આગમ નીગમ વારતા, સધવાને સમાધાન લાય રે	પ્રવચન૦ ૧૬.
કર જોડીને કામિની, આખે પુઝાને એમ લાલ રે,	
ઉપકારી શિર મેહરો, મુલુજો હું હું તેમ લાય રે	પ્રવચન૦ ૧૭
અબ્બા નારી એકથી, નદાનો પુન એ સાથ લાય રે,	
સમલુતણુ દાખ શે કહુ, ઇકે જાલો જગનાથ લાલ રે.	પ્રવચન૦ ૧૮.
મયા કરીને જોધરે, એ ખાયખો દાય લાન રે	
કહિયો હોરો એહને, પ્રનુતા સપ સાથ લાય રે	પ્રવચન૦ ૧૯
હું નજરે જે દેખાય, વાર એહની વાગ લાન રે,	
એ સધલુ મુજને દોહો, આણી મન ઉપકાર લાય રે	પ્રવચન૦ ૨૦

ટોહરો.

સિદ્ધ પુરુષ જોડ્યો હવે, મુલુ જામિની કુખ તુજ,	
હર ગયા હવે જાણુજે, એ નાચા છે મુજ	૧
એ ખાજક જે તાહરો, ઉત્તમ લક્ષણવત,	
સકલ વાતનો હું કહું, એ માને એકત	૨.
તત્ત્વગિ નામા પુત્રીકા, મહારી છે મનુહા	
શુભાચાર દારા કુખે, ઉપની તે નિર્ધાર	૩
તેમિતી તુજ પુન, પરણ્યો અહુ પ્રેમ,	
અવિચલ જોડી એહની, હોમે કુશલા સીમ	૪
વગ કન્યા જેદ લવા, લેહરો ભોગ સયોગ	
ચદ અને પુનમ તણો, પૂરણ મલિયો ભોગ	૫

એક વચન સુર મુગ્ધી, દેખી કન્યા સાર,
 યાનગ્ય લદાણુ દેખીને, પાગી દર્પ અપાર. ૬
 બાગ્ય ભલું મુઝ પુનનું, એ ધન ધણી થાય
 ધરમે લક્ષ્મી આવતી, કયુ ઈવીજે પાય ૭
 નિદ્રાણુ સખ્યા લાઈ, તનુમે અમૃત પાન
 જૂખ્યો પાયસ ના તજે, લાધા નક નિધાન ૮
 નિજતિ નાગી માનિયુ સિદ્ધ વચન રાગાર
 બમે તેદ દિન માધિયુ ન થા પામ નિયાન ૯

દાળ ૭ મી

(૬૧૬ કુવર ક્વિસન દો. કુવરિની સધિયા છ એ—દેશી)

કુવર કુવર વિરેક દો, લાગી તત્ત્વરચિ છ, પગલે પગમ ઉલાસ,
 મિનબ વિવબ ન કીધો દો, વદાવે વાગમે છ, કિતરીયો જસવાસ કુવર ૧
 મનમે મનમે દો, મરોતસવ માડ્યો અતિ ધણોછ, તે જાણે જગદીશ,
 જુગતિ જુગતિ જોડી દો, મિની દેમજ્યુછ, વાણી વિશવા વીર કુવર ૨
 માણિક માણિક જોડી દો દેમની મુદ્રી છ, જેડનો ઉભય સયોગ
 મ પ મ પ મિયતા હો, દોરે મોદિલી છ, કિહા માણસ સયોગ, કુવર ૩
 વિમલ વિમલ મોધ કરે, સુણ સગી છ, આપ દુઃખ મન નાણ
 વાધે છે વાધે છે પણ ખીજે ચક્રમા છ, આતવે પડિત વાણ કુવર ૪
 સુત્રી સુત્રી હો, આપા આપદ નવિ રહે છ, રાહુ મુખે જેમ ચક્ર,
 ધીરજ ધીરજ ખમજે દો, આપ ઉપના છ, વાયે ન ચયે ગિરિદ કુવર ૫
 આજથી આજથી દોરો દો, એની ગુભદશા છ, આપદ અવગી થાય,
 પ્રગટ પ્રગટ દોરો દો, પુણ્ય પાધગ છ, સખ જનને સુખદાય કુવર ૬
 ઉદમ ઉદમ બતાવુ દો, બાલ વુજ દ્યે છ, અનુપમ છે ઉપાય,
 નિજૂળ નિજૂળ ન હોવે દો, નિશ્ચય જાણજો છ, પરતો પૂરણ થાય કુવર ૭

દોહરા.

પ્રવચન પુરનો છે ધણી, રાગ અરિહત નામ,
 બાવ શત્રુ છત્યા છજે, અતુની બલ અભિરામ

ભુક્તિ મુખિ દાતા સકલ, અચિત ચિન્તામણિ જ્યેષ્ઠ
કામકુલ સુરતરુ ધણા એ સમ અનર ન યાય

૨

કાળ ૮ મી

(ખા દા ચ દ્રારની કામ ગ, —એ દેશ)

શોભા સાહેબની વણી મોપે મ્હીય ન જાયો રે	
રથુવદટિ મરિ વણીવુ નિર્ધે અનુભવ પાયો રે	શોભા૦ ૧
તીન ખજ શિર શોભતા, તીન જનન નુરાધ રે,	
તીન ગદે કરી ગજતો ગલ નય સુખાહા રે	શોભા૦ ૨
સિદ્ધાસન ઉત્તવન ભયુ અરોહ જન વર્ગિ હોય રે	
ભવિજન તાપ છુટાવના અદ્ભુત જળધર જ્યેષ્ઠ રે	શોભા૦ ૩.
મિથ્યા તિમિર નસાવના, સુગમ મમ છે તેજ્ઞ રે	
ધર્મચક્ર જસુ આગને, દેવ ધરે ધર્મિ તેજ્ઞ રે	શોભા૦ ૪
ધર્મિ જીતિ જન સગે જલુક જ્યુ સિદ્ધ સાદે રે	
ફલ ફગર વરમા રે વર્ગિ સુગમ સિદ્ધિદા રે	શોભા૦ ૫
જાતિ વેગ મુદ્રી વગી મુગ્ધ ને તિર્યગો રે	
પરિધે આની મને એવો છે નિદા સગો રે	શોભા૦ ૬
અચિન્ત્ય મૂન જે ધન્ધ છે અમ ને નવિ દેખે રે	
તે સધગા કિ કરે દહા નિગમ એહ વગેગે રે	શોભા૦ ૭
અતિતપ એહના અતિધણા, કોતા નાવે પારો રે	
કેનનજાન વિભાવ અનન વધના વિસ્તારો રે	શોભા૦ ૮
જનમાતા જ્ઞે એહને મેરે સિધર મરિ ચિતો રે	
મસરે એતુ આખિયુ, અનત સુશે વ્રુઝ વિતા રે	શોભા૦ ૯
એમ મણી નિવૃત્તિ નારી હગ્ધી અતિદિ ઉગાયો રે	
મન સદેહ વિનય ગયો પગમ પ્રનીત પ્રદાશો રે	શોભા૦ ૧૦.
લખ આદેશ ઉઠી કરી પુત્રનધૃતી સગે રે	
પ્રવચનપુર પેગણુ ભણી નિવૃત્તિ ચલી મન રગે રે	શોભા૦ ૧૧.
ચિત્રારો તારો પામોને અધિક ધિરણુ જાનુ ધાય રે	
વિવેક તિમિ પરે રેખિયો પ્રમદ પરણી આન રે	શોભા૦ ૧૨

નગર નજીક આપ્યા નિગે, પાખડી મનિયા યારે રે,	ગોલા૦ ૧૩
તખ વિવેક દેખી કરી, સુન્દર અપારે રે	
કપટ નિપટ મુખ દેવવે, નગવાની પગ તેરે રે,	ગોલા૦ ૧૪.
ગોલાવે આડા ધરી, વગ કરવા ધરિ નરે રે	
મિન સુણો ઈક વારતા, એસી નીતવ છાપા રે,	ગોલા૦ ૧૫
નગરી લોક ગુમાન છે, અમ ઘર આવો સુઢાયા રે	
સદીર્ઘ પુરમે અછે, આ કમનાઈ જનપગા રે	ગોલા૦ ૧૬
ખિજમત કરસા મે ધખી, હંડે ધડિ મન રાગા રે	
પુગ્નપશ પાણુ ચાહ રે, ઇનડે કેટલા કાળે રે	ગોલા૦ ૧૭
ઉભારો નૃપનો ભયો, આસગ ન કરો તાળે રે	
વળી એ ગગા એહવો, ટાટો શીવો દોષ રે,	ગોલા૦ ૧૮
દામ ન દાદે દેહનો, મુનિવગ મો મુખ જોય રે	
માયા છોડાવે મનયકી, પ્રીત રીત નવિ જાળે રે,	ગોલા૦ ૧૯
શત્રુ મિન અગ્રા ગણે, આપ કખે એક તાણે રે	
સ્વાર્થમ પણુ એહની, ઉદાસીનતા લાભે રે,	ગોલા૦ ૨૦.
તુ પ્રાણી બોલો અછે, બાથ ભરે કા આભે રે	
વેદાચાર ન લેખવે, તોય રોય ન જણાવે રે,	ગોલા૦ ૨૧
પુરૂષ વેદન કો નહિ, બેદન ગ્રાઈ ન પાવે રે	
નિદા સ્તુતિ બેળે મળી, ઈમ પાખડી કીધી રે,	ગોલા૦ ૨૨.
ધર્મમંદિર કરે સાબળો, વિવેકતણી મતિ સીધી રે	

દોહરા.

વળી પાખડી ગોલિયા, વીગ વિવેકને એમ,	
અમ દાકુરને એવળે, મનવંજિત લહે જેમ.	૧.
પાલે તાડે ફિર કરે, હરિ હરે બ્રહ્મા દેવ.	
જગ સધવેલી જુગતિશુ, અહનિશ સારે એવ	૨.
બીર કરે ભગતાતણી, અરિ નાખે ઉથેડ,	
એવક સખરા એહના, કો ન કરે તસુ છેડ.	૩

તૂક્યાં પ્રભુતા દે સહી, રુઝ્યાં લે ઉદ્ધાલ;	
પરતો અમ દેવાતણો, આવી નજર નિહાલ.	૪.
મોક્ષભણી જો આહ છે, અલ્પે દેશે એહ;	
શિવ દે છે જિન પણ સહી, કષ્ટ ત્યાગશું તેહ.	૫.
ખાતાં પિતાં વિલસતાં, જો લાભીજે મોક્ષ;	
નિજ મારગ લાધો યકાં, કોણુ લે વિષમો દોષ.	૬.
જંગમ સ્થાવર એહના, એવક સધળા લોક;	
કાર્ય વિરલો દોષસી, જિન સર્વ દર્શન કોક	૭.
દાળી ૯ મી.	

શ્રીચંદ્રા પ્રભુ પ્રાહણા રે;—એ દેસી.

વીર વિવેક વદે ધર્મુ રે, ઉત્તર આખું સાર રે,	
સિંહ તણી પરે ગાનિયો રે, પરમત માન ઉતાર રે.	વીર૦ ૧.
મુજને તુમે કેમ ભોળવો રે, સરસ્વતીને સ્થો પાઠ રે;	
વચન તમારો વાવલાં રે, અંદન નહિં વંચ કાઠ રે.	વીર૦ ૨.
મેં મિથ્યામતિ તુમ તણી રે, જાણી છે નિર્ધાર રે,	
ધૂવાડે કરી જાણિયે રે, પાપ કરો હિપચાર રે.	વીર૦ ૩.
દેવભણી થેં આજગ્યો રે, ઉચ્છિન્ન દેવ પ્રકાશ રે;	
મોહતણા થેં મિત્ર છો રે, તુમશું કેહો વાસ રે.	વીર૦ ૪.
દેવાનો જે દેવ છે રે, શ્રી વીતરાગ વિરોધ રે;	
પાપ છતે કોણુ કાચને રે, હાથ અહે કુણુ દેખ રે.	વીર૦ ૫.
કંચન પીતલ અંતરો રે, ખણુઓ સૂરજ જેમ રે;	
તણુ તરવરનો અંતરો રે, દેવ કુદેવનો તેમ રે.	વીર૦ ૬.
નિઠકલકી જન દેવ છે રે, ઉગ્ગવલ અતુપમ એહ રે;	
દોષ વરોં કરિ દૂષવો રે, પણ એ ગુણુનો ગેહ રે.	વીર૦ ૭.
દશિરાગ છે દોહિસો રે, મુક્યો કચુંદિ ન જાય રે;	
મોહોં ઘેલાં માણુસાં રે, સૂઝા નાવે દાષ રે.	વીર૦ ૮.
મૂઝા મિથ્યાવાદને રે, ગુણુ જીપર કરો રાગ રે;	
શમ દમ સંતરસી ખરો રે; કાં છોડો તે માગ રે.	વીર૦ ૯.

- મદન નહિ મદ લોભતા રે, તૃપ્તિ નહિ ય તરંગ રે,
વિષય વિકાઝ ઇન્દ્રિયતણા રે, નહિ ગમાનો સગ રે. વીર૦ ૧૦.
- મમતા ગમતા રોપતા રે, હારા વિનાસ ન તાસ રે,
આશાપાશ ન વાસના રે, એહવા ગુણ પ્રકાશ રે. વીર૦ ૧૧
- દેવ બનો ન્હિગા ધરો રે, જૂના જૂડે ભર્મ રે,
શ્રીરીતરાગ વિના નહિ રે, દાના શિવ મુર સર્મ રે. વીર૦ ૧૨
- સસારી સુખ કારણે રે, લીજે વસ્તુ શુકાય રે,
તાસ પરીક્ષા સહ કરે રે, એહની ક્યુ નવિ થાય રે. વીર૦ ૧૩
- તત્ત્વપરીક્ષા જ્ઞેય છે રે, માનુષ મોગી જાન રે,
તે લહી પરમાદે કરી રે, ન ધરે ભાતિ ઉભાત રે. વીર૦ ૧૪.
- તે પરુ નર રૂપ કરી રે, મૃગ નહિ પુરુષ કાય રે,
જૂલા ભવઅટવી વિધે રે, જૂવા મૃગ સમ જ્ઞેય રે. વીર૦ ૧૫.
- દેવ તમારા દર્શિયા રે, રાગી સાગી એહ રે,
વામા કામી ગોહિયા રે, નિપટ વિટ મ અછેહ રે. વીર૦ ૧૬.
- મુકિત હુવા કા અવગરે રે, દૈત્ય નિપાયા કાય રે,
એવે કા સત હોધને રે, આપાશુ મનસાય રે. વીર૦ ૧૭
- શસ્ત્ર ધરે માલા ધરે રે, નાગ ધરે અગમાલી રે,
વાહન યેસી ચાલના રે, એ દેવ શોખા નાહી રે. વીર૦ ૧૮.
- જગન ઉપાયો તિણુ મમે રે, વ્યાધિજરા દુખ રોગરે,
નીપાયા કા જાણિને રે, ભગવતાને કમ જ્ઞેય રે. વીર૦ ૧૯
- આત્મ દિશ જ્યોમ કાજ જે રે, વસ્તુ અખડિત એહરે,
કુણુ ઉપજાવે એહને રે, આદિ ન લાભે છેહ રે. વીર૦ ૨૦.
- મુખ્ય આત્મ દ્રવ્ય આખિયા રે, જ્ઞાન તે સકલ સ્વરૂપ રે,
એહ વિના શે જાણુજો રે, મધગે છે અધરૂપ રે. વીર૦ ૨૧
- સકલ પદારથ શાશ્વતા રે, દ્રવ્ય ગુણે કરિ હોય રે,
પરમથ દિસતા રહે રે, એહ સ્વભાવ તું જ્ઞેય રે. વીર૦ ૨૨
- રાજસ તામસ મત્ત્વ જે રે, એહ ઉપાધિ સસાર રે,
જ્ઞાનાદિક ગુણે શોભતો રે, દેવ તિકા નિર્ધાર રે. વીર૦ ૨૩.

દોહરા.

- વળી પાખંડી બોલિયા, સુણુ વિવેક વર વીડ;
કર્મભોગમે' પણ કહાં, તે શિવ હાથે' હીર. ૧.
- જીણુ જેવો કમ આચર્યો, તેહણું ફલ દે ઇશ;
એહ વચન સુણિ તિણુ સમે, વિવેક વદે મન હીંસ. ૨.
- કર્માનુસારી તુમતણો, દેવ હુઓ નિર્ધાર;
તો ક્યું થેં કર્માં ભણી, નવિ માનો સવિચાર. ૩.
- કર્મવશે' જન્મજીવડા, સુખ દુઃખ લાભે જોય;
પણુ પરમેશ્વર કેહને, બલો શુરો નહિં હોય. ૪.
- થેં આખો જિન દેવ એ, રૂસે તૂસે નાહિં;
એહ વાત સાચી સહી, પણુ અચરિત્ત ધણુમાહિ. ૫.
- ભક્ત તિકે સહજે લહે, અનુપમ લીલ વિલાસ;
ભક્ત નહિં જે જીન તણા, તે લહે બધન પાસ. ૬.
- ઋણ વસંત છાયા લહે, તરવર નવલાં પાન;
વળી વારહ વૂઠે થકે, સધળે વાઘે વાન. ૭.
- ધણે દૃષ્ટાંતે' સુખ લહે, જીનવર સેવે જેહ;
સહેજે' સમિથો લાભિને, શિવ પણુ પામે તેહ. ૮.

ઢાળ ૧૦ મી.

(મન મધુકર મોહી રહ્યા;—એ દેશ)

- વિવેક કહે વળી સાંભળો, તુમચા દેવ છે એહ રે;
પાળે તાડે ભોક્ષને, રગ સખરા એહ રે. વિવેક ૦ ૧.
- એ ગુણુ દેખી રંજ્યા, તો જન્મ જાંત્યા રાખ રે;
દેવ કહે સધળા સહી, ભુક્તિ મુક્તિના દાવ રે. વિવેક ૦ ૨.
- ગોપી વહાલી જેહને, નેને કાધી દેવ રે;
મૂઢમતે' એમ વણુવો, મુક્તિ દાસી કરે સેવ રે. વિવેક ૦ ૩.
- ઢાપ શાપ દેવે ધણુ, અર્ધાગ રાખે નાર રે,
નાટક હાસ્ય વિજ્ઞાસિયો, ક્યું તે દેવ વિચાર રે. વિવેક ૦ ૪.
- પૂજા શોભા દેખિને, હર્ષ ધરે મનમાહિ રે;

ખાવે પીવે ખુશ કરે, દેવપોણું તે નાંહીં રે.	વિવેક ૦ ૫.
લોક ધણે એવક બયે, તો તે દેવ ન થાય રે;	
મોહતાણા એવક ધણા, દેવ કરો મન લાય રે.	વિવેક ૦ ૬.
મસારી કરણી કરે, મમ ગદું મનમાદિ રે;	
દેવ મ જાણો તેહને, મૃગતૃષ્ણાગ્રસ નાહીં રે.	વિવેક ૦ ૭.
દેવ નિગંજન ધ્યાધયે, ધ્યાન ધરી ગુદ્દ હોય રે.	
અંતર આખ કુધાડીને, જાન બસી પડે જોય રે.	વિવેક ૦ ૮.
માયું રૂપ જાણ્યા વિના, જૂલે છે સસાર રે;	
પણ પરમાર્થે પ્રોચ્છન્ને, સીધ એ રૂપ સાર રે.	વિવેક ૦ ૯.
સાચો દેવ લહી કરી, જૂદો નાવે દાય રે;	
લીરસમુદ્ર લહી કરી, ખારે જલ કોણુ નહાય રે.	વિવેક ૦ ૧૦.
મહારૂ નામ વિવેક છે, સમગ્રતું સખ લોય રે;	
ઝવેરી જાણે આંતરો, કાચ મણિમેં હોય રે.	વિવેક ૦ ૧૧.

દોહરા.

પણુ વચનેં પાખડીને, જીપિ નગરમેં આય;	
માતા મુનિશાયા રહી, મુત પુર દેખે જાય.	૧.
તિણુ અવસર હવે નિગતિનો, મનમંત્રી પિયુ સાગ;	
બહુ વિરહો ન ખમી શક્યો, આયોમિલણુ વિચાર.	૨.
પિયુ બોલ્યો મુણુ હે પ્રિયા, તું શુભ નારી હોય;	
મુજ વચનેં તું નીસરી, રોય ન આણ્યો કોય.	૩.
તું સત્યવંતી સાધવી, સૂધી સખરી નાર;	
તખ મે પ્રજ્ઞિત વશેં કરી, દીધી ચિત્ત ઉતાર.	૪.
ઇક દિન તુજ ગુણુ સાંભરયા, તિણે મિલવાને આય;	
તુજ સુત પીસરનો ન છે, ગુણુવંત આવે દાય.	૫.
તુજ સુત પરણ્યો તિણે સમે, હું પણુ છાનો તેય;	
ગુમપણે આન્યો હતો, વિમલ્યોધ છે જ્યે.	૬.
વારૂ વીર વિવેક એ, પરણી તત્ત્વરચિ નાર;	
કરશે કામ જીતો હવે, તિહાં આવીશ સંભાર.	૭.

દોષ ન આણ્યો પાઠ્યો, પિયુષ હિલમિલ હોય,
માવન ભાગોહી મિત્રે, પચ્છર ન મિત્રે કામ
એહ વચન શ્રવણે સુણી, કલવતીને કાચ,
પગથુ પાછા ઠેલિરે, તોહી ન આણે રોપ

૧૧૧ ૧૧ મી. ૧૧૧

હરિયા મન વાગો,—એ રશા

ઇક દિન માતા મુત લણી, શીખ કહે મન લાય રે,	મુત સુધુ સોભાગી.
તું ગણે શાણો અછે, માત લણી સુખદાય રે	મુત૦ ૧
હિત વાણી પાણી લણી, રાખણુ તુ છે જોગ રે,	મુત૦
પકવધડો કાચો નહિ, સોચો સખર સયોગ રે	મુત૦ ૨
હિતવાણી કામધનુ છે, સતપુત્રકાને આય રે,	મુત૦
દુષ્ટ કુસુત માતગને, ધરમા ઠોડો ક્યુ જાય રે	મુત૦ ૩
સધાગને રત્નતી નથી, ગુરુ જન વાણી એહ રે,	મુત૦
અમૃતથી અધિકી અછે, જાણે સ્વાદી જેહ રે,	મુત૦ ૪
ગુલ ઉપદેશ વિના દિરે, ન નારી જગમાહિ રે,	મુત૦
લાવણ્ય લક્ષણુ આહિરા, ગાન હૈરે જસુ નાહી રે	મુત૦ ૫
માત વાણી જાણે સહી, અમૃત ધારા મેહ રે,	મુત૦
ઉપર ક્ષેત્રતણી પરે, મત દેખાડ છેહ રે	મુત૦ ૬
મૃત્તિ શોક્ય શમવા લણી, કીજે કોઇ ઉપાય રે,	મુત૦
એહ અવસ્થા તિણે કરી, જમનારો ક્યુ જાય રે	મુત૦ ૭
પિયુષિયોગ સ્થાનભુષતા, સુષુક્ષિતણો નહિ યોગ રે,	મુત૦
એ દુખ સધાગા નવિ ગણુ શુભપુત્રને સયોગ રે	મુત૦ ૮
ધન ભગિયા ભગર જે, ખાતા ખૂટી જાય રે,	મુત૦
અક્ષયનિધિ પુત્ર સપત્ર સસારીને યાય રે	મુત૦ ૯
માના સદાઇ પુત્રની, આતા ગણે ભૂ ર	મુત૦
તે તુજ પુત્ર રતજથી, ક્યુ મન ન રહ સવર રે	મુત૦ ૧૦
મુકરી રાસબીને ધણુ, પુત્ર હુવા શી સિદ્ધ રે,	મુત૦
મિહિણી એકો મુત જણે, સધગોઇ સુખ દીધ રે.	મુત૦ ૧૧

કુલમંદિર દીપક સહી, કુલજાગિની ચંદ રે;	સુત૦
કુલગાડી ધર ધવલ છે, સુપુત સદા સુખકંદ રે.	સુત૦ ૧૨
તમરૂપ વૈરી વશ કરે, મીલ કમલ ઉદાસ રે;	સુત૦
સુપુત્ર સુરજ ઉગે થકે, શોભાવે ધરવાસ રે.	સુત૦ ૧૩
હવે તું એ નગરીનો ધણી, સેવ નિરંજન દેવ રે;	સુત૦
જસ પ્રસાદ લક્ષ્માં થકાં, સકલ કરે તુજ સેવ રે.	સુત૦ ૧૪
મોહ મહીપતિ છપતાં, જપર કરસી એહ રે;	સુત૦
સેવક પણ્ય એહના અછે, મોહ દાવાનલ મેહ રે.	સુત૦ ૧૫
આલસ્ય કરજે એહની, આઠ પહોર અપ્રમત રે;	સુત૦
સાચો ઊતરજે સહી, સાચ ભલો જગ મિત રે.	સુત૦ ૧૬
ન રૂચે કૂડ એ સ્વામીને, કાંઈ તિલ તુષ માત રે;	સુત૦
સેવા પ્રમાદને વેર છે, ગાય અને વાલ જાત રે.	સુત૦ ૧૭
લક્ષણ્ય એ તે સ્વામીનાં, સેવક ચૂકા જાણુ રે;	સુત૦
પ્રમાદને વશ હુષ રજા, મોહે લીધા તાણુ રે.	સુત૦ ૧૮
તે ભણી પ્રમાદ છોડીને, ખીજમત કરજે ખાસ રે;	સુત૦
પ્રસ્તાવે સંધળી કરે, આપણી જે અરદાસ રે.	સુત૦ ૧૯
શીખ ધ્વંસી માતા તણી, શીશ ચઢાઈ તેણુ રે;	સુત૦
ધર્મમંદિર કહે હવે મુણો, વિવેક વદે હરખેણુ રે.	સુત૦ ૨૦

દોહરા.

પય પ્રણમીને બોલિયો, મીઠા વચન વિચાર;	
નર પશુ પંખીએ સહી, માત હુવે સુખકાર.	૧.
પણ સાચી માતા તિકા, આપે શીખ સુજાન;	
હેમકેડિ દિતકારિણી, નહિ તે શીખ સમાન.	૨.
માની છે શીખ તે સહી, માતુ જે જે દીધ;	
મુધાકુંડમાં નાછે, કમગવી પય પીધ.	૩.
નંદન વન નિરખ્યો કિયો, બાવન ચંદન લેપ;	
છણિપરે સુખમુજને થયું સુણિ તુમ વચન અપેખ.	૪.
માતા વચન ઊપાપરો, સો સત પુત્ર ન દોષ;	

સુખ નાપે માતા બણી, જ્યાંધિ રૂપ તે જોમ. ૫.
ધમ માતા હર્ષિત કરી, ઉઠયો કુંવર તિવાર.
માતા હાથ માથે ધરી, જાયે રાજદુવાર. ૬.

દાળ ૧૨ મી.

રામચદ્રકે/બાગ, ચાપો મોરિ/ચો રી,—એ દેશી
પરખદા 'આતમ ભાવ, મોહિ મિરાજ રહો રી; ૧ / ૧.
શ્રી જગનાથ નરેન્દ્ર, નિરખી હર્ષ ગણો રી. / ૧.
છત્ર હશે સિરદાર, સિંહાસન પર રાજે, / ૧.
ધર્મધનુષ ધર્મિ હાથ, કરણી ખડ્ગ તે છાજે. ૨.
તવના બે કર જોડ, પપ પ્રણમી ને કરે રી,
તીન જીવનનો નાથ, અનુપમ રોબ ધરે રી. ૩.
અષ્ટાંગ યોગના ધાર, યોગ જોગ બયેરી,
હૃદય કમલ તુલ્ય ધાર, ધ્રુવશુ જાય મિયે રી. ૪.
સુર નર ભમરા જૂર, સેવે પાવ સદા રી:
તુલ્ય પદ્મપદ્મ માર, મનમે અધિક મુદા રી. ૫.
જ્યોતિરુપ જગનાથ, કેવલરુપ બયો રી,
સ્વાદ્વાદી સુખરૂપ, જૂપ અનુપ બયો રી. ૬.
ભાવ કર્મ મલ છોડી, આપે રૂપ વિચરે,
તો સમ અવર નકોમ, કિન દિન અધિક દિવાને. ૭.
ભવ ભવ ભમતા આજ, દર્શન તુમચો દોઢો,
આજ અધિક આનંદ, લોચન અમિય પદ્મો. ૮.
સુરતર સમ તુ રામ, બીજા જૂપ કરી રી,
તું જાતિનો હેમ, અવર તે ધાતુ કથીરી ૯.

૧ શ્લોક ॥ અષ્ટાંગયોગાઃ ॥

સંયમો નિયમઞ્ચૈવ, કરણં ચ તૃતીયકમ્ ॥

પ્રાણાયામઃ પ્રત્યાહારઃ, સમાધિર્ધારણા તથા ॥ ૧ ॥

ધ્યાનં ચૈતસ્ય યોગસ્ય, શ્લેષમષ્ટાંગકં બુધૈઃ ॥

પુર્ણાંગક્રિયમાણસ્તુ, શુક્લમેસ્યાદશોચતા ॥ ૨ ॥

સમ દમ સધળા બાવ, આનંદ અધિક ધણા રી,	
તમ મેઝાં લહે લોક, નહિ કાઈ રિદિ મણા રી.	૧૦
રવિથી નામે ધૂક, મોરથી નામે શુભંગા,	
તેમ ઘુજ આણુથી દોષ, ન કરે કો પરસગા.	૧૧.
જગમ સ્થાવર જીવ, હુ સધળાં સુખદાઈ;	
મિત્ર અમિત્ર સમાન, એ હુમમે અધિકાઈ.	૧૨
હુમ શુભ દેરો પાર, કહેતાં ક્યુદિ નાવે,	
પણ આપણી મતિ સાર, સેવક બાવ જગાવે	૧૩

દોહરા.

ઈમ રતવના જિન રાજની, કીની બે કર જોડ,	
વળી પચાગે પય નમે, મન મદ મચ્છર હોડ	૧.
કૃપા કટાક્ષ જોષને, ઈમ જોડ્યા જિનરાજ,	
પરખદ બારા સાબસો, ધરિ ચિત્તમાદિ સમાજ.	૨.
વીર વિવેક કહી જિયે, તે છે એહ કુમાર,	
ભાતો ભાત બલી પડે, તત્ત્વ શુદ્ધિ બહાર	૩.
નાયક વિના મેના કિસી, ગાન વિના જ્યુ વાણિ,	
જ્યુ વિશુ સરવટ કો નહિ, શુભ વિશુ લાલ કબાણુ	૪.
ધર્મ કર્મ તિમ એ વિના, સખરો નાવે ધાત,	
બની ખરી સખ બાવની, ઘુરત લખે એ વાત	૫
વિકસેન્દ્રિયમા એ નહીં, પશુ નરકમે નાહિ,	
પ્રાપ નરમા એ વમે, વગી આરજ કુવમાદિ	૬
ત્યા પણુ કો વિરલા કને, પૂરણુ લાભે એહ,	
છીપ ધણી સધળી નહિ, મોતી ધારે જેહ	૭
અહ કાર ઇણુમે નહિ, કૃપણુભાવ નહિ કોય,	
મીલ જોસે સુખ દમે, ધર્મવત વર્ગ હોય.	૮.
લાજવત મતિવત એ, પર દોષ દકણુહાર,	
સુખમાહે મૂઝે નહિ, દીન હીન દુખ ચાર	૯
વિણુ ઉપકારે ઉપકારે નિર્મલ ગગ તરગ,	

- મુજને તે હોય વાલહો, જે કરે એહનો સંગ ૧૦.
મુજપેં આયો 'એ સહી, અધિકાર લેવા કાજ,
તે લાણી એહને મેં કિયો, 'ધણુ પુરનો રોડરાજ. ૧૧.
એહ 'વચન તપણું સુણી, સધળે કીધ 'અમાણ;
નગરમાંહિ વાસો 'દિયો, 'કુંવર' લહે બહું માન. ૧૨.

હાળ ૧૩ મી.

ચિત્રોડા રાજ રે, એ, દેશી.

- છક'દિન અરણસા રે, કરે કુંવર પ્રકાશા રે,
મોહ છપણુ આશા વાસા આણીયે રે;
સાદિબ જિન રાજ રે, અતિ સખસ દિવાળ રે,
ફિર વેરી હુવા છે તાળ, જાણીયે રે. ૧.
મન મંછરાસો રે, દુ.ખ ખેલનો માસો રે,
અતિ પાપનો જાસો આસો, મોહ છે રે;
અવિદ્યા ગદ કીધો રે, નિજ વહિત સીધો રે,
જાણે જલ બધું પીધો, વડ એ મોહ છે રે. ૨.
હાથી જાલા ઘોડા રે, વળી માનવ જોડા રે;
બહુ રાખ્યા છે હોડા, હોડી તુમ તણી રે,
સધળો જગ છુત્યો રે, 'એ છે વદીતો રે,
વૈરી અનીતો છીતો, સહુ જાણી રે. ૩.
મોહરાજ જોરે રે, આજ સખરો તોરે રે,
કહે હરિ આવે કોરે, એહને રે,
તપસી તપ ચૂકે રે, મોહપામેં દૂકે રે,
ધર્મ સધળો તે લૂટે, ભોરે તેહને રે. ૪.
કુલવત કહીજે રે, આચારે છીજે રે,
મોહેં કરી બીજે, રીઝે રાગમા રે;
દેવ દાનવ નાગ રે, ધણુ આજેં ભાગ રે,
પૂઠા વળી નાવે સરગા, માગમેં રે
વેદ મંત્રના પાઠ રે, તો પણુ જનને નામ રે, ૫.

ઇશુ મોહના કાઠા બાઠા, કુશુ સહે રે;
 પશુ પંખી છુટ્યા રે, જસ ખાટે વદીના રે;
 બહુ કાલ વ્યતીતા, અંત ન કા લહે રે. ૬
 તુમ સેવક ભાંખ્યા રે, તો પશુ મોહ ગંખ્યા રે,
 કોઈ જોર ન ચાલે પાલે, કો નાહિ રે,
 અતુલી બલ દીસે રે, પાપ વિચવા વીશે રે,
 સધળાનાં મન દીસે, છે સહી રે. ૭,
 તુમચો મુખ જોઈ રે, હરખે સખ કોઈ રે;
 પર પૂઠે ન હોઈ, હમણાં છે જિરયા રે;
 મોહ રાય અલેખે રે, જગ સધળો ધેખે રે,
 જાણો વિશેષે, હમણાં એ દશા રે. ૮.

દોહરા.

વળી વિવેક વાચે ધણા, મોહતણા અવઘાત,
 જગચરતું સખ જાણુ છે, તો પશુ મુણજી વાત. ૧
 જીવ હણાવે સોકપે, જી શીખાવે જોર,
 વાટ પડાવે ધન હરે, પરદારક અતિ ઘોર. ૨.
 છલ બલ સાધે અતિ ધણા, જોડે ધનની રસા;
 સોલુપ સોબી લ પટી, વ્યસન ન મૂકે પાસ. ૩.
 શીખાવે સધળા ભણી, પાપતણી બહુ વાત;
 સંતતિ સખરી હોયસી, ગરવતણો કરો ધાત ૪.

કાલ ૧૪ મી.

વેગવતી તિહા બાબણી;—એ દેશ

મોહતણો મહિમા મુણી, ભવિજન આતમ ભાવો રે,
 ઉદય અધિક આવે છતે, વાધે મોહનો દાયો રે. મોહતણો. ૧.
 પૂજાવે પીપલભણી, દેવગવે દવદારો રે;
 પાવસ પાત્રને પોપિયે, એ એ મોહ વિચારો રે. મોહતણો. ૨
 લાખ પીપી ફલ જોહના, ફૂમિ છીટકનો ગેહો રે,
 પીપલ પીનગ ઉદરે, એ એ મોહ અજેહો રે. મોહતણો. ૩

- પૂજવે નિહવને, નાજવે આકરો રે; મોહતણો. ૪.
- માપતણી હિંસા કરે, એ એ મોહ વિકારો રે. મોહતણો. ૫.
- સતુ વણે સંસારમાં, પાવક પાપ નિધાનો રે; મોહતણો. ૫.
- પૂજ્યે પુણ્ય કારણે, એ એ મોહ વિધાનો રે. મોહતણો. ૬.
- આરંભ અધિકા જોઈથી, વાધે બચવડ પૂરો રે; મોહતણો. ૭.
- કન્યાદાન કહીણ્યો, એ એ મોહ અંકૂરો રે. મોહતણો. ૮.
- બાહિર શુચિ જાણી કુવે, તિહાં માને ધર્મભાવો રે; મોહતણો. ૯.
- તીર્થકરણ ન આદરે, એ એ મોહ સભાવો રે. મોહતણો. ૧૦.
- માખી મધુ ઘનં કિયે, હોમે ધાન્ય અપારો રે; મોહતણો. ૧૧.
- ધર્મ બુદ્ધિ તિણ્યું ધરે, એ એ મોહ પ્રકારો રે. મોહતણો. ૧૨.
- પતિ મૂઢી પર પુરપને, એવે સાહમી શુદ્ધિ રે; મોહતણો. ૧૩.
- એકાકાર કરી મળી, એ એ મોહ કુબુદ્ધિ રે. મોહતણો. ૧૪.
- સુરભિ મુખ પુચ્છે કહે, બહુ દેવાનો વાસો રે; મોહતણો. ૧૫.
- શુદ્ધ કહે મલ મૂતને, એ એ મોહ વિવાસો રે. મોહતણો. ૧૬.
- સંસારી દેવાં કને, માગે મોહા ગમારો રે; મોહતણો. ૧૭.
- ગેહીને ગુર કરિ ગણે, એ એ મોહ વિકારો રે. મોહતણો. ૧૮.
- ગેહી ધર્મ મહોટો સહી, જસુ આશ્રય સગ કાપો રે; મોહતણો. ૧૯.
- ઈમ બાસે જગમાં ધણા, મોહે મોહા લાયો રે. મોહતણો. ૨૦.
- સોનાની સુરભિ કરી, મંત્ર બણી વિમ્ર લેહ રે; મોહતણો. ૨૧.
- ભાગ કરી વહેચી લિયે, એ પશુ મોહના ગેહ રે. મોહતણો. ૨૨.
- કર્પણી કહે અમ ઉપરા, ધર્મો કેહા હોય રે; મોહતણો. ૨૩.
- પશુ પંખી નર કણુ મહે, અમથે મોહ એ જન્ય રે. મોહતણો. ૨૪.
- વેદ પુરાણે પાળિયો, વળી માર્કડ પુરાણો રે; મોહતણો. ૨૫.
- નિશિબોજન કરવું નહિ, સમજે ગતુર મુગણો રે. મોહતણો. ૨૬.
- સૂરજ કિરણે ફરસિયો, ગંગારો પશુ પાણી રે; મોહતણો. ૨૭.
- પીવા યોગ્ય પાવન અછે, નિશિ નવિ પીવે ધીરો રે. મોહતણો. ૨૮.
- એહ વચન નિજ મંથરો, માને નહિય લગારો રે; મોહતણો. ૨૯.

સના લોભી દુષ્ટ રહ્યા, એ એ મોહપ્રકારો રે.	મોહતણો. ૧૭
અન્ય ધરે મેઠા પિતા, પિંડ લહ નહિ ભાગ રે,	
મૂઢમતિ મૂઝી રહ્યા, એ એ મોહના દેરા રે	મોહતણો. ૧૮.
તો પરભવ પડોતો પિતા, નિજ ધર મેઠા પુત્રો રે,	
પિંડ દિયો મહોએ નહિ, પરતિખ દેખ પનિત્રો રે.	મોહતણો. ૧૯.
પરણાવે વૃક્ષા ભણી, ચેતનની પરે જાણી રે,	
મથ રચે વ્યભિચારના, એ એ મોહની ખાણી રે.	મોહતણો. ૨૦.
ચેતનને માને નહિ, શન્ય ગિરો સંસારો રે,	
ક્ષણિકવાદ ઠેઠ ધરે, મોહતણા વિસ્તારો રે.	મોહતણો. ૨૧.
વાનનમા મૃગલા રહે, સૂકા તૃણ આહારો રે	
તે મૃગ મારે માનવી, એ એ મોહ પ્રકારો રે.	મોહતણો. ૨૨.
મોહ મોહ બાધા ધણી, ગળ્ય વધ્યો અતિ જોરો રે,	
તમની આણા માને નહિ, બલ બલિ યાદ દેરો રે.	મોહતણો. ૨૩.
નીન લોક નાયક તમે, મોહ ધ્રુવ પથુ એમો રે,	
એક મિયાનમાહે કાઠ, ખડગ રહે મે કેમો રે.	મોહતણો. ૨૪.
તમ એવકષે લીજ્યો, બદ લવી માવારો રે,	
જોરો તોરો જાળતો, જાગ જીતરો વિસ્તારો રે.	મોહતણો. ૨૫.
ધરાજો એ દુષ્ટ ગણો, સાહિબ મરિમનિગજો રે.	
ધર્મમંદિર કહે તે સુણો, જે જોયા જિનરાજો રે.	મોહતણો. ૨૬.

દોહરો.

વસ સ્વચ્છ મતિ તાહરી, તુ વિવેક વડ વીર	
ઉપકારે એ વીનતિ, ભવિકતણી કરે ભીર.	૧.
હુ ગાને દેખુ અણુ, સઘગીઠી એ વાત,	
કર્મ ઉદય અધિકો અણે, તિણુ નહિ બણતી ધાત	૨.
ધીર વીર પુરવે ધણો, વધ કીધો બડુ વાર,	
પણુ એ ફિર ફિર પાલવે, અનતકાચ અનુહાર.	૩.
મહોટો ખન એ મોહ છે, મહોટો રિપુ એ જાણુ,	
વિપમ બ્યાધિ વાડ નહિ, વિપ બચિયુ એ વાદાણુ	૪.

કાળ ૧૫ મી.

(કામ લાખેલો રે નય;—ફલકાની દેશી.)

મોહવરી વળી માનવી રે, માતા શું કરે પ્રેમ;
મદમાતી ને કામિની રે, ઉઘરી ચાલે, એમ.
વિવેકી, થિફ થિફ મોહ વિદ્યાર;

મસારી પ્રાણી ભણી રે, ભવજન એક અવતાર. વિવેકી ૧.

પતિ પરદેશે પહોં રે, પર નરશું રમે રંગ;
મર્મ તજે મલની પરે રે, ન કરે કરણા સંગ. વિવેકી ૨.

જનકતણે વળી જોયજો રે, સુનશું પ્રેમ ઉગર;
ધન પ્રયુતા લુપ્તધાયકો રે, ધાત કરે અવિચાર. વિવેકી ૩.

માત પિતા મૂકે સહી રે, બાઇ બેહેન સગીન;
પ્રાણુ તજે પ્રેમે કરે રે, વનિતા વચન આધીન. વિવેકી ૪.

દેશ ફરે મિત્રિ સિર ચરે રે, લંધે નદીય નવાણુ;
જે કામણુને કારણે રે, તે પણ ન કરે કાણુ. વિવેકી ૫

પ્રેમ ધણે મુતશું ધરે રે, માતા વલિય વિરોધ;
ધાવે મલ જૂઝ ધૂર થકી રે, વિરચે નવ નવ વેપ. વિવેકી ૬.

પરણાવે પ્રેમે કરી રે, મુંદરિ મુંદર દેખ;
ધાવન મદમાતોયકો રે, ન ધરે વચનની રેખ. વિવેકી ૭.

ધરતી ધન લોભીયકાં રે, ધધ કરે મિત્રિ બાય;
કથન કાઇ માને નહિં રે, ચાલે આપણી દાય. વિવેકી ૮.

કાયા દગ્ગન સારિખી રે, ઉપરથી દેખાય;
શાર સંખ્યાવાન જ્યું રે, કાણુમે ખેર થાય. વિવેકી ૯.

માયા છાયા સારિખી રે, ધન ધન મેલે રે જોહ;
રિચરતા તે રહેશે નહિં રે, તડકે લાગે જોહ. વિવેકી ૧૦.

આશ્રવ અધિકા મેલિયા રે, નવ નવ જંધન થાય;
કામ કોઇ લકરી વધે રે, જ્યું જલ પવન પસાય. વિવેકી ૧૧.

માત પિતાદિક્ક એહવા રે, સધળા સખાથી ન હોય;
પણુ મસારી પ્રાણિયા રે, પ્રાર્થે એહવા જોય. વિવેકી ૧૨.

રસના લોભી હુધ રહ્યા, એ એ મોહવિકારો રે.	મોહતણો. ૧૭.
અવર ધરે એરો પિતા, પિંડ લહે નહિં બોરા રે;	
મૂઢમતિ મૂંઝી રહ્યા, એ એ મોહના દોરા રે.	મોહતણો. ૧૮.
તો પરભવ પહોંતો પિતા, નિજ ધર એંઠા પુત્રો રે;	
પિંડ દિયો પહોંચે નહિં, પરતિખ દેખ પવિત્રો રે.	મોહતણો. ૧૯.
પરણાવે જુદા લણી, એતનની પરેં જાણી રે;	
મંથ રચે બાંધારના, એ એ મોહની ખાણી રે.	મોહતણો. ૨૦.
એતનને માને નહિ, શન્ય ગિણે સંસારો રે;	
ક્ષણિકવાદ દેઈ ધરે, મોહતણા વિસ્તારો રે.	મોહતણો. ૨૧.
કાનનમાં મૃગલાં રહે, સૂકાં તૃણ આહારો રે;	
તે મૃગ મારે માનવી, એ એ મોહ પ્રકારો રે.	મોહતણો. ૨૨.
મોહ સોહ બાધા ધણી, સગ્ય વધ્યો અતિ જોરો રે;	
તમચી આણા માને નહિં, બલ બલિ કોઈ ફોરો રે.	મોહતણો. ૨૩.
ત્રીન લોક નાયક તમેં, મોહ ઈશ પણ એમો રે;	
એક મિયાનમાંહે કદા, ખડગ રહે બે કેમો રે.	મોહતણો. ૨૪.
તમ સેવકપેં લીજ્યેં, બેઠ લક્ષી સોવારો રે;	
જોરો તોરો જાળતો, જામ જીતરો વિસ્તારો રે.	મોહતણો. ૨૫.
ધરાજે એ હુધ રહ્યો, સાહિબ ગરિબનિવાજે રે;	
ધર્મમંદિર કહે તે સુણો, જે બોધ્યા જિનરાજે રે.	મોહતણો. ૨૬.

દોહરા.

નાસ સ્વચ્છ મતિ તાહરી, તું વિવેક વડ વીર:
 ઉપકારેં એ વીનતિ, ભવિકતણી કરે જીર.
 હું જાનેં દેખું અહું, સઘળીદી એ વાત;
 કર્મ ઉદય અધિકા અછે, તિણ નહિં બણતી ધાત.
 ધીર વીર પુરૂષેં ધણો, વધ કીધો બહુ વાર;
 પણ એ ફિર ફિર પાલવે, અનંતકાલ અનુહાર.
 મહોરો ખલ એ મોહ છે, મહોરો નિં એ જાણ;
 વિપમ બ્યાધિ વાડ નહિં, નિપ બાજિ

છાળ ૧૫ મી.

(કાણ લાખેલો દે ભય;—ફણગની દેખા)

- મોહવગે વળી માનવી રે, માતા શું કરે પ્રેમ;
મદ્માતી ને કામિની રે, ઉઘટી આલે એમ.
નિવેકી, ધિક્ક ધિક્ક મોહ વિહાર;
- મસાગી પ્રાણી ભણી રે ભવજલ એક અવતાર, વિવેકી૦ ૧.
- પતિ પરદેગે પૂઠવે રે, પા નરશું રમે રંગ,
ગર્ભ તજે મલ્લની પરે રે, ન કરે કંઈના સંગ. વિવેકી૦ ૨.
- જનકતણે વળી જોયજો રે, સુનશું પ્રેમ ઉત્તર;
ધન પ્રભુતા લુબ્ધાથકો રે, ઘાત કરે અવિચાર. વિવેકી૦ ૩.
- માત પિતા મૂકે મહી રે, બાઇ બેહેન મગીન;
પ્રાણ તજે પ્રેમે કરે રે, વનિતા વચન આધીન. વિવેકી૦ ૪.
- દેશ દરે ગિરિ સિર ચરે રે, લવે નદીય નવાણ;
જે કામણને કારણે રે, તે પણ ન કરે કાણ. વિવેકી૦ ૫.
- પ્રેમ ધણે સુતશું ધરે રે, માતા વલિય વિગેળ,
ધાવે મલ મૂત્ર ધૂર થકી રે, વિરચે નર નવ વેપ. વિવેકી૦ ૬.
- પરંણારે પ્રેમે કરી રે, મુંદરિ મુંદર દેખ;
પૌવન મદ્માતોથકો રે, ન ધરે વચનની રેખ. વિવેકી૦ ૭.
- ધરતી ધન લોભાથકાં રે, ધધે કરે મિલિ ભાય,
કથન કોઇ માને નહિ રે, આલે આપણી લાય. વિવેકી૦ ૮.
- કાયા કંચન સારિખી રે, ઉપરથી દેખાય;
જ્ઞાન મધ્યાવાન જનું રે, ક્ષણમેં ખેડ થાય. વિવેકી૦ ૯.
- માયા છાયા સારિખી રે, ધન ધન મેલે રે જોહ,
રિયરતા તે રહેશે નહિ રે, તડકે લાગે ત્રેહ. વિવેકી૦ ૧૦.
- આશ્રવ અધિકા મેલિયા રે, નવ નવ બંધન થાય;
કામ કોધ લહરી વધે રે, જનું જલ પવન પસાય. વિવેકી૦ ૧૧.
- માત પિતાદિક એહવા રે, સપ્તમા સખાયા ન હોય;
પણ સંસારી પ્રાણિયા રે, પ્રાપ્ત એહવા જોય. વિવેકી૦ ૧૨.

ન્નના લોભી હુધ રથા, એ એ મોહવિકારો રે.	મોહતણો. ૧૭
અગ ધરે મેઠા પિતા, પિંડ લા નહિ ભારો રે,	
મૂઢમતિ મૂઝી રથા, એ એ મોહના દોરા રે.	મોહતણો. ૧૮.
તો પરભવ પહોતો પિતા, નિજ ધર બેઠા પુત્રો રે,	
પિંડ કિયો પહોચે નહિ, પરતિખ દેખ પરિત્રો રે.	મોહતણો. ૧૯.
પરણાવે વૃક્ષા ભણી, ચેતનની પરે જાણી રે,	
અથ રચે બ્યભિચારના, એ એ મોહની ખાણી રે.	મોહતણો. ૨૦.
ચેતનને માને નહિ, શન્ય ગિણે સસારો રે,	
ક્ષણિકવાદ કઈ ધરે, મોહતણા વિસ્તારો રે.	મોહતણો. ૨૧.
કાનનમા મૃગલા રહે, સૂકા તૃણ આહારો રે,	
તે મૃગ મારે માનવી, એ એ મોહ પ્રકારો રે.	મોહતણો. ૨૨.
મોહ મોહ બાધા ધણી, રાત્ર વધ્યો અતિ ભેરો રે,	
તમચી આણા માને નહિ, બલ બલિ કોઈ ફેરો રે.	મોહતણો. ૨૩
ત્રીન લોક નાયક તમે, મોહ ઈશ પણ એમો રે,	
એક મિયાનમાહ કા, ખડગ રહ બ ક્રેમો રે.	મોહતણો. ૨૪.
તમ એવકપે લીછો, બેઠ બધી મોવારો રે,	
ભેરો તોરો જાનતો, જગ છતરો વિસ્તારો રે.	મોહતણો. ૨૫.
વેરાજો એ હુધ ગ્હો, સાદિખ ગરિમનિવાજો રે,	
ધર્મમદિર કહે તે સુણો, જે જોયા જિનરાજો રે.	મોહતણો. ૨૬.

દોહરો.

વત્સ સ્વચ્છ મતિ તાહરી, તુ વિવેક વડ વીર	
ઉપકારે એ વીનતિ, બવિકૃતણી કરે બીર.	૧.
હુ જાને દેખુ અધુ, સવગીહી એ વાત	
કર્મ ઉદય અધિકા અછે, તિણ નહિ બણતી ધાત	૨.
ધીર વીર પુત્રે ધણો, વધ કીધો બહુ વાગ,	
પણ એ ફિર ફિર પાલને, અનતકાય અનુહાર.	૩.
મહોટો ખવ એ મોહ છે, મહોટો રિપુ એ જાણ,	
વિષમ વ્યાધિ વાર નહિ, વિષ બચિય એ વાદાણ	૪.

કાળ : ૧૫ મી. ૧૩. ૧)

(સંખ્યા લાખેણો રે નય;—ફવડાની દેશી.)

- મોહવશે' વળી માનવી રે, માતા શું કરે પ્રેમ;
મદમાતી ને કામિની રે, ઉઘટી આસે, એમ.
વિવેકી, 'ધિક્ ધિક્ મોહ વિકાર;
સંસારી પ્રાણી ભણી રે, ભવજલ એહ અવતાર. વિવેકી૦ ૧.
પતિ પરદેશે' પૂલે' રે, પર નરશું રમે રંગ;
ગર્ભ તજે મલની પરે' રે, ન કરે કરુણા સંગ. વિવેકી૦ ૨.
જનકતણે વળી જ્ઞેયજ્ઞે રે, સુનયું પ્રેમ ઉગર;
ધન પ્રભુતા લુબ્ધાધકો રે, ઘાત કરે અવિચાર. વિવેકી૦ ૩.
માત પિતા' મૂકે સહી રે, લાઇ બેહેન સગીન;
પ્રાણુ તજે પ્રેમે' કરે રે, વનિતા વચન આધીન. વિવેકી૦ ૪.
દેશ દૂરે ગિરિ સિર ચડે રે, લંબે નદીય નવાણુ;
જે કામણુને કારણે' રે, તે પણુ ન કરે કાણુ. વિવેકી૦ ૫.
પ્રેમ ધણે! સુતશું ધરે રે, માતા વલિય વિરોપ;
ધાવે મલ મૂત્ર ધૂર થકી રે, વિરચે નવ નવ વેપ. વિવેકી૦ ૬.
પરણાવે પ્રેમે' કરી રે, મુંદરિ મુંદર દેખ;
પાવન મદમાતોયકો રે, ન ધરે વચનની રેખ. વિવેકી૦ ૭.
ધરતી ધન લોભીયકાં રે, ધધ કરે મિલિ ભામ;
કથન કાઇ માને નહિ' રે, આસે આપણી દામ. વિવેકી૦ ૮.
કાયા કંચન સારિખી રે, ઉપરથી દેખાવ;
શારદ સંધ્યાવાન જ્યુ' રે, કાણુમે' ખેડ માવ. વિવેકી૦ ૯.
માયા હાયા સારિખી રે, ધન ધન મેલે રે જેહ;
સ્થિરતા તે રહેશે નહિ' રે, તડકે લાગે રેહ. વિવેકી૦ ૧૦.
આશ્રવ અધિકા મેલિયા રે, નવ નવ બંધન થાવ;
કામ કોધ લહરી વણે રે, જ્યું જલ પવન પસાય. વિવેકી૦ ૧૧.
માત પિતાદિક એહવા રે, સધળા સખાથી ન હોવ;
પણુ સંસારી પ્રાણિયા રે, પ્રાયે' એહવા જોય. વિવેકી૦ ૧૨.

જ્યુ ખીખી બિલ્લમે અછે રે, સાપા કેરો વાસ,	વિવેકી૦ ૧૩.
પણ આશકા આણિયે રે, ધમ સમદિઠિ ઉદાસ.	
સાગર તરતાં મોહિયો રે, દવ ઓવાયો રે જાય,	વિવેકી૦ ૧૪.
મુરસાનિધ્ય ગિગિન ખલો રે, પણ વશ મોહ ન થાય.	
બૂખ્યો ગદાસ રાખિયો રે, તીખે શત્રુ સદાય,	વિવેકી૦ ૧૫
મીણ દાત સોદ આવિયો રે, પણ એ વિરમ કદાય.	
મવક પણ જે મોહના રે, સ્વામી સગિઆ રે તેહ,	વિવેકી૦ ૧૬.
કણ કણ કીધા ફિર મસે રે, પાર્ષ નારકી જેમ.	
અનાદિ અનત પણ એ સહી રે, અનાદિ સાત પણ એહ,	વિવેકી૦ ૧૭.
સાદિ સાન્ત પણ જે અછે રે, તુમચી સગતિ જેહ.	
મોહ એહ બહુ રૂપિયો રે, જેવક પણ બહુ રૂપ,	વિવેકી૦ ૧૮.
એકાકી પ્રાણી બણી રે, લાગી રહ્યા વદે બૂપ.	
તુજ બેલીયી એહના રે, બેલી અનત અપાર,	વિવેકી૦ ૧૯.
ક્યુ છપાયે વેગશુ રે, તુહિજ આપ વિચાર.	
ચૂપ કરી દમણા તે બણી રે, અવસર સમયો દેખ,	વિવેકી૦ ૨૦.
રાવ સાધે સમવાયશુ રે, એ સ્માદાદ વિગેપ.	
મોહવશી હોવે જિજ્ઞે રે, તેહ અછે પ્રતિકાર,	વિવેકી૦ ૨૧.
તે પણ દહિશુ તો બણી રી, સુણ એક અપર વિચાર.	

દોહરા.

લોક તલો અતે અછે, હિંચી અનુપમ સાર.	૧.
સિદ્ધપુરી નામે બલી, સધગામા સિરદાર.	
ભન્યબણી જે યોગ્ય છે, પણ કરે વિરલો વાસ,	૨.
હેમ સગ લાભે નહિ, સધળી માણિક રાસ.	
જન્મ જરાનુ દુખ નહીં, આપદગર્ભ ન વાસ,	૩.
ધન મન બધન કે નહીં, આતમ સદજ નિવાસ.	
આધિ વ્યાધિ બાધા નહિ, શીત રીત નહિ કાંધ,	૪.
બૂપ ધૂપ રૂપ રગ ચા, વિરસ ફરસ નહિં થાય.	
કેવલ કેવલ યાનમાં, પરનો નહિં પ્રસંગ,	

જ્ઞાન સુધા કરિ ચાપિયા, પરમ ઉદ્ધાસ ઉત્તમ.	૫.
તે પુરની ઇચ્છા કરી, યત્ન કરે બહુ લોભ;	
પણ ફિર મોહતણી પુરી, પામે પ્રાપ્ત મોય.	૬.
શિવપુર મગ જાણે નહિ, જૂઠો મારગ બાલ;	
મુગ્ધ મીન જ્યું આનવી, ફસી રહે જગ જાલ.	૭.
જ્ઞાન ક્રિયા વૈગમ્ય તિમ, મારગ સુધા જેહ;	
સદૃશ્ય સાચી નહિ, બામક બાવે તેહ.	૮.
નિકટ મુકિત છે જેહને, તે પણ મોહ છલાય,	
સાગર કંઠે પણ રતો, પોત ચલાવે વાય.	૯.
મોહચક્રી ખીચે ધણું, શિવપુર જાણુહાર;	
બોલાવીને તેહને, કરજે હર્ષ અપાર.	૧૦.
તું સાથે દુઆં થકાં, ભય નહિં તેહને કાય;	
ગરૂડ પખીથી નાસહી, જુજગ જાતિ જે હોય.	૧૧.
પહેલાં પણ શિવપુરતણો, મારગ વલો એમ;	
ધણિપરે રાજ આખિયો, તહતિ ક્રિયો સજ તેમ.	૧૨.

કાલ ૧૬ મી.

વધાવાની દેશી.

- વધાવો હે વીર વિવેકને, જગનાથે હે આપણો જાણીદાસ કે;
 પુણ્યરંગ પાટણ આપિયો, રાજ્ય દીધું હે માનું જાનુ ઉદ્ધાસ કે. વધાવો ૧.
- સેવક સખરા આપિયા, સાથ પૂરો હે શરો મુગ્ધુ સનૂર કે;
 સાહિબ હુકમ ક્રિયો વગી, તુજ સસરો હે વિમલમોધ પહૂર કે. વધાવો ૨.
- તેહને નિજપુરની ધરે, કાટવાળી હે દીજે સુખકાર કે;
 વનપાલકતા મૂકશે, મુજ વચને હે ન્યાયે સુવિચાર કે. વધાવો ૩.
- આદેશ લેષ તિહાં ચક્રી, વીર આયો હે નિજપુરને કામ કે,
 ધર્મધ્યાન વજ આગવે, મુખ આગે હે આગે કરિ અભિરામ કે. વધાવો ૪.
- માતા મન આનંદશું, વળિ વનિતા હે વનિતા લીધી સાથ કે;
 પ્રેમનિધાન પ્રતીતની, ઘરમાંહે હે માંહે પ્રથમ એ આથ કે. વધાવો ૫.
- જય જય શાંદ ફૂલે ધણા, ગુણ ગાવે હે ભાવે ગુણિજન સાર કે;

- પુણ્યગ પાટણ સજિયો, સિદ્ધ વિદ્યા હ વિદ્યાધર ન્યુ તાર કે. વધાવો ૬.
- વાજુર ગુરુ ઉપદેશના, અતિ વાળ્યા તે ગાળ્યાં ગુહિત ગભીર કે, વધાવો ૭.
- આડબર અધિગ કઠી, પુર પેદા હ સાથે વડની કે. વધાવો ૮.
- મટોટા મદાગન આવિયા, ગજ મુજરો હે કીધા ઉદાર કે, વધાવો ૯.
- આનંદ અધિક હુઆ ધણા, પુરમાટે ત વત્યો જય જયકાર કે. વધાવો ૧૦.
- કોટવાય સસરો કિયો, અણુવાણી હે જાણી કીધ પ્રમાણ કે
- દહેરો કઠણા તણો, પુર દેયો હે કૃયો વીગની આણ કે. વધાવો ૧૧
- દૂર ધીયા પાપી નત, પુણ્ય ધારી તે સારી નગરનો વામ કે,
- દુષ્ટ દુર્ગત જન કાદિયા, રાખ્યો નહિ હે તિહા ધ્યનો પાસ કે. વધાવો ૧૨
- રાજ્ય ભયો હરે ભોગવે, શિવ મારગ હે માર્ગનુ મુખ તેહ કે,
- ભોળાવે ભવિ સાધને, ભવવારે હે સારે સુખ ગુણગેહ કે. વધાવો ૧૩
- માતાને સુખણી કરી, જસુ સીએ હે હુઆ નવેય નિધાન કે,
- મન મત્રી પથ વેગથ, આવે જાવે હે પ્રમદા પ્રેમ નિધાન કે. વધાવો ૧૪
- અચરિજ ધરતો મત્રવી, સુત દેખી હે પેખી હર્ષ અપાર કે,
- લાજ ગહે સુત પુત્રથી, નવિ નિદા તે નાનોલી નરસાર કે. વધાવો ૧૫
- નીં વિવેક વાખો ધણુ સુખ પાચો હે શ્રીજીનચક પ્રસાદ કે,
- ત્રીજી ખડ પૂરો થયો, એ સુણતા હે ભવિજન આવે દાય કે. વધાવો ૧૬.
- દયાકુશલ પાંડવર, તસુ શિખ્ય હે ધર્મમંદિર ગણિ સાગ કે,
- એ મ નધ કિયો ભયો, સુખદાયી હે શ્રી સધને જયકાર કે. વધાવો ૧૭.

ખંડ ૪ થી.

મોહરા.

- શ્રીગુરુ ચરણ પ્રસાદથી, લલિયે લીલ વિલાસ;
મંગળ માળા સંપન્ને, દિન દિન અધિક ઉલ્લાસ. ૧.
- તિથુ પ્રસ્તાવે મોહ હવે, નમરી અવિદ્યામંડી,
આવાંક મિત્ર ભણી કહે, ઇક દિન વાત ઉમ્મઝાલી. ૨.
- આજસમે મો ઉપરે, દેષ ધરે નહિં કોય,
એક વિવેક વિના સહુ, પરમ મિત્ર જગ હોય. ૩.
- પહેલે પણ છળ બળ કરી, મુજને જીત્યો એણ;
તે વેળા મુજ સંભરે, ભીતિ રહે છે તેણ. ૪.
- આવાંક તવ બોલિયો, મોહરાય સુધુ સિંહ;
સાલ કંગાળ વિવેક છે, તિથુસુ કેહો બીહ. ૫.

દાળ ૧ લી.

(જેને પધારો હો મહેલંથી;—એ દશી)

- મહારાણી મોહ બોલિયો, ચારવાક સુધુ મિત્ર;
ભેદ ન જાણે તું એહનો, છાની છરી એ શત્ર. મહારાણી૦ ૧.
- મનમંત્રી મૂરખ થયો, જીવતો મૂક્યો એહ,
મેં પણ ન કહ્યું મંત્રીને, કેહ કરી ધરો એહ. મહારાણી૦ ૨.
- છણુ દેથી જીવતા છતાં, ક્યું મુખ પામે જીવ;
એકા રોગજ અંગમાં, ઉન્માદ રહે જસ જીવ. મહારાણી૦ ૩.
- વિરચ્યો વૈરી જાગતાં, નિશ્ચિંત સુએ જે સુખ;
બંધ હુઓ તે જાણ્યો, નીતિવચન કહેવાય. મહારાણી૦ ૪.
- નાનો વૈરી ન જાણિયે, વિશ્વાસ ન ધરો તાસ;
મનમે વળગી પડિકા, હાથીનો કરે નાશ. મહારાણી૦ ૫.
- અવગણિયે નહિં રિપુ ગણી, નાનો સો પણ જેહ;
વક્ષ અંકુર ઉગ્યો થકો, પ્રાસાદ પાડે તેહ. મહારાણી૦ ૬.

- દુઃખ પામ્યો નાનો યયો, પર હય દુઃખો, જોય;
 દલાહસ વિષ નિસ સમું, દુઃખદાથી ક્યું ન હાય. મહારાસો ૭.
- ક્રમક કિરતાં જનસી, પ્રવચન પુરમાં વાસ;
 તો હાથે આવે નહિં, જીમ સિંદ ગિરિમાં નિવાસ. મહારાસો ૮.
- રાજનીતિ માંહે ક્યું, ઘેરી નિજ વશ રાખ;
 પરવાણી કાનેં સુણી, દૈય સમોવઃ બાખ. મહારાસો ૯.
- ખરી ખખર લીધા વિના, સાલ સમાન એ યાય,
 ખખર ભણી ચર મકિયે, એ મુજ આવે દાય. મહારાસો ૧૦.
- મિત્ર કહે વાર અછે, સાહિય એહ વિચાર;
 તુરત તોડાગ્યા તિણે કાણે, આખે સકલ પ્રકાર. મહારાસો ૧૧.
- પાખંડાદિક કંભ વળી, સખરા સેવક જેહ;
 શીખ કહે, જપ તેહને, કામ કરો સસનેહ. મહારાસો ૧૨.
- પુત્ર સદિત નિર્ણત વધુ, કિહાં નાડી કિણુ ઠામ;
 જમ સધજો દૂંઢી કરી, ખખર કરો અભિરામ. મહારાસો ૧૩.
- સ્વામી વચન શીશેં ધરી, મિવક આપ્યા તામ;
 શરવીર સાહસિકધર, સ્વામીતણું કરે કામ. મહારાસો ૧૪.
- મામ ગામ પુર તે ફરે, વન વન તર તર તેહ;
 વાનરની પરેં જોવતાં, સ્વામી ધર્મ સરનેહ. મહારાસો ૧૫.
- પન કરી જૂવે ધણું, પણુ કો ન કહે વાત;
 પમ પગ પ્રજ્યા અતિ ધણા, ન પડી શુદ્ધ તિલ માત. મહારાસો ૧૬.
- ફરતાં ફર દેશાંતરેં, પુષ્પરંગપાટણુ જાય;
 વાત સકલ તિહાંકિણુલલી, પણુ પુરમાં ન જવાય. મહારાસો ૧૭.
- છાના બાહાર ધૂપી રહ્યા, કો તરનો લેછ સંગ;
 કોટવાલ તિહાં નીસર્યો, ચોક્કી કરતો ચંગ. મહારાસો ૧૮.
- બાગ્ય જોગ આવી જુડી, દૂપણુ બપર ચોટ;
 સિદ્ધિ કુવે ક્યું તેહને, જસુ' દિલમાંહે જોટ. મહારાસો ૧૯.
- કોટવાલ સમ જાણિયા, કાકા બાપ્યા તેહ;
 મમકિત બટને પ્રજ કર્યા, તાડન તરજન દેહ. મહારાસો ૨૦.

મિથ્યામતી પાખંડ વળી, દંભ પ્રમાદ વિશેષ;
સમકિત શરે કૂટિયા, મોહતણા દાસ દેખ. મહારાલો ૨૧.
વિવેકતણી તિણુ શુદ્ધિ લઈ, તાડન પણુ લહી તેય;
હર્ષ વિધાદ બેહુ લલા, પુસ્પરંગપાટણુ જ્યે. મહારાલો ૨૨.

દોહરા.

છાના નામ તિહાયડી, સ્ત્રી ન સમ્યા તિહા તેહ;
જમ દાવાનલ દેખીને, મૂઝ નાસે લેહ દેહ. ૧.
મોહ બણી આવી મળ્યા, પ્રજુઆ સ્વામી પાવ;
વિલખાણુ તે દેખીને, મોહ વદે ચિત્ત લાવ. ૨.
તુમચો મુખ આખેય છે, બાગા આઝ્યા આજ;
મે' આગેંહી જાણિયો, તુમચી નહુવે ઝાજ. ૩.

છમ સાંભળી મોહ જૂપતિ રે, આનંદ અધિક હિસાહ રે;	દંભ દરિયા.	
સભામાંહે જોડો યોડો રે, દંભ તણા ગુણ ગાય રે.	દંભ દરિયા.	૭.
છલ બલ શુદ્ધિ નિધાનનો રે, માણ ધરનો સ્થંભ રે;	દંભ દરિયા.	
જીવન તું ચિરંજીવજો રે, ચારો ચરિત્ર અચંભ રે.	દંભ દરિયા.	૮.
એવક એ જંજુક થયા રે, તું પંચાયણ સિંહ રે;	દંભ દરિયા.	
વિશ્વા વૈરી ચિહ્ન દિશે રે, તિહાં પણ નાણી બીહ રે.	દંભ દરિયા.	૯.
એવક પ્રાણ ભણી ગણે રે, નૃણુસમ સ્વામી કાળ રે;	દંભ દરિયા.	
એ એવક ધર્મ સાંભળ્યો રે, તેં રાખ્યો તે આજ રે.	દંભ દરિયા.	૧૦.
જૂપતિ જીપત તે કરી રે, વૈરીનાં બહુ વંદ રે;	દંભ દરિયા.	
સંસારી રીત જામિની રે, ત્યાં તું પૂરણચંદ્ર રે.	દંભ દરિયા.	૧૧.
સાટે માહિ તૂં સડી રે, ધારે હારે દોઃ રે;	દંભ દરિયા.	
ગજો કાજો ધને વને રે, મધજોડી નું મીઠ રે.	દંભ દરિયા.	૧૨.
તુમ વિષ્ણુ શ્રીકા પુત્ર છે રે, લાવણ્ય તુજ વિષ્ણુ નાદિ રે;	દંભ દરિયા.	
જગ સધળાં અન્ય છે રે, તું મીઠો તે માહિ રે.	દંભ દરિયા.	૧૩.
નારસખા એ માહરી રે, માતીભાગા જેમ રે;	દંભ દરિયા.	
મધ્યનાયક મણિ તૂં અછે રે, હેજીય ન આયો કેમ રે.	દંભ દરિયા.	૧૪.
એહ વચન કોષાદિકે રે, સુભટે સુણિયું આમ રે;	દંભ દરિયા.	
રીષ રાજાની જાણીને રે, હડી અલ્યા દિર તામ રે.	દંભ દરિયા.	૧૫.
પુણ્યરંગપાટણ ઉપવને રે, કાના ગદિયા જાણ રે;	દંભ દરિયા.	
પૂર દરિયાવતણી પરે રે, મહિ પગ ન દેવાય રે.	દંભ દરિયા.	૧૬.
કુરંગુ સાધુ કોષે મજો રે, બાહુબળિ માને તેમ રે;	દંભ દરિયા.	
સોમે કેસરી કાપિ શ્રેષ્ઠા રે, કામે શ્રી રહનેમ રે.	દંભ દરિયા.	૧૭.
ખાલી ખિરી પાછા ગયા રે, રાજા કરસે રીષ રે;	દંભ દરિયા.	
એમ જાણી તાકે વણ રે, ચોર પરે નિશ દોસ રે.	દંભ દરિયા.	૧૮.
એ એવક વિવેકના રે, બંદી કાધા જાણ રે;	દંભ દરિયા.	
જોરે કરીને લે અલ્યા રે, મોહ નર્મરી દિશ તાણ રે.	દંભ દરિયા.	૧૯.
બાહુબળી રહનેમજી રે, યુદ્ધ કરે તિણ સાથ રે;	દંભ દરિયા.	
આત્મ ધરે આપા વહી રે, સાચી દેખાયા દાય રે.	દંભ દરિયા.	૨૦.

કુરુગાદિક અપિને પ્રહી રે, મોહ પુરે લેછ મય રે; દંભ દરિયા.
રાગમું મુજરે કર્યો રે, ખાટ કરીને આપ રે. દંભ દરિયા. ૨૧.
દુર્ગતિ કારાગારમેં રે, લેછ માત્યા તેહ રે; દંભ દરિયા.
ધેરીને વશ તે થયો રે; પામે દુઃખ અહેહ રે. દંભ દરિયા. ૨૨.
વળી રાગ પૂછે કહો રે, દંભતણી કોઇ વાત રે; દંભ દરિયા.
દર્શન દોઢે તેહને રે, મુજને કુલે સુખસાત રે. દંભ દરિયા. ૨૩.

દોહરા.

તિષ્ઠ અવસર દંભ આવિયો, અણચિંત્યો તિષ્ઠ કામ;
રાગ બિહી ભિમો મુગે, દંભ દેખી અભિરામ. ૧.
કરિ પ્રણામ ખેસે શુભે, આલિંગન દે રાય.
રોમ રોમ કલસ્યા બહુ, આનદ અંગ, ન માય. ૨.
કુસલ ક્ષેમ પૂછે પ્રથમ, ભલે, આયો વડ વીર;
બાલ્યો સ્વામી પસાયતે, તરિ આયો રિપુ નીર. ૩.
મુશુ સાદિખ સધળો કહું, વાતતણો વિસ્તાર;
ગય વિવેકનો જાગદો, દોઢો અધિક અપાર. ૪.
કોટવાલ .. કંઠો તિહાં, નગરતણો રખવાળ;
ધર્મરીત રાખે ખરી, જ્યુ પાણી ને પાળ. ૫.
નગરમાંહિ પેસણુ ન દે, તબ કીધી મેં શુદ્ધ;
સાદિખ કામ સુધારવા, મેં વચ્ચા બહુ મુદ્ધ. ૬.

ઠાળ ૩ છ.

(વહાલેસર મુજ બિનતિ; ગોશ્યા રાય.—એ દેશી)

પુણ્યરંગપાટણુ પેસવા, રંગીલા મય; મેં કીધા જાતિ ભેષ રે; રંગીલા રાય.
કેપટ ક્રિયાં કરણી કરી, રંગીલાં અવસર એવો દેખ રે. રંગીલાં પુણ્ય. ૧.
બૂર ભવિક આવી મળ્યા, રંગીલાં પણ ન જણાવ્યો બેદરે; રંગીલાં.
વચન શુકે હું ઉચ્ચારું, રંગીલાં તહતિ કરે મુવેદ રે. રંગીલાં પુણ્ય. ૨.
ભોજન સખરાં મેં લલાં, રંગીલાં તે જાન ભેષ પ્રમાદરે; રંગીલાં.
મુરમુદા પણ આદરી, રંગીલાં કીધા બહુલા વાદ રે. રંગીલાં પુણ્ય. ૩.
કીર્તિ કારણુ આપર્યાં, રંગીલાં આવંશ્યક ઉચ્ચાર રે; રંગીલાં.

પણ અંતર બેઘો નહીં, રંગીલાં આત્મ પ્રયેં પ્રતિકાર રે. રંગીલાં પુણ્યં ૪.
 દીધી બહુથી દેશના, રંગીલાં પરંજનને દાજ રે; રંગીલાં
 મિત્રાઆવ મૂકો નહિ, રંગીલાં મહેર કરી મોહરાજ રે. રંગીલાં પુણ્યં ૫.
 શ્રાવકોનો બેખ આદર્શો, રંગીલાં ઉચ્ચરતો નવકાર રે; રંગીલાં
 નિતિ રૂપિ ચાલા સૂધને, રંગીલાં ઉપધિ લમ કીધ વિહાર રે. રંગીલાં પુણ્યં ૬.
 પરમાને પૂજી રચી, રંગીલાં મુખે મુખશું લાય રે; રંગીલાં
 ધાતુ રત્ન પ્રતિમા ગ્રહી, રંગીલાં નાકો સ્વામી પસાય રે. રંગીલાં પુણ્યં ૭.
 યાચનામિય કરી પેખિયો, રંગીલાં ધર ધર દીઠ આચારરે; રંગીલાં
 કૂડકપટ બહુ કેળવ્યાં, રંગીલાં સાદિખ સન્નિધ્યકાર રે. રંગીલાં પુણ્યં ૮.
 નર નારી બહુ છેતયાં, રંગીલાં નવ નવા કીધા બેખ રે; રંગીલાં
 હવે પુર વર્ણન સાંભળો, રંગીલાં દીઠો જેહ વિશેષ રે. રંગીલાં પુણ્યં ૯.
 નગરીને ચિહ્ન દિશિ અછે, રંગીલાં નીયતિકા પ્રાકાર રે; રંગીલાં
 ખાતિકા ધર્મનીવાસના, રંગીલાં આસાદ પરિણામ સારરે. રંગીલાં પુણ્યં ૧૦.
 લેસ્યા ધવલી છોહશું, રંગીલાં ઉગ્ગજવલ્લ કીધી તેહ રે; રંગીલાં
 ઉંચી જૂમિ નિવાસ છે, રંગીલાં સાધુ જન ધર્મ નેહ રે. રંગીલાં પુણ્યં ૧૧.
 ચાર બેઠ ધર્મ ધ્યાનના, રંગીલાં તેહજ પોખો ચાર રે. રંગીલાં
 અનુગ્રેક્ષા ચારે અછે, રંગીલાં દદ કિમાડ ઉદાર રે. રંગીલાં પુણ્યં ૧૨.
 ઈંદ્ર પ્રશંસે જેહને, રંગીલાં શ્રીસંધ મહાજન તેય રે; રંગીલાં
 યોગાસન ખાગર છે, રંગીલાં પુણ્ય કરિયાણું જેય રે. રંગીલાં પુણ્યં ૧૩.
 સમતા શેરી મોકળી, રંગીલાં બાધા ન લહે કોય રે; રંગીલાં
 બ્રહ્મપુરી મોઢે ભલી, રંગીલાં સુખિયાં સધળાં લોય રે. રંગીલાં પુણ્યં ૧૪.
 શાન સરોવર શોભતું, રંગીલાં શુભિ ભલી છે પાળ રે; રંગીલાં
 હંસ ધણા કીડા કરે, રંગીલાં સન્નિત સરસ રસ શાલ રે. રંગીલાં પુણ્યં ૧૫.
 શુવ દયા દેવી ભલી, રંગીલાં નગરતણી રખવાળ રે; રંગીલાં
 સખરી ચરચા ડુપિકા, રંગીલાં ધર ધર નયન નિહાર રે. રંગીલાં પુણ્યં ૧૬.
 આત્મભાવના ભાવતાં, રંગીલાં પદ રત્નહીકા ચાત રે; રંગીલાં
 કેહા ચુલુ તસુ દાખતું, રંગીલાં દીકાં આવે ધાત રે. રંગીલાં પુણ્યં ૧૭.
 તે આગળ પુર તાહરે, રંગીલાં દીન દીન દુઃખ જાલ રે; રંગીલાં
 કાંધ શોભા ધરે નહિ, રંગીલાં દેખાલ રે. રંગીલાં પુણ્યં ૧૮

ઢાહરા:

દંભ કહે સુધુજો વળી, નગરી લોક વિચાર;
 અંતર એ મેં દેખ્યું, સરસવ મેર પ્રકાર. ૧
 યીચુદી નિદ્રા ધણી, ટુંજ લોકામે દીઠ;
 ભગરક તે લોક છે, ચેતન ચાંદુર મીઠ. ૨
 અહ્ય હેત ભારત કરે, પ્રાચે તાહરાં લોક;
 વેદ નામ તે નવિ જિયે, તિલભર નાંહી શોક. ૩
 બધન બહુલાં છલાં લહે, તાહન તર્જન જોર;
 તિહાં કાઇ જાણે નહીં, બધ કિસ્યા પરિધોર. ૪
 દીન દીનતા એ લહે, કાણુ કાણુ વારોવાર;
 નવ નવ મંગલ તે લહે, સાર સમાધિ વિચાર. ૫
 છલાં રાગ દહે ધણુ, લોક ન આવે ઘણુ;
 રાજ પ્રજા તે એક છે, દિતવસંસ તે ખાણુ. ૬
 અંક લોક અતિ કલેશસં, ધન પામે છે કાય;
 સહજે ધન પામે ધણુ, એ અચરિજ તિહાં જોય. ૭
 છલાં ધન ધરતી ગાદિયે, અધાગમનને હેત;
 તિહાં દેવસ દાને કરી, વાહીજે શુભ ખેત. ૮
 સાંમતણા સાંસા છલાં, ઉચમ અધિકા ધોર;
 નિમચે લાભ તિહાં સહી, અહ્ય ઉચમે જોર. ૯
 છલાં બમણે લાભે કરી, હર્ષ ધરે સહુ કાય;
 લાભ અનતે પણ તિહાં, આશ ધરે નહિ જોય. ૧૦
 દીન વસ્તુમાં પણ સહી, લાભ અનતો થાય;
 ઉડદ દાન દીનાં ચકાં, કચેન કોડી આય. ૧૧
 નરપતિ સુરપતિ તાહરા, સેવક સધળા જોહ;
 તે તત્તુ નગરી દાસ સમ, એવડે અંતર જોહ. ૧૨
 છલાં લોકાને સુત અછે, તે પણ વૈરી થાય;
 લોક વિદેશી ફિરી તિહાં દિતવસલ લધુભાય. ૧૩
 એહવાં લોક દુ નિરખતો, ધક દિને સભા મઝાર;
 રાજસંદેહ દેખણુ ભલી, ઉભો જાય તિવાર. ૧૪

કાળ, ૪, થી

રાજા જે મિલે;—એ દેશી.

સાધુની પરખદા જ્યોતિ સ્વરૂપ, તિહાં નૃપ વીર વિવેક અનુષ;

રાજા સંભિજો, મેરી અરજ્યકી રિપુને કળો;

સત્વસિંહાસન માડ્યું સાર, ગુરુ આદેશ છે છત્રાકાર. રાજાં એ આંકણી. ૧.

શ્રી હોં જેહ પાસે' નાર આચાર, રાજાને આમર ઢાલણુદાર; રાજાં ૦

કર્મ વિવર ઉભો ॥ ખવાસ, તિણુ મહાજન આણીજે' પાસ. રાજાં ૨.

ખલતણા જે જાણુદાર, ગાયન ગીત કરે વિસ્તાર; રાજાં ૦

શુભ લેશ્યા તે નટવી નાર, થેઈ થેઈ નાટક નાચે ઉદાર. રાજાં ૩.

સ્વાદ્વાદ મુખ લીધો તામ, મીઠો અમૃતથી અસમાન; રાજાં ૦

યિગત હુઆ તે સધળા લોય, નીકી નટવી નાચતી જોય. રાજાં ૪.

નિઝે વ્યવહાર લોચન દોય, તિણુ કરી જોતાં આનંદ હોય; રાજાં ૦

એહ રસાપણુ છણુહીજ ઠામ, નહિં કો દીસે બીજે ગામ. રાજાં ૫.

મુણુવા ॥ છા મુણિયે' જેહ, મહણુ ધારણુ ઉહ દહીયે' તેહ; રાજાં ૦

છણિપરે' આઠે* હી ગુણુસાર, પદિરયા મોતિના તિણુ દાર. રાજાં ૬.

સુરિતણા ગુણુ છત્રીશઈ હોય, આયુધ ધારે સખળાં જોય; રાજાં ૦

સુવિચાર બાળપણુનો મિત્ર, તિણુમું પદિસો રાખે ચિત્ત. રાજાં ૭.

તત્વ રૂચી પટરાણી સાર, માનું લક્ષ્મીનો અવતાર; રાજાં ૦

ભવ વૈરાગ્ય વડો ॥ પૂત, આપે' રાજાનો રાખે સૂત. રાજાં ૮.

* ૧ ગર્વ ન હોય, ૨ નિંદા ન હોય, ૩ કટુઆણી ન હોય, ૪ અગ્રિય ન હોય, ૫ બોલવામાં ક્રોધ ન હોય, ૬ કાવ્ય શરીર લક્ષણુ ચેષ્ટા વિષયે મૈત્રી હોય, ૭ પૂર્વ અવગુણ ન કહે, ૮ સ્વાત્મા ન પ્રસાસે.

ફુ ૧ સ્વરૂપાધિક, ૨ તેજસ્વી, ૩ જુગ પ્રધાન, ૪ આગમ જ્ઞાણ, ૫ મધુરવાક્ય, ૬ મંજીર, ૭ બુદ્ધિવંત, ૮ ઉપદેશ દેવાને તત્પર, ૯ પરગુણાળી, ૧૦ અવગુણુ ન કહે, ૧૧ સૌમ્ય, ૧૨ શિષ્યસંગ્રહ, ૧૩ અવગ્રહવંત વિકયાત્યાગી, ૧૪ અચ્ચલતા, રહિત ઉપચાંત દહય, ૧૫ હામા સહિત, અહંકાર રહિત, ૧૬ કષ્ટ રહિત, ૧૭ નિર્લોભી, ૧૮ તપસ્યા કરે, ૧૯ સંયમ પાળે, ૨૦ સત્ય જોસે, ૨૧ અહતાયાગી, ૨૨ દુષ્ટ પરિણામી, ૨૩ પરિગ્રહ રહિત, ૨૪ અલગ્યર્થ પાળે, અને બાર ભાવના ભાવે.

સ વેગ નિર્વેદ પુત્ર સુભાષ, તેજ પ્રતાપ ધણો જ્યુ બાણ,	રાગ્ન૦
દુસ્મન દર કરે પાયમાલ, જોશવર જોધા વડ બાલ	રાગ્ન૦ ૯
પુત્રી ચારે ચતુરાં દીઠ, કરણા મૈત્રી મુદતા મીઠ,	રાગ્ન૦
ચોથી ઉપેક્ષા નામા સાર, સુરિ ગુણે કરી છે સિરદાર,	રાગ્ન૦ ૧૦
સમકિત મત્રી છે જસુ પાસ, રાગ્નનો પૂરણુ વિશ્વાસ,	રાગ્ન૦
આર્જવ માર્દવ ને સતોષ, ચમત્ક્રમ સામત નહિ કો દોષ,	રાગ્ન૦ ૧૧.
સાત તરવ તે સાતે અગ, રાજ્યતણા રાજે અર્પિત ચગ,	રાગ્ન૦
દાનાદિક ચારે ધર્મ, બેદ, ચતુરમસેના નહિ કો ખેદ,	રાગ્ન૦ ૧૨
વિમલ જોધ કોટવાળ પ્રધાન, પરમાગમ બહાર નિધાન,	રાગ્ન૦
ક્ષાયોપશમ સમકિત ભાવ વિલાસ, દાણી દાણુ લિયે ઉલાસ,	રાગ્ન૦ ૧૩
ન્યાય સવાદ નામા છે રોઠ, સધળા લોક છે જોડેને હોઠ,	રાગ્ન૦
પાંચ વ્યવહાર ચોધરી પાચ,* અડામંદિ ન કરે પાચ	રાગ્ન૦ ૧૪
સામાયિક આવશ્યક સાર પુરોહિત પદ્ધતિનો અધિકાર,	રાગ્ન૦
પ્રાયશ્ચિત્ત તે નીરની ધાર, નિર્મલ કરવાનો આચાર,	રાગ્ન૦ ૧૫
મુખ સમાધ તે શય્યાપાલ, તબોલી ધર્મરાગ વિશાલ,	રાગ્ન૦
શુદ્ધશુદ્ધપ્રણામ પૂર, કોડિ યાને એવક શર,	રાગ્ન૦ ૧૬
એ સધળા નિજ રવામી આણુ, નવિ લઘે કાઠ મુખની વાણુ	રાગ્ન૦ ૧૭
ધર્મમંદિર કહે હવે વળી દલ, આગળ વાત કહે છે અચલ	રાગ્ન૦ ૧૭

કોહરો

તિણુ અવસર તિણુ પરખદા, માહે કીધ પુકાર	
મોહ બિલ્લ સેવક કરી, ચોરી દશ મજાર	૧
પુરજન ગાલી મેઘ ગયા આપણી લાઘી કાર,	
સામળી ભૂપ વિવેક તળ, કીધો કોપ, અપાર	૨
મુખ જોલે વળી એહવુ, મેલો મોહ નરેશ,	
તીન લુવન રાગ ચો ન થઈ તુમિ અજેશ	૩

* પાચ વ્યવહાર આ પ્રમાણે — ૧ લાભવત, ૨ પ્રાયશ્ચિત્ત શુદ્ધ, ૩ દોષ પ્રકાશીન, ૪ અચ નિર્વાદ, ૫ ઉપાસર્ગ અપવાદર્શી

અથવા પાચ કારણ — ૧ કાલ, ૨ સ્વભાવ, ૩ નિયતિત, ૪ પૂર્વકૃત, ૫ પુરિસ્કાર

—સ મદ્દ કર્તા

- વેયર સ્વામી હો કીધી આદાર શુદ્ધિ કે, દેવની બિજ્ઞા નહીં ભખી. ૮.
 પડિલેહણુ હો વ'કલ્પથીરી કીડ કે, સમિતિ ચોથી તિણે અનુસરી;
 ઋષિ હંહણુ હો પરંવતા સાર કે, પાંચમી સમિતિ નિર્ધ 'કરી. ૯.
 પ્રસન્નચન્દ્રે હો કરી મનની ગુપ્તિ કે, ધોવાં કુહૂત ધ્યાનશું;
 મેતારજ હો ધરિ 'ભાયા ગુપ્તિ' કે, કૈાવ ઉપર 'દયાવાનશુ. ૧૦.
 તતુ નિશ્ચય હો અનુભવ તિણે પાપ કે, ચિલાતીપુત્રી તે પરગડો,
 ઇણે રાખી હો તતુની શુદ્ધિ ગુપ્તિ કે, પરમાતમ 'ધ્યાની' વડો. ૧૧.
 એ આઠે હો સખિયાં અભિરામ કે, સંયમથી 'સાયે' રસી;
 એ પરણ્યા હો પીઠે વિવેક કે, મોહ ભણી કરશે વસી. ૧૨.

દોહરો.

- રામ વિવેક એ સાબળી, મનમાં કરે વિચાર;
 એક આનમાં ક્યું રહે, બે સારી તરવાર. ૧.
 સુતવંતી શીવધારિણી, ધરમા બેઠી નાર,
 તે ઊપર ક્યું આણિયે, સાલ સમાન વિચાર. ૨.
 આદાગારીની પરે, કલહો કરશે દોષ,
 ધરત સમોવડ હો ધણી, પ્રીત કરણુ સમ જોય. ૩.
 બીજી પરણે મુખ ભણી, મૂઠ જોકો નર દોષ,
 ઇક દિશિ જીગે ચૂર પણુ, બીજી પડતો જોય. ૪.
 હમ ચિંતાવુર દેખીને, આઘ તવગચિ નાર;
 મુખ હસિને એમ ઉચ્ચરે, મુણુ સાદિય બરતાર. ૫.

શ્લોક ૬ કી.

બે કર જોડી વીનવુ જ;—એ દેશી

કર જોડી કામિની કહે જ, તુ નર નાથ કહાય,
 ચિંતા બહુ નારી તણી જ, નખગા નરને થાય.

સજેસર પ્રમદ પરણો તેહ

જણુ પરણ્યા પ્રોઢી દુવેજ, આત્મ ઝદ્દિ અણેહ. સજેસરં આંકણી. ૧
 કુલવંતી કામણી તીકા જ, બહુ મિલિયા જસે લેહં;
 અવધિ આયા નાં તજે જ, ઝટક ન દોખે હેહ. સજેસરં ૨.

મેં પ્રજ્ઞતા નિજ ગુંથુ લહી, દેખી શકે નહિં એહ;
 ચોખી લોભ વસેં કરી, લેહશે લંગર છેદ.
 રાજ તેજ તેહજ ખરો, જ્યાં રહિ રિપુ ઉપચાર;
 દિનકર કર દીઠાં યકાં, કેમ રહે અધેશ્વર.
 છલુ વૈરી જાણાં યકાં, પ્રજ્ઞતા ન લગે મીઠ;
 માટી કુંભ મુખેં રહો, મોઘર ભયો ન દીઠ.
 હમ આલોચી મંત્રીને, જોવાયો ખૂપાલ;
 મતિનિધાન છું મંત્રવી, પ્રજ્ઞતા વન રખવાલ.
 છલ બલ કાંઈ કેળવી, જિંપીજે રિપુ એહ;
 રાજ કાજ રિધરતા રહે, જુદિ ખતાવો તેહ.

દાળ પ મી.

યોરા સાહિબ હો, શી શીતલનાથ કે;—એ દેશી

મત્રીસર હો મહોટો મતિવંત કે, કર જોડીને વીનવે,
 મુજ સાહિબ હો મુજ ગુર છે જાણુ કે, આગમ નીમમ અનુભવે
 તે ગુરને હો મેં રાખ્યો પૂછ કે, ગળ્ય વધે કે પું. રહે;
 ખદા જોશ્યો હો તમચો રિપુ મોહ કે, જોશવર અતિ મદગદે.

ગુરુકિયાય.

મોહ છત્યા હો છુમચી વૃદ્ધિ હોય કે, તે તો છલુ પરિ છપિયે;
 પુરવચને હો જગમાહિ વિખ્યાત કે, સર્વજ ગળ દીપિયે.
 તમ રાણી હો કેવલસિરી જાણુ કે, નિર્મલરૂપ નિધાન છે;
 તમ લીણો હો રહે નિશિદિન રાય કે, દિન દિન ચડતો વાન છે.
 તમ મંવર હો મહોટો ઉમરાવ કે, સામંતમાં સિરદાર છે;
 તમ ધરણી હો મુમુક્ષા નામ કે, જોગીસર હૈયે હાર છે.
 તમ પુત્રી હો સંયમસિરી નામ કે, સકલ છવાં દિતકારિણી,
 તમ કન્યા હો પરણો વિવેક કે, તેહ દોરો જયકારિણી.
 કન્યાની હો સખિયા સુખકાર કે, પાંચ અને ત્રણ આખીયે;
 એકડી હો છપે છે મોહ કે, એહ વચન ગુર ભાખિયે.
 ઈજનમુખ હો ધર્મ રૂચિ અણુગાર કે, કરકૂઠ બાપા આદરી.

- વેપર સ્વામી હો કાંધી આદાર શુદ્ધ કે, દેવની બિજા નેહી ભખો. ૮.
 પડિલેહણ હો વલ્કલચીરી કાંધ કે, સંમિતિ ચોથી તિણે અનુસરી;
 અપિ ઢંદણ હો ખરઠવતાં સાર કે, પાંચમી સમિતિ વિધિ 'કેરી. ૯.
 પ્રસન્નચન્દ્રે હો કરી મનની ચુમિ કે, ધોવાં દુઃકૃત ધ્યાનશું;
 મેતારજ હો ધરિ' બાપા ચુમિ 'કે, 'કેંચ' ઉપર 'દયાવાનશું. ૧૦.
 તનુ નિમ્મલ હો અનુભવ તિણે પાચ કે, ચિલાતીપુત્રી તે 'પરગડો;
 ધણે રાખી હો તનુની શુદ્ધ-ચુમિ 'કે, 'પરમાતમ' ધ્યાની' વડો. ૧૧.
 એ આઠે હો સખિયાં અભિરામ કે, સંબંધથી 'સાથે' રસી;
 એ પરણ્યાં હો પીછે 'વિવેક' કે, મોહ ભણી કરશે 'વસી. ૧૨.

હોહુરો.

- રાય વિવેક એ સાંભળી, મનમાં કરે વિચાર;
 એક ધ્યાનમાં ક્યું રહે, બે સારી તરવાર. ૧.
 મુતવંતી શીલધારિણી, ઘરમાં બેડી નાર;
 તે ઉપર ક્યું આણિયે, સાલ સમાન વિચાર. ૨.
 ગાદાગારીની પરે, કલહો કરશે હોય;
 ધરદ સમોવડ હો ધરણી, પ્રીત કરણ સમ જોય. ૩.
 બીજી પરણે મુખ ભણી, મૂઠ જીકો નર હોય;
 ધક દિશિ જિગ્યો સૂર પણ, બીજી પડતો જોય. ૪.
 ધમ ચિંતાગુર દેખીને, આઘ તત્વચિ નાર;
 મુખ હસિને એમ ઉચ્ચરે, મુણ સાદિય ભરતાર. ૫.

કાળ ૬ ઠી

બે કર જોડી વીનવું જ;—એ દેસી.

કર જોડી કામિની કહે જ, જું નર નાથ કહાય;
 ચિંતા બહુ નારી તણી જ, નજગા નરને યાય.

સજેસર પ્રગટા પરણો તેહ.

જણ પરણ્યા પ્રાદી દુવેજ, આત્મ મદ્દિ અહેદ. સજેસરં આંકણી. ૧
 કુલવંતી કામણી તીકા જ, બહુ મિલિયા જસે લેહં;
 અવધિ આપા નાં તજે જ, ઝટક ન દોખે હેદ. સજેસરં ૨.

- ભગતિ જીભતિ મૂઠે નહિં જી, ભર્તાની ભલી નાર; રાજેસરં ૩.
- સાગર નદિયાં મો શિરે જી, ગંગા મહિમા અપાર. રાજેસરં ૪.
- પુરૂષ રીતિ બીજી અછે જી, નારી રીત ન કાંચ; રાજેસરં ૫.
- વેલી વૃક્ષ સમાન છે જી, પણ ક્યું સરિખા થાય. રાજેસરં ૬.
- વૃક્ષે દસ્તી બાંધીયેં જી, વેલી ન ધરે લાણ; રાજેસરં ૭.
- ધણિ પરેં પુરૂષ પ્રધાન છે જી, ન કરો કાંઠી કાણુ. રાજેસરં ૮.
- બહુ નારી પરપ્રયાયકાં જી, પુરૂષ ભણી નહિં દોષ; રાજેસરં ૯.
- સંયમથી આપ્યાંયકાં જી, હું ન ધરું મન દોષ. રાજેસરં ૧૦.
- નિઠસા વિકલ ભણી હુવે જી, નારી ન તજ્યો જય; રાજેસરં ૧૧.
- દુઃખ સુખ સરસું માછલી જી, સારસ સમ નવિ યાય. રાજેસરં ૧૨.
- જીજી આપા નિજ જય હુવે જી, હું સેવું તસુ પાય; રાજેસરં ૧૩.
- એક વચન મુણિ નારીનું જી, હરખી જોલ્યો રાય. રાજેસરં ૧૪.
- શોક્યેં એહવુ સહુ પછેં જી તો દુઃખજયત અપાર; રાજેસરં ૧૫.
- વિસંખ ન કીજેં તો હવે જી, સુષુ મંત્રી શિરદાર. રાજેસરં ૧૬.
- અતિ ઉગ્ગવલ પરિણામ છે જી, તેહિજ સેવક થાય; રાજેસરં ૧૭.
- પરધાનેં એ મુકિયો જી, આલમશે નિજી રાય. રાજેસરં ૧૮.
- મહિર ભલી મો ઉપરે જી, રાખે શ્રી જિનરાજ; રાજેસરં ૧૯.
- કન્યા તેહ દેવાવશે જી, બાંહ પ્રભાતી લાજ. રાજેસરં ૨૦.
- મંત્રી સંગા કરી નરા જી, મુક્યા જિનર પાસ; રાજેસરં ૨૧.
- એ વિરતંત સહુ લહી જી, લાઇ આયો ચાર ભાસ. રાજેસરં ૨૨.
- મત વિશ્વાસ કરો હવે જી, વૈરી વાધ્યો વાન; રાજેસરં ૨૩.
- આજ રાજ્ય અણુથી બલી જી, કાઇ પ્રગટ્યો નિધાન. રાજેસરં ૨૪.
- તસુ પુર નર નારી ધરે જી, ઇમશું જાતિ વૈર; રાજેસરં ૨૫.
- મંત્રી જાપતો ઉપરા જી, સાધે સમલો નયર. રાજેસરં ૨૬.
- વલ્લ તજે તપ આદરે જી, વિખન પદન ધ્યાન લીન; રાજેસરં ૨૭.
- કામણુ દુમણુ આચરે જી, ઇમને કરવા ક્ષીણુ. રાજેસરં ૨૮.
- ઇન્ન નંમરી લોકાં ભણી જી, લોભાવે સુખ મીકં; રાજેસરં ૨૯.
- આપ સરિખા આચરે જી, એવું અચરિજ દીઠ. રાજેસરં ૩૦.

દોહરા.

મોહ મહીપતિ એહવો, દંભ મુખે સુંધિ-વાદ;
શલભટ પાનર નિસ્યો, પામે' ચિત્ત વિપાદ. ॥
વૈરી વધતો દેખીને, મનમાં કરે વિચાર;
તિણુ અવસર હવે મોહસુત, અરજ કરે' અવધાર.

છાંદ ૭ મી. દેશી કડવાની.

તાર કિતાર, સંસાર, સાગરયત્રી;—એ દેશી

વાત હવે તાતજી, સાંભળો મયણુની, એવરી ચિંત મન, કંઈ આણો; ૧.
મુજ સરિખાં સુત, એવક તાહરે, કુણુ અછે ટુજ સમ; ગય નાણો. વાત૦ ૧.
બંધ નરદંડ, કરશું ધણા દેખ તુ, ઈન્દ્ર ને ચન્દ્ર સભ, પાય આણું;
સકળ સુત ધર છતે, જનક ચિન્તા કરે, મૂઢતા કેહની, ચિત્ત જાણું. વાત૦ ૨.
પુત્ર હું આપનો, તો નવિ બીહીજમે, રવિ તણો પુત્ર, શનિ લોકઆખે;
છીપ સુત મોતીડાં, માતનો ધાત કરી, સકળ સુત એહને, કોણુ દાખે. વાત૦ ૩.
તાતને 'શાત સુખ, સંપજે નિજલેખી, કમલથી જેમ સર, મોહ પાવે;
પુત્રના પદજળ, પાલણે' ઝીછિયે, લોક વૈરી તિકે, જસુ આવે. વાત૦ ૪.
નામ અભિરામ, અંગજ કિસ્યું કીજિયે, અંગનો મેલ, અંગજ કહીજે;
તેહ નાખી દિયે, વનતણાં ફૂલને, વાસ ગુણુરાસિ, શિર પર વહીજે. વાત૦ ૫.
ધીરતા વીરતા, મન ધરી જે રહે, સાંકડે આણીને, શત્રુ પાડે;
જગતિમે' નીગ, પાવક બણી એહવે, તેહને વાડ-વાઝી નસાડે. વાત૦ ૬.
એહવાં આકરાં, વચને સુંધિ પુત્રનાં, મોહને મન હુઓ, મુખ સવાપો;
સાધુ સાખાશ, સાખાશ તું સુત બણી, આજ તે' પુરુષતા, બલ જણાવો. વાત૦ ૭.
એહવે તેજે કરી, વંશ દોપાછ્યાં, સભ્ય સદોહ, અદોહ ટાળ્યો,
રાજ્યનો ભાગ, સુવિચાર સુત કંઈ હવે, શત્રુ જસગાહવા, પોત બાળ્યો. વાત૦ ૮.
કાષ્ઠથી ધણું હુઓ, ધૂમ પાવકંઠકી, તનુથકી વ્યાધિ, શુધ ચન્દ્ર દેખો;
વૃક્ષથી લાખ છે, નીરથી પંક છે, એહવા પુત્ર, કુપુત્ર લેખો. વાત૦ ૯.
ધૂમથી મેહ છે, મિંબ પાણાણી, પંકથી કમલ મેણિ, સર્પ માથે;
ફલશ માટી થકી, એહવા પુત્ર હવે, વંશ વિશ્વેષણા, શોભ સાથે. વાત૦ ૧૦.
તાહરી અંગ, ગર્હવંશી એહવી, શત્રુ દલધાન, ને ધરદ બારી;

- યોઃ આનંદ કરી, તો ભણી વર્ણવે, જૂઠ તે દીઃ નિજ દગ પસારી, વાત૦ ૧૧.
હસ્તિ જ્યુ' મસ્ત વધી, તાહરે મિત્ર છે, જગતને જીપતો, મધુ કહીજો;
કૂટરાં કૂલ જો, બાણુ છે તાહરે, રિપુ ભણી જીપતાં, સાથ લીજો. વાત૦ ૧૨.
મનનણા અતિધણા, ઘેર પરિણામ છે, તેહજ તાહરા, દાસ તાજ;
સાર સુગાર તેં, સૈન્ય સાથેં લિયા, મેધ ધનઘેર ધુનિ, તેહજ વાળ. વાત૦ ૧૩.
માહરો મંત્રી, મિથ્યાત્વ નામા ભણો, તેહ પથુ તાહરે. સાથ સાડ,
રંજતી પ્રીતિ વધી, રતિ ભણી ભારજી, યુદ્ધની સિદ્ધ, અજ જાત વાર. વાત૦ ૧૪.
નાગિની ગોઠ, તે જંગમણી તાહરે, મંત્રની તત્રની, ધાત જણો;
કુપથ કથા પ્રદે, લોકને ભોળવે, રિપુતણા સૈન્યની, વાત આણે. વાત૦ ૧૫.
ગીતની રીતિ ને, નાટક નાચતાં, હાવ ને ભાવ, અમદ્ય વિલાસા;
ચારુ મણિહાર, હથિયાર સાથેં ધરે, મુખતણા માગિયા, હોય પાસા. વાત૦ ૧૬.
દાસ્ય ને જૂવટો, બે જણા તાહરા, અંગના ચંગ, રખવાલ રાખે;
રામત અતિ ધણી, તેહ દાસી ભણી, કામ ને કાજ, સજ તાસુ આપે. વાત૦ ૧૭.
સુખ અભિમાન, સજાહ જી' પહેરજો, નેત્રને પાન, કૃપાટોપ ધરજો;
વિપય હ્રિયતણા, ચંચલ દય ધણા, મત ઉન્માદ, માતંગ વરજો. વાત૦ ૧૮.
રથ ધણા સાખતા, જેહ મનોરથા, પાપક લાપક, પ્રેમ પૂરા;
નાયકા સાયકા, વરસતી ફેજમાં, રોભરો જીપરો, ચત્રુ ચરા. વાત૦ ૧૯.

દોહડા.

- માહગમ પ્રણુપરેં કલો, મદનતણો પરિવાર;
રાય વિવેકને જીપવા, શીખ દિયે સુચિવાર. ૧.
પુત્ર સુપૂત જી' માહરે, રાજનીતિનો જણ;
મતિ વેશાસે કેહને, એ માહારી છે જણ. ૨.
ચોડું બોલે જાહુ કરે, અતિ હિત્સુક મન હોય;
ધીર વીર હોવે ખરો, છદ્ધ જન કરજો જોય. ૩.
જોગી જંગમ જલિલને, નર નારી દિવ્ય;
તરણ જલને પીડવે, કાં ન કરે ખત્ર ખત્ર. ૪.
ક્ષત્રી ક્ષમા ન આદરે, યાચક લાજ ન કાંઈ;
વેસ્થા પ્રેમ ધરે નહિં, કામ અર્થ ક્રિમ થાય. ૫.

અવસર વિષુ ગુણ દોષ છે, દોષ હુવે ગુણપોષ, ૧
 રનાન સમે વસ્ત્ર મુકિયે, વાકો દુમ લહે તોષ ૬.
 જગ સધળો જુગતે પ્રી, સાધે સધળાં ગામ, ૭
 પ્રવચનપુર મત પેસળે, અરિહત રાજા કામ ૧૪
 શુભીર તેહજ ખરો, જોવે કામ ત્રિશેષ, ૮
 પાડે મયમલ ભીંતને, ગિરિ પાડે નહિ દેખ ૯
 એક ગામ છતો નહિ, કા નહિ મથની હાથ ૧૦
 વન ધન છાયા નહિ નમે, ઇકતર છેલે જાણ ૬
 પિતા શીખછણિ પરે કહી, શિર પરધારી મયણ, ૧૦
 ચારવાક પડિત બણી, બોલાવી વટે વણ ૧૦
 કુવર બણી વડનાતણો, મુહુરત જોવો સાર, ૧૧
 આવાંક હવે મોલિયો, મુણ સાહિબ મુવિચાર ૧૧
 ભોગ ક્ષીર તિણ ક્ષીર કલિ, ચુર નાગિ ધિકાર, ૧૨
 વટિ વાઉલમે અપગકુન, એતા ગમન નિવા ૧૨.

હાળ ૮ મી.

ચતુર સનેહી મોહના,—એ દેશ

મોહ મહીપતિ સાબળો, ખીજ બની તિથિ જોય રે; ૧
 ચંદ્ર ઉદય દુઆ થકા, ગોધૂલિક શુભ હોય રે. મોહ૦ ૧.
 માતતણે પાયે નમી, તિલક કરાચો હરખી રે, ૨
 લીધી માતા બહેનની, આશિષ અધિકી નિરખી રે. મોહ૦ ૨.
 આદેશ તાતતણો ત્રણો, ભાઈશુ બાકુ મવિયા રે, ૩
 પ્રેમે મિત્ર કવન્શુ લોચન હુવે મલગલિયા રે. મોહ૦ ૩.
 પાપશ્રુત ભટ એ જાલા, મિરદ બણીજે સારો રે, ૪
 કુમિત્ર પ્રસંગ માતંગ છે, તમુપર બેશી કુમારો રે. મોહ૦ ૪.
 ચતુરગી મેનામઠી, વડ વડા મોહા સાથે રે, ૫
 શગ પૂરા મોહના, જ્યનમી ધરે હાથે રે. મોહ૦ ૫.
 કામ તણી કટકી ચઢી, તિહા નારીસુખ શગ રે; ૬
 હાસ્ય વિલાસ હેતે કંકરી, અધિકા મોહે સનૂરા રે. મોહ૦ ૬

- બાણુ તે કામકટાક્ષ છે, બ્રૂહાંકો ધન. સીધા રે; મોહ૦ ૭.
 કાસ તે ધુંધટ પટ ધરી, બાણુ ચલાવે સીધા રે.
 રોદન મોદન મદનના, નવ નવ રંગ તરંગો રે; મોહ૦ ૮.
 મોદે મુર નર મોહિયા, ચૂક્યા ધણુને મંગો રે.
 પશુ પંખી પણ છપિયાં, એકિન્દ્રિય પણ છૂપ્યા રે;
 કિં કામ તણા ધણાં, પસરયા સખલ અનીતા રે. મોહ૦ ૯.
 ઇન્દ્રિય રૂપે કરી, ઇન્દ્રને છૂપ્યો કામો રે,
 ઇન્દ્રીયણે છપવા, ચક્રવર્તી અભિરામો રે. મોહ૦ ૧૦.
 અનમી આણુ ધરે નહિં, વાંકી ટેલી પામે રે;
 જોધા રાવ ધણા અછે, પણ કિંકર સ્ત્રીઆગે રે. મોહ૦ ૧૧.
 ત્રિવલ્લી ત્રિપથ કહીછયે, નારી ઉદરે હોવે રે;
 કામ પિથાય તિહાં છેલે, મૂઠા નર જે જોવે રે. મોહ૦ ૧૨.
 પાધોટે પંડિતબણી, શુચિને રચિકર હસતો રે;
 અરધ કરે ધીરજ બણી, જહાં તિહાં એ ધસમસતોરે. મોહ૦ ૧૩.

કોહરુ.

- કામતણી ફાળાં કરી, ચિહ્નં દિસિ સારે જગ્મ;
 કોષ શર સાંધે નહિ, યોષિત જોષે ભગ્મ. ૧.
 અઘાપુર કાનેં સુષ્પો, રાય પ્રગપતિ હોષ,
 અહ તેજ સખ જગતનો, જનક કહીજો સોષ. ૨.
 "એહનો"યે દાળો કરો, આખે આગે વાણુ;
 કોષ કાલનો ડોકરો, હોડો અઘા જણુ.

ઢાળા હ મી. રાગ ધમાલ.

પરધર મમન નિવારિયે;—એ દેશી.

- ધણિ પરે, જકુપરે વારિયો, પણ ન દળ્યો કામ કુમાર હો;
 અઘાપુર જાણ હુકિયો, નિજ તેજ જગાવણુહાર હો. ધણિ૦ ૧.
 ફાળ વિગ કરી નારિની, ચિહ્નં દિસિ પાસેં લીધો ઘેર હો;
 અણુ પણ પ્યાન કોટમા, લીણો છે ન ફુલે જેર હો. ધણિ૦ ૨.

રાગદ્વત વિચમે ફિરે, આખે મત કરજે ખેડ હો,
કોટ ઝોટ લીધી અછે, પણ મયણ ન છોડે કેડ હો ઇશિં ૩.
તીન જગત એ સાધતો, આ-યો છે તુમપે ધાય હો,
તનક તનકે તુજ કોટને, કરશે તુજ આણુ મનાય હો ઇશિં ૪.
સાવત્રી જોધ મૂકિયો, ઇશુસેતી રાખો ગંગ હો,
બ્રહ્મા પણ મન ચિતવ્યુ, ઇશુ સાથે ન હુવે જમ હો ઇશિં ૫
સાવત્રીમેતી મિયા, ઉડીને અગો અગ હો,
ચતુર હતો પણ ચૂકિયો, જેર દીધો જેર અનગ હો ઇશિં ૬.
બ્રાહ્મણ સધળા બાધિયા, વર્નિતા જોધ પળમાહી હો,
અનમી કોઈ ન પેખિયો, ધર્મ ધીગજ ટિણુમા નાહિ હો ઇશિં ૭
બ્રહ્માપુત્ર છૂપી ચના આગે તે મયણકુમાર હો,
જમુનાકર્કિ આવિયો, ડરતો જગ ચરિત્ર અપાન હો ઇશિં ૮
શ્યામ વર્ણુ ઇક સાબગો, પુરુષોત્તમ નામ ધગય હો,
વૈકુઠનાથ વખાણિયો, અવતાન નિયા મન નાય હો ઇશિં ૯
મત્સ્ય દૂર્મ નરસિહના, વામન બલિગળ બધ હા,
ભાર્ગવ પણ એહિજ થયો, નવિ ગખ્યો ક્ષત્રીગંધ હો ઇશિં ૧૦
નશરય સુત પણ એ હુવો, રાવણને માર્યો એણુ હો,
જાતવ કુળમે અવતર્યો, વિરચી માયા હરખેણુ હો ઇશિં ૧૧
કસ હવરો નાગ નાથિયો, નવયા જસુ અવદાત હો,
ગાનવ માનવ જીપિયા, કુણુ આખી શકે તસુ વાત હો ઇશિં ૧૨
સાગર મથિયો ભુજબલે, ગિરિવર ઉપાડ્યો જેર હો,
પચજન્ય પરગટ કિયો, જસ શમ્દ અછે અતિ ધોર હો ઇશિં ૧૩
ચક્ર ગદા શારંગ ધરે, ઇન્દ્રમેતી જસુ પ્રીત હો,
આજ ન કો એહવો અછે, ઇશુશ માટે અનીત હો ઇશિં ૧૪
જ્ઞાની માની પણ મહી મધુસૂદન એ ગોપાલ હો
મયણુ વયણુ ઈમ સાબળી અતિ કોપો કર કરાય હો ઇશિં ૧૫.
ગોપી જોધા મૂકીયા, છપવાને કિસન મુરા હો,
નયણુ બાણુ તીખે કરી, બેઘો લક્ષ્મી ભરતાર હો ઇશિં ૧૬

હામ્ય નગિ રતિ પ્રવિશ, વસ પ્રીતિ પ્રેશવગય હેઠ;
 જલ બલ કોષ ન દેખવે, રગગતો માતો ચાય હો. ઇશ્વિં ૧૭
 વૃદ્ધવનમેં એવતો, ગોપિયોની પૂરે આશ હો,
 કુસમાં કરી શિર એહગે, વિગ્યે જ્યુ કોષ નામ હો. ઇશ્વિં ૧૮.
 ચાક્રી ગોખીને ધરે, નિજ હાથે સારિકા જેમ હો,
 વજ્ર ઉપાડ્યા તેહના, પ્રગટે તિજશુ બહુ પ્રેમ હો. ઇશ્વિં ૧૯.
 જલ ઉપર ચઢીને રહે, ગોપિયોના અજગ લેહ હો,
 નર નરિ કામ ચિડબના, કરતા નદિ આવે છેહ હો. ઇશ્વિં ૨૦
 જોરાવર જ્ઞોતો ધણુ, પણુ હાર્યો એકણુ સાગ હો,
 મર્મમન્દિ કહે મન તિકે, જે છપે કામ વિકાર હો. ઇશ્વિં ૨૧.

દોહરા.

- જયતહસ્ત્રા દષ્ટ કરી, ચાવે તિહારી મયણુ,
 પ્રાપ્ત અનમી છે વળી, ધમ બાવે મુખ વયણુ ૧.
 ત્રિભુલિકે આખીને કણુ, મુણુ શ્વામી મુજ વાત,
 અગ્ય અગ્ય કેવામ છે, તિણપર શબુ કદાત. ૨.
 લોક કહે છે તેહને, માળાટો શ્રીમહાદેવ,
 જટામાલિ ગંગા વટે, ચંદ્ર રહે નિતમેવ ૩.
 પાસ ત્રિગલ દયિયાર ધર, વાહન વૃષભ વિખ્યાત,
 જગ સહારણુ જોધ છે, અદ્વૈતિ કહેવાત. ૪.
 ત્રીન નેત્ર છે જેહને, ભૂપણુ જરમ ભુજગ,
 જેહ કહે મે મન્નને જીવે કીધ અનગ ૫.
 એહ વચન મુણી પ્રાપિયા, મોહ કુવર મછગવ;
 ઉઠ્યો માનું કેગરી, દેવા ત્રિપુસિર કાલ ૬.
 મત્રી કહે મૂઠા તમે, જટિલ યોગનો માર;
 કહો કિમ કાલીજે કહે, તૃણુ બેપર તરનાર. ૭
 કામ કહે મૂકુ નાદિ, મદનસનુ કહેવાય,
 મહત્ર કિરણુ ક્રિયાચક્ર, તિમિર બાન ન રહાય. ૮.

હાળ ૧૦ મી.

સુમતિ સદા દિલમાં ધરા;—એ દેશ

- મદન મોહ શર સાંધિયું, બે ઝી કીધ ગિરીશ; સલૂણો.
કુસુમ ચાપ કરી ચાઢિયો, શંકર જ્યું કરી રીપ. સલૂણો. મદન૦ ૧.
ધૂણીધૂપ વું કાં સહે, છોડ દિગંબર વેશ; સલૂણો.
હરિણાક્ષી પરચાવસ્યાં, કર સખરો ધરવેશ. સલૂણો. મદન૦ ૨.
મહાદેવ બોધ્યા તિસે, છું મન્મથ વિખ્યાત; સલૂણો.
પીછે બુદ્ધિ એ દીનિયે, પહેલી મુણ મુજ વાત. સલૂણો. મદન૦ ૩.
પ્રેત વને શંભુ વસે, ભોજન ભિક્ષા હાય; સલૂણો.
ભોજન મનુજ કપાળ છે, તિલ રતિ નહિં કા આય. સલૂણો. મદન૦ ૪.
એહ અવસ્થા છે સહી, કહો કિણુ પરધર થાય; સલૂણો.
નારી નદીતું પૂર છે, સાગરમાહિ સમાય. સલૂણો. મદન૦ ૫.
રંઠ મુંડ માળા ગળે, આંખ વિરૂપ કહાય; સલૂણો.
મુજથી નાસે કમિની, હસે થક ન મુહાય. સલૂણો. મદન૦ ૬.
શાલી દાલ ધૂત ઘોલ તે, નારી ચાહે નિત; સલૂણો.
ધર્મા ભિક્ષાયે જીમવો, દેખ ધણો ધર્મા મિત. સલૂણો. મદન૦ ૭.
મંડન ચંદન માગશે, વસ્ત્ર ધણાં પટૂળ; સલૂણો.
ચર્મ બિચ્છાવણુ એ અછે, નારી ભણી પ્રતિજૂળ. સલૂણો. મદન૦ ૮.
હાસ્ય વયણુ મુખ ધારતી, ત્રિવલ્લી રંગ તરંગ; સલૂણો.
નારી નહિં જ્યું જાણિયે, ખૂડે જે કરે સંગ. સલૂણો. મદન૦ ૯.
લોચન સહસ્ર તણો ધણી, ખખર ન લાસે કાંચ; સલૂણો.
નારી નિશા અંધકારમાં, અવરને કેમ કહાય. સલૂણો. મદન૦ ૧૦.
મન પરિણામ તે વાનરી, કામ કિરાત કરર; સલૂણો.
અજગર હાસ્ય વિલાસ છે, નારી અટવી જૂર. સલૂણો. મદન૦ ૧૧.
નારયણી હું ખીહતો, પર્વત જેહો આય; સલૂણો.
તપસી જોગી જાણીને, મૂંક છું મનની દાય. સલૂણો. મદન૦ ૧૨.
મદન કહે નીલકંઠને, કેડ ન મૂકું કાય; સલૂણો.
પરણુ છું પારવતી ભણી, શીલવંતી એ હોય. સલૂણો. મદન૦ ૧૩.

મદનવગે મદાદેવજી, ગોપી પદ્મ્યા નાગ; મલૂરો.
 બિક્ષા તો બાવે નહિ, માબળજે લગ્નતાગ સવળો. મદન ૧૪.
 બિક્ષા સખરી બિક્ષુને, ગેરીને ન સદાચ; મલૂરો.
 ધાન્ય ધણુ ધરમા હુવે, ને કદુ તુજ ઉપાચ. સલુણો મદન ૧૫.
 દોહરો.

ગાગી કહ મદાદેવજી, જાઓ કૃષ્ણની પાસ,
 સૂત્રશુભિ ત આપજે, બીજા ધનદ પરકાશ ૧.
 દળ તો હલધર આપરો, યમજ મદિય મુચગ,
 વૃષભ એક તુજને આજે, ખેતી કર મન ગગ ૨.
 ભાણુ હું લાવીશ ભલુ, ઈમ ચલશે ધરવાસ,
 પણુ બિક્ષા નહિ હમશુ, હમ કીધો ઉપહાસ. ૩
 કામ વિટબન બહુ કરી, નવ નવ કર્મ નિકાન,
 કરેતા અત ન પામિયે, હમ જાણે કિરતાગ ૪.
 પારાસર જમદગ્નિ વલી, ચૂકાયા ઇણે કામ,
 તીન જુવન છાંયા ઇણે, કિંઈ કિંઈ સધજે હામ ૫
 પુણ્યગપાટણુની દિરો, આયો મદન કુમાર,
 તિણુ વેળા તે નગમ્મા, પ્રગટયો એ આચાર ૬

લાળ ૧૧ મી.

(નયનો પર્વન પદ્યો એ લોલ, —એ દેશી)

કન જોડી કંઈ વિનતિ એ લોલ, મત્રી વિરેકને એમ રે, ગજેસર.
 પુણ્યગપાટણુમા હુવે રે લોલ, ઉપાત મધલા કેમ રે ગજેસર. કર ૧
 ગદ મદ મદિર ધ્રુજિયા એ લોલ, બુકપ તારાપાત રે; રાજેસર
 ગોણિત બિન્દુ આકાશથી રે લોલ, નૃહા ન વાર વાત રે ગજેસર કર ૨.
 તિણુ અવસર કિણુ આખીયારે લોલ આયો મોહ કુમારરે, રાજેસર
 રાગ પ્રગ સહુ સંકિયા રે લોલ, ભણ અસુર અપાર રે ગજેસર કર ૩.
 મંત્રીશુ નૃપ ચિંતવે રે લોલ, કીજે દણુશુ ભુજ રે; રાજેસર
 છતદંડા જો હુજો એ લોલ, તો કીજે એ ગુજ રે રાજેસર કર ૪.
 મત્રી કહે મુણુ આદિબા રે લોલ, ગરુડ વચન છે આમરે; રાજેસર

સંયમ સ્ત્રી પરણ્યા વિના રે લોલ, કોઈ ન હોવે કામ રે.	રાજેસર. કર૦ ૫
મોહતણો હજી જોર છે રે લોલ, તિણુ એ મદન દીપાયરે;	રાજેસર.
અભાદિક જિંત્યા ધણે રે લોલ, કીત્રા કોડિ ઉણવ રે.	રાજેસર. કર૦ ૬.
અવસરસેંતી સિદ્ધ છે રે લોલ, સધળી વાતામાંહી રે;	રાજેસર.
આતમ બળે વિણુ ફેરવ્યારે લોલ, કષ્ટ કિયા રૂઝ નાહિ રે.	રાજેસર. કર૦ ૭.
આપેં પણ એહની પરે રે લોલ, પાંખ્યા પંચગમ્યં ઠામરે;	રાજેસર.
તો હમણાં એ એય છે રે લોલ, જામ પ્રવચન ગામરે.	રાજેસર. કર૦ ૮.
વરશે સંયમ કન્યકા રે લોલ, તો એ છાર સમાન રે;	રાજેસર.
અરિહંતશું સાચા હુઆ રે લોલ, વધશે આતમ વાન રે.	રાજેસર. કર૦ ૯
આપણુને કોઈ આખરો રે લોલ, કાયર મૂકા માણુ રે;	રાજેસર.
અવસર જણિને આખરો રે લોલ, બહુવિધ લોકની વાણુરે.	રાજેસર. કર૦ ૧૦.
નજરાજ પાની તજી રે લોલ, કૃષ્ણે મૂકી જૂમિ રે;	રાજેસર.
આતમહિત ધણુ આચર્યો રે લોલ, નાપો અપવચ ધૂમરે.	રાજેસર. કર૦ ૧૧.
રાય વિવેક વદે ઇચ્છું રે લોલ, કીલ ન કીજે આજ રે;	રાજેસર.
ભાજન ભોજન સિદ્ધ છે રે લોલ, કેહી કીજે ભાજ રે.	રાજેસર. કર૦ ૧૨.
તું પૂઠે તે આવજે રે લોલ, સધળા લોક લેધ સાથ રે;	રાજેસર.
હું આગેથી જાહને રે લોલ, આજગશુ જગનાથ રે.	રાજેસર. કર૦ ૧૩.
ધણુ અવસર નર આચિયા રે લોલ, પડેલા મૂક્યા જોહરે;	રાજેસર.
નમન કરીને વીનવે રે લોલ, સુણુ સાહિબ સસનેહ રે.	રાજેસર. કર૦ ૧૪.
મહેર ધણી તુમ ઉપરે રે લોલ, તે સાહિબની આજ રે	રાજેસર.
કુશળ પ્રશ્ન બહુ પૂછિયા રે લોલ, હર્ષ ધણો જિનરાજ રે.	રાજેસર. કર૦ ૧૫.
મિલણુ ભણી આવે સહીરે લોલ, અમ ચરણે એક વારરે;	રાજેસર.
ધમ કહીને અમ મૂકીયા રે લોલ, વાત ભલી નિર્ધાર રે.	રાજેસર. કર૦ ૧૬.

ટાહુરા.

એવક વાણી સાલળી, હરખો રાય વિવેક;	
મનવંછિત મુજ હોયશે, શકુન હુઆં અતિરેક.	૧.
આઉ વચન સાહમે હુવે, ઉત્તમ શકુન તે જાણ;	
બોલાવ્યા પુરષોત્તમે, કેહી કીજે કાણ	૨.

વિવેકરાય હવે ચાલિને, પ્રવચનપુગમે આય,
મત્રી પણ પૂઠે ચક્રી, પ્રજા લોક લઇ જાય ૩
સકળ લોક રાજા મળી, અરિહતની છત્ર છાય,
સુખ સમાધિ જઈ રહ્યા, ડર ભય કોય ન થાય ૪.

ઢાળ ૧૨ મી.

(ઇક દિન નમિ રાજનો હાથી છૂટ્યો, અતિ મદમત્તયમ, —એ દેશી)

મયણ તણા ફલ પૂર્ણ શરૂ, પુણ્યરગપાટણ આય રહે, હાં આય રહે.
શત્રુ નગર રે દીહુ સધણુ, મયણ ભણી તે જાય કહે. હાં ૧.
મયણકુવર મન ચિન્તવે એવુ, રાય વિવેક તે નામી ગયો, હાં
નામ સુણીને ન રહ્યો બોલો, જ શુક કાયરકાય થયો. હાં ૨.
કુળાચાર પણ ન જ્યો કોઇ, ક્ષત્રીતણો ધર્મ નાખ દિયો, હાં
મત્રીતણો સુત આખા એહજ, રાજા એહને કાણુ કિયો. હાં ૩
જાતિ ઉપર ગયો ન કુઓ અસવી, ભીત વિન કેમ ચિત્ર ધરે, હાં
નાસણુ વિદ્યા ધુરથી શીખી, તે નહિ વિસરી ચિત્ત ખરે. હાં ૪
રણની હોશ રહી મનમાહે, ઇણુ અવસર શઠ એ નાહો, હાં
લોક લાજ પણ ન ગણી ભોળે, કામ કિયો અતિહી માહો. હાં ૫
છત્રવરનો પણ ભગતો યુગતો, નિર્મલ નિર્મમ ન્યાય થિયો, હાં
જે જેહવો નર એવે તેહવો, ફલ પણ હાથોહાથ દીયો. હાં ૬
જિનવર સગતિથી સિદ્ધાંતિક, તે પણ વૈર વિરોધ તજે, હાં
કા ભુરકી એ ધાલે માથે, શીતલ સાગ સમાધિ લાજે. હાં ૭
અરિહત ચરણ ચરણ ધણે લીધો, અગ્રુ હમણા પુઅગ્રહી, હાં
ઉદગ ક્યુ ખિલમાહે છૂટે, જો જગ જાવે સાપ વહી. હાં ૮
પણ મુજ તાતતણી એ વાયા, પ્રવચનપુર મત જાય કદા, હાં
માહરી કીરતિ સધજે હ્રષ્ટ, જયતપતાકા પાછ મુદા. હાં ૯
જયતતણા નિશાન ધુરાયા, હથિયાર હવે સમ મ્યાન કરે, હાં
નવનવા ભેટણા લેતો મનમથ, નિજપુર દિશિને પાઉ ધરે. હાં ૧૦
નવ મસમા હાં સાર શ્રુગારા, કામ અપાણે મુખ કીયો, હાં
શાન્ત ભણી તે છેહડે ચાપ્યો, મનમથ કવર્યો એમ કિયો. હાં ૧૧

અનુક્રમે આયો અવિદ્યા નગરી, તિહાં કિલ્લે ડેરો આવી દીધો; હાં ૧૧.
મોહરાયને દીધ વધાઈ, સુત આયો યશપુંજ લિયો. હાં ૧૨.

દોહરા.

- મોહરાય મન હરખિયો, આયો પુત્ર પ્રધાન;
ચુર લધુ રીત ન કાકરી, સાહમો જ્ય સુખજી. ૧.
મન્મથ તાતભણી તિહાં, પુરત કીયો પરજીમ;
સુત સખરા તે સલાહિયો, વિનયવંત અભિરામ. ૨.
મન વચ કાયા પ્રેમ ધરી, મળિયા મનને રંગ;
શીતલ ચંદન ચંદ્ર જ્યું, સુખદાયી સુત સંગ. ૩

ઠાળ ૧૩ મી.

વાગ્યાં જાંગી ઢોલ, હે સખી વાગ્યાં જાંગી ઢોલ;—એ દેશી

- વાગ્યાં ગુહિરનિશાન, હે સખી વાગ્યા ગુહિરનિશાન; આયો લાયક નંદન મોહરો;
હરખ્યો સખ પરિવાર, હે સખી હરખ્યો નિજકુલ શેખર દીપે મેહરો. ૧
વંચાણા વચનનિનાદ, હે સખી વંચાણા તિલે કરી અંબર અધિકા ગાજ્યો;
પુરજન કરે ઉછરંગ, હે સખી પુરજન ધન ધન મોહ મહિપતિ રાજ્યો. ૨.
નવ નવ પાપ વિકાર, હે સખી નવ નટઆ નાચે રાચે જન મના;
હાવ હાવ સુખકાર, હે સખી હાવ મગલ ગાવે તિહાં બહુલા જના. ૩.
પૂર્ણ કલશ પરધાન, હે સખી પૂર્ણ શૃંગાર પાણિ કરીને અતિ ભર્યો;
મલપતિ સોહવ નાર, હે સખી મલપતિ સાહમો આવી મંગલ જ્ય કર્યો. ૪.
આશ્રવ ગોખ વિશાળ, હે સખી આશ્રવ તસુપ જોઠાં નર નારી ધણાં;
નૃપસુત નયણ નિહાલ, હે સખી નૃપસુત જોતે એ સુત તેહને શી મણા. ૫.
પુર પેસારો કીધ, હે સખી પુર મોહોલે અયો મન્મથ માનયું;
માયાદિક પરિવાર, હે સખી માયાદિક હરખ્યો નિરખી સુત મુખ વાનયું. ૬.
યુગવર શ્રીજિનચંદ, હે સખી યુગવર તાસ પ્રસાદ લહી કરી મેં કીયો;
ચોથો ખંડ રસાલ, હે સખી ચોથો બણતાં મણતાં હીમે મુજ હીયો. ૭
પાવક પ્રવર પ્રસિદ્ધ, હે સખી પાવક વ્યા કુસલ ગણી ચુર પ્રસાદયી;

ધર્મમંદિર કહે એમ, હે સખી ધર્મમંદિરં અર્થ લલો એ મેં આગમથી, ૮.
 કર્મ વિચિત્ર કહાય, હે સખી કર્મં તેહ તણો એ વિવરે આખિયો;
 ભવિજનને સુખકાર, હે સખી ભવિજનનેં છનવર વચન સુધારસ દાખિયો. ૯.

ખંડ ૫ મો.

ઢાહરા.

શ્રી શંખેશ્વર સુખકર, પ્રણમ પારસનાથ;
 નામ લિખંતાં જોહનું, આવે અવિચલ આથ. ૧.
 ધણુ અવસર મન્મથતણી, કીરતિ ભાટ કરેષ,
 નવ નવ છંદ રવચ્છદ્યે, વાણી રચના ધરેષ. ૨.
 જય જય જગને વલ્લહો, શ્રવ શ્રવ ચિરંશ્રવ;
 મોહરાય નંદન નિપુણ, ભવ સુખ માણુ સદીવ. ૩.
 તું સસા સિરસેહરો, તું વીરે વિખ્યાત;
 કુસુમ શરેં શ્રવ્યો જમત, કોણુ કહીજેં વાત. ૪.
 ખલા વિખણુ મહેશ્વરા, ધ્રુવ ચંદ્ર નાગેન્દ્ર;
 ભૂર સૂર ગુરુ ગરૂડ પાખિ, જોગિ જતિ નરજન્દ. ૫.
 તેં જગમેં જ્યા ધણા, આણુ મનાઈ જોર;
 કામ પદારથ સિખવ્યો, ધર્મ અર્થ સિવઠોર. ૬.
 વિપવતણાં સુખ તું લહે, માત તાત સુખકાર;
 ધમ આશીપ સુણી કરી, દીધુ દાન અપાર. ૭.

ઢાળ ૧ લી.

આદર શ્રવ દામા ગુણુ આદર;—એ દેસી

માત પિતા ભગિની ને ભાઈ, પૂછે મયણુને એમ શ્ર;
 જગ શ્રવણની વાત કહીજેં, જગ ભુદિ કીધી જેમ શ્ર. માત૦ ૧.
 મન્મથ માંડિ કહીજેં આજેં, શ્રવણની સહુ વાત શ્ર;
 નારો, નીં વિનેક વિખ્યાતો, સાંભળિયા અવદાત શ્ર. માત૦ ૨.

માતા મન હરખ્યું અતિ ગાહું, વખાણે વારંવાર છ;	
તું ચિરંજીવે વંશ વિજુલ્યુ, ધન ધન તુજ અવતારે છ.	માત૦ ૨.
જેટા બદુલા હોશે જગમાં, પશુ તુજ જોડ ન કોય છ;	
તારા બહુ આકાશે દીસે, ચન્દ્ર સમાન ન હોય છ.	માત૦ ૪
નયન અમારાં અપજ ચકોરા, તુજ મુખ ચન્દ્ર સમાન છ;	
કિંધુ દિન સુત આવીને મળશે, દુનો એ મુજ પાન છ.	માત૦ ૫.
આજ મનોરથ સધળા દુઆ, સુસ્તરૂં ફિરિયા આજ છ;	
ચાતક મોર તણીપરેં હરખ્યો, તુજ દર્શન ધનગાજ છ.	માત૦ ૬.
રતિ રંગીલી તારી નારી, વસંત તારો મિત છ;	
રનેહ ધરીને દિન દિન જોતાં, મારગ તારો નિત છ.	માત૦ ૭.
રંગરસીયું સધળા મળિયા, દુઆ અનિ ઉછરેજ છ;	
નવ નવ નાટક ગીત વિનોદા, કમ ઉદય પરસંગ છ.	માત૦ ૮.
ધર ધર મપણતણા શુભ ગરજે, કામકથા વિસ્તાર છ;	
લીનો જગ સધળો કામરાજે, કામ રિધાર અપાર છ.	માત૦ ૯.
હિસવ કામ તણા અતિ કીધા, કહેતાં નાવે પાર છ;	
નરથી આઠ શુભો નારીને, વણલ કામ કુમાર છ.	માત૦ ૧૦.
બદુલાં મુખ સંસારનાં રિલસે, ધરતો મન ઉછરેજ છ;	
ધર્મમંદિર કહે ધન ધન તે નર, કામનો ન કરે સંગ છ.	માત૦ ૧૧.

દોહરા.

મોહ મહીપતિ ચિન્તવે, એક દિન એમ વિચાર;	
વીર વિવેક નાસી ગયો, ડુવનો દુઃખ દાતાર.	૧
મંદમતિ મુજ સુત અછે, બાળક જુદી વિચાર;	
બાવી વાત ન ચિન્તવે, તે છવિયો સસાર.	૨.
પંડિત પરખે પત્રકમે, બાધક સાધક વાત;	
છત્ર બલ કત્ર જાણે ધણા, વીર વિવેક કદાત.	૩.
પંડિત તેહને વણવે, જે પરિણામે મીઠ;	
કાય કટુક મુખરોગ ને, દૂર કરતો દીઠ.	૪.
કાજ તેહજ કીજિયે, અતે સુખ દાતાર;	

સ્વાદ મુખે કિપાક ફલ, આપે અધિક વિકાર	૫.
રાત્રુ થકા જે રાજ્યસુખ, તે સુખ મ્વમ સમાન,	
અરિહત નૃપ પામે રહ્યો, કરો કોઈ વિદ્યાન.	૬
ધમ મન ચિન્તાણુ થકો, બેઠા મોહ નરિદ,	
સધળી મળિ બેઠી સભા, બેઠા નરના વૃદ	૭.

ઢાળ ૨ છ.

ઇક દિન માહાજન આવી એ,— એ દેશી.

નિલુસમે સેવક વીનવે, સુણુ સાહિબ સનેહો છ,	
કાળો રૂપ કુરૂપ છે, ઉચો છે તસુ દેરો છ.	તટક
તસુ દેહ ઉચો, પુરૂપ કોઇ, આવી ઉભો, તિયા કણે,	
કળિકાળ નામે, નામ ધરતો, નૃપ જણાવે, મુખ ભણે	
દીનાર વ્રમચો, દેખવા એ, આયો છે વ્રમ, ગુણુ સ્તવે,	
રાજરો દૂકમ, એથ આવે, તિણુ સમય, સેવક વીનવે.	૧
રાગ તેહને તેડાવિયો, દીકો રૂપ તિવારો છ,	
માની વાધતણી પરે, ભૂખો ભૂખો અપારો છ.	તટક
અણુપાર ભૂખ્યો, લોહ જડિયો, રૂપ કુરૂપી, અતિ ધણુ,	
તે રૂપ દેખી, સલાજનના, કપિયા મન, અતિ ધણુ.	
તિણુ આમ રાગ, પાપ પ્રણુમ્મા, રાગ પણુ, આન્દર દિયો,	
ઋ જોડિ ઉભો, વદન આગે, રાગ તેહને, તેડાવિયો	૨
તમ રાગ મુખ પૂછિયુ, લેમ કુશળ વ્રમ હોયો છ,	
કિણુ કાગણુ ચિર કાલથી, વ્રજ હર્મન એ જોયો છ	તટક.
એ જોય દર્શન, હર્ષ પામ્યા, આધા થે, કારણુ કિસે,	
તવ બોલિયો તે, પુરૂપ પ્રણુમી, દેવ મુજ મન, એ નમે	
ઇક મયણુ દેખુ, જગત છપી, જેણુ ધવડો, યથ વિયો,	
એ મયણુ દેખો, નયન આગે, તવ રાગ, મુખ પૂછિયો.	૩.
બીજુ કાગણુ એ અછે, વ્રજ વેરી છે એકો છ,	
દાય નાયો, વ્રજ પુત્રને, જગતો નાહો નિવેકો છ	તટક.
સુચિવેક નાહો, તેહ ચિન્તા, રાજન થે, મનમા ધરો,	

તેહ ચિતા જાગુ, રિપુ વિનાશુ, જો મુજે, એવક કરો
 માહરો પશુ, તેહ વૈરી, વયર લેશુ, તે પછે,
 એવો કળિયુગ, પુરુષ જોત્યો, ખીજુ કાન્સુ, એ અછે
 કળિ જોત્યો સુણુ જૂપતિ, પ્રવચન પુર તુજ દરો ૭,
 માહરે મન સુમો અછે, લેઉ તુજ હનૂરો ૭ ત્રૃટક
 હનૂર લેઉ, દેખ વ હવે, રાન રક્ષક, બાવશુ,
 સવેગ સામત, જોહ જોધા, તેહ સધળા, સાપ્રશુ
 વડ વડા વીર, નિરેક સવળા, સળળ હતા, શુભમતિ,
 હવે ખમર પડગે, અણી માથે, કળિ જોના, સુણુ જૂપતિ. ૫
 દેખે હાથ તુ માહારા પ્રવચન પુર ઉથેડો ૭,
 જોર ન જાગે જ્યા લગે, નવિ મૂકે તા કેડો ૭ ત્રૃટક
 કેડો ન મૂક, જ્યા લગે, અવક્ષીણુ નાવે, એ ખરો,
 મુક્તિનો મારગ, જાગ નાખુ, મદત જો, માહરી કરો
 અરિહત મળ, ફેડિ નાખુ, મુગ્ધુ ધર્મની ધુરા
 કલિકાન મહાર, નામ સાચુ, દેખ હાથ, તુ માહગ ૬
 હરખો મોહ નરેશ તે, માભળી વચન કરાગો ૭,
 કામ કદૂ નર એ ખરો, અરિહતનો એ કાજો ૭ ત્રૃટક
 એ કાળ અરિહત, તણે માથે, ઉદત નર એ, આકરો,
 ચિરકાલ એહની, રિષ્ટિ નહાસી, તોડીજ છે મુગ, કાજરો
 ધમ જાણિને નિજ, પાસ ગખો, સાર સેવક, સુખકર,
 બહુ માન દીધો, વડો કીધો, હગખો મોહ, નરેશર. ૭

દોહરો

રાજ કાજ લાયક ધણુ, કળિયુગ ગખો રાય,
 રતન થપી મેરકે જાના, જિણથી અરિ જીપાય. ૧
 સમય સ્વભાવ થપી હવે, અરિહત મોક્ષ સિવાય
 દિનકર આથમિયે થકે, તમનો જોરો થાય. ૨.
 કળિયુગ ફાજ મુખી હુધ, મેના વેધ અરો
 ચિહ્ન શિપસરે પવન જ્યુ પ્રવચન માઠી નિરોપ ૩

હાળ ૩ છ.

મેય મન કાઈ દમ રોરે,—એ દેશી

- રાગદ્વેર વળી અતિ ધણુ છ, બાધ્યા વડ વિસ્તાર,
 તિયતણી તૃષ્ના વધી છ, વિધની વેલ અપાર,
 ભવિજનન, સુણુને કનિયુગ વાત, મૂકો ખીછ તાત. ભવિજનન ૧.
- મનપયાંય તે કેવનગાની, ક્ષપકશ્રેણિ સુપ્રધાન,
 છેદયા સયમ તીન જે સખસ, ઉપરામ યેશી વિગાન. ભવિજનન ૨.
- પુષ્કનાક લબ્ધિ ને શ્રીછનક પી, ચાદપૂન્વ અતિમાન,
 આદિમ સવયથુ ને શુકનધ્યાના, પરમસમાધિ નિધાન. ભવિજનન ૩.
- કલિયુગ આનતે એટલા વાના, દૂર કરી તિણુવાત,
 અનુક્રમે દશ પૂર્નાદિક મેટયા, પૂર્નાનુયોગ વિચાર. ભવિજનન ૪.
- અતર મુદ્દર્તમા પૂર્ ગુણુતા, તે રહી લબ્ધિ વિશેષ,
 સધાણુ સધગા તે પણુ બાધ્યા, છેવડા ન્હો દેખ. ભવિજનન ૫.
- મહાપ્રાણાયામ ધ્યાન જે ધગતા, મટોટા શ્રી નધિરાય,
 તે પણુ દૂર કિયો કનિકાલે, અશુભ ધ્યાન દીપાય. ભવિજનન ૬.
- હણિપરે જાને દિન દિન હીણા, કલિયુગ કીધૂ જો
 કામ કોધ ને વૈર નિરોધા, ગૈદ આર્ત અતિ ધાગ. ભવિજનન ૭.
- સપ્રતિ રાગ અનુક્રમે દુઝ્યો, કનિશુ કીધ સમામ,
 નામ નામ જિનચૈત્ય કરાયા, ભાવમકિત અભિરામ. ભવિજનન ૮.
- દેશ અનારજમે પણુ જિનવર, ધર્મ દીપાને સાગ,
 કગિયુગને તિણુ કાઠો કૂટયો, ધર્મરાગ મન ધાગ. ભવિજનન ૯.
- તે ગગ્ગ દેવલોક ગયા પછી, બ્યાપ્યો કાલ કરાન
 વડવડા બ્રૂપતિના મન દુર્યા, કીધી મિથ્યાગ્મન. ભવિજનન ૧૦.
- ના નવ પ્રગટ કિયા પાખડી હિસા ધર્મ અપાર,
 દુર્લિદા પણુ કગિયુગના એવક, દોડયા વારોવાર. ભવિજનન ૧૧.
- જિનવગ ધર્મ કિયો તિણુ ખડિત સામાચારી બે,
 મહેના મન મુનિવરના કીધા, સૂધા સયમ છેદ. ભવિજનન ૧૨.
- ચાર અણે અનુયોગ જે મહેટા અદકિયા તે કાળ

લેશ દેશથી મતિ યુન જુઆ, બાધો જડતા જાળ. ભવિજનનં ૧૩.
 જિનસાસનની ચક્ષા કાજે, નારેં દેરી દેન,
 તપમ્પ પ્યાનતણે નહિં મહિમા, ધર્મતણી નહિં જેવ ભવિજનનં ૧૪.
 ગણુગરુ ભેદ ક્રિયા ધણુ બૂડે, ઋષિમે ધવી રાડ,
 આતમઅગમા થોડા યુજે, વેદ લણિ ધરે વાડ ભવિજનનં ૧૫.
 સૂત સકય માને નહિં છ, અર્થતણા કરે ભેદ,
 સદંદણા જિન વચને નાહિં, મિથ્યા નાખે ખેદ. ભવિજનનં ૧૬.
 ભૂરથરે ભોલાયા એલે, વોખતણે વશ કીધ,
 નિર્મથને પણુ સમય કીધા, મૂઝાં મતિ દણે દીન ભવિજનનં ૧૭.
 નિજ ગુણનો ખપ ન કરે કાંઈ, પરગુણુ વેવા જાય,
 સાદઘ શાસ્ત્ર ભણે ધણા છ, કર્મબધ જિણે થાય ભવિજનનં ૧૮.
 લાવ પાવ ઋષિજી કરે છ, અવર જેહ નર નાન,
 ગજવૃત્તિને મુકી કરી છ, લેવે ખર આચાર. ભવિજનનં ૧૯.
 વિકથા વાન બુડે કરે છ, આગમ ન જાણે આગ,
 ભાવ ભેદ સમજે નહિં છ, બાહિજ દષ્ટિ અપાર. ભવિજનનં ૨૦.
 સમવારે પાચે કરી છ, સ્યાદાન સુખકાર,
 તે નવિ મૂજે ધુર થકી છ, જિનમતે મૂવ વિચાર ભવિજનનં ૨૧.
 નય પ્રમાણુ નિગમે નહિં છ, નિશ્ચય નય ન વ્યવહાર,
 દ્રવ્ય અને પર્યાય ન બુજે, કનિયુગને પરિવાર. ભવિજનનં ૨૨.
 આવક પણુ વળી એહવા દયા, એ જુગને પરસગ,
 દેવ ન માને ગુર નવિ માને, ધર્મ ઉપગ નહિં રગ. ભવિજનનં ૨૩.
 ગોગા મોગા ને મહમાથી, મેત્રપાલ ભણી રીત,
 તેહને મેરે મનશુ સૂધા, અરિહત ન ધરે ચિત ભવિજનનં ૨૪.
 નાટક ગીત સુહાવે ભાવે, જિનવાણી ન સુહાય,
 ગુર ઉપદેશ સુણે નહિં કમદ, ધરધધામા ધાય ભવિજનનં ૨૫.
 ત્યાગ ધર્મ કરીને યુ આખે, ફળ નવ દીકું કોય,
 પૂરી પ્રતીતિ નહિં ધર્મ ઉપર, સિદ્ધ કિહાથી દોય ભવિજનનં ૨૬.
 દાન દેઈ મુ વળા ઇલા નાખે, ત્યાગ ન ગણે ભાવ,
 નિર્વેગક ધર્મ મન આચરતા, થાયે ભવજલ નાવ. ભવિજનનં ૨૭.

મહા મત્ર નનકા તજીને, સમરે ખીજા મન,
 પુણ્યાતુસારી ધનને અર્થે, ધારે બુલા ચત્ર. ભવિજન૦ ૨૮.
 ધાતુવાદી જૂવટે ખેલે, વાછે ધનની રાશિ,
 પનરે કર્માદાનને મેલે, આવક નામ ઉદ્યામ. ભવિજન૦ ૨૯
 વાદે કુપાત્ર મુખે ધન ખગ્ગે, પાત્ર ન પોષે જાન્ય
 રાજા ધન દડીને લેરે, કોડી દાન ન થાય ભવિજન૦ ૩૦.
 આતમરૂપ ન આળખે જી, જ્ઞાન ન આણે ચિત્ત
 કામ ક્રોધ બીનો રહે જી, આરભ અધિગ્રા નિત ભવિજન૦ ૩૧
 કળિયુગ સમય સ્વભાવથી જી આવક એહવા થાય,
 ધર્મમંદિર કહે વિષ્ણુ ભોગવિયા, કર્મ ન મુક્યા જાય ભવિજન૦ ૩૨

દોહરા.

અનગ બોલે પશુ કનિયુગે વ્યાપી પાપી કીન,
 દૂડ કપટ છય જાય ધણા, કુમતિ ક્રાંતિહ ગૃહ. ૧
 મેવક સ્વામી છલ કરે, પિતા પુત્ર વગી દેખ,
 પતિ પત્નીશુ છલ કરે, લારે કુવની રેખ. ૨
 ન જાને સાસુ ને વડુ ધરમા ક્યતો દોષ,
 ખીધૂ અદકાની પરે, સાસુ વાણી જોય ૩
 વૃદ્ધ તાત દુષ્ટો જિમે, કથન ન માને કોય,
 અશન વસન આપે નહિ, પુત્ર વધુ વશ દોષ. ૪
 અદ્ય ભરમને કાગલે ખેલ કરે અતિ ધાર,
 મન સતોય ધરે નહિ, તૃષ્ણા વાધી જોર ૫
 ભગિની બ્રાત તણે ધરે, જન્મ લગે રીસાય,
 ભાઈ માહોમાહે વળી, પરણી જૂઝા થાય ૬.
 સગપણ સપ ન યે ધરે, સડુ સ્વારથને થાય,
 પરમારથ પ્રીછે નહિ, કળિયુગ વ્યાધો આય ૭

ઢાળા ૪ થી.

ધર્મ હુંયે ધરો,—એ દેગા

રસ કસમા કળિ ન્યાપિયો રે, દિન દિન એહવો થાય,
 મેહ ધણા વરમે નહિ રે, વાજે અધિકા વાયો રે,

કલિ કૈાલુક કરે, સમય તણા વળી જોરો રે,
અપ ધર્મ દૂર્યા વ્યાપો પાપ અધોરો રે.

કલિં એ આકલ્પી. ૧.

પત્ની શુ પ્રીત નહિ ધરે રે, પરનારી લોભાય,
શીખ લલી ધગ્ની દીરે રે, તે મન નાવે દાયો રે. કલિં ૨

કપટ કરાવે મિત્રશુ રે, જનની જનકશુ જૂઝ,
કુશુદ્ધિ શિખાવે પાપની રે, આવવા ન દિયે ખજો રે કલિં ૩.

સ્વાસ્થ્ય લગે મૈત્રી કરે રે, નિયમ મકટ લગિ જોય,
કષ્ટ પડ્યાં સમકિત તજે રે, અહવા ધીરજ દોયો રે કલિં ૪

થોડી શુભ સપતિ હુવે રે, કષ્ટે વિષુસી જાય,
જો જીવે તો નિશ્ચે હુવે રે, યોગ્ય ધર્મો ન થાયોરે. કલિં ૫.

હલ વિના ધર્મ નવિ કરે રે, કોવ સહિત તપ તુઝ,
માન ધરી શ્રુતને બણી રે, ધન મેલે નહિ સુઝો રે મલિં ૬

વ્યાપારી ચોરી કરે રે, કુલવત વિટ સમ થાય
કુલ નારી ગણિકા પરે રે, હસન વસન મન દાયો રે કલિં ૭

મુખ મીઠી વાતા કરે રે, કપટ દેયામે રાખ,
કર્પણી અતિ આરજ કરે રે, સામી નાવે શાખો રે. કલિં ૮.

ઉત્તમ રૂપ થોડા હુવે રે, ખારા કુઝા લાખ,
અપ ક્ષીર ગાયા હુરે રે, થોડી સતત શાખો રે. કલિં ૯

ઇમ કલિપાવડ બહુ કરે રે, સુકૃતિ દૂધનો શોખ,
કુમારપાત્ર વૃષ અનતયાં રે, કરવા દૂધને તોયો રે. કલિં ૧૦

ઉપદેશે હેમસુરિને રે દોષાયો જિનધર્મ.
ઉત્તમ આચરણા કરી રે, દૂર ક્રિયા પાપ કર્મો રે કલિં ૧૧

અજાદશ દેશા વિષે રે, માર ઇસો મુખ વાણુ,
મોઢ ન ભાખે નર કદે રે, એવી જોહની આણુ રે. મલિં ૧૨.

ભરણુ પોષણુ નજલા કરે રે, દીન દીન ઉદ્ધાર,
ભાવ ભકિત ધર્મ રાગિયો રે, ક્રીધા ચૈત્ય અપારો રે કલિં ૧૩.

કલિયુગનુ મુખ અમિયુ રે, ચૈત્યક મીજ નરેશ,

સાત અસન ભટ દલિનણાં રે, હણિયાં ઝાલિ કેસો રે.	કલિં ૧૪.
અમાર શબ્દ ઉદ્દેશાવણા રે, તેદજ તીખાં જાણુ;	
કળિને લાગ્યા અતિ ધણાં રે, પણ ન તજ્યાં કલિપ્રણે રે.	કલિં ૧૫.
નિરપક્રમ એ આકળે રે, વજ્રકપલ કયું દેહ;	
કઈ કોઈ પારદ મેલિયો રે, કળિયુગ નાવે છેહો રે.	કલિં ૧૬.
ગળિયા દોરતણી પેરે રે, હોય રહો તિલિવાર;	
છવનો મકનો નરપતિ રે, કઢણા ચિત્ત મઝારો રે.	કલિં ૧૭.
આઠ વર્ષા ધર્મ જિનતણો રે, મેવે નૃપ આદેશ;	
છવઢયા પાવે ખરી રે, સધળા દેશ વિદેશો રે.	કલિં ૧૮.
અધ્યાત્મ શરૂ દાખો રે, જાણી છવ અછવ;	
નિજ પગથણ પરગટ કીયા રે, ધરી સ્વાદ્યા શુભ દીવોરે.	કલિં ૧૯.
કેટલાં વરસ ગયા પછી રે, તે પણ દેવયોગ જાય;	
હિર જાગ્યો કલિયુગ તજા રે, વળતો વશ નવિ થાયો રે.	કલિં ૨૦.
કામ કોધ જાગ્યા ધણા રે, ધર્મધન લટયું જોડ;	
દુર્ગતિ જાણે પ્રાણિયા રે, કરિ કરિ પાપ અધોરો રે.	કલિં ૨૧.
બહુત મુગતાઈ ધમ દુઝો રે, કલિકેરો અધિકાર;	
તે પણ સમયો પામિને રે, ક્ષીણ થયો જિણવારો રે.	કલિં ૨૨.
જિનવગ પ્રગટ હુઆ તજા રે, કળિયુગ પામ્યો નાશ;	
મોહ સુણી મન ઝુરિયો રે, મખર થયો મુજ મરો રે.	કળિં ૨૩.
અતિ સખરી મતિ રૂપનો રે, ચિંછવ નવિ કોય;	
મેં આગેથી જાણ્યો રે, રિયરતા વાસ ન હોયો રે.	કલિં ૨૪.

દોહરા.

લવિજન લોક મળી કરી, જાણે અરિહંત પાસ;	
કર જોડી ઉઠા કડે, સુણ સાહિબ અરનાસ.	૧.
અમલ ચલાવ્યો કલિયુગે, કર્યો સધળે ધમ;	
છવ ધણા ઝાલી કરી, મૂક્યા મોદને ગામ.	૨.
કર્યાકર કર્યા કરો, મોદતણો મદ દેડ;	
છણવિધ એ લોકાંતણી, વૈરી મૂકે કેડ.	૩.

ઢાળ ૫ મી.

અ હો મિથિલા નગરીનો એ ધણી;—એ દેશી.

અ હો નિનપતિ જગજીવ બોલિયા, અ હો કરણાનિધિ કૃપાલ;

અ હો ભવિક ભણી આશાસના, અ હો દે નિનવચન રસાલ.

અતુર નર એતો ચિત્ત મગર.

અ હો શિવ અભિજાપા યાય છે, અ હો ફળશે વંછિત સાર. અતુર૦ એ આંકણી. ૧.

અ હો કલિયુગ શિવ પુર ભવતાં, અ હો રોધક ચિયો અસમાન;

અ હો પાપી પચીયો પાપશું, અ હો હવે વધિયું ધર્મ ધ્યાન. અતુર૦ ૨.

અ હો મોહ વિદંબન જે કરે, અ હો ભણું છું હું; તેહ;

અ હો અવસર વિષુ ઉદાસીનતા, અ હો ધર રહિયા નિજ ગેહ. અતુર૦ ૩.

અ હો વીર વિવેક વાર અછે, અ હો તુમ દુઃખ ફેડણહાર;

અ હો સંયમજીને પરણિને, અ હો અપશે મોહ અપાર. અતુર૦ ૪.

અ હો આખે સ્વામી વિવેકને, અ હો વિસંબ ન કોજે સાર;

અ હો નિજ જુનખળ દેખાડિને, અ હો યાઓ સંયમ ભરતાર. અતુર૦ ૫.

અ હો વીરકુલે એ કન્યાકા, અ હો વીરવ્રતા ગુણ ધીર;

અ હો શરભણી પરણે સહી, અ હો કાયરશું નહીં શીર. અતુર૦ ૬.

અ હો કન્યાના ગુણ સાંભળો, અ હો અનુપમ રૂપ નિધાન;

અ હો ખીજ નારી તેણિ પેરે, અ હો નહિં છે એહ વિધાન. અતુર૦ ૭.

અ હો ખીજ નારી સેવતાં, અ હો દેવતા નાસી જાય;

અ હો એ કન્યા પરપ્રયાયકી, અ હો સેવક સુરપતિ થાય. અતુર૦ ૮.

અ હો ખીજ નારી ચાલતાં, અ હો પગ પગ બંધન થાય;

અ હો એ બંધનને છોડવે, અ હો પરમાર્નદ સહાય. અતુર૦ ૯.

અ હો ખીજ નારી જીવાનને, અ હો વાંછે મનની ખાંત;

અ હો એ ગરદા નરને ખુશી, અ હો એહની નવલી ભાંત. અતુર૦ ૧૦.

અ હો લોકનાં દૂખ જો અછે, અ હો જૂખણ એહને થાય;

અ હો જૂખ્યો દૂખજો એહને, અ હો મનમાં આવે દાય. અતુર૦ ૧૧.

અ હો અશન વસન વાંછે નહીં, અ હો જખ્ખુ ન વાંછે શીત;

અ હો કેશ ન ગૂંથે એકઠા, અ હો જૂતલ સથા રીત. અતુર૦ ૧૨.

અ હો જ્ઞાન વિના એ શદ્ધ છે	અ હો બ્રહ્મ વિષુ એ અમ્ય,	
અ હો વિષુ જન્મ્યા વળિ ધાગતી,	અ હો ગુણગુણ ગ્યણ અગમ્ય,	અતુરં ૧૩
અ હો વસ્ત્ર વિના ગુપતી રે,	અ હો મુગ્ધ વિના મુખદાય,	
અ હો પ્રેમ વિના પ્રીત ધાગતી	અ હો પગમ સમાધિ ઉપાય	અતુરં ૧૪.
અ હો નમ્પતિ મુખપતિ ના ગમ,	અ હો હલધર પશુ ન મુદાય	
અ હો એક વિવેકી ગુદ્ધશ,	અ હો પ્રીતિ કરે મન લાય	અતુરં ૧૫
અ હો નિયમ કરો છે એણિયે,	અ હો ગદાવેધ સવાય	
અ હો પગથ પિયુ પ્રીતી સગી	અ હો એ આન્યુ છેનય.	અતુરં ૧૬.
અ હો એ કન્યા હાજર અહે,	અ હો વગ વુ વીગ વિવેક,	
અ હો પગથાવે સવગ પિતા,	અ હો દીન ન કરિરે છેક	અતુરં ૧૭

દોહરા

એક વચન મુણી હગ્ધિરો અગ્ન કરે મન લાય	
હુ મને થી વીનનુ, હુ સર્વજ્ઞ કદાય	૧
ચહાલો એવં અધૂ, હારો ચીલો જીવ	
મનિ મુણીને કન્યકા, વસ્ત્રાણી પરે ધાર	૨
પણુ ગુગ મગ્ધ પ્રમાદથી, અતુની બલ મુજ જોય	
મનમાચલ મયોગથી અન તરવ દોય	૩
કુકમ ભલો સવગ મુતા પગથારે મુખકાર,	
માધિ ગદાવેધને તે મુણીને મુવિચાર	૪

ગાથા ૬ ક્રી.

ચતુર્થીની દેશી

સ્વયવરા મડપ મગ્ધવે તિહા વડ વડા બૂપ મોલારે	
હીરે નિહચે યજ રોષે અતિ હિચો સખલ આરોષે	૧.
આં આરા આઠ કર્મ, અતિ કાલ તે નહિ નર્મ,	
રોગે કરી શિરતા દીગે મન વીગ વિવેકનુ હીગે	૨
વાળી ગતિ વિમાકાર કરે ચક્રતલે અનુહાર,	
તિલુમાટે તલ તે ગદા રૂપ પૂતલી કીધ અનાધા	૩.

- જન્તા જે આઠ પ્રદેસા, નિઘલ મધ્ય રહે મુદેસા;
બીજા અસંખ્યાતા જેહ, તાતા તેલ તણી પરે તેહ. ૪.
- તે સ્થંભ તણે અતિ પાસે, દામા બિપર લેછે વાસે;
ધર્મ નીરે કરીને ભરિયું, પરમાગમ કુંડ કર ધરિયું. ૫.
- નિજ ચેતન કીધ કબાણુ, તિહાં ધૂનો ધીરજ બાણુ;
ઇત રાતાઇ બહુલા પ્રાણી, આઇ ઉભા કબાણુને તાણી. ૬.
- યંભને પણ હાય લગાયા, પણ તત્વકસા નવિ પાયા;
નાખીને તીર કબાણુ, ધણા નાદા મૂઢ અખણુ. ૭.
- લોકે બહુ હાસા કીધા, ફિર પાછા ચાલ્યા સીધા;
હવે વીર વિવેકની વારી, આવિ ગમેા કદિ હસિયારી. ૮.
- પહિસા જગનાથને વંદે, વળતો ગુરુચરણ આનંદે;
વર તત્વ કલા જે રાધા, સીખાઈ જેણુ અગાધા. ૯.
- આખ્યો તિણુ કુંડની પાસે, ઝાસે બાણુ કબાણુ ઉલાસે;
સીધા કુંડે હવે આપે, ચરમ ચક્રતણે રૂપ બ્યાપે. ૧૦.
- કર્મચક્ર સ્વરૂપને દેખે, કુંડ દર્પણમાંહિ વિશેષે;
લેછે બાણુ કબાણુ ચલાયો, ટંકાર શબ્દ સુણાયો. ૧૧.
- ઉંચી દિશિ બાણુને બાંધ, નીચી દમ્ કરણા બાધે;
ભાવિત કરણા કરિ ગાદી, શુદ્ધ શીલ કછોટી ડાલી. ૧૨.
- કમ ચક્ર ફિરતો ધારી, તિહાં અંતર જ્ઞાન વિચારી;
રાધાવેધના રોપને ભેદે, શુદ્ધ આતમ અનુભવ વેદે. ૧૩.
- તબ જય જય શબ્દ ભણીજે, વળી ધવલ મંગલપણીજે;
વરસાવે ફૂલને દેવા, કરે વીર વિવેકની સેવા. ૧૪.
- વરમાળા કન્યાપે ધાલી, પાસે ઉભી આઠે આલી;
સખિયાં એ પ્રવચન માતા, તસુ ઉપની અધિકારી ચાતા. ૧૫.
- હર્ષિત દુઆ અતિ પ્રાણી, તરસ્યાં ન્યું લાધે પાણી;
તિહાં પરમ પ્રભોદ પ્રકાશે, શુભ ભાવના ભાવ નિવાસે. ૧૬.
- પરસંગતણે હુએ ત્યાગી, સધા મુનિ મુખ્ય વૈરાગી;
સંયમત્તી પરણી નારી, અરિ જીવણુને હુશીયારી. ૧૭.

દોહર.

- ચોરી ચઢવાની હતી, હોંશ ધણી મનમાંદિ;
પૂગી તેહ વિવેકની, ધરિ જિનવરની છાદિ. ૧.
- તીન જીવનમેં વશ થયો, સારો હે સંસાર;
ભાગ અધિક એ વીરનો, લાધી સંયમ નાર. ૨.
- પ્રેમ ધણો પ્રમદા ધરે, પ્રીતમશું રસરંગ;
વિકસે વીર વિવેકશું, અનુપમ મુખ અભંગ. ૩.
- વાસુદેવ વળી ચક્રવર્તી, સુરપતિ નરપતિ વંદ;
એહના મુખથી પણ અધિક, મુખ રોભા આનંદ. ૪.

ઠાણ ૭ મી.

શ્રી જિનપ્રતિમા હો, જિન સરખી કરી;—એ દેશી.

- વૈરાગી સાભાગી હો, વીર વિવેક છે, નિરપમ ગુણ મણિ રશિ;
ઉત્તમ આતમ હો, નિજ બલ ફેરિયો, અંતર વાસ મુવાસ. વૈરાગીં ૧.
- સાનાવરણી હો, કર્મ ઉદય કરી, દોષ પરિસહ ધાર;
દર્શન મોહથી હો, એક પરિસહો, વેદની થાય અગ્યાર. વૈરાગીં ૨.
- એકજ હોવે હો, અંતરાય કર્મથી, આરિત મોહથી સાત;
એહવા પરિસહ હો, બાવિશ જાપજો, સહે ખમે દહમાત. વૈરાગીં ૩.
- પંચ મહાવત હો, મેર ઉપાડિયા, તણ જિમ ન ગણે વાર;
બલવંત મહોટો હો, રિપુદલ જીપવા, ચરણ કરણ હથિયાર. વૈરાગીં ૪.
- ફિન દિન અધિકો હો, સંયમ નારીશું, અધિક અધિક સરનેહ;
તપ જપ તેજો હો, દીપે અતિ ધણું, ક્રોધ દાવાનલ મેદ. વૈરાગીં ૫.
- કરવતની પરેં હો, ક્ષત્રિવટ દોહિલી, શરણે રાખજીહાર;
જંગમ સ્થાવર હો, સમભાવેં કરી, રાખે ચિત મઝાર. વૈરાગીં ૬.
- ધક દિન આવી હો, જિનપતિ વિનગ્યા, હુકમ કરો મહારાજ,
અરિદલ ભાંજી હો, ભવ ભવ ભયહરે, વાહું સિવપુર રાજ. વૈરાગીં ૭.
- સમગ્રે દેખી હો, ભગવંત ભાખિયો, ન કરો દીલ ભગાર;
મોહ મહીપતિ હો, હવે છું જીપસી, નહિં છે વિદ્ય વિહાર. વૈરાગીં ૮.
- અધિક કરારો હો, આગ્રમ મોહ છે, દશ્ય ન મૂકે કેડ;

તો હવે નિજ બલ હો, જુજ બલ ફેરવી, અરિ નાખું ઉથેડ. વૈરાગી ૯.
 ધણિ પરે ચિન્તી હો, જ્યલંભા લલી, વજાવે શુભ વાર;
 કટક સહાપી હો, સધજૂં મળ કરે, અરિ છપણુ અધિધર. વૈરાગી ૧૦.
 સામંત સખરા હો, સાથે વડ વડા, પુત્ર કલત્ર પરિવાર;
 હય ગય પાવક હો, રથ ચતુરંગશું, તે સુણજો વિસ્તાર. વૈરાગી ૧૧.

દોહરા.

જય જય શઙ્ક સહુ ભણે, માંગલિક મુખ ચાર;
 અરિહંત સિદ્ધ ને સાધુ ધર્મ, એ ચારે મુખકાર. ૧.
 શીખ દિયે હવે જગતુર, સુણુ વિવેક વડ વીર;
 સમય માત્ર પણ મત ધરે, પ્રમાદમેંતી શીર. ૨.
 માતા શીખેં ચાલજે, જે નારી અનુકુલ;
 નિચેં સનાહ હું પહેરજે, અતિ હોશે અકુલ. ૩.

ઢાળ ૮ મી.

શવિક કમલ પ્રતિગોવવા, સહુ તણે પરિવાર,—એ દેશી

વિનય વિવેક વિચારશું, કમળે હું મહેલાણુ;
 વેશાસ ન કરે કેહનો, એ છે માહરી આણે રે;
 સુણુ સુણુ શુભમતિ, હું છે ચતુર સુમણે રે,
 તો પણ આખિયે, રિપુ છપણુરો ટાણે રે. સુણું એ આકણી. ૧.
 જન્મ થકી હું જાણુ છે રે, પુરો પાત્ર સુપાત્ર;
 તો પણ ઉપદેશ જાણીને રે, થાપી જે તુજ ગાત્રો રે. સુણું ૨.
 તુજ દેરી તીખો .અછે રે, હું શીયો છે વીર;
 જેહમાં બલ છે ધણું રે, એ પાવક હું નીરો રે. સુણું ૩.
 શાત રસીલો હું અછે રે, તે છે તામસ ધીર,
 હું સુરતર છાયા અછે રે, એ આતપનો ભારો રે. સુણું ૪.
 નિજ ગુણુ ને મત મૂકજે રે, રહેજે માતા યાસ;
 અમિય કંચોલાં એહનાં રે, લોચન ■ ગુણુ રામો રે. સુણું ૫.

- ભવ વંશાચ્ચ એ તાહરો રે, મુત મહોટો શિરદાર;
 મુખ આગે રાખે સહી રે, જીપશે રિપુ પરિવારો રે. સુણુ ૬.
- સંવેગ નિર્વેદ લધુ મુતા રે, જ્ય કરશે તુજ જોર;
 રણ રસિયા રિપુ જીપશે રે, આતમનો બલ ફેરો રે. સુણુ ૭.
- સમકિત દષ્ટિ જે મંત્રવી રે, ધરજે ફાગન મુખ્ય;
 ઉદ્ધમ સફલો એ દુરો રે, જાશે સધર્માં દુઃખો રે. સુણુ ૮.
- શમ દમ તપ જપ ઉમરા રે, વડ વડ વીર વિખ્યાત;
 આદરજે તું એહને રે, દુશ્મનને કરિ ધાતો રે. સુણુ ૯.
- જ્ઞાન તલાર એ તાહરો રે, જીદિતલો બંડાર;
 સ્વસમય પરસમય જાણુ છે રે, રિપુદલ બાર ઉતારો રે. સુણુ ૧૦.
- સામાયિક આદે કરી રે, આવસ્થક નિર્ધાર;
 તે તુજ પુરોહિત આખિયો રે, તેહને મત વીસારો રે. સુણુ ૧૧.
- દશવિધ યતિ ધર્મ દાયિયા રે, ઝેજોના શણગાર;
 શીલંગ રથ તે રથ બજા રે, સંત્યા સહસ અડારો રે. સુણુ ૧૨.
- નવ નવ તપ બેદ તુરંગ છે રે, તીખા તેજ વેગ;
 તે ઉપર બેસી કરી રે, દીપાવે નિજ તેજો રે. સુણુ ૧૩.
- શુભ પરિણામ તે સાખતા રે, પાયક પ્રાદા પદર;
 તુજ મુખ આગે રણ ભિડે રે, રાખે આપ હનૂરો રે. સુણુ ૧૪.
- પ્રાયશ્ચિત્ત તે કેમ છે રે, તેહને લેજો સાય;
 ધાયલને એ સજ કરે રે, સિદ્ધિ સખરી જશુ દાયો રે. સુણુ ૧૫.
- રાણી બેઠુ સાય લે રે, જે છે જીદિનિધાન;
 નારી જાણુ ન પરિહરે રે, કુણુ શરો એ સમાનો રે. સુણુ ૧૬.

દોહરા.

- ધમ મુણી વીર વિવેક હવે, આવે નારી પાસ;
 આખે સુંદરી સાંભળો, ધરી મનમાં ઉઘાસ. ૧.
- જિનવર વચન દુઝ્યો અછે, નારી લેજો સાય;
 તુમચો ર્યો આવોચ છે, સી જોશી મુણુ નાય. ૨.

ઢાળ ૯ મી.

વાડી ફૂલી અતિ બડી, મન ભમરા રે; -એ દેશી

- કર જોડી કામિની કહે, મુજ ભમરા રે; , ,
- સુણુ સાહિબ ભરતાર, લાલ મુજ ભમરા રે;
- કટકે યાત્રા ભણી થેં અલ્યા; મુજ૦ મેં પણુ ચાહરેં લાર. લાલ૦ ૧.
- તતુ છાયા જ્યું મેં અછાં, મુજ૦ દેડ ન મૂકું આજ; લાલ૦
- અંદકલા અંદ સાથ છે, મુજ૦ વાદલ સાથેં ગાજેં. લાલ૦ ૨.
- સાહિબ ખાગેં સમાન છે, મુજ૦ મેં વેલી વિસ્તાર; લાલ૦
- થેં સરોવર નીરેં ભયાં, મુજ૦ મેં કમલિની સુખકાર. લાલ૦ ૩.
- તું જીવન તું આતમા, મુજ૦ તું અમ પ્રાણાધાર; લાલ૦
- તુમ વિરહો ન ખમી શકું, મુજ૦ દેખી રથો કિરતાર. લાલ૦ ૪.
- શકિત અમારી દેખજો, મુજ૦ રિપુદલ ભેલો જ્યે; લાલ૦
- ગરૂ પૂરા દેખશે, મુજ૦ કસવટી અમચી તેય. લાલ૦ ૫.
- અવર નારી સમ હું નહિં, મુજ૦ રાજસુતા રજપૂત; લાલ૦
- રિપુદલ તૃણસમ લેખવાં, મુજ૦ નિજ ધર રાખ્યાં સત. લાલ૦ ૬.
- વીર વિવેક ખુશી થયો, મુજ૦ પ્રમદાની સુણિ વાત; લાલ૦
- સામંત સધળા તેડિયા, મુજ૦ એહ વિચાર કહાજ. લાલ૦ ૭.
- આપ આપણી નારીને, મુજ૦ લેજો સધળી સાથ; લાલ૦
- જીત હુશે એ શક્તિથી, મુજ૦ કહિયો, છે જમનાય. લાલ૦ ૮.
- પ્રશમ સામતેં તજ અહી, મુજ૦ ઠમા નારી જસુ નામ; લાલ૦
- માઈવ વરી પ્રિય નમ્રતા, મુજ૦ સાથ હુધ અભિરામ. લાલ૦ ૯.
- આજીવ સામતેં અહી, મુજ૦ પ્રસન્નતા નામે નાર; લાલ૦
- સંતોષ સામતેં અહી, મુજ૦ ધૃતિ લલના સુખકાર. લાલ૦ ૧૦.
- વિમલબોધ શુભ માર્ગણા, મુજ૦ લીધી મુંદર સાર; લાલ૦
- પુરોહિત આસ્તિક્યભુદિને, મુજ૦ લીધી ખની તિવાર. લાલ૦ ૧૧.
- શેરૂ સત્યવાણી વધ, મુજ૦ વેદકતા મંત્રી નાર; લાલ૦
- ભવમંદા પુત્ર તે અહી, મુજ૦ નારી પ્રેમ ઉગાર. લાલ૦ ૧૨.
- ધણિ ધરેં મધજેં સાથીયેં, મુજ૦ સાથે લીધી નાર; લાલ૦

- હુકમ હુવો સાહિજતણો, મુજ૦ વેગેં દૂધ અસવાર, લાલ૦ ૧૩.
 પાંચેધ હથીયાર જાંધિયા, મુજ૦ ઝગમગ જ્યોતિ અપાર; લાલ૦
 ઉગ્ગતલ શુકલ ધ્યાન છે, મુજ૦ હથિઆરમાં શિરદાર. લાલ૦ ૧૪.
 જહર જોસણુ ગુરૂશીખ તે, મુજ૦ પહેરી રક્ષા કાજ; લાલ૦
 સકળ સખાઇ લેધ કરી, મુજ૦ મગન કરે મહારાજ. લાલ૦ ૧૫.

દોહરા.

- સાધુ સંયમ મજરાજ દદ, વરદાથી વડ વીર;
 પ્રવચન પુરથી આલિયા, સાથ વડ વડા ધીર. ૧.
 મોહ મહીપતી જીપવા, શુરા પૂરા સાથ;
 વીરખલેં ધરતા યકા, જય લક્ષ્મીના નાથ. ૨.
 નવ નવ ગુણુદાણુ ભૂમિકા, આક્રમતા તિણિવાર;
 ખસરી કીર્તિ દહદશે, હરખ્યાં લોક અપાર. ૩.

કાળ ૧૦ મી.

(પાસ ઇણુંદ જુહારિયે;—એ દેશી.)

- વરદાથી વીર ગાધિયેં, જગ સધલેધ યશવાસો રે;
 હિંસક ચોર નાસી ગયા, તમ નાસે સર પ્રકાશે રે. વરદાથી૦ ૧.
 મિથ્યાભ્રમ દૂરેં ગયા, હવે કપટ ક્રિયા રૂઢી દૂરો રે;
 અપૂર્વ કરણુ કરતો હવે, પ્રતપ્તો નિજ તેજ પંદૂરો રે. વરદાથી૦ ૨.
 ભૂર ભવિક ભટ કટકમાં, આવીને ભેળા થાયો રે;
 વાહલેં જીમ નદિયાં વદે, રિધુ જીપણુ સખળ ઉપાયો રે. વરદાથી૦ ૩.
 ગામ નગરનાં ભેટણાં, નવ નવલા સમ રસ લેવે રે;
 નમતા ખમતા તસુ દેખીને, ઉપદેશ તે શિરપાવ દેવે રે. વરદાથી૦ ૪.
 મંત્રી સઘજાને કહે, સુખ થાશે ધરો વીર આણો રે;
 મોહતણો ભય મિટ ગયો, હવે ધરજો મન શુભ ધ્યાનો રે. વરદાથી૦ ૫.
 દુઃખ દોહન દૂરેં ગયાં, ગયા આધિવ્યાધિ વિકારો રે;
 રોધ વિરોધ વિલય ગયા, સમતાયેં શ્રી સુખકારો રે. વરદાથી૦ ૬.
 પરમ પ્રતીતિ પ્રગટ ભાષ, ધન વૃદ્ધો જ્યું હરી કાયો રે;
 પાપ તાપ દૂરેં ગયા, ભવિ લોકાંને મન ભાયો રે. વરદાથી૦ ૭.

શ્રીજનયદ્ર સરીશ્વર, જસુ નામે સુખ અપારો રે,
દયાકુશલ પાઠકવર, ગુર ગિરઆ ગુણ બડારો રે વરદાથીં ૮
તાસુ પ્રસાદે એ રચના, ખડ પાત્રમો ભવિ ઉપકારો રે
ધર્મમ દિર કહે સાભળ્યા, લાભીજે સુખ શ્રીકારો રે. વરદાથીં ૯.

ખડ ૬ કૃતિ.

દોહરા.

શ્રીજનવાસ સુનાસ નિત, મહોટો મહિમા નિધાન	
ચરણ કમળ શ્રીપાસના, પ્રણમુ પરમ પ્રધાન	૧
જેણુ અવસરે હવે મોહ દૃષ્ટ, ચર મુખ સાભળી વાત	
સાધે સમગા દેશને વીર વિવેક વિખ્યાત	૨
માની મજરાળો ધણુ પગ ઉત્ત ન સુદાય,	
નિજ મત્રીને તેડીને, આખે ચિત્ત લગાય	૩.
આના વૈરી છન કરી, સિદ્ધ તથા પેરે એહ	
પાછા પાગલા દેખને, ફિર માડના મતિ ગેહ	૪
મે પરિભાગી જાણિયુ, અવસર સાધ્યો એણુ	
થ' મનમા હ ખ્યા ધણુ ભાગો કાવ' એણુ	૫
મલતજો બન મધ વિણુ જાણે નહિ છે કમ	
મુગ્ધમને થે મૂઝ અડો, છન બલ હવે રોય દોષ	૬
નયણુ પ્રમુખ જોના હવે, સુણુ સ્વામી મોહરાય	
ન કરો ચિન્તા એનડી, રચુ દાય ઉપાય	૭.

દાળ ૧ લી

આ ૮ નિહોતે રે નસે નાહલો —એ દેશી

મોહ મહીપતિને ધમ વીનવે, ડર જોડીને કામ	
તુજ મુખ આગે વડ વડા વીર છે, ધર ધીગજ અભિગ્રમ	મોહ ૧.
એ કૂકર જ્યુ ફિરે અજ નાસતો દેખાડુ છુ શગ,	
ખજૂઓ ત્યા લગી જોયોતિ કંઠે ફિનાં જ્યા નવિ ઉગા સુર	મોહ ૨

- હુકમ હુવો સાહિજતણો, મુજં વેગે દૂધ અસવાર. લાલં ૧૩.
 પાંચેઈ હથીયાર બાંધિયા, મુજં ઝગમગ જ્યોતિઅપાર; લાલં
 ઉગળવલ શુક્લ ધ્યાન છે, મુજં હથિઆરમાં શિરદાર. લાલં ૧૪.
 જહર જોસણુ ગુરૂશીખ તે, મુજં પહેરી રક્ષા કાજ; લાલં
 સકળ સમ્રાટ લેઇ કરી, મુજં મગન કરે મહારાજ. લાલં ૧૫.

દોહરા.

- સાધુ સંયમ ગજરાજ દદ, વરદાથી વડ વીર;
 પ્રવચન પુરથી આલિયા, સાચ વડ વડા ધીર. ૧.
 મોહ મહીપતી હપવા, શુરા પૂરા સાચ;
 વીરબલેં ધરતા ચક્ર, જય લક્ષ્મીના નાચ. ૨.
 નવ નવ શુભાશુ ભૂમિકા, આક્રમતા તિલિવાર;
 પસરી કીર્તિ દહદિશે, હરખ્યાં લોક અપાર. ૩.

ઢાળ ૧૦ મી.

(પાસ ટણુંદ જુહારિયે;—એ દેશી.)

- વરદાથી વીર ગાધ્યે, જગ સધલેઇ યશવાસો રે;
 હિંસક ચોર નાસી ગયા, તમ નાસે સર પ્રકાશો રે. વરદાથીં ૧
 મિથ્યાભ્રમ દૂરેં ગયા, હવે કપટ ક્રિયા સ્ત્રી દૂરો રે;
 અપૂર્વ કરણ કરતો હવે, પ્રતપ્યો નિજ તેજ પંડરો રે. વરદાથીં ૨
 ભૂર ભવિક ભટ કટકમાં, આવીને બેળા થાયો રે;
 વાહલેં હ્રમ નદિયાં વહે, રિપુ હપણુ સળગ ઉપાયો રે. વરદાથીં ૩
 ગામ નગરનાં ભેટણાં, નવ નવલા સમ રસ લેવે રે;
 નમતા ખમતા તસુ દેખીને, ઉપદેશ તે શિરપાવ દેવે રે. વરદાથીં ૪
 મંત્રી સધળાને કહે, સુખ થાશે ધરો વીર આલો રે;
 મોહતણો ભય મિટ ગયો, હવે ધરજો મન શુભ ધ્યાનો રે. વરદાથીં ૫
 હુઝમ દોહજ દૂરેં ગયા, ગયા અધિ વ્યાધિ વિકરો રે;
 રોધ વિરોધ વિલય ગયા, સમતાયેં શ્રી સુખકારો રે. વરદાથીં ૬
 પરમ પ્રતીતિ પ્રગટ ભઇ, ધન વૃદ્ધો જ્યું હરી કાયો રે;
 પાપ તાપ દૂરેં ગયા, ભવિ લોકોને મન ભાયો રે. વરદાથીં ૭

ઢાળ ૨ છ. રાગ આર.

૩૫૭ દેવ મોરા હો, — જો દેખી

અભિમાની હો રાગ અભિમાની હો, મોહ મહિપતિ કોપિયો,	
મનમા ૨૬ ધ્યાની હો, ગગ અભિમાની હો.	રાગ ૧.
જડતા નારી તિણે સમે, શ્રુગાર બણાવે હો;	
માગધિકે મુખ ઉચરે, અવ તિલક કાવે હો.	રાગ ૨.
હિસા હરિણાલા મળી, જય મગળ ગાવે હા,	
બાળ ગોપાળ સહુ ભણે, મોહ ચઢતે દાવે હો.	રાગ ૩.
પાપ શાસ્ત્ર બટ બોલિયો, બિરદાવણી નીકી હો,	
વિવેક વીરની હોય જો, સેના સખ શીકી હો.	રાગ ૪.
અનરથ ૬૭ જ્ઞાન લેઈ, વાકી અતિ તીખી હો,	
મતિ અજ્ઞાન ભાથા ભર્યાં, બાણાવળિ શીખી હો.	રાગ ૫.
તાપ અભાવ તે ટોપ છે, તર્જન અતિ લીધી હો,	
મદ સન્નાહ તે પહેરિયું, જિનશાળી કીધી હો.	રાગ ૬.
મિથ્યાનાદ વાજિન ધણા, વાજે તિણુ વેળા હો,	
વજ્ર થઈ ગગ સહુ, તમ દૂવા બેળા હો.	રાગ ૭.
ભારી કર્મતણો ઉઢે, મુદૂર્ત્ત તિહા સાધ્યો હો,	
નીચ સગ મજપર ચઢી, જાણે જય વાધ્યો હો.	રાગ ૮.
પાપ વિગ્રહ ધ્યાન ધણા, મુખ આગે કીધા હો,	
આર્ત ધ્યાન બહુ લેઈ, હવે વઝિત સીધા હો.	રાગ ૯.
પાપ મનોરથ નથ ભલા, સંજિયા રણુ સાર હો,	
રામ વિકાગ દુરગમા, વાયુ વેગ બધુ વાર હો.	રાગ ૧૦.
અતિ અભિમાન તે હાથિયા, પર્વત સમ દીઝે ટો,	
મેઘતણી પરે ગાજતા, મોહ દેખી દીઝે ટો.	રાગ ૧૧.
પ્રમાદ મેનપત્રી કિયો, આપ મોહ મોહો ટો.	
ચતુરંગ મેનાયે પરવર્ગો, અખ નાયક બાણ્યો હો.	રાગ ૧૨.
પતિને કહે, હોજો હવે શરો ટો,	
પાડિયા, પગતો પુગ પૂરો ટો.	રાગ ૧૩.

અવસરયકી જે તેજ લહી કરી, નીચ દુઃખ જાય,	માહ૦ ૩
સુરજ જ્યોતિ ન દાહક તેહવી, જેહવી વેનુ થાય.	
દીટોડી પખાની પરે હરે, પાઠ ધરે છે એહ,	માહ૦ ૪.
મિડકની પરે સોર કરે રથેા, અપ લહીને મેહ	
વરસાલાના જ્યુ વહ વાયસા, ઓછાના જ્યુ નેહ,	માહ૦ ૫
એહની પણ છે પરહચ્છ સપા, ઝટક દેખાડ છેહ.	
આજ ન કોઈ તુજ જોડે અછે, સુરપતિ નરપતિ જોય	માહ૦ ૬.
સસારી પ્રભુતા પૂરી લહી, તુજ સમ તુલીજ હોય	
હેવા એલામા જગ છપીયો, તુ ગિગ્યો ગબીગ,	માહ૦ ૭
નહાનાશુ થે યુદ્ધ કરો નહિં, સગિખા સગિખી બીગ	
જનકે ઝાઝ્યો ધરથી એહને, રરિયો દેશ નિદેશ,	માહ૦ ૮
અરિહત નૃપ મેનાથી ઇલે લથો, રદ્ધિતલો લવલેશ.	
એહની ચિન્તા મનમા મત ધરો, મત નો એહનુ નામ,	માહ૦ ૯.
ચણક ઉઝલિયો ભાવિ નભાજશે, લોક જિખાણો આમ.	
ઇમ સુણી મોહ મહિપતિ જોલિયો, મલકાને મન માહી,	માહ૦ ૧૦
હાથ ન દેખ્યા છે તે એહના, તો ઇવડો મહ કારી	
અવગણના એહની નવિ કીજ્યે, એ જોડા અસનપ	માહ૦ ૧૧
ધેરી વ્યાધિ ન નહાના જાણિયે, દુખ સરોવરની પાલ.	
મોહ નહીં કે એહ નહિં હરે, જોમાહે એક વાત,	માહ૦ ૧૨.
અનસગ આ મા ટાલો કિમ હુવે, તાપ મુખે ગલે ધાત	
યુદ્ધ કર્યા પણ કાત્રી ધર્મ નવિ રે, ન ધરુ મમતા એહ,	માહ૦ ૧૩.
ધર્મમદિર કહે મોહ મહા બગી, હુકમ કીયો સુણો તેહ	

દોહરા.

પાપડી એવજ ભાગી, કહેવે છે વડ વીગ,	૧
મિથ્યાવાણી ભેરી એ, વજડાવો વગિ ધીર	
ભેરી શબ્દ સુણી કરી, સજ હુઆ ભટ વૃદ્ધ	૨
જય લક્ષ્મી વરવા ભણી, મન આણે આનદ	
મનમથ સુત આદે કરી, વડ વડ વીર નરિંદ,	૩
મનમનમ મમળી કહે, ભાજણ અગિન કન્દ.	

ઢાળ ૨ છ. રાગ મારૂ

૩૫૯ ૨૫ મોરા હો, —એ દેખી

- અભિમાની હો રાજ અભિમાની હો, મોહ મહિપતિ ક્રપિયો,
મનમા ૨૬ ધ્યાની હો, ગગ અભિમાની દો. રાગ ૦ ૧.
- જડતા નારી તિણે સમે, ત્રગાઝ બણાવે હો,
મામયિક મુખ ઉચ્ચરે, અવ તિતક કરાવે હો રાગ ૦ ૨.
- હિસા હરિણાહો મળો, જય મગળ ગાવે હા,
બાળ ગોપાળ સહુ બણે, મોહ ચહતે દાવે હો નાગ ૦ ૩
- પાપ શાસ્ત્ર ભટ ગોવિયો, બિરુદવલા નીકી હો,
વિવેક વીરની હોય બે, મેના સખ શીફી દો. રાગ ૦ ૪.
- અનરથ ૬૬ ડબાન લેજ, વાળ અતિ તીખી હો
મતિ અનાન ભાથડા ભયાં, બાણાવળિ રાખી હો. રાગ ૦ ૫
- તાપ સ્વભાવ તે દોષ છે, તર્જન અતિ લીધી હો,
મન સન્નાહ તે પહેરિયુ, મિનશાવી કીધી દો. ગગ ૦ ૬.
- મિત્રવાદ વાજિન ધણા, વાજે તિણુ વેળા હો,
નગ થઇ શગ સહુ, તમ દવા બેળા હો નાગ ૦ ૭.
- ભારી કમતણો હો મુક્ત તિહા સાધ્યો હો,
નીચ સગ મજપર ચઢી, ગણે જય વાધ્યો હો ગગ ૦ ૮.
- પાપ વિદાન પાપા ધણા, મુખ આગે કીધા હા,
આર્ત ધ્યાન બધુ લેઇ, હવે વહિત સીધા દો. રાગ ૦ ૯.
- પાપ મનોરથ ન્ય બલા, સજિયા રણુ સાર હો,
દામ વિકાર તુરગમા, વાયુ વગ બ્યુ વાઝ હો. ગગ ૦ ૧૦
- અતિ અભિમાન તે હાથિયા, પર્વત સમ દીમ્ દો,
મેરતણી પરે ગાજતા, મોહ દેખી દીમ્ દો ગગ ૦ ૧૧
- પ્રમાદ મેનાની ક્રિયો, આપ મોટે માન્યો હો
ચતુરગ મેનાયે પરચો, અખ નાયક બણ્યો દો. રાગ ૦ ૧૨
- નરપતિ તેડીને કહે, હોજે હો શરો હો,
તે શત્રુની પાડિયા, પગે તુજ પૂરો દો. રાગ ૦ ૧૩.

મેશ્વરી દક્ષિણ દિશે, પ્રાપ્તે પરમાદે હો,
બાધ્યો મોહપ્રસાદથી, અધિકો ઉન્માદે હો. ગમ્ય ૧૪

દોહરા

- ધંધુપરે જોરો મોહનો, સુષ્ટિયો વીર વિવેક,
સજ્જ હુવે ધંડ તાનશુ, જૂઝણુની ધરિ ટેક. ૧.
- દગ્ગોચર દલ મોહના, ધંક દિન મળિયા આય,
પર દલ દરિયાવેવ જ્યુ, ઠાપગને મન ચાય. ૨.
- આનંદ અધિકો રગ મન, જાણે આજ વિવાહ,
આરણ્ય ભેલણુરો ઠરે, મનમાહે ઉત્સાહ ૩
- ઝંખકે દામિનીની પરે, દુદાવે હથિયાર,
ઉન્નમિયા આપાદ જ્યુ, ધાગધટા જલધાર. ૪
- સમસાયે રણજીમિકા, વિપમ નિદારે દૂર,
વીર વિવેકતણો ભલો, ગજનીતિ અદૂર ૫.
- હવે મનમત્રી પણ તિહા, આવે સુતને પ્રેમ,
ક્ષણ વિવેક ક્ષણ મોહશુ, જાય મળે છે એમ. ૬
- તિહાં જાને તબ તેહનો, જય વછે મન એહ
ધંધુ અવસર વિચ આવિયા, સધિપાય સુસનેહ ૭
- ઠહા છે અધ્યવસાય તે, સધિપાલ સખદાય
પટેલી વીર વિરેકને, અરજ કરે મન લાય ૮.

ઢાળ ૩ છ.

૭૬ કનાવણી ભર ધંગે હે, નયણે નીંદ નિનાર,—એ દેશી

- સુણુ સાહિબ અમ વીનતિ હો, મન દેખને આજ,
મેવક મે નહિ કેહનો હો, સાધુ અવસર કાજ,
રાયભદા વીરા હો, થે રાજન છે રડીયાલ. ગમ્ય એ આકર્ણી ૧.
- હિત વાણી છે અમતણી હો, હૃદય કમલ સુવિચાર,
તું પ્રભુ આજ હુઓ સહી હો, ભાગ્યતણે અનુસાર ૨
- પણુ એ મોહ નૃપ આવિયો હો, જૂનો રાજ તેહ,
અવગણિયો ક્યુ એહને હો, અનત યુગારો જેહ ૩.

- કટક વિકટ સખળો ધણો હો, વળી પૂરો પરિવાર;
વડ શાખા જ્યું વિષ ભર્યો હો, બ્યાપિ રહ્યો સંસાર. રાય૦ ૪.
- કોટ ખજનો કાં નહી હો, જ્યું માનસ અભોજ;
સકલ ક્રિયામે સુંદર હો, કુણુ લે ધણુરો ખોજ. રાય૦ ૫.
- ઇન્દ્ર ચન્દ્ર નાગેન્દ્ર જો હો, માને એહની આણુ;
અવર ન કો એહવો અછે હો, ધણુશું સાધિ વાણુ. રાય૦ ૬.
- જો થેં મોહ ન માનિયો હો, એને દોષ ન કોય;
હંસ ભણી વહાલો નહિં હો, મેહ ક્યું જૂડો હોય. રાય૦ ૭.
- બહુ જનને જો વાલ્હો હો, તિણુશું ક્યું રીસાય;
અન્ન અધિક પ્યારો સહુ હો, અંત સમે ન સુહાય. રાય૦ ૮.
- પગ પગ દેખું એહનો હો, લશ્કર બાંગર જોર;
મોહ સેના સાગર જિતી હો, ઘુજ દલ એકો કોર. રાય૦ ૯.
- ત્રીન જીવનમાં એ અછે હો, છ ઇક નરમેં હોય;
તે પણુ આરજમાં વસે હો, તિહાં પણુ ભવિજીવ કોય. રાય૦ ૧૦.
- તિહાં પણુ શુભ મનિમાં વસે હો, વળી રચિ શુદ્ધ પ્રતીત;
તે લોકોનો રાજિયો હો, તું છે લોકાતીત; રાય૦ ૧૧.
- તાહરી સેના પણુ સહુ હો, તેહને મિલશે જાય;
તે મુખ વિરલો થોભશે હો, અર્ક તૂલ કરે ન્યાય. રાય૦ ૧૨.
- કુણુ ન સેવે તેહને હો, ભગ્ય અભગ્ય અપાર;
કોઇકે વિરલો થોભશે હો, ઘુજ વેળા નિરધાર. રાય૦ ૧૩.
- તું હમણાં વાધ્યો અછે હો, ઘટતાં નહિં છે વાર;
આ અનાદિ વાધ્યો રહે હો, અમર કીધો અવતાર. રાય૦ ૧૪.
- તું સેવક ને મુખ દિયે હો, અખય અગોચર જેહ;
આ ઇન્દ્રિયને મુખ દિયે હો, મુખ મીઠા છે તેહ. રાય૦ ૧૫.
- તું સેવકને દાખવે હો, ગિરિ કંદર વન વાસ;
આ આપે સેવક ભણી હો, મદિર નારી વિલાસ. રાય૦ ૧૬.
- તું પરિવારને છોડવે હો, એકાકી દહરાય;
આ મેજે પુત્ર મિત્રને હો, લોકોને મન ભાવ. રાય૦ ૧૭.
- બૃદા સેવક તાહરા હો, જૂતા જર્જર તેહ;

મેરથડી દક્ષિણ દિગે, પ્રાથે પરમાદે તે,
બાધ્યો મોહપ્રસાધી, અવિકો ઉન્માદો હો. ગાન૦ ૧૪.

દોહરા

ધણપરે જોરો મોહનો, સુણિયો વીર વિવેક,
સળજ હુવે ઇક તાનશુ, જૂઝણુની ધરિ ટેક. ૧.
દુઝોચર દલ મોહના, ઇક દિન મળિયા આય,
પર દલ દરિયાવેલ જ્યુ, કાચરને મન યાય. ૨.
આનદ અધિકો શુઝ મન, જાણે આજ વિવાહ,
આરણુ ભેલણુરો કરે, મનમાહે ઉત્સાહ ૩
ઝમકે દામિનીની પરે, ફદાવે હથિયાર,
ઉન્નમિયા આપાદ જ્યુ, ધારધટા જલધાર ૪.
સમરાવે રણુમુમિકા, વિપમ રિદારે ફર,
વીર વિવેકતણો ભલો, ગજનીતિ અધૂર ૫.
હવે મનમત્રી પણ તિહા, આવે સુતને પ્રેમ,
ક્ષણુ વિવેક ક્ષણુ મોહશુ, જય મજે છે એમ. ૬.
તિહા જયે તખ તેહનો, જય વછે મન એહ,
ધણુ અવસર વિચ આધિયા, સધિપાલ સુસનેહ ૭
ઈહા છે અધ્યવસાય તે, સધિપાલ સુખદાય,
પહેલી વીર વિવેકને, અરજ કરે મન લાય. ૮.

ઢાળ ૩ જી.

હડ કયાકણી ભર ધંડો હો, નાણે નીંદ નિવાર,—એ દેશી

સુણુ સાહિબ અમ વીનતિ હો, મન દેહને આજ;
મેવક મે નહિં દેહનો હો, સાધુ અવસર કાજ,
રાયગદા વીરા દો, થે રાજન છો રદીયાલ. ગાય૦ એ આંકણી. ૧.
હિત વાણી છે અમતણી હો, હન્ય કમલ સુવિચાર,
તુ પ્રમુ આજ હુઓ સદી દો, ભાગ્યતણે અનુસાર. ગાય૦ ૨.
પણુ એ મોહ નૃપ આધિયો હો, જૂનો રાજ તેહ,
અવગણિયે ક્યુ એહને હો, અનંત યુગારો જોહ રાય૦ ૩.

આલ સુખ દેખીને સચિયા છ, એહના એવક ભૂર,
અન્તર સુખ નવિ અનુભવો છ, આતમ અનુભવ નૂર. વીર૦ ૯.
બોલ સયોગ જે એ દિવે છ, તિહા પશુ મહાત સુખ,
એહથી નિઃકેવન નરક છે છ, ધોર અતિ ભેર દે દુખ. વીર૦ ૧૦
ભવ જળ તારણ એકવા છ, કુટુંબનુ ત્યા નહિ કામ,
નામ કરી મોહિયા મોહરુ છ, ગણિયુ નહિ નિજ ધામ. વીર૦ ૧૧
આદરો વાક છંદા કો નહિ છ, વડ વડા ભોળગ્યા ધીર,
કૃષ્ણ કયેવર લેછ ભગ્યો છ, બનભદ્ર મોહ કરી વીર. વીર૦ ૧૨
કોવથી કસ ચૂક્યો સહી છ, માન દુર્મોધન દેખ,
દભ ઉદામન નૃપ મારિયો છ, લોભ સજૂમ વિશેષ. વીર૦ ૧૩.
કડરિકે પ્રમાદે પાડિયો છ, અડઅઘોતન કામ,
ગગથી બ્રહ્મદત્ત દુખ લહ્યા છ, દ્વેષથી મણિક આમ. વીર૦ ૧૪.
વ્યસનથી કીચક ચૂકિયો છ, કપિન મિથ્યાત્વથી જેમ,
પાપડ સગ કુસગથી છ, બહુ નર ચૂકિયા એમ. વીર૦ ૧૫
જગત જન પીડિયા બહુ પરે છ, મોહ નિઃકરણ શત્રુ,
તેહ અન્યાય દુ કેમ મંછ છ, થે સુણો મહારા મિત્ર. વીર૦ ૧૬
માદરે એવકે ટે કહે છ, આચર્યો હોય અન્યાય,
તેહનુ નામ લેછ દાખત્રો છ, શીખ દેહિ સુખદાય. વીર૦ ૧૭
ધર્મથી જમ હુવે જમતમે છ, પાપથી ક્ષમ કહેવાય
એહ એટ વાતા અછે છ, આદરો મન તણી દાય. વીર૦ ૧૮.
જિમ જિમ ખુદ ખમે એહના છ, વળી કીયા વચન પ્રમાણુ
તેમ તેમ એ શિર ચઢિ ગયો છ શીખ દેજી અલિશમ. વીર૦ ૧૯.

જાહુરા.

એહ વચન મુલિ વીરના, સધિપાલ ગયા ધામ,
હવે શ્રી વીરવિવેક નૃપ, યોદ્ધાને કહે આમ. ૧
શરા પૂરા સાભરો, આયો છે રણુ એહ,
હાય તમારા દેખસ્યા, અગિ દન કામિ એહ. ૨
માથી હાથી છો તમે, અગિદલ એહ કરી
જય લક્ષ્મી વસ્ત્રા હવે, જો કરસો થે બીર. ૩

અરણ્ય તરણ્ય તીખા ધણુ હા, તસુ મેવક સુસનેદ ૫૫૦ ૧૮.
 તેહ બણી તે સેતી કીસી દે, ખસ ખૂટણુની વાત,
 ફિરંગવો નિજ ધર બણી દે, અમ મન એહ સુદાત ૫૫૦ ૧૯.

દોહરા

ધમ કહીને ચૂપ ફરિ ગ્યા મધિપાલ તિણુવાર
 દમી કરી વીર વદ તિહા વાદ વાદ મતિસાર ૧
 માહતણો મહિમા કહી, ગાન્યા વચન વિશાળ,
 મ્યુ કો છાનો હોયમે, મા આગે મોશાળ ૨.
 મેં જાણ્યો પ્રીત્યો અછે, ઝલ જય એહનુ દીઠ,
 ન્યામખુએ એ સિયાળ છે, તુમને લાગે મી. ૩

ગાથ ૪ થી

વીર વખાણી રાગી રેવણાજ—એ દેગી

વીર વિવેક વળતો કરે જી, માલગો થે સધિપાલ,
 વીર્ય કરો બલ માલુસા જી ગુણ કયા આપપપાલ વીર૦ ૧
 મેહ વહાયો મુને હુવે જી, દસને ન્યાય સુદાય,
 પખ કરે દિન તમ કરે જી, સ્વામ કળ ઉલ્લવય થાય. વીર૦ ૨
 માનસવાહી હસ છે જી, ઉગ્ગવન મોતિ આહાર,
 પખ મેકુ ધવની કરે જી, દુધ પાણી કરે સાર. વીર૦ ૩.
 કટક ધણુ તનુ આખિયુ જી, ભુગર તસ સમ તેહ,
 ત્યા લગી ધુની ઉડે ધણી જી, જ્યા લગી નહો ન મેહ વીર૦ ૪.
 મોહ સમ તે જગમે ધણા જી, હેમ તે અપ તુ જોય
 ચદન વન વન નવિ હુવે જી, મજ મજ મોતી ન કોય. વીર૦ ૫
 તિમિરતણી પો તે ધણા જી, સૂજ એકજ થાય
 અકુશ કેવડો મજ કિહા જી, ચકુની વાત હરાય. વીર૦ ૬.
 રકના વદ સ્થા કામના જી, એકજ શ્રીમત સાર,
 સિદ્ધ એમ જા ત્રાસવેજી, સયાળની કાષ્ઠ નહિ કાર. વીર૦ ૭,
 અમર થે એહને આખિયો જી દેખરયા તે હવે આજ,
 કસવડી આપથી આપશે જી, જૂના એ રાગની ગાજ વીર૦ ૮

આજ સુખ દેખીને રાગિયા છું, એહના સેવક શૂર;
અન્તર સુખ નવિ અનુભવ્યો છું, આતમ અનુભવ નૂર. વીર૦ ૯.
ભોગ સંયોગ જે એ દિયે છું, તિહાં પણ મહારં સુખ;
એહથી નિઃકેવલ નરક છે છું, ઘોર અતિ જોર દે દુઃખ. વીર૦ ૧૦.
ભવ જળ તારણ એકલા છું, કુડંબનું ત્યાં નહિં કામ;
ગગ કરી મોહિયા મોહણું છું, જાણિયું નહિં નિજ ધામ. વીર૦ ૧૧.
ચાહરો વાંકે છતાં કો નહિં છું, વડ વડા ભોળાયા ધીર;
કૃષ્ણ કલેવર લેછે ભભ્યો છું, બલભદ્ર મોહ કરી વીર. વીર૦ ૧૨.
કોવથી કંસ ચૂક્યો સહી છું, માન દુર્યોધન દેખ;
દંભ ઉદાપન નૃપ મારિયો છું, લોભ સંભૂમ વિરોધ. વીર૦ ૧૩.
કંડરિક પ્રમાદે પાડિયો છું, ચંડપ્રહોતન ક્રમ;
રાગથી ક્ષત્રહત દુઃખ લલાં છું, દ્રેપથી પ્રણિક આમ. વીર૦ ૧૪.
વ્યસનથી કીચકે ચૂકિયો છું, કપિલ મિથ્યાત્વથી જેમ;
પાખંડ સંગ કુસંગથી છું, બહુ નર ચૂકિયા એમ. વીર૦ ૧૫.
જગત જન પીડિયા બહુ પરે છું, મોહ નિઃકારણ સત્ત્વ;
તેહ અન્યાય હું કેમ સદું છું, થેં સુણો મહારા મિત્ર. વીર૦ ૧૬.
માહરે સેવકેં કેા કદેં છું, આચર્યો હોય અન્યાય;
તેહનું નામ લેછે દાખરો છું, શીખ દેહિં સુખદાય. વીર૦ ૧૭.
ધર્મથી જય હુવે જગતમેં છું, પાપથી ક્ષય કહેવાય;
એહ બેહુ વાતાં અછે છું, આદરો મન તણી દાય. વીર૦ ૧૮.
જિમ જિમ ખુંદ ખમે એહના છું, વળી કીયાં વચન પ્રમાણ;
તેમ તેમ એ દિર ચઢિ ગયો છું, શીખ દેજિં અભિરામ. વીર૦ ૧૯.

કોહરુ.

એહ વચન સુણિ વીરતાં, સંધિપાલ ગયા ધામ;
હવે શ્રી વીરવિવેક નૃપ, યોદ્ધાને કહે આમ. ૧.
શરા પૂરા સાંભળો, આપો છે રણ એહ;
હાય તમારા દેખર્યાં, અરિ દત્ત કદિમ એહ. ૨.
સાથી હાથી છે તમેં, અરિદલ એહ કરીગ;
જય લક્ષ્મી વરસ્યાં હવે, જો કરસો થેં વીર. ૩.

હાર મુકટ કેયુરે ઢરી, ગોભા શુભ નાદિ,	
રિપુ સન્મુખ ધાયે કરી, યશ યસરે જગમાંદિ.	૪.
અસિ ધારા તીરથ અછે, દેવતણી ગતિ દેખ,	
નિજ બુજ બા મહારિને, સામ ધર્મ ધરિ ધય.	૫.
અગજ અગ ને અગના, સજ કાજ શુભ પ્રાણ,	
ત્યા લગી સધગા વધદા, જ્યા ન મિલે અગિ બાણ	૬
વાહન કવચે સજ્જ હરી, વહે આડબગ એમ,	
અતરંગ સાદસ વિના, જય પદ પ્રાપ્તિ કેમ	૭.
ગોત્રો કુણ ક્યા થોભગે, નિજ નિજ લેઈ પરિવાર,	
કોણ કોણ કેહને શુભગે, તખ ગોથો સુત સાર	૮

ઠાળ પ મી રાગ સૌરઠ

ગેયા બાહિરો હિયે ય મેવઃ—એ દેશ

નંદન ભવ પૈરાગ વદે તખ, વિનયવત વરનાય,	
સાહિબ આગે નિજ ગુણુ વર્ણન, કહો કિણુ કીધા જાઈ	નંદન૦ ૧.
પાણુ સાહિબ જે પુછો વાણી, તમ ઉત્તર હુ આપુ,	
અગિ મુખ ઝાણુ પડેલી અણિયે, ટેકે બધી પરે રાણુ.	નંદન૦ ૨
અકતણી પગે ભવ ભન ફેરે, બૂર ભવિકને જેહ,	
વિપરિત ભાવ અભાવ વડો અગિ, હુ વશ કરશુ તેહ.	નંદન૦ ૩.
શમરસ રસ આદિ કરીને મહારા, અતર મેવઃ તાગ,	
કરોડ આદિક કેહને, બાહિજ મેવક સાગ.	નંદન૦ ૪
પચમ ગુણુ ઠાણુની ધરતી, દેશ વિરતિ જયદાઈ,	
દેશે ઉણી પૂરન ઝાડી, માન્ય કહુ મન લાઈ	નંદન૦ ૫.
ધર્મ ધ્યાન મધ્યમ ત્યા જાણો, પ્રતિમા આવક કેરી,	
ખટ આવશ્યક કિરિયા કીજે, નત લધુ શુદ્ધ નિહારી.	નંદન૦ ૬
સડશઃ પ્રકૃતિતણો તિહા બાધી, ગોહતણો મદ ગાણુ,	
અપ્રત્યાખ્યાનતણો ક્ષય કરીધો, વૈરકદમી વાણુ	નંદન૦ ૭
આનંદ ને કામદેવ કીજે, તે મુજ મેવક સારો,	
ખટ આવશ્યક પુરોહિત કેરો, એ રણખેત ગિચારો	નંદન૦ ૮.

હવે સંવેગ ને નિર્વેદ બેઠ, લઘુ સુત મોળા શરા;	
મોહ મહિપતિનું દસ મોડું, બુજબલી બીમ સનૂરા.	નંદન૦ ૯.
છઠ્ઠા સત્તમ ગુણઠાણુ ધરતી, તે રણ ખેત બુઢાયો;	
અન્તર મુક્તિ સ્થિતિ મતિ બેહુ, ચઢી ઉતાર નિહાયો.	નંદન૦ ૧૦.
ત્રેસઠ પ્રકૃતિ પ્રમત્તે બાધે, સત્તર અઠાવના;	
મોહતણું બલ પલ પલ છીજે, સહુ વદે ધનંધના.	નંદન૦ ૧૧.
નિરાસખ ધર્મ ધ્યાન વિશુદ્ધા, તેહિજ અંતર વેલી;	
પાંચે પાંડવ બાહિજ સેવક, કાઢે મોહને ઠેલી.	નંદન૦ ૧૨.
અપ્રમત્ત ગુણઠાણુથી કરસુ, અપૂર્વધ્યાન વિચારી;	દંત્ર
ગુણત્રેણીયે ગુણ નિજ સંક્રમ, ક્રિયા દૂર નિવારી.	નંદન૦ ૧૩.
સત્તમ અંતે શુકલ ધ્યાના, સામો આવે શરે,	
મોહ મહિપતિનું બલ ધૂટે, અનુભવ હોય સનૂરા.	નંદન૦ ૧૪.
છણિ પરે પુત્રે કોળાં ઝાલ્યા, હવે સમક્રિત મંત્રી બોલે;	
ભવજળ તારણુ પોત પ્રવીણો, કુણુ આવે મુજ તોલે.	નંદન૦ ૧૫.
એ સંસાર આદિ અપારા, મિથ્યાગુણુ ભારી,	
ત્યાં ભવિજનને હાથ ઝલીને, હું ઊતાર પારી.	નંદન૦ ૧૬.
દેવ ગુરુ ધર્મ તત્વ દેખાઈ, ભાંગું કર્મ વિકાર;	
અઢા કઠણુ આત્મકે માહરા, અંતર મેવક સારા.	નંદન૦ ૧૭.
બાહિજ મેવક શ્રેણિક કેશવ, ઇત્યાદિક બહુ લહિજે;	
હાથિકે ભાવ મજનો પામી, વિરતિ ક્રિયા નવહીજે.	નંદન૦ ૧૮.
તેત્રીશ સાગર કિચિત્ અધિકો, માન કહીજે એહી;	
ચોથે ગુણઠાણુ બહુ લાભે, ધર્મરાગી ગુણુ ગેહી.	નંદન૦ ૧૯.
પ્રકૃતિ સત્યોત્તર ચોથે બાધે, ભુંડી પ્રકૃતિ નિવારે;	
ધર્મ ધ્યાન મદો સહુ દીસે, આરત રૌદ્ર વિચારે.	નંદન૦ ૨૦.
મોહતણો મંત્રી મિથ્યાદગ્, તે હું છપન જરે;	
મોહતણું દસ મુડરો તબલી, દેખાડે નિજ તોરે.	નંદન૦ ૨૧.
છણિ પરેસમક્રિત મંત્રીયે આખ્યો, બુજબલ કીધપ્રકાશ;	
ધર્મમંદિર કહે અધિકો કાળો, વીર વિવેક ઉઘામા.	નંદન૦ ૨૨.

દોહરા.

- હપશમ શરો બોલિયો, મુણુ સ્વામી મુજ વાણુ,
 ત્રેણિમુથિ રણુ આઠમો, ગુણુઠાણે ગુણુ ખાણુ. ૧.
 આળસ નિદ્રા લય સકળ, દર નિવાર સગ,
 દોધ જોધને છપણુ, નવ ગુણુઠાણે રગ. ૨.
 ક્રોધ દાવાનળ કં છે સતાપ્યો સસાર,
 હુ સધગાને સુખ કં, નિજ ગુણુ અમૃત ધાર. ૩.
 શત્રુ મિત્ર સમ લાવને, અન્તર મુજ પરિવાર,
 સાગરચ દ નાગદત બહુ, બાહિજ મેવક સાર. ૪.

ટાળા ૬ ઠી.

બડો ભાર ધણો છે રાજ, વાતા કમ કરો છો,—એ દેશી

- નવમે ગુણુઠાણે વળી બીમા, શગ પૂન સાગ
 મોહતણો હવે મદ ઉતાર, શુકલ ખ્યાન હથિપાર,
 મહોટો માર્દવ શર સુગણુ, અગળ કરે કર જોડી. એ આકણી. ૧.
 ગાદો અનમી માન જે વૈરી, છપીરા હુ ગિપુ તેહો,
 પ્રાણાયામ તે અતર મેવક, અતિ બલ મન વચ દેહો. મહોટો ૨
 બાહુનળી ગણુધર ઇન્દ્રજીતા, એ મુજ માહિર શરા,
 અહકાર છોડીને દીધો, અનુલવ લીધ સનરા. મહોટો ૩
 આર્જવ સામત તિહા કિણે બોલ્યો, માયા છપણુહારો,
 શરણુસ્વરૂપી શાન્તિ ગિરોમણિ, અતરગ પરિવારો. મહોટો ૪.
 રાગ પૃષ્ઠમે તેણે પ્રકાર્યો, માયા વચન અખોલા,
 હુલક કુવર પ્રમુખ મુજ બાહિજ, મેવક રાખ અમોલા. મહોટો ૫
 મોહતણો જે મહોટો મેવક, દલ કહીજે દરિયો,
 તે પણ હુ નવમે ગુણુઠાણે છપણુ બીડો ધરિયો. મહોટો ૬
 સતોપ મહોટો સામત કહીજે, તે હવે જાણે અમા,
 તૃણા તરવ તરગિણી તરણુ, ધરણુ ધૃતિ રતિ હોમો. મહોટો ૭.
 પગમ સમાધિ તણો અદૂરો, તે મુજ વહાલો જોધો,
 કપિતાદિક મુજ મેવક સાગ, ત્યાગી અતર ગોધો. મહોટો ૮.

દશમ મુણ્ડાણુ ઠામ લહીને, સૂરમ લોભને જીતી;	
સંપરાયકી કીરિયા સધળી, તખ્તે હોય વિતીતિ.	મહોટો ૯.
ઉચ્છાહ સેનાની તિહાંકણે બોલ્યો, મુણુ સ્વામી મુજ વાતાં;	
સધળી ફાળમે હું ફિરશું, મેં લાધી તુમ ધાતાં.	મહોટો ૧૦.
સધળા શરાને ઉપકારે, વડ વડ બિરદ સંભારે;	
વેદ વિકાર નિવારણુ અંતર, સેવક સખરા ધારે.	મહોટો ૧૧.
ધન્દાતુજ ને મહાગિરિ મુનિવર, બાહિજ સેવક શરા;	
સધળા શુભ મુણ્ડાણુ માહે, વજડાવું જયતૂરા.	મહોટો ૧૨.
વિમળબોધ કોટવાળ કહે ધમ, મુણુ સ્વામી મુજ વાણી;	
મોહમહિપતિના ચર મહું, નિર્ણય તુરત પિછાણી.	મહોટો ૧૩.
ચર્યન અચર્યન અંતર સેવક, દદમતિ દદ ધર્મ ધારા;	
બાહિજ સેવક ધર્મ રચિ પ્રમુખા, બહુવિધ ભક્તિ વિચારા.	મહોટો ૧૪.

દોહરા.

ધણિ પરે બીજો પણ તિહાં, નિજ નિજ બસ પરકાશ;	
મોહરાખને છપવા, આણે અધિક ઉશ્વાસ.	૧.
વનિતા પણ મુબટાં તણી, હરખી બોલે એમ;	
છણુ વિધ પ્રીતમ જૂઝરો, મેં પણ જૂઝાં તેમ.	૨.
નિજ પ્રીતમ પાસેં રહી, કરસ્યાં શસ્ત્ર પ્રહાર;	
અબળા સબળા કામ મેં, કરસ્યાં સ્વામી તિવાર.	૩.
ધણુ પરે સધળા સાથરો, સાહસ સબળો જોય;	
રાગ વીરવિવેક તખ, અધિકો હર્ષિત હોય.	૪.
અધિકાધિક પરિણામશું, પર્વાલોચન સાર;	
તેહિજ વાળાં વાણ્યાં, શિવપદ મંગળ સાર.	૫.
ધણિ અવસર હવે મોહ નૃપ, સબળ હુધ મુવિચાર;	
સધળા જોધાને કહે, મુણુજો એ નિરધાર.	૬.
ચદશે વીર વિવેક હવે, રણ કરવાને કાળ;	
દીલ ન કાળેં તો ભલો, મુજરો ઘો મુજ આળ.	૭.
કુણુ કેહી ફાળેં ખડો, માણ હોરો તેહ;	
નામ લેધને દાખવા, અરિ મુજ ઝાલે જેહ.	૮.

દાળ ૭ મી

દેશ વિજીવાની

- મયણ વયણ તબ ઉચ્ચરે, સુણ તાનનુ માદિબ આજરે લાલ,
આપ મુખે કરી આપણી કીર્તિ જતા ૧ લાજ રે લાલ. મયણ ૧
- તૃણસમ અગ્નિ જાણુએ નવાનન સમ મુજ જોરે રે જાન,
નામોકડ હરે ન્હાસગે, મુજ આગમ એ છે ચાર રે જાન મયણ ૨.
- લધુ ભાઇ શ્રીનેમરો, વળી આનાઠ રૂપિ નન્ધેણુ રે લાલ,
આદ્રકુમર કુલવાનુઓ મે છત્યા મન હરખેણુ રે લાલ મયણ ૩
- વડ વડા ગરા એહના, છત્યા કહું ખેતાં નામ રે લાલ,
છળ બળ ઠરીને છેતર્યા, મુજ સાથી છે અભિરામ રે લાલ. મયણ ૪.
- મથિરથ ચડ પ્રદોતના, મધુ કુમર અને ગદ્દલિધ ગય રે લાલ,
નામ લેઇ કેતા ગણુ, એવક બાદિજ કરેવાય રે લાલ મયણ ૫.
- ઝલ વસત અણુ ધટા, શ્રાશાસ્ત્ર શૃંગાર સભોગ રે લાલ,
સ્નાન અને મ પાન તે, મુજ અતર એવજ જોગ રે લાલ મયણ ૬.
- રાગ વદે હવે સાંભળો, હુ જતન કરે સમધ રે લાલ,
મયણ તણો પણ મિત્ર છુ, જોડું હુ સધળી સધ રે લાલ. મયણ ૭.
- ઢિહા ઢિહા આખ છે, કિહા ચદ્ર અછે કિહા મુખ મુદ્ર રે લાલ,
પગનાગા ઢિહા અધા છે એ ઉપમા ગગ નિરદ્ધ રે લાલ મયણ ૮
- ઢિહા હીરા કિહા દશન છે, ઢિહા કનકલશ માસત્રય રે લાલ,
ઢિહા વાપી ઢિહા નાભિ છે, પણ ગગવશે એ સથ રે લાલ. મયણ ૯
- સડણ પડણ વિશ્વસ છે, અગ અગલતણો લડા રે લાલ,
તે દેખાડી ભોગનુ જોરાવર રાગ અપાગ રે લાલ. મયણ ૧૦.
- મીઠા મનમથ મોવડા, મિલવો લિલવો બહુ પ્રેમ રે લાલ,
અતર એવક છે બલ માહરે જોરાવર એમ રે લાલ. મયણ ૧૧
- ઇન્દુપેણુ મિન્દુપેણુ જે, ગિનાતી ચોર ધવાપુત્ર રે લાલ,
બાદિજ એવક માહરા, પચાથી મહારા મિત્ર રે લાલ મયણ ૧૨.
- દેવ વદે હવે સાંભળો, હુ કરડો શરો તુજ રે લાલ,
કુણુ અછે જગમે તિમે જે કરશે મુજગા જુગ રે લાલ મયણ ૧૩.

ચંડ રૂઢ બિભક્ષમાં, દર્શન અતિ લાયનો હેત રે લાલ;
 સન્મુખ કુણુ જોઈ શકે, રિપુ જિપું હોય ખેત રે લાલ. મયણું ૧૪.
 મત્સર નિંદા પિશુનતા, સંઆમ સરાપ ને મર્મ રે લાલ;
 આકોશન અતિ ચંડતા, અંતરસેવક ધર્મ રે લાલ. મયણું ૧૫.
 કૌરવ ને ચંડકોશિયો, પાલક ને સંગદેવ રે લાલ;
 કમહાદિક બહુ પ્રાણિયા, સાચવે છે માહરી જેવ રે લાલ. મયણું ૧૬.
 હવે મિથ્યામંત્રી બોલિયો, સુણુ મારી શક્તિ અનંત રે લાલ;
 ત્રીન જીવનમાં પ્રાણિયા, મુજ સાન્નિધ્યથી ભામંત રે લાલ. મયણું ૧૭.
 ગતિ યોનિ કુલ કોડી એ, નહિં કોઈ છે તે હામ રે લાલ,
 સેવક વીર વિવેકના, બહુ ગાલી પોડયા આમ રે લાલ. મયણું ૧૮.
 કુચર કુદેવ કુધર્મને, વશ પડ્યાં પ્રાણી જેમ રે લાલ;
 અંતરંગ મુજ કામના, કિંકર સધગાયે તેહ રે લાલ. મયણું ૧૯.
 મતિ વિપરીત તણા ધણી, પાલક કપિલાદિક તેમ રે લાલ;
 બાહિજ સેવક બહુ અછે, પાર નાવે ગણતાં એમ રે લાલ. મયણું ૨૦.

હોહરો.

સ્વામ શરીરી દૂબજો, ડીંધા જોર અનંત;
 લાલ રંગ લોચનધર, ત્રાસે તેહથી સંત. ૧.
 કોષ જોષ છે એહવો, તે બોધો સુણુ સ્વામ;
 કુણુ મુજ હોડ કંઠે ઇલાં, તે દાખે તણુ નામ. ૨.
 નયણુ વયણુ કરી હોડ બહુ, મૂળવું છુ જોર,
 નરક જીવંતે બહુ વમું, થોડો બીજી દોર. ૩.
 ચંડભાવ દુર્વચનતા, તામસ વૈર સગપ;
 એ મુજ સેવક સાચતા, કુણુ સહે એહને તાપ. ૪.
 સંન્યામી સિદ્ધપાલ નૃપ, કુરડ દીપાયન જોય;
 બ્રહ્મદત્ત આદે કરી, બહુ મેવક મુજ દોય. ૫.

હાળ ૮ મી.

રાજમની રાખી દર્શિપ જાણે;—એ દેખી.

સુણુજો સ્વામી અંતરમ્મી, હવે અહંકાર કહે શિર નાખી; સુણુજો
 ત્રીન જીવનમાં વાસો મેગે, માનવ માહે દેખો ધનુરો. સુણુજો . ૧.

- વિદ્યા જ્ઞાન તણો ફલ હાથે, જે ના રોવે માહરે મારે, મુણજોં ૨.
- ચર જતનો પણ માહરે લેખો, મયમત હાથીની પરે દેખો મુણજોં ૩.
- ચક્રવર્તિ આપ તપ ચાખ્યો, મેરો સ્વરૂપ ધણીપરે ભાખ્યો, મુણજોં ૩.
- ફર વિનીત મુજ ભાવ સદાઇ, એવક એવે ચિત લગાઇ મુણજોં ૪.
- ચમર દાનવ ને પ્રતિવાસુદેવા, લાખે જ્ઞાને કરે મુજ એવા, મુણજોં ૪.
- હંભ કહે મુજ વાર્તા મહોટી, અવસર નાવે એહ હથોટી મુણજોં ૫.
- પીણા સર્પતણી મુજ કરણી, અતરમા કાતર અનુસરણી, મુણજોં ૫.
- મીઠું ખોલુ પાચમા પાકું, સૂક્ષ્મ બાહર નિગોદ દેખાકું. મુણજોં ૫
- જૂઠું ખોલુ છલ બલ સાધુ, વેશમા સઘાતી ટોહ આનધુ, મુણજોં ૬.
- અંગારમઈક આપાઠમૂતા, કપટ કરા મનિ ભાગે જૂતા મુણજોં ૬.
- મહાખલ વનિતા ગોત્ર જે ધરિયો, પીઠ મહાપીઠ તેહિજ વરિયો, મુણજોં ૭.
- એવક સખરા તિવંચ માહે, સસાર ફેર આવી બાહે મુણજોં ૭.
- લોભ બોલ્યો હુ મટોટો વીરો, હુ સસારે જાયો હીરો, મુણજોં ૮.
- આદર માન દીયે મુજ દેવા, નવર પન્નગ સારે એવા મુણજોં ૮.
- જલ થય ગિરિવર જુમિ પરાઇ, તે અવગાટ ઠણમે જાઇ, મુણજોં ૯.
- જૂખ તપા તપ શીત ન જાણુ, લાલચ ને મુખ સજ લોભાણુ. મુણજોં ૯
- મમતા આરભ મૂઝ્યાં મહોટી, કૃપણ સાહસ એ એવક દોટી, મુણજોં ૧૦.
- સુભૂમ ચક્રી અને વૃષનદા, લોભ ઉદય કેશરી મુનિચદા મુણજોં ૧૦.
- અતર બાહિજ એવક ગાગ, કોઇ ન લાભે અમચી માગ, મુણજોં ૧૧.
- હવે પ્રમાદ તે ચર સવાઇ, રાગ આગે બોલ્યો ધાર્મ. મુણજોં ૧૧.
- ઉચી પદવી કોઇક અદિયો, માહરી શકિત તુરત તે પડિયો, મુણજોં ૧૨.
- અહિંદે પૂર્વધરે કેઇ મુનીસા, ઉપરાન્તમોલી જેહ જોગીસા. મુણજોં ૧૨
- તેહ નિગોરે જાયે સીધા, પ્રમાન્ના સમ જેણે લીધા, મુણજોં ૧૩.
- સ્નાન મજ્જન જલકેલિ શિખાઉ, નાટક ચેટક બાર દેખાઉ. મુણજોં ૧૩.
- પાસેં ખેલું વિકયા જાણુ, પરની નિદા તે પણ દાણુ, મુણજોં ૧૪.
- વેર વિરોધના વશ પધારૂં, આજસ ઉધ ધણેરી ધારૂં. મુણજોં ૧૪.
- તેરે કાઠિયા વ્યસન જે સાતે, તિણમું મેરે મિલતી ધાતે, મુણજોં ૧૫.
- નટ વિટ સગતિ વિચ્યા અશા, અતર એવક મુજ અવતસા. મુણજોં ૧૫.

મંગૂ શેલક મરીય વદીતો, કુંડરીક મોદાસ મેં જીયો, સુણજો
બાહ્ય એવક ઈમ કેતા જાણુ, મુજ ગુણ નિજ મુખ કેતા લાણુ. સુણજો ૧૬.
ધર્મમંદિર કહે પ્રમાદ ઘોરા, વીર વિવેકથુ ન ચલે જોરા. સુણજો

દોહરા.

ધણિ પરેં સામંત જોલિયા, શરા પૂરા સાય;	
મોહ શીલ હવે પાખર્યો, નાવે કેહને હાથ.	૧૧.
જૂડી ને સત્યામૃપા, દુદ દમામા દીધ;	
હલકારે રણુ શપવા, અમલકરાએ કીધ	૧૨.
શુભધ્યાન અપધ્યાન જે, આમા સાહારા હોય;	૧૩.
શુદ્ધાશુદ્ધ ઉપયોગ અસિ, મહિપ વૃષભ યુદ્ધ જોય	૩.
અપધ્યાન નર જોલિયો, કરિ પહિયો હથિયાર;	૪.
જોરાવર મુજ શસ્ત્ર છે, ઇણુમું જીત અપાર.	
રહનેમી નલ સય બહુ, સુકાયાં નર નાર,	
મુજ આગેં તૂં નાં દોકે, નાશ મૂક હથિયાર.	૫.
શુદ્ધધ્યાન જોલ્યો હવે, તુ મહેલો મનમાંહિ;	
શીખ ઇમી શરા કહે, તુ કાયરની બાહિ	૬.
દહ મહારી ચિલાતીયસુત, હયાકારક જેહ,	
મેં તાર્યા એક પલકમેં, બાંહ ગ્રહીને તેહ.	૭.
બહુ કાળે તું આવિયો, સાંકડે મહારે સાય;	
હવે શપીને મૂકશું, જો કરને જગનાથ	૮.
ધણિપરેં જોહ કટકમાં, સમજ થઈ તિણુ વાગ,	
નિજ નિજ બપ પરકાશતા, વદે તે વારો વાર	૯.

દાળ દ મી.

તુગિયા ગિગિ શિખર મોહે;—એ દેશી

જૂઝનો હવે જૂઝ સુણજો, લવિક જન મન લાય રે,	
અવર જૂઝે નરક જઈયે, એહથી શિવ થાય રે.	૧.
મિથ્યાત્વ તેહજ રાતિ બહુલી, જ્ઞાન બાનુમકાશ રે,	
તિણુ સમે માંહો માહિ આડિયા, ભીડિયા ધરિય ઉદાસ રે.	૨.

વિદ્યા જ્ઞાન તણો ફલ હારે, જે નર દોવે માદરે સારે; સુણજોં
 ગુર જનનો પણુ માદરે લેજો, મયમત હાથીની પરે દેજો. સુણજોં ૨.
 ચક્રવર્તિ આપ તપ આખ્યો, મેરો સ્વરૂપ ઇણીપરે લાખ્યો; સુણજોં
 દૂર વિનીત મુજ ભાવ સદાઇ, સેવક સેવે ચિત્ત લગાઇ. સુણજોં ૩.
 ચમર દાનવ ને પ્રતિવાસુદેવા, લાખે જ્ઞાને કરે મુજ સેવા; સુણજોં
 હંભ કહે મુજ વાર્તા મહોટી, અવસર નાવે જોદ દયોટી. સુણજોં ૪.
 પીણા સર્પતાણી મુજ કરણી, અંતરમાં ઘાતર અનુસરણી; સુણજોં
 મીઠું જોણું પાશમાં ખાડું, સુદમ જાદર નિગોદ દેખાડું. સુણજોં ૫.
 જૂઠું જોણું છલ જલ સાધું, વેશ્યા સંધાતી દ્રોહ આસાધું; સુણજોં
 અંગારમદક આપાડભૂતા, કપટ કરા મુનિ જારે જૂતા. સુણજોં
 મહાજન વનિતા જોત્ર જે ધરિયો, પીઠ મહાપીઠ તેહિજ ધરિયો; સુણજોં
 સેવક સખરા તિર્યક માહિ, સંસાર કેઈ જાલી જાહિ. સુણજોં
 લોભ જોધો હું મહોટો વીરો, હું સંસારે જાયો હીરો; સુણજોં
 આદર માન દીયે મુજ દેવા, નરવર પન્નગ સારે સેવા. સુણજોં
 જલ યજ્ઞ ગિરિવર જુમિ પરાઇ, તે અવગાહું ટાણમે જાઇ; સુણજોં
 જૂખ તૃપા તપ શીત ન જાણું, લાલચ ને મુખ સળ લોભાણું. સુણજોં
 મમતા આરંભ મૂઝા મહોટી, કૃપણ સાહસ એ સેવક કોટી; સુણજોં
 સુભૂમ ચઢી અને વૃષનંદા, લોભ હિમ કેશરી મુનિચંદા. સુણજોં
 અંતર જાહિજ સેવક જાગ, કોઇ ન લાભે અમચી માગ; સુણજોં

મંગૂ શૈલક મરીય વદીતો, કુંડરીક મૌનસ મે જ્યો; સુણુજો
બાહ સેવક ધમ કેતા દાણું, મુજ ગુણ નિજ મુખ કેતા ભાંખું. સુણુજો ૧૬.
ધર્મમંદિર કહે પ્રમાદ ઘોરા, પીર રિવેકથુ ન ચલે જોરા સુણુજો

દોહરા.

ધણિ પરેં સામંત બોલિયા,	શરા પૂરા સાય,	૧૧.
મોહ શીલ હવે પાખો,	નાવે કેહને હાય.	૧૨.
બૂડી ને સત્યામૃપા,	ફુંદ દમામા દીધ;	
હલકારે રણુ છપવા,	અમલકરાએ કીધ	૧૨.
શુભધ્યાન અપધ્યાન બે,	આમા સાહારા હોય;	૧૩.
શુદ્ધાશુદ્ધ ઉપયોગ અસિ,	મહિપ વૃષભ યુદ્ધ જોય.	૩.
અપધ્યાન નર બોલિયો,	કરિ પહિયો હથિયાર;	
જોરાવર મુજ શસ્ત્ર છે,	છણુમું છત અપાર.	૪.
રહનેમી નક્ક રાય બહ,	સુધયાં નર નાર;	
મુજ આગેં તું નાં દોકે,	નાશ મુકે હથિયાર.	૫.
શુદ્ધધ્યાન બોલ્યો હવે,	તું મહેયો મનમાંદિ;	
શીખ છમી શગ કહે,	તુ કાયરની બાહિ	૬.
દદ પ્રહારી ચિન્નાતીવસુત,	હયાકારક જેહ,	
મે તાર્યાં એક પલકમેં,	બાંહ મહીને તેહ.	૭.
બહ કાજેં તુ આવિયો,	સાંકડે મહાગે સાય;	
હવે છપીને મૂકશું,	જો કરશે જગનાથ	૮.
ધણિપરેં બેહ કટકમા,	સગજ થઈ તિણુ વાપ;	
નિજ નિજ બલ પરકાશતા,	વદે તે પારો વાર	૯.

દાળ ૯ મી.

તુગિયા ગિરિ સિખર મોહ;—એ દેશી

જૂઝનો હવે જૂઝ સુણુજો,	ભવિક જન મન લાય રે;	
અવર જૂઝે નરક જાહે,	એદથી શિવ યાય રે.	જૂઝનો ૧.
મિથ્યાત્વ તેહજ રાતિ બૂડી,	જાન બાનુપ્રકાશ રે;	
તિણુ સમે માંહો માહિ અડિયા,	બીડિયા ધરિય ઉત્તસ રે.	જૂઝનો ૨.

- વિદ્યા શાન તણો ફલ હારે, જે નર હોવે માહરે સારે; મુણજોં
 ગુર જનનો પણ માહરે લેખો, મયમત કાથીની પરે દેખો. મુણજોં ૨.
- ચક્રવર્તિ આપ તપ ગ્રાખ્યો, મેરો સ્વરૂપ ધણીપરે ભાખ્યો; મુણજોં
 દૂર વિનીત મુજ ભાવ સદાઇ, સેવક સેવે ચિત્ત લગાઇ. મુણજોં ૩.
- ચમર દાનવ ને પ્રતિવાસુદેવ, લાખે જ્ઞાને કરે મુજ સેવા; મુણજોં
 ફંભ કહે મુજ વાર્તા મહોટી, અવસર નાવે એહ હથોટી. મુણજોં ૪.
- પીણા સર્પતણી મુજ કરણી, અતરમાં કાતર અનુસરણી; મુણજોં
 મીડું જોણું પાશમાં પાડું, સુદમ જાદર નિગોદ દેખાડું. મુણજોં ૫.
- જૂડું જોણું છલ બલ સાધું, વેર્યા સંધાતી દ્રોહ આરાધું; મુણજોં
 અંગારમદક આપાદભૂતા, કપટ કરા મુનિ ભારે જૂતા. મુણજોં ૬.
- મહાબલ વનિતા ગોત્ર જે ધરિયો, પીઠ મહાપીઠ તેદિજ વરિયો; મુણજોં
 સેવક સખરા તિર્યચ માહે, સંસાર કેડું જાલી બાહે. મુણજોં ૭.
- લોભ જોલ્યો હું મહોટો વીરો, હું સંસારે જાચો હીરો; મુણજોં
 આદર માન દીયે મુજ દેવા, નરવર પન્નગ સારે સેવા. મુણજોં ૮.
- જલ થલ ગિરિવર ભૂમિ પરાઇ, તે અવગાહું કણુમે જાઇ; મુણજોં
 ભૂખ તૃપા તપ શીત ન જાણું, લાલચ ને મુખ સજ લોભાણું. મુણજોં ૯.
- મમતા આરંભ મૂઝા મહોટી, કૃપણ સાહસ એ સેવક કોટી; મુણજોં
 મુભૂમ ચક્રી અને નૃપનંદા, લોભ ઉદય કેશરી મુનિચંદા. મુણજોં ૧૦.
- અંતર જાહિજ સેવક ગ્રાગ્રા, કોઇ ન લાભે અમચી માગ્રા; મુણજોં
 હવે પ્રમાદ તે શર સવાઇ, રાગ આગે જોલ્યો ધાઈ. મુણજોં ૧૧.
- ઉચી પદવી કોઇક ચડિયો, માહરી શક્તિ તુરત તે પડિયો; મુણજોં
 અઉદે પૂર્વધરે કેઇ મુનીશા, ઉપશાન્તમોહી જેહ જોગીશા. મુણજોં ૧૨.
- તેહ નિગોદે જાચે સીધા, પ્રમાદના સંગ જેણે લીધા; મુણજોં
 સ્નાન મજ્જન જલકેલિ શિખાઉં, નાટક ચેટક બાર દેખાઉં. મુણજોં ૧૩.
- પાસેં જોણું વિકયા ભાખું, પરની નિંદા તે પણ દાખું; મુણજોં
 વેર વિરોધના વંશ વધાડું, આજસ ઉંધ ધણેરી ધાડું. મુણજોં ૧૪.
- તેરે કાઠિયા વ્યસન જે સાતે, તિણસું મેરે મિલતી ધાતે; મુણજોં
 નદ વિટ સંગતિ વિથા અંશા, અંતર સેવક મુજ અવતંસા. મુણજોં ૧૫.

મંગૂ શેલક મરીય વદીતો, કુંડરીક સૌદાસ મેં જીવો; સુણજો
બાણ સેવક ઈમ કેતા દાખું, મુજ ગુણ નિજ મુખ કેતા લાખું. સુણજો ૧૬.
ધર્મમંદિર કહે પ્રમાદ ઘોરા, વીર વિવેકશું ન ચલે જોરા. સુણજો

દોહરા.

ધણિ પરેં સામંત બોલિયા, શરા પૂરા સાય; ૧
મોહ શીલ હવે પાખ્યો, નાવે કેહને હાથ. ૨
બૂડી ને સત્તામૃપા, દુંદ દમામા દીધ; ૩
હલકારે રણુ જીવના, અમલકરાએ કીધ. ૪
શુભધ્યાન અપધ્યાન બે, આમા સાહાયા હોય; ૫
શુદ્ધાશુદ્ધ ઉપયોગ અસિ, મહિય વૃષભ યુદ્ધ જોય. ૬
અપધ્યાન નર બોલિયો, કરિ પહિલો હથિયાર; ૭
જોરાવર મુજ શસ્ત્ર છે, ધણુમું જીત અપાર. ૮
રહનેમી નલ રાય બહુ, યુદ્ધવાં નર નાર; ૯
મુજ આમેં તૂં નાં ટોકે, નાશ મૂક હથિયાર. ૧૦
શુદ્ધધ્યાન બોલ્યો હવે, તું મહેલો મનમાંહિ; ૧૧
શીખ ધરી શરા કહે, તું કાયરની બાહિ. ૧૨
દહ પ્રહારી ચિલાતીયસુત, હયાકારક જેહ; ૧૩
મેં તાર્યાં એક પલકમેં, બાંહુ પ્રહીને તેહ. ૧૪
બહુ કાજેં તું આવિયો, સાંકડે મહારે સાય; ૧૫
હવે જીપીને મૂકશું, જો કરશે જગનાય. ૧૬
ધણિપરેં બેહુ કટકમાં, સજ્જ થઈ તિણુ વાર; ૧૭
નિજ નિજ બલ પરકાશતા, વહે તે વારો વાર. ૧૮

દાળ ૯ મી.

તુગિયા ગિરિ શિખર સોહે;—એ દેશી.

જૂઝનો હવે જૂઝ સુણજો, લવિક જન મન લાય રે; ૧
અવર જૂઝે નરકે જઈયે, એદથી સિવ યાય રે. જૂઝનો ૧.
મિથ્યાત્વ તેહિજ રાતિ બહુલી, જ્ઞાન બાવુપ્રકાશ રે; ૨
તિણુ સમે માંહો માહિ આડિયા, બીડિયા ધરિય ઉડાસ રે. જૂઝનો ૨.

ત્તેષુ શરો ક્રોધમેતી, જૂએ વીગ પ્રસિદ્ધ રે,	
આવશ્યક પુરોહિત જૂએ, નય પ્રતિજ્ઞા ક્રોધ રે.	જૂએનો ૩
જલ ભાવ તે તુરંગ ગેસી, જૂએ માર્ગ ૩૦ રે,	
સગલ અસિ હથિયાર વધ, ધાયો માનને પૂઠ રે	જૂએનો ૪
આર્જવ ને સતોષ જહુ, વિવેકના વડ વીર રે,	
માયા યોભશુ સખલ જૂએ, કા ન કરે તકસીંગ રે	જૂએનો ૫
અતિધાર પહિવા ૩૫ જલશે અનતાનુભવિયા ચાર ૩	
હેવા અપૂર્વ કરશે, દુઃખો મેમાચાર રે.	જૂએનો ૬
સ્વાદાદ સિદ્ધુ એમિ આવે, મત્રી સમ્યક્ દટિ રે,	
આસ્તિક્ય આયુધ હાથ વેધ, ગોનાવે ગિપુદટિ રે	જૂએનો ૭
મિથ્યાત્વ મોહનો મત્રી આયો, પચત્તપ વિકાર રે,	
એક ધાયે હણ્યા પાયે, સમન્તિ જોગ અપાર રે	જૂએનો ૮
ઉપશમાદિક વીર સગ લઇ, અપ્રત્યાખ્યાની શનુ રે,	
શુદ્ધકાણુ ચઢતા જુમિ આંખી અરખ્યા દરખ્યા મિત્ર રે.	જૂએનો ૯.
હવે તિહા જય ધરાગ્ય વીરે, વહી આયો જ્યાં મયજુ રે,	
સગજ દર્ધ મદન જોત્યો, સાંભગ મોરા વયજુ રે.	જૂએનો ૧૦
વિધમશર દુ જગત જતા, તે સુણે નહિ કાન રે,	
માહરાં જાણુ તે ઉરગ સરિખા, ઉતાકે તુજ માન રે.	જૂએનો ૧૧
નાસવાની કળા તાદરી, નાતનીશરે ચિત્ત રે,	
તુ નાશ હવણા કહુ તુજને, પગ્તાઈશ તુ ચિત્ત રે	જૂએનો ૧૨
પુરુષ નારી પદ વેદે, રૂપ કીધા મયજુ રે,	
વચન એ વેરાગ મુલિને, મેપિરો કરે વયજુ રે	જૂએનો ૧૩
તીન રૂપે દુ ન જીહુ, સાખગજે તુ કામ રે,	
પ્રજન પાયક તામ દીમે, જગદ નાવે જામ રે	જૂએનો ૧૪
ધમ કહીને પહેલા તિજે તે પડનારી રેદ રે,	
શર ચઇ વૈગમ્ય વીરે, અરિતજો કિયો હેદ રે,	જૂએનો ૧૫.
ઉદાસીનતા ગજ રાજ ચડિયા, બરછી અનિત્યતા જાવ રે,	
સવેગ ને નિર્વેદ જાઇ, આયા તિજુ પ્રસ્તાવ રે.	જૂએનો ૧૬
હાસ્ય ને રૂતિ અરતિ ગોમ, હેલિયા તિજુવાર રે,	
પછે તિજે પુવેદ હેલા નાન વિચલ વિકાર રે	જૂએનો ૧૭

દોહરા.

હવે વળિ સમ સતોપ ભટ, રણખેત ખુદે જોર,	૧
સજવના કાધાદિ સખ, છેદે નિજ બળ ફેર	
વિકટ કટક નાસી ગયો, મોહ તણુ બગ દીણુ,	૨
જીપે ધીર વિવેકના, સખળ શર પરનીણુ	
દર્બર સજવના બણી, ખડ ખડ બહુ કીધ,	૩
દશમે ચણુનાણે કાપક, સતોરે યશ લીધ.	
આતમ ઉઘમ જાગિયો, યાન ધ્યાન ભરપૂર,	૪.
હરખ્યા પીર વિવેક ભટ, મોહ સુભટ ચકચૂર	
મોહ કટકની યોનિતા, નિજ પતિ પડિયા દેખ,	૫
જલ સુકાં જ્યુ કમનિની, જીવન વિણુ તનુ ગેન.	
મોહરાય મન ચિન્તવે, મુજ ભટ પડિયા જૂર,	૬.
બોલ ભારી હરે નાસતા, સન્મુખ હા રૂ શર	
શર બણી દોષ ગતિ કહી, જય અથવા છે નાશ,	૭
કાપક એણી રણુ ભૂમિમા, આગે અધિક ઉલાસ	

દાળ ૧૦ મી.

દેશી સૂબના ગીતની, અથવા

સાગો સખન જી આમ, સાગો સખલ સ આમ, જે દલ ભૂજે નગરી બાહિરે હો --એ દેશી

મોહ મહિપતિ આપ, મોહ મહિપતિ આપ	
આવે હો આવે હો, ગજ પર યેસી જૂઝમે હો,	
મનના કરતો નાદ, સખનાં	
નામો હો નામો હો અધ્યાતમ મૂકી જૂજને હો	૧
દેવ દાનવ કુણુ હોડ દેવ	
આગે દો આગે હો, નાહ જય ખમિના નહિ હો	
બીવરાવે અતિ ઘેર બીવરાવે	
વડ વડ હો વડ વડ ઉપશમ, શરા બણી સહીદો	૨
મૂજ્યા કાયર પ્રાણી મૂજ્યા	
આગે હો આગે હો, મોહ મહિપતિ આકરો દો	

પીપલ પાન સમાન	પીપલ૦	
ધીંગલ હો ધીરજ, ન ગે	અઘ વાતરો	૩
અધાર આકાશ,	અધાર૦	
છાછ હો છાછ હો, જો કરી સઘળી દશે દિશા હો,		
હાકે અધિકે દૂકા,	હાક૦	
સુભટા હો સુભટા હો, ઉપર ચર પડે ધસી હો		૪.
લાગે સખન સઆમ,	લાગે૦	
બે દસ હો બે દસ હો, જૂઝે બૂઝે મવિદા હો,		
ધાડા ઘોડે ધર,	ધાડા૦	
હાથી હો હાથી હો હાથીશુ જૂઝે તલ હો		૫
પાપક પાપક લાગ	પાપક૦	
માછ હો માછ હો, માછશુ બીડીયા ભલા હો,		
આવે રાય વિવેક,	આવે૦	
હાથી હો હાથી હો, બેચી ચલતી કના હો,		૬.
બરછી શુકલ ધ્યાન	બરછી૦	
ઝમગ હો ઝમગ હો, મોટે હાથે જોહને હો		
નવ વધૂતો પરિવાર	નવ૦	
સાથે હો સાથે હો, વપુકારે સડુ તેહને હો,		૭
મોહ વદે તવ આપ,	મોહ૦	
વીરા હો વીગ હો, ધીન હવે દોશો નહિ હો,		
નાશ ■ અતુર સુખશુ	નાશ૦	
ચારી હો ચારી હો, મૂનગી વાતા એ સચી હો.		૮
ધર્મ ધાર તુ માગ,	ધર્મ૦	
મૂકો હો મૂકો હો જીવતો તુજને જાણુતે હો,		
સુલટ પડ્યા મન જાણુ	સુલટ૦	
ગેલા હો બેલ હો કરશુ અમૃત આણુને હો		૯
મો કુતે સખ કામ,	મો કુતે૦	
જીવે હો જીવે હો, જોધા સઘળા માદત હો,		

ચુહર વડની ન્યાય;	ચુહર૦	
શાખા હો શાખા હો, છેઘાં ફિર પક્ષવધરા હો.		૧૦
જ્યા હો તણે લોક;	જ્યા૦	
ઐહવો હો ઐહવો હો, મન્મથ તેં સુણિયો હશે હો;		
તેહનો ચર હું તાત;	તેહનો૦	
જાણે હો જાણે હો, જૂઠો ક્યું આતમ કસે હો.		૧૧
વજ્ર મદા હથિયાર;	વજ્ર૦	
મુજને હો મુજને હો, લાગે નહિં એ સદા હો;		
મંત્ર તંત્ર વિષ વ્યાલ;	મંત્ર૦	
નાવે હો નાવે હો, મુજ નેઝ કોવિદા હો.		૧૨.
મેં બહુલાં રણ કીધ;	મેં૦	
કાઠાં હો કાઠાં હો, તરકસ હાથ છે માહરા હો;		
તું શીલો સુખકાર;	તું૦	
કોમલ હો કોમલ હો, પુદ્ગલ તન છે તાહરાં હો.		૧૩

ઢોહરા.

મોહ રાય ગવેં ચઢ્યો, વળી બોલે મુણ વીર;		
બહુ વેળા તુજ હાયમાં, પહિરાયા જંજીર.		૧.
આદિમ ચકી સુત ભલો, નામ મરીચ વિખ્યાત;		
સાગર કોડકોડિમેં, ફેરોં, એમ કહાત.		૨.
રસનેન્દ્રિય મુજ સેવકેં, કંડરીક તુજ વીર;		
લણુમાંહે બાધી કરી, સાતમી મૂક્યો મીર.		૩.
સત્યકી શ્રેણિક આદિ દે, તુજ મેવક અતિ સાર;		
અવિરતિ માહરી નારિયેં, બાંધી લિયા તેવાર.		૪.
જ્યા કેતા આખિયેં, તું પણ નાહો તેય;		
લાજ તજી આયો વળી, રયું ખાટિશ તું એય.		૫.
ધમ સુણી વીર વિવેક હવે, ઉત્તર આખે એમ;		
નિજ મુખ ઈંદ્ર પ્રસંસતો, લણુતા ન લહે કેમ.		૬.

ઢાળ ૧૨ મી

પ્રથુ નર પડતો રાખી, વાણી જણી,—એ દેસી

- રાજ્ય એસા વચન ન બોલિય, મર્વતણુ તુ ગેહ હો,
 શારદ જલદની ગાજ સરિખી, વાણી જણી એહ દો. ગગન ૧.
- માદલ મહોટા નાહ કરે ખડુ, અતર પોલા જાણુ દો,
 અતે સાચા તે નહી કાચા, એહ વડાની વાણુ દો. ગગન ૨.
- પૂર્ણ કલશ ના છલકે ભરિયા, તલ્લા ઠાંક જનંધ હો,
 ઉઠજે તોય અલ્પ પામીને, એ ઉત્તમ તુજ દોષ દો. ગગન ૩.
- પાકા પીપલ પાનતણી પરે, ખડ ખડ કરે તુ આજ દો,
 તે ખડ ખડ હુ આજ ઉતાર, જે કરશે જિનરાજ હો. ગગન ૪.
- મત મુજને તુ શીજો જાણે, પ્રયત્ન દૂર દૂર હો,
 અગ્નિ જળ ઉપરથી બાળે, મૂળ દણે જળપગ હો. ગગન ૫.
- હું દિમની પરે દાઢો ગાંઠો, તુજ દલ વક્ષ અપાર હો,
 જાખર કીધા પલ ભરમાહે, હવે તદ્દારી છે વાર હો. ગગન ૬.
- હય ગય મેવક સધગા નાશ, ખોઈશ ખગનો તુજ હો,
 ધિક્ક ધિક્ક તુજને ધીક દુહને, કગવા આવ્યો જુઝ દો. ગગન ૭.
- નાશ તુ હમણા જીવતો મૂક, ખોટી કા ધરે ધીર દો,
 પાળ તૂટી તો કિંચુ પરે રહેશે, સરવરકેરો નીર દો. ગગન ૮.
- ચેતન વૃદ્ધે શરૂ સતે, જીપી મુક્યો તેહ હો,
 નિર્જનજની પરે આવે દોડી, એહવી તાહરી મોહ હો. ગગન ૯.
- માહરા સેવક મુજશુ રૂશી, કોઈકે તુજપે આય દો,
 પણ તે અતર મેવક મહારો, સ્વામી ધર્મ મુખદાય દો. ગગન ૧૦.
- બોળવિયો તે ભરતભણી જાડુ, પણ ભૂલો નહિ તેહ હો,
 અનુભવ ગસિયો મેવક મેરો, પરમ અખ્યાતમ મેહ હો. ગગન ૧૧.
- પાચે પાંડવે જે લાઇ હણિયા, તે સદુ કર્તવ્ય તુજ હો,
 ઉત્તમ જણી મે ઉદ્ધરિયા, દોડ કરિય કયુ મુજ દો. ગગન ૧૨.
- હત્યાકારક અર્જુનમાલી, દદપ્રહારી વગિ દેખ હો,
 તે અધિકારી નગકના કાના, મે સુખ દીધા અવેખ દો. ગગન ૧૩.

તેં કન્યાનો શિર છેદાયો, મનમેં ન કરી લાજ હો;
તેહ ચિલાતીને મેં દીધા, સ્વર્ગતણો સુખસાજ હો. રાગ ૦ ૧૪.
જૂનો જર્જર દેહ દેખીને, કરુણા આવે મુજ હો;
નિલા વૃક્ષને અગ્નિ પ્રગળે, તોશ્યે નીરસ ગુઝ હો. રાગ ૦ ૧૫.

દોહરા.

- ધણિ પરેં વીર વિવેકની, વાણિ સુણી નૃપ મોહ;
વૃદ્ધ દુઓ પણ તરણ હુઈ, કોપ્યો અધિકેં છોહ. ૧.
- નિજ હથિયારેં વરસતો, હણવા વીર વિવેક;
વહિં આયો તિહાં વાધ જ્યું, જે જુઝયા અતિરેક. ૨.
- મહતણી પરેં જે જણ્યા, જૂઝે માંહેમાંહિ;
અંજનગિરિ હિમગિરિ મળ્યા, સુરસાખી રણ તાંહિ. ૩.
- વીરવિવેકેં મોહને, ઉપાડિયો ગ્રહિ પાય;
નાખ્યો ધરણી ઊપરેં, ક્ષીણુ હુઓ સ સકાય. ૪.
- ટોહી તું સખ જગતનો, પાપી પાપ નિવાસ;
વિરુધ વિષ વેલી હતી, તે ભણી કીજેં નાશ. ૫.
- દેવ સમર તું આપણો, જે સારે તુજ કાજ;
નવિ ધૂટે તું ઝાલિયો, યશતણો અજ આજ. ૬.
- સુત સહોદર કોઈ અવર, જિવટ ચાલણુહાર;
નરપતિ તમુ રાખે નહિં, એ નૃપનીતિ વિચાર. ૭.
- જનની જનક ન કો છલાં, રાખિ શકે નહિં તોહિં;
પાપતણાં ફલ આપ્યાં, દોષ નહિં છે મોહિ. ૮.
- સાક્ષીધર છુ હું સહી, કિચિત કારણુ હોય;
પાપ ફલ અધ વૃક્ષના, તે મારે છે તોય. ૯.
- ધમ કહી વીર વિવેક તખ, બ્રહ્મશત્રુ મોહ;
હણિયોસુર નર દેખતાં, આતમ અનુબધ સોહ. ૧૦.
- નાનાવરણાદિક પ્રકૃતિ, સેવક નાહા શેપ;
જય જય શબ્દ કરાધ્યા, જીયો વીર વિરોપ. ૧૧.

દાળ ૧૨ મી.

નયન નિડાગે ર નાદલા,—એ દેશી

જડતા ઝરે રે યોગિતા, ઝરે માયા રે માત,	જડતા૦ ૧
એ અવરથા રે મ્યુ થઈ, તું જગ અમગ કહાત	જડતા૦ ૨
તું જગજીવન વાવહો, તું અમ ગ્રાણીધાર,	જડતા૦ ૩
જે વૃક્ષ વગી રે વેવડી, તે વૃક્ષ પાખો સદાર	જડતા૦ ૪
આશ ધણી મનમાં હતી, તે ન્હી દીમે રે આજ,	જડતા૦ ૫
વક્ષમ તું દુરલભ છે, મન માન્યો મહારાજ	જડતા૦ ૬
તું સમ અવર ન કોય છે, પૂણ્ય મનની આશ,	જડતા૦ ૭
તુજ શુભ કેતા રે દાખનુ, તો વિષ્ણુસ્યો ધગવાસ	જડતા૦ ૮
એ તવ દીપકવાટ છે, તું વહાલો તૈન પૂર,	જડતા૦ ૯
તું સગવર મે માછની, મેં કર્મવિની તું ચૂર.	જડતા૦ ૧૦
તું વાદ્ય મે દામિની, તું તરવર મે પાન,	જડતા૦ ૧૧
તું માનસર મે હસની, તું ઉત્તમગ મે કાન	જડતા૦ ૧૨
દાદુર ચાતક મોર હે, તું ગિરિઓ ધન મેહ,	જડતા૦ ૧૩
દર્શન પ્યાસ ભુગ્રાધરે, હમ કિમ દીગે રે છેહ.	જડતા૦ ૧૪
મેમગ કુમુદિની મે અર્ધા, તું છે ચન્દ્ર સમાન,	જડતા૦ ૧૫
તું તરવર મે પખિયા, કુણુ હવે દેશે રે માન	જડતા૦ ૧૬
ધણુ પરે માયા રે યોગિતા, ઝુરતીધગતી ઢળી તામ,	જડતા૦ ૧૭
મોહતણો પરિનાર જે, બીજો પણુ ગયો આમ	જડતા૦ ૧૮
મોહતણ મૃત્યુ દેખીને, હરખ્યા સુર નર રાય,	જડતા૦ ૧૯
કૃષ્ણતણી વૃષ્ટિ વીરને, શિરપર કીધી રે આય	જડતા૦ ૨૦
જય જય શબ્દ સદ કહે, ચારી શક્તિ અપાર,	જડતા૦ ૨૧
હિમગિરિ હીર તણી પરે, તુજ શુભ નિર્મળહાર	જડતા૦ ૨૨
ઐરવત ભરત નિદેહમે, તુહિજ સખરો દેત,	જડતા૦ ૨૩
સકળસરીરી રે ઝવને, તું મુખ બીજનો ખેત	જડતા૦ ૨૪
દિતવચ્છળ માત ન્યુ વિદ્ય વિ રણુ વીર,	જડતા૦ ૨૫
કનિયુગ પાવક જીવવા, અધિકુ નિર્મળ નીર.	જડતા૦ ૨૬

તુ સાહિબ શિર મેહરો, ભૂરભવિક સુખકાર;	
ભવભય હચ્છુ હરાયવા, તું પચાયણુ સાર.	જડતા૦ ૧૪.
કેળવલ યમુનાજલ કોકિલા, એહો કાલોરે પાપ;	
તે ગયો દૂરેં આજથી. દૂર ગયો દુઃખ ંયાપ.	જડતા૦ ૧૫.
ઉદયાચળ જિનસાસને, તું ઉગો અબ સૂર;	
તિમિરપાખંડ દૂરેં ગયાં, દિન અધિક પંડૂર.	જડતા૦ ૧૬.
રવિ તો ઉગે આથમે, ચન્દ્ર કલંકી રે હોય;	
મણિ તો પચ્છર આપિયે, સુરતરને વૃક્ષ જોય.	જડતા૦ ૧૭.
તાહરી ઓપમ જે હુવે, તે જગમેં નહિં દીઃ;	
અધિકું અમૃત પાનથી, તુજ દર્શન અમ મીઃ.	જડતા૦ ૧૮.
શ્રી જિનરાજ મયા કરી, એ રહિ આછરે તોહિ;	
વીર વિશુધ શિર મેહરો, દિન દિન અધિકી રે મોહ	જડતા૦ ૧૯.
છણિ પરેં સુરતર કિન્નરેં, ગુણુ ગાયા ધર્મ ટેક;	
ધર્મમંદિર ધન તે સહી, એવે વીર વિવેક.	જડતા૦ ૨૦.

દોહરા.

જયત દુષ્ટ જાણી કરી, હરખી વીરની માત;	
પુત્ર સમીપેં આઘને, આખેં મધુરી વાત.	૧.
ચિરંજીવ જીવન જગત, તીન જીવન વિખ્યાત;	
સુત સંગમ શીતલ ધર્યો, ચંદન ચન્દ્ર કહાત.	૩.
સાચી ધાગ દૂધની, તેં ધાવી છે મુજ;	
સ્વચ્છ વતસ તું હવે થયો, શોભ વધી બહુ તુજ.	૩.
ચિત મનોરથ માહરા, ભવ્ય જીવ કિધ એહ;	
સિદ્ધિ પ્રતેં પામ્યા સહી, એ બપમ સરનેહ.	૪.
સિંહ સમા હું તુજ સુતેં, ગજ શકે કુણુ મોહ;	
બીજાની મા બાપડી, કુણુ જણુશે સમ તોહ.	૫.
અવિચલ રહિ હોજો સદા, ધર્મ નીતિ આધાર;	
નિજ કુળ દીપાયો ખરો, સકળ જીવ સુખકાર.	૬.
એહ વચન નિર્વૃત્તિના, સુણિયાં વીર વિવેક;	
મધ્યભાવ ભાવી રહ્યો, નિજગુણુ નિર્મળ ટેક.	૭.

સ્થુ એતર રહ્યો મોહનો, સધજોઈ પરિવાર;
એક તાત મન નહાં કિણે, જીવતો દીઠ તિવાર.

૮.

ઢાળ ૧૨ મી.

પિયુ ચલે પરદેસ, સજે જીલ્લ લે ચલે;—એ દેશી.

તિલુ વેલાં ત્યાં નીર વિવેકે તાતને,
નિરખ્યો પગખ્યો ફીલ્ય ખરો તમુ ગાતને,
નાંહિ વિલેપન કર્મ તણો નહિં અતિ ધણો,
અતિ નહિંચ ચલ અંચલ ઉપમકિમ બણો.

૧.

મૂકે બહુ નિઃશ્વાસ આશ મન સંભરે,
મોહશું સખજો રનેહ મેહ આંસુ ઝરે;
આયમિયો મોહ સુર નિશિ સદ કહે,
સિંહ ગયો જિમ હરિણુ વનમાં આવી રહે.

૨.

રાજ કાજ સુખ સાજ સદુ મુજ હાયથો,
રાગાદિક પરિવાર પ્રવર્તનો નાથ થો;
હૈ હૈ દોષી દેવ તેં એવડો શું કિયો,
ચિન્તામણિ મોહરાય ઉઘાસીને દીયો.

૩.

ભક્તિ યુગતિ ભરપૂર ભક્ષી પરે મુજ હતી,
હવે કુણુ કરશે સેવ દેવ મન ભાવતી;
વિગ્હ વિલાપ સંતાપ તાતને જાણીને,
આયો રાય વિવેક નેક મન આણીને.

૪.

વીર કહે સુણુ વાત તાત હવે માહરી,
એ માર્યો જે મોહ મોહ સવિ તાહરી;
તીન જીવન દુઃખદાય રાય મોહ એ હતો,
પાપ તાપ બહુ વ્યાપ કળા ગુર એ છતો.

૫.

જીવ. દશગુણ, જાણુમ, વરે જૂઠું, સદા,
પરધન હરણુ પરદાર સેવે છે એ મુઝ;
મિત્રશું દ્રોહ વિછોહ કરી ધન મેળવે.
નિશ્ચલિન મદિસપાન ખાન છાક્યો લવે.

૬.

- જીવ ભણીએ નરક નિગોદ લઈ ફેરવે,
ભૂખ તૃષ્ણ તપ શીત રીત પશુ જેરવે,
આધિ વ્યાધિ બહુ સાધે અગાધ સમુદ્ર છે,
જ્ઞાન ધ્યાન શુધ પાન ભણી મુનિ શુદ્ધ છે ૭
- કરડો એહ કપૂત કુકર્મતણો ધણી,
એહના બહુ અપરાધ સજા મે અનગણી,
ધિક્ ધિક્ વૃઝને પ્રેમ જે મોહ વધારીઓ,
શાન્તિ પ્રકૃતિ મુઝ જાણુ તિહાથી વારીઓ. ૮.
- નિવૃત્તિ તાહરી નારી સારીપૂત હુ છતો,
હવે મુઝ ધરમે આવજુરો કર વૃ મતો,
લોક કથીર તણી જૂપા વૃઝ તવુ હતી,
હેમ તણી હિતસોહ તોલિ દમહી રતી ૯.
- દેવ નિરજન ધ્યાયો આયો મુઝ ગેહમે,
આલ પપાલ વિચાર વિકારે કારમે,
લોક કહેશે વાહ વાહ મંત્રી તો ભણી,
ભાંકિત ભાવ ભરપૂર કરસ્યાં વૃમ તણી ૧૦.
- એહ વચન સુણી મત્રી વિચારે મન કરી,
વીર વિવેક વિચાર કહે છે હિતધરી,
પશુ માહરી મુખ વાત ધાત મોહશુ મિમે,
વિરશુ નવલી પ્રીત રીત કહે કિમ બિલે ૧૧.
- એહની માતા શાતા મુઝથી નવિ લહી,
તે દુખ હિયામાહિ નાહિ કહે કિમ સહી,
પુત્ર વધુને હાય સાથ જીમણુ હરો,
આશુવિયાની શાન તાન મનને કરો ૧૨.
- ભવ વૈરાગ્ય પ્રમુખ એ કહેશે મો ભણી,
તાત તણો નડી વ્યાપ સાથ એ ધરધણી,
પુત્રતણો બહુમાન ન દોષ વિચરશે,
તો પશુ નયણાં શાન વાન ઉતારશે. ૧૩.

સનરાય મન ભંગ મિલે કહો કિણિ પરે,
 શીલ ભણી દ્રોપાય વાસ બેસો વસે;
 આપ આશીર્ષ ધાર કહો કુણ નર રહે,
 એ ઉપમ અવધાર વિચાર મંત્રી કહે. ૧૪.
 મોહદશા વિપરીત શ્રુત નવિ અનુસરી,
 તે કયું રહિયે નેહ ગેહ કિણુ ધરી;
 મને મેયું પરિવાર સાર વિણુ ગમ નાહ,
 તેણુ એ ધર વાસ દાસ પરનારદી. ૧૫.

કોહરો.

ઇમ આસોચી મંત્રવી, દીરઘદર્શી એહ;
 વીર વિવેક ભણી કહે, મુણુ સુપૂત સરનેહ. ૧
 દુઝવાણી હિતકારિણી, મીઠી અમૃત ધાર;
 પણુ પરચિત ચિર કાલનો, જ્યારે દતો મનોહાર. ૨
 એહ ગયે થઇ ના રહે, મન મંત્રી નિર્ધાર;
 ઇણુ શું વાચા મેં કરી, હું ધારી છું લાર. ૩
 જોલ કોલ કિમ પલટિયે, ઉત્તમ એ આચાર;
 તે સંબલ સખરો દિયો, હિતાશિશુ સુવિચાર. ૪
 હું આજા દે મંત્રીને, જ્યું કરે અમિ પ્રવેશ;
 અતિ આગ્રહ દીધાં થકાં, વીંદ દીયો આદેશ. ૫
 ચઢી શુણુઠાણે બારમે, ભાવતીર્થ જલ સ્નાન;
 સનાતક ક્ષામિક કુંડમાં, શુદ્ધ દુયો બહુ માન. ૬
 અંતરાય પ્રચલ્લ પ્રમુખ, હલણુ કર્મ વિશેષદુઃ
 શુર્કન પ્યાન પાયક પ્રગલ, મન મંત્રિ શુદ્ધ રોપ. ૭
 સાખી વીર વિવેક દુય, વલી બીજો પરિવાર;
 ગત વીર જગ તીવેદ દુય, ભરમ થયો તિણુવાર. ૮
 મૂલ જ્યોતિ પરગટ લઈ, પ્રગટયો ચેતનરાય;
 ઈણુ અવસર હવે મૂલગી, ચેતન રાણી આપ. ૯

કાલ ૧૪ મી.

(યાગે દેશરિજા ઇસખોને—એ દેખા.)

અમ્ર ચેતના શ્રી ચીનવે રાણાં, મુશુજો સાદિઅહં	
આગ અવમર પાયો મનહર આણી;	મુશુજો
હું એટલા દિન જે તુમપે નાઈ,	મુશુજો
તે અમ્ર શુનહો બક્ષન્યો મન લાઈ,	મુશુજો ૧
હું અવિહડ નેહો મનમાં ધરતી,	મુશુજો
હવે આપ મિથ્યા ન્યું મેહને ધરતી;	મુશુજો
હવે છુઆ ન દુઆ કમ્પડી વહાલા,	મુશુજો
અમ્ર ખારો ખાપા દેહી કાહવા.	મુશુજો ૨
હવે હું તુમ અરજુની હુઈ દાસી,	મુશુજો
ન્યું માનસેરાવર હમી વાગી,	મુશુજો
એ મોહ અને મન મંત્રી થારે,	મુશુજો
તમ તાઈ અમ્રો દતો મારે.	મુશુજો ૩
ઈતરા દિન મેવા નયે બાધ્યો,	મુશુજો
હવે પરમાર્નેદ પદ પન્હુ લાધ્યો;	મુશુજો
ઈતરા દિન વપરી વસ પડિયો,	મુશુજો
તિલાં બધન મધન અમ્રો અડિયો.	મુશુજો ૪
હવે જાન ગુલાબ ફરી અંગ બીનો,	મુશુજો
ચારો મૂલગા અપરો મુઝો ફીનો;	મુશુજો
માતું વાલ મુઝો મરજ શોરે,	મુશુજો
માતું રાદે મુકયો રાશિધર મોહ.	મુશુજો ૫
માતું નિર્મમ પાવક અમ્રજ સુદાવો;	મુશુજો
માતું માટીથી એ કમન આપો;	મુશુજો
બજો ખાણ ખણતાં માણક પાયો,	મુશુજો
તું અનુપમ દીપક તેજ સવાયો.	મુશુજો ૬
એ હેમ તણો સિંહાસન દેવા,	મુશુજો
રચિયો એમો કરી સેવા	મુશુજો

ઉપદેશ દિયો હવે મનને રજે,	સુણજો	
ભવિયોક ભણી સુખ તુમચે સંજે,	સુણજો	૭
ધમ વપણ સુણી પટરાણી દેરા,	સુણજો	
હસ રાજને મન હર્ષ ધજોગ	સુણજો	
હવે પ્યારી કેરો વિરહો નાટી,	સુણજો	
નિજગપ વિગળ્યો નિજગણુ મારી	સુણજો	૮

દોહરા.

જપ જપ શબ્દ સુ ભણે, ધન ધન તુ મજારાપ	
ન્યાય ધર્મ દીપાવિયો, તેમ ગુણકાણાં પાપ	૧
નિજપદ પ્રણુતા પદ લલો, લાધા મયગો રાગ,	
બધન અરિ દુરે ગયા, પરમહમ વૃપરાજ	૨
સુરપતિ નર્મપતિ ભાવણુ, મનમઃ મરજર છોડિ,	
ભય ભય બધન મૂકવા, એવે ઠિ કર જોડિ	૩
વાણી ઇણિ પગે ભાખસો, ભવિજનને ઉપકાર	
નિજગણુ પરગણુ કર્મ રિપુ, વિવરે ધરજો સાર.	૪
મોહરાય છવા વિના, શિવપદ લલિયે કેમ,	
છપણની વિધિ મે કહી, સગની માંડી એમ	૫
વિનય વિવેક વિચારણા, આતમનો ગુણ એહ,	
વશુ યકી જોતા યકા, ઉપાવન ધરી નેહ.	૬

ઢાલ ૧૫ મી.

(૫૨૨ હવે અતિ ઠાજોદ—૭ દેશી)

આમણી આગે એ કલો રે, સધગો એ વિરતત,	
પરમહસ હુ છણી પરેરે, હુઓ તુ સત રે આણી	
કર શ્રી આમધર્મ, છણીજે જ્યુ કર્મ રે આણી કરો એ આકણી ૧	
હસ નામ તે મોહરે રે, મુલ સુણે નિર્ધાર,	
કહ નામ તે ધર્મ રચિજી, એહ અરય અરધાર રે આણી.	કરો ૨.
માયા મોહ એ મે દિયાજી, નાના રૂપ પ્રકાર	
સુમતિ વિરેક વિના સહુજી, ભરિયા પાપભગા રે આણી	કરો ૩.

આપદ સંપદ નવિ લહેછ, જ્ઞાન તણો કિયો માન;	
ભૂલો બ્રામક બાવશું છ, ન ધરયો નિરંજન ધ્યાનરે પ્રાણી.	૬૨૦ ૪.
બહુ વિધ છવાયોનિમેં છ, બહુ વિધ ધરિયાં નામ;	
નાના વિધ ત્યાં દુઃખ સહ્યાં છ, સત્રળી ફરસી ઠામરે પ્રાણી.	૬૨૦ ૫.
સમય તણો બલ આધીનેં છ, શ્રી પરમેશ્વર પચાય;	
મલિયા વિવેક પેરાગ્યશું છ, મેં છલ્યો મોહરાયરે પ્રાણી.	૬૨૦ ૬.
મોહ છલ્યો માયા ગઢ છ, નાહા વિવેક ચિકાગ;	
નિજ ગુણ મણિ કરિ શોભતોછ, પરતિખ દેખતું મારે પ્રાણી.	૬૨૦ ૭.
ચેતના પટરાણી મલીછ, નીકે નિર્મલ નર;	
સનીય શિરોમણિ ગોબનીછ, દીઠા આનંદ પર રે પ્રાણી.	૬૨૦ ૮.
રાણી ગુણ કેતા કહુછ, ગણતાં ન આવે પાર;	
અવિચલ પદ હવે એહથીછ, આમણી તું અવધાર રે પ્રાણી.	૬૨૦ ૯.
કર્મ ભરમ ફરેં ગયાછ, આયો આપ સ્વભાવ;	
જ્ઞાન સુરજ ઉઘો સદીછ, નાહો નિકલ વિભાવ રે પ્રાણી.	૬૨૦ ૧૦.
ઇમ મુણી આમણી આવશેછ, સાચી સઘળી વાત;	
એ ભવ મુઝને તેં દીયોછ, બેદાણી મુજ ધાત રે પ્રાણી.	૬૨૦ ૧૧.
મોહ માયા કરી નવિ લખ્યોછ, એહ ગ્રહ પચાર;	
મિયા તિભેર ફરેં ગયાંછ, સ્વામી મુઝને તાર રે પ્રાણી.	૬૨૦ ૧૨.
ભૂર ભરમ નાશી ગયાછ, સુરજ સાચો દીઠ;	
એ વિસ્તંત મેં અનુભવ્યોછ, અમૃતથી બહુ મીઠ રે પ્રાણી.	૬૨૦ ૧૩.
આપ સમોવડ મુજ કરોછ, અવધારો અરદાસ;	
અરણ્ય ન છોડું તાહરાંછ, છોડિ વિભવનો પાસ રે પ્રાણી.	૬૨૦ ૧૪.
અવેગ નિર્વેદ દેખિનેછ, ધર્મ ગર્વ અલગાર;	
દેશે દિક્ષા તેહનેછ, આણી મન ઉપકાર રે પ્રાણી.	૬૨૦ ૧૫.
આમણી દિક્ષા લેખનેછ, રહેશે ગુરની માથ;	
તપ જપ સંયમ જ્ઞાન કેરોછ, હેરો સદુમા માથ રે પ્રાણી.	૬૨૦ ૧૬.
આમણી કર્મ ખાપડનેછ, લહેશે કેવળજ્ઞાન;	
સોદાસોક વિલોકશેછ, અનુપમ રૂપનિધાન રે પ્રાણી.	૬૨૦ ૧૭.

મુખે જાશે મુનિવરજી, એ જિનધર્મ પસાય,
ધર્મમદિગણિ તેહનાજી, ચરણ નમે ચિત લાય રે આણી

૬૨૦ ૧૮

દોહરા.

ચેતના રાણી એકદા, અવસર મમથો દેખ,
હસરાયને વીનવે, વાર વાત વિગેષ
જાને અતર દર્શન વળી, અનત વીર્ય મુખકાગ
અવિચલ પદ પુર પરગો તિહા જીએ અવધાર.

૧

૨

ઠાલ ૧૬ મી

(અસ્થિત આ મ પદા કે—એ દેશી)

કાયા નગરી કારમી રે, અશુચિ તણો લાડાર,
સાત ધાત નવ બાણુ રે, માસ રધિર વિસ્તાર
વાલેસર વીનવો રે, આતમ તુ અવધાર વાવેચ.

એ આકર્ણી ૧

અર્ધ માસ આતાં શિરા હાડે જીરે, બધાણો જસ બધ,
લાલ સિહાસન મન મૂન શુ રે, વાસ નહ્યો દુર્ગંધ વાવેચર ૨.
દમક અમક કચન જિગી રે, પરિ પુર્જલ પરસગ,
મરતિ મરતિ સોહિણી રે, કાણમે પામે ભગ વાવેચર ૩
મણિ મુકતા રલ એ નહિ રે, કચન ગગ ન હોય
મોહી જન મોહી રવા રે, વાર વાર મુખ જોય વાવેચર ૪.
અન પાન દૂત ગોલ જે રે, સખત દન પ્રલ પાન
ચૂઆ ચદન અરગજરે તનુ સગે મણિ જાણુ વાવેચર ૫
નક ચક મચ્છ કજપારે, નડુન ઉદર સિહ સાપ
ભૂત પ્રેત મન શાકિની રે, ગુમ અધિ વાત તાપ વાવેચર ૬.
ચક ધનુપ બાણુ ખર્જ જે રે, જરણી તુબ બદ્ધ પ્રહાર
ધત્વાદિકથી લય ધરે રે, પગ પગ વિન્ન વિકાર રે આણી વાવેચર ૭
રાગ શોઢ રિપુ રોપથી રે, સગનો તનુ સૂકાય
દુષ્ટ દણિ ઋપિ કાપથી રે, ભરમ સમોવડ થાય રે આણી વાવેચર ૮.
સ્નેહ રાગ ગોપ લય ચપી રે, મેગલ તનુ કુમવાય,

- અતિ આહાર શીત તાપથી રે, ધાત પાત વશ થાયરે પ્રાણી. વાલેસર૦ ૯.
- અંગ સંગ પંક નીરમં રે, વસિયા કમલ સમાન; સર્પશિરે જ્યું મણિ રહે રે, આપ અવેપ સુગણુરે પ્રાણી. વાલેસર૦ ૧૦.
- પાંચ ભૂત જડ એક મિલ્યા રે, નામ કર્મ સયોગ; તું પવન પ્રકાર લહી કરી રે, જ્યું વાદલતું જોર રે પ્રાણી. વાલેસર૦ ૧૧.
- ચિદાનંદ તું જ્યોતિ છે રે, અવિનાશી અવિકાર; ઇહાં રહેતું તુઝને નહિં રે, આપો આપ વિચાર રે પ્રાણી. વાલેસર૦ ૧૨.
- અનંતવાર લઈ મૂકિયાં રે, એહવા દેહ સ્વરૂપ; દવે કાંઈ ધરતું નહિં રે, સ્વયંભરૂપ ચિદ્રૂપ રે પ્રાણી. વાલેસર૦ ૧૩.
- એહ વચન નિજ નારીતું રે, માન્યું આતમરાય; પરમ જ્ઞાન પદ પામવા રે, કીધા એહ ઉપાય રે પ્રાણી. વાલેસર૦ ૧૪.
- જોગ નિરુધન સાચવે રે, તન મન વચન પ્રકાર; પ્રકૃતિ પર્યાસી, છોડવે રે, લાગીથી જ્યું છારે પ્રાણી. વાલેસર૦ ૧૫.
- ગુણુદાણુ ચૌદમે સ્થિર રહે રે, લધુ અક્ષર પંચ સ્વાર. ચેતના રાણી પરવરથો રે, જાણે મુક્તિ મારાર રે પ્રાણી. વાલેસર૦ ૧૬.
- બાણુ છુટો જિમ ધનુષથી રે, નિર્લેપ : તુંબી દેખ; દીપ શિખા ઉંચી ધસે રે, મુગતે કીધ વિશેષ રે પ્રાણી. વાલેસર૦ ૧૭.
- અતુલી બલ એ આતમા રે, એક સમમમાં જાણ; વિજી ગતિ સમગ્રેણું કરિરે, પરમાનંદ પદ થાય રે પ્રાણી. વાલેસર૦ ૧૮.
- પરમ ધ્યાન પદ પામિયો રે, પરમ મંગલ પરકાશ; ધર્મ મંદિર કહે એ સુણ્યાં રે, થાયે અધિક ઉજાસરે પ્રાણી. વાલેસર૦ ૧૯.

ઢાળ. ૧૭ મી.

(પ્રણુમી પાસ જિનેસર કેશ—એ દેશી.)

- હવે શિવપદ ગુણુરચાનક ગુણુ યુક્તિયે, આગમ અર્થ યકી જ્યું સુણિયે; અયલ અક્ષય પદ એહજ કહિયે, ચૌદેસજ શિરોપર વહિયે. ૧
- નરલોક જોતી લાંબી પહોલી, છનાકારે અતિહી ધવલી; સિદ્ધ શિક્ષા ઉપર આકાશે, નિજ નિજ અવગાહન કરી બાસે. ૨
- જ્ઞાનાવરણુ ગયાથી પાથો, કેવલ જ્ઞાન અનંત સમાથો;

- દર્શનાવરણુ ગપાથી આયો, દર્શન અનંત તણો સુખ ભાણો. ૩
- ચરિત્ર ક્ષાયિક સમકિત લીધો, ગેહુ મોહ તણો લય કીધો; ૪
- વેદની જ્ઞતાં અનંત સુખ સારા, અનંત વીર્ય દયા વિદ્ય નિવારા. ૫
- અક્ષય સ્થિતિ દર્ધ આયુ ખપાયા, ક્ષાયિક પારિશ્રામિક તણુ ભાયા; ૫
- નામ કર્મ ગયા તે અશરીરી, ગોત્ર ગયા અવગાહન ધીરી. ૫
- ગર્ભ પ્રસવની વેદ ન છાંડી, વેદની કર્મ તણો બલ નાંહિ; ૬
- વિષય કપાયતણુ લય નાવે, યોગ વિયોગનો દુઃખ ન પાવે; ૬
- સેવા દેવા ન કરે સેવા, ધન વન મનરી મમતા ન ધરેવા; ૭
- જલથલ જલે આવું જોરા, તિહાં કિણે કેહનો ન ચલે તોરા. ૭
- ડંસ મસક કુષ્ઠ જીવની પીડા, માખી લમરી કાડી તીડા; ૮
- ખીંછુ સાપ વીરોધી જીવા, નાંહી અધારો નાંહી દીવા. ૮
- માતે ભયની કા નહિં બીતિ, સિત પાવટજીરીકા નહીં રીતિ; ૯
- મંત્ર યંત્રકા જાણાં જોદી, નહીંકા ગાયાં ભેસાં ધોરડી. ૯
- રાજા રંક ન કોઇ ચોકા, આધિ વ્યાધિ નહીં કોઇ શોકા; ૧૦
- ડાકિની શાકિના વ્યંતર દોપા, આશા પાશા નહીંકા શોપા. ૧૦
- અશન વસન નહીં રમણી રંગા, હાસ વિલાસ તણી નહીં સંગા; ૧૧
- ખાટ પાટ નનહીં પોઠી સેઝા, રસે વસે નહીં કો હેજા. ૧૧
- જૂખ તૂપા તપ શીત ન બાધા, કોઇ ન જોડા ઘાટન વાધા; ૧૨
- મંદિર મહિલ ન કોઇ વિમાના, કોઇ ન કરે આદર માના. ૧૨
- તપ જપ કિરિયા શીલ ન પાસે, દાન દયા વળી કોઇ ન નિહાસે; ૧૩
- ધ્યાન નહિં કો ધર્મની ચર્યા, દેવ તણી નહિં સેવા અર્યા. ૧૩
- પાપને પુણ્ય તણા નહિં બંધા, આત્રવ સંવરનો નહિં સંધા; ૧૪
- શુભકાણા નહિં ચક્રણ ઉતારા, એ સાધકતા નહિંય લગારા. ૧૪
- છેદન ભેદન નહિકો ખેદા, શોષણ તોષણ વર્થુન વેદા; ૧૫
- શબ્દ રપ રસ ક્રસ ન ગંધા, સ્થિતિ ગતિ સુખ દુઃખ ગહી પ્રતિજંધા. ૧૫
- ઉપમ દીજે એહની જીકાઈ, તે જગમાં હે વસ્તુ ન કાંઈ; ૧૬
- જ્યોતિરપ તણે અનુસારે, પડિત નર મનમે અવધારે. ૧૬
- નરપતિ નરપતિનાં સુખ જોતાં, સઘણાં ભેણાં કીજે તેતાં;

તેહ થયા અનત કડી જે સપૂરણુ મુખ તે નવિ છાજે ૧૭
 કેવલતાનાં શિવ સુખ દેખે, કહી ન શકે તે સુખ સુવિશેષ,
 ઇન્દ્રિયના સુખ તે દુખ લેખે, સમારી મીઠા કરી દેખે ૧૮
 સ્થિર પદ ધ્યાનકે ઇણિ પરે પામે, ભવિન્ન મુલતા સુખ મનાયો,
 ધર્મમંદિર કંઠે ધન ધન તેહા, એ પદ પામે પૂરણુ જોહા ૧૯

દોહરા.

પગમહસ રળ તિહા, રાજ કરે નિતમેવ,

પ્રહ ઉગિને પ્રણમતા, મન વગિત તતખેવ.

૧

ઢાળ ૧૮ મી.

(દેલી હંમલાની)

નિર્ભય ગુણ હસ રાખના, તે મુણુજો હો ભવિન્ન મન લાયકે,
 હસજી બનો બનો હસ રાજ હો અતિ છવવ મુહાય કે,
 લોકાયો. વિનોદિને, મુખ માને હો નિજપદ મુપસાય કે
 બધન ભવિ દૂરે ગયા, જગોતિ પ્રગી હો અતિતી ઉદારકે
 અનખ અરપી આતમા, અવિનાશી હો પર બ્રહ્મ પ્રમરકે
 અન્યા અમતાં એ સહો, ચિદ્રૂપી હો ચિદાનંદ વિનાસ કે,
 વિધનાતિત અજીત એ, ચિન્મુરતિ હો ચિન્મય મુપકાશકે
 અગુર લલુ ગુણ શોભનો, ખેમગી હો માહાધામ નિધાનકે,
 પરમ પ્રગોધ પ્રકાશએ, સધાતી હો શિવરૂપ પ્રધાનકે
 જાનાદિ ગુણ ગોખતા જાન દષ્ટિ દોનિજ સક્લ સ્વરપકે,
 નિર્ભય નિર્ભય એ, નિ મગી હો નિર્ભયગી જુપકે
 ક્ય ગુણે દરી એક છે, જાન દર્શન હો ચારિત્ર અનતકે,
 સમારી મુખ જે ધરે, તો તેહને હો દુખમાને સતકે
 અવિકાગી અવિમરનુ, મુખ માણે હો નિજ ગુણનિર્માયકો,
 વગ્ન અગોગર એહના, ગુણ વર્ણન હો કેવની ન કદાચકે
 સમારી મુખ એકદો, સહુ કાજે હો મન બુદ્ધિ વિજ્ઞાનકે
 એહ થયા અધિકો સહી, લવે સત હો સુર મુખ નિધાનકે
 હસ ગળ મુખ અગને, અનત ભગે હોલીયો મુખ તેહકે,

”
 હસજી
 ” ૧
 ”
 ” ૨
 ”
 ” ૩
 ”
 ” ૪
 ”
 ” ૫
 ”
 ” ૬
 ”
 ” ૭
 ”
 ” ૮
 ”

અદા વિરાજિત એકવા, ગુણ પ્રગટ્યા હો નાવે તસુ છેલ્લે.	„ ૯
કિણુ ઇકનૃપજયું આણિએ, લિલ વનનો હો ઉપકારી જાણુકે,	„
સપ્તગાં સુખ તેહને દિયાં, નવનવલા હો દિયા ખાન ને પાનકે,	„ ૧૦
પ્રિરી તે અટવીમાં ગયો, આવી મીલિયો હો સપ્તો પરિવારકે,	„
પૂછી વાર્તાં સુખતણી, કહી ન શકે હો અગો વિસ્તારકે,	„ ૧૧
સરખાં કરીને દાખવે, તે વનમાં હો નહિ કાર્જ વાતકે,	„
ઇણી પરે સુખ હસરાજનાં, કહી ન શકું હો સપ્તગાં વિખ્યાતકે.	„ ૧૨
કારમુ સુખ સસારમુ, રાગશોકે હો ભરિયું ભરપૂર કે,	„
પગમ પવિત્ર પ્રધાનએ, અવલજન હો રજન બહુ ભૂરકે	„ ૧૩
મહિમા બ્રહ્મ વિવાસની, કહી ન શકે હો સુરચરે પણ એલકે,	„
ધર્મમંદિર કહે વદણા, કરજોડી હો ધરી ધર્મ એલકે.	„ ૧૪

દોહરા.

મગલ કારણુ એ સહી, માંગવીક સુખ રપ,	
જેય ખ્યેય કરી ધરબપદ, આતમ આપ સ્વરપ.	૧
પરમદેવ પણ એ મહી, તારણુ તરણુ સુ એહ,	
પરમ સમાધિ સ્વરુપ એ, જ્ઞાન રતન ગુણગેહ	૨
બ્રહ્મ રસાયણુ સગથી, હેમ કંધાણુ વિકાર	
તિમ એ અતર આતમા, પરમાતમતા સાર	૩
ત્યાં લગિ મીઠાં અવર રસ, જ્યાં લગ એ નવદી,	
જ્યાં અમૃત આપ્યું નહિ, ત્યાં જવ ગ્વાદો મીઠ	૪
ખટ્ દર્શન નદીયાં સમા, નિજનિજ નય વિસ્તાર	
સવ્યા નય સમવાયધર, જિન મત સાગર સાર	૫
સ્વાદ્વાદ મતિ અનુસરે, તે પામે બ્રહ્મરૂપ	
એહ વિના સધવા ગણો, ભવ સસાર સ્વરૂપ	૬
ઉદમ સસારી સકલ, સદૃષ નિબ્દજ પણ હોય	
એ અમોઘ ફલ લ્યો સદા, ઇલાં સદેહ ન દોય	૭
ગાની ગાને રાયરો, અજ્ઞાની અજ્ઞાન.	

ઢાળ ૧૯ મી.

(ઇલિ પદે ભાવ ભરિત મન આપી—એ દેશી,)

ધન ધન ધર્મ રચિ શ્રી નકપિગયા, આતમ ધર્મ ખતાયાછ
આમિણી પ્રમુખ ભવિકજન તાર્યા, આતમ કામ સમારયાછ

ધન૦ એ આમણી ૧

આતમ સુરતરકામિત દાતા, કામ મેનુ વિખ્યાતાછ

રત્ન ચિતામણિ કામિત કુલા આતમહિમા અચલાછ ધન૦ ૨

પન્માતમ મેવો ભવિ પ્રાણી એ શિવપદ સહી નાણીછ

રસના પામી સદ્ધી ગણિયે, જો જિનધર્મ ગુણુ યુણીયેછ ધન૦ ૩

પુણ્ય પાપ જે એ જવાસી, ધણીયી હોય ઉદાસીછ

આતમકેરૂ રૂપ નિહાસો, વિષય થડી અનેવાયોછ ધન૦ ૪

નિજગુણ પરગુણ જેઉ જુએ, અતર ગતિતસુ સુએછ,

બાહિજ તપ જપ બુલા સાધે, વિરલા જ્ઞાન આરાધેછ ધન૦ ૫

દેશ વિરાધક જ્ઞાની હોવે, જો પ્રમાદને એવેછ,

અજ્ઞાની ધિન્યા ગુણુ ભરિયે, દેશે આરાધક વાર વોછ ધન૦ ૬

આરાધક જ્ઞાની આગમમે, જ્ઞાયો શુદ્ધ શમ દમમેછ,

અજ્ઞાથી આરાધક નાહિ, જો તપ જપ ખપમારીછ ધન૦ ૭

માગની-મોટોઢો ધર્મ જાણો, મત્ર મહા મન આણોછ

ભાવના સુધી આતમ ભાવો, પરમાનંદ મુખ પાવોછ ધન૦ ૮

ધ્યેય ન ગેય ન હેય ન અર્થ, અતરજ્ઞાને જોઈછ

પ્રહ ઉડીને કીજે પ્રણામા ફલે મનોરથ કામાછ ધન૦ ૯

પ્રયોધ ચિંતામણી અથ પ્રસિધ્ધી, શ્રી જયશેખર કીધાછ,

મોહ-વિવેક તણા અધિકારા ગિર્વાણુ વાણી સારાછ ધન૦ ૧૦

મદ મતિ જે મનમે આણે, આવગ પણુ અગ આણેછ

તિલે એ ઢાના ભાપાપ્રબધે, ભવિજનને મુખ સધેછ ધન૦ ૧૧

શ્રી જિનધર્મ સૂરીશ્વર રાજે, દિન દિન અધિક દિવાજેછ,

આદેશ તાસ લહી ચોમાસા, કીધી ધર્મ ઉલાસાછ ધન૦ ૧૨

શ્રી મુલતાન નગરમે મોહે, પાર્શ્વનાથ મન મારેછ,

તાસુ પસાણે ચોપાઈ કાધી, મગનમાન પ્રસિદ્ધી	ધન૦ ૧૩
અધ્યાતમ સૈથી મન લાઈ, મુખાનદ મુખ દાવી,	
ધર્મ ધુરધર આવક સંગે, વાઘે જ્ઞાન મુગે,	ધન૦ ૧૪
ઉદમ આદર એહનો જાણી, એ રચના મન આળી,	
લાભ થયો મુઝને ધર્મ ધ્યાના, ભનિજનને વધ્યો જ્ઞાન	ધન૦ ૧૫
અતરશે એકતાવે વરે, ઉજ્જવળ પદ્મ શુભ દિવસે	
માગશિર દશમી ગિર શુભરોગા, ચોપાઈ થા મુખરોગા	ધન૦ ૧૬
વડવખતી ખડતરગણુ ઇદા, મુગવર શ્રી જિન ચદા,	
ભુવન મેરુ ગણિ મુમતિ મુરગા, પુન્ય તણા રીન ચગા	ધન૦ ૧૭
પુન્ય રતન વાયક પરધાના, તાસુ શિષ્ય મહુ માના	
દયાકુશલ પાંક પદધારી, મુવિહિન સાધુ વિહારી	ધન૦ ૧૮
તમુ શિષ્ય ધર્મ મરિ શુભ ગાવે, ચક્રી દોનત પાવે,	
રૂપ રતન મુખ મપતિ વાઘે, જો જિનધર્મ આસરે	ધન૦ ૧૯
મુશુતા ભણુતા પાપ પસાવે, જ્ઞાન કનાદિક પાવે,	
જે નર હોગે જાણુ પ્રીણા, તે ઇણુ અધિમરે લીણા	ધન૦ ૨૦
મોર તણા જે મેન હોઈ, તે ઇણુ આદમો ન જોઈ,	
હોગે કંપના પૂડી આળી, કિણુ દીગી કુણુ સાળી	ધન૦ ૨૧
નીર વિવેક તણા જે ભાઈ, હોગે પ્રીતિ સવાઈ	
આત્મજ્ઞાન તણા જે રમિયા, તમુ મન વચન એ વસિયા	ધન૦ ૨૨
પગમાદી પ્રાપ્ત સસારી, શુદ્ધ ઉપરોગ વિસારી,	
આગમથી ઉપગમે જે હો, મિત્રામિ દુન્ડ તેહો	ધન૦ ૨૩
જ્ઞાન તણી એ મજગી મહકે, નવ નવ દાવે લહે,	
અપુરાને એ કો છાગે, આત્મગુણુ ધરી રાગે	ધન૦ ૨૪
જ ખડે કી ચોપાઈ દીપે, મિયા ભાવને હપે,	
આત્મ દર્શી અર્થ કરેલી, આનંદ અગ મહેસી	ધન૦ ૨૫
ભાનભક્તિ કરી ભીજન ભણુએ, જે હોઈ આની મુણુએ,	
ધર્મમંદિર કહે એ પરધાના, આપે નવેલ નિધાના	ધન૦ ૨૬

મોહ-વિવેક સપૂર્ણ.

રાયચંદ્ર જૈનકાવ્યમાલા.

(ગુચ્છક ૨ ને.)

પ્રાચીન જૈનગુજરાતી કાવ્યોના સંગ્રહના આ પ્રથમ ગુચ્છકની જેઠે બીજે ગુચ્છકે છપાય છે.

આ બીજા ગુચ્છકમાં પણ સમર્થ જૈન કવિઓના કાવ્યોનો સંગ્રહ દાખલ કરવામાં આવે છે.

સસ્તું સાહિત્ય પ્રચાર કરવા માટેની યોજનાનો આ બીજો પ્રયત્ન છે.

પ્રથમ ગુચ્છકના જેવાજ એક સરખો 'સેટ' કરવા માટે બીજો ગુચ્છક તૈયાર થશે.

મૂલ્ય. માત્ર ૧૨ આના.

સનાતન જૈનપત્રની ઓફીસ.

અવેદી બગીચા—મુંબઈ.

શ્રીમાન્ ગાન્ધીજી પ્રાણીન

આત્મ સિદ્ધિશાસ્ત્ર.

અર્જુનશ્રીમાન્ ગાન્ધીજી આ અથવા આત્માનું દોષાપણું, આત્માનું નિત્યપણું, આત્માનું કર્મકર્તૃત્વ આત્માનું કર્મભોક્તૃત્વ, મોક્ષનું દોષાપણું, મોક્ષના ઉપાયનું દોષાપણું એ છ પદ ગુરુ શિષ્યના સંવાદરૂપે સરથ દોહરામાં સિદ્ધ કરેલ છે.

આ આદ્યત્તિમા તેના અર્થ, વિરોધાર્થ અને ૧૦૦ પૃષ્ઠની પ્રમાણીયતા આપેલ છે.

પૃષ્ઠ ૨૦૦. પાકા પુસ્તક સહિત કંપા કાગળ કપર 'નિર્ણય આગર' પ્રેમમાં છપાવ્યું છે.

મૂલ્ય રૂા. ૧-૦-૦ (પોસ્ટેજ લૂક.)

‘સનાતન જૈન’ પત્રની આપ્રીસ.

અંબેડકરી બજાર—મુંબઈ.